Meinig Artur

Kinn Lechn 96-l.

Az európai átlagon felülemelkedő mester Meinig Artur /1853-1904/ is, Ausztriából Fellner és Hellmer szinházépitők révén került Pestre, hogy azután itt élénk munkát fejtsen ki önálló tevékenységével. Károlyi István gróf Reviczky-utcai istállóépületét a loggiás udvar kecses architekturájával előkelő izlésről tanuskodik. Ő épiti a Baross utcai Wenckheim grófi palotát, a Stefánia-uti Park-Club épületét és a Szabadság-téri Adria tengerhajózási társaság bérpalotáját, mindhármat a korabeli barokk formáknak eredeti szellemétől kissé idegen felfogásával.

Meinig Artur,(Waldheim i. Sa., 1853. ?? -- Bp., 1904. szept. 14.): épitész. Drezdában tanult. Bécsben Fellner és Helmer mütermében dolgozott. 1883-tól Bp.-en élt. Előkelő választékossággal tervezett ujbarokk stilusu paloták egész sorát épitette a fővárosban (Wenckheim-, Emmer-, Hunyadi-, Gerliczy-

KSné

palota stb.) és számos vidéki főuri kastélyt. Legjelentősebb müve a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár mai központi épülete (Wenckheim palota). -- Irod. D.I.:M.A. (Müvészet, 1904).

Meinig Artur építész

Magyar Életrajzi Lexikon

terül egy sivatag, a mit a nagy térkép «kő-avar» névvel jegyez.

Csupa kavics az egész terület; görgeteg békasó, közte bomba-nagyságú kövek. Az egész kőbirodalom tele nőve bozóttal. Itt uralkodnak a növényvilág anarkhistái, a kik nem szolgálnak senkinek; nem fizetnek adót se embernek, se baromnak; még madár sem jár hozzájuk. A földi bodza bűzös levelei közül tolja elő sárgavirágú kóróját az ökörfark, összegubalyodva a takácsmácsonyával; bogáncs, bojtorján, bárcs, veres, kék, sárga tüskerózsáival vetélkedik szerte; a sötétzöld páfrán ernyős levelei körültakarják a rajtuk nehezedő követ, összeviszsza fonja valamenynyit az egymásba kuszált iszalag, vadszeder, s a hol apró a kavicsréteg, ott buján tenyészik a veres szárú ostormán; a nyirkos vápákban a bürök és lósóska duskálkodik; a kavicsok között halommal hever a békateknő: ezek a Duna látogatójegyei.

Nem lehet szomorúbb vidéket képzelni ennél a kőavarnál.

(Folytatása következik.)

ERKEL FERENCZRŐL.

Erkel «Hunyady László» czimű operájának ötvenedik évfordulójakori előadása alkalmából, ismét fölújúl előttünk a nem régiben elhúnyt halhatatlan szerzőnek, Erkel Ferencznek tiszteletre méltó emlékezete.

Erkel Ferencz sajátságos összetétele volt mindannak, a mi valakit érdekessé, mondhatnám, a nagy tömegtől különválóvá s így feltünővé is szokott tenni. Az ő külön világa mindenek felett a *zene* volt. Gondolkodni, társalogni sem tudott a nélkül, hogy érveit, hasonlatait ne a zene világából vette volna. E külön világából fejlődött ki azután a szeget mindig fejen találó ama tulajdonsága, melylyel a zenevilág minden számbavehető egyéniségét és termékét teljes pontossággal és méltányossággal meg tudta itélni. Gyakran mondták ugyan felőle, hogy ilyenkor nem mindig volt eléggé tárgyilagos. De én részemről úgy ismertem, hogy ő nem itélte sem a görbe vonalat egyenesnek, sem az egyenest görbének; a kisebb tehetségekben is elismerte, a mi elismerésre méltó volt, de viszont nem hódolt a felfútt nagyságoknak. Nagyra becsülte, sőt meg is tudta bámúlni a zenetudósokat, kivált a kontrapunktistákat; de azért egész lelkével igazán csak oda vonzódott, a hol nem mesterségesen csinált virágok pompáznak. Hisz az ő alkotásának remekei sem a hangok logaritmus-könyvéből valók voltak, hanem abból a forrásból, mely a dallamok ős hazájában fakad. A zenetudomány aprólékos, szövevényes és szőrszálhasogató elméleti tételeivel nem sokat törődött. Nem is arra született, hogy tanári székből tartson értekezéseket a hangok rezgési számadatairól, vagy az ó-görög és keresztény zene harmoniai különbségéről. Feladatának azt tartotta, hogy lelke mélyéből fölszinre hozza mindazt, a mit a magyar múzsa kedvel, úgy mint senki más, sem előtte, sem utána. Az ő hazafias becsvágya nem is iparkodott arra soha, hogy megmutassa képességét symphoniák, oratoriumok, kettős fugák, nyolcz szólamú karok, vagy más zenei különösségek alkotására. De, hogy miben áll mindezek művészeti fegyelmezettsége: azt nálánál jobban senki sem értette. Tudok rá több esetet, hogy e téren híres tudományos matadorokat is figyelmeztetett nem egészen szabatos eljárásukra.

*

A mi előadását illeti, ha egyszer kezébe vette a karnagyi pálczát s maga elé tárta a vezérkönyvet: a sas szeme nem lát tisztábban a sziklaoromról le a völgybe, mint a hogy az ő szeme uralkodott az alatta levő zenekar felett. Még ha virtuózok játszottak vezénylete mellett, azoknak is azonnal fölismerte vérmérsékletét s a szerint alkalmazta eljárását, és soha sem vesztette el a lélekjelenlétét. Emlékszem, hogy a 60-as években egyszer nagy felsüléstől mentette meg a hires zongoravirtuózt és zeneszerzőt: *Littolf* Henriket, ki a nemzeti szinházban adta hangversenyeit. Egyik legnépszerübb és legtetszetősebb versenymüvét játszta hangjegy nélkül zenekar-kisérettel, mely úgy nagy hosszúságánál, mint rithmikai hasonlóságainál s folytonos ismétléseinél fogva erősen megpróbálta még a szerző emlékező tehetségét is. De különben is *Littolf* egyike volt a legidegesebb és legvérmesebb művészeknek, tele százféle szeszélylyel és különczködéssel. A legrohamosabb pezsgésü tételnél, egyszerre csak elhagyta az emlékezete s megállott. Erkel észrevette, de vezette tovább a zenekart, mintha annak úgy kellene lenni. *Littolf* egypárszor belekapott a játékba, de a kellő fonalat nem tudta megtalálni. Elhagyta a hideg vér, izgett-mozgott a széken, térdeire ütögetett s Erkelre tekintgetett, ki azonban rá sem nézett, hanem szemlesütve tovább dirigált. Végre Littolf elértette a czélzást, s várt nyugodtabban, mig egy alkalmas helynél ismét bele találta magát a zene menetébe, s az előadás sikerülten haladt mindvégig. A közönség mitsem vett észre, sőt azt hitte — talán még az akkori kritikusok is, — hogy *Littolf*-nak csakugyan szünetet kellett tartani. *Erkel* hallása oly finom volt, hogy a legcsekélyebb rithmikai vagy intonálási hibát is észrevette. Előadás közben mindig nyugodt maradt, de utána aztán annál kevésbbé kimélte az intő és szemrehányó szót. Vezényletének ereje nem a plasztika aesthetikáján, hanem a biztos megérthetésre szolgáló izmosabb kéz- és karmozgásokon alapult. Zene- és énekkari tagok, valamint tanítványok iránt nem volt nálánál szigorúbb karnagy és tanár.

Ellenlábasai és kritikusai — s ki volna ilyenek nélkül — ép e túlságos, gyakran talán a merevségig vitt szigorúságának rovására irták a költőiség olykori elhanyagolását, pedig a ki közelebbről ismerte, a mint én, tapasztalásból tudja, hogy mennyi volt benne a költői ihlet. Nem gyorsan dolgozott, szerette a «nonum prematur in annum» elvét követni. Minden taktust, a mit leírt, jól megforgatott az agyában s mindig a szivén eresztette át a hangjegy-papirra. Mikor dolgozott, szerette a magánosságot, félrevonúlt s rendesen hosszúszárú pipájának füstje mellett rajzolta a kóták fejeit. Zeneirása sokat hasonlított a Liszt Ferenczéhez, a mennyiben mind a kettejüké nehezen olvasható volt, mint valami hieroglif. S ettől mind a ketten csak akkor tértek el, mikor külön czélra kértek tőlük hangjegy kéziratot. Vezérkönyveik alig voltak olvashatók, ellenkezőleg Wagner, Volkmann, vagy Mosonyiéval, kiknek hangjegyei szép tiszták voltak. E tekintetben talán csak Beethoven és Schubert kéziratai multák még felül az Erkeléit és Lisztéit, melyek megfejtéséhez egy pápaszem bizony nem is elég.

*

Fentebb már megemlékeztem *Erkel* Ferencz sasszeméről. De saját kéziratával szemben, néha még az is cserben hagyta. A 60-as évek derekán egyszer Liszttel együtt látogattuk meg akkori magyar-utczai lakásán. Épen «Dózsa» operájának utolsó felvonásán dolgozott, a többi pedig már vezérkönyvezve volt az ő eredeti kézirásával. *Liszt* fölkérte, játszék valamit belőle. Zongorakivonat még nem lévén, a vezérkönyv ákombákomjait kellett használnia. Egy ideig ment is, de egyszer nagy mértékben belejutván a 20—25 sorú lapok kóta-labirintjába: bizony saját sasszeme is felmondta a szolgálatot. S ekkor láttam, hogy még az övénél is vannak élesebb sasszemek. *Liszt* ugyanis felkérte, hogy ő folytathassa tovább a játszást. S le is játszotta úgy, mintha már előbb betanulta volna. Soha sem felejtem el azt a tekintetet, melyet akkor *Erkel* Ferencz reám vetett úgy lopvást. Mintha csak azt mondta volna: «ime egy csodás lángész, mely igazán beválik gondolat-olvasónak!»

Néha megszállta a zenészeti skepticismus is. Sokat elhitt a zenetudomány dogmáiból, de még sem mindent. Nagy tisztelője, belső barátja, sőt föltétlen elismerője volt *Mosonyinak* s az ő rengeteg tudományának. Mind a két méltó utódját, Erkel Gyulát és Erkel Sándort is ő hozzá küldte tanulni s a zene titkait elsajátítani. Tudta, hogy képes mindenre, még a zenészeti kétszerkettőt is ötnek tudja bizonyítani. S e hitében magam is folyton megerősítém. Egyszer Mosonyinak azt a hihetetlen jártasságát emeltem ki előtte a különféle kulcsok szerinti kótaolvasásban, hogy egy négyszólamu fugát soprán, alt, ténor és basszus kulcsban írva, képes bármely kivánt hangnemben egylátásra eljátszani. Tamáskodva rázta a fejét s csak annyit mondott: «Nem hiszem, mig nem látom!» De kevésre rá meggyőződhetett állításom valóságáról, mert több más zenészszel együtt mindkettőjüket meghiván magamhoz: megkezdődött az általa hihetetlennek mondott zenészeti tornajáték. Cherubini hires «Fuga» tanulmánykönyve szolgált anyagul, melyben minden négyszólamú fuga, négy különböző kulcsban van hangjegyezve. A választás Erkelnek szabadságára volt bocsátva. Ki is jelölt Mosonyinak egyet B durban, hogy játsza le *fisz* durban. Mosonyi lejátszta. Erkel Ferencz megadta magát, s attól kezdve nem emlékszem, hogy valaha vitatkozott volna a zenészeti lehetetlenségek felett.

*

Az országos magyar kir. zeneakadémiában tizenhárom évet töltöttem az oldala mellett s ez idő alatt elég alkalmam nyilt minden irányban kiismerni jellemét, érzületét, gondolkodását s kitartó munkásságát. Sem szigorúbb, sem lelkiismeretesebb, sem kötelességtudóbb tanárt nála nem ismertem. Ha csak rendkivüli hivatalos teendője, mint igazgatót, vagy ágyhoz szegző betegség — de erre alig volt eset, — mint tanárt nem gátolta: soha egy órát el nem mulasztott, sőt rendes óráit mindenkor még legalább is egygyel megtoldá. Számtalan zongora-tanitványa vallhatja szerencséjének, hogy az ő vezetése alatt művelhette ki magát. Mert e 13 év alatt ő volt a legmagasabb zongoraosztályok valódi vezére. *Liszt*, a nagy mester, minden évben eljött ugyan 2—3 hónapra élére állani a seregnek; de a fegyelem és rendtartás részleteivel *Erkel Ferencz* bajlódott egész éveken át. *Liszt* — kivéve a külföldről hozott, vagy hozzá sereglett tanitványokat — a hazai kész művészsereget rendesen az ő nyomán vezette győzelemre.

Megható volt az az őszinte, patriarkhális szellem, melyet *Erkel* Ferencz az ő igazgatása alatt az akadémia kötelékében — kivált az első hat évben — úgy a tanárok, mint a tanitványok irányában meghonosított. Tisztelte és szerette is mindenki. Nem a fegyelmi szabályok s a hivatalos fensőbbség merev rendeletei, hanem a kölcsönös bizalom erejével igazgatott. Nem béko, hanem becsvágy volt akkor a tanitás és tanulás egyaránt. Volt is eredménye, mert igazgatása alul egész sereg neves virtuóz és zeneiró került ki, kik számot tesznek a hazai zenészet terén. E mellett igaz magyar nemzeti szellemet tudott önteni az intézet életébe. Az első években, mikor Liszt czélja szerint a zeneakadémia csak mint legmagasabb műintézet szerepelt, természetesen a fölvételek is a legszigorubbak voltak. A ki nem volt valódi tehetség, vagy a ki nem birt már haladottabb zenei ismeretekkel, nem igen tudott oda bejutni. De azért jöttek számosan, magas paripára ülve, ostromolni az eget. Alább nem is próbálkoztak a fölvéti vizsgán, mint Liszt, Schumann, Chopin vagy Rubinstein műveivel, a kompoziczióhoz való hivatást pedig operával és symfoniával vagy fugával próbálták igazolni. Erkel rendesen udvariasan félretette e nagy dolgokat, s valami egyszerübb, de finom rithmikai beosztást kivánó Haydn- vagy Beethoven-féle sonátát tett elébük. Ha szabatosan le tudták játszani, kivált az adagiót vagy scherzót: nyert perük volt, különben azzal bocsátotta el a nagyratörő jelentkezőket, hogy mielőtt Lisztet vagy Chopint játszanák, tanuljanak meg egy adagiót szabatosan értelmezni. Az opera- és symfoniakompozitorokat pedig a táblához állította Volkmannal együtt s valamely *Cantus firmus*-nak rögtönözve való ellenpontozását és harmonizálását kivánta tőlük. Hány symfonia járt ilyenkor szerencsétlenül.

*

Erkel Ferencz nem tartozott azok közé, kiknek életszüksége a társadalmi élet forgatagába való belevegyülés. Nyilvános helyeken, nagyobb ünnepségeken s mozgalmas társaságokban nagyon ritkán lehetett vele találkozni. Inkább kerülte, mint kereste az ilyeneket. Legjobban szeretett nehány bizalmasá közt időzni s azokkal elcsevegni régmúlt időkről és élményekről; a délutánokat és estéket ritkán töltötte odahaza. Megvoltak rendes helyei, hol mindennap megjelent s hol biztosan lehetett találni hivatalos helyiségein kivül. Egyedüli szenvedélye a sakk-

játék levén, melynek szintén nagy mestere volt: a sakk-klubot, melynek elnöki tisztét is viselte, mindennap fölkereste s órákig el tudta szótlanúl nézni a játszmákat a nélkül, hogy maga éveken át csak egyszer is részt vett volna a játékban. Pazarnak épen nem volt mondható, de lángész annyi időt még nem pazarolt soha néma szenvedélynek, mint ő a sakknak. Gyakran kérdőre is vontam ezért s rendesen azt felelte, «ha a sakkot nézem, legalább nem kell zenéről, a nem is mindig szellemes zenészekkel társalogni.» A régi nemzeti szinházon, vagy az operaházon kivül, annak már rengeteg nagy művésznek, vagy felette érdekes hangversenynek kellett lenni, a mely előadáson, — ha csak nem vezényelt, — megjelent. Kivételt minden két évben csak is az orsz. magyar dal- és zeneünnepélyeknél tett, melyeket rendesen nemcsak vezényelt, hanem azok mindennemü társadalmi mozzanataiban is részt vett. E zeneművészeti társas összejövetel volt az egyedüli, melyhez egész lelkével vonzódott. Vonzódott pedig leginkább azért, mert annak tiszta és önzetlen magyar szelleme leginkább megegyezett nemzeti érzületével. Mikor annak keblébe is kezdett beszivárogni az idegen elem, lassanként ő is visszavonult ünnepségeitől. Hogy mennyire a szivéhez nőtt ez intézmény, azzal is megmutatta, hogy az 1892-ik jubiláris ünnepén, annak diszhangversenyén vezényelt utoljára, s utolsó hattyúdalát is, — Petőfi egyik költeményére, — annak számára irta.

Liszten kivül nem ismertem embert, ki oly kevés szükségét érezte volna az ugynevezett testi mozgásnak, valamint a sokak által annyira dicsőített hidegvizhasználatnak, mint Erkel Ferencz. Hosszú évek során át volt alkalmam mind a kettőnek életfolyását megfigyelni, de soha nem emlékszem, hogy megkivánták volna egészségi szempontból a sétálást. Pedig mind a ketten magas életkort értek s mind halálukig elpusztíthatatlan egészséggel s irigylésre méltó étvágygyal rendelkeztek. Ez is mutatja, hogy mennyire nincs kivétel nélküli szabály.

Sok szellemi és testi rokonvonás volt Liszt és Erkel között. Különböző volt a kettő élete. De éltük alkonyán egy pontban mégis találkoztak az utjaik, mert mind a ketten egy nagy czélra törekedtek: *derék magyar művészeti nemzedéket teremteni.*

Id. Ábrányi Kornél.

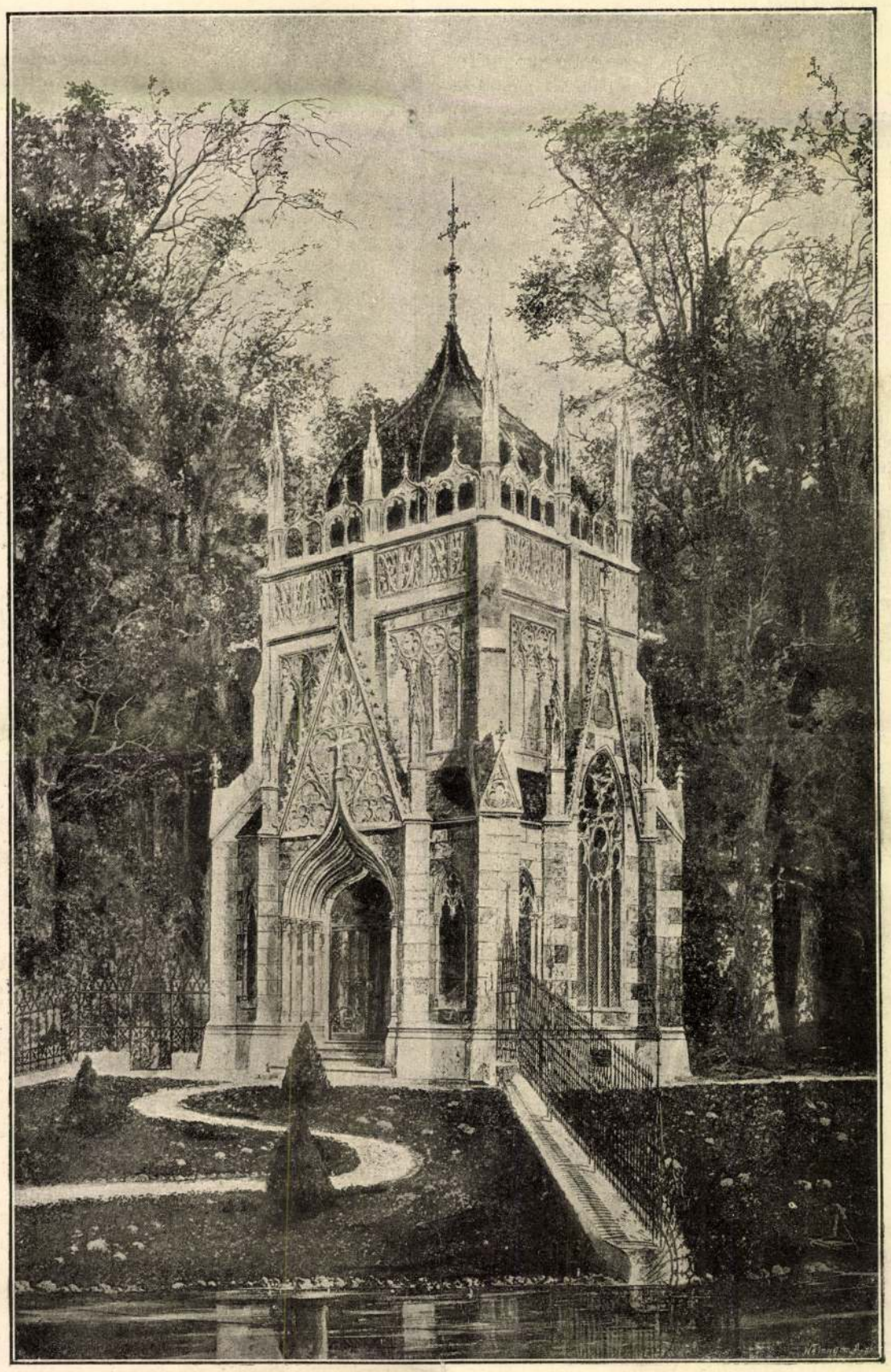

GRÓF ANDRÁSSY GYULA MAUZOLEUMA TŐKE-TEREBESEN

GRÓF ANDRÁSSY GYULA MAUZOLEUMA.

Egy ország adta meg a végtisztességet gróf Andrássy Gyulának, mikor a nagy államférfiú harmadéve Voloscában örökre behunyta szemét s tetemét Budapestre hozták. Fényes gyászmenet kisérte a vasuti pályaházhoz a koporsót, melyet a tőke-terebesi kegyuri templom kriptájában helyeztek el ideiglenesen. A haza nagy fiának emelendő monumentális szoborról a törvényhozás gondoskodott. A gyászoló család szerető kegyelete pedig mauzoleumot állított épen azon a helyen, a hol a megboldogult életében oly szivesen időzött.

Gróf Andrássy Gyulának Tőke-Terebes és Tisza-Dob volt legkedvesebb pihenő helye. A mikor a politika emésztő gondjaitól szabadulhatott, erre a két birtokára szeretett leginkább menni, hol a természet ölén mindig felüdült és friss erővel tért vissza a küzdelmek szinhelyére. Különösen vonzotta őt a tőke-terebesi százados park méla csöndje. Nyaranta órákon át bolyongott e rengeteg kertben egyedül, gondolatokba merülve és rendszerint a tó partján pihent meg, egy fákkal környezett tisztás dombon, a hol kicsiny kőasztal és karosszék volt felállítva. Itt letelepedve hosszan gyönyörködött a tündéri kilátásban, melyet a tó partján viruló hatalmas fákkal nyujtott.

A nagy államférfiú fiai: Andrássy Tivadar és Gyula grófok ezt a költői fekvésü helyet szemelték ki atyjuk örökös nyugvó helyéül. A mauzoleum építésével *Meinig* Arthur budapesti műépitészt bizták meg, a ki kedves embere volt az elhunytnak. Meinig építette a tisza-dobi kastélyt is, mely egyike a legizlésesebb épületeknek. Meinig különben a fővárosban is több főuri szép palotának tervezője, köztük a József-utczai Wenckheim-palota és a Károlyi család palotáinak.

Meinig három esztendő alatt építette föl az Andrássy-mauzoleumot, mely egyike a legszebb építészeti müemlékeknek. A terebesi park keleti részén, a páricsi váromladék szomszédságában, közvetetlenül a tó partján emelkedik ama hat méter magas dombos tisztáson, a hol egykor a gróf kőasztala és karosszéke állott. A mauzoleum korai spanyol-gót stilusban van épitve, merész arányai mintegy jelképezik Andrássy lelkének magas szárnyalását.

A mauzoleum valamivel magasabb a kerepesi-úti temetőben levő Deák-mauzoleumnál, melynél azonban sokkal tetszetősebb és könnyedebb. A gót ívek fölött toronyszerű filigrán ékítmények vannak és keresztbe végződő kupola alkotja a tetőt, mely óriási koronaként fejezi be az épületet. Gazdagon diszitett kapuzat vezet az épület belsejébe, mely három részből áll: a kápolnaszerü előtérből, szentélyből, hol a szárkofág van és a családi kriptából, melybe húsz lépcső vezet.

A finoman tagozott, tizenöt méter magas épület erdélyi fehér termésköből van kifaragva s vörös réz kupolájával a százados tölgyek közt, az alant elterülő tóban tükröződve, rendkivül festői hatásu. Egészen megkapja a nézőt, ha a park valamelyik részéből jöve, reá bukkan.

A mauzoleum belseje fehér márványnyal van burkolva. Az előtérben a burkolásban márvány mozaik-kereszt feketéllik, a mely a szárkofág lépcsőjétől egészen a bejáratig nyúlik. A mauzoleum belső világa hét négyszögméter. — Előrésze négyszögü, szentélye félköralaku. A mauzoleum belsejébe jobbról három nyilásos nagy ablakon, a szentély két ablakán, valamint a kupola mennyezetén levő hat ablakszemen szürődik be a világosság, melynek fényét művészi üvegfestmények enyhítik.

A fehér környezetből érdekesen válik ki a szentélyben elhelyezett szárkofág, *Zala* György sikerült alkotása, mely igazi monumentum a monumentumban. E szárkofágot az Andrássy-család rendelte meg a művésznél.

A magas talapzaton álló szárkofág közel egy méter magas koporsó alakú szekrény, melyet köröskörül friez párkány övez. A negyedfél méter hosszú és harmadfél méter hosszú és harmadfél méter széles kettős szárkofág tizenkét oszlopon, illetőleg négy szöglete művészileg formált pihenő oroszlánokon nyugszik. A szárkofág az épületnek megfelelően gót stilü. Teteje pikkelyezett s a domboru födélen bronzból öntött kerub térdepel, a melynek széjjel terjesztett szárnyai alatt jobbra van az Andrássy és balra a Kendeffy grófi család czimere gazdag diszitéssel, pajzszsal és sisakkal. A kiterjesztett szárnyak közt egy szalagon hosszabb latin felirás van.

Maga a szárkofág blauschnölli, salzburgi

Meinig Arthur

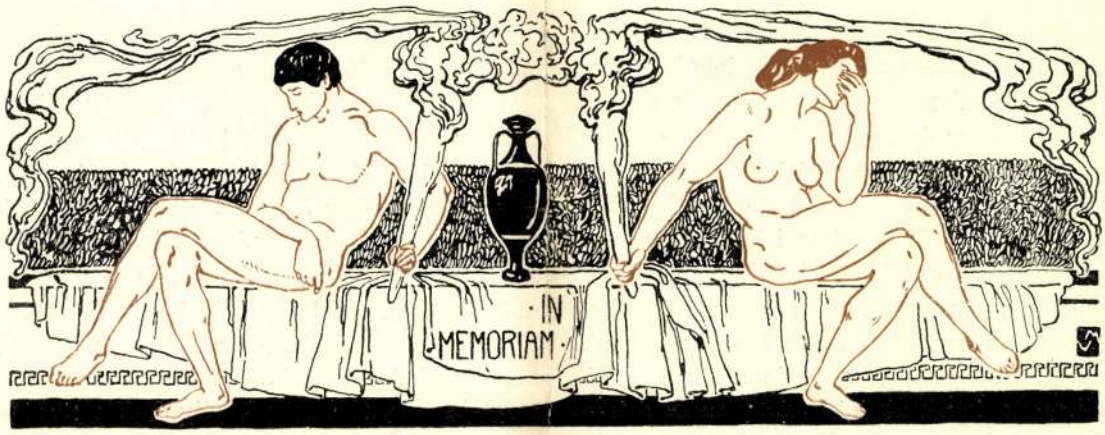

DUNAISZKY LÁSZLÓ

Az utolsó húsz esztendő már nem az ő ideje: szinte elfeledtük, hogy az „öreg Dunaiszky“ még él, sőt dolgozik s neki szánja magát, hogy résztvegyen az erőmérkőzésben, mit legerősebb talentumaink vívtak az Erzsébet-szobortéma körül. A pihenni vágyó és régóta pihenő emberben a lelkesülés, a nobilis téma megmozgatta a szobrászt, még egyszer és utóljára. Mielőtt meghalt, meglepetést csinált: azt, hogy esztendővel ezelőtt újra beszéltek róla, kritikában és intervjukban, s a fehérhajú öreg úr, a magyar szobrászok nesztora, egy kicsit, pár percre divatba jött. Jól esett, hogy a zsüri szeme észrevette, s megjutalmazta, ha nyilvánvaló is, hogy ez a pietasnak szólt, s nem annak a plasztikának, mely Dunaiszkyval együtt öregedett, gyengült és elmult. A más szobrász-célokat kereső, új utakon járó, friss hajtások közt az ő pályamunkája rámutatott arra, hogy milyen fejlődő vonalban haladt előre, s mit váltott ki az utolsó ötven esztendő a gyermekkorát élő, még kezdetleges magyar szobrászatban.

Ez a kőbe formált hattyú-dal illusztráció volt a magyar műtörténelemhez, ahhoz a fejezethez, mit az úttörők fejezetének szokás nevezni. Formanyelve elárulja nekünk, hogy kik és miképen akarták megcsinálni a magyar plasztikát abban az időben, amikor még az első reveláció számba menő jelenség: Izsó, nem jelent a színen, s Dunaiszky az, akitől mellszobrot mintáztatni divatos. Elárulja ugyancsak, hogy ez a próbálkozás menynyire nem sikerülhetett, aminek okát megint nem írhatjuk csak a millieu rovására, akkor, midőn csak közepes munkásaink voltak, s nem nagystilű talentumaink, kik beszélhetnének arról, hogy áldozatokat hoztak abban a nyomott, művészi lendületekre legkevésbbé hangolt milieuben. A Világos felől szálló bús és kesergő akkordok napjaiban, bizonyos, hogy hiába kivánkozott a magyarság monumentumok után, amik nagyvonalú formáikkal a história egy-egy darabját dicsőítsék. Ilyenforma célt legfeljebb az ecset szolgált, melyre

klasszikus elődeink kritikátlansága címén rájuk erőszakol a proffeszszorizmus, Meinig ha nem is minden alkalommal, de legtöbbször mutat nekünk egy-egy építészeti ideát, mely nem a műtörténeti kézikönyvek lapjairól van kölcsönkérve, s a barokk stilus zárt formáin belül is megérezteti velünk individualitását. A gót és renaissance változataiban sokat épített, de úgylátszik, különös szimpátia vonzotta a barokk felé. Vonalai nyugodtak, van bennük valami mérsékelt lendület, s a logikus alaprajzból kifejlesztett konstrukciói túlhalmozott dekorációk, barokk elcsavarodások nélkül jelennek meg. Eleganciája első pillanatra szembeötlik. Túlnyomó részben kastélytémákat oldott meg tervező-asztalán, s így sokan, nem ok nélkül nevezték specialistának.

Meinig Artur 1853-ban született Waldheimban (Szászország). Studiumait Drezdában kezdte a királyi építőiskolán, majd átment az ottani politechnikumra, s hallgatója volt az akadémiának. Mielőtt önállósította volna magát, Drezdában dolgozott több építészeti irodában, s aztán felkerült Bécsbe, hol Fellner és Helmerék munkatársa volt. 1883-ban magyar földre telepszik, s ettől kezdve erejét azok a megrendelések kötik le, melyeket szép sorjában kapott magánosoktól. Három pályázaton első díjat nyert (ezred. kiállítás király-sátora, Adria tengerh. palota, Rimamurány-salgótarjáni r.-t. palotája), egyszer második díjat kapott (budapesti keresk. és iparkamara palotája) s a lipótvárosi kaszinó és az osztrák-magyar bank pályázatán megvették terveit.

Alábbiakban felsoroljuk azokat az épületeket, melyek tőle valók:

Gróf Csekonics E. kastélykápolnája Csitón, Emmer Kornél magánpalotája Budán, gróf Wenckheim Frigyes kálvin-téri palotája, gróf Károlyi Alajos-féle kastély Stomfán, gróf Andrássy Gyula tisza-doboni kastélya, gróf Hunyady Imre Trefort-utcai palotája (Budapest), a Park Club, dr. Kétly Károly, dr. Mészáros Károly, Scholtz Róbert-féle bérházak, a mill. kiállítás király-sátra, br. Gerliczy Ferenc budai palotája (dísz-tér), Jungfer Gyula-féle nyaraló (városlig. fasor), gr. Szapáry Géza sorok-ujfalui kastélya, gr. Károlyi István n.-károlyi kastélya, gróf Andrássy Gyula mauzoleuma Tőke-Terebesen, báró Radvánszky-féle palota (az üllői-úton), Magyar ált. takarékpénztár palotája (a Nádor- és Fürdő-utca sarkán), gróf Vigyázó Sándorné mauzoleuma Rákos-Keresztúron, a központi tejcsarnok épülete a (Rottenbiller-utcában), Tallián Vilmos kastélya Pátkán, Orosdy Fülöp vadászkastélya Pilis-Szánthón, gróf Wenckheim Frigyes (Baross-utcai) palotája, a budapesti keresk. és iparkamara (alkotmány-utcai) palotája, Mercur bank r.-t. palotája (a váci-utcában), Dungyerszky Lázár-féle bérpalota (a Szabadság-téren), Adria hajóstársaság palotája (a Szabadság-téren), a Rimamurány-salgótarjáni vasmű r.-t. palotája (a Nádor-utcában) stb. Meinig Artúr tagja volt a Magyar Épitőművészek Szövetségének s mint ilyen agilisan vett részt az Egyesület ténykedéseiben.

D. I.

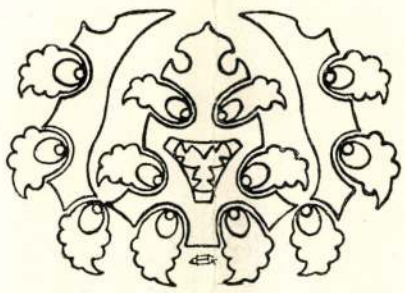

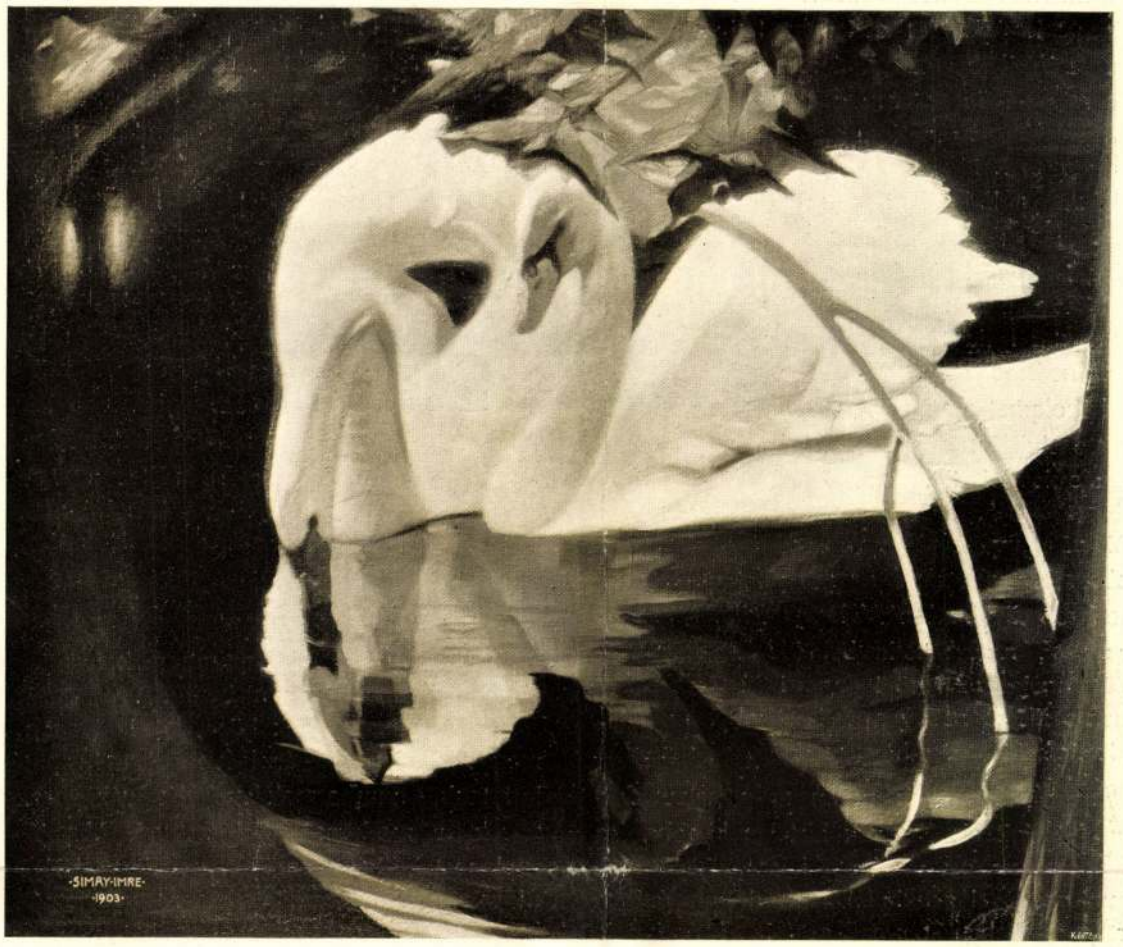

HATTYUPÁR
SIMAY IMRE OLAJFESTMÉNYE

megbízott paraszt házában még mindig akadunk nyomokra, amelyek a régi épület hajdani fölszereléséről tájékoztatnak. Egy hosszúréti paraszthéz külsején középkori szárnyasoltárral való festmény függ, igaz hogy olajfestékkel újabban csunyán átdolgozva. Nem egy sekrestyés lakásán láthatunk régi szobrokat, amelyeket a templomból kiselejteztek s amelyek sorában középkori is akad.

S ezzel egyelőre befejezem művészettörténelmi kutatásaim közben szerzett tapasztalataim fölsorolását. Kivánatos volna, ha tanulságaikat minél többen fölhasználnák vagy legalább is annyian vállalkoznának régi művészetünk emlékeinek fölkutatására, mint a hányan közülünk napjainkban idegenben, nem egyszer ugyancsak exotikus vidékeken keresnek hasonló feladatokat, bizatnak meg az állam vagy kulturális intézeteink részéről ilyenekkel.

Divald Kornél

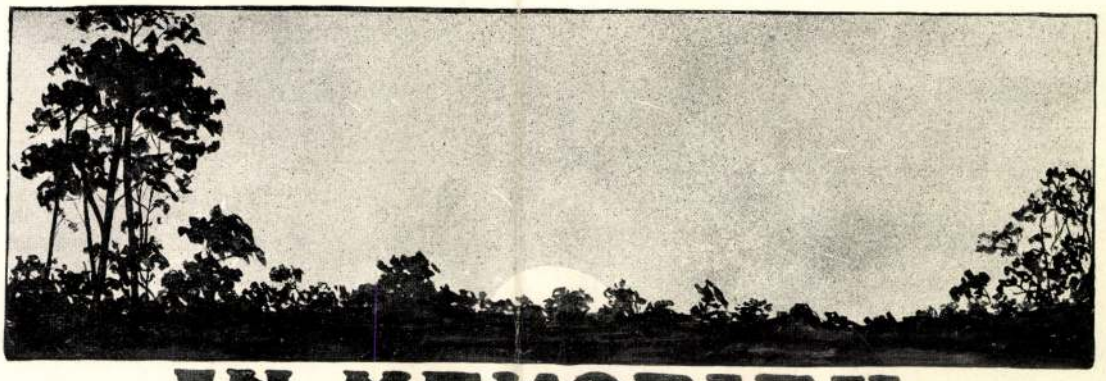

IN MEMORIAM.

MEINIG ARTÚR

Azok után, amiket épített, a magyar műépítők sorában szép helyet foglalt el: életének hirtelen kilobbanása így veszteséget jelent. Tele volt munkakedvvel s a halál is a dolgos órában érte, miközben tervező-asztala fölé hajolt, szeptember 14-én. Nagy monumentumok nem maradtak utána, inkább magánépületek szerzője, melyek a friss Budapest építészetébe harmónikusan illeszkednek. Csöndben, külső szenzációk nélkül végezte hivatását s szerencséje, hogy bőven jutott számára megrendelés, főleg a magyar mágnáskörökből, hol hamar tetszést aratott számos kastélytervével. Igy nem volt ráutalva, hogy erejét a sokszor hiábavaló és eredménytelen próbálkozásra: a pályázatokra fordítsa. A hivatalos nagyságok és nem hivatalos talentumok titkos mérkőzésein ritkán vett részt. Származásra nem a mi vérünk, idegen földön született, s idegen környezetben töltötte ifjúságát, de tanulóévei után, mint kész ember, tudásának teljes fegyverzetével magyar földre jön, s két decenniumon keresztül a magyar építőgárda munkás tagja.

Nem tartozott azok közé, kik logikusan, a meggyőződés erős érzésével új stilus után kutatnak, s a műtermek levegőjét puskaporossá teszik a modernség jelszavával. Vizsgálva Budapest kőfiziognomiáját, az új matériákkal új céloknak dolgozó, a modern problemákat kereső építők kevésszámú táborában, nem akadunk olyan nyomokra, melyek mutatnák, hogy Meinig is egy úton járt velük. Más vizeken hajózott, mint azok, kik az építészet felszabadulását hirdetik a letűnt és szerepüket kellően betöltött stilusok zárt formái alól. Munkásságát nem is abból a nézőpontból kell megítélnünk, hogy minő részt vett abban a friss erejű evolucióban, mely a magyar építészetet a modernség felé viszi. Egy másik szempontból menten megkaphatjuk értékét.

Míg egész csomó építésztalentum azt a módfelett kényelmes, de módfelett művészietlen fogást használja, hogy közkézen forgó mintakönyvekből merít inspirációt, és minden szükséges egyebet, s míg oly sokan belefulladnak a közhelyekbe, miket a föltétlen tekintély s

Művészet 1904.

1894.69.1

márványból van kifaragva, mely szürkésbarna szinü, zöld foltokkal és erekkel, úgy, hogy az egész bronzszerüen hat. A diszitések bronzból készültek. A szárkofágra busúló géniuszként egy női alak borul, mely a megboldogult leányát, *Andrássy* Ilona grófnőt, gróf *Batthyány* Lajos fiumei kormányzó feleségét ábrázolja. A grófnő maga ült modelt a művésznek, a ki úgy az arczot, mint alakot kitünően találta el.

A szoboralakon renaissance-modorban stilizált ruha van. Himzett párnával födött gót imazsámolyon térdel és összekulcsolt kézzel borúl a sírra. A lépcső alján kinyitva ott fekszik az imádságos könyv, jelezve a gyászoló leány mély fájdalmát, a mely oly nagy, hogy többé nem az irásból könyörög az éghez. Ez az alak valamivel nagyobb az életnagyságnál s gyönyörű dísze a szárkofágnak. Gipszből már készen van és most öntik bronzba. E szobrot utólag helyezik el, mert a térdeplő alak bezárja az elől nyiló szárkofágot.

A mauzoleumban ideiglenesen faoltárt is állitottak fel, a melynél halottak napján és Andrássy halálának évfordulóján évente gyászmisét fognak mondani. Az oltárral szemben levő szélesebb falmezőre jön *Munkácsy* Mihály festménye, melyet a mesternél az elhunyt özvegye, *Kendeffy* Katinka grófnő rendelt meg. *Munkácsy* két évvel ezelőtt, mikor utoljára itthon volt, lent járt Tőke-Terebesen, megnézte az épülő mauzoleumot és ott nyomban megcsinálta a kép vázlatát, mely Krisztus keresztre feszítését ábrázolja. Munkácsy hir szerint már befejezte a képet, mely oltárkép lesz, mert később eléje márványból faragott oltárt állítanak.

A mauzoleumba október 22-én helyezték el a gróf *Andrássy* Gyula bebalzsamozott tetemét magában rejtő kettős érczkoporsót.

A milyen fejedelmi szép volt annak idején a fővárosban a gyászszertartás, olyan megkapóan egyszerű volt a nagy férfiú hamvainak átszállítása a mauzoleumba. Ezt a gyászünnepélyt a család egészen magáénak tekintette és nem vett részt más benne, mint a boldogult gróf családja.

A gyászünnepély délelőtt kezdődött a tőketerebesi templomban, melynek kriptájából felhozták a koporsót és ravatalra téve, újra beszentelték.

A templomtól a mauzoleumig gróf Andrássy Tivadar az idén széles utat csináltatott, mely körülbelől akkora, mint az Andrássy-út. Két oldalt fenyők és bükkfák szegélyezik s az út testét zöld pázsit födi. Ezen a pázsitos uton indult meg a menet a templomból a mauzoleumba.

Az uradalom tisztjei vitték a fekete posztóval bevont és koszorúkkal borított érczkoporsót. A menet élén egyszerű fakeresztet vittek, a melyen már el van fakulva az aranybetűs felírás:

«Itt nyugszik csikszentkirályi és krasznahorkai Andrássy Gyula gróf v. b. t. t. Élt 67 évet. Meghalt Voloscán 1890 febr. 18.»

Ezután a fejfa után egy őszirózsákból font koszorút vittek, melyet a megboldogúlt unokája, gróf Batthyány Lajos hat éves leánykája fűzött össze. A koporsó után haladt az özvegy grófné, Ilona leányával, gróf Andrássy Tivadar, gróf Andrássy Gyula, gróf Batthyány Lajos, gróf Andrássy Sándor, Molnár István főispán, Meinig Arthur műépitész és Rothkugel, Andrássy volt titkárja.

A menet teljes csendben haladt tova a süppedékes puha uton. Mély meghatottság tükröződött a családtagok és minden résztvevő arczán.

Mikor a menet a mauzoleumba ért és a drága halottat egyházi szertartás mellett elhelyezték a szárkofág jobb fülkéjébe, az özvegy grófné a fájdalomtól megtörten zokogott, és sirt a gyüle-

kezet minden tagja. Az első temetés sem volt szomorúbb az utolsónál.

A szárkofág bal fele az özvegy számára van fentartva. Minden magyar ember óhajtása, vajha minél tovább üresen maradjon ez a rész.

A kriptában, a hol a családtagok koporsóinak tartottak fenn helyet, ideiglenesen azokat a koszorúkat helyezték el, a melyek Európa minden országából Andrássy ravatalára érkeztek.

Dr. Kovács Dénes.

takarója alól, a kétségbeesett gyűlölet bandzsalitásával merednek a szerencsésebb házakra, mik egyenként, vagy kedélyes csoportokban szerte feküsznek a zöld térségen. A nyomorúlt, szegényes kunyhók felett nem ragyog semmi fény, komorság és némaság ül fölöttük, mit még nyomasztóbbá tesz a víz zúgása, mely lustán folydogál, oly életuntan, oly álmodón mormolva útjában . . .

Lemenőben volt a nap; túlnanról már áthangzott a tücskök egyhangú lármája, mit olykor áthozott a hirtelen kerekedő, bágyadt szellőlebbenés, mely belekeveredve a parti füzes bütykös ágaiba, sohajtva enyészett el.

Alúlról csónak hajtott fel a vizen.

[illegible] fenekén egy ifjúi üdeségű leányarcz tünt elő, boldog mosollyal félig nyitott ajkain, álmodó kifejezéssel az ég homályába tekintő tiszta, nagy szemeiben!

A fénysugár kialudt; halk, rövid locscsanás hallatszott, mintha a vizbe dobtak volna valamit, és a csónak tovább haladt.

Körülbelül egy évvel később volt. A nap nehéz, sötéten izzó felhőgomolyok közé hanyatlott, vérvörös fényt vetve a folyó fekete vizére. Fris szellő suhant át a síkon; tücsök nem cziripelt, csak a folyó zúgása, meg a nádas reszkető susogása hallatszott. Messziről sajka úszott lefelé az árral.

Az erkély nőalakja lent állt a parton. A mint akkor utána dobta a varázslást a leánynak, [illegible] rogyott le. Az izgalom és talán az akkor [illegible]rvosa, kedvezőn hatottak [illegible]edések kinos évei után [illegible]ány hónap alatt teljesen [illegible]einte szinte mámorossá [illegible]te; azonban nem tartott [illegible]vertté, nyugtalanná, két- [illegible] mindenütt üldözte a csó- [illegible] képe. Egyszer ifjan, viru- [illegible]; odatérdelt lábai elé és [illegible]ásszor láthatatlanná vált [illegible]égis, hogy ott van, mel- [illegible]n; hallotta halk zokogá- [illegible] előtte, éjjel ágyában, nap- [illegible]letében.

[illegible]arton; kezében vesszőcs- [illegible]t kereszt után rajzolt a [illegible] lemelte fejét, hallgatózott,

[illegible]lt az Ave Maria harang-

[illegible]rdre borult és imádkozott. [illegible]a, a mennyire csak tudott, [illegible]és belehanyatlott a szür- [illegible]iz magába ölelte, lehuzta [illegible]olydogált, mint rendesen, [illegible]el a falu mellett, a földek

[illegible]már a csónak, rajta ugyan- [illegible] akkor egymásnak a kor- [illegible]a kik most már nászuton

[illegible]az evező mellett, a hölgy [illegible]lt, nagy szürke shawlba [illegible]s kucsmával fején... ott [illegible]a a rövid, vitorlátlan ár- [illegible]on énekelt.

[illegible]iz előtt haladtak el. Bájos [illegible]ormányos felé, feltekintett [illegible]tete a szálló felhőket kö- [illegible] csendült felé dala.

[illegible]erelemről, biztonságról a [illegible]gó fényről, a fészek mele- [illegible]n; szólt derűről, mi soha [illegible]modott, megvalósult bol-

[illegible]rke hullámu Salzach, mor- [illegible]gott — tovább.

Fordította *Baján Miksa.*

[illegible]VARJUVAL.

[illegible]beszélés. (Folytatás.)

[illegible]ÁTH KÁLMÁN.

[illegible]re nőtt, alig várta a más- [illegible]te kávénál fojtott hangon

[illegible] mormogásként.

[illegible]szólt egyikük, — «teljes- [illegible] pogány fogalom. Egyetlen helyén sem fogja megtalálni az új-testamentumnak!»

— «És az üdv?» veté közbe kérdő hangon egy másik.

— «Lássa, kedvesem», szólt most valaki, «bár a társalgás ideálja az, hogy észrevétlen átmenettel ejtsünk el valamely tárgyat, azt hiszem mégis, jobb lenne, ha most tárgyunk kiindulási pontjára térnénk vissza.»

— «Jó, tehát a görögök . . .»

— «És előttük talán a phöniciek?»

— «[illegible]ásodik parancsa?»

Johanna szemei[illegible]esen pillantott az ezredesre s kis lányos zavarral szólt:

— «Hogy a Nagy József hadnagyot nevezze ki főhadnagynak.»

Az inháber meglepetve lépett hátra.

— «De hisz az lehetetlen — pattant fel. — Az én ezredemben lehetetlen!»

— «Tudom, uram, a szabályokat, — ellenezte nyugodtan a grófné, — de más inháber más ezredbe a kegyelmed ajánlatára kinevezheti, s minthogy épen itt látom Brunszvick grófot» . . .

Az öreg Brunszvick élénken közbevágott, deres bajuszát megpederítve:

— «A ki ezennel kinevezi Nagy Józsefet a saját ezredéhez főhadnagynak», — s ezt aztán

Meining Artur

K

Gen 2ak Bpers

69. l.

Rákóczi-ut 3-5. Volt Pannonia-szálló. Romantikus. Négyemeletes, 3-11-3 ablakos, I.emelet három, II. emelet két erkély.

Rákóczi-ut 7. Stern-ház. Háromemeletes, 2 ablak-erkély-8 ablak-erkély-2 ablak, a III.emeleten 2 freskó. Schmahl Henrik 1900.

Rákóczi-ut 13. Ház, klasszicizáló, kétemeletes, 11 ablakkal, finom párkánnyal. Belül kazettás kapualj, oszlopos lépcsőház, klasszicizáló folyosórácsok.

Rákóczi-ut 15. Ház, volt Fehér Ló-szálloda, átalakitott klasszicizáló, kétemeletes, 3-9-3 ablakos, a középrizalitot az I. és II. emeleten kompozita oszlopfejü félpillérek fogják össze, kazettás-rozettás főpárkány, a homlokzati erkélyek ujabbak, középrizalit felett oromfal, klasszicizáló rácsok és kut az udvarban.

Rákóczi-ut 57/a-b. Bérháztömb, udvarán szlovák evangélikus templom, romantikus, egy homlokzati toronnyal, 3 árkádos főkapuval. Kereszthajós, szentélye a hatszög három oldalával zárul. Épitette: Diescher József 1857-67-ig.

Reviczky-u.1. Fővárosi Szabó Ervin könyvtár. Eklektikus. Egyemeletes kerek középrizalitjának három árkádján kovácsoltvas kapu. Első emelet 1-3-1 ablakos, ablakok felett barok disz, oromfal cimerrel és lapos kupola. Baross-utcai homlokzaton 4-3 diszes kiképzésü -3 ablak, Reviczky-utcai homlokzaton 5-1-5 ablak, felettük 11 kis kerek ablak, itt pilléres kapu, barok kiképzésü. Belsejében rokokó kiképzásü nagy olvasóterem, kiállitó terem stb. Épitette: Meining Artur barokos-rokokós stilusban.

Stáhly-u.7. Ház, klasszicizáló, egyemeletes, 9 ablakos, leveles főpárkány, különben disztelen. 1839-ben Hild József épitette Mayer C.számára.

Szentkirályi-u.18. Ház,késői klasszicizáló, egyemeletes, 8 ablakos, udvarán klasszicizáló rács és vörösmárvány kut, férfimaszk vizköpővel.

Thék Endre-u.7. Ház, klasszicizáló, földszintes, 7 ablakos, félpillérekkel diszitve. Kapu a sarkon. Oldalhomlokzat 7 ablakkal és azonos diszitéssel, Nap-utca 41.

Thék Endre-u.15. Ház, klasszicizáló, földszintes, 11 nyilásos, félpillérekkel tagolt.

Tömő-u.2. Lásd Nagytemplom-u.32.

Tömő-u.6. Ház, romantikus, egyemeletes, 7 ablakos, az I.emeleten kiugró szemöldökpárkányok, a középsőn timpanon, a földszintesn fejdombormüvek az ablakok felett. Táncsics Mihály számára épitette Lohr János 1872-ben.

Üllői-ut 24. Ház, klasszicizáló, kétemeletes, homlokzata átalakitva. Szép kapualj és folyosórácsok.

Üllői-ut 54. Ház, klasszicizáló, egyemeletes, 19 ablakkal, kockás párkány, kapu felett erkély. Erkélyes sarokablak. Félpilléres kapualj. Oldalhomlokzata 13 ablakkal, Vajda Hunyad-utca 58. Fele rom.

Üllői-ut 76. Vasvári Pál fiuotthon. Késői klasszicizáló. Épitette Pollack Mihály terve után Pollack Ágoston 1841-43 között. Kétemeletes, 3-5 ablakos, 1861-1870-ben erősen átalakitották. Benne kápolna. Udvarán kétemeletes épület. Bal oldalhomlokzata 10-3 ablakkal, Bókay János-u.60.

Az első sorban a második alak Héliés (franczia), tőle balra a harmadik Madaré (franczia) s utána sorban gróf Teleki Arvéd, Jahn (osztrák), Bernát Istvánné, Kolossváry Lajosné, Geőcze Sarolta, Halstead (angol), a második sorban ötödik (a virágállvány oldalánál) Gyermanovitch (horvát), tőle balra állnak: Ivanoff (bolgár), Lozanitch (szerb), Fongalland (franczia), gróf Rocquigny (franczia), Gueshoff (bolgár), dr. Polts, tőle balra a második Seidl Ambrus, mellette balról gróf Károlyi Mihály, tőle balra az ötödik báró Störck (osztrák), tőle balra a második Gisswein kanonok, s szélről Gehringer (osztrák); középen a harmadik sorban Ertl (osztrák), Gourlay (angol), Bálint, Förster Aurél, Bernát István, mögöttük a középen Serwy (belga), Barré (franczia), Shrubsole (angol), Romeyn (holland), Blem (dán), Högsbro (dán).

A NEMZETKÖZI SZÖVETKEZETI KONGRESSZUS TAGJAI MONORON. — Kossak fényképe után.

ült a szemein. Ütött az órája. Hát mennie kellett. Kár érte».

Mikes Kelemen emléke. *Zágonban* a *Mikes* Kelemen-emlékbizottság nyolcz év előtt alakult, hogy emléket állítson a régi jó magyar irónak, Mikes Kelemennek, Rákóczi hű kisérőjének. Nyolcz évi kitartó igyekezetnek eredménye a Mikes emlékre összegyűjtött 9500 korona. A bizottság kiásatta és felujítja Mikes szülőházának romjait. E költségek fedezésére a *Lévay* József költeményére irt «Mikes-dal»-t és a zágoni tanulók által faragott Mikes-botokat árusítja. Ujabban pedig a bizottság egyik működvelő fényképész tagja bocsátott rendelkezésre képes levelezőlapokat. A képen látható tölgyfák, melyek Mikes szülőháza előtt állottak, több mint három századosak, tehát az ő születésekor már nagy fák voltak. A bizottság felkér mindenkit, hogy bármily csekély adománynyal «Mikes-dal» és «Mikes-bot» (ára 1 korona) és «Mikes-látképek» rendelésével támogassák a kegyeletes czélt.

Anyakönyvi felügyelő ünneplése. Dr. *Kampis* János, budapesti kerületi anyakönyvi felügyelőt, az ismert tehetséges irót ünneplésben részesítette a felügyelete alatt lévő *gödöllői* járás jegyzői kara. Diszes emlékalbummal lepték meg Kampis Jánost, ki hét évi működésével a tisztikarnak szeretetét és nagyrabecsülését szerezte meg magának.

Uj magyar nemes. A király dr. *Zöldy* János Békés vármegye tiszti főorvosa és törvényes utódainak, a közegészségügy terén szerzett érdemei elismeréseül a magyar nemességet «folyfalvi» előnévves díjmentesen adományozta.

A nemzetközi sajtó-kongresszust ezen a héten tartották Bécsben, a messze földről érkezett küldöttek közreműködésével. Budapestről is többen jelentek meg, köztük *Rákosi* Jenő az «Otthon» irói kör elnöke, kit főrendiházi taggá történt kinevezése alkalmából a kongresszus rokonszenvesen üdvözölt. A tanácskozások a parlament palotájában folytak. A megnyitó ülésen, szeptember 11-ikén *Rajner* főherczeg az uralkodó nevében üdvözölte az egybegyülteket. Jelen volt: gróf *Goluchovski* külügyminiszter, *Körber* miniszterelnök több osztrák miniszterrel, gróf *Kielmannsegg* helytartó, *Schmolk* tartományi marsall, dr. *Lueger* polgármester stb. A kongresszus a sajtóra nézve fontos ügyekkel foglalkozott, a hirlapirói egyesületek közti szorosabb kapcsolat létesítésével, a távirati díjaknak, postai szállítási és bélyegdijaknak leszállításával, a hirszolgálat szervezésével. Egyik alelnöknek *Rákosi* Jenőt választották. Az alakuló ülést *Singer* Vilmos, a nemzetközi sajtószövetség elnöke vezette. A tanácskozások nagy érdeklődés közt folytak, a jövő kongresszust *Liége* (Lüttirch) belga városban tartják. A kongresszus tiszteletére több ünnepélyt rendeztek s a hangulatot *Lueger* polgármesternek csak az a mondása zavarta meg egy kissé, hogy «mind a két szemét behunyva fogadja a kongresszus tagjait.» *Körber* miniszterelnök, *Goluchovszki* külügyminiszter estélyeket adott, a városházán is estélyt rendeztek, az operaszinházban diszelőadást, a Burg-szinházban matinét. A szeptember 15-iki befejező ülés után a kongresszusi tagok kirándulásokra indultak.

A borszéki viz. Erdély híres borvize, a borszéki víz csodálatra ragadja mindazokat, a kik, különösen Borszéken, a forrásnál megismerik. Föllelkesítette jeles költőnket, *Jakab* Ödönt is, a ki a nyáron Borszéken időzött s csinos kis verset irt róla, melynek befejező versszakát itt közöljük:

Hogy forr, szikrázik hűvös árja,
A mint a földből felsiet,
Tiszta vizét uj vizzel váltva
Bőven dagadó medrinek!
S hány millió kis gyöngy a vízben,
Hogy szeri-száma nincsen ám!
Szánandó koldus, ide mérve,
Gyöngyben a roppant Oczeán.

Magyar katonák emlékköve a bileki temetőben. Esztendeje mult most, hogy *Bilek* herczegovinai falu mellett a rendkívüli hőségben menetelő katonák közül tizenkét magyar fiu meghalt napszúrás közben, sokan megbetegedtek. Épen most közölte a hadsereg rendeleti lapja, hogy a 12-ik gyalogezred ezredesét, *Grünzweig* Albertet nyugalmazták, *Török* ezredparancsnok, *Dragoni* von *Rabenhorst* vezérőrnagy már előbb nyugalomba mentek, a katonai törvényszék fogságbüntetést is osztott. A bileki katonai temetőben pedig a szegény tizenkét komárommegyei fiu közös sírjára emlékoszlopot állítottak és augusztus 30-ikán katonai parádéval avatták föl. A 12-ik gyalogezred teljes díszben jelent meg. A kőoszlop harmadfél méter magas; két oldalán bele van vésve a tizenkét katona neve, elől pedig a következő német szavak mondják el gyászos sorsukat: «Meghaltak kötelességük teljesítése közben».

Egy délsarki expediczió fölfedezései. A sarki kutatások eddig leginkább a földrajzi tudományt és a meteorologiát gyarapították, de a tudományos fölfedezésekhez nem állt arányban a roppant sok fáradság és áldozat. A déli sarkon tett több évi kutatásaiból épen most Portsmoutba visszaérkezett «*Discovery*» angol hajó ugy látszik, hogy a megszokottnál több tudományos eredményhez jutott. Bár az expediczió tagjai egyelőre tartózkodóan nyilatkoznak az eredményről, mégis annyit elárultak, hogy a déli sarkvidéken oly csontmaradványokra és kövült állatokra akadtak, a melyek halomra döntik az elméletet, hogy a sarki vidékeken mindig jég volt. Az expediczió tagjai egyelőre megvárják a tudósok véleményét, a kik a kövült állatokat alaposan meg fogják vizsgálni, de már most körülbelül bizonyos, hogy a «Discovery» nem csak különböző emlősállatok, hanem emberek csontjait is hozta magával a sarki vidékekről.

Avar temető az Alföldön. *Gátéren*, a Degenfeld grófi birtokon ásás közben a munkások sok csontra és edényre találtak. Az uradalom tiszttartója értesítette erről Kada Elek kecskeméti polgármestert és a félegyházi Kiskun-Muzeum vezetőit, kik e helyben nagy kiterjedésü avar temetőt ismertek föl. A föltárt sirokból nagyon érdekes leletek és tanulságos eszközök kerültek elő. Különösen fontos adatok birtokába jutottak két törzsfő lovas sirjának, nemkülönben egy ott eltemetett ötvösmester sirjának a tanulmányozásakor, mert az említett lovassírok ékszerei a kitisztítás után beleillettek az ötvösmester mintáiba, a mi világosan mutatja, hogy a gátéri telep ötvösmestere maga látta el ékszerrel a telep gazdag lakóit s nagy ügyességgel rendelkező mester volt, ki korának izlését s kifejlett alakító képességét vitte bele műveibe. Ez az adat egyszersmind megdönti a német régészeknek azt az állítását, hogy az avarok Németországból hozták az

ötvösség remekeit. Mielőtt a területet szőlővel beültetnék, lehetőleg át fogják az egészet kutatni régészeink, mert nem lehetetlen, hogy a további ásatás még érdekesebb leleteket hoz fölszinre.

HALÁLOZÁS.

Gróf ANDRÁSSY DÉNESNÉ, a nagy jótékonyságáról ismert főur felesége két év előtt elhunyt Münchenben. A szelid és jólelkű asszonynak, szegények gyámolitójának, művészi sirkápolnát emeltetett a mélyen sujtott férj nemzetsége családi központján, Krasznahorkán és most megilletődéssel ad értesítést feleségének két év multán történő második eltemetéséről, melyet Krasznahorkán *Bubics* Zsigmond kassai püspök fog végezni. A gyászjelentés igy szól:

«Kétéves mély gyászom és bánatom igaz érzelme nekem gyászünneppé avatja boldog emlékü áldott jó nőm szentelt emlékü hamvainak hazaszállitását és a számára épitett mauzoleumban örök nyugvóra leendő eltemettetését. Nem találtam ugyan hálás szivem sajgó sebére gyógyirt sehol, de Isten kiváló kegyelme folytán mégis némi megnyugvást ad megrendült lelkemnek az, hogy 36 éves boldog házasságom egyedüli osztályosa, kedves feleségem példás életét az ő nagy lelkéhez méltó alkotásban itt megörökithettem. Most, midőn a szeretett nőm haló porai számára szánt műemlék teljesen kész, fájdalmas szivvel jelentem feledhetetlen, jóságos nőmnek, csikszentkirályi és krasznahorkai *Andrássy Francziska* grófnénak 1904. évi *október 26-ikán*, mint elhalálozási napjának második évfordulóján, Münchenből Rozsnyón át Krasznahorka—Horka-Váraljára leendő átszállitását, s e napnak délutáni óráiban, ugyanitt, a róm. katholikus szertartás szerint foganatba veendő eltemettetését. Örök béke virraszszon drága porai felett! Gróf Andrássy Dénes».

A temetésen jelen lesz Gömör vármegyének összes értelmisége. Számos küldöttség is be van jelentve az ország minden részéből, a hol az elhunyt grófné a szükölködő egyházakat és iskolákat segélyezte.

Elhunytak még a közelebbi napokban: BECKER JÁNOS, csanádmegyei bizottsági tag, volt országgyülési képviselő, a függetlenségi párt tagja, 70 éves korában Budapesten. — TUBCSÁNYI ANDOR, ág. ev. lelkész 64-dik évében Körmenden. — Nagybányai PAPP ÁRON nyug. m. kir. bányakapitány és a III. osztályu vaskorona-rend lovagja, 60 éves korában Oroviczabányán. — GUTTMANN FERENCZ, nyugalmazott honvédőrnagy zólyomvármegyei árvaházi igazgató 54 éves korában Beszterczebányán. KISS REZSŐ, felső-lövői főgymnáziumi tanár, ki betegsége miatt önkezüleg vetett véget életének. — OROSZ JÓZSEF, a munkácsi állami elemi iskola tanitótestületének tagja, 54 éves korában Munkácson. — ANDERSEN ERVIN, megyei tisztviselő, 25 éves korában, Déván. — MEINIG ARTUR, fővárosi épitész, a Ferencz-József-rend lovagja, ki több palotát épitett Budapesten, ezek közt a Wenckheim-palotát a Baross-utczában. — MÜLLER MIHÁLY ügyvéd, Alsó-Fejér vármegye tiszti főügyésze 58 éves korában Nagy-Enyeden. — Id. NAGY SÁNDOR földbirtokos Székelykereszturon 83 éves korában. — Papi BALOGH PÉTER 80 éves korában Haraszti községben. — WAGNER LAJOS nagykereskedő, a nagykárolyi takarékpénztár-egyesület igazgatósági elnöke 73 éves korában Nagykárolyban. — ROMÁN OSZKÁR enyingi takarékpénztári könyvelő Enyingen. — BÁRÁNDY ISTVÁN, az első magyar általános biztositó intézet hivatalnoka 38 éves, Margitlakon.

Tordátfalvi HALMÁGYI SÁNDORNÉ, szül. Szentkatolnai Biró Jozefin, a kolozsvári kir. itélőtábla birájának neje, 57 éves Magyar-Sárdon s a pojánai családi sirboltban temették el. — GRALOVITS ANTALNÉ, szül. Kalmár Róza, ki régebben KALMÁR RÓZA néven a szépirodalmi lapokba dolgozott, főleg verseket irt, és kötetben is jelentek meg költeményei, 67 éves korában, Budapesten. — KAFFKA IGNÁCZNÉ, szül. Lauka Janka, nyug. kir. táblai biró felesége 74 éves korában Miskolczon. Nővére volt a nem régen elhunyt Lauka Gusztáv irónak, és gyermekkori társa Petőfi hitvesének, Szendrey Juliának, és jól ismerte Petőfit is, ki Erdődön sokszor vendége volt házuknak. — Özv. szegedi MAYER FERENCZNÉ, szül. Mallár Rozália, budapesti háztulajdonosnő 77 éves korában Budapesten. Nagyszámu rokonság gyászolja, köztük dr. Bajza István kir. tanácsos pénzügyigazgató, a ki édes anyját veszitette benne. — Özv. BERNÁDY DÁNIELNÉ, szül. Máthé Jeanette 59 éves korában Marosvásárhelyen. — Özv. WALLON HENRIKNÉ, szül. Hampigel Alojzia 63 éves korában Szatmáron. — SCHULER IMRÉNÉ, a fővárosi közraktárak igazgatójának neje, 49 éves korában, Budapesten.

SAKKJÁTÉK.

2398. számu feladvány. Sahlberg R.-tól.

(II. dijat nyert feladvány.)

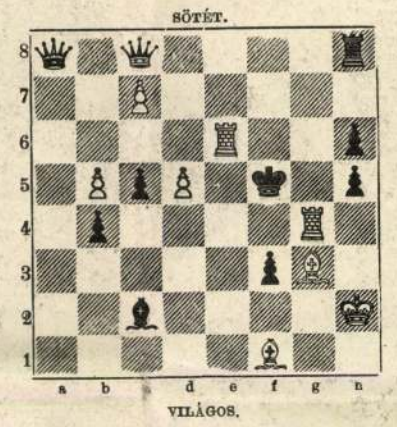

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

A 2383. számu feladvány megfejtése Mazel F.-től.

Világos.	*Sötét.*	*Világos a.*	*Sötét.*
1. Vg5—d8	Bb6—b7 : (a)	1. ...	... t. sz.
2. Ff8—b4 †	t. sz.	2. Hc7—a6 †	stb.
3. H mat.			

A 2384. sz. feladv. megfejtése Kohtz és Kockelkorntól.

Világos.	*Sötét.*
1. Bd5—a5	d4—d3
2. Fc2—a4	Kc4—d4
3. Fa4—b5	Kd4—c5
4. Fd2—e3 mat.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Csomonyán:* Németh Péter. — *Bakony-Szentlászlón:* Szabó János. — *Gurahonczon:* Kintzig Róbert. — *Pécsett:* Pilch Dezső (a 2383 sz. f.) — *A pesti sakk-kör.*

Szerkesztői üzenetek.

Miskolcz P. S. Hogy körülbelől hány százalék gyógyul meg a harcztéri sebesültek közül, az jórészben az idején való u. n. első segélynyujtástól függ. Az angol-boer háboruban az angol sebesültek első gondozása a csatatér kötöző helyein oly kedvező körülmények közt történt, hogy száz esetben a segitség átlag csak hatszor késett. Az 1870-iki német-franczia háború lefolyása alatt német részről az orvosi segitség oly hiányosnak bizonyult, hogy minden tizedik sebesült részint elvérzett, részint pedig a felületes első gondozás miatt elpusztult. Orosz részről a mostani háborúban hasonló hiányok mutatkoznak. Igy például Dalny elfoglalása után a japánok az ottani kórházakban háromszáz olyan sebesültet találtak, kiken az első segitség elmaradása miatt segiteni többé már nem lehetett. Oroszország sok gyakorlott betegápolónőt küldött Kelet-Ázsiába, ellenben Japán részről seborvos van igen sok.

Hmvásárhely P. F. Az egykori boer államok függetlenségüket teljesen elvesztették s jelenleg angol fenhatóság alatt állnak. A kormányzót Anglia nevezi ki, a ki egyszersmind az ott állomásozó angol csapatok parancsnoka. Miután a transvaali aranybányákat kivétel nélkül angol részvényesek birják, a boerok csakis szarvasmarha-tenyésztéssel és földmiveléssel foglalkozhatnak.

N.-Várad T. S. I. Miklós czár volt az, a ki a krimi háboru után Gorcsakov herczeghez intézett levelében azt mondotta, hogy Oroszországot nem az ellenséges hadak verték meg, hanem tulajdon tábornokainak ostobasága s a *tsin* (a hivatalnokok) visszaélései.

Marienbadban. Azért a kevéske hangulatért, a mely a versben van, bizony nem volt érdemes Marienbadig menni.

A mélységből. Küzdelem. Szerzőtől már sokkal jobb verseket is olvastunk; a tehetség megcsillan ezekben is, de mintha nem érlelte volna meg magában eléggé a mondani valóját, nem birja harmonikus egészszé kidolgozni.

Tragédia. Csupa fiatalos szentimentalizmus, a saját keserüségében tetszelgő ábrándozás, nincs benne egy szemernyi az életből. A költő sasszárnyakon repül a magasba, de azért nem veszti el szeme elől a földet.

Reggel. Sírvavigadás, stb. Nem mondanak semmi újat, a kopott közhelyek ismétlésével pedig nem kelthetnek érdeket. Verselésük ellen is sok sulyos kifogást lehet tenni.

Elhagyatott puszta sziget. Sötét felleg borítja be stb. Mondvacsinált, érzelgős áradozások, erőltetetten verselve, csupa útszélről szedett asszú szóvirágokkal.

Egymásra találtak. Egy fiatal leány szentimentális ábrándozásai, a ki csak hiszi, hogy valami érdekeset, szépet mondott, az olvasó rögtön ráismerne benne az ilyen versek megszokott, a sok használattól elhervadt szóvirágjaira. A szerzőnek még sokat kellene tanulni, érzésének, gondolatainak mélyülni, mielőtt a nyilvánosság elé léphetne.

El vagyok hagyatva. Kérdés. Kivánsága szerint tettünk: helyet szorítottunk verseinek a — papirkosárban, mert egyebet nem is érdemelnek.

Szép szemednek ábrándos világa... Erre a kezdősorra ez következik: «Koszorút fon lelkem homlokára» s ily értelmetlenségekkel telve folytatódik egész végig. A versnek is kell, hogy valamelyes értelme legyen.

Nem is tudom... Meleg érzéssel énekli a Balaton varázsát, de fogyatékos képzelettel és nem sok eredetiséggel. Igy megirva nem kelthet valódi érdeklődést.

A kőbányai kis kápolna. Kis lányom arczképe előtt. Az elsőben nem tudja az elhagyatott kápolna képéből szervesen kifejteni az alapgondolatot, csak úgy, egy erőszakolt fordulattal odabiggyeszti. A másik a dagály és a sivár próza sajátságos vegyüléke, nincs egy sora sem, mely a maga természetes, szivből fakadó, tehát költői őszinteségében volna megirva.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 36. számában megjelent képtalány megfejtése: *Eskütéri híd.*

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utcza 9.

Blous-selyem 60 krtól 11 frt 35 krig méterje — utolsó ujdonságok! — Bérmentve és **már elvámolva** házhoz szállitva. Gazdag mintagyüjtemény azonnal. 10267
Selyemgyár Henneberg, Zürich.

Salvator Természetes vasmentes Lithion-forrás kitün hatású
vese-, hólyag-, rheuma- és köszvenybántalmaknál, vizeleti nehézségeknél, czukorbetegségeknél a legzö- és emésztési szervek hurutainál. 10346
Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál.

PURGO

ELSŐ MAGYAR UVEGGYÁR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG 10528
Budapest, V., Ferencz József-tér 3
(Fürdő-utcza sarkán).
Ajánlja: **Margit** befőttes üvegét, mely minden tekintetben felülmulja a más szerkezetüeket. Az üveg szép fehér légmentes zára egyszerü, kezelése könnyü.
Készül 3/10 **lit. ürtartalommal à 40 fil.**
1/2 « « **à 50** «
Kristályüveg asztalkészletek nagy raktára

POLGÁR SÁNDOR
orvosi mű- és kötszerésznél
Budapest, VII., Erzsébet-körut 50
legjutányosabban beszerezhetők saját gyártmányu m. kir. szab. **sérvkötők, betegápolási-czikkek, kötszerek,** összes **gummiáruk,** valódi franczia **különlegességek (óvszerek)** stb. 10145
Képes árjegyzék ingyen

KODAK ujdonságok 1904-re.
Árjegyzék ingyen és bérmentve valamennyi árusitónál.
Csapó-táskák 3 és 3A, eltolható előrészszel és önműködő zárral.
Seed szárazlemezek. A világ legjobb lemezei. 10245
Kodak-platin-papiros. Valódi platinpapir, határtalan tartósságu.
Önszinületező Salio-papir, szükségtelenné teszi az aranyfürdőt.
Kodak Ltd. Wien, I., Graben 29.

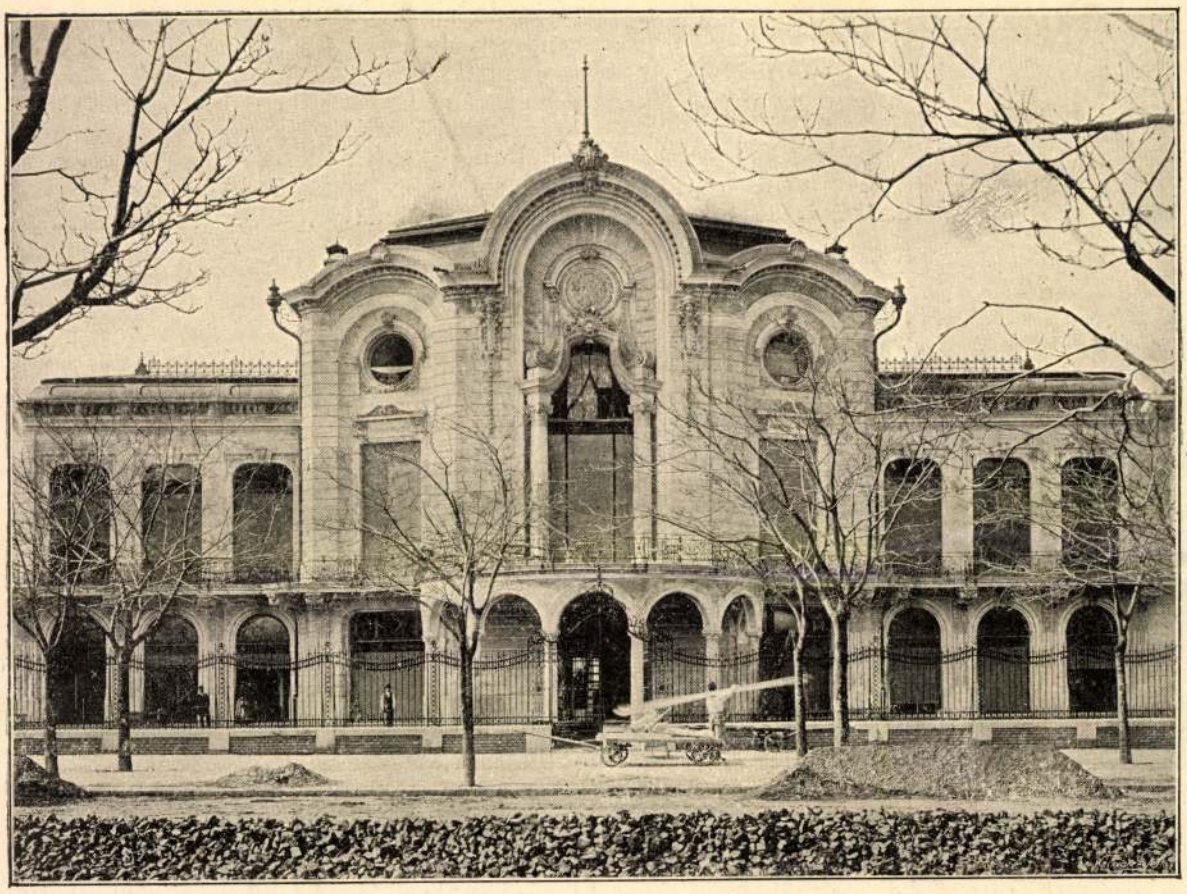

Weinwurm Antal fényképe.

PARK-KLUB A VÁROSLIGETBEN. — Az épület főhomlokzata.

PARK-KLUB A VÁROSLIGETBEN.

Egy vidám, derült külsejü új épület emelkedik a városligetben, a Stefánia-útnak az István-út és a Csömöri-út közti részén: a budapesti park-klub épülete, melyet pár nappal ezelőtt adtak át a közhasználatnak. Ez a park-klub egész Európában egyedüli a maga nemében; ez a főúri és általában az előkelő társaság nyári kaszinója, a milyen csak egy pár angol klubnak van. Harmadéve *Aczél* Béla báró pendítette meg a nemzeti kaszinóban azt az eszmét, hogy jó volna a «társaság» számára egy ilyen nyári üdülőhelyről gondoskodni, mivel a fővárosnak a Margitszigeten kivül nincs olyan kiránduló-helye, a melyet a főúri rend látogathatna.

Az eszmét fölkarolták, és *Eszterházy* Mihály gróf elnöklete alatt rögtön megalakult egy társaság, mely elhatározta, hogy fél millió forint részvénytőkével létesíti a park-klubot. A legalkalmasabb helynek a Stefánia-út látszott, a kocsi-korzó rendes szinhelye, a hol különösen lóversenyek idején ezer meg ezer fogat fordúl meg. A társaság hat holdnyi telket vásárolt, mely hosszúkás négyszögalakú, előrésze a Stefánia-útra, hátulsó része pedig a most megnyitott Pálma-útczára néz. Ez az új útcza határolja a Sacré-coeur zárda telkét, különben pedig puszta kertek között vonúl el.

Az itt szerzett hatalmas telken 1893 április havában kezdték el a park-klub épitését. A társaság az épitéssel *Meinig* Arthur jeles műépitészt bizta meg, kinek ritka finom műizlését hirdetik a József-utczai Wenckheim és Károlyi-féle paloták, a Károlyiak nagykárolyi megújított kastélya, a tőke-terebesi Andrássy-mauzoleum és a fővárosnak több főúri palotája. Meinig a park-klub épületénél kitünően végezte feladatát. Az épület a legnemesebb korai barok stilusban épült; magas egyemeletes épület széles erkélyekkel, tágas lépcsőkkel, olyan, mint Versailles vagy Potsdam hires királyi nyaralói. Arányaiban, művészies kivitelében tükröződik egész jellege. Első tekintetre meglátni rajta, hogy nagyúri kényelemre és üdülésre van szánva.

Az ősi családi kastélyokhoz hasonló épület főhomlokzata a Stefánia-útra néz. Az izléses mansard-tetős középrésznek, mely épen úgy, mint a többi rész, a Monier rendszere szerint épült, három óriási ajtós ablaka van, mely egy széles erkélyre nyilik. Ez az erkély különben körülfut az egész épületen s az egyes sarkokon kiugrói vannak nyári lugasok számára. Az első emeletre a Stefánia-útról két oldalt kényelmes, széles lépcsőzet vezet föl.

A földszinten hat oszlopon nyugvó, félkör-alakú nyitott előcsarnok van, mely az épület belsejébe vezet. A klub helyiségeibe azonban a Stefánia-útról csak gyalog lehet bejutni, mig a kocsi-feljáró a Pálma-útczáról van. Innen szép köralakú feljáró vezet a lépcsőcsarnokhoz.

A klubnak legnevezetesebb része az emeletnek kimagasló középrészét elfoglaló nagy terem, mely nagyobb, mint a Vigadó kis terme, a menynyiben hosszasága huszonegy, szélessége tizenhárom és magassága tizenegy méter. A teremnek a Pálma-útczára néző része a téli kerttel van kapcsolatban, mig a Stefánia-útra néző rész a nyilt erkélyre vezet. Ebben a teremben rendezik a hangversenyeket, tánczmulatságokat és egyéb ünnepélyeket.

A nagy terem két oldalán férfi- és női szalon s több öltözködő-szoba van. A földszinten öt kisebb terem van, még pedig fogadó-, ebédlő-, kávézó-, billárd és olvasóterem; ezenkivül a jobb szárnyon négy férfi- és a bal szárnyon három női öltözködő-szoba, a hol a társaság tagjai a park-klub nyári mulatságaihoz, a szabadban való sport-játékokhoz kényelmesen átöltözködhetnek.

Az egész épület főúri pompával van berendezve. A nagy terem, valamint a többi terem és helyiség mennyezetét és falait is stukko-márvány födi, fényes aranyozással s a diszitések a XVI. Lajos korabeli izlésben készültek. Teljes összhangzásban vannak e belső berendezéssel a kényelmes bútorok és más fölszerelési tárgyak. Aczél Béla báró, a park-klub megteremtője, ritka műizléssel válogatta össze a helyiségek diszitésére és kényelmére szolgáló függönyöket, gobelineket, márvány konzolokat, szobrokat, képeket, asztalokat, székeket, pihenő-divánokat, vázákat, csillárokat, melyeknek mindegyike művészeti kivitelü. Egyik sem hasonlit egymáshoz a részletekben, de valamennyi ősi, hagyományos régiségre vall s emeli az épület pompáját és kényelmét. Szóval a klub úgy van berendezve, hogy a legelkényeztetettebb főúr is otthon érezneti magát benne.

Az angol klubok mintájára a fő épülethez díszes melléképület csatlakozik, melyben a kapus és a szolgaszemélyzet lakása, a nagyszerüen berendezett konyha, a borpincze és több más mellékhelyiség van. Minden helyiséget gőzzel fütenek és villammal világitanak. Különösen nagy gonddal rendezték be a konyhát, a hol valóságos tudományos rendszerrel állitották össze mindazt, a mi az asztal örömeit nyers táplálkozásból igazi esztétikai élvezetté varázsolhatja.

A palotaszerű klub-épület hatását nagyban emeli a körülötte elterülő s művészi berendezésü park, mely kicsiben hasonlit a párisi híres Monçeau-parkhoz. Éjszaki részén mesterségesen készült cseppkőbarlang van, melyből vízesés ömlik alá. Ez a mesterséges zuhatag látja el vízzel az ötszáz négyszögméternyi területü tavat, melynek közepén egy sziget is van. A kicsi tó nyáron csónakázó- és télen korcsolyázó-helyül fog szolgálni.

A fasorok és gyepágyak közt három lapdázó (lawn-tennis) tér van berendezve. Lesz ezen kivül tekepálya és lövőház is. A park-klubban igy a szabadban való szórakozásnak minden nemét föl lehet majd találni. A tagok kényelmére szolgálnak a parkban levő árnyas lugasok s az apró sátrak. A társaság serényen fog gondoskodni a tagok szórakoztatásáról, a mennyiben különösen a lóversenyek évadja alatt számos kerti mulatságot rendez a parkban.

A park-klubot, melynek telke 120 s épitése 380 ezer forintba került, a múlt héten nyitották meg ünnepélyesen, s azóta állandó találkozóhelye az előkelő osztálynak. A szép tavaszi délutánokat ott tölti a főúri világ vidám, testedző és lelket frissitő szórakozás közt. A klub, mig egy részt eredeti és új intézmény fővárosunkban, másrészt nagyban hozzájárul a Stefánia-útnak és környékének szépitéséhez.

Dr. Kovács Dénes.

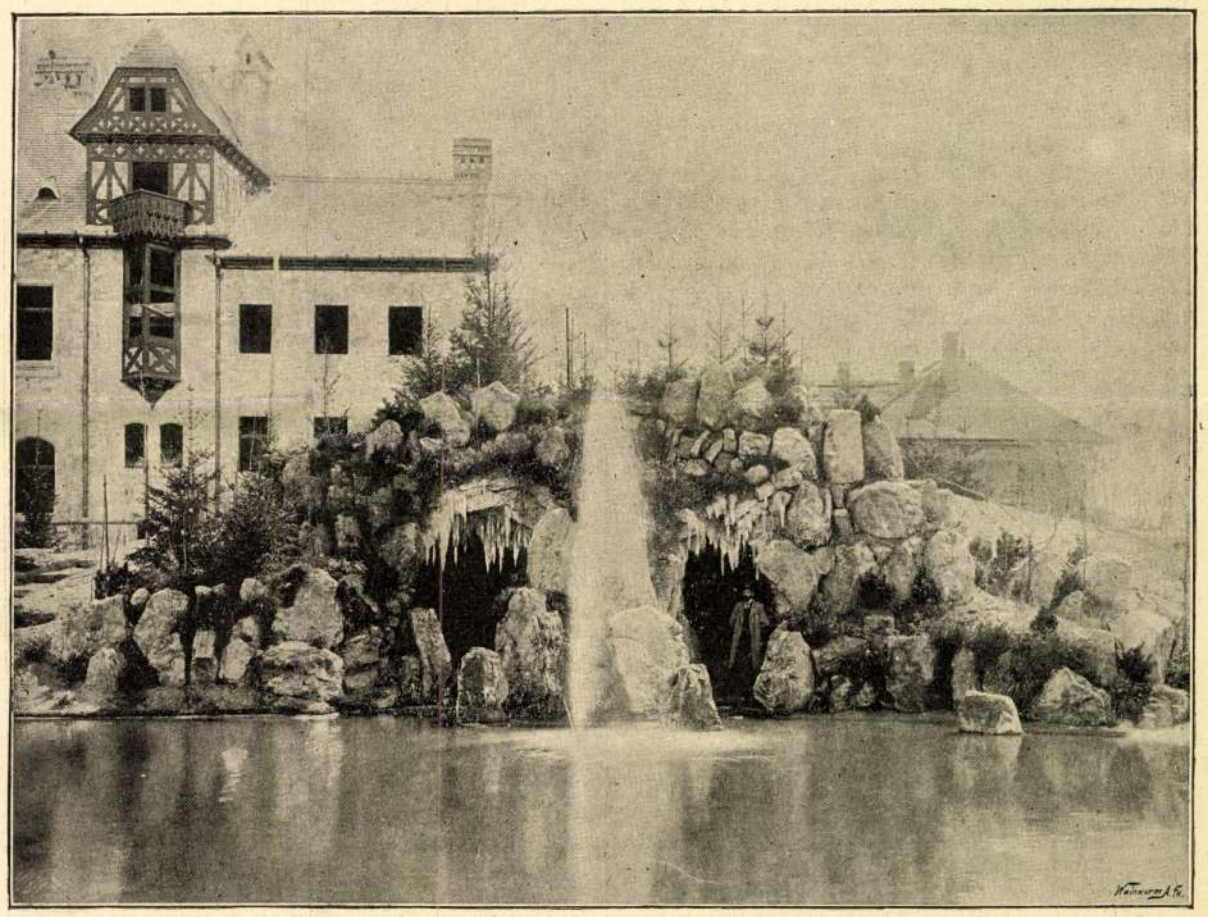

Weinwurm Antal fényképe.

PARK-KLUB A VÁROSLIGETBEN. — Részlet a parkból a barlanggal és a tóval.

EGY DAIMIO PALOTÁJA TOKIÓBAN.

KÉPEK JAPÁNBÓL.

IV.

A daimio-miniszter. Lakoma. Búcsú Japántól.

Jokoháma, 1893. szeptember 20.

Néhány napja, hogy visszatértünk a közeli Jokoszkából, Japán egyik hadikikötőjéből, a melynek egyik dokkjában a kormány előzékeny beleegyezésével hajónk vízalatti burkolatát megtisztítottuk és újra beföstöttük.

Még néhány nap, és ismét az oczeánon úszunk, nyugati irányban, Korea és ezután haza felé. El kell hagynunk a napkeleti országot, melynek másfél hónapi időzésünk alatt legalább a kies partjait és partmellékeit eléggé megismertük s lakossága iránt tiszteletre és szeretetre indíttattunk.

Az indulás közeledtével megkezdtük a búcsúzgatást.

Ma Tokiótól, a fővárostól búcsúztunk el. De milyen búcsú volt az! Emlékezni fogok rá sokáig! Mint vendégei egy régi daimio-család előkelő sarjának, a ki jelenleg tengerészeti miniszter, vonultunk át a keleti fővároson. Még egyszer láthattuk az óriási város minden szépségét, nevezetességét, ismét meggyőződhettünk azokról a hihetetlen vívmányokról, melyeket e nép rövid néhány évtized alatt a műveltség minden terén elért, s végűl részt vehettünk egy japáni szokás szerint tartott lakomán Tokio legelőkelőbb nemzeti klubjában, a hová — mint mondják — néha az istenektől származott mikádó is el-eljár.

A vendéglátó miniszter, a kinek a mai nap élvezeteit köszönjük, gróf *Szaigo*. Az ország európaiasítása óta viseli a grófi czímet. Azóta léptek ugyanis a régi nemzeti nemesi czímek helyébe az európai gróf, báró és egyéb czímek. A Szaigo-család egyike az ország legrégibb főnemesi családjainak. A legrégibb korszak hatalmas átalakulásaival, melyekben kiváló részt vettek, nevük többszörösen és igen sokféleképen egybe van kötve. Az 1868-ban a mikádó és a sogún közt kiütött harczban a Szaigók a jogos uralkodó, t. i. a mikádó pártjára álltak. Míg azonban az egyik Szaigo az alkotmányos irányt és az európaiasítás elveit is magáévá tette és elfogadta a hadügyminiszteri tárczát, addig fivére az európaiasítás ellen 1877-ben Szatszumában kitört mozgalom élére állott és fegyverrel is harczolt az új kormány ellen, melynek egyik fő támasza a fivére volt. A lázadó nemes legyőzetett, seregei, elvtársai szívós ellenállás után megadták magukat, ő azonban — a régi japáni hősök módjára — harakirivel vetett véget életének.

Gróf Szaigo évekkel ezelőtt hosszabb útazást tett Európában és ez alkalommal monarkhiánk tengerészeti intézményeit is tanulmányozta. Akkor a mi mostani parancsnokunk volt mellérendelve. A gróf most, visszaemlékezvén az osztrák-magyar monarkhiában töltött időre, mint tengerész-miniszter nem akarta elmulasztani az alkalmat, hogy monarkhiánknak az ő hazája vizében időző hadihajóját, az «Erzsébet császárnő»-t, vendégszeretetében ne részesítse.

Hivatalos meghivását elfogadva, parancsnokunk és a törzskar egy része ma korán reggel a partra szállott, hogy a számára kijelölt vonattal *Tokio*-ba induljon.

A tokiói Simbasi-állomáson már várt reánk egy tengerész törzstiszt és két főtiszt, emezek közt a miniszter segédtisztje is. Ezeknek a vezetése alatt kényelmesebben és alaposabban megtekinthettük a város nevezetességeit, mint a hogy egy magán-utazó teheti. A pályaház előtt négy diszes európai hintó várakozott ránk, melyeket a miniszter küldött oda értünk. A hintókban elhelyezkedve, megindultunk.

Szép, verőfényes őszi idő volt. Az ébredező város még reggeli pongyolájában volt, de a házakat éjjel elzáró toló deszkafalak már el voltak szedve. Minden tárva-nyitva állt a szemlélő előtt; a házakban sürögtek-forogtak a nőszemélyek, az útczákon nyüzsgött-mozgott a dolgára sietö nép, hangzott a mindenféle házalók kiáltozása. Minden oly kedves, szinte ismerős volt előttünk.

Eleinte a *Szumida-gáva* (Gáva-folyó) melletti legnépesebb városrészek főútczáin haladtunk végig. Itt csoportosul *Tokio* kereskedelmi tevékenysége, mely a folyamon nyüzsög legélékebben; a part mentén kikötött régies dztunkék (bárkák) és új szerkezetű folyami hajók rakodnak ki s be. Örökös a lárma; a teherhordó kúlik ütemszerű énekléssel kisérik munkájukat; a hajósok hangos kiáltással közlekednek a parttal, a gözösök füttyentgetnek. Négyszögletes vitorlájú csónakok adnak némi festői jelleget a prózai képnek.

A házak közt itt-ott karcsú hegyes tornyok emelkednek, agyaggal vastagon betapasztva. Ezekben őrizik a lakosok értékesebb holmijaikat a tűzvész ellen, mely Tokioban igen gyakori és néha egy harmadát is elhamvasztja a gyúlékony fa- és papiros-házaknak.

Először a *Síba*-halmokon állunk meg, a hol a már leírt templomon és sírtelepeken kivül egy nagy bazárt tekintettünk meg, melyben igen csinos ipartárgyakat árultak. Ujeno-ban, melyet ezután látogattunk meg, épen iparkiállítás volt, telve gyönyörü bronz-, elefántcsont-, lak- és békateknő-művekkel.

Dél felé járt már az idő, mikor egy másik kitűzött helyre, a *Koisikáva* fegyvergyárba érkeztünk. A hol most Tokiónak e legújabb intézménye emelkedik, ott egykor a hatalmas Mito daimiók székhelye volt. A gyárvezetőség kétemeletes téglaépülete az egykori főúri palota helyét foglalja el.

Itt maga a miniszter fogadott bennünket. Nyájasságával mindjárt megnyerte szivünket. Napbarnitotta, tipikus arczát deresedő haj és szakáll környezi; szemeiből szivjóság sugárzik. A bemutatások után azonnal a gyár megtekintésére indultunk. Az egészen európaiasan berendezett épület elfogadó-termében theát és czigarettát szolgáltak föl, melyek a japáni vendéglátás elmaradhatlan kellékei, még hivatalos helyiségekben is. Csakhamar élénk társalgás indult meg. Természetesen Japán földén szerzett élményeink voltak a beszélgetés tárgyai, melyek iránt az udvarias miniszter nagy érdeklődést tanusított. A gróf nem beszélvén európai nyelvet, egy pár tisztje volt a tolmács beszélgetésünk alatt.

Az elfogadó-teremből a fegyvergyár helyiségeibe mentünk. Ha már Jokoszkában, a hol kizárólag japáni mérnökök vezetése alatt épülnek a legújabb szerkezetű hadihajók, meg nem győződtünk volna a japáni tekhnika csodálatosan gyors föllendüléséről, itt volt erre elég alkalmunk. E fegyvergyár ismétlő fegyvereket készit, melyeknek rendszere nem utánzása valamely európai rendszernek, hanem egy japáni, *Muráta* nevű tábornok találmánya. S nemcsak a munkások, hanem a vezető mérnökök is mind egytől-egyig japániak, a kik Európában szerezték kiképzésüket, és ismereteiket most hazájuk javára fordítják. S épen az a bámulandó dolog Japánban, hogy átvevén a helyesnek tapasztalt európai kulturát, különösen annak tekhnikai részét, nem engedte a nép az európait ennek révén hazájában elhatalmasodni, hanem rövid idő alatt eltanulta tőle tudományát és azt immár mestere segedelme nélkül gyakorolja, sőt fejleszti. A gyár a legleleményesebb szerkezetü gépekkel van ellátva. A fegyver maga hasonlít a mi régibb, Kropacsek-féle ismétlőnkhöz s ilykép az újabb keletü Mannlicher mögött áll gyakorlati értékre nézve.

Habár a daimiók palotája az újkori szellem győzelmes bevonulásával eltünt e helyről, valami még emlékeztet azon zordon, de költői időkre: a palota-kert. A gépkorszakban született japáni nem veszté el érzékét a természet és a művészet iránt, és a mit ősei szépet teremtettek, azt kegyelettel gondozza. Igy e kert is a közeli gyár prózai zaja daczára megtartá poétikus báját, melyet talán még növel szembetünő ellentéte a megváltozott környezettel és a múlt emlékezete.

Valamint az ősi japáni kultura minden ágát khinai eredete daczára sajátszerü jelleg tünteti ki, úgy a japáni kert is egészen eredeti berendezéssel bir. A japáni, bármily parányi legyen kertje, abban a nagy természetnek vagy legalább hazájának lehetőleg sok szépségét és nevezetességét kicsinyitve maga előtt akarja látni. A szegény ember két négyszögölnyi kertecskéjéből egy apró tavacska, parányi templomocska, iczi-piczi vizesések és törpe fácskák alkalmazásával egy liliput-világbeli vidéket teremt. A gazdag, a ki nagyobb tér és több pénz felett rendelkezik, mindezt nagyobb mérvben viszi ki és hozzá még az irodalomban vagy egyébként hírneves épületek és helyek kicsinyített utánzatait is elkészíteti. Ily jellegü volt az ősi *Mito*-kert, melynek szépségeit a miniszter vezetése alatt tekintők meg. Az európai kerteket jellemző szép facsoportozatok, tarka virágos ágyak hiányát itt mesterséges diszletek és utánzatok pótolják. Egy tó a híres khinai *Szei-ko* tó alakját másolja. A közeli halom fenyvesborította tetején, mely talán valamely ismeretes japáni hegy szerint van idomítva, a Kiotóban lévő híres *Kijomizu* templom miniatur képmása áll. A domb lábánál egy bevezetett patak folyik; felette híd domború, mely valamelyik híres japáni híd képét eleveníti fel. Azután két történelmi szerepet játszott hős utánzott sírja mellett haladunk el; ha a kert japáni birtokosa vagy látogatója e sírok mellett elhalad, eszébe jut az eredetijéhez füződő történet és szelleme felüdül az ősi erény harczosain. Egy más híd és sírépület alakjában klasszikus khinai filozóf-eszmék vannak kifejezve. E klaszszikusok ismerete nélkül is gyönyörködhetünk azonban egy mesterségesen előidézett vízesésben, mely egy nevezetes japáni vízesés módjára, bárha rakonczátlan jellegéből művészi kéz által kivetkőztetve, habzik a mesterségesen alakított sziklákon; felette azonban természetes fák ábrándoznak. Egy tó közepében, környezve lótosz virágoktól valamelyik sziget sikerült utánzatát látjuk. A kertben ültetett fák oly módon vannak kiválasztva, hogy minden évszakban, tél közepét kivéve, virágzik valami; a cseresnye-, jávor- és szilvafa, a chrysanthemum és azalea

Az első sorban a második alak Héliés (franczia), tőle balra a harmadik Madaré (franczia) s utána sorban gróf Teleki Arvéd, Jahn (osztrák), Bernát Istvánné, Kolossváry Lajosné, Geöcze Sarolta, Halstead (angol), a második sorban ötödik (a virágállvány oldalánál) Gyermanovitch (horvát), tőle balra állnak: Ivanoff (bolgár), Lozanitch (szerb). Fongalland (franczia), gróf Rocquigny (franczia), Gueshoff (bolgár), dr. Poits, tőle balra a második Seidl Ambrus, mellette balról gróf Károlyi Mihály, tőle balra az ötödik báró Störck (osztrák), tőle balra a második Gisswein kanonok, s szélről Gehringer (osztrák); közepén a harmadik sorban Ertl (osztrák), Gourlay (angol), Bálint, Förster Aurél, Bernát István, mögöttük a középen Serwy (belga), Barré (franczia), Shrubsole (angol), Romeyn (holland), Blem (dán), Högsbro (dán).

A NEMZETKÖZI SZÖVETKEZETI KONGRESSZUS TAGJAI MONORON. — Kossak fényképe után.

ült a szemein. Ütött az órája. Hát mennie kellett. Kár érte».

Mikes Kelemen emléke. *Zágonban* a *Mikes* Kelemen-emlékbizottság nyolcz év előtt alakult, hogy emléket állítson a régi jó magyar irónak, Mikes Kelemennek, Rákóczi hű kisérőjének. Nyolcz évi kitartó igyekezetnek eredménye a Mikes emlékre összegyűjtött 9500 korona. A bizottság kiásatta és felujítja Mikes szülőházának romjait. E költségek fedezésére a *Lévay* József költeményére irt «Mikes-dal»-t és a zágoni tanulók által faragott Mikes-botokat árusítja. Ujabban pedig a bizottság egyik működvelő fényképész tagja bocsátott rendelkezésre képes levelezőlapokat. A képen látható tölgyfák, melyek Mikes szülőháza előtt állottak, több mint három századosak, tehát az ő születésekor már nagy fák voltak. A bizottság felkér mindenkit, hogy bármily csekély adománynyal «Mikes-dal» és «Mikes-bot» (ára 1 korona) és «Mikes-látképek» rendelésével támogassák a kegyeletes czélt.

Anyakönyvi felügyelő ünneplése. Dr. *Kampis* János, budapesti kerületi anyakönyvi felügyelőt, az ismert tehetséges irót ünneplésben részesítette a felügyelete alatt lévő *gödöllői* járás jegyzői kara. Diszes emlékalbummal lepték meg Kampis Jánost, ki hét évi működésével a tisztikarnak szeretetét és nagyrabecsülését szerezte meg magának.

Uj magyar nemes. A király dr. *Zöldy* János Békés vármegye tiszti főorvosa és törvényes utódainak, a közegészségügy terén szerzett érdemei elismeréseül a magyar nemességet «folyfalvi» előnévves díjmentesen adományozta.

A nemzetközi sajtó-kongresszust ezen a héten tartották Bécsben, a messze földről érkezett küldöttek közreműködésével. Budapestről is többen jelentek meg, köztük *Rákosi* Jenő az «Otthon» irói kör elnöke, kit főrendiházi taggá történt kinevezése alkalmából a kongresszus rokonszenvesen üdvözölt. A tanácskozások a parlament palotájában folytak. A megnyitó ülésen, szeptember 11-ikén *Rajner* főherczeg az uralkodó nevében üdvözölte az egybegyülteket. Jelen volt: gróf *Goluchovski* külügyminiszter, *Körber* miniszterelnök több osztrák miniszterrel, gróf *Kielmannsegg* helytartó, *Schmolk* tartományi marsall, dr. *Lueger* polgármester stb. A kongresszus a sajtóra nézve fontos ügyekkel foglalkozott, a hirlapirói egyesületek közti szorosabb kapcsolat létesítésével, a távirati díjaknak, postai szállítási és bélyegdijaknak leszállításával, a hirszolgálat szervezésével. Egyik alelnöknek *Rákosi* Jenőt választották. Az alakuló ülést *Singer* Vilmos, a nemzetközi sajtószövetség elnöke vezette. A tanácskozások nagy érdeklődés közt folytak, a jövő kongresszust *Liége* (Lüttirch) belga városban tartják. A kongresszus tiszteletére több ünnepélyt rendeztek s a hangulatot *Lueger* polgármesternek csak az a mondása zavarta meg egy kissé, hogy «mind a két szemét behunyva fogadja a kongresszus tagjait.» *Körber* miniszterelnök, *Goluchovszki* külügyminiszter estélyeket adott, a városházán is estélyt rendeztek, az operaszinházban diszelőadást, a Burg-szinházban matinét. A szeptember 15-iki befejező ülés után a kongresszusi tagok kirándulásokra indultak.

A borszéki viz. Erdély híres borvize, a borszéki víz csodálatra ragadja mindazokat, a kik, különösen Borszéken, a forrásnál megismerik. Föllelkesítette jeles költőnket, *Jakab* Ödönt is, a ki a nyáron Borszéken időzött s csinos kis verset irt róla, melynek befejező versszakát itt közöljük:

Hogy forr, szikrázik hűvös árja,
A mint a földből felsiet,
Tiszta vizét uj vizzel váltva
Bőven dagadó medrinek!
S hány millió kis gyöngy a vízben,
Hogy szeri száma nincsen ám!
Szánandó koldus, ide mérve,
Gyöngyben a roppant Oczeán.

Magyar katonák emlékköve a bileki temetőben. Esztendeje mult most, hogy *Bilek* herczegovinai falu mellett a rendkívüli hőségben menetelő katonák közül tizenkét magyar fiu meghalt napszúrás közben, sokan megbetegedtek. Épen most közölte a hadsereg rendeleti lapja, hogy a 12-ik gyalogezred ezredesét, *Grünzweig* Albertet nyugalmazták, *Török* ezredparancsnok, *Dragoni* von *Rabenhorst* vezérőrnagy már előbb nyugalomba mentek, a katonai törvényszék fogságbüntetést is osztott. A bileki katonai temetőben pedig a szegény tizenkét komárommegyei fiu közös sírjára emlékoszlopot állítottak és augusztus 30-ikán katonai parádéval avatták föl. A 12-ik gyalogezred teljes díszben jelent meg. A kőoszlop harmadfél méter magas; két oldalán bele van vésve a tizenkét katona neve, elől pedig a következő német szavak mondják el gyászos sorsukat: «Meghaltak kötelességük teljesítése közben».

Egy délsarki expediczió fölfedezései. A sarki kutatások eddig leginkább a földrajzi tudományt és a meteorologiát gyarapították, de a tudományos fölfedezésekhez nem állt arányban a roppant sok fáradság és áldozat. A déli sarkon tett több évi kutatásaiból épen most Portsmoutba visszaérkezett «*Discovery*» angol hajó ugy látszik, hogy a megszokottnál több tudományos eredményhez jutott. Bár az expediczió tagjai egyelőre tartózkodóan nyilatkoznak az eredményről, mégis annyit elárultak, hogy a déli sarkvidéken oly csontmaradványokra és kövült állatokra akadtak, a melyek halomra döntik az elméletet, hogy a sarki vidékeken mindig jég volt. Az expediczió tagjai egyelőre megvárják a tudósok véleményét, a kik a kövült állatokat alaposan meg fogják vizsgálni, de már most körülbelül bizonyos, hogy a «Discovery» nem csak különböző emlősállatok, hanem emberek csontjait is hozta magával a sarki vidékekről.

Avar temető az Alföldön. *Gátéren*, a Degenfeld grófi birtokon ásás közben a munkások sok csontra és edényre találtak. Az uradalom tiszttartója értesítette erről Kada Elek kecskeméti polgármestert és a félegyházi Kiskun-Muzeum vezetőit, kik e helyben nagy kiterjedésü avar temetőt ismertek föl. A föltárt sirokból nagyon érdekes leletek és tanulságos eszközök kerültek elő. Különösen fontos adatok birtokába jutottak két törzsfő lovas sirjának, nemkülönben egy ott eltemetett ötvösmester sirjának a tanulmányozásakor, mert az említett lovassírok ékszerei a kitisztítás után beleillettek az ötvösmester mintáiba, a mi világosan mutatja, hogy a gátéri telep ötvösmestere maga látta el ékszerrel a telep gazdag lakóit s nagy ügyességgel rendelkező mester volt, ki korának izlését s kifejlett alakító képességét vitte bele műveibe. Ez az adat egyszersmind megdönti a német régészeknek azt az állítását, hogy az avarok Németországból hozták az

ötvösség remekeit. Mielőtt a területet szőlővel beültetnék, lehetőleg át fogják az egészet kutatni régészeink, mert nem lehetetlen, hogy a további ásatás még érdekesebb leleteket hoz fölszinre.

HALÁLOZÁS.

Gróf Andrássy Dénesné, a nagy jótékonyságáról ismert főur felesége két év előtt elhunyt Münchenben. A szelid és jólelkű asszonynak, szegények gyámolitójának, művészi sirkápolnát emeltetett a mélyen sujtott férj nemzetsége családi központján, Krasznahorkán és most megilletődéssel ad értesítést feleségének két év multán történő második eltemetéséről, melyet Krasznahorkán *Bubics* Zsigmond kassai püspök fog végezni. A gyászjelentés így szól:

«Kétéves mély gyászom és bánatom igaz érzelme nekem gyászünneppé avatja boldog emlékü áldott jó nőm szentelt emlékű hamvainak hazaszállítását és a számára épitett mauzoleumban örök nyugvóra leendő eltemettetését. Nem találtam ugyan hálás szivem sajgó sebére gyógyirt sehol, de Isten kiváló kegyelme folytán mégis némi megnyugvást ad megrendült lelkemnek az, hogy 36 éves boldog házasságom egyedüli osztályosa, kedves feleségem példás életét az ő nagy lelkéhez méltó alkotásban itt megörökíthettem. Most, midőn a szeretett nőm haló porai számára szánt műemlék teljesen kész, fájdalmas szivvel jelentem feledhetetlen, jóságos nőmnek, csikszentkirályi és krasznahorkai *Andrássy Franciska* grófnénak 1904. évi *október 26-ikán*, mint elhalálozási napjának második évfordulóján, Münchenből Rozsnyón át Krasznahorka—Horka-Váraljára leendő átszállítását, s e napnak délutáni óráiban, ugyanitt, a róm. katholikus szertartás szerint foganatba veendő eltemettetését. Örök béke virraszszon drága porai felett! Gróf Andrássy Dénes».

A temetésen jelen lesz Gömör vármegyének összes értelmisége. Számos küldöttség is be van jelentve az ország minden részéből, a hol az elhunyt grófné a szükölködő egyházakat és iskolákat segélyezte.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Becker János, csanádmegyei bizottsági tag, volt országgyülési képviselő, a függetlenségi párt tagja, 70 éves korában Budapesten. — Turcsányi Andor, ág. ev. lelkész, 64-dik évében Körmenden. — Nagybányai Papp Áron nyug. m. kir. bányakapitány és a III. osztályu vaskorona-rend lovagja, 60 éves korában Oroviczabányán. — Guttmann Ferencz, nyugalmazott honvédőrnagy zólyomvármegyei árvaházi igazgató 54 éves korában Beszterczebányán. Kiss Rezső, felső-lövői főgymnáziumi tanár, ki betegsége miatt önkezüleg vetett véget életének. — Orosz József, a munkácsi állami elemi iskola tanítótestületének tagja, 54 éves korában Munkácson. — Andersen Ervin, megyei tisztviselő, 25 éves korában, Déván. — Meinig Artur, fővárosi épitész, a Ferencz-József-rend lovagja, ki több palotát épitett Budapesten, ezek közt a Wenckheim-palotát a Baross-utczában. — Müller Mihály ügyvéd, Alsó-Fejér vármegye tiszti főügyésze 58 éves korában Nagy-Enyeden. — Id. Nagy Sándor földbirtokos Székelykereszturon 83 éves korában. — Papi Balogh Péter 80 éves korában Haraszti községben. — Wagner Lajos nagykereskedő, a nagykárolyi takarékpénztár-egyesület igazgatósági elnöke 73 éves korában Nagykárolyban. — Román Oszkár enyingi takarékpénztári könyvelő Enyingen. — Bárándy István, az első magyar általános biztositó intézet hivatalnoka 38 éves, Margitlakon.

Tordátfalvi Halmágyi Sándorné, szül. Szentkatolnai Biró Jozefin, a kolozsvári kir. itélőtábla birájának neje, 57 éves Magyar-Sárdon s a pojánai családi sirboltban temették el. — Gralovits Antalné, szül. Kalmár Róza, ki régebben Kalmár Róza néven a szépirodalmi lapokba dolgozott, főleg verseket irt, és kötetben is jelentek meg költeményei, 67 éves korában, Budapesten. — Kaffka Ignáczné, szül. Lauka Janka, nyug. kir. táblai biró felesége 74 éves korában Miskolczon. Nővére volt a nem régen elhunyt Lauka Gusztáv irónak, és gyermekkori társa Petőfi hitvesének, Szendrey Juliának, és jól ismerte Petőfit is, ki Erdődön sokszor vendége volt házuknak. — Özv. szegedi Mayer Ferenczné, szül. Mallár Rozália, budapesti háztulajdonosnő 77 éves korában Budapesten. Nagyszámu rokonság gyászolja, köztük dr. Bajza István kir. tanácsos pénzügyigazgató, a ki édes anyját veszítette benne. — Özv. Bernády Dánielné, szül. Máthé Jeanette 59 éves korában Marosvásárhelyen. — Özv. Wallon Henrikné, szül. Hampigel Alojzia 63 éves korában Szatmáron. — Schuler Imréné, a fővárosi közraktárak igazgatójának neje, 49 éves korában, Budapesten.

SAKKJÁTÉK.

2398. számu feladvány. Sahlberg R.-tól.

(II. dijat nyert feladvány.)

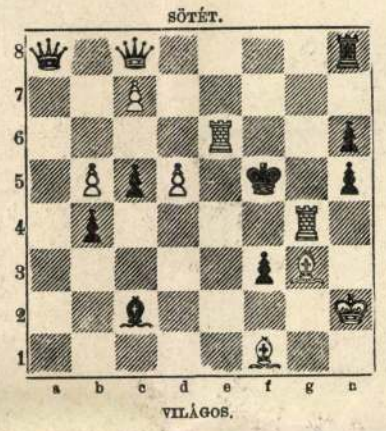

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

A 2383. számu feladvány megfejtése Mazel F.-től.

Világos.	*Sötét.*	*Világos a.*	*Sötét.*
1. Vg5—d8	... Bb6—b7 : (a)	1. ... ---	... t. sz.
2. Ff8—b4 †	... t. sz.	2. Hc7—a6 † stb.	
3. H mat.			

A 2384. sz. feladv. megfejtése Kohtz és Kockelkorntól.

Világos.	*Sötét.*
1. Bd5—a5 ... ---	... d4—d3
2. Fc2—a4 ... ---	Kc4—d4
3. Fa4—b5 ... ---	... Kd4—c5
4. Fd2—e3 mat.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Csomonyán:* Németh Péter. — *Bakony-Szentlászlón:* Szabó János. — *Gurahonczon:* Kintzig Róbert. — *Pécsett:* Pilch Dezső (a 2383 sz. f.) — *A pesti sakk-kör.*

Szerkesztői üzenetek.

Miskolcz P. S. Hogy körülbelől hány százalék gyógyul meg a harcztéri sebesültek közül, az jórészben az idején való u. n. első segélynyujtástól függ. Az angol-boer háboruban az angol sebesültek első gondozása a csatatér kötöző helyein oly kedvező körülmények közt történt, hogy száz esetben a segitség átlag csak hatszor késett. Az 1870-iki német-franczia háború lefolyása alatt német részről az orvosi segitség oly hiányosnak bizonyult, hogy minden tizedik sebesült részint elvérzett, részint pedig a felületes első gondozás miatt elpusztult. Orosz részről a mostani háborúban hasonló hiányok mutatkoznak. Igy például Dalny elfoglalása után a japánok az ottani kórházakban háromszáz olyan sebesültet találtak, kiken az első segitség elmaradása miatt segiteni többé már nem lehetett. Oroszország sok gyakorlott betegápolónőt küldött Kelet-Ázsiába, ellenben Japán részről seborvos van igen sok.

Hmvásárhely P. F. Az egykori boer államok függetlenségüket teljesen elvesztették s jelenleg angol fenhatóság alatt állnak. A kormányzót Anglia nevezi ki, a ki egyszersmind az ott állomásozó angol csapatok parancsnoka. Miután a transvaali aranybányákat kivétel nélkül angol részvényesek birják, a boerok csakis szarvasmarha-tenyésztéssel és földmiveléssel foglalkozhatnak.

N.-Várad T. S. I. Miklós czár volt az, a ki a krimi háboru után Gorcsakov herczeghez intézett levelében azt mondotta, hogy Oroszországot nem az ellenséges hadak verték meg, hanem tulajdon tábornokainak ostobasága s a *tsin* (a hivatalnokok) visszaélései.

Marienbadban. Azért a kevéske hangulatért, a mely a versben van, bizony nem volt érdemes Marienbadig menni.

A mélységből. Küzdelem. Szerzőtől már sokkal jobb verseket is olvastunk; a tehetség megcsillan ezekben is, de mintha nem érlelte volna meg magában eléggé a mondani valóját, nem birja harmonikus egészszé kidolgozni.

Tragédia. Csupa fiatalos szentimentalizmus, a saját keserüségében tetszelgő ábrándozás, nincs benne egy szemernyi az életből. A költő sasszárnyakon repül a magasba, de azért nem veszti el szeme elől a földet.

Reggel. Sírvavigadás, stb. Nem mondanak semmi újat, a kopott közhelyek ismétlésével pedig nem kelthetnek érdeket. Verselésük ellen is sok sulyos kifogást lehet tenni.

Elhagyatott puszta sziget. Sötét felleg borítja be stb. Mondvacsinált, érzelgős áradozások, erőltetetten verselve, csupa útszélről szedett asszú szóvirágokkal.

Egymásra találtak. Egy fiatal leány szentimentális ábrándozásai, a ki csak hiszi, hogy valami érdekeset, szépet mondott, az olvasó rögtön ráismerne benne az ilyen versek megszokott, a sok használattól elhervadt szóvirágjaira. A szerzőnek még sokat kellene tanulni, érzésének, gondolatainak mélyülni, mielőtt a nyilvánosság elé léphetne.

El vagyok hagyatva. Kérdés. Kivánsága szerint tettünk: helyet szorítottunk verseinek a — papirkosárban, mert egyebet nem is érdemelnek.

Szép szemednek ábrándos világa... Erre a kezdősorra ez következik: «Koszorút fon lelkem homlokára» s ily értelmetlenségekkel telve folytatódik egész végig. A versnek is kell, hogy valamelyes értelme legyen.

Nem is tudom... Meleg érzéssel énekli a Balaton varázsát, de fogyatékos képzelettel és nem sok eredetiséggel. Igy megirva nem kelthet valódi érdeklődést.

A kőbányai kis kápolna. Kis lányom arczképe előtt. Az elsőben nem tudja az elhagyatott kápolna képéből szervesen kifejteni az alapgondolatot, csak úgy, egy erőszakolt fordulattal odabiggyeszti. A másik a dagály és a sivár próza sajátságos vegyüléke, nincs egy sora sem, mely a maga természetes, szivből fakadó, tehát költői őszinteségében volna megirva.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 36. számában megjelent képtalány megfejtése: *Eskütéri híd.*

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utcza 9.

Blous-selyem 60 krtól 11 frt 35 krig méterje — utolsó ujdonságok! — Bérmentve és **már elvámolva** házhoz szállitva. Gazdag mintagyüjtemény azonnal. 10267
Selyemgyár Henneberg, Zürich.

Salvator Természetes vasmentes Lithion-forras kitün hatású
vese-, hólyag-, rheuma- és köszvenybántalmaknál, vizeleti nehézségeknél, czukorbetegségeknél a legzö- és emésztési szervek hurutainál. 10316
Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál.

PURGO

ELSŐ MAGYAR UVEGGYÁR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG 10528
Budapest, V., Ferencz József-tér 3
(Fürdő-utcza sarkán).
Ajánlja: **Margit** befőttes üvegét, mely minden tekintetben felülmulja a más szerkezetueket. Az üveg szép fehér légmentes zára egyszerü, kezelése könnyü.
Készül 3/10 lit. ürtartalommal à 40 fil.
1/2 « « à 50 «
Kristályüveg asztalkészletek nagy raktára

POLGÁR SÁNDOR
orvosi mű- és kötszerésznél
Budapest, VII., Erzsébet-körut 50
legjutányosabban beszerezhetők saját gyártmányu m. kir. szab. **sérvkötők, betegápolási-czikkek, kötszerek,** összes **gummiáruk,** valódi franczia **különlegességek (óvszerek)** stb. 10145
☞ **Képes árjegyzék ingyen**

KODAK ujdonságok 1904-re.
Árjegyzék ingyen és bérmentve valamennyi árusitónál.
Csapó-táskák 3 és 3A, eltolható előrészszel és önműködő zárral.
Seed szárazlemezek. A világ legjobb lemezei. 10245
Kodak-platin-papiros. Valódi platinpapir, határtalan tartósságu.
Önszinületező Salio-papir, szükségtelenné teszi az aranyfürdőt.
Kodak Ltd. Wien, I., Graben 29.

II. évf. Budapest, 1899. április 2. 12. sz.

Műcsarnok

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat lapja

Megjelenik minden hó elsején, a Műcsarnokban rendezett kiállítások ideje alatt minden héten.

Szerkeszti
Ambrozovics Dezső
titkár.

A Társulat tagjai ezt a lapot ingyen kapják. Nem tagoknak előfizetési ára egy évre két forint.

Remények.

Nagy kiállítás nyílik meg a Műcsarnokban nemsokára: küzdőtér, amelyen a fiatal magyar művészet összeméri fegyvereit a külföldnek hatalmas tradiciókon nevekedett művészetével. A verseny egyenlőtlen, de nincs okunk félelemmel tekinteni eléje. Nekünk gyönyörűség az is, ha a szertelen hevü ifju vívó kardvillogtatását szemlélhetjük a rutinos, de talán már öregedő champion ellenében. Az üvegfedeles arénán kivül azalatt nagyszerü gyermekjátékát ismétli a természet: verőfény aranya hull dúsan, langyosan mezőre, csalitra, hegyek gerincére, mohó életvágygyal serked ki a rügy és csöndesen eléusznak az ég első fehér bárányfelhői. Oh, bizonyára nem akad művészember, aki el ne dobná a fölvett fegyvert, hogy a zamatos, színátszőtte tavaszi szceneriákban magába szívjon valamit az istenadta új pompából. Mert hiszen szép dolog odabenn a Műcsarnok falai közt végiglátogatni Európa munkáját, szép dolog megismerkedni hatalmas egyéniségek akaratával, teremtményeivel, céljaival, az elvekkel, amiket odavetnek a többi ember elé; szép tanulságokat levonni az egymást keresztező eszmék és világfölfogásokból; de menyiszer nagyszerübb beleállani az erjedő, átformálódó természet-laboratóriumba, s fölgyürt karral teremtő legénynek szegődni oda, ahol új színekben, új alakban ismétlődik a világalakulás nagyszerü játéka.

Minden, ami lelkesítő és erős, ebből a szilaj, pogány természetimádásból született meg és semmi sem a doktrinákból, az elvi vitákból. A természetbe számüzött művész remeket alkothat, a könyvtárban disszertáló csak festett, vésett gondolatokat. A természetbe most kezdődik a művész-exodus, a szürke gyárváros falaiból való kivonulás, a gépmunka után a szív munkája.

Egypár éve mindössze, hogy a magyar művészet kimegyen a vidékre. Vérébe máris uj oxigén került. Az utolsó tárlat erős fölvirulását mutatta az őszinte művészetnek: a gazdag anyafölddel való közvetlen érintkezésnek köszönhető az. Onnan hoztak mindent, ami műveikben értékes volt. A tanulságot senki sem feledte el, a nagy kivonulás ismét megkezdődik. Kisérje útjokra áldás és remény,

Főképpen remény. A magyar művészetnek a remény a mindennapi kenyere. Lelkesítést nem kap az emberektől, akik számára fáradozik Az elismerés szép szavait gyanakodva fogadja, mert joggal sejt a sorok közt lappangó ál-célokat. Azt pedig, hogy megértik, a legkevésbbé várhatja. Emberek, akik csak a félmüveltség egyetlen tudományával, a politikával foglalkoznak, hogyan sejthetnének valamit arról, hogy a furfangos taktikázáson kivül van még egy más szellemi világ is: a szív hangulatának világa. Törhetlen szívósság kell ahhoz, hogy a magyar művészek mégis ennek a szolgálatába szegődjenek. Az úttörők erős, dacos akarata, amely rongyokban ostromol fényes várakat. A magyar művészek egy uj sansculotte-csapat, de a sansculottokkal egykoron Napoleon összetörte a lakkcsizmás Európát. Lehet csorbás fegyverrel is ütkö-

zetet nyerni, csak teli kell szívni a tüdőt vérerősítő élenynyel, odakünn a gyárvárostól messzi elfekvő szűz vidékeken. A gyermekiesen nagy és szép reményen kivül ez a szabad levegőjü jóságos anyaföld egyetlen buzdítója a magyar művésznek.

Oda menjen tehát ki, de őrizze meg egyuttal a lelke erős reményét is. A magyar művész éppen ebben a pontban különbözik a külföldi kollegáitól. Ezek a maguk egyéniségének kultuszát ismerik legvégső ideálul: a magyar művész az egész magyarság kulturájának fundámentomain dolgozik. Amit azok ezer éven át rég elvégeztek, azt most csak kezdeni kell ideát.

Mit adhatunk hozzá? Csak reményt. Reményt, hogy leszen egyszer valami. Sovány utravaló, de okos gazdálkodás mellett meg lehet vele hódítani a világot.

Hál' Isten, hogy immár csomagolni kezdik a városi műtermekben a festő állványt, a vásznat, a vázlatkönyveket. A vitákkal teljes ősz és tél után frissítő, új gondolatokat, új hangulatokat ébresztő lesz a tavaszi exodus. Nagyszabásu tervezetekkel foglalkozott a magyar művészvilág a legutóbbi hónapokban. Az a kezdményezés, amelybe a közoktatási kormányzat belefogott, oly váratlanul és oly elemi erővel hatott, hogy a művészeket a reformgondolat elcsábította festőállványaik mellől. Akik hivatva lettek volna az új géniusz sugallata szerint alkotni, adminisztrativ tervezetekre pazarolták idejök jórészét, abban a reményben, hogy művészeti közviszonyaink átváltoztatásával lehetővé teszik, hogy minden tehetség korlátlan erővel érvényesüljön. Szép cél, mégis sajnáljuk a műteremtől elrabolt órákat. Egy jó kép nekünk ezerszerte többet ér a legnagyobb reformnál, mert a jó képhez genialitás kell, a reformtervek kidolgozásához csak nagy okosság. Így is több eredménye lett a művészmozgalmaknak, mint eddig tiz év alatt összevéve. A művészek, a kik ezeknek összeteremtésén fáradoztak, megérdemlik, hogy most már lelkük legnagyobb gyönyörűségének élhessenek, amíg künn zöldel a fű, s amig az erdőt átszövi a vadvirág. Nyugodtan mondhatnak búcsut ennek a szürke, gép-életet élő fővárosnak, egy jó barátjuk hűségesen, fegyveresen őrt fog állani azok mellett a gondolatok mellett, amelyeket ők — munkájuktól elrabolt idejükben — mint hasznos és jó elveket propagáltak. Ez a jó barát a sajtó, a kopott, névtelen sajtó, amely az első volt reformterveik, érzéseik, céljaik áttértésében és egészen a művészek pártjára tért át. A hasznos és modren instituciók terveit, amiket a művészek télen át oly hévvel propagáltak, millió apró betüjével megvédi ez a szürke legény; jó strázsa lesz és elég éles a fegyvere arra, hogy bárkivel tusra álljon ki.

Szerencsés utat kivánunk a magyar művészeknek husvét napján. Menjenek a felhők járásával, legyen vezetőjük a patakvíz, mentoruk a verőfény reflexeitől átszőtt ég. Menjenek a leggyönyörűségesebb kincsesházba, a legdúsabb, éltető ózonnal teli műterembe: a nyesetlen, igaz természetbe.

Lyka Károly.

A Szépművészeti Múzeum pályatervei.

A millénium a szépművészeteknek is otthont akart adni. Már akkor tervbe vették egy hatalmas Szépművészeti Múzeum létesitését, a melynek nagyszerűnek és példáját ritkítónak kellett lennie. A Szépművészeti Múzeum olyannak lett tervezve, mint a milyen egész Európában nincs. Hatalmas, a művészet minden ágát felölelő kincsesházat akart létesíteni a magyar, a melyben ne csak a festészetnek vagy a szobrászatnak jusson hely, hanem a hová egyesíteni lehesen minden remeket, legyen az a festészet, szobrászat, arkitektura, vagy grafika alkotása. Ilyen múzeum párját ritkította volna nemcsak Európában, hanem az egész világon s alkalmat adhatott volna, hogy művészeink az egész műtörténetet együtt tanulmányozhassák benne. És erre a nagyszerű művészi célra természetesen megfelelő, nagyszerű, monumentális hajlék is kellett.

Mikor a Szépművészeti Múzeum létesítése bevégzett ténynyé vált, sok különböző kérdés merült föl, melyek sok oldalról megvitatás tárgyát képezték. Ilyen fontos kérdés volt a múzeum helye. A múzeumnak olyan helyen kellett épülni, mely nemcsak céljának megfeleljen, de monumentális hatást is gyakoroljon. Igy szülemlett meg az az eszme, — igen sok vita után — hogy kerüljön a múzeum a Feszty-körképépület helyére. A hely nem mondható épen a legelőnyösebbnek, legnagyobb előnye talán az, hogy a főváros úgyszólván ingyen engedte át a nagyszerű célra. Nem volt tehát akadálya annak, hogy kitűzzék a pályázatot a Szépművészeti Múzeum terveire. A pályázat március 1-én járt le.

Pályamű csak kilenc érkezett be. Ez nagyon kevés ilyen korszakalkotó nagy mű létrehozásánál s csakis abból magyarázható, hogy úgyanegy időpontban volt a zsidótemplom terveire is a pályázat kitűzve s ez sokakat elvont. A pályaművek közül az első díjat *Petz* Samu műegyetemi tanár, a másodikat a *Schikedanz* és *Herzog* műépítészek, a harmadikat *Árkay* műépítész nyerte. Az állam megvásárolt azonkivül egy kitünő tervet, a *Meinig* Arturét.

A főváros a telek átadásánál, amely körülbelül 27 ezer négyszögméternyi, kikötötte, hogy csak 12 000 négyszögméternyit szabad beépíteni, a terület többi része pedig park legyen. A pályázóknak ehhez képest meg volt szabva, hogy az épület ne haladja túl a 12.000 négyszögmétert, és magában kell foglalnia az Országos Képtárt, a Nemzeti Múzeum modern képtárát, az alakítandó plasztikai és arkitekturai gyüjteményeket és az Eszterházy-féle grafikai gyüjteményt, mely jelenleg az Országos Képtárban van elhelyezve, azonkivül oda volt tervezendő az igazgató és két múzeumi őr lakása, hivatalos helyiségek, előadási terem, képraktárhelyiségek stb., szóval minden, ami egy nagy stilben épülő múzeumhoz szükséges.

Nekem, mint az Országos Képtár őrének, akinek kötelességem az Országos Képtár műkincseinek a sorsa iránt a legnagyobb érdeklődéssel viseltetnem, azt hiszem, a külföldön sok éven át szerzett tanulmányaim alapján, szabad lesz a két első terv felől egy két szót szólni.

Úgy látszik, Petz az ő tervét anélkül csinálta meg, hogy előbb a múzeum környezetét, különösen a Műcsarnokot és a milléniumi emléket figyelembe vette volna. Legalább ezt lehetett hinni abból, hogy ő az épület főhomlokzatát a városligeti tó felé fordítja és ügyet sem vet az Andrássy-útra. A tervek központjának okvetlen a milléniumi emléknek kell lennie, melyet nem szabad egy másik épületnek túlszárnyalni, nehogy levonjon az emlék értékéből. Sajnos, nyilvános épületeink helyzete itt Budapesten sehogy sem szerencsés és örülni lehetett már, hogy ennek az épületnek a helyzete kivételt fog képezni ezen szerencsétlenség alól. Nem kell csak arra rámutatnunk, hogy a lipótvárosi bazilika hátat fordít a Váci-körútnak, a Népszínház éppen igy a József-körutnak, az összes egyetemi épületek kedvezőtlenül vannak elhelyezve, sőt még az Opera helyét is elhibázták, mert óriási paloták közé szorították. A Szépművészeti Múzeum szinte tönkre tegye a létesítendő pompás teret? Igy lenne, ha a Petz-féle tervet tényleg keresztül vinnék. Ez a terv olyan méretekben készült, hogy az épület a tér felé egészen *ferdén* állna és a térnek az oldalfalát mutatná, amely pedig egyáltalában nem érdekes és lehetetlen. Petznek két terve közül egyikkel sem lehet kikerülni ezt a kellemetlen helyzetet; az pedig, hogy az épület az Andrássy-úttal párhuzamosan álljon, ki van zárva. Az épület perspektivája tagadhatatlanul hatásos és más tér téren megfelelt volna, de ezen a téren helytelen, mert a pályázatok kiírásánál a fősúlyt kifejezetten arra fektették, hogy a terv tekintettel legyen a Műcsarnokra és milléniumi emlékre és a városligeti környezetre. Ezt a Petz-féle terv teljesen figyelmen kívül hagyta.

Hogy a többi pályázók mily súlyt fektettek a főhomlokzatra, kitünik abból, hogy a főhomlokzatot valamennyi a Műcsarnokkal szembe helyezte. Ezt a nehézséget a második díjjal jutalmazott Schikedanz és Herzog-féle terv a legszebben oldotta meg. És föl is fogható, hogy a Műcsarnok és a milléniumi emlék építői a három mű harmoniájára a legnagyobb figyelemmel voltak. Itt világos a törekvés, hogy a Műcsarnokot és az emléket ne nyomja el az új Múzeum. A tervezők, mint a Műcsarnok pendantját, egy épületet terveztek, egy nyolc korintusi oszlopból álló előcsarnokkal, a melyre széles lépcső vezet föl s a melyhez jobbra és balra egy-egy alacsonyabb épület simul. E három alacsonyabb, egymással összekötött s görög templom formában épített épület mögött egy négy toronnyal koronázott főépület emelkedik, mely a kisebb épületekkel együtt egy pompás, monumentális hatásu egészet képez. Ezen a módon az élénk csoportosítás dacára nyugodt és impozáns ünnepélyesség áll elő. A főtérről ennek egy pompás egységes képet kell adnia; hogy azonban a Petz-féle homlokzatot láthassuk,

vagy a varosligeti szigetre, vagy a másik tervnél a szűk Aréna-útra kell állnunk! Tehát már ebben a kardinális pontban *lehetetlen a Petz-féle terv*.

Ez a terv az épület arkitektonikus helyzetét pavillon-rendszerben, körülbelül patkó alakban helyezi el. Itt egy óriási templomépület emelkedik kétemeletnyi alsó építmény fölött; a két szárnyépület szinte templomformában van kiképezve, a melynek óriási hosszú arkitekturával diszített, ablaknélküli fala az Andrássy-út felé fordul.

Ami a gyüjtemények elhelyezését illeti, Pecz az Országos Képtárt az egyik oldalépítményben, a Nemzeti Múzeum modern képtárát a másikban *földszinten* helyezi el. A középső főépület magában foglalja a földszinten az arkitekturai gyüjteményt és a grafikai gyüjtemény egy részét. Ezt a gyüjteményt ugyanis megszakítja és a másik részét az első emeletre helyezi a hivatalnoki lakásokkal együtt. A plasztikai gyüjteményt pedig magasan, a második emeleten helyezi el.

A Schikedanz és Herzog-féle tervnél a három földszinti előépületben van elhelyezve a plasztikai gyüjtemény. A nagy hátsó épület magában foglalja a plasztikai gyüjtemény folytatását, kapcsolatban az arkitekturai gyüjteményekkel a pompás arkádudvarokon, továbbá a teljes grafikai gyüjteményt; a magas földszinten vannak a hivatalnoki lakások, ez első emeleten pedig a két képtár, — a régi és a modern — melyeket egymással egy nagy központi csarnok köt össze.

Vessük most össze, hogy melyik tervben vannak meg az előnyösebb föltételek a képek fölállítására nézve. Mindegyik iskolának szüksége van, hogy mindenkép előtérbe jusson, felső és oldalvilágításra tehát nagy termekre és ezzel kapcsolatban kabinetekre. A képeknek tiszta, fehér fényre van szükségük. A változó, szines világítást szigoruan kerülni kell, ezért legkivánatosabb a képtárhelyiségekre nézve az északi oldalról jövő, állandó világítás s az ablakokat úgy kell elhelyezni, nehogy a váltakozó napfény vagy a körüllevő épületek színes refleksze, különösen a növényzet veszedelmes zöld visszaverődése és az utca refleksze be ne jöhessen. Hogy felel meg a két terv a jó képtár alapkövetelményeinek?

A Petz-féle tervnél, mint már említettük, a két képtár a földszinten van; a felső világításu termek egészen megfelelnének céljuknak, de el vannak a kabinetektől egy sötét folyosó által választva, ami az iskolák szerinti csoportosítást megnehezíti. Ráadásul, miután Petz az összes kabineteket nem tudta földszinten elhelyezni, ezen a szűk folyosón fölvezet bennünket a félemeletre és pár kabinetet az előbbiek fölött helyez el. Ez igen furcsa gondolat, mert megnehezíti a képtár megtekintését. Ugyan ki gondolná, hogy még a födél alatt is kabinetek vannak? Ezekben az oldalkabinetekben az ő földszinti helyzetüknél és az elkerülhetetlen épület és parkszerü környék reflekszeinél fogva teljesen kivihetetlen a képek helyes elhelyezése.

Egész máskép van ez a Schikedanz és Herzog-féle tervnél. Ott mind a két képtár a főépület első emeletén van. A felső világításu termekkel közvetlen kapcsolatban vannak a kabinetek minden elképzelhető refleksz nélkül. A képtárak — a régi és a modern — ugyanazon emeleten vannak, úgy, hogy nem kell az épületet össze-vissza járni akkor, hogy az ember az összes képeket láthassa. Ehhez jön még két igen fontos tényező, melyre a fősúlyt kell helyezni. Az új múzeum legfontosabb alkotórészét a már föntemlített két képtár fogja képezni, tehát ezt a két képtárt elsősorban a lehető legkedvezőbben kell elhelyezni, miután milliókat képviselnek. Mindenki ismeri a Városliget kedvezőtlen klimatikus viszonyait, — a nedves levegőt és a nedves talajt — ezzel a két tényezővel nagyon is számolni kell. Ha a Petz-féle tervet valósítják meg, akkor mindakét képtár nagy veszélybe kerül, főleg azok a régi nagybecsü képek, melyek fára vannak festve. Az Országos Képtár kitünő képrestaurátorának, Beer Józsefnek is ez a véleménye. Határozottan mondhatjuk azt is, hogy a Petz-féle képtárhelyiségekbe a képeket csak két-három év mulva lehetne bevinni az épület elkészülte után — a nedvesség miatt. Ha tehát azt akarjuk, hogy tönkremenjenek a képtáraink, melyeket oly nagy nehézséggel hoztunk össze s amelyek a külföld előtt is a főváros egyik legnagyobb vonzó erejét képezik, akkor csak valósítsuk meg a Petz-féle tervet.

Tradició az, hogy képtárakat nem szabad a földszinten elhelyezni, már a biztonság érdekében is. Mindenki előtt világos, hogy a múzeum legértékesebb tárgyait kell legjobban óvni és ezeket minél távolabb tartani az utcától. A Petz-féle épületbe a leggondosabb őrizet mellett is be lehet a kabinetekbe az utcárol törni, vasrácsot pedig a kabinetek ablakaira nem lehet alkalmazni. Ez a Petz-féle terv második hátránya.

Forduljunk most figyelmünkkel a plasztikai és arkitekturai gyűjtemények elhelyezése felé.

Ez a két testvérművészet annyira egymás mellett nőtt föl, hogy csak egymás mellett helyezhető el. Itt különösen a nagy, nehéz és magas tárgyak átszállítása forog szóban, melynek átvitele még a síkon is nagy nehézségekbe ütközik. Elég e tekintetben a bécsi Canovas-féle Theseus-emlékre hivatkoznom, melyet a Népkertből a Műtörténeti Múzeum félemeletére szállítottak s az emlék eltört. Ennélfogva a plasztikai és arkitektura-gyüjteményeket földszinten kell elhelyezni; természetes, hogy ebből az okból is arra kell fektetni a fősúlyt, hogy az a két gyüjtemény földszinten, folyosókon, udvarokon stb. kapjon helyet. Ez az elv a legnevezetesebb európai gyüjteményekben keresztül van vive. Schikedanz és Herzog ezt jól fölismerték, mikor a két gyüjteményt egymás mellé helyezték a földszintre, s emellett még helyet adtak két növényekkel beültetett kertszerü udvarnak, lapidáriumnak, a kőből való plasztikai tárgyak számára, hasonlóan a Strobel mesteréhez az Epreskertben. Petznél a plasztikai és arkitekturai gyüjtemények elhelyezése nem éppen sikerült. A gyűjtemények egyrészét helyesen helyezte el, tudniillik az arkitekturai gyüjteményt a földszinten, de ezzel szemben a plasztikai gyüjteményt fölvitte a második emeletre s így az egész össze van zavarva! A plasztikai gyüjteményt fölülről világított termekben halmozza össze, sehol sincs impozáns tágas tér, sem perspektiva, mindenütt csak az egyforma termek száraz, fárasztó egymásutánja. Ez szinte nagy hátránya a Petz-féle tervnek.

Az új múzeum egy másik osztályának, a metszet- és kézirajz-gyüjteményeket kell magában foglalnia. Tudvalevőleg az Országos Képtárnak van vagy 70,000 metszete s néhány ezer kézirajza. Természetes, hogy ezeknek a helyiségeknek egysorban kell folytatódniok, mint van az Londonban, Berlinben, Drezdában stb. Azok a mappák, melyek a metszeteket és kézirajzokat tartalmazzák, közel kell hogy legyenek a dolgozó és tanulmányi szobákhoz, nehogy a lépcsőkön kelljen ezeket hordani, ha valaki tanulmányozni akarja. Ezt Schikedanz és Herzog tökéletesen oldották meg, mert a szükséges helyiségeket egymás mellé helyezték a földszintre, mint összefüggő egészet, míg ellenben Petz térhiány miatt az összefüggést azáltal tartja meg, hogy a gyüjtemény egy részét az első emeletre helyezi.

A hivatalos helyiségek, képraktárak, hivatalos lakások stb. tárgyalásába mélyebben nem megyünk bele, miután a fősúlyt a gyüjteményekre s különösen elsősorban a képtárakra kell helyezni. A kisebb jelentőségü dolgoktól is eltekintünk, de egyet mégis meg kell említenünk. A Petz-féle tervnél a múzeum belső megőrzése sokkal nagyobb nehézségekkel van egybekötve, mint a Schikedenz és Herzog-féle tervnél, miután Petz, mint ez a pavillonrendszernél másképp nem is lehet, négy főbejáratot tervez a gyüjteményekhez és három ruhatárat. Ez természetesen igen célszerütlen. Nem szükséges ugyanis külön ruhatár a régi képtárnak is, meg a modern képtárnak is és a plasztikai, arkitekturai és grafikai gyüjteményeknek is. Igazi »embarras de richesse!« Ez is egyik hátránya a Petz-féle tervnek.

Objektiv módon állítottuk egymásmellé itt a két főterv előnyeit és hátrányait és eredményül az maradt, amit itt pár sorban olvashatni. A Schikedanz és Herzog-féle terv határozottan alkalmasabb a kivitelre, úgy az épület külső elhelyezése, mint az egyes gyüjtemények, főképpen a képtár beosztása tekintetében. A képtárak egész elhelyezése világosan bizonyítja, hogy az építészek az amsterdami városi képtár terveit vették tanulmány alapjául. Weiszmann W. A. Amsterdamból, ki a biráló bizottság egyik tagja volt, hozta létre Európának ezt a legkitünőbb képtárát, amely nemcsak a termek beosztása, hanem a világítás tekintetében is a legkiválóbb Európában. A mondottak alapján nem is kell bizonyítani, hogy a Schikedanz és Herzog-féle terv a kivitelre sokkal előnyösebb s előnyei olyanok, melyeket a Petz-féle tervben hiába keresünk. Különben az összes tervek közül csak ez az egy a kivihető.

Az egész dolog most a közoktatásügyi miniszter kezében van, ki a művészet iránti rokonszenvét annyiszor bebizonyította. Mi részünkről kötelességünknek tartjuk fölhivni a miniszter figyelmét arra, amit már többször is említettünk, hogy kis átalakítással egyedül a Schikedanz és Herzog-féle terv vihető keresztül.

A kormány erre az épületre 1 milló 200,000 frtot irányzott elő. Ez az összeg bizony ily monumentális mű létrehozására kevés. Az új múzeumtól nem szabad sajnálni az áldozatot, hisz anélkül sincs nagy múzeumunk. Ha pedig ez a múzeum létesül, ez párját fogja ritkítani egész Európában, mert sehol ilyen múzeum eddig nincs. Magyarország, mely művészet tekintetében eddig háttérben volt, egy csapással vezetni fog ezen a téren s az idegenek sokaságát fogja vonzani a magyar művészet ezen kincsesháza Budapestre.

Térey Gábor dr.

Van Dyck.

1599—1641.

Háromszázados évfordulóját ünnepli az egész művelt világ egy örök időkre szóló nagy mester, *Van Dyck* születésének. És ez az ünnep nem erőszakolt, nem csinált, hanem igazi, spontán ünneplése egy Isten kegyelméből való művésznek, aki csaknem három évszázaddal ezelőtt már, a szó mai értelmében — modern volt.

Alkotásainak a megértéséhez, megítéléséhez és utánérzéséhez nem kell valami mélységes történeti tanulmány, művei annyira közvetlenek s mindenki szemeinek annyira nyiltak, hogy zavartalanul engedhetjük át magunkat élvezésüknek.

Az ő kora rég letünt, az idők forgatagában ezernyi változáson és átalakuláson ment keresztül s mégis a mai nap frisseségével és közvetlenségével él hátrahagyott műveinek hosszu sorozatában.

Arcképeit szemlélve, tisztán magunk előtt látjuk az ő kora embereit, minden szokásaikkal, törekvéseikkel, vágyaikkal és egész szellemi és erkölcsi életükkel . . . Képei nyitott könyvek, melyek nem hazudnak a történetbuvárnak, ha lapozgat bennük, nem affektáltak és mesterkéltek, nem alakoskodók, hanem természetesek, egyszerüek és őszinték.

Magunk előtt láthatjuk Anvers derék polgárait az ő politikai hitvallásukkal, komoly és nyilt pillantásaikkal, eleven és plasztikus gesztusaikkal, éber, józan és jólétre való kifejezéseikkel, szépséges, előkelő asszonyait az ő szellemességükkel, átható tekintetükkel, élénk színü selymes-bársony szoknyákban, finom, csipkés derekaikban . . . mintha állandóan ünnepet ülnének! Ott látjuk a flamand föld erőteljes testalkotásu és lymphatikus vérü parasztasszonyait, kiknek arcán szeliden tükröződik vissza a jólét nyugodt és kéjelmes érzése.

Azokat a szorgalmas embereket, akik mindenfélét kieszeltek a legnagyobb furfanggal és leleménynyel, hogy kis országukat minél virágzóbbá tegyék, munkás embereket, akik megalakítják az akkori kor London-jait, szabad polgárokat és a hatalmas flamand arisztokrácia tagjait, akik nem tűrtek maguk körül semmiféle önkényt vagy zsarnoki uralmat, de akiknek emellett szeretetük, érdeklődésük és gyönyörüségük első és legfőbb tárgya volt — a művészet.

Magunk előtt látjuk I. Károly királyt, ezt a szellemes, széles látókörü és sokoldalu mecenást, abból a korszakból, amikor még csak nem is sejtette bekövetkezendő szomoru tragédiáját, bájos gyermekeit ajkukon tiszta és derült mosolylyal s végül az érdekes és jellegzetes angol előkelő világot, melynek egész korszellemét a nagy mester oly intuicióval átértette és átérezte.

Van Dyck mestere a telivér flamand *Rubens* volt, akinek hatása annyira meglátszik a tanítvány első alkotásain. A szinezés buja teltsége, a sárga és vörös szinek édes, meleg akkordjai s azok az ízről-ízre Rubensi asszonyok csalhatatlan biztossággal árulják el a forrást, amelyből fakadtak.

Később elzarándokol Olaszországba, hol *Tizian* mester alkotásai ragadják meg fogékony lelkét. Itt tárgyait legtöbbször a vallás köréből meríti és egész sorozatát festi meg az egyházi vonatkozásu képeknek.

Ami kompozicióit illti, érdekes, hogy a nagyobb szabásu, hatalmas koncepciókban, erősebb, drámai jelenetek ábrázolásában nem tudott mestere magaslatára emelkedni. Legjobbak azok a kompoziciói, amelyekben egyszerü gondolatok, mélyebb, nyugalmasabb érzések kifejezésére törekszik. Egész egyéniségének ezek a szelídebb hangulatok feleltek meg legjobban s ezen a téren nem egy teljesen önálló és egyénileg jellemző alkotása maradt reánk. Ellenben azok a művei, melyeknek alakjai valami bonyolultabb lélektani folyamatot, avagy erőteljesebb drámaibb akciót volnának hivatva kifejezésre juttatni, már nincsenek oly szerencsés kézzel megoldva.

Rubens igen jól fölismerte tanítványa egyéniségét és hajlamait s meg is jósolta neki, hogy legszebb és legőszintébb diadalait az arcképfestészet terén fogja aratni.

S az idők folyása igazat adott a mesternek.

Egyénisége az intimebb, egyszerűbb lélektani problemák megoldásához vonzotta, melyeknek igazán mestere volt s így találta meg szinte önkéntelenül művészi munkásságának tulajdonképpeni terét az arcképfestészetben.

Először 1621-ben, majd I. Károly határozott meghívásának engedve, 1632-ben ment Angliába.

Mint arcképfestő már előzőleg is nagy hírnévre tett szert s így az angol udvar párfogása mellett valósággal elhalmozták őt megrendelésekkel, amelyeknek szinte alig volt képes megfelelni.

A királyt és családját különösen sokszor festette, de az udvar körében is oly nagy kedveltségnek örvendett, hogy úgyszólván alig volt előkelő ember, aki ne óhajtotta volna birni az ő kezétől festett arcmását.

Meinig Artur

építész

Gen Zak Bpest

47.1.

Báthory-u. 4-6. Ház, eklektikus, háromemeletes, 2-1-4-1-2 ablakos. Két középrizalitot 2-2- kompozita fejezetü vájt oszlop fogja össze az I-III. emeletig. Neobarok kovácsoltvas kapuk és sarokerkélyek. Honvéd-u. felé 6, Gorove-u. felé 6 ablak. Épitette Meining Artur.

[illegible]
rene építőmester álta
vismatéritésért befolyt
fehérvár városa álta
ösmesen 11800.- Pengő,
felhannálásáról szól
jelenteni és kérem, hog
sénemre a felmentvén

Budapest 1938 ja

Esti levél.

— *Meinig Arthur.* —

Ez a most ravatalán fekvő német építőművész nálunk elsőrendű jelesség volt. Hazájában, úgy vélem, csak másod- vagy épp harmadrangú lehetett volna. Épp azért élt és munkálkodott ez országban, ahol az idegenség ajánlás és érték, ellenben a magyar születés bizalmatlansággal és becsbeli csökkenéssel jár. Régi dolog az már, hogy itten az idegen = 1 + x és a magyar = 1 — x. Ebben a kis egyenletben az x nem ismeretlen. Jól tudjuk, hogy a bizalom. Ha valaki idegen, hozzá adjuk; s ha valaki magyar, kivonjuk. Mert még nem jutottunk el a német mathematikáig, mely szerint minden érték önmagával egyenlő.

Meinig Arthur, azt hiszem, nem tartotta magára nézve kedvezőnek ezt a német mathematikát. Azért jött ide, a magyar mathematika vidékére, ahol bizonyos az a plus, rovására a minusra ítélteknek. Vagy, meglehet, nem is jött, hanem a magyar mágnások hozták ide; a magyar mágnások, akik egy kicsit túllőve Széchenyin, azt hiszik, hogy a magyar ugyan meg tudja építeni a debreceni pipát, de hogy fölébe tudja alkotni a kupolát — már mint a kupakot — is, ahhoz (óh Brunelleschi, óh Michel-Angelo!) már csak barkácsoló paraszt.

Így lőn, hogy az utóbbi évtizedekben Meinig Arthur épített körülbelül ebben az országban mindent, amihez mágnásnak köze van; a palotáktól a Park-Clubig. S a mágnási varázs vonzani tudott akárhány tulajdonképpen személytelen részvénytársaságot is. Hozzá járult ehhez persze az a bizonyos plus is. Az eredmény pedig egy csomó egészen berlinies épület, némi elegyítő készséggel kirajzolható az immár unig ismert és ismételt architekturai közlésekből. Mert hogy ez a művész eredeti tehetség volt, azt a *nil nisi bonum* sem mondathatja velem; s azt még kevésbbé, hogy ugyanezt a munkát ne bírták volna elvégezni még a harmadrangú magyar építőművészek is, szakasztott így, ha nem különben. Egyszerű másolásokról levén szó.

Néhai Meinig Arthurt nem volt szerencsém ismerni az ő magánéletében. De az bizonyos, hogy a magyarság dolgaiban való közremunkálását nem volt alkalmunk látni soha, jóllehet dús javait mind nálunk szerezte. Úgy tudom, mindhalálig előkelő idegen volt ez országban a boldogult; sőt lelkes német, teuton *urkraftsvoll*, felháborodott szemlélője annak a históriai valóságnak, hogy a nemes erdélyi szászokat egy lábig kiirtottuk, továbbá megfosztottuk őket nyelvüktől és — hogy a német izraelitaságnak se kedvezzünk —tavaly nyáron dynamittal szüntettük meg a *Neues Pester Journalt*.

Bocsánatot kérek a jó és — ami talán főbb — a jóízlésü emberektől, hogy e halottat így siratom el. És tüstént védekezem is: nem gúny szól belőlem, csak keserűség. S nem is germanophobia, melyet egyszer, régen, báró Dóczi Lajos a szememre hányt. Óh, imádni is tudom én a németet, a hozzánk költözött németet, ha olyan teremtő és termékenyítő erő, amilyen a mi édes öreg mesterünk, Lotz Károly! S akinek a szíve együtt dobban a mienkkel. Isten adja, hogy az a nagy, nemes művészszív még igen sokáig dobogjon, akárhogy is rosszalkodik mostanában. És áldd meg, Uram, ezt az őszhajú németet, ezt a dicső magyart, a te szent akaratoddal.

Meinig Arthur építész

" (Egy kiváló építész halála.) Már röviden emlitettük, hogy Meinig Arthur müépitész tegnap 50 éves korában hirtelen meghalt. Halálával érzékeny veszteség érte a magyar épitő-müvészetet, amelynek az elhunyt egyik legtehetségesebb és legelőkelőbb képviselője volt. Meinig ifju éveiben a Drezda melletti Waldheimből költözött hozzánk s uj hazájában nagyon érdemes munkásságot fejtett ki. Ő készitette többi közt a Park-Club, a millenniumi kiállitás Király-pavillonjának, az „Adria" hajóstársaság, a Rimamurány-Salgótarjáni Vasmü r. t., a Budapesti Kereskedelmi- és Iparkamara s az Általános Takarékpénztár épületének, az Andrássy, Wenckheim és Károlyi grófok palotájának terveit, azonkivül a vidéken több főuri kastélyt épitett s az ő tervei szerint készült a tőke-terebesi remek Andrássy-mauzoleum. Meinig épp a Lónyay gróf bodrog-olaszii kastélya terveinek készitésével foglalkozott, amikor hirtelen szivszélütés érte és nyomban kioltotta életét. Az elhunyt épp oly szeretetreméltó, mint szerény ember volt. Hirtelen halála ismerőseinek és barátainak széles köreiben mély részvétet kelt és előkelő fővárosi családokat borit gyászba. Temetése holnap, e hó 15-én délután fél 5 órakor lesz a kerepesi-uti temető halottasházából.

...ktor is. A miniszter amint
kezet szoritva, igy szólt:
...esszor ur, emlékszik-e még

jeles tanitványomra!
...iktusban sok vesződsége volt
...tö,rt.
fiatal korban meghozza a
...an, — mondá az agg pia-

AZ ÚJ FŐVÁROSI KÖNYVTÁR: AZ OLVASÓTEREM

AZ ÚJ FŐVÁROSI KÖNYVTÁR: A KELETI GYÜJTEMÉNY TERME

Dogma és szabadság a művészetben

Írta: **Kernstok Károly.**

A művészi termelés és szemléltetés a teljes zavar képét adja. A kor életjelenségei ugyanazt a kórképet adják. A mai nemzedék legjobb gondolkodói nem értik meg a zavart, a legkitünőbb egyéniségű férfiak kétségbeesve nézik a csordaösztönök pusztítását. Einsteint megdöbbenti a hitleri őrület, Wellset a fejetlen gazdasági rend.

Mussolini, Sztálin, stb. mind-mind jelenségek, amelyek a szent nagy Rendet hirdetik, de fokozzák a zavart, a bizonytalanságot. Mindegyik őszre, tavaszra, egy évre, öt évre hirdeti a föllendülést, de mindenütt pusztulás, éhhalál, életbizonytalanság. *Mindenütt biztos módszerek, kategórikus elvek, már dogmák hirdetik a tennivalót, de mindenütt ugyanaz a reménytelen tehetetlenség.* Élet, olyan, amely emberi, amely szabad, amelyben élni érdemes, csak azokban a közösségekben maradt meg, ahol szabadság van, ahol gondolatok és érdekek egymással surlódhatnak, egymást kiegészíthetik, egymást letompíthatják: Franciaországban, Angliában, a háborúban semleges országokban, ahol nincs az életnek tételes menetrendje, ahol az élet maga ma is felsőbbrendű, ahol éhhalál, öngyilkossági járvány, számüzetés, kényszermunka ismeretlen tényezők.

A művészetek körüli ízlésbizonytalanságot is fokozza a világszemléletek körül kialakult különböző gondolkodási rend. Gondolkodási rend olyan is, amely dogmatikus parancs szerint pld. az élet minden problémáját a kollektívizmussal kisérelné megoldani. A művészi teljesítményeket pedig szintetikus avagy analitikusnak egyszerűsítené le. Az élet a maga rendkívüli változataival ilyen egyszerűen mégsem szabályozható, akárcsak a művészi termelés

sem, ahol kollektív és egyéni ösztönök egymással vagy egymás ellen küzdve juthatnak el még ma is, alkotások eredményéhez.

Az alkotások értékítéletét szintén befolyásolja az ideologiák küzdelme, ez helyes is, mert az ezekkel járó ízlésszemléleti különbségek olyan ismereti és indulati tényezők, melyek művészek között is új alkotóenergiák forrásai. De hogy alkotóenergiák forrásaivá váljanak, szükséges a teljes szabadság, ahol dogmákká merevedett tételek ne akadályozhassák egy-egy alkotó szellem kifejlődését. Ami ma új, az agyon akarja ütni azt, ami tegnap volt új, de ellehet rá készülve, hogy ami holnap lesz új, agyonüti a ma újat. Ez érthető is, mert az Ujnak, csak az „Ujnak" nincsen semmi jelentősége a művészi alkotások halhatatlanságában. Mert új nincs a művészetben, csak új egyének, művészek vannak, kiknek valami mondani valójuk van, mit egy megszokott forma nyelvén nem tudnának kifejezni, új nyelvet keresnek és találnak, amely új jellegű, de a lényeg, a művészi tartalom, amit általa az új művész egy más, mint a többi művész, ki akar fejezni. Örök benne a művészi tartalom; a forma: az új művészet, az epigonok művészete. Egy-egy ilyen genie sajátosságából törvényt csinálni, mint egyedül üdvözítő újat hirdetni, dogmává fagyasztani, az epigonok tipikus tehetetlensége és türelmetlensége.

Az olyan tételek, mint a kubisták, futuristák, dematerializálók tanításai, hogy az ember nem ember, hanem kocka, hasáb, hogy az élet jelenségei csak stereometrikusok, avagyhogy a képzőművész necsak a szemléléssel érzékelhetőt alkosson, hanem hang, szag, tapintás, az íny érzékeléseit is adja viszsza olyan elgondolások, amelyek képzőművész koponyájából sohasem fakadhattak. A dematerializált művészi célkitűzés klasszikus példája a milleniumi évben egyik miniszteri ankéten történt, melyen festőket történelmi jellegű képek megfestésével bíztak meg, egy filologus hajlamú tag felvetette témának azt a történeti eseményt, hogy festessék meg Pázmány Péter, mikor kitalálja az ikes igét.

Ez bár tréfásan hangzik, megtörtént dolog és jellegzetes.

A mai tárgytalan festészet ötletben büszke ősére ös-

AZ ÚJ FŐVÁROSI KÖNYVTÁR: KIÁLLÍTÁSI TEREM

merhet. Egyébként tárgytalanságát az orientális szőnyegben már szintén megelőzték, csakúgy, mint a tibeti vagy a tuaregek építkezése a Bauhaus újszerűségét.

Mindezt a zajt és zavart ugyancsak nem a művészi tényezők: a rajz, a kompozició, a tárgyválasztás, a földolgozás, a kifejezés mineműsége, a színek formaképző vagy önálló élete okozzák, okozzák azok a kényszerképzetek főleg, amelyeket mint egyedül üdvözítőt hirdetnek, időről-időre.

Mindig megfeledkezve arról, hogy nem az új korok teremtenek új művészetet, hanem a művészi tényezők másszerű variálásából származó új művészi fogalmazásból keletkezik olyan új közhangulat, amely új dolgok felvevésére képesíti az emberi gondolkodást.

Az aristoteleszi világképet a renaissance buktatta meg. A „triompho de la morte" Pisában van s Galilei is pisai születésű. Korunk ezirányú megzavarodását nagyban fokozza az, hogy nem alkotóművészek különböző elméleteikkel gyenge ellentállású művészeket irányítani képesek.

Egy archaikus görög és egy kontrapunktos görög között, ha szépségtényezői egyforma elragadók is, a kifejezhetés meggazdagodása tagadhatatlan. De mindez zavart sohasem okozott a művészetek létében. Nem okozhatott zavart sem a kifejezésben, sem a szemléletben, mert az életet és az életjelenséget nem robbantották szét elméletek alapján: mert a természetet a multak művészei nem akarták átkorrigálni; mert a természet alkotásait nagyobb Erő művészetének érezték s magukat arravalóknak, hogy ha különböző módokon is, de érzékeltetni tudják az élet formáit, hatásait, indulatait, cselekményeit, gondolatait.

A zavarok az elméletekkel és az azokból származott irányításokból kezdődtek. Az elmélet nem volt elég meggyőző, *dogmákat* kellett teremteni, s minél gyermekdedebb kedélye volt a nézőnek, annál hozzáférhetőbb volt a dogma számára: *a dogmában hinni kényelmesebb, mint ízlést nevelni, valamiről véleményt és tudást kialakítani.*

A dogmákat kijelenteni s egyedül üdvözítő irányként hirdetni, ha a hatalmi eszközök megvan-

AZ ÚJ FŐVÁROSI KÖNYVTÁR: KATALÓGUS- ÉS KÖLCSÖNZŐTEREM

nak hozzá, ha tűz és víz mint alkalmazható eszközök rendelkezésre állanak, igen célravezető módszer. De eredményes alkotás csak ott képzelhető el, ahol az ész és ízlés szabadsága még megvan és csak akkor lehet eredményes is, ha azon a téren versenyre tud kelni.

Egyelőre azt látjuk, hogy azok az indulatok és szenvedések, amelyeket a művész az egyetemes nagy életből kénytelen magára hatni hagyni, egyetlenegy ilyen fajta, a művészi célkitűzésünkön tételes tanítások alapján létrejött alkotásban, sehol a kerek földön kifejezést nem találtak. Ez azonban nem zárná ki azt, hogy az eljövendő időkben kifejezést ne találjanak. Föltéve, de meg nem engedve, hogy mozgó és nem mozgó tárgyak és lények sztereometrikus tárgyak, avagy olyanokká fölbonthatók volnának anélkül, hogy eredeti életformájukon ne esnék olyan operáció, amely őket életképességüktől fosztja meg.

Ha egy emberi fej vagy test fölbontható volna köbökre vagy síkokra, amik mind egy-egy külön fénytörvénynek volnának alávetve, amely a zárt egységen is túl, a végtelenbe belesugározna, akkor is *mindez csak emberi spekuláció* — azzal az igazsággal szemben, hogy ezek az életek az emberi akaraton túl érvényesülő hatalmas törvényeknek vannak alávetve, amelyeket kutatni az ész fölséges célkitűzése, amelyeknek szépségeit, igazát, változatát megközelíteni, visszaadni a művész ösztöneinek és ízlésének a legnagyobb problémája. A festészet tárgykitűzését mégsem lehet egy vagy több narancsra redukálni. *Viszont az emberi test, egy fej: nem hasáb, nem négyszög, nem henger és nem sugárzik át a térbe, egy emberi test formáját annak az élettani rendszernek köszönheti, amely a meglévő formákat öncélból alakította ilyen logikusan, hogy benne, hogy vele életet élni tudjon.* Húzó, egyensúlyozó, járó, védő formák ezek, igen bonyolult egymásra utaltságban.

Ha mindazok a gazdag változatok, amelyeknek érzékelhető visszaadhatása a művészeteknek nem nyujthatnak a kutatásra és földolgozásra teret s ha helyettük a dolgok egyenesre és görbére való leegyszerűsítése volna a művészek rendeltetése az

AZ ÚJ FŐVÁROSI KÖNYVTÁR: A TITKÁRSÁG

emberi társadalomban, akkor itt valami baj van: *vagy a társadalom beteg, amely ezt kívánja, vagy a művész, aki ezt csinálja.*

Elképzelhető az is, hogy a mai ember — világok között való viszonylatban — a gondolkodásnak új, eddig nem is sejtett rendjére fejlődik majd eddigi interszíderikus képzetei helyett. De kétségbe vonjuk, hogy az ilyen szárnyavesztett művészi fantázia izgatja majd (amint sokan mondják) az emberi gondolatot erre a merész röpülésre, hogy az ilyen nagy képzeleti átalakuláshoz az a művészi alkotás adná meg a fantáziának a szárnyalást, amely egy kávéskannából, egy-két csészéből, egy-egy narancsból, egy perspektivamentes tálból meríti ihlettségét. Ezt — azoknak a mélypontoknak ellenére, amelyeken az emberi fajta át és át szokott esni — mégsem lehet elképzelni.

Moszkvában van egy szobor kockák és hengerek fölfelé törekvő egymásrahelyezéséből; mondják, ez a fölszabaduló emberi szellemet fejezi ki. Lenin maga, egy híres német professzor kérdéseire, aki gyógykezelése végett tartózkodott Moszkvában, azt felelte: *„Uram, én ezt nem értem, de alkalmasnak tartom meglévő formaképzetek lerontására".*

Ezt a gondolatmentet fejezi ki a szektáknak az az óhaja, hogy *minden eddig volt művészetet ki kell kapcsolni, a múzeumokat be kell zárni.* A kívánság logikus: minden ellenőrzést el kell tüntetni, mindent, amit emberi ízlés teremtett, el kell tüntetni, hogy új élet- és ízlésdogmák zavartalanul, „végre egyedül" betokosítsák a görög-európai ember legcsodásabb vívmányát, az ész és ízlés autonómiáját.

AZ ÚJ FŐVÁROSI KÖNYVTÁR: RÉSZLET A FŐLÉPCSŐHÁZBÓL

Rombolni lehet, sőt néha hasznos is, mikor valami rossz helyett jót akarunk alkotni. De Európa története igazolja azt, hogy népvándorláskori tendenciák megszakították a művelődés folytonosságát s hosszú időre állandósították a nyomorúságot.
Lehet, hogy egy bizonyos hosszúsági fokig, az anyagiakban és erkölcsileg lezüllött egységek vízbefúlók módjára kapaszkodnak eme dogmák szalmaszálába. De azok a népek, amelyek szárazon vannak s amelyeknek szervező tisztánlátását nem homályosították el dogmák és diktaturák, az európai ember új célkitűzését a szabadságjogoknak, az emberi jogoknak, az ész és ízlés autonómiájának jelében állapítják meg. „In hoc signo vinces".
Ázsia már sokszor kísérletezett azzal, hogy másképen organizált embertársadalmának ideológiáját, ha kell, fegyveresen is rákényszerítse a görög-európai emberre, de Marathonnál, vagy a catalaunumi mezőkön, a Kárpátoknál, a masuri tavaknál Európa géniusza azt újra és újra megakadályozta. *J. Stuart Mill* írja: a marathoni győzelem Anglia szociális és politikai fejlődésére nagyobb hatással volt, mint a hastingsi ütközet.
Ha az ázsiai kényuralmi módszer szociális és gondolkodási rendszere lett volna úrrá a szabad és demokratikus görög Polison, az európai ember nem volna az a szabad büszke kutatója a természet titkainak, aki ma, alázatos kuli, avagy kivetett pária lenne, akinek sem a tudás, sem a művészetre szüksége nincs.

AZ ÚJ FŐVÁROSI KÖNYVTÁR: FELJÁRAT A VESZTIBÜLHÖZ

Mert az embe *déséhez*
éppen úgy
ahogy
nél

Mucsod!

Az új Fővárosi Könyvtár palotája

A XIX. század magyar építészetét, főleg az ötvenes évektől a szecesszióig sommásan szokták elintézni. Kétségtelenül igaz, hogy a városok fejlődése nemcsak nálunk, hanem európaszerte óriási teljesítményeket kívánt, így a hamar munkában jött létre, a vakolat- és gipszarchitektura ízléstelen alkalmazása, mely nagymértékben sekélyesítette el a kor építészetét. Ugyanezen kor festészetének, szobrászatának nagyságát nem szoktuk kétségbe vonni; de hogy is lehetne — a nagyok közül egyet-kettőt említsünk — Munkácsy, Paál, Lotz, Székely Bertalan, akár a franciák, a párisi opera építőművészét, Garniert.

Ha történelmi távlatból nézzük a Ferenc József-i időket, épúgy mint a külföldnek, a magyar építészetnek is megtaláljuk nagy építészeit, zseniális tervezőit, mint ahogy megvolt a képzőművészet többi ágában, a festészetben s a szobrászatban is. És milyen tiszteletreméltó eszmék mozgatták ennek a kornak építőművészetét! Gondoljunk csak Feszl Frigyesre, aki nem kisebbet akart romantikus elgondolásában, a Vigadó építésénél, — mely egyik

AZ ÚJ FŐVÁROSI KÖNYVTÁR: RÉSZLET A BUDAPEST-GYÜJTEMÉNYBŐL

Izsó, Fadrusz, Huszár művészetét, csak egy kézlegyintéssel elintézni. A kor, a polgáriasodás, a gazdagodás — kulturális és gazdasági téren — ideje volt. A művészetnek tisztelői, mecenásai voltak oly nagy számmal, hogy egy időben pl.: a Képzőművészeti Társulatnak egymagában több tagja volt, mint a mai művészi egyesületeknek együttvéve. Az alkotások e korában csak jó festészet, jó szobrászat lett volna? Az építészet nem tudta volna korát, művészetével k[illegible] nagy mes- [illegible] (Berlin, [illegible] építé- [illegible] int

legszebb épülete a fővárosnak, — mint a keleti elemek felhasználásával egy új magyar stílust teremteni. Ez természetesen épúgy nem sikerült neki, mint fél évszázaddal később egy másik kiváló építészünknek, Lechnernek, ami azonban egyiknek sem von le az értékéből.

A neoklasszikus és neohellenisztikus építészet visszahatásaként jött létre (nálunk is) a neogotikus, a neoromán, a neoreneszánsz és mostmár logikusan, a neobarokk, amely nem szolgai utánzója, hanem folytatója akart lenni a gotikának, a románnak, a reneszánsznak, a barokknak s ez annál inkább nem lehetett, mert hiszen új építészeti eszméket, új igényeket szolgálván, új architektúrát, új konstrukciót

kellett alkalmazni. Amíg a kilencvenes évekig, főleg az egyházi épületek az új középkori stílusban addig a jelentős profán épületek formailag tisztulva, mindinkább tovább képzett és fejlesztett stílusban, neoreneszánsz, majd főleg neobarokkban épültek. Kiváló képviselői ennek az irányzatnak nálunk Ybl, Peschacher, Hauszmann, Steindl, Schulek, Meining stb., kiknek az a feladat jutott, hogy a mai (csak Budapestről beszélve) milliós város képét, jellegét, monumentális épületekben (Királyi palota, Halászbástya, Parlament, Templomok, Minisztériumok, Andrássy út, Körutak, Paloták stb.) az idők követelményeinek megfelelően formálják.

nyady-, Gerliczy-, Radvánszky-paloták, a stomfai Károlyi, a sorokujfalusi Szapáry-kastélyok, a tiszadobi Andrássyaknak végzett építkezései, Kereskekelmi kamara, Magyar általános takarékpénztár, Rimamurányi, Adria tengerhajózási rt. székházai, a Dungyerszky-féle bérház a Szabadságtéren, a mindközött leghíresebb, exkluzív Parkklub és a Wenckheim palota, mely utóbbit a főváros, a fővárosi könyvtár számára megvásárolt és berendezett.

A Fővárosi könyvtár ez új palotája 1887—1890-ig épült. A költségekre való tekintet nélkül az építésznek, az előkelő grófi familia részére lakást és elsősorban reprezentatív helységeket kellett terveznie;

AZ ÚJ FŐVÁROSI KÖNYVTÁR: FOLYÓIRAT OLVASÓ

A kor kiváló építészei között, nem utolsó helyet foglal el Meining Artur, aki a németországi Waldheimban született 1853-ban, meghalt 1904-ben Budapesten. Drezdában tanult, a 80-as évek elején került Budapestre s vált épúgy jó magyarrá, mint akár az ugyancsak bevándorolt Lotz Károly festő Egy időben Fellner és Helmer-ék mellett dolgozott, akik színházépítők voltak; munkáikat jó alaprajz, az egységesen tartott belső és külső, gazdag díszű, új reneszánsz és újbarokk jellemzi. Meining építészetének szintén karaktere ez, mely párosul finom izlésével, architekturájának nyugodt, valamint harmonikus voltával. A mult századvégi legkeresettebb palota- és bérház tervezőnek, Meiningnek, épületei főleg neobarokk szelleműek.

Meining nevezetesebb munkái az Emmer-, Hu-

a város egyik legelőkelőbb részén, az arisztokrácia csendes negyedében. Meining a feladatot jól oldotta meg. A nem szerencsés formájú telket, a maga tervei részére kitünően használta ki. Első lépése volt az épületet úgy megkonstruálni, hogy ezzel a környező teret szigorúan meghatározza s a palotát ezen az általa formált téren centrálissá és uralkodóvá tegye. A palota sóskúti mészkőből s az ugyancsak nagyon értékes, sütői travertinből épült, melyeknek egyformán tulajdonsága az anyag állandósága, komolysága s az idők multával, patinája révén, szebbé válása. Az egyemeletes épület szabálytalan négyszögű területen emelkedik, melynél az uccai részek egyszerűek, míg a térfelőli oldal hangsúlyosabb, absis-szerű kiképzésével, melyet földszintjén három árnyékos sötét kapubejárata tesz változatosan szí-

nessé és kétséget kizáróan határozza meg egyetlen főnézetét. Ezt az absisszerű részt, hogy komoly tömegében enyhítse, pillér-párral tagolja s fent balluszträddal látja el. Majd íves vonalakkal osztott oktogonra kupolát helyez, amely alá a Wenckheim grófok monumentális armaturás címerét díszként teszi. A térfelőli ablakok díszesek, a fény és árnyékhatást fokozva, szemöldök párkányuk kiugró.

AZ ÚJ FŐVÁROSI KÖNYVTÁR: RÉSZLET A BUDAPEST-GYŰJTEMÉNY TERMÉBŐL

A palota horizontális vonalai kifejezettek, mely főleg az I. emeletet elválasztó és a főpárkányban nyilvánul meg s teszi az épületet színessé. Meining a plasztikával nem oldja fel tömegeit, izolált zárt, egységes jellegű, komoly karaktert ad épületének. A pompás kovácsolt vaskapuk foyerbe vezetnek, amelynek boltozatát csiszolt márványoszlopok díszítik. Innen bronzkandelláberekkel díszített lépcsőn jutunk a nemesen egyszerű vestibule-be, ahonnan — organikus összekötője az emelettel — az a néhány lépcső veszi kezdetét, mely mintegy ellentétként, az eddig clair obscure homályosságú helységekből, a természetes fényforrással megvilágított lépcsőházba, szinte kényszerítőleg vezet s mely kettéváló feljáratával, térdimenzióját a legteljesebb mértékben fokozza. A lépcsőház halvány szürkés felülete mintegy lugasszerűen kiképezve, rokoko díszes. A lépcsőház ajtajai a reprezentatív helységekhez nyilnak. A baloldali ajtó, a kis-táncteremhez; fala halvány drapszínű, farészei barnák, aranyozott díszítéssel. Minden pompája mellett nyugtalanságtól mentes. A nagy táncterem fehér falú, pillérekkel tagolt, nagytükrű, fényes, aranydíszes, az előkelő palota legragyogóbb terme, könnyed elegánciát sugároz, mely mellett a komoly faburkolatú, nagy neoromán stílusban elgondolt ebédlő, a maga letompított színezésével, gazdag faragásai dacára, ellentétként az előbbi fénytsugárzó teremmel,

AZ ÚJ FŐVÁROSI KÖNYVTÁR: FADRUSZ JÁNOS SZOBORMŰVE A FŐLÉPCSŐHÁZBAN

nyugalmat nyujtó. Ezek a pompás helységek a palota Baross uccai frontját foglalják el. A tér felőli fronton kisebb, ezüst és arany díszes, intim hatású szalonokat, egy nagyobb zárterkélyes reprezentatív terem köt össze. Ezt követi a Reviczky uccai oldalon a famennyezetes dohányzó. A földszint egy elkülönített részében volt a palota könyvtárszobája, a ház urának dolgozója, melyet szépen kiképzett várakozó szoba előzött meg. A palota egyéb helyiségei kevésbé díszesek és lakás céljára épültek.

Meining nemcsak az összbenyomás megoldásánál, hanem a legapróbb részek kivitelezésénél is, ízlésének szigorú keresztülvitelét kívánta s így komoly elgondolás, pontos stílusos tervezés alapján készültek, a faburkolatú mennyezetek, az elegáns stukkó díszek, a berakásos padlók, ajtók, kályhák, kandallók, luszterek, falikarok, kandeláberek, vasrácsok, kilincsek, sőt még a lépcsőházi szőnyegszorítók is. A dolgok kivitelezését a legjobb kezekre bízta. A foyer díszes bronz kandellábereinek talapzatát, grófi koronával játszadozó puttók díszítik, melyeket Fadrusz virtuoz technikával faragott márványba, s amelyek Tilgner — kinél Fadrusz egy ideig tanult — bécsi Mozart emlékének kis angyalaihoz, közeli rokonságot mutatnak. Ugyancsak ő faragta a lépcsőház alatti Atlasz-szerű alakokat, melyekhez hasonlókat a királyi palota részére is készített. A palota méltó lett bőkezű építtetőjéhez és építészéhez, aki az előkelő úr ízlésének megfelelően, de szertelenségtől mentesen, tett eleget megbízatásának.

Meining egy század előtti világ formakincsét akarta életre kelteni, azonban ez nem sikerült neki — szerencsére — mintahogy a reneszánsz mestereknek a görög, vagy római feltámasztása nem.

A palota könyvtárrá való átalakítása kényes és felelősségteljes feladatnak mutatkozott. A nehézség abban nyilvánult meg, hogy a helységeket mikép használják fel, osszák szét s az ennél kényesebb kérdés, vajjon mikép rendezzék be úgy, hogy az, eredeti karakterét el ne veszítse? A megoldás szerencsés. A díszes helyiségeket, melyeket a közönség használ, stílusának megfelelően kellett berendezni, figyelembe véve a használhatóságot és elsősorban azt, hogy az új berendezés csak másodrangú szerepet játszva, ne bontsa meg a pompás helységek jellegét. Így lett a falak megbontása nélkül, a kis táncteremből, katalógus és kölcsönző terem, a mel-

AZ ÚJ FŐVÁROSI KÖNYVTÁR: FALIKAR A FŐLÉPCSŐHÁZ FALÁN

lette levő ragyogó nagyterem olvasó, majd az ebédlő folyóiratterem. A térfelőli oldalon a reference-szoba, a nagy összekötő terem a ritkaságok kiállítási terme, melyet a budapesti gyüjtemény katalogus szobája és végül a Reviczky uccai oldalon a régi dohányzóból átalakított keleti gyüjtemény követ. A könyvtár munkahelyiségeit és raktárait, a régi lakóhelységekben, a higiéne és a technika parancsoló irányelvei szerint kellett berendezni.

Hogy a kettős elv keresztülvihető volt, — értve alatta a művészi karakter megtartását, a gyakorlati célt szolgáló helységek okszerű berendezését és elrendezését — elsősorban Enyvvári Jenőnek, a könyvtár igazgatójának köszönhető, akinek megértő munkatársa volt az artisztikus megoldásnál, Vas Béla és Bodon Károly tervező művészek.

A mult század közepén vetődött fel először a könyvtár alapításának gondolata. 1895-ben végül megszületett. Első helységei a Városházán, egy pár ezer könyvvel, húsz olvasó férőhelyével. 1914-ben kerül a gr. Károlyi uccába, mely helység a nagy fejlődés következtében rövidesen szűknek bizonyult annyira, hogy megbénította a könyvtár munkáját, fejlődését. A Wenckheim-palota, nemcsak a meglévő több százezer kötetnek, hanem 50 évi szaporulatnak ad biztos helyet. Lehetővé teszi, több mint

AZ ÚJ FŐVÁROSI KÖNYVTÁR:
REVICZKY-UCCAI FRONT

AZ ÚJ FŐVÁROSI KÖNYVTÁR: A FŐBEJÁRAT
EGYIK KOVÁCSOLTVAS KAPUJA

száz kutatónak és olvasónak a könyvtár helyiségeiben való dolgozást. Enyvvári Jenő nagy koncepciójú terveit Liber Endre alpolgármester magáévá téve, megteremtette a könyvtár új hajlékát, mely a tudományhoz és a Fővároshoz egyaránt méltó. A könyvtár friss etapé-hoz jutott, melynek horderejét társadalmi és kulturális szempontból szinte le sem tudjuk mérni.

Dr. Jajczay János.

† Divald Kornél

Ő is elment. Úgy, amilyen az egyénisége volt. Halkan, alig észrevehetően, zajtalanul és — mégis váratlanul. Az életrohanásban pillanatra meg kell állnunk és lélekben emlékgöröngyöt vetnünk a Margitsziget, a Felvidék, a szárnyasoltárok költői lelkű tudósának sírjára.

Onnan jött, ahová vágyott és amelyhez ragaszkodott a tudós szerelmével egy életen át. A Felvidéken, Eperjesen született 1872 május 21-én s középiskolai tanulmányait is ott végezte. Apáinak kultúra-kedvtelése benne teljesült be, az ősök kitekintése és érdeklődése benne összpontosult tehetséggé. Az utazás

AZ ÚJ FŐVÁROSI KÖNYVTÁR: A VESZTIBÜL

vágyát is apáitól örökölte és fiatalon megtett első római útja sorsdöntő volt számára, abbahagyta orvosi tanulmányait, archeologus, művészettörténész lett. Ettől kezdve folyton utazott a külföldön, látóképességét szélesítette a nagy műremekeken, hogy be tudja fogadni és kellően értékelni a magyar középkor sokszor egyszerűbb, művészeti virágait.
Egész tudós-pályájára és felfogására éles fényt vet *Felvidéki séták* című könyve beköszöntő sorainak egy mondata: „Művészettörténeti tanulmányaim közben sok szép országot bejártam, de sem Itáliában, sem a Rajna völgyében, sem Svájc hegyóriásai közt nem ábrándultam ki Magyarország s a Felvidék szépségeiből, műemlékeiből sem". Henszlmann, Rómer és Ipolyi nyomán indult el, sorra járta az eldugott, felvidéki falvakat, minden vásznon, falon és kőben a művészet ígéretét, reményét és értékét kereste és a tudós felkészültségével és a magyar kultúra iránt érzett szeretetével mutatott rá a nemzeti kincsekre, melyeket magyar szellem gondolt el, magyar kéz formált. Nagyarányú kutatásai közben világította meg a középkori magyar művészet helyzetét, mely megcáfolja a külföld kutatóinak gyakran téves beállítását és azóta magyarnak is hisszük a középkori magyar művészetet. A sok jelentős magyar művészi név, az áhítatos hangulatú szárnyasoltárok, a távoli kis templomok kőszobrai és domborművei jórészben bizonyára ma is ismeretlenek lennének a tudomány számára Divald kutatása nélkül. *Szepesvármegye művészeti emlékei* (1906), *Magyarország gótikus szárnyasoltárai* (1909), *Budapest művészete a török hódoltság előtt* (1903), *A besztercebányai múzeum kalauza* (1909), *Magyarország művészeti emlékei* (1927), *Felvidéki séták* stb. mindmegannyi értékei és jelentékeny állomásai művészettörténeti és archeológiai irodalmunknak.
Elment, a kutató azonban hozzá sem tud kezdeni könyvei nélkül munkájához, eredményeiért pedig mindvégig hálás neki. A nagyközönség meg mint Tarczai Györgyöt, a bájos, történelmi hangulatot és levegőt lüktető elbeszélések művészét tartja emlékezetében.

Dr. D. T.

A BERZSENYI IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI TÁRSASÁG Kaposvárott megrendezte szokásos Dunántúli Tavaszi Tárlatát, melyen a Dunántúl művészei majdnem teljes számban vettek részt. A magas színvonalú kiállítás József kir. herceg védnöksége alatt nyilt meg és nagy művészeti jelentősége által társadalmi eseményévé is vált a Dunántúl életének.

AZ ÚJ FŐVÁROSI KÖNYVTÁR:
RÉSZLET A KIÁLLÍTÁSI TEREMBŐL

TÁRLATOK

A NEMZETI SZALON 71. CSOPORTKIÁLLÍTÁSA Vérszegény kiállítás a Nemzeti Szalon legújabb csoportkiállítása. A hét élő kiállító elől mindenesetre a halott *Pogány* Ferenc viszi el a pálmát. Hódmezővásárhelyen halt meg tavaly váratlan hirtelen Pogány Ferenc, akinek képei ezen a tárlaton is a természettel való bensőséges összeforrásról beszélnek. Korántsem naturalisták azonban ezek a képek a szó természetmásoló értelmében, mert egy lirikus érzésű piktor vitte tájszemléletébe rajongó lelke poézisét. A Szalonbeli képei hű kifejezői érsal, most már nem hagy semmi kétséget választása felől. Szomorú látvány az a nagy terem, amelyik tele van aggatva pontosan egy és ugyanarra a mértani sablonra kaptafázott képekkel. Ezeken a képeken a művészi ihletnek az alkotó kedv kezdeményező frisseségének nyoma sincs. Türelmi munka. A piktor részéről épúgy, mint a néző részéről. Ez annál szomorúbb, mert régebben készült linoleummetszetei tehetséges munkák. A másik két festő ugyancsak a „még ilyen nem volt", szenzációra éhes piktura áldozata, de *Cziffey* Józsefért és *Sreier*

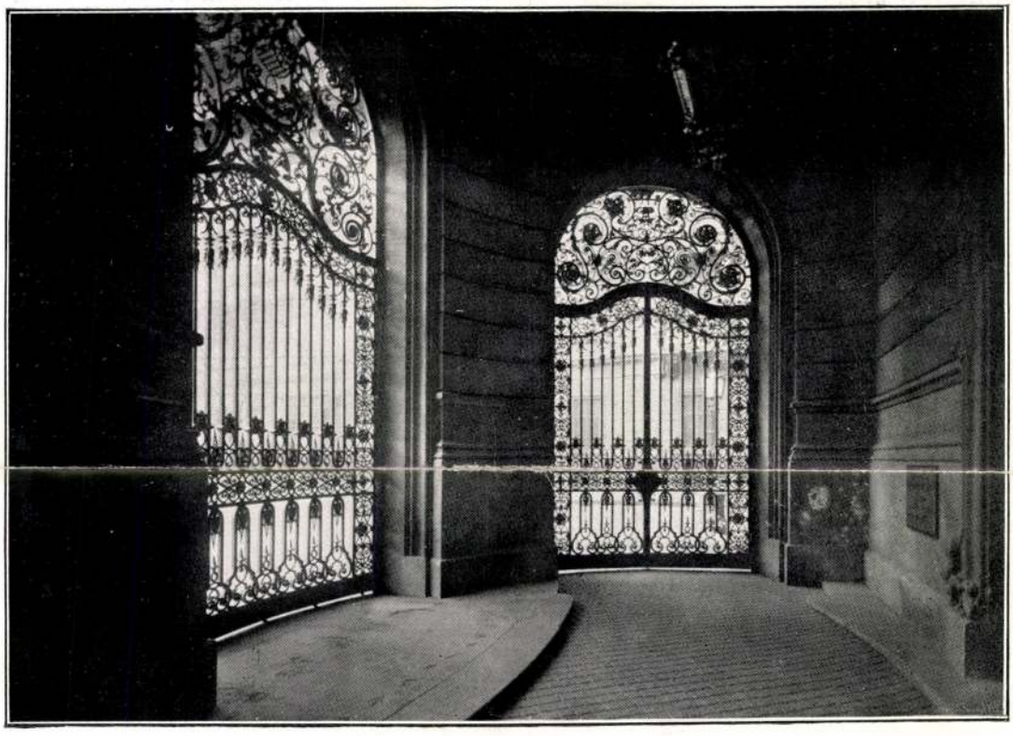

AZ ÚJ FŐVÁROSI KÖNYVTÁR: A FŐBEJÁRAT

tékes piktúrájának. Hozzá legközelebb áll *Teplánszky* Sándor, akinek képeit szintén egy őszinte, közvetlen, költőien transzponált természetszemlélet teszi szimpatikussá. *Pohárnok* Zoltán ugyancsak a rokonszenves piktorok közé tartozik, mert tehetsége, ha ma még igen egyenetlenül nyilatkozik is meg és túlfűtött ambiciója nem rája méretezett feladatok elé állítja, mégis nyilvánvaló, hogy komoly studiumok és a naturán nevelt alapos szemlélet vezették érettségének mai fokához. Különösen plein-airba komponált figurálisai igazolják tehetségét. *Heller* Andrásnál már bajok vannak. Egészséges színérzését idegen hatások nyomják el. Nem érezzük nála a művészi hitvallás határozottságát, útja bizonytalan, megnyilatkozása kapkodó. Annál színvallóbb *Faragó* Endre, aki ha eddig csak kacérkodott a kubizmus-Andrásért legalább nem kár. A szobrász kiállítóról, *Grünwald* Valériáról is könnyű szívvel mondtunk volna le.

A SZINYEI TÁRSASÁG TAVASZI SZALONJA. A Szinyei Társaság minden évben megrendezi a fiatalok kiállítását. Ezek a kiállítások általában érdekesek szoktak lenni és annak a nívónak tanulságai, amely úgy a festészetben, mint a szobrászatban az új generáció tehetségét igazolják. Ez évben a kiállítás nem az a színvonalas, érdekes és sokfelé ágazásában is sokat markoló tárlat, ami pedig lenni szokott. Igen erős visszaesést állapíthatunk meg az előző esztendőkkel szemben. A kiállítás ezúttal is megmarad a művészi ízlés keretei között, nincsenek benne szélsőséges kilengések és egykét ficánkoló ifjú művésztől eltekintve, bizonyos komolyság, megállapodottság és művészi ízlés jellemzi a ki-

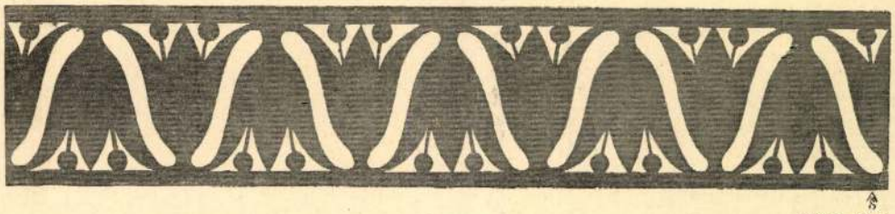

Abt S. rajza.

TÁRSULATUNK GYÁSZA.

A magyar iparművészeti társulat választmánya f. évi szeptember hó 15-én rendkívüli ülést tartott *Szalay* Imre helyettes elnök elnöklése mellett. Jelen volt *Czigler* Győző másodelnök, s a választmány tagjai közül *Beck* Dénes, *Fittler* Kamill, *Forster* Gyula, *Gerlóczy* Károly, *Giergl* Ernő, *Kiss* István, *Radisics* Jenő, *Rauscher* Lajos és *Györgyi* Kálmán titkár, a ki a jegyzőkönyvet vezeti. Többen kimentették távolmaradásukat. Elnök megnyitja az ülést és bejelenti, hogy azt oly célból hívta össze, hogy a választmány testületileg fejezhesse ki fájdalmát Erzsébet királyné Ő Felségének megrendítő halála felett. Hosszabb beszédben méltatja a szeretett királyné páratlan szívjóságát s utal a nagy csapásra, melylyel a végzet a királyt és a nemzetet sújtotta, s mely mély sebet ejtett minden magyar szívében, a hol a nemzet védőangyalának emléke soha kihalni nem fog. A m. iparművészeti társulatot is közel érinti a nagy veszteség, mert magas pártfogóját és alapító-tagját siratja a boldogult fejedelemasszonyban, ki minden alkalmat megragadott, hogy a magyar ipar és művészet iránt való meleg érdeklődését bebizonyítsa. Indítványozza, hogy *a)* a választmány mély fájdalmának a jegyzőkönyvben kifejezést adjon, továbbá *b)* hogy hódolatteljes részvétét a magas kormány útján a legfelsőbb helyre juttassa, *c)* készíttesse el Ő Felségének művészi kidolgozású kis méretű mellszobrát, mely (a most meglevő kevésbé sikerült szobor helyett) bronzban sokszoríttasssék, *d)* a nemzeti gyász idején a társulat iratait fekete pecséttel zárja le, *e)* a társulat hivatalos közlönyének, a Magyar Iparművészetnek legközelebbi száma pedig gyászkerettel jelenjék meg. A választmány mély megilletődéssel állva hallgatta meg az elnök előterjesztéseit, melyekhez egyhangúlag hozzájárúl, a mire az elnök az ülést berekeszti.

A PARK-KLUB.

Folyóiratunknak 5-ik számában, „Bútoriparunk helyzete« cím alatt beszámoltam arról a mozgalomról, a mely előkelőbb klubjaink belső fölszerelésének kérdésében a sajtóban megindult s azt fejtegette: valjon jogosult-e vagy nem — és ha igen, meddig — ezen díszes helyiségek bútorzatának a külföldről való behozatala. Szó esett az idegen befolyásról, az utánzásra méltó minták beszerzésének szükségességéről, angol, magyar és egyéb stílusról stb., szóval az ügy minden oldalról megvilágíttatott és az idézett cikkben mondottakhoz nincs hozzátenni és azokból elvenni valóm.

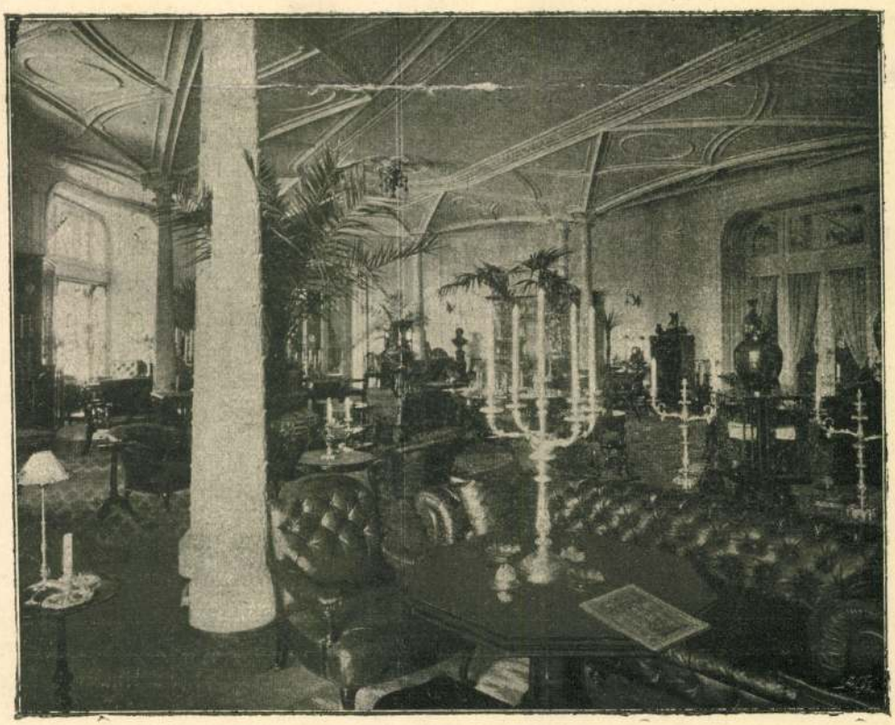

FÖLDSZINTI TÁRSALGÓ.

Magyar Iparművészet

1897/98.

Az egész eszmecserének értéke azonban igen akadémikus jellegű marad mindaddig, a meddig a csak kisebb köröknek hozzáférhető helyiségek kincseit — hacsak képben és leírásban is — szélesebb rétegek meg nem ismerték. Ez volt indító oka annak, hogy igyekeztem a sok port fölvert berendezés kiválóbb ensemblejait, azoknak egyes darabjait, olvasóinknak szemlélhetővé tenni, a mi miatt a klub lelkéhez, Atzél Béla báróhoz fordúltam, hogy engedné meg a fölszerelésnek fényképezését és tanulmányozását. A munkát Atzél báró a legszeretetreméltóbb előzékenységgel engedélyezte és így elsők lehetünk, a kik a sokat

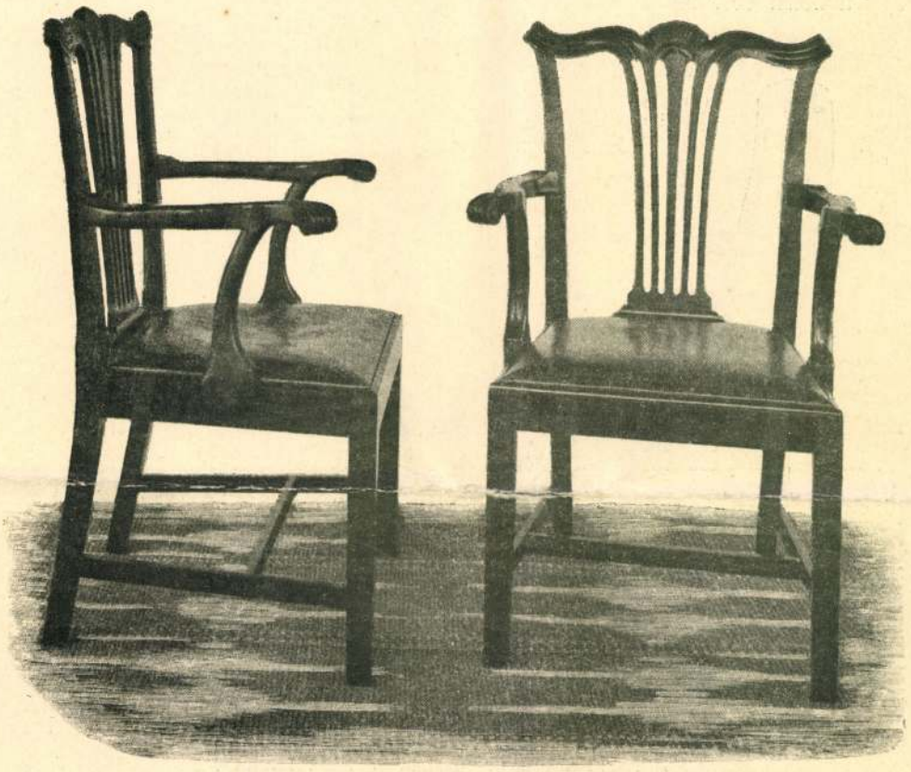

EGYENES LÁBÚ KAROSSZÉK A TÁRSALGÓBAN.

vitatott fölszerelésnek egyes lényegesebb alkotórészeit közönségünknek képben is bemutathatjuk.

Fogadja ezért a báró úr őszinte köszönetünket. Remélhetőleg nem veszi rosz néven, ha elismerésünk mellett kifogásainkat is elmondjuk; törekedni fogok mindkettőben a legtárgyilagosabb maradni.

Lapunk természetéből kifolyólag, a fősúlyt a klub helyiségeinek fölszerelésére kell vetnem. Nem kapnánk azonban egy kikerekített egészet, sőt meg sem értenénk bizonyos művészi vonatkozásokat, ha cikkem keretébe az egyesület keletkezését és céljait, nemkülönben a klubház arkitekturáját bele nem vonnám. Sajnálkozásomra cikkem e tekintetben csakis a legszükségesebbekre szorítkozhatik.

*

A Park-klub 1893-ban alakult meg. Célul tűzte ki magának egyebek között a „társadalom művelt osztályainak, nemkülönbség nélkül, kellemes érintkezési központot nyújtani«, a mely cél már magában hordotta egy minden kényelemmel, csínnal és ízléssel kiállított klubháznak a megalkotását. Így is lőn. A klubház, külföldi példák figyelembevételével, de teljesen eredeti fölfogásban, a Stefánia-úton 1895-ben felépült és ugyanazon évnek május 1-én a tagok számára megnyilt. A telek százhúszezer forintba, az építkezés kerek háromszázezer forintba és a bútorzat és fölszerelés százötvenezer forintba került. Ha most hozzávesszük, hogy a közel ezer tagot számító egyesület évi nyolcvanezer forint budgetvel

HAJLÍTOTT LÁBÚ KAROSSZÉK A TÁRSALGÓBAN.

dolgozik: könnyen érthető lesz, hogy ily óriási áldozatok révén nagyokat is tud alkotni és belső életével, berendezkedésével, a helyiségeiben megnyilatkozó ízléssel irányadó lehet tagjainak és általuk a nagyközönségnek ízlésére is. Nemkülönben hazai művészi iparosaink boldogulására sem közömbös, hogy ily ritkán előforduló tömegű és csakis művészi értékű tárgyakat magukban foglaló megrendeléseknél mennyiben veszik az ő erejüket és tehetségüket igénybe.

A klubház egy körülbelől tizenháromezer négyzetméter kiterjedésű kertben épült, homlokzatával a Stefánia-út felé, mely homlokzatot terrasszok és lépcsők kötik össze a főbejáróval. Kissé száraz, barokkizáló arkitekturájában, melynek Meinig Artur a mestere, kellőleg kifejezésre jut az épületnek, mint klubháznak a jellege és helyiségeinek alaprajzi elrendezése.

A földszinten, a főtengelybe esik a nagy társalgóterem, utána a hall-szerű lépcsőház. A társalgótól balkézre van a billiárdszoba és a játékhelyiségek, jobbra az ebédlőtermek. A hátsó traktust a toilettek és egyéb mellékhelyiségek foglalják el, a lépcsőtől balra a férfiaknak, jobbra a nőknek. Az első emeletet a táncterem és a hozzátartozó szalónok töltik be. A helyiségek mind tágasak, kényelmesek, célszerűek, de arkitekturájuk sehogysem vág össze a bútorzattal. Erről azonban majd alább lesz szó.

Igen nagy fontosságú kérdés az ilyen helyiségek díszítésének és bebútorozásának ügye. Mert, a mint azt már fönnebb mondottam, az befolyással van a nagyközönségnek és művészi iparosainknak az ízlésére, az utóbbiaknak egyszersmind az oly ritkán kínálkozó tömeges megrendeléssel nemcsak munkát, hanem művészi továbbképzést is biztosítván.

Nos, ez utóbbi szempont, úgylátszik, nem volt mérvadó a klub vezetőségénél, a mennyiben az összes bútorzat — csekély kivétellel — Angolországban szereztetett be. E tettnek a művészi iparosainkra nézve sajnálatos következményeit soraim elején idézett cikkemben már kifejtettem és nincs is okom arra itt újra visszajönnöm. Most a meglevő helyzettel kell számolnom és kimondanom, hogy a fölszerelés, mint különböző tipusu bútorok mintatára és mint azoknak ízléses elrendezése, első rangú.

A beszerzést Atzél Béla báró végezte nagy körültekintéssel, vaskövetkezetességgel és páratlan kitartással. A mit anyagiakban elvont hazai iparosainktól, azt szellemiekben akarta pótolni, szemei előtt az lebegvén, hogy a mellett, hogy a klubnak a legkényesebb művészi igényeket is kielégítő bútorzatot vásárol, ipa-

BÚTOROK A LÉPCSŐHÁZBAN.

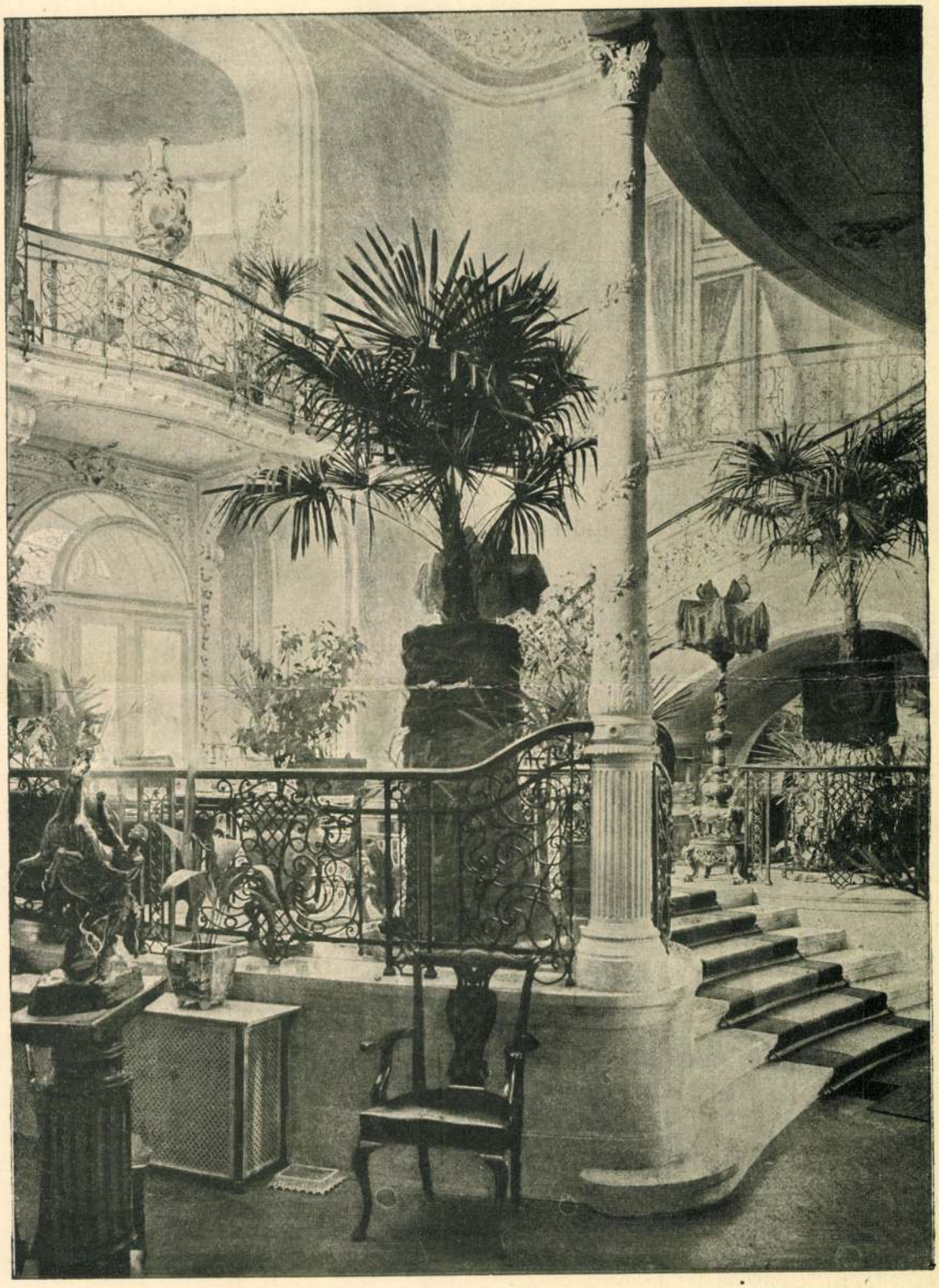

A LÉPCSŐHÁZNAK EGYIK SZÖGLETE.

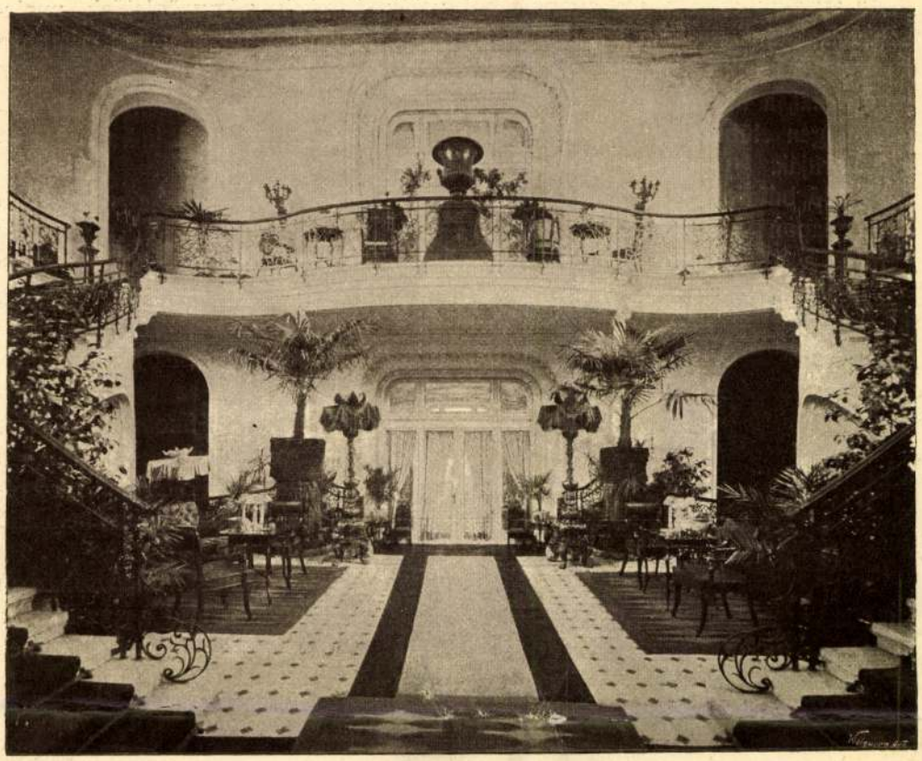

A LÉPCSŐHÁZNAK ERKÉLYE.

rosaink számára a régi és modern angol bútoriparnak száz és száz mintáját utánzandó példakép beszerzi.

Tartsunk először szemlét az egyes helyiségekben.

A földszinti nagy társalgónak arkitekturája fehér. A billiárd- és ebédlőtermeké ugyanilyen, azzal a különbséggel, hogy a billiárdszobában a falak sötétvörös szövettel, az ebédlőkben pedig halványpiros alapon bronzszínű diszítménnyel átszőtt selyemmel vannak kárpitozva. A mennyezetek mindenütt fehér stukkóból készültek. A bútorzatnak kilenc tizedrésze mahagónifa, legnagyobbrészt egészben vagy részben barna, vörös vagy zöld bakbőrrel bevonva.

A bútorok stílusa empire vagy modern angol, közben-közben egy-egy indiai származású állványnyal vagy asztallal, kevés barokkos szekrénynyel, kinai, japáni nippel, vázával. A társalgó (nézete a 328. lapon) telistele van a legkülönbözőbb fajtájú ülő- és egyéb mobilis bútorral, a melyeknek tagadhatlanúl igen ügyes csoportosítása azonban a termet kissé zsúfoltan mutatja be. Van itt egészen bőrrel bevont diván és karosszék; ugyanilyen falábakkal és fakartámokkal; látható faváz bőrtámlával, üléssel és karral; faszerkezet bőrüléssel; csakis puszta faszerkezet; hosszúkás Rothschild támlásszékek stb. A kárpitozás művészi; végtelen lágy és a bútor idomait megtartja formájukban.

Az asztalok szintén mahagoni fából valók, kerekek, négyszögletűek, nyolcszögűek, lapjuk gyakran egy méter átmérőt meghaladó törzsből egy darabban faragva. A fal mellé helyezett álló bútorok hasonlíthatlanúl gyengébbek az ülő bútoroknál, a melyektől úgy a stílus átgondoltságában, mint a munka ízlésességében igen elütnek. A padozatot kék alapon vörössel mustrázott kokosz-szőnyegek borítják.

Az ülő bútoroknak két igen szép tipusát külön is bemutatom a 329-ik és a 330-ik lapon levő ábrákban.

Mind a két karosszéknek váza barnára pácolt és politurozott mahagoni fából áll, kiemelhető és rugó nélküli kárpitozásuk pedig, az egyiké vörös, a másiké kék bakbőr. A hajlított lábú karosszék a művészibb, az átgondoltabb munka; az egyenes lábúnak háta fínom, alsó része azonban nehézkes, minden kecset nélkülöző és felső részével összhangban nem álló szerkezet.

A hall-szerű lépcsőházban (nézeteit lásd a 332-ik és a 333-ik lapon) már a nőknek

TERÍTETT ASZTAL AZ EBÉDLŐBEN.

húzamosabb tartózkodására is van számítva, azért annak bútorai filigránabbak, kecsesebbek.

Igen szép a 331-ik lapon látható empire szék és modern asztal mahagoni fából, bronz lécekkel és fejekkel, barna krokodilusbőr kárpitozással.

POHÁRSZÉK AZ EBÉDLŐBEN.

Az ebédlőkben ritka a 10—14 személyre terített asztal. Azok többnyire 4—6 személyre számítvák és lapjuk csavarral hosszabbítható. A székek karosak, formájuk aránytalanúl hosszabb mint széles, a mi azonban az étkezéshez igen praktikus. A pohárszékek és asztaldíszek gyengék. A terítés módja és a pohár-

FÜLKE A LÉPCSŐHÁZ SARKÁBAN.

szék mineműsége is talán érdekelni fogja olvasónőinket; ilyen modern terített asztalt a 334-ik lapon, pohárszéket pedig a 335-ik lapon mutatok be. Jellegzetes az apró üvegcsékben elhelyezett virágdísz, a poharak száma és formája, a puha gyapjuterítő a tiszta fehér damaszttterítő alatt, mely az evőeszközök letevésénél származó zörejt tompítja.

Végtelenül kedvesek azok a kis társalgó fülkék, a melyek a lépcsőháznak két sarkában találtak elhelyezést (lásd ábrát a 336-ik lapon). Bútorzatuk zöld bakbőrrel kárpitozott mahagoni szerkezet, áttört faragású indus konzol-asztal, könnyű kis etagére, sárgaréz csillár. A padozaton kokoszszőnyeg, a falakon könyökmagasságig fínom munkájú gyékény-kárpit, azon felül vörös szövetalapon pompás gobelin.

A toiletteszobák a legraffináltabb ízléssel vannak kiállítva és fölszerelésük tökéletessége bámulatra méltó. A férfiaké embermagasságig fehér majolika lemezekkel van burkolva, a parketon előbb gyékény, majd szőnyeg. Mahagoni toilette-asztal, sárgaréz állványú, fehér márványlapú mosdó, sárgaréz törülközőtartó, karosszék, konzoltükör, diván. A nőké hasonló a férfiakéhoz, csak a falakat tapétázták selyemmel és a fínomabban megmunkált bútorzatot szaporították. Egy sárga berakott munkával ékes palliszander női toiletteszekrényt a 338-ik lapon ábrázoltunk.

Hideg és nem hívogató az emeleti nagy táncterem és a két alacsonyabb szalon. Egész arkitekturájuk, mennyezetük, tiszta fehér, míg faluk vörös alapon szalmasárga virágokkal diszített selyem kárpittal ékes. Bútorzatuk megválogatása és összeállítása már nem oly harmonikus, mint az alsó helyiségeké. Az ülőbútor rokokó, empire és modern; kárpitozása plüs vagy a falak szövetével azonos selyem. Boulle szekrények, mahagoni posztamentek, vegyes minőségű garniturák diszítik inkább a termek közepét, mint a falak hosszát. (Egy citromfából való tükrös jardiniére inkább ebédlőbe, mint szalonba való.) A 339-ik és a 340-ik lapon bemutatott bútorok az emeleti bútorzatnak jobbját ábrázolják. A parketot kókosszal vonták be, ami fölé vörös és kék mustrás szmyrna szőnyeget terítettek.

*

A fönnebbiekben kivonatosan beszámolván a klub helyiségeinek fölszereléséről, rátérek immár az általa ébresztett reflekziókra is. Folyóiratunk természetéből kifolyólag legelőször is az a kérdés veti föl magát, valjon indokolt volt-e a bútorzat beszerzésében az angol művészi iparhoz fordulni és ha igen, célszerű volt-e annak a régi és modern empire, nemkülönben a modern praktikus stílusát (hogy egy még nem használt kifejezéssel éljek) választani?

Ha már az lebegett az intéző körök szeme előtt, hogy a behozott bútorzat mintegy állandó mintatárul is szolgáljon hazai művészi iparosainknak (más helyütt már kifejtettem, hogy ebben kissé messze találtak menni és mintának kevesebbel is beérhettek volna) nagyon szerencsésnek tartom a választást, hogy ehhez az angol művészi ipart szemelték ki.

Az angol bútor tartósságáért, praktikusságáért, kitünően megválasztott anyagáért, gondos és megbízható kiviteléért mindenha becsülve volt. Ha már most ehhez a tulajdonságához a szépség és a vonalak harmóniája is hozzájárul, ne csodálkozzunk, hogy röptében meghódítja a világot.

És ez történt ebben a században az eddigelé ízléstelennek csúfolt angol művészi iparral. Körülbelől e század közepe táján, előkelő teoretikusok, a művészi formák és diszítmények tervezésében a természet tanúlmányozására utalják az ifjabb művészeket és iparosokat; neves művészek szállanak le magas piedesztáljukról és jó példával előljárva, segédkeznek a nevelésben. Művészi ipariskoláikban gyűjteményekkel, pályázatokkal az általános színvonalat emelik, műhelyeikben és szakiskoláikban a kivitel jóságát tanítják. Fölismerik, hogy az ember szokásához, kényelméhez alkalmazkodó bútorzatnak első kelléke a célszerűség és használhatóság és céljaik megvalósítására, igen helyes tapintattal, a barokk és rokokó cikornyáit levetkőzött empire stílust gyúrták és gyúrják át majdnem egy új stílussá, megszabadítván azt szárazságától, merevségétől és szertartásosságától. Egy stílus sem vet a bútor összeépítésében annak rendeltetésére nagyobb súlyt, mint e századbeli angol. Tessék csak megnézni az itt bemutatott csekély számú példát. Mennyire elhomályosítják az úgynevezett »keleti kényelmet« a raffinált párnázatú bőrdivánok és karosszékek; mily pompás szolidan áll hajlított lábain a 330-ik lapon bemutatott karosszék, amely szolidsága mellett mégsem esetlen; mily jól vannak karakterizálva külön a férfi, külön a nő használatának szánt bútorok, amazok anyagban durvábbak, formában nehezebbek, színben sötétebbek, mint emezek (331-ik lap, 339-ik lap és 339-ik lap). És micsoda kidolgozás! A leggondosabban megválasztott száraz, görcs nélküli fa, ép és jól megmunkált bőr, pedáns összeépítés. Minden darabon meglátszik a szeretetteljes gondozás, a mester kezének simogatása . . . »la touche«, »la caresse de l'ouvrier«, amint a francia mondja. Diszítményt csak elvétve és diszkréten alkalmaz, a mi a középosztálynak is hozzáférhetőbbé teszi az ilyen bútort, mint a túlságosan ornamentált olasz reneszánszot vagy a mozgalmas vonalú rokokót.

NŐI TOILETTE SZEKRÉNY.

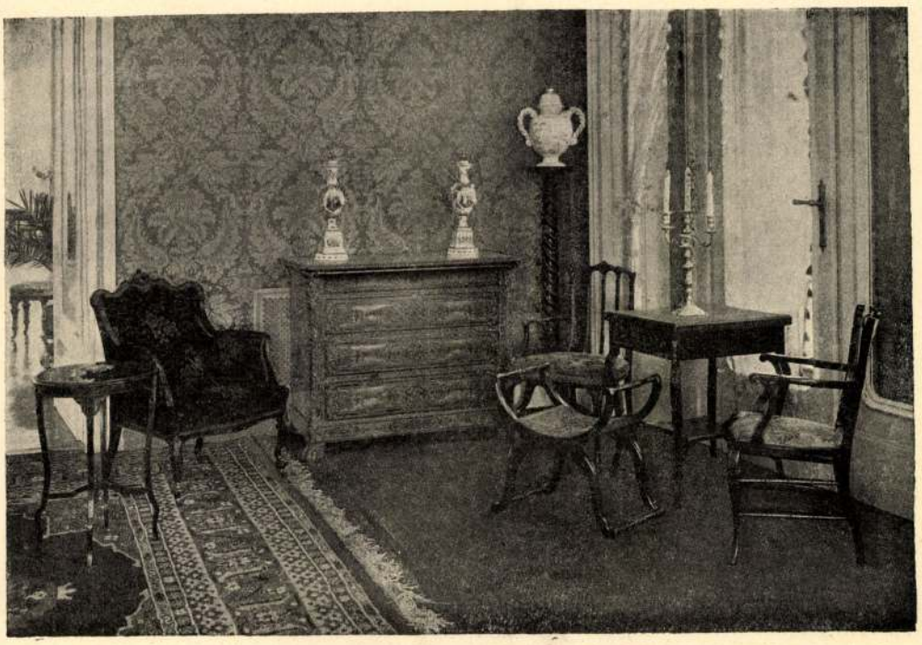

AZ EMELETI SZALONNAK EGYIK SARKA.

A francia csak most kezd kikeveredni a történelmi stílusok szolgai utánzatából és koncepciójának szépsége és diszítményeinek ízlésessége mellett, nincs a kivitelnek bizonyos pongyolasága híján. A német és osztrák empire halvány mása a francia és angol empirenak, újabb alkotásaik pedig túllicitálják egymást az eredetiség után való hajszolásban, a meg nem állapodottságban, a formák és diszítmények szövevényességében.

A mondottak nyomán, a fölvetett kérdésre a felelet csak az lehet, hogy igenis, a bútorzat beszerzéséhez úgy a proveniencia, mint a stílus helyesen volt megválasztva.

A bútorzat között legjobbak az ülőbútorok, ezek között pedig a bőrrel bevonottak vagy az erősebb szerkezetűek. (Meglátszik, hogy beszerzőjük ezeket válogatta a legnagyobb lelkesedéssel.) Kevésbé jók a szövettel kárpitozottak, a leggyengébbek a fal melletti szekrények, pohárszékek. A bútoroknak különböző tipusa éppen nem árt az összbenyomásnak; helyén lett volna azonban egy kevés diófa, bükkfa vagy festett és lakozott bútor is, mert így az örökös mahagonitól meg bőrtől végtére is jólakik a szem.

Méltányolván a fönnebbiekben a klub fölszerelésének érdemeit, nem zárkózhatom el az elől, hogy ne szóljak arról a két nagy hibáról, amely véleményem szerint a berendezkedésben nyilvánul.

Az egyik az, hogy a bútorzat nincs öszhangzásban a belső arkitekturával. Az egyik is, a másik is jó a maga nemében és a kettő még sem vág össze. Az összevágás, vagyis művészi hatás egyöntetűsége alatt nem annyira a bútorzatnak és az arkitektura stílusának egységességét, mint inkább a színek harmóniáját

értem. A mi szemünk, esztétikai érzékünk, nem kívánja meg föltétlenül, hogy egy bizonyos stílusú helyiségbe csak az ugyanazon stílusú bútorzat illik. Szívesen teszünk engedményeket ebben a tekintetben, ha a kettő között csak bizonyos közös rokon alapvonás van meg. Így nem sért egy rokokó diszítményű teremben a reneszánsz vagy empire bútor, vagy barok bútorzatnak a reneszánsz kerete és más hasonló. De színérzékünket már nem lehet megnevelni úgy, hogy pl. színtelen vagy fehér alapon egy sötét folt tessék. Látásunk itt önkénytelenül az átmenetet, az összehangolást keresi a kettő között és ha az hiányzik, hiányzik a művészi öszhang.

Már most, amint említettem, a klub termeinek belső arkitekturája tiszta fehér. Tiszta fehér, minden erősebb ton sur ton-nak vagy diszkrétebb aranyozásnak enyhítése nélkül, míg a bútorzat a legsötétebb mahagoni fából és erősen színezett bőrből áll és a padozatot komor árnyékolású szőnyegek födik. A fehér plafond majdnem leesik erre az annyira elütő, sötét aljra. Ugyanilyen, ha nem bántóbb a dolog az első emeleten, ahol a falak panneaux-it nehéz selyemkárpitok diszítik, míg a befoglaló keretek és a mennyezet megint csak tiszta fehér maradt. Az arkitekturát tehát hozzá kellene a bútorzathoz és a panneauxhoz hangolni és a falaknak alulról fölfelé mindig diszkrétebben tartott színezésével vagy árnyékolásával a most hiányzó öszhangot megteremteni.

Mondhatnák némelyek, hogy hiszen a rokokó fehérben tartotta interieurjeit, aminek alapján sokan a mai napig is csak a fehér falakat és mennyezetet tartják »elegánsnak«. Ezek vélekedésének megdöntésére három argumentumom van. Az első az, hogy éppen a fehér szín megtörésére alkalmazza a rokokó az aranyozást, ami itt nincs; festi azonkívül a supraportoknak, a mennyezeteknek és panneauxnak medaillonjait, amik itt megint nincsenek. A második az, hogy a rokokóban a bútorzatnak fája is fehéren lakkozott és aranyozott volt, mig a kárpitozást diszkrét gobelinek és gyöngéd színezetű selyemszövetek szolgáltatták. A bútor tehát teljes összhangban volt a fallal és nem ütött tőle el annyira, mint

BÚTOROK AZ EMELETEN.

a sötét mahagoni és bőr. Végre azt is vegyük figyelembe, hogy a rokokó korszakban ezekben a fehér termekben puderozott fejű, halvány selyembe és csipkébe öltözött emberiség mozgott, amely e szerint szintén nagyobb harmóniában volt a kerettel, mint a mi szakállas fejünk, fekete frakkunk, „couleur foncée" szoknyánk.

A másik hiba, ami igen kínosan lepett meg, a képeknek és szoborműveknek majdnem teljes hiánya. Már pedig ezek nélkül, a legsikerültebb arkitektura mellett is, rideg, lakálytalan (hogy ezzel a rossz szóval éljek) marad az intérieur, hozzá még, ha az nem színes, hanem fehér. Festmények, márvány- avagy bronzszobrok szükséges és lényeges kiegészítő részei egy intérieurnek; nélkülök az döcögő próza marad, a poézist azok varázsolják belé. Ezen a hiányon nem segít, ha a sarkokba növényzetet, a milieukbe vázákat, kandelábereket állítunk. Ezek csak futólag érintik figyelmünket; tartalom híján nem képesek érdeklődésünket lebilincselni. Lám, az a tenger pénzbe került, igazi kinézer módra kisebb darabokból mozaikszerűleg fölépített nagy malachit váza (látható a 332-ik lapon, a lépcsőház első emeleti erkélyén, a főtengelyben) is hidegen hagy bennünket, éppen azért, mert csak kuriozum és nem művészet, míg a festmények nélkül szűkölködő falak sivárságát őszintén fájlaljuk. A klub óriási budgetje pedig talán megengedné, hogy a falak, sarkok, milieuk benépesíttessenek egy kis hazai művészettel. Ki pártolja azt, ha ilyen tekintélyes egyesületek nem érzik annak szükségességét? A példa ragadós és félő, hogy ha a klub tagjai e ridegséget itt megkedvelik, otthonukban sem fogják a művészetet keresni. Hát az mindig csak a kormány istápolásából éljen?

Lehet azonban, hogy én most csak fölösleges rekriminációkat teszek és hogy a klub vezetősége úgy a művészi tárgyak beszerzését, mint falainak, mennyezeteinek színezését régen célba vette és csak a megalakulási évek nagy kiadásai hátráltatják annak kivitelét.

Bizonyos vagyok benne, hogy ez így is van. Mert az a művészi érzék és tapintat, ami a bútorzat túlnyomó részének megválasztásában nyilvánult, nem állhat meg féluton, hanem törekedni fog, az egésznek a most még hiányzó harmóniáját megteremteni. A klub törekvéseinek midnen őszinte barátja óhajtja, hogy ez minél előbb megkezdessék és lassan-lassan a maga egészében foganatosíttassék.

Fittler Kamill.

Beck Ö. Fülöp rajza.

ARANY ÉS SELYEMHIMZÉSŰ PÁRNAHAJ. Rosznáky Jenőné tulajdona.

HÁROM KIÁLLÍTÁS.

I. A hontvármegyei történelmi kiállítás.

Az az országos mozgalom, mely a vidéki múzeumok és könyvtárak felállítása iránt ez évben megindúlt, felbuzdította Hontvármegye lelkes közönségét is, hogy kivegye részét nemcsak az érdeklődésből, hanem a hazafias alkotások terén is. Aki Hontvármegye múltját ismeri, tudni fogja, miszerint nemcsak történeti eseményekben gazdag az, hanem emlékekben is, melyeknek gondos összegyűjtése a legszebb feladatok közé tartozik. Ott, hol a *drégelyi* hős emlékezetét hazafias kegyeletből őrzik; hol történeti szerepet játszott családaink közűl a Palásthyak, Pongráczok, Ivánkák, Majthényiek, Plachyak, Lukák, Nyáryak, Kohányak, Balassák, Paczolayak, Podhorszkyak, Semberyek, Rajnerek ivadékai őseik iránt tanusított pietással nagybecsű történeti anyagot gondoznak még ma is, igen hálás anyag kinálkozik a múlt emlékeiből alkotandó múzeum és kulturális gócponttá fejleszthető vidéki közkönyvtár megalapítására.

Méltó elismeréssel tartozunk tehát a vármegye lelkes fiának: *Pongrácz Elemérnek,* aki rövid néhány hét alatt egybegyűjtötte a vármegye terűletén levő történeti emlékek egy részét s azokból figyelmet érdemlő kiállítást rendezett. Aki ismeri a vidéki viszonyokat, egyuttal nemcsak tudni, de méltányolni is fogja a nehézségeket, melyekkel nálunk az ily, bár kisebb keretű kiállítások szervezése és rendezése jár. Nemcsak lelkesedés, de anyagi eszközök hiányában, igazán férfi munkát végez az, kinek törekvését e téren siker koronázza. Pedig anélkül soha nem fogjuk megismerni alaposan, részleteiben hazánk történeti és iparművészeti emlékeit, ha vidékenkint legalább a megyei székhelyeken kiállításokat nem rendezünk, mert sokkal több az még most is, amiről tudomásunk nincsen, mint azon anyag, melyet eddigi kiállításainkról ismerünk.

De a mi vidéki kiállításainknak nemcsak az a célja, hogy a múltak emlékeit felkutassuk, s azokon mint kuriózumokon régi dicsőségünk világánál el-el révedezzünk. A jó arkeológusnak két szeme van: az egyikkel a múltba tekint vissza, a másikkal pedig

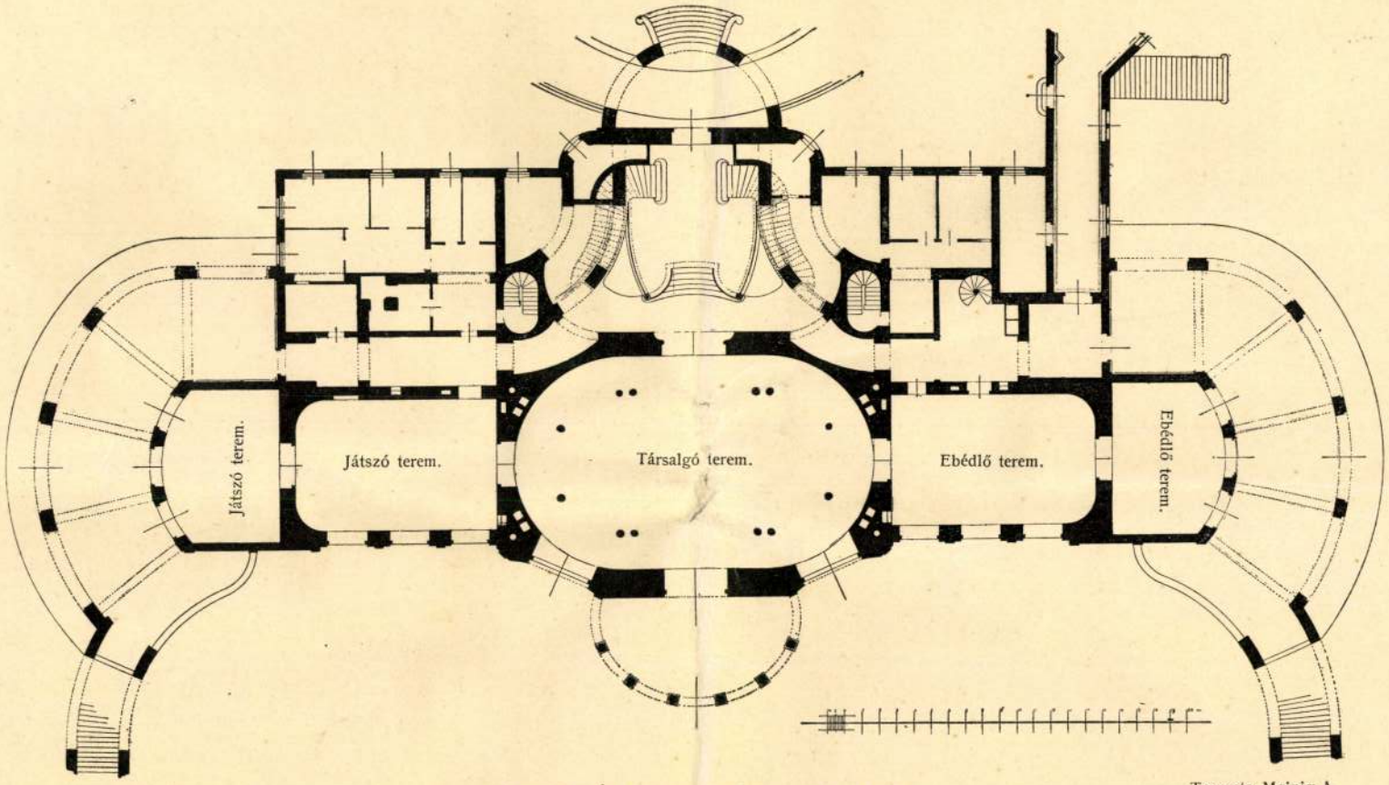

A PARK-KLUB FÖLDSZINTJÉNEK ALAPRAJZA.

Tervezte Meinig A.

MEINIG Artur épitész

VÉN Zsuzsa: A Neugebaute hült helyén. = Budapest, 1983/9.
38.p.

Szabadság tér 14. Dungyerszky Lőázár részére épült Meinig tervei szerint 190^{0}-ban.

Szqbadság tér 16. Meinig tervei szerint épült 1901-1902-között. Adria Rt. részére.

Meinig Artur

Vas. Ujs. 1893-746. l.

A gr. Károlyi kastély. *Nagy-Károlyban* a régi gróf Károlyi kastély főépületének helyére, gróf Károlyi István fényes kastélyt építtet. Az épület, melynek tervezetét Meining fővárosi építész készítette, hir szerint egy milliónál többe fog kerülni. Az alapmunkálatokat már megkezdették.

Meinig Artur

Kossuth lajos u
Cziráky bérpalota

Szabadság tér Adria palota
Alkotmány u sz bérpalota
Wenkheim palota
Kecskeméti u Csekonits palota
Park klub
Károlyi István palotája Revitzky u.

Kechner Jenő dr
jegyzete

MEINING, *Artur*, építész (1853—1904), a mult századvégi Budapest egyik legfinomabb ízlésű tervezoje. Szászországi születésű volt s Fellner és Helmer műterméből került fővárosunkba, ahol az előkelő architektúrájú, nyugodt és harmónikus hatású neobarokk épületek egész sorát építette. Budapesti palotái közül a Wenckheim-, Emmer-, Hunyadi- és Gerliczy-paloták, egyéb fővárosi művei közül a Park-klub, a Magy. Ált. Takarékpénztár, az Adria és a Rimamurányi székházai és több bérpalota válnak ki, köztük a Dungyerszky-féle a Szabadság-téren; vidéken számos főúri kastélyt épített s ő tervezte a milleniumi kiállítás királysátrát.

E. G. II 103 l

Princeps VI. 211.

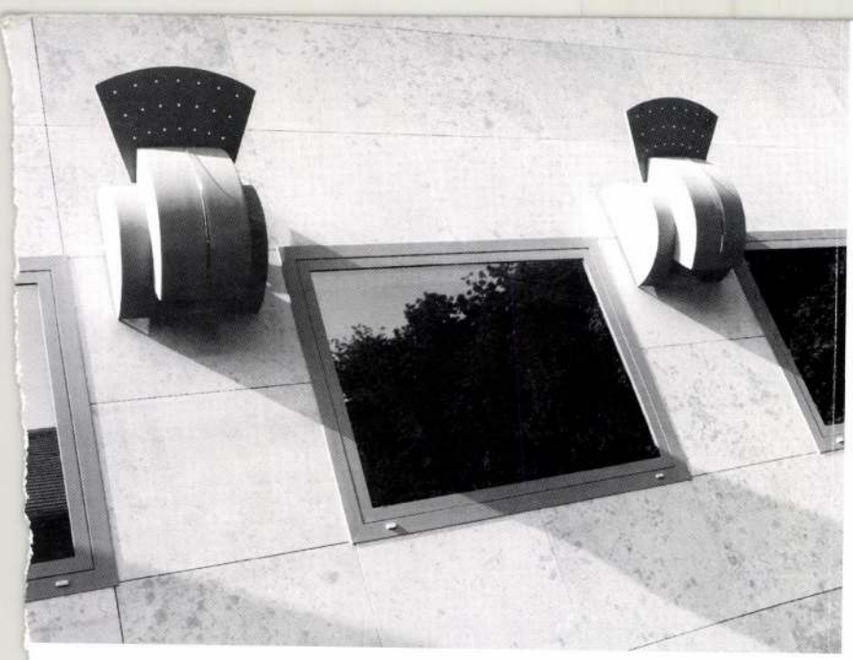

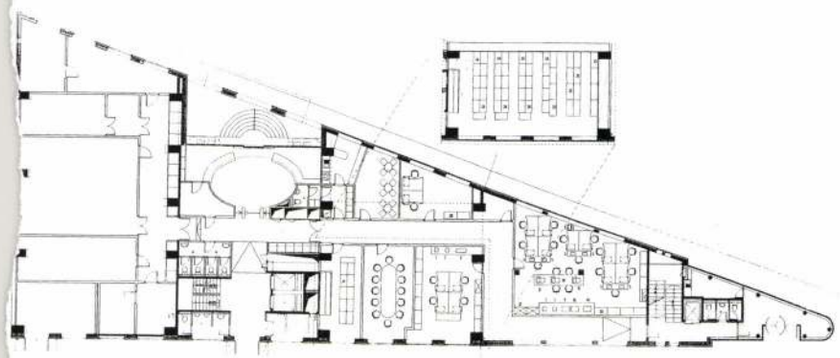

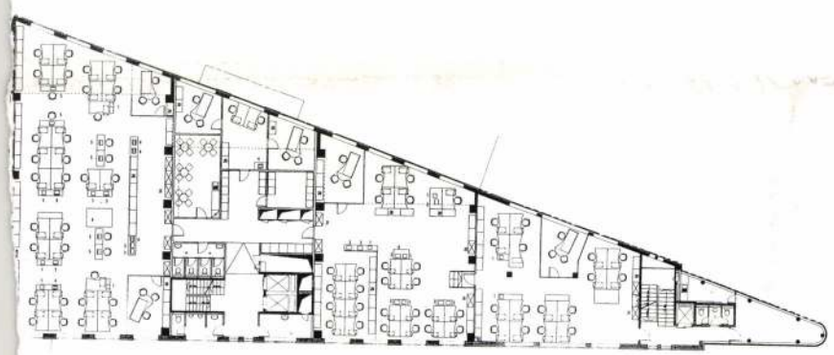

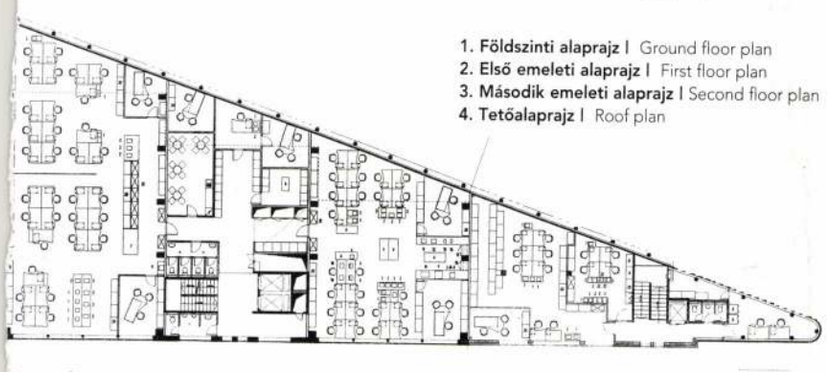

1. **Földszinti alaprajz** | Ground floor plan
2. **Első emeleti alaprajz** | First floor plan
3. **Második emeleti alaprajz** | Second floor plan
4. **Tetőalaprajz** | Roof plan

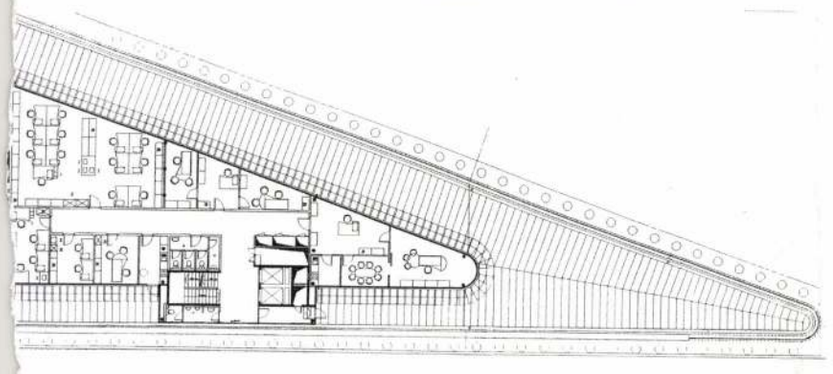

An EGO-conscious building
The Office Block of the Hungarian Commercial Bank

Architect: Imre Bálint

Everything springs from man – not in general, but in a subjective way, from man who responds via his being, not only with his mind.

"The inner and outer arch of everything –
which is the inside and the outside of it?
Is there a third arch: light without a shadow?"
Sándor Weöres

The main façade is the edge meeting in the arch, which is not indeed a façade: an inversion (a concept that can be interpreted also in its abstract sense), that's what all the photos are about – the ones I have received of the new bank office building designed by Imre Bálint. It reaches from below, from soil up to the skies, throughout the perforations of the cornice to appear as if a huge letter, a capital I.

In eurhythmics the first element of the basic formula IOA – which is able to interpret the world as such – means me, or I – the first person singular, or, elsewhere, it stands for the name of Jesus at the same time. "Me myself, and Jesus in me" – this is the core-prayer emphasizing the omnipotent self, that the role (responsibility) of each individual human being has changed by now: we do have the potentials of acting so as to exert influence on the WORLD, to react to the cosmic universe. Creating, and destroying, genetic engineer Mr. So-and-so may be a demigod just as well as a terrorist.

The letter I here means: ME (and I is an equivalent of the Sanskrit conception of atman), whilst O stands for 'I am collecting knowledge' (in experience), A that 'I return it to the cosmic universe'. In the philosophies of ages preceding that of Christ, such as in yoga the formula is just reverse of it: AOI – as there man listens to the universe, and is being mediated by an anointed agent.

A human being with head up, standing straight is thus an analogy. Let us just consider this: the height of the afore-mentioned façade is subdivided into eight sections, which can correspond to the proportions between the size of a human head and the height of the body as well as to the eight chakras – and this by no means a fanciful interpretation. A similar analysis may be made on the well-known office headquarters located in Hungária körút. Designed by Molnár-Sylvester-Vajai, this reveals a façade ending in the same kind of edge. Just to quote another example, let us consider another main façade which is my design: that of the building usually referred to as Ibusz bank in the references. There are also ample examples abroad, such as museum buildings in Frankfurt by Hans Hollein and in Copenhagen by Sören Lund, or the LVMH high-rise block by Portzomparc in New York.

Behind the façade of the building there is Power that rules, which as if an ethereal body glows and radiates throughout the walls. The longish enclosed streetwise façade is otherwise as cold as stone, and the glass it is made of keeps distance, which is by no means a problem. This is how it should be. The façade is a medium conveying information, and a condensate – a productivist piece representing the advanced technology of today, which is more precious because it embraces an industrial structure that remains inside, on the site of a former industrial façade somewhat reminiscent of the buildings by Mendelsohn or Wright back in the 1930s.

For me the astral body of the building is also intriguing, as it means the consciousness of the architect himself: that it exists, it has been created, and it is able to exert influence. On what? The Ego-image, which is the very essence of architecture in as much as it keeps phrasing and rephrasing itself throughout all times and spaces. The ego that means the subjectiv self of the architect becomes one with this Ego in its own consciousness: it does not belittle itself, bears constraints and restrictions, but none of these mean it lacks independence. It is not a slave, not a subordinate human being, but a creative one able to intervene.

At last a couple of words about the antecedents: the structural core of the project is an industrial hall that has come down to us from the 1960s. Throughout recycling, there were lots of issues concerning stability and keeping quality as well as structural problems that had to be solved. Designers have reported that the meshing from the street had to be compensated for, and they managed to load the prevailing structure with a whole level, an attic floor and an engineeering one whilst preserving the pillar arrangement of 6 by 12 metres and the pi-panelled roofing as well. The stone-faced surfaces of the façade towards the street cover the old contours, the "nose" and the superimposition from the street side embody the new parts. These are glass structures of advanced technologies.

Primarily, the building is significant as an integral part of the cityscape. And this does credit to Imre Bálint's talents; the user has retained the main role for itself as for the inner arrangement of rooms housing 260 work units.

■ JENŐ KAPY

MKB Irodaház | MKB Office Building, Budapest, 2001

Vezető tervező | Architect: Bálint Imre – Bálint és Társa Építészek Irodája Kft.
Vezető munkatárs | Leading fellow architect: Ligeti Gizella
Építész munkatársak | Fellow architects: Petromán Zoltán, Sziki Gábor, Szögi István
Statika | Structure: Ungi Lajos – Ungi Mérnöki Iroda Kft., Kerekes Zoltán, Ungi Balázs
Gépészet | Plumbing: Bihary Zsolt
Elektromos tervezés | Electrical planning: Dorgai Károly, Mararász Rita
Megbízó | Client: Magyar Külkereskedelmi Bank
Kivitelezés | Main contractor: Magyar Építő Rt.

MEINIG Arhiv

Götz Eszter

Nyitott ház

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár központi épülete

Építész: Hegedűs Péter

A Kálvin tér és környéke évtizedek óta erőteljes építészeti kísérletek terepe. A belváros közvetlen közelsége a 80-as években a szállodák, üzletek gyors betelepülését hozta a környékre, a Nemzeti Múzeum vonzása és a Bródy Sándor utca-Szentkirályi utca-Baross utca határolta tömbök kulturális töltésükkel oldják az üzleti-vendéglátói túlsúlyt – a múlt században épült palotákban ma többek között a Színház- és Filmművészeti Főiskola, az Országos Műszaki Könyvtár, a Magyar Rádió és egy sor más fontos kulturális intézmény működik. A Baross utca elejénél, a háromszög alakú Szabó Ervin térre fut ki az eklektikus Pest egyik legszebb főúri magánépülete, a Wenckheim-palota. Tulajdonosa és építtetője, gróf Wenckheim Frigyes – a város közismert társasági figurája – a Szászországból ideszármazott, akkoriban igen divatos építésszel, Meinig Artúrral terveztette meg a hegyesszögben összefutó telekre a kor egyik legpazarabb kivitelű palotáját. 1889-ben épült fel a ház, a kiegyezés utáni aranykor közepén, s lett a pesti főúri élet egyik fontos színtere. 1919-ben a Kommün kisajátította, majd a megszálló román hadsereg dúlása után, sok pusztítást lezárva vásárolta meg a főváros 1926-ban, hogy itt rendezze be a Fővárosi Könyvtárat.

Sok korszakon át mentette meg a palota értékeit ez a bölcs döntés. Bár az épületen 1931 óta nem történt jelentős átalakítás, a békés használat állagmegóvó hatásának köszönhető, hogy máig fennmaradtak olyan enteriőrök, melyeket máshol jórészt már csak a leírásokból ismerhetünk. Az arisztokrata életmód terei, a funkciók, anyagok, dekorációk, a térkapcsolatok szerkezete, a szalonok kialakítása, a modernizálódó világvárosban a főúri életvitel jelei páratlan épségben láthatók ma is itt.

A könyvtár gyűjteménye hamar túlnőtt építészeti-műszaki keretein. 1995-ben a Zenei Gyűjtemény átköltözött a szemben lévő Ötpacsirta utcába, az elegánsan helyreállított Pálffy-palotába. A könyvtár többi részének gyökeres átalakítása, az épület bővítése és a működés modernizálása 1997-ben kezdődött. Hegedűs Péter építész és a MATESZ tervezői munkája nyomán a műemléki védelem alatt álló Wenckheim-palotához két szomszédos ház hozzácsatolásával egészen új komplexum jött létre.

A Szabó Ervin térre merész spiccben kifutó, szűk, pazar díszítésű, kocsifelhajtós-kovácsoltvas rácsos homlokzatával mozgalmas plasztikaként megjelenő ház kétoldalt jelentősen bővült. Neobarokk homlokzatát a Baross utca felől egy foghíj soros beépítése folytatja, a Reviczky utca felől egy még álló bérház nyílik meg belül a palota felé. A három ház egybefoglalása a párkánymagasságok, ablakosztások, szintkialakítások összehangolásán, az eltérések megőrzésével a homlokzatok finom

megfeleltetésén túl, a központi tér kialakításán múlt. A kifinomult arányrendszerben illeszkedő, városi fényűzést, ízlést, historikus körültekintést sugalló homlokzatok – a múlt iránti tisztelet jelei – mögött belül, a három épületet egyetlen egységbe fogva, egy önálló, eleven mai kisváros működik. A központi fekvésű oldalbejáraton át folyamatosan ki- és beáramló közönség a fedett udvarban pillanatok alatt kiigazodva, igényeinek megfelelően veszi birtokba a könyvtárat. A bejárat áthelyezése fontos gesztus: az eredeti, sarokra komponált díszes kapuzat mögül hiányoztak a nagyobb forgalmat egyszerre befogadó terek, nehézkes volt a bejutás, az eddig használt méltóságos, stabil lépcsőrendszerek el-

Fotók:
Csikó Zoltán
Fényes Gábor
Halász György
Hegedűs Péter

RHEINZINK

Az épület impozáns tetőfedése a Rheinzink cég munkája.

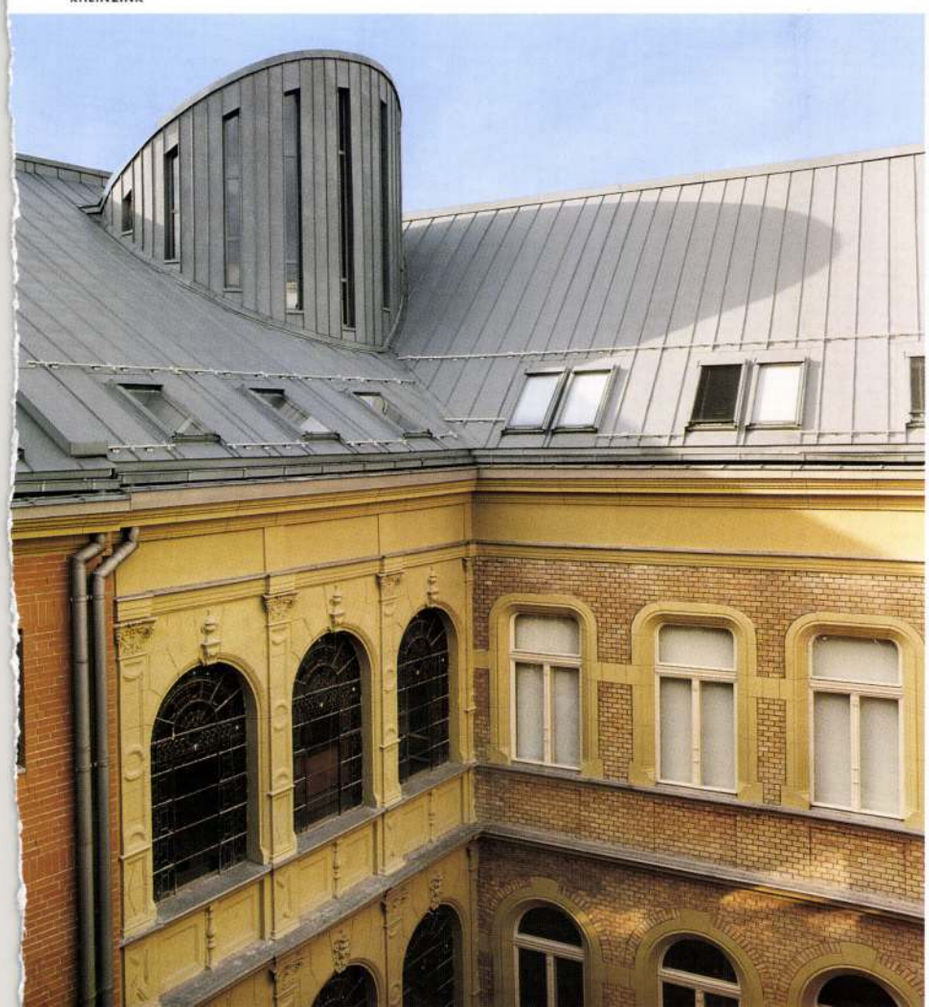

lentmondanak a könyvtár alapos újragondolásának. A felújított, kibővített, átstrukturált Központi Könyvtár ugyanis a teljes nyitottságról szól. Ahogyan az olvasás rohamosan tűnik ki a mindennapokból, a betű alapú műveltséget felváltja a kép uralma, a könyvtár mindinkább egyfajta középkori szerepbe kényszerül. Fellegvárként védelmezni az írott kultúrát ma viszont nem az elzárkózással, hanem éppen a megnyílással lehet hatékonyan. A világ nagyvárosai egymás után alakítják át könyvtáraikat, múzeumaikat, kulturális központjaikat, beleépítik a város mozgalmas, eleven életébe, tág kapukkal várják a közönséget, az olvasni, művelődni vágyó városlakókat, éjjelente is nyitva tartó kávézókkal, szórakozási lehetőségekkel terjesztik ki hatósugarukat, hogy visszaszoktassák a bevásárlóközpontokban, játéktermekre, mulatókra rákapott közönséget a könyv és a csend nyújtotta élvezetre.

A Szabó Ervin Könyvtár új központi épületének legfontosabb jellemzője a teljes nyitottság. Tág kapuk a város felé, hangulatos terek a városlakóknak, az írott művelődés kiszélesítése a legkülönbözőbb korosztályok, érdeklődési körök, életstílusok felé. Míg a nagyobb könyvtárak általában inkább az elzárkózás harcmodorát választották, s ennek építészetileg is számtalan jelével találkozhat az olvasni vágyó közönség (hosszú, ünnepélyes, nehézkes lépcsősorok, elkülönített olvasótermek, magasított kiadópultok, pontosan behatárolt tartózkodási jogosultságok, bennfentes működési mód), a Központi Könyvtár a közvetlen, otthonos együttlétre építi egész működését. Ennek a közvetlenségnek térbeli középpontja, egyben a három ház csuklópontja a viszonylag kis alapterületű, mégis impozáns, mindenre rálátást nyújtó átrium. Itt működik a regisztrációs pult, a könyvkiadó, innen nyílik a Baross utcai traktus felé a kávézó, a Reviczky utca irányában a szinteltolással a föld alá futó ruhatár és a nagy böngésző. Az egyes funkcionális termek a földszinten széles ajtónyílásokkal folynak egymásba, sem a berendezés, sem a horizontális elemek hangsúlyozása nem töri meg ezt a szabad áramlást. Nincsenek magas pultok, térelválasztó falak, boxok. A vertikális elemek – a szabadpolcok és a kiszélesedő fejezetű oszlopok, a hozzájuk simuló kis asztalokkal, számítógépes egységekkel – inkább egyfajta mesterséges tájjá, útvonaltalan, könyvek uralta erdőséggé avatják az egész szintet. A padlóburkolat mintázata is erre a megközelítésre utal. Az átrium centrális, sugaras kiosztású padlózata a kiinduló helyzetet jelöli; a kölcsönzés, köz-

Szegő György

FSZEK, A-Z-ig

A cím, azon túl, hogy a könyvtári betűrend jelképe, további két jelentést is kínál. Egyrészt arra is szeretnék utalni, hogy a Szabó Ervin Könyvtár székházának felújításakor Hegedűs Péter ától-cettig megoldott mindent. A rendkívül bonyolult technológiát precízen belehelyezte az épületegyüttesbe. Másrészt az előfizetők számára készülő Új MÉ-Utóirat elméleti mellékletén is ez az A-Z logo jelenik meg: J. D. Steingruber Architectural Alphabet (1773) c. fantázia alaprajz-sorozatának alfája és omegája. Számunkra ebből itt az „A" a fontos, mert az 1927-31 közt könyvtárrá alakított egykori Wenckheim palota (1886-1891) éppen egy ilyen lehetetlen „vasalóház" alaprajzzal rendelkezik. A tervezőnek most az összesen 12.900 m²-nyi területű új székházból 5800 m²-t a régi házban kellett megvalósítani. A Reviczky u. 3. tetőtér-beépítéssel növelt egykori lakóépület területe 2100, az új Baross u. 18. nyolcszintes épületrésze 4900 m².

A feladat szinte lehetetlennek tűnő ellentmondást tartalmaz: alapvetően reprezentációra épült hegyesszögű palotát kell összekapcsolni egy volt lakó- és egy korszerű raktárépülettel. Ezek három utcára néznek, szintjeik, nyílásaik, födémeik, egyéb paramétereik eltérnek egymástól. Az új funkció viszont nemcsak egy 70 fiókkönyvtárból álló hálózat központja (itt messze nemcsak az igazgatási funkciókról van szó), hanem mintegy 1.100.000 kötetes valóságos, szinte megújult könyvtár is, a maga szigorú technológiai elvárásaival, szolgálati pontjaival, olvasó- és bemutatótermeivel és gyermekkönyvtárral. Hegedűs Péter terve szerint az egyemeletes Baross utcai épületet teljesen elbontották. Az épületegyüttes súlypontjában helyet csináltak egy új vertikális főközlekedőnek. (Az új lépcső korlátjainál a régi ház függőfolyosó-pálcáit újra felhasználták.) Ez az új lépcsőház precíz csúszózsaluzatos technológiával épült, minden illeszkedési pontja önálló bravúr. A palota hátsó, udvari szintjét alápincézték, így a gépészet körbe tud fordulni. Az új szárny alatt üzemi garázs és manipulációs tér épült.

Az összességében kis arányú bontások helyén az új födémek az épület-hármas egybenyitását segítik. A régi főbejáró az elkülöníthető rendezvény- és igazgatósági szárny felé központi helyzetű maradt. Az új Reviczky utcai közönségkapu – egykori kocsibejáró – viszont már az olvasóterek szempontjából van centrális helyen. (Lényegében a gróf is ezt használta hétközben, a spiccben a bálokon mozogtak.) Az új főkapunál van az elektronikus kontroll, innét teljesen szabadon mozoghat az olvasó. A földszinti regisztrációs pulthoz hasonló helyzetben minden olvasói szinten megtalálhatók az íves pult mellé telepített szolgálati pontok.

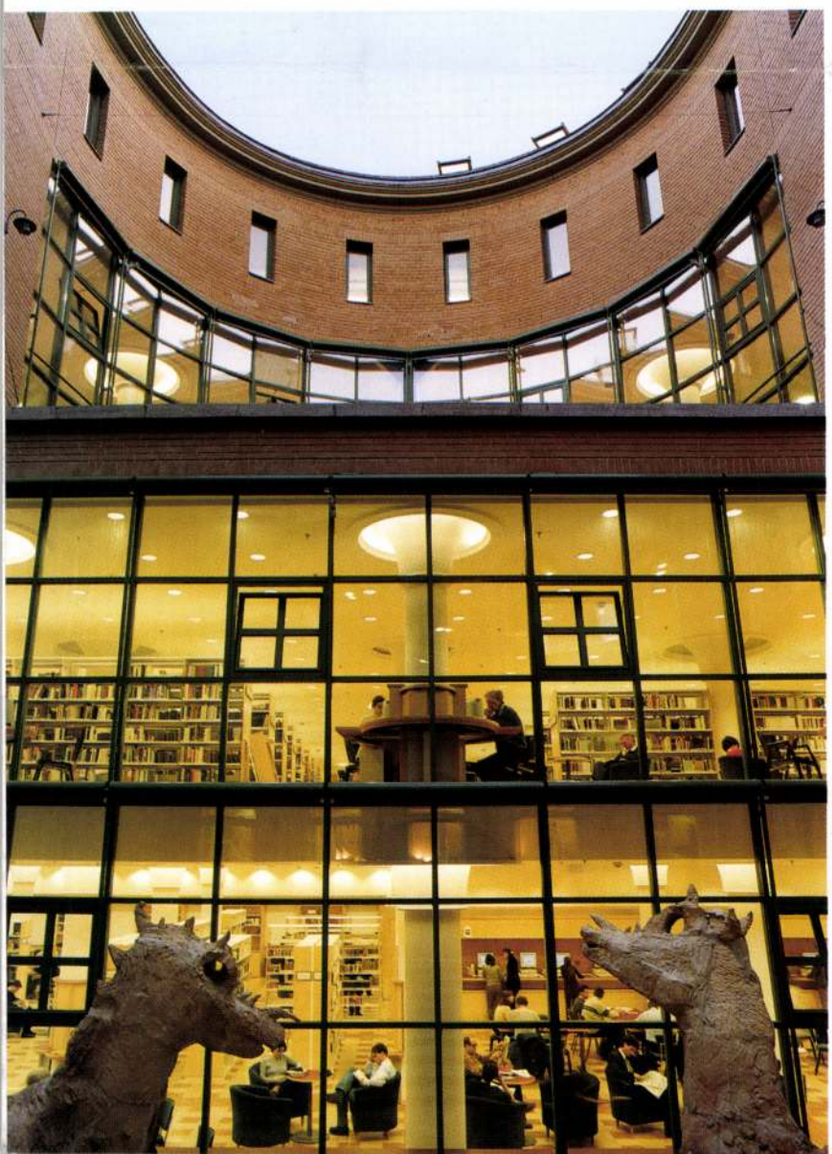

Alulra kerültek a legforgalmasabb funkciók, feljebb az elmélyülőbb, csendes részlegek. A szituáció áttekinthető.

Az átszervezett helyzetből, az új födémek és lépcsők régivel való találkozásának nagyon is alaposan kiszámított közvetítő-terecskéit az építész, a könyvtáriak és Hefkó Mihály belsőépítész olyan otthonosan berendezett terekké alakították, hogy az itt elhelyezett ülőgarnitúrák szinte mindig foglaltak. A privát terek léptékének sikeres megidézése egy majd 13.000 m²-es programban számomra valóságos csoda.

Különös élmény a zugokkal szerves egységet/ellentétet képező transzparencia. Az épület számos pontján olyan átjárások és átlátások nyílnak, amelyek a könyvtárbelsőt szinte városi fórummá avatják. Mindemellett a régi palota Nagy Gábor restaurátor vezetésével megvalósított rekonstrukcióját a legnagyobb elismerés illeti. A kollázshatást az eklektikus belsőépítészeti gyöngyszem, a frissebb könyvtári funkciók és a Reviczky-szárnyba települt gyermekkönyvtár könnyedebb hangú berendezése együtt eredményezi. Ahová nem látunk be, ott magasszintű épületgépészet és a görgős tömör raktártechnológia szigorú rendje uralkodik. De a régi szárnyon megőrizték a Ganz-Danubius polcos raktárt is. A gépház nélküli Kone liftek többfunkciós üzeme szervezési-gazdaságossági telitalálat. Végülis a padlások üresen maradhattak, és semmilyen gépészeti felépítmény nem töri át a fedést. (Az épület szellemesen szellőztetett, felhasználták a kandallókürtőket is, a régi radiátor-fülkéket is. A Budapest Gyűjtemény teljesen légkondicionált.) Az új szárny íves fedésének geometriája olyan, hogy a gyermekkönyvtár udvari frontját a nap körbejárja.

Gyerekkorom nagy olvasmányélménye volt Granasztói Pál két építészeti regénye, abban is az Opera-architektúra misztikus leírása. Hegedűs és csapata úgy épített új könyvtárszékházat, hogy a Wenckheim Operához hasonlítható varázsa megmaradt és a funkció sem csorbult.

An Open House
The Central Building of the Szabó Ervin Library, Budapest

Architect: Péter Hegedűs

Standing at one end of Baross utca is Wenckheim Palace, one of the most beautiful palatial private buildings in the eclectic Pest. Built in 1889, right in the middle of the golden age following the Compromise of 1867, this house soon became a most important scene in the aristocratic life focussed in this part of the city. Expropriated by the Commune in 1919, it was largely destroyed by the occupying Romanian army to be purchased by the capital in 1926 in a poor condition with the aim to house the Municipal Library.

Throughout many eras, this wise decision has saved most of the treasures of the palace. Although it has not had any significant transformation since 1931, it still preserves interiors – thanks to the peaceful usage and preservation – the like of which are only known from descriptions. The spheres of aristocratic lifestyle, functions, materials, decors, the arrangement of spatial linkage, the design of the saloons are relics of the sophisticated culture that have come down to us in a unique condition, almost intact set against a metropolitan back-

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár új székházának felújítása és bővítése | Restoration and enlargement of the Center of Metropolitan Ervin Szabó Library, Budapest, 2001

Generáltervező | General design: MATESZ Magasépítő Tervező és Szervező Szövetkezet
Építész | Architect: Hegedűs Péter
Építész munkatársak | Fellow architects: Felcsuti László, Vargacz Csaba
Belsőépítészek | Interior design: Hefkó Mihály, Jakab Csaba
Szobrászművész | Sculptor: Pusztai Ágoston
Belső információs rendszer | Information system: Halász György, Dobi Éva
Statika | Structure: Zámbó Ernő, Puskás Balázs
Gépészet | Plumbing: Battai Tibor, Kovács Pál
Elektromos tervezés | Electrical engineering: Villányi László
Rheinzink tetőfedés | Roofing: Birghoffer Péter
Kivitelezés | Main contractor: Magyar Építő Rt., MASZER Rt.
Vezető restaurátor | General restorer: Nagy Gábor

ground adapting itself to today's modernization.

The recent reconstruction resulted in a major lateral extension of the building to both sides, a matching contribution to the lavishly decorated house shaped as a daring wedge that runs toward Szabó Ervin Square revealing a façade of extraordinary plasticity and animation, enriched with a wrought iron grille and a driveway. Its neobaroque façade is continued as a serial development of a vacant lot from the side of Baross Street, whilst – in the Reviczky Street side – there is a preserved tenement house opening inside toward the palace. The unification of the three buildings depended on the heights of the cornices, the window arrangement, the floor-design, their harmonization as well as on the preservation of the differences, the sophisticated conformity of the façades and the overall shaping of the central section. Adjusted to the fine proportions, there are now façades revealing urban luxury, taste and style, an historical foresight. Behind them, there is an independent modern town bustling with life. Via the centrally positioned side entrance there is a constant flow of audience who can take possession of the library according to their needs within minutes easily finding their ways into the roofed yard.

The main feature of the new central building of Szabó Ervin Library is a maximum degree of openness. It opens up in many ways: with gates towards the city, via intimate spaces for the dwellers, by offering all age groups the facilities for extending and widening their written education, erudition and culture, whatever their interests and lifestyles are. This immediacy and intimacy is focussed in space to the atrium: this is also the joint of all the three buildings offering a view of everything. This section appears imposing, although it is fairly small regarding its area. This is the place where the registration counter, the publishing house has been positioned, and this is where the cafeteria opens from towards the Baross Street wing, whilst the cloakroom and the huge browsing room run underground in the direction of Reviczky Street with a shift of levels. Each of the individual rooms with a specific function flow into one another via wide door openings on the ground floor. This free flux is not disturbed by anything: neither by the furnishing nor by the emphasized horizontal components. The interior lacks high counters, separating walls and boxes. The vertical components – the free shelves and the pillars with capitals widening upward, the small tables that nestle to them, as well as the PC units make the whole level appear as if an artificial landscape, a forest of books without routes among them.

Following the winding central stairway one will find more and more surprises on each landing or mezzanine floor. The delicate image of the staircase slightly resembles wings of a theatre stage, and the floors positioned at close quarters produce the overall impression as if we were travelling within the very same space but through sections with slightly different characters that still embody the very same intention. The repetitive arrangement of the floors, however, encourage one to look for the differences. Located on the second level is the library for junior readers joined by a playing nook or recess, and the open-top yard with the dragons are real surprises. Although the space appears somewhat overcrowded, which is due to the dimensions of the components hereby applied, it is able to comply to the needs of children who love recesses, elder ones who wish to separate themselves, and also offering them facilities for playing or drawing together. From here, provided the weather is fine, we can walk down the inner yard staircase guarded by two dragons to the glass partition wall of the browsing room for adults on the ground floor. The dragon yard is a direct indication of the basic principle of the building: that is the relativity of inside and outside. Sculptures locked outside the glass walls can be seen from all the levels: because of its flue-like character, the roofless inner yard mediates and conveys the bustle of lower levels upward. Thanks to the glass walls there is a mutual see-through quality between up and down, in and out, thus each space or sphere is put between quotation marks: becomes a side-scene floating around readers as if weightless – free from the pull of gravity.

This floating impression is enriched with a peculiar shading on the upper levels where designers have transformed the luxurious saloons of the former palace into reading rooms. The interiors of the Golden and Silver Saloons are dazzling – a delight to the eye. The Smoking Room – carefully renovated and wainscotted – previously housed the Budapest Collection, now it is a reading room and also a site for events. None of them separate from the modern sections, and yet are able to preserve their dignity: by retaining the interior proportions the newly created parts take over the historical atmosphere and intimacy of the rooms and come to share their disciplined beauties.

Located right in the heart of the city, the library-town covers an area of 12 000 square metres to fully complete its functions. It serves the widest possible strata of its audience, preserves a real gem of fin-de-siécle architecture and interior design by providing an inhabitable and liveable framework for visitors as well as the conditions for throrough studies for researchers.

■ ESZTER GÖTZ

Meinig Artur

Kovács Gábor egyévnyi szünet után újra a nyilvánosság előtt

Stratégiaváltás előtt a Bankár Holding

● *A Bankár Holding az idén tizenegy éves. A közelmúltban a cégalapító és többségi tulajdonos, Kovács Gábor most újra megszólalt, a Magyar Nemzetnek részletesen kifejtette az egy évig tartó, önként vállalt szilencium okait, s beszélt számos, cégével kapcsolatos szóbeszéd hátteréről.*

– Két évvel ezelőtt, amikor a Bankár Kft. rt.-vé alakult, a cégcsoport nem auditált vagyona mintegy hét és fél milliárd forint volt. A kezdetek kezdetén egymillió forint tőkével indított vállalkozás hol tart ma?

– A Bankár vagyona átalakulás előtti felértékelésének elsősorban adózási szempontból volt jelentősége. Az akkori társasági törvény lehetővé tette, hogy a könyveinkben realizáljunk egy jelentős vagyonnövekedést, s ez a magánszemély tulajdonosok számára nem járt adókötelezettséggel. A holding vagyoni helyzete a tevékenységünkből adódóan ciklikus. Mi ugyanis lerobbant cégeket veszünk, feljavítjuk azokat, és ezután értékesítjük. A vásárlást főként hitelekből finanszírozzuk, amelyek jelentős kamatterhet eredményeznek, s a reorganizáció is viszi a pénzt. A befektetéseink gyakran két–három éves futamidővel térülnek meg, s a cégcsoport vagyona is eszerint változik.

– Miért zárkózott el a sajtónyilvánosságtól?

– Ennek egyszerű oka van. A Postabank hiteleinek megtisztításakor, 1998 decemberében a Bankárcsoport Postabanknál lévő, mintegy 5,3 milliárd forintos hitelállományát engedményezték a Reorg Rt.-nek. Megjegyzem, a civilizált üzleti világban a legtermészetesebb dolognak számít, hogy egy pénzintézet elad egy követelést. Például azért, mert magasabb kamatozással indította, majd a kamatok csökkenésekor, a lejárat előtt, realizálni szeretné a nyereségét. A hitelpiac létezik mindenütt a világon, s a magyar jogrend is lehetővé teszi ezt. A mi esetünk azért volt más, mert az engedményezéssel bekerültünk egy

Kovács Gábor: Mi lerobbant cégeket veszünk meg, feljavítjuk azokat, és ezután értékesítjük SIMON ERIKA FELVÉTELE

-csoport nagy hitelállománnyal dolgozik. re tudták volna értékesíteni ezt a követelést, ezt pedig nem szándékoztak megtenni. Részemről pedig elvi kérdés, hogy a magyar állam terhére, diszkonttal nem vagyok hajlandó megvenni sem most, sem más esetben a saját hiteleinket. Lehet, hogy az adott ügyleten lehetne keresni néhány százmillió forintot, de a mi tevékenységünk egy bizalmi üzletág, s meggyőződésem, hogy egy ilyen ügy hosszú távon nagyon rossz befektetés lenne. A hitelt minden esetben fizetni kell. A Bankmeg kritikus hangú írások is önökről, soha nem konfrontálódtak.

– Azt hiszem, megtanultam, hogy a sajtó érdeklődik, az újságírók cikkeket írnak. Nem szándékozom befolyásolni a sajtót. Tudomásul veszem, hogy az emberről írnak olyan cikkeket, amelyeket szívesen olvas, s olyanokat is, amelyeket nem szívesen lát. Ilyen az élet.

A válás magánügy

– A legutóbbi sajtótájékoztatóján e tekintetben mégis hangot váltott, amikor megjegyezte, hogy a Bankcenter eladását egy hónappal késleltette egy bizonyos újságcikk. Korábban soha nem volt hatással a tevékenységükre, ha írtak a lapok önökről?

– Azt hiszem, nem váltottam hangot, csupán egy tényt állapítottam meg. Korábban is volt hatása a rólunk szóló írásoknak, de ez most a mi életünkben egy nagyon kiélezett helyzet volt. Szerettem volna befejezni, amit elkezdtünk, s azt követően szerettem volna nyilatkozni róla, azokból az okokból, amit a beszélgetésünk elején elmondtam. Ez a bizonyos cikk azért zavart, mert olyan állításokat közölt, amelyek nem voltak igazak, s néhány mondat erejéig kitért a magánéletemre is.

– Ez a bizonyos cikk az ön válását szellőztette meg, ami kétségkívül magánügy. De akitől elvált, a Bankárban résztulajdonos volt.

– Nos, a magánéletemet ezután sem a nyilvánosság előtt szeretném élni. Annyi elmondható, hogy egy nyolcéves kapcsolatom szakadt meg, immár majdnem két éve. Van két közös gyermekünk, akiket mindketten imádunk. A társam valóban részvényese volt a Bankárnak, de a szétválásunk után kivásároltam.

– Korábbi terveiben több ponton is szerepelt a tőzsde. Két-három éve a Bankár egyik lehetséges fejlődési útjaként azt jelölte meg, hogy esetleg részvényeit bevezetik a Budapesti Értéktőzsdére. Felve-

Megtévesztőek a csábító ajánlatok

Családd ál-munkaközvetítők

(Folytatás az 1. oldalról)

Nem árt a körültekintés, ha a magán-munkaközvetítő csak egy postafiókszámot ad meg elérhetőségként, s nem személyesen, hanem telefonon tárgyal az ügyfeleivel: ez már eleve nem jó jel. Mégis sokan belemennek az ügyletbe – azaz befizetik a három–ötezer forintos díjat –, mert a postán kiküldött szerződéstervezet s a fizetési feltétel rendkívül kedvező. Az ügyfelek akár hónapokig is várnak az értesítésre, majd amikor gyanút fognak, s visszakövetelnék pénzüket, az illető vállalkozásnak már nyoma veszett. Molnár Pál úgy véli, a visszaéléseknek elsődlegesen az ellenőrzések vethetnek gátat, azonban fontos lenne, hogy az állástalanok is körültekintően járjanak el.

Kérdésünkre az osztályvezető kifejtette: az interneten is megjelennek álláshirdetések, s ez jó eséllyel bővíti az elhelyezkedési lehetőségeket. Számos esetben maguk a munkáltatók teszik közzé állásajánlataikat, ha azonban közvetítőcégen keresztül, akkor utóbbira is vonatkozik a nyilvántartásba vétel kötelezettsége. Ellenkező esetben éppúgy illegális tevékenységet végez, mint bármely más fantomcég. Molnár Pál végezetül arra figyelmeztetett: ha a munkavállalóknak bármilyen kétségük merül fel a magán-munkaközvetítők tevékenységének jogszerűségével kapcsolatban, tanácsot és segítséget a munkaügyi központban kérhetnek. **(v. é.)**

Álláskeresés az interneten

Az internetes munkaerő-közvetítő piac legújabb szereplője, a Jobs & Adverts Magyarország Kft. nem regisztráltatta magát a Fővárosi Munkaügyi Központnál. Forgács Eszter értékesítési vezető lapunk kérdésére elmondta, ennek oka, hogy nem végeznek munkaerő-közvetítést. Az állásajánlatok hirdetésként jelennek meg a társaság weboldalán – akár egy újságban –, azaz: két információbázisként az állásigények és -lehetőségek kínálatát teszik közzé, de nem vesznek részt a pertnerek közvetítésében. Az állást keresők számára térítésmentesen bocsátják rendelkezésre a felületet, míg a munkatársakat keresők térítés ellenében hirdethetnek, s két héten belül – új szolgáltatásként – a pályázók önéletrajzait is közzéteszik. A cég tervei szerint a magyarországi állásajánlatok – a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően – valamennyi foglalkoztatási ágazatot felölelik majd, amely a korbbiaknál szélesebb lehetőséget kínál az álláskeresőknek.

GKI-konjunktúraindex

Növekvő vásárlások

Januárban minimális mértékben, de tovább emelkedett a GKI Gazdaságkutató Rt. konjunktúraindexének szezonálisan sok – az év elején megszokott módon – kissé magasabb az előző hó

TÁJOLÓ

A SZABADKAI Magyarságkutató Tudományos Társaság felmérése szerint a jelenlegi tanévben 900–950 vajdasági magyar diák tanul magyarországi középfokú oktatási intézményekben. A magas szám magyarázata, hogy a múlt év tavaszi bombázások idején, amikor Szerbiában szünetelt a tanítás, sok szülő íratta gyermekét anyaországi iskolába, mondván, ne legyen majd hátránya az egyetemi felvételinél. Csak a szabadkai gimnáziumba a tavalyi másodikosok közül ősszel 24-en nem iratkoztak be, ezért a két 13, illetve 15 főre apadt osztályt ősszse kellett vonni.

JÓKAI MÓR születésének 175. évfordulója alkalmából a révkomáromi Jókai Színház negyedszázad után újra bemutatta a város szülöttének regényéből készült színművet, A kőszívű ember fiait. A társulat azért döntött így, mert a darab témája és eszmeisége a millennium évében is mindannyiunkhoz szól. A szereplők közül többen – Ropog József, Bugár Gáspár, Pőthe István, Benes Ildikó – már a 25. évvel ezelőtti bemutató részesei is voltak. A darabot februárban hétszer játsszák Révkomáromban és egyszer Nyitrán.

REPRINT KIADÁS. A Brukenthal-gyűjteményben talált nyomólemezekről 1936-ban készült lenyomat – melyet a Hadtörténeti Intézet és Múzeum térképtára őriz – alapján készítette el a Cartográfia Kft. egy 300 éve megjelent Erdély-térkép reprint kiadását. Tervezője a bécsi szolgálatban álló Morando Visconti olasz hadmérnök volt. Nagyalakú térképén Erdélyből 1141 település nevét adta meg. Ilyen gazdag helynévanyag hazánkról a XVII. században másutt nincsen. Az eredeti térkép [illegible]ráizok és városalap- [illegible]Dáva. Fo-

Pusztul a Károlyiak partiumi öröksége Nagykárolyban

Restaurálás helyett rombolás

A nagykárolyi kastély mindennap meghal egy kicsit. A partiumi kisvárosban három évvel ezelőtt még azt tervezgették, hogy a több száz éves Károlyi-kastély eredeti pompájában fog díszelegni, ma azonban már nem reménykednek turistacsalogató látványosságban. A többségében magyarok lakta településen a nagy jelentőségű történelmi eseményeket megélt kastély a román felújítási munkálatok szervezetlenségének köszönhetően két esztendeje úgy fest, mintha háború pusztított volna e vidéken.

1482-ben *Mátyás* királynak kellett a partiumi nagybirtokosok beleegyezését kieszközölni, hogy *Károlyi Loncz* László kőházat építhessen Nagykárolyban. A török, tatár portyázó csapatok által sanyargatott lakosság védelmére az építmény királyi engedéllyel várrá terebélyesedett, árokkal, palánk- és téglakerítéssel, négy szilárd kőbástyával, ágyukkal felszerelve. Az 1794-es újjáépítését követőn az Érmelléket sújtó földrengés annyira megrongálta a várkastélyt, hogy lakhatatlanná vált. *Ybl* Miklós tervei alapján, *Meinig* Arthur műépítész irányításával 1849-ben, *Károlyi* István idejében a kastélyt neogót stílusban teljesen átépítették, 1894-ben pedig gróf *Károlyi* István lovagvárrá alakíttatta át.

Az évszázadok alatt híres emberek fordultak meg errefelé. Innen indult 1526-ban *Károlyi* László vezetésével Szatmár megye bandériuma a mohácsi csatába. 1615-ben *II. Mátyás* király és *Bethlen* Gábor fejedelem követei gyűltek egybe a várban, hogy békét teremtsenek Szatmár

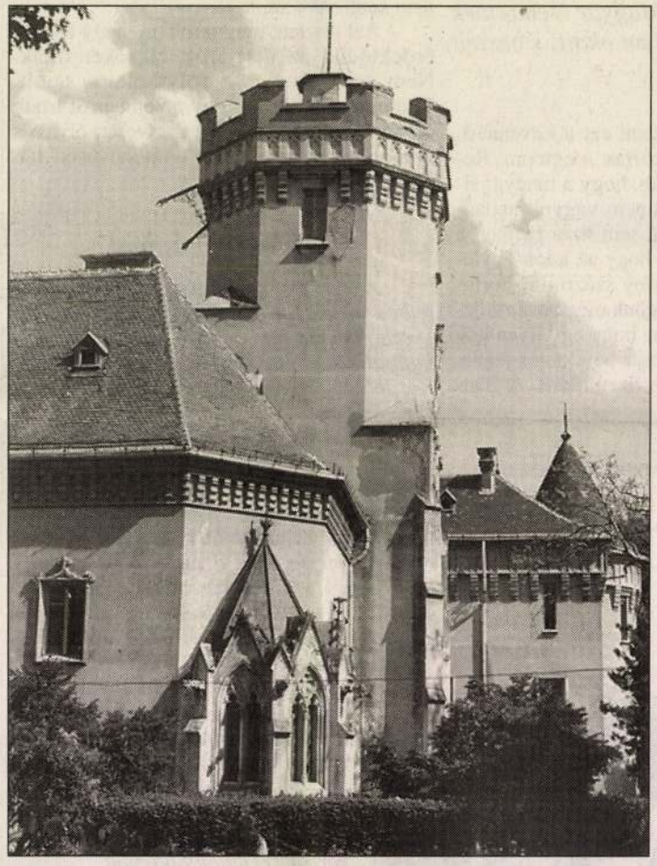

A Károlyi-kastély a restaurálás megkezdése előtt

vidéken. A Károlyiak otthonában kezdődött meg *II. Ferdinánd* király és Bethlen Gábor fejedelem között az 1622-ben létrejött nikolsburgi béketárgyalás, amelynek eredményeképpen Bethlen lemondott a királyi koronáról, ellenben Erdélyhez csatolták Szatmár, Szabolcs és az északi Bereg, Zemplén, Ugocsa megyéket. 1703-ban az erdélyi hadjáratról győztesen visszatérő *II. Rákóczi* Ferenc fejedelem egy hónapot tartózkodott a várban. Nyolc évvel később ugyancsak itt kezdődtek azok a tárgyalások *Károlyi* Sándor és *Pálffy* János generálisok között, amelyek a szatmári békéhez vezettek. S ebből az építményből indult a Szatmár megyei nemesség felkelt serege *Napóleon* hadai ellen 1797-ben és 1800-ban.

A Károlyi család tulajdonképpen a XIX. század végéig lakott a várkastélyban, de ezt követően is rendben tartatta a berendezést. Az eredeti, impozáns bútorok az I. világháború idején tűntek el, részben a cselédség hordta el őket. Később román és francia tisztek is vittek minden mozdíthatót, 1918-ban ugyanis a Károlyi-kastély adott helyszínt az antant határkijelölő bizottságnak. A háború után a román és a magyar állam között született megegyezés értelmében a Károlyiak kártalanítás végett jogot kaptak arra, hogy a családi képeket, ereklyéket elvigyék, és ezeket a határ túloldalán, a Tiborszálláson lévő vadászkastélyban helyezték el.

Az épület ezután egy ideig üresen állt, majd egyik részében román tiszti kaszinót rendeztek be, másik felét pedig egy magyar orvos bérelte ki tüdőszanatóriumnak. Az 1940-es II. bécsi döntést követően a család visszakapta a kastélyt, amelyet aztán telekkönyvileg is a magyar hadseregnek adományozott. Négy évig kadétiskolát működtettek benne, amikor a front elérte Nagykárolyt, hadikórházzá alakították az épületet. Az 1950-es évek második felétől helyi intézmények költöztek a termekbe, a kultúrház és a könyvtár mellett történelmi és természeti részleggel rendelkedő múzeumnak találtak itt helyet. A 1960-as években felújították az épületet és a körülette lévő, faritkaságokat is magába foglaló dendrológiai parkot. A Ceausescu-rezsim idején olyan felelőtlenséggel kezelték a műemléket, hogy az 1990-es évek elejére állapota alaposan leromlott. Ekkor már nemcsak a város rosszul megoldott csatornázása miatt állt víz az épületben, és bomlott meg a falak állaga, hanem a hiányzó cserepek miatt az eső is beesett.

1997-ben úgy tűnt, hogy nemcsak szándék, hanem pénz is akad a kastély felújítására. Több mint 130 millió forintnak megfelelő, 5,6 milliárd lej értékű beruházási terv készült, az elképzelésekben többek között a tetőzet javítása, a pincében álló talajvíz elvezetése, kívül-belüli tatarozás, a villanyhálózat cseréje és a központi fűtés beszerelése szerepelt. A kitűnő akusztikával rendelkező előcsarnokot hangversenyek tartására alkalmas helyiséggé akarták átalakítani, két termet pedig korabeli bútorokkal Rákóczi-, illetve Rudolf-szobákká rendezték volna be. Régi képeslapok alapján a bástyába várostörténeti múzeumot terveztek, sőt a kápolna újbóli megnyitása is szóba került. Ma azonban már nem is álmodoznak ilyesmiről. Jó román szokás szerint ugyanis a kastély felújításához két évvel ezelőtt úgy kezdtek hozzá, hogy mindent felállványoztak, levertek, feltörtek, feltúrtak. Ekkor aztán elfogyott a pénz. A munkások 1998-ban csapot-papot otthagytak, és továbbálltak. Az állványok, a kavicscsomók, a traktorok, a kotrógépek, a szerszámok, a kastély körül ásott árkok maradtak. És egy használhatatlan épület is. A román művelődésügyi minisztérium ugyan tavaly is csurrantott több mint 200 millió lejt, ám még ezt a pénzt is rombolásra és nem a felújítás megkezdésére fordították.

Gui Angéla

MEINING Artur építész

LŐRINCZI Zsuzsanna: Adalékok a pesti Csekonics palota építéstörténetéhez. = Művészettörténeti értesítő, 41, 1992, 1-4. 100-103. és ill.

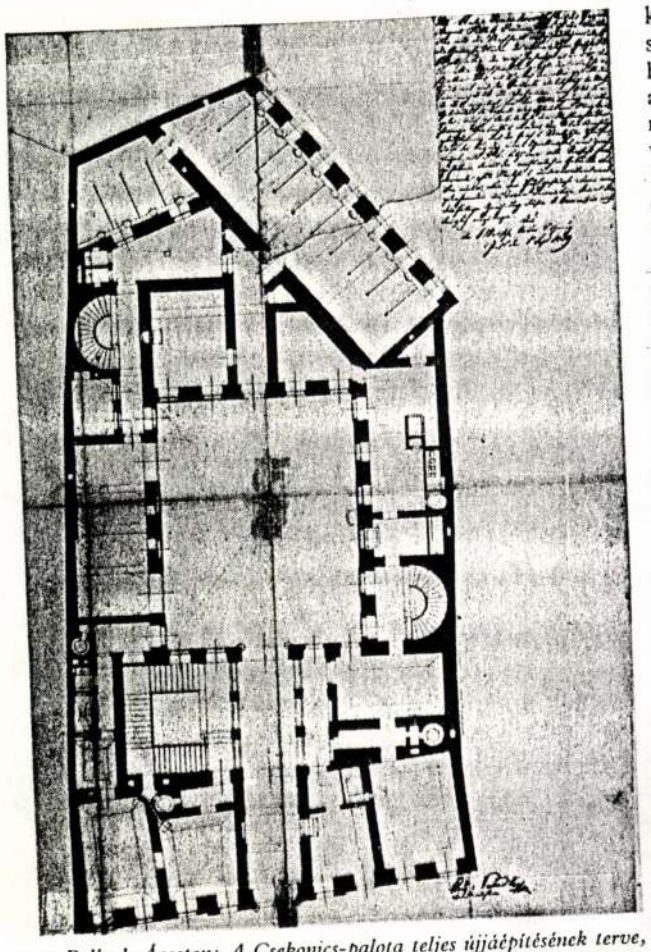

2. Pollack Ágoston: A Csekonics-palota teljes újjáépítésének terve, 1839. Földszint. Budapest, Fővárosi Levéltár

A ceruzarajzok kétemeletes palotát ábrázolnak, ahol a hátsó Magyar utcai szárny az előző évi tervekkel egyező alaprajzi konfigurációt mutat.

A kor igényei szerint megfogalmazott épület az érett klasszicizmus formajegyeit tükrözi. A korábbi, Hild János-féle palota Kecskeméti utcáról nyiló nyitott kocsiáthajtóját a terven zárt előcsarnok váltja fel, melyből tágas lépcső vezet az emeletre. A kocsiáthajtó az előcsarnokon át vezetett az udvarba, s onnan a hátsó istállókba. Csak a későbbi (Kecskeméti utca 12., Magyar utca 33.) bővítéssel[13] nyílt mód a Magyar utca felől külön kocsiáthajtó létesítésére. A

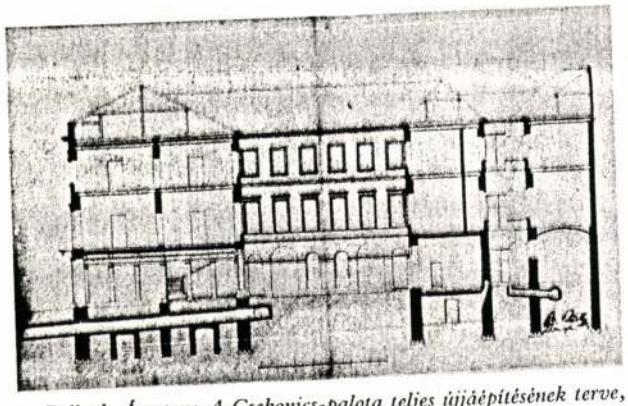

3. Pollack Ágoston: A Csekonics-palota teljes újjáépítésének terve, 1839. Hosszmetszet. Budapest, Fővárosi Levéltár

korábbi, szabálytalan ötszögű udvar helyett egy kisebb szabályos téglalap alakút ábrázol a terv. Látható a törekvés, hogy az udvar alakja legyen minél szabályosabb, s a kapualj a szimmetriatengelyben vezessen be az udvarba, még annak árán is, hogy az egyik oldalszárny traktusszélessége így változó lett.

Arra nézve, hogy a terven látható épület, nem csak elképzelés maradt, hanem valóban megépült, bizonyítékként szolgálnak a későbbi, a már meglévő palota átalakítási tervei.[12] [16] A kétemeletes palota tervéből azonban valószínűleg csak egyemeletes épület valósult meg és egyemeletes maradt egészen a Meinig Artúr-féle emeletráépítésig. [13]

Fennmaradt még ebből az időből az 1838-as tervekhez kapcsolódó, a hátsó épületszárny helyreállításához készült metszet és homlokzatrajz is.[14] A datálatlan tervlapon látható nézet a Magyar utcai homlokzatot ábrázolja, a metszetet pedig a cselédudvaron keresztül vették fel. A tervlapot valószínűleg elvágták, mert a metszet jobb oldala hiányzik. A rajzon Pollack Ágoston szignója mellett a *Heinrich Koch Architekt* aláírás is szerepel. Sisa József cikkében így vélekedik: „Pollack Ágoston minden bizonnyal csak a kivitelezést vezette és a beadványi terveket, mint céhes mesterjoggal rendelkező építőmester aláírta", „s Heinrich

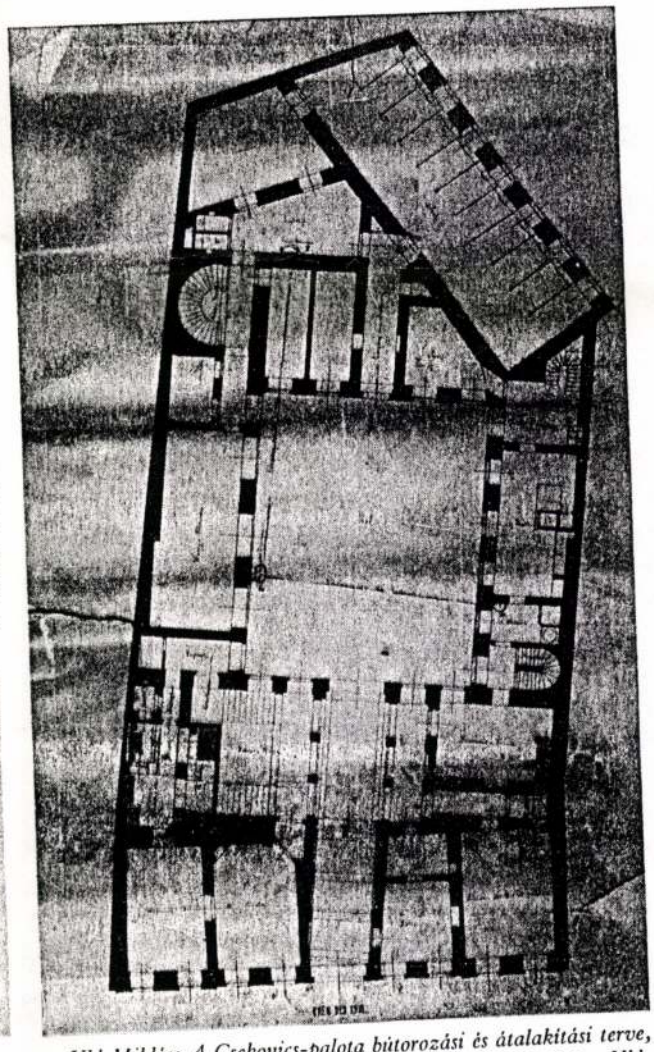

4. Ybl Miklós: A Csekonics-palota bútorozási és átalakítási terve, 1864—65 körül. Földszint. Budapest, Fővárosi Levéltár, Ybl-hagyaték

A Fővárosi Szabó Ervin könyvtár felújítása és bővítése

Hamarosan megkezdődik a Fővárosi Szabó Ervin könyvtár (az egykori Wenckheim palota) teljes felújítása és bővítése. A főváros erre a célra kb. 2 milliárd forintot kíván fordítani. Az építkezés a palotával szomszédos két telket is érinti. Az építési engedélyt a Műemlékfelügyeleti Igazgatóság 1997 októberében adta ki.

A könyvtár főépülete, a szinte mindenki által ismert egykori Wenckheim-palota a Baross utca és a Reviczky utca találkozásánál kialakult, hegyesszögű háromszög alakú telken áll. A telek formája határozta meg a palota rendhagyó alaprajzi kialakítását, bejáratának szokatlan elhelyezését. Az építtető gróf Wenckheim Frigyes (1842-1912) volt, az építkezést 1886-ban kezdték és 1891-ben már be is fejezték. A tervező a Németországból Magyarországra jött Meinig Artúr műépítész volt.

A palota az építtető haláláig, 1912-ig a család igényeit szolgálta, később más célokra vették igénybe. (Pl.: 1919-ben „proletárműzeum" számára kisajátították, később egy részét a Wenckheim családbérbeadta a Keresztény Községi Pártnak, egyes helyiségeit a „Keresztény Ellenzék" klubhelyiségeként használták, az emelten lakásrészeket adtak bérbe. A tulajdonos feleségének halála után, 1926-ban a Főváros megállapodott a Wenckheim örökösökkel a palota megvételéről, majd elkezdődött az első nagyobb átépítés. A főváros a palotát könyvtár céljára építette át, a munkák 1927-31 között folytak.

A háborús és 56-os sérülések helyreállítását leszámítva az épületen 1931 óta nagyobb átalakítások nem történtek.

A jelenlegi nagyvonalú építési és helyreállítási program érinti a tömb, már régebben a könyvtár birtokában lévő két épületét is, nevezetesen a Reviczky utca 3. sz. (építésekor József utca 5. sz.) és a Baross utca 18. sz. (építésekor Stáció utca 8. sz.) ingatlanokat is. A tervek szerint az előbbi bontásával nyert helyen épülő körszerű szárnyban helyezik el az összes „üzemi" funkciót, az utóbbi ún. Berczik-ház átépítésével pedig közönségforgalmi funkciókat elégítik ki.. Ez a két terület teszi lehetővé, hogy az eredeti Wenckheim palota reprezentatív teremsorai, helyiségei teljes szépségükben kibontakozhassanak.

A terveket a MATESZ Magasépítési Tervező és Szervező Szövetkezet készített Hegedűs Péter felelős építész és Felcsúti László építészek irányításával.

Néhány adat a szakmai program és a tervek alapján az építkezés és a munkák nagyságáról:

pinceszintek	2088 m2
félemeleti szintek	348 m2
földszinti szintek	2272 m2
1 1/1 emeleti	1359 m2
I. emeleti szintek	2385 m2
II. emeleti szintek	1513 m2
III. emeleti szintek	1275 m2
IV. emeleti szintek	631 m2

A védett Wenckheim palota és az új, valamint az átalakított épület együttese korszerű, modern és minden igényt kielégítő könyvtára lesz a fővárosnak, csaknem 13 ezer négyzetméter területtel, amely tágas raktárak, olvasótermek, számítógépes információs szolgálat, kávéház, böngészde, gyermekrészleg, a Budapest Gyűjtemény, igazgatósági irodák, fotólabor és nem utolsósorban 1 millió 114 600 (!) kötet elhelyezését teszi lehetővé.

A modern, újjászülető könyvtár – bár a múlt században épült arisztokrata palota kereteit kinőtte – az új épületszárnyakkal lehetővé teszi a Wenckheim-palota színvonalas rekonstrukcióját, biztosítva igényes fenntartását, megőrizve eredeti belső tereit nekünk és utódainknak.

Bende Csaba

A Wenckheim-palota tervezője

Meinig Artúr, az építész

A Fővárosi Szabó Ervin könyvtár épületének, az egykori Winckheim-palotának tervezője Meinig Artúr műépítész volt.

Bár Meinig sokat tervezett a Magyarországon eltöltött kb. 20 év alatt, munkásságáról eddig nem készült értékelés.

Meinig Artúr szász származású építész, aki 1883-ban Magyarországon telepedett le. Azok közé a sokat foglalkoztatott, jónevű és irigyelt építészek közé tartozott, akik maximálisan kiszolgálták megrendelőik ízlését, a vállalt feladatot talán saját építészeti meggyőződésük elé sorolva. Ez lehet oka annak is, hogy a kora építőművészei között nem volt népszerű, híre, sajtója szinte semmi, méltatása is csak egyetlen: In memoriam Meinig Artúr" a Magyar Építőművészet 1904. évi évfolyamán. (p.: 314-315)

Idézet a nekrológból: Nem tartozott azok közé, kik logikusan, a meggyőződés erős érzésével új stílus után kutatnak, s a műtermek levegőjét puskaporossá teszik a modernség jelszavával. Más vizeken hajózott, mint azok, kik az építészet felszabadulását hirdetik a letűnt és szerepüket kellően betöltött stílusok zárt formái alól.

Bécsben F. Fellner és H. Helmer híres bécsi műtermében dolgozott. (Mint tudjuk, itt tervezték az Osztrák–Magyar Monarchia színházépületeinek zömét a kiegyezés után, neobarokk stílusban!). Meinig 1883 – ban, harmincévesen költözött Budapestre, ahol előkelő választékossággal tervezett neobarokk paloták sorát építette. Nevéhez fűződik a Wenckheim, Emmer, Hunyady és a Gerliczy-palota tervezése csakúgy, mint számos vidéki főúri kastély, (pl. Tiszadob, Andrássy-kastély), a Stefánia – úti neobarokk Park Klub, a tőketerebesi gróf Andrássy Gyula és a rákoskeresztúri gróf Vigyázó Sándorné mauzóleum. Ő tervezte – egy második díjas – tervpályázat nyomán a Budapesti Kereskedelmi Kamara székházát az Alkotmány utcában.

Meinig további, ismertebb munkái: a stomfai Károlyi Alajos kastély, a Jungfer nyaraló a Városligeti fasorban, gróf Szpáry Géza kastélya Sorok-újfalun, a báró Radvánszky-palota az Üllői úton, a Magyar Általános Takarékpénztár épülete a Rottenbiller utcában, a pátkai Tallián-kastély, az Orosdi vadászkastély Pilisszántón, a Dundzserszky-palota a Szabadság téren és az Adria Tengerhajózási Társaság palotája szintén a Szabadság téren. A felsorolásból kitűnik, hogy Meinig termékeny építész volt, hiszen az ugyancsak hézagos felsorolás szerinti tervezési munkák mindössze az alig húszéves budapesti tevékenységgel függenek össze.

Meinig, aki el volt látva gazdag megrendelőkkel, viszonylag ritkán pályázott. Összesen három első díjas pályázatáról tudunk: ezek az Ezredéves (millenniumi) Kiállítás király sátra, az Adria Tengerhajózási Rt. Palotája és a Rimamurány–salgótarjáni Rt. Palotája.

A Budapest Gyűjtemény. Fotó: OMvH

A Budapesti Kereskedelmi Kamara épületére benyújtott pályázata második díjas lett. Ezért is érdekes, hogy végül a második díjas terv módosított változata épült meg és nem Pártos Gyula „Pártatlan" jeligéjű terve.

Nem lehet fel nem figyelnünk a már idézett nekrológ néhány mondatára:

„Csöndben, külső szenzációk nélkül végezte hivatását s szerencséje, hogy bőven jutott számára megrendelés, főleg a magyar mágnásköröktől, hol hamar tetszést aratott számos kastélytervével. Így nem volt ráutalva, hogy erejét a sokszor hiábavaló és eredménytelen próbálkozásokra: a pályázatokra fordítsa."

Figyelemreméltó mondatok, amelyben a kor építésztársadalmának finom kritikáját is fellelhetjük.

Bende Csaba

Műemlékek 1998/7-8

MIRŐL VAN SZÓ?

Természetesen a felelősségről s közvetve és áttételesen a szakmai tisztességről. Az a vita, amely az Új Magyar Építőművészetben elkezdődött, s amelynek házunk táját érintő megjegyzéseire itt válaszolunk, jó alkalmlmat kínál arra, hogy ezt az eszmecserét a szakma lapjaiban lehessen folytatni.

Terveink között szerepel azonban, hogy az Új Magyar Építőművészettel közösen – ettől a konkrét vitától függetlenül – nyílt fórumot teremtünk az építészet és a műemlékvédelem általánosabb, társadalmi töltésű kérdéseinek megvitatására.
(A szerk.)

Kampis Miklós levele műemlék ügyben

Egy esettel ismét gazdagítható az OMVH működésével kapcsolatos esettanulmányok sora. Az alábbiakban röviden ismertetem a kialakult helyzetet és előzményeit.

A szóban forgó épület a kaposvári megyeháza, 1828-ban épült Török Ferenc megyei földmérő rajzai és az akkori – osztrák vezetésű – Építészeti Hivatal által készült főhomlokzati tervek alapján. Eredeti tervei elvesztek a levéltári kutatások (Zádor M., Sonkoly K.) eredményei jórészt feltételezéseken alapulnak. Az azóta eltelt idő átalakításai nehezen követhetők (csak tudható, hogy voltak ilyenek), a XX. század elején (1926-ban) újabb tatarozások átalakítások történtek, s ennek során új lépcsőház, lift épült be stb. A további időszak – az elmúlt 40-50 év – alatti átalakítások, az udvarban épített, minősíthetetlen garázssor, és nyílászárócserék kontroll nehezen ellenőrizhetők. Az épület jelenleg múzeum célját szolgálja.

1992-ben tanulmánytervet készítettünk, melynek egyértelmű célja volt azt kideríteni, hogy múzeumi célú hasznosítása érdekében milyen belső és külső átalakításokat és bővítéseket kell(ene) elvégezni. Tisztában voltunk vele, hogy korszerű múzeumot ebben az épületben kialakítani nem lehet (pl. felülvilágítás), de valamilyen ésszerű kompromisszum elérhetőnek látszott, mindenekelőtt a közönségforgalmi terek, a közönség kiszolgálása és az üzemi–restaurációs részlegek leválasztása, teherlift beépítése stb. árán.

1993-ban elvi építési engedélyezési tervet készítettünk, most már a tanulmánytervhez képest szerényebb volumenben, de még a fentieket maximálisan szem előtt tartva. Az elvi engedélyt az OMVH, mint I. fokú építési hatóság, kiadta.

1996. elején építési engedélyezési dokumentációt készítettünk, amely az elvi engedélyezési tervtől lényegében nem tért el, az OMVH, mint I. fokú építésügyi hatóság, az engedélyt – kikötésekkel bár, de – megadta. Az építési engedély jogerőre emelkedett.

1997. végén az engedélyterv alapján elkészítettük a műszaki kiviteli tervet, menetközben folyamatosan egyeztetve munkánkat az OMVH területi megbízottjával. A tervet közbeszerzési eljárás keretében tételes költségvetéssel versenyeztették, a kivitelezés megindult.

Az építési engedély kikötése volt, hogy a kivitelezés megkezdése előtt közvetlenül falkutatást végeznek. Erre az építtető a megbízást megadta, és a falkutatás megkezdődött. Ekkor a falkutató kijelentette, hogy ez műemléki kutatás, az engedélyezett terv műemléki szempontból kifogásolható, és alapkoncepciót kell változtatni. Ez helyiségcserét, funkcióváltást, szerkezeti-statikai tervet, gépészetet érint, és természetesen meghaladja a tervezett művezetés mégoly intenzív kereteit, továbbá azt a kérdést veti fel, hogy tulajdonképpen ki a tervező? Mert a tervező felelősségét – funkcionális, szerkezeti, megjelenési, gépészeti, statikai szempontból – nem vállalhatja át senki. Mi nem értünk egyet a változtatással, s jogi-műszaki-gazdasági szempontból kezelhetetlen vagy vagy nehezen kezelhető helyzetbe kerültünk.

Az általam ismertetett fenti történet akár Zsámbék, akár az árpádkori romterület, akár a Csónak utca ügyéhez képest jelentéktelen ugyan, de úgy gondolom, hogy beletartozik egy általános tendencia részletkérdéseibe. Adalékul szolgálhat abban a küzdelemben, amelyet a Kamara saját jogi helyzete megerősítéséért és a műemléki területi építészei tervezése ügyében kialakuló monopolhelyzet megszüntetéséért folytat.

E levelet az építtetőnek, az Építészi és Műemléki Tagozat Elnökének tájékoztatásul megküldöm.

Kampis Miklós,
a Somogy megyei
Építész Kamara elnöke

Kedves Kolléga Úr!

Leveled műemlék ügyben a kamarai közlönyben olvastam, érint azonban, mint az első fokú műemlékvédelmi építésügyi hatóság vezetőjét, szabadjon hát a leírtakat ingem gyanánt, magamra vennem.

A kaposi megyeháza építési engedélyében valóban szerepel, hogy a kivitelezés megkezdése előtt falkutatást kell végezni. (Vagyis a tervezés falkutatás nélkül folyt, ami nem ritkaság, hiszen a kutatásra is engedély kell, természetes az is, hogy a hatóság feltételként írja elő azt a vizsgálatot, amit általában a tervezés részeként végeznek el.) A falkutató azonban nem hatóság, ezért – bármennyire erőszakos – nem utasíthatja az építtetőt vagy az építészt, változtasson a koncepcióján (egyébként a hatóság sem teheti), és az OMVH Műemlékfelügyeleti Igazgatóság sem mondott ilyesmit.

Tervezési kérdésről van szó, nem hatóságiról. A tervező az építtető megrendelését teljesíti, nem a hatóságét. Mint hallom, a falkutató felvetésére, viták után, a földszinti folyosó egy szakaszáról és a csatlakozó vizesblokkról tervmódosítás készül. Ekkor lesz módja a hatóságnak nyilatkozni – addig csak javasol, tájékoztat, esetleg vitatkozik.

Számomra is kérdés persze, részt vehet–e az OMVH saját kutatója egy nem állami tulajdonú műemlék helyreállítási munkájában anélkül, hogy a hivatal az összeférhetetlenség gyanújába keveredne.

Azt viszont nem hiszem, hogy az építész és a falkutató szakmai vitája (lényegében

Meinig, a neobarokk zsenije

„Nagy monumentumok nem maradtak utána, inkább magánépületek szerzője, melyek a friss Budapest építészetébe harmonikusan illeszkednek" – írta Meinig Artúrról a *Művészet* című folyóirat 1904-ben, az építész nekrológjában. Mindmáig egyébként erre az emlékező írásra utalnak visszza a róla szóló életrajzi szócikkek, alig tudunk többet róla mint amit ott leírt a D. I. monogramos szerző.

Meinig száz esztendővel ezelőtt, 1904. szeptember 14-én halt meg, munka közben. Ötvenegy éves volt. És bár „nagy monumentumok" valóban nem maradtak utána, viszont ami maradt, az nem kevés és gyönyörű. Legutóbb a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár központi épületének, az egykori Wenckheim-palotának felújításakor emlegették sokat a nevét, ennek a csodálatos ékszerdoboznak

Meinig Artúr

ugyanis ő a tervezője. De ez csak az egyik legfontosabb munkája Budapesten: a másik a Park Klub a Stefánia úton, amely ma a honvédség művelődési házához tartozik Stefánia-palota néven.

Persze lehetne azért vitatkozni azzal a megállapítással, hogy nem maradtak utána „nagy monumentumok". Mert ott van például a Szabadság téren két nagy palotája: az Adria Magyar Királyi Tengerhajózási Rt. székháza a Szabadság tér 16.-ban, és Dungyerszky Lázár bácskai szerb mágnás bérpalotája a Szabadság tér 14.-ben. Mindkettő 1903 körül készült el. Vagy a Nádor utca és a József Attila utca sarkán álló hatalmas épület, a Magyar Általános Takarékpénztár egykori székháza 1898-ból. Sőt, a Rimamurány–Salgótarjáni Vasmű Rt. 1901-ben épült bérpalotája a Nádor utca 36.-ban. E csodálatos neobarokk építményektől némileg elüt a központi tejcsarnok visszafogott díszítésű, de monumentális ipari tömbje a Rottenbiller utcában.

Meinig a szászországi Waldheimben született 1853-ban, Drezdában tanulta az építészetet, 1875 körül szerzett oklevelet. Ezután Bécsben dolgozott a híres színházépítő párosnál, Fellnernél és Helmernél. Mind a drezdai iskola, mind a bécsi színháztervező cég a barokk felé irányította Meinig Artúr ízlését. Nézzük csak meg a Fellner és Helmer által jegyzett Vígszínházat: akár ő is tervezhette volna. Meinig 1883-ban telepedett Magyarországra, talán épp valamelyik arisztokrata hívására, hogy aztán a legfelsőbb körökben szinte „kézről kézre" adják a kivételes tehetségű építészt, aki pazar épületekkel szolgálta ki mágnás megrendelőit. Az ő rajzai szerint épült az újkígyósi Wenckheim-, a somfai

FOTÓ: KOVÁCS BENCE

A csodálatos Wenckheim-palota

Károlyi-, a sorokújfalui Szapáry-, a pilisszántói Orosdy-, a tiszadobi Andrássy-kastély és Andrássy Gyula tőketerebesi mauzóleuma is. Nem volt szüksége rá, hogy pályázatokon nyerjen munkát, mégis elindult, nyert is néhányon. Így építhette ő például az ezredéves kiállítás úgynevezett királysátorát is.

Meinig Magyarországon telepedett le, s itt is házasodott. Babarczi Schwartzer Angélát vette feleségül, a magyar elmekórtan úttörőjének, Schwartzer Ferencnek unokáját. Házasságuk azonban igen rövid ideig tarthatott, mert az ifjú feleség 1889-ben, tizenkilenc évesen meghalt. Ma mindketten a Kerepesi temetőben nyugszanak.

Halálakor azt írták Meinigről: „Más vizeken hajózott, mint azok, kik az építészet felszabadulását hirdetik a letűnt és szerepüket kellően betöltött stílusok zárt formái alól. Munkásságát nem is abból a nézőpontból kell megítélnünk, hogy minő részt vett abban a friss erejű evolúcióban, mely a magyar építészetet a modernség felé viszi." Az utókor azóta is adós legalább egy róla szóló monográfiával.

CSORDÁS LAJOS

krös szív

lács története

FOTÓ: BÁNHALMI JÁNOS

valaha nagyon népszerű operettjének cí-

Folyóparti kapcsolatok

Megfordult az irány. A holland–amerikai hajóút egykori raktárházából korábban mindig minden nyugat felé indult. Most viszont keletre. Erre az ad lehetőséget, hogy tizenhárom éve, a Majna–Duna-csatorna megnyitása óta Rotterdam és Budapest – a két testvérváros – immár közvetlen vízi kapcsolatban van egymással.

Szeptember 17-étől október 9-éig láthatók magyar és holland művészek *(Gijs Assmann, Paul Cox, Czeto Bea, Robbert van der Horst, Diederik Klomberg, Petra Peter, Regina Verhagen, Bukta Imre, drMáriás Béla, feLugossy László, Haász Ágnes, Lovas Ilona, L. Simon László és Szombathy Bálint)* munkái a rotterdami Las Palmas Galériában. A rendezvény a hollandiai magyar kulturális évad – Hongarije aan Zee („Partra, magyar!") – része. *Rob Geenen*, a Folyópartikapcsolatok című kiállítás szervezője elt a vízre mint összekötő forrásra. A magyarok mellett bemutatkozik hét holland művész, köztük a „kétkultúrájú" Czeto Bea is.

Szeptember közepétől egyébként ű-rűsödnek és december közepéig tarana k a Hongarije aan Zee programsoozat rendezvényei. Groningenben többek közt a Muzsikás együttes és *Sebestyén Márta* lép fel, Hágában *Nádas Péte*, míg Amszterdamban *Konrád György* estjére kerül sor. A Krétakör Színház Siráj című darabbal Utrechtben szere pel.

Brüsszel, 2004. szeptember

SZŐCS LÁSZLÓ

Megszabadulni az indulatoktól

Öt esztendeje választották *Kosáry Domokost* a Magyar Történelmi Társulat elnökévé. Azóta megélénkült a társulat tevékenysége. Az utóbbi években nagy érdeklődés kísérte azokat az előadásokat, eszmecseréket, amelyeket a Magyar Tudományos Akadémián rendeztek előbb a huszadik századi, majd általában a magyar történelem vitás kérdéseiről. Szeptember 15-én új sorozat kezdődik.

Erről szólva Kosáry Domokos lapunknak azt mondta: az Európai Unióhoz való csatlakozásunk arra serkenti a történészeket, hogy megvizsgálják, vajon megfelelőképpen látja-e a magyar társadalom az európai közösséghez való tartozásunk mikéntjét. Ha ugyanis az európai értékeket a magyar történelemben egészen Szent Istvánig visszamenően érvényesnek minősítjük, akkor megmegteremtésére. Tévedés minden olyan történészi elképzelés, amely szerint az oszmán birodalommal ki lehetett volna egyezni. Épp így hatalmas hiba volt Thököly részéről azt hinni, hogy a törökbarátság célravezető lehet a magyar függetlenség szempontjából. Innen nézve hamisak a párhuzamok Rákóczi és Thököly között. Rákóczi szabadsághis volt, aki az ellen a Habsburg-monarchia ellen lépett fel, amelyhez nekünk magyaroknak tartoznunk kellett. A fejedelem azonban nem azért kezdte meg küzdelmét, mert úgy vélte volna, hogy a török uralom jobb, mint az osztrák. Úgy gondolta, hogy az adottnál jobb feltételeket lehet elérni a Habsburg Birodalom keretein belül. Vajon melyik volt az a magyar mozgalom, amelyik elérte, hogy az ingolok politikai tárgyalásokat folytasanak az érdekében Ausztriával? – tette el

MEINIG Artur építész

A FŐVÁROSI MOZIK MŰSORA AUGUSZTUS 16-TÓL 22-IG

A szövegben a gyártó országot csak kezdőbetűvel vagy rövidítve jelöljük. Egyéb rövidítések mb.: magyarul beszélő, *14 éven alul nem ajánlott; **Csak 16 éven felülieknek; ***18 éven felülieknek; K: kísérőfilm; H: híradót is játszanak. A budapesti mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt egy órával, aznapra és egy napra előre. Csak délután működő mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt másfél órával, aznapra és három napra előre.

A HÉT FILMBEMUTATÓI:

DR. DOLITTLE 2. (Dr. Dolittle 2.) Színes, magyarul beszélő amerikai film **Mammut Budai Mozik Központ, Campona Ster Century, Cineplex Odeon, Inema City Csepel, Corvin Filmpalota, Hollywood Multiplex Duna Plaza** (English version, eredeti nyelven, magyar felirattal is), **Lurdy Ház, Óbuda, Westend Ster Century** ÉJJEL-NAPPAL FIATALOK (Late Night Shopping) Színes, feliratos angol film* **Mammut Budai Mozik Központ, Művész, Puskin** YAMAKASI (Yamakasi) Színes, magyarul beszélő francia film* **Mammut Budai Mozik Központ, Campona Ster Century, Cineplex Odeon, Cinema City Csepel, Corvin Filmpalota, Hollywood Multiplex Duna Plaza, Lurdy Ház, Óbuda, Westend Ster Century**

BUDAPEST FILM
SZEMÉLYES FILMINFORMÁCIÓS SZOLGÁLAT
Telefonszáma: 459-5055.
Személyes filminformáció, felvilágosítás filmekről, moziműsorról!

MAMMUT BUDAI MOZIKÖZPONT [II., Lövőház u. 2-6. Tel.: 345-8160 (személyes), 345-8140 (automata), 06-30-350-1100 (SMS)] DR. DOLITTLE 2. (mb. am.) 11, n1, n3, n5, n7, n9, éjjel n11. **Pearl Harbor – Égi háború** (am.)* f12, 1, 3, f5, f7, 8, 9, éjjel 10. YAMAKASI (mb. fr.)* 12, 2, 4, 6, 7, 9, éjjel 10, 11, 16-20-ig és 22-én 8 is. ÉJJEL-NAPPAL FIATALOK (angol)* h12, h2, h4, h6, h8, h10. **Shrek** (mb. am. animációs) 1, 3, 18-19-én de. 11 is. **Fűbenjáró bűn** (angol)* 5, f7. **Lara Croft: Tomb Raider** (mb. am.)* 11, f4. **Evolúció** (am.)* n2, f6. **A leskelődő** (am.)*** de. 12. **A pók hálójában** (am.)** 2. **Umca-umca Macska-zaj** (E. Kusturica)* n5. **Dupla vagy minden** (am.)* este f9, f11. **102 kiskutya** (mb. am.) 16-17-én de. 11. **Stuart Little, kisegér** (mb. am.) 20-22-ig de. 11.

CAMPONA STER CENTURY MEGAPLEX (XXII., Nagytétényi út 37-45. Tel.: 424-3333) **Pearl Harbor – Égi háború** (am.)* 11, n4, 7, éjjel f11. DR. DOLITTLE 2. (mb. am.) 11, n2, f4, h6, 8, éjjel n11. YAMAKASI (mb. fr.)* 12, 2, 4, 6, 8, éjjel 10. **Shrek** (mb. am. animációs) n12, n2, n4, n6, n8, n10. **Evolúció** (mb. am.)* h1, 3, n6, f8, h10. **A múmia visszatér** (mb. am.)* 2, 7. **Vad kanok** (am.)*** este h10, 18-20-ig h5 is. **Reszkess, Amerika!** (mb. am.-fr.)* n5, n7, n9, éjjel n11, 18-20-ig n3 is. **Lara Croft: Tomb Raider** (mb. am.)* f2, h4, 6, n9, 18-20-ig de. n12 is. **Az ördögűző – Rendezői változat** (am.)*** éjjel f11. **A pók hálójában** (am.)** f6, h8, éjjel 10, 18-20-ig h3 is. **A leskelődő** (am.)*** h3, 5, f8, h10. **Hannibal** (am.)*** h7, 18-20-ig h2 is. **A csábítás elmélete** (am.)* f5, f10.

CINEPLEX ODEON PÓLUS MOZI (XV., Szentmihályi út 131. Tel.: 419-4224/-25/-26/-27, 410-2452/-53) YAMAKASI (mb. fr.)* 10, 12, 2, 4, 6, 8, éjjel 10, 17-19-ig éjjel 12 is. DR. DOLITTLE 2. (mb. am.) n11, f1, h3, 5, n8, f10, 17-19-ig éjjel h12 is. **Pearl Harbor – Égi háború** (am.)* 10, f2, n6, 9. **Érzéki csalódás** (am.)** h2, f7. **Evolúció** (mb. am.)* n12, n5, f9, 17-19-ig éjjel 11 is. **Lara Croft: Tomb Raider** (mb. am.)* f11, h1, n4, n9, 17-19-ig éjjel f11 is. **A múmia visszatér** (mb. am.)* f6. **Shrek** (mb. am. animációs) 11, 1, 3, h5, h7, h9, 17-19-ig éjjel h11 is.

CINEMA CITY CSEPEL PLAZA (XXI., Rákóczi F. út 154-170. Tel.: 425-8111) DR. DOLITTLE 2. (mb. am.)* n3, n5, n7, n9, éjjel n11, 18-20-ig n1 is. YAMAKASI (mb. fr.)* f3, f5, f7, f9, éjjel f11, 18-20-ig f1 is. **Pearl Harbor – Égi háború** (am.)* 2, n6, f9, 18-20-ig de. 11 is. **Evolúció** (mb. am.)* 16-17-én és 20-22-ig n2, f4, h6, 8, éjjel n11, 17-19-ig n2, f4, h6, 18-20-ig de. 11 is. **Lara Croft: Tomb Raider** (mb. am.)* n3, n5, n7, n9, éjjel n11, 18-20-ig n1 is. **Eszeveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) h2, 18-20-ig de. h12 is. **A pók hálójában** (am.)** h4, 6, n9, éjjel f11. **Shrek** (mb. am. animációs) f2, h4, 6, 18-20-ig de. n12 is. **Hannibal** (am.)*** 8, éjjel f11.

CINEMA CITY V.I.P. (III., Bécsi út 38-44. Tel.: 437-8383) **Simpatico** (am.)** 4, 6, 8, éjjel 10. **Shrek** (mb. am. animációs) f4, h6. **Lara Croft: Tomb Raider** (mb. am.)* 8, éjjel n11. **István, a király** (magyar) f4, h6, 8, éjjel n11. **Az óceánjáró zongorista legendája** (olasz)* h4, 6, n9, éjjel f11. **Káma-Szútra** (am.-indiai)** 4, 6, 8, éjjel 10. **Malena** (olasz)*** 4, 6, 8. **Egy nehéz nap éjszakája** (ff. angol)* éjjel 10.

CORVIN BUDAPEST FILMPALOTA [VIII., Corvin köz 1. Tel.: 459-5050 (személyes), 459-5055 (automata), 06-30-350-1000 (SMS)] DR. DOLITTLE 2. (mb. am.) 10, 12, 2, 4, 6, 8, éjjel 10. YAMAKASI (mb. fr.)* 11, 1, 3, 5, 7, 9, éjjel 11. **Pearl Harbor – Égi háború** (am.)* 10, f12, f2, 3, 5, f7, f9, éjjel 10. **Shrek** (mb. am. animációs) h1, h5, f7. **A leskelődő** (am.)*** n9, éjjel n11. **Evolúció** (mb. am.)* f2, f8. **Lara Croft: Tomb Raider** (mb. am.)* de. f12. **Simpatico** (am.)** f4. **A csábítás elmélete** (am.)* f6. **A pók hálójában** (am.)** este f10. **Beépített szépség** (mb. am.)* 16-án de. f11, 21-én f3. **Ellenség a kapuknál** (am.)* 16-án f3, 19-én de. f11. **Férfibecsület** (am.)* 17-én de. f11, 20-án f3. **Bíbor folyók** (fr.)*** 17-én f3, 20-án de. f11. **102 kiskutya** (mb. am.) 18-án de. f11, 22-én f3. **Blöff** (angol)*** 18-án f3, 22-én de. f11. **Eszeveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) 19-én f3, 21-én de. f11.

HOLLYWOOD MULTIPLEX DUNA PLAZA [XIII., Váci út 178. Tel.: 453-4300 (személyes), 06-20-453-4300 (SMS)] **Pearl Harbor – Égi háború** (am.)* 10, f12, n2, 3, f5, f7, 8, éjjel 10, 17-19-ig éjjel n12 is. DR. DOLITTLE 2. (mb. am.) 10, h12, h2, h4, h6, h10, 16-21-ig h8 is, 17-19-ig éjjel f12 is. DR. DOLITTLE 2. (English version, eredeti nyelven, magyar felirattal) h5, h7, h9. YAMAKASI (mb. fr.)* h1, h3, 5, 7, 9, 17-22-ig de. f11 is, 17-19-ig éjjel 11 is. **Shrek** (mb. am. animációs) 11, n2, f4, f6, 16-21-ig f8 is. **Az ördögűző – Rendezői változat** (am.)*** 16-21-ig este f10, 17-19-ig éjjel h12 is. **Evolúció** (mb. am.)* h11, 1, n4, n6. **Evolution** (Evolúció) (English version, eredeti nyelven, magyar felirattal)* n8. **A pók hálójában** (am.)** este n10, 17-19-ig éjjel n12 is. **Lara Croft: Tomb Raider** (mb. am.)* 10, 12, 2, 4, n7. **Lara Croft: Tomb Raider** (English version, eredeti nyelven, magyar felirattal)* este n9, n11, 17-19-ig éjjel 12 is. **102 kiskutya** (mb. am.) f11, f1, f3. **A csábítás elmélete** (am.)* éjjel h11. **A múmia visszatér** (mb. am.)* f11, 1, f4. **A leskelődő** (am.)*** 6, n9, éjjel f11. **Nincs több suli** (mb. am. rajzfilm) de. h11, f1. **Gladiátor** (am.)** n3. **Dupla vagy minden** (am.)* 5, 7, 9, 17-19-ig éjjel 11 is. **Eszeveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) de. n11, n1. **Vad kanok** (am.)*** n3, n5, f7. **Hannibal** (am.)*** este f9, 17-19-ig éjjel 11 is.

HOLLYWOOD MULTIPLEX LURDY HÁZ [IX., Mester utca és Könyves Kálmán körút sarok. Tel.: 453-4300 (személyes), 06-20-453-4300 (SMS)] **Pearl Harbor – Égi háború** (am.)* 1, f3, f5, 6, 8, f10, 18-20-ig de. h10, 11 is, 17-19-ig éjjel f12 is. DR. DOLITTLE 2. (mb. am.) n1, n3, n5, n7, n9, éjjel n11, 18-20-ig de. n11 is, 17-19-ig éjjel n1 is. YAMAKASI (mb. fr.)* 1, 3, 5, 7, 9, 18-20-ig de. 11 is, 17-19-ig éjjel 11 is (7, 9 és éjjel 11 órai előadásokon ajándéksorsolás!). **Evolúció** (mb. am.)* f1, f3, f5, f7, f9, éjjel f11, 18-20-ig de. f11 is. **Eszeveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) f2, 18-20-ig de. f12 is. **Lara Croft: Tomb Raider** (mb. am.)* f4, f6, 16-21-ig f8, h10 is, 17-19-ig éjjel h12 is. **Shrek** (mb. am. animációs) h2, h4, h6, h8, h10, 18-20-ig de. h12 is. **A múmia visszatér** (mb. am.)* 18-20-ig de. n12 is. **Dupla vagy minden** (am.)* f5, h9. **A pók hálójában** (am.)** n3, f7, éjjel h11. **102 kiskutya** (mb. am.) n1, 18-20-ig de. 10 is. **A leskelődő** (am.)*** h3, h5, 16-21-ig este n10 is. **Az ördögűző – Rendezői változat** (am.)*** h7, 17-19-ig éjjel n12 is. **A csábítás elmélete** (am.)* f1, h3, 5, 16-20-ig és 22-én n8 is, 18-20-ig de. n11 is. **Hannibal** (am.)*** 16-20-ig és 22-én este f10, 17-19-ig éjjel 12 is.

HOLLYWOOD MULTIPLEX ÓBUDA (III., Bécsi út 154. Tel.: 453-4300) DR. DOLITTLE 2. (mb. am.) n11, f1, 3, 5, 7, 9, 17-18-án éjjel 11 is. YAMAKASI (mb. fr.)* h12, h2, 4, 6, 8, éjjel 10. **Evolúció** (mb. am.)* n1, f3, f5, f7, f9, 17-18-án éjjel f11 is. **102 kiskutya** (mb. am.) f1, 18-20-ig de. f11 is. **A csábítás elmélete** (am.)* h3, n8. **A múmia visszatér** (mb. am.)* h5. **Simpatico** (am.)** este f10. **Shrek** (mb. am. animációs) 11, n2, n4, n6. **A leskelődő** (am.)*** 16-án és 20-21-én f8, f10. **Pearl Harbor – Égi háború** (am.)* f11, 2, f6, n10. **Lara Croft: Tomb Raider** (mb. am.)* h1, h3, 16-21-ig h5 is, 18-20-ig de. h11 is. **A pók hálójában** (am.)** 16-21-ig h7, h9, 17-18-án éjjel h11 is.

KOSSUTH 4 MOZI (XIII., Váci út 14. Tel.: 349-3771) **Dupla vagy minden** (am.) 11, 1, 3, 5, 7, 9 (3. h. prol.). **A pók hálójában** (am.)** f3, f5, f7 (5. h. prol.). **Az ördögűző – Rendezői változat** (am.)*** f9, éjjel f11 (5. h. prol.). **A múmia visszatér** (mb. am.)* de. 10, n1. **Hannibal** (am.)*** 2, éjjel 10. **Érzéki csalódás** (am.)** 8. **A csábítás elmélete** (am.)* 6. **Beépített szépség** (am.)* 4 (12. h. prol.). **Eszeveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) de. f11, n1. **Mi kell a nőnek?** (eredeti nyelven, magyar felirattal)* n5, éjjel f11. **A mexikói** (am.)* 2, n9. **Szeretném, ha szeretnél** (mb. am.)* de. 10 (17. h. prol.). **Quasimodo 2000** (fr.)* de. 12, f7 (6. h. prol.).

WESTEND STER CENTURY MEGAPLEX (VI., Váci út 1-3. Tel.: 238-7222) YAMAKASI (mb. fr.)* h11, 1, n4, f6, h8, h10, 17-19-ig éjjel h12 is. **Pearl Harbor – Égi háború** (am.)* 10, n1, f2, h4, 5, n8, f9, éjjel h11. **A múmia visszatér** (mb. am.)* 1, 16-17-én és 21-22-én f5 is. **Evolúció** (mb. am.)* 11, n2, 4, f7, 9, 17-19-ig éjjel f12 is. **Shrek** (mb. am. animációs) 16-20-ig és 22-én h1, 3, f6, h8, h10, 21-én h1, 3, h10. **A pók hálójában** (am.)** n1, f3, h5, 7, n10, 17-19-ig éjjel f12 is. DR. DOLITTLE 2. (mb. am.) 11, n2, f4, 6, n9, éjjel f11. **Az ördögűző – Rendezői változat** (am.)*** 16-án és 20-22-ig éjjel f11. **Lara Croft: Tomb Raider** (mb. am.)* h12, 2, n5, f7, h9, 17-19-ig éjjel 11 is. **A leskelődő** (am.)*** f1, n6, f10, 17-19-ig éjjel f12 is. **Érzéki csalódás** (am.)** h3, f8. **Reszkess, Amerika!** (mb. am.-fr.)* h12, 2, 4, h9. **Hannibal** (am.)*** 6, éjjel h11. **Simpatico** (am.)** h1, h6, éjjel n11. **Vad kanok** (am.)*** n4, 8. **A csábítás elmélete** (am.)* n12, f4, 8. **Dupla vagy minden** (am.)* f2, h6, éjjel n11.

ARTMOZI-HÁLÓZAT

BEM (II., Margit krt. 5/B. Tel.: 316-8708) Augusztus 20-án ZÁRVA! **Szűrke Bagoly** (angol) 16-án 6. **Az élet egy fütty szó** (kubai)* 16-án 8. **Simon mágus** (magyar)* 17-én 6. **Cigánynak ideje** (jugoszláv)* 17-én 8. **A kis Mucik története** (mb. német) 18-án 3. **A Kelet az Kelet** (angol)* 18-án 5. **Szeress, ha tudsz** (am.)* 18-án 7. **Szellemkutya** (am.)*** 18-án 9. **A púpos lovacska** (mb. szovjet rajzfilm) 19-én 3. **Kirikou és a boszorkány** (mb. fr. rajzfilm) 19-én f5. **Az élet szép** (olasz)* 19-én 6. **Az évszázad gyermekei** (fr.)*** 19-én 8. **28 nap** (am.)** 21-én 6. **Gladiátor** (am.)** 21-én 8. **Az élet csodái** (fr.-német-vietnami)** 22-én 6. **Macskajaj** (E. Kusturica)* 22-én 8.

CIRKO-GEJZÍR (V., Balassi B. u. 15-17. Tel.: 269-0904) Augusztus 20-án ZÁRVA! **Lábad között** (spanyol, M. G. Pereira)*** 16-19-ig és 21-22-én 5, 7, 9. **Vérvörös** (A. Ripstein)*** 16-án 5. **Gadjo Dilo** (T. Gatlif)* 17-én 5. **Tangó** (sp., C. Saura)* 18-án 5. **2000, ahogy én látom... Az élet könyve** (H. Hartley)* 19-én h6. **Gabbeh** (iráni) 21-én f6. **Az ezredes úmak nincs, aki írjon** (mexikói-sp.-fr., A. Ripstein) 22-én 5. **Jónás és Lilla** (A. Tanner) 16-án 7. **Édes2kettes** (hongkongi)** 17-én 7. **Törökfürdő** (olasz, F. Özpetek)** 18-19-én és 21-22-én 7. **Hálószobák és előszobák** (angol, R. Troche)**, kísérőfilm: **Öltözz** (Szűcs N.-Sándor D.) 16-19-ig és 21-én 9. **Kikujiro nyara** (japán)* 22-én 9.

EURÓPA (VII., Rákóczi út 82. Tel.: 322-5419) **Sacra Corona** (magyar) (10 éven aluliak csak szülői kísérettel látogathatják) 16-19-ig és 22-én 3. **Vakvagányok** (Tímár P.)* 20-án 3. **Hibátlanok** (am.)*** 21-én 3. **Vorosilov mesterlövésze** (orosz)** 17-én és 21-22-én 3. **Anyegin** (angol) 16-21-ig 5. **Amerikai szépség** (am.)** 20-án f7. 22-én h5. **Csokoládé** (am.) 19-én és 21-én 9. **Ellenség a kapuknál** (am.)* 18-án és 22-én 9. **Sade márki játékai – Quills** (am.)*** 16-17-én 9, 19-én h9. **A harcos és a hercegnő** (német, T. Tykwer)** h7. **A mexikói** (am.)* 22-én 9. **8 és fél nő** (P. Greenaway)*** 16-án h9, 21-én f5. **Lottózsongőrök** (ír)* 16-án és 20-án 3. **A síró ember** (angol-fr.)* 18-19-én 3. **Egy nehéz nap éjszakája** (ff. angol)* 16-17-én h5, 22-én 7. **Farkasok szövetsége** (fr.)** 18-19-én f5, 21-én f9. **Idióták** (dán)*** 20-án f5. **Erin Brockovich, zűrös természet** (am.)* 22-én h5. **Érzéki csalódás** (am.)*** 16-17-én f7. **A múmia visszatér** (mb. am.)* 18-19-én h7, 21-én f7. **Mi kell a nőnek?** (mb. am.)* 17-18-án h9. **Számkivetett** (am.)* 22-én f9. Kiállítás: Feketén-fehéren, avagy: ez van - Dolowschiák Ádám fotókiállítása.

HUNNIA (VII., Erzsébet krt. 26. Tel.: 322-3471) **Sohasevolt glória** (magyar, Bernáth Zs.) 16-án f4. **Egy kapcsolat vége** (am.)* 17-én h4. **Csibefutam** (mb. angol animációs) 18-án f4. **102 kiskutya** (mb. am.) 19-én h4. **New Rose Hotel** (am.)** 20-án f5. **Lolita** (am.)*** 16-án f6, 21-én 4. **Blöff** (angol)***, kísérőfilm: **A mesterlövész** 17-én h6, 22-én n5. **A napfény íze** (mb. magyar-német-kanadai-osztrák, Szabó I.)* 18-án 5. **Mindent anyámról** (sp.)*** 19-én h6. **Csokoládé** (am.) 16-18-ig 8, 19-én h8, 20-án 6. **Taxi 2.** (mb. fr.)* 20-án éjjel 10, 21-én f7. **A gyűlölet** (fr.)** 22-én n7. **15 perc hímév** (am.)*** 16-19-ig éjjel 10, 20-21-én 8, 22-én h8. **Bíbor folyók** (fr.)*** 21-én éjjel 10. **Harcosok klubja** (am.)*** 22-én éjjel 10.

MŰVÉSZ (VI., Teréz krt. 30. Tel.: 332-6726) ÉJJEL-NAPPAL FIATALOK (angol)* 16-19-ig és 21-22-én f6, f8, f10, 20-án n6, 7. **Fűbenjáró bűn** (angol, N. Cole)* 16-19-ig és 21-22-én f8, n10, 16-19-ig és 22-én h6 is, 20-án n8. **Malena** (olasz)*** 20-án n6. **Citromfej** (magyar, Bodó V.)* 21-én f7. **Csodálatos mandarin** (magyar, Mészáros M.)* 21-én h6. **Umca-umca Macska-zaj** (E. Kusturica)* 16-19-ig és 21-22-én n6, n8, n10, 20-án n6, n8. **A vágy forradalma** (fr.)*** 16-án h6. **Rekviem egy álomért** (am.)** 17-én h6. **Édes dolga** (fr., A. Jaoui)* 17-én este f10, 18-án h6. **A nő kétszer** (angol-am.)* 19-én h6. **A világ második legjobb gitárosa** (am., W. Allen)* 20-án n6. **Blöff** (G. Ritchie)** 21-én h6. **A Ravasz, az Agy és két füstölgő puskacső** (am.)** 22-én h6. **Gyorsbüfék, gyors nők** (am., A. Kollek)** 16-19-ig és 21-22-én h8. **A Kelet az Kelet** (angol)* 18-án este f10, 20-án n8. **A nagy Lebowski** (J. Coen) 16-án este f10. **Cigányok ideje** (E. Kusturica)* 19-én este f10. **Szerelemre hangolva** (hongkongi, V. Kar-vaj)* 21-én este f10. **Memento** (am.)*** 22-én este f10. **A harcos és a hercegnő** (német, T. Tykwer)** 16-án f6, 19-én f8. **Feri és az édes élet** (Czabán Gy.)* 16-án 8, 22-én 9. **Tabu** (fr.-japán-angol, N. Oshima)*** 16-án este f10, 20-án n8. **I love Budapest** (Incze Á.)* 17-én f6, 22-én f8. **Táncos a sötétben** (L. von Trier)** 17-én 7, 21-én f6. **Wonder Bos – Pokoli hétvége** (am.)* 17-én este f10. **A sziget fogolya** (fr.)* 18-19-én f6. **Jadviga párnája** (Deák K.)*** 18-án f8. **Cuki hagyatéka** (R. Altman)* 18-án este h10. **A Millió Dolláros Hotel** (W. Wenders)** 19-én éjjel 10. **Macskajaj** (E. Kusturica)* 20-án 5. **Az északi sarkkör szerelmesei** (sp., J. Medem)* 22-én f6. **Werckmeister harmóniák** (Tarr B.)* 22-én 8.

ÖRÖKMOZGÓ (VII., Erzsébet krt. 39. Tel.: 342-2167) **Stan és Pan, a kétbalkezes** (J. Parret) + **Stan és Pan a búval bélelt boxbajnokok** (J. W. Herne) + **Going Bye-bye!** (C. Rogers) 16-án f5. **Viva Zapata** (am., E. Kazan) 16-án f7. **Siqueiros** (magyar, Csőke J.) + **Az utolsó mozielőadás** (am., P. Bogdanovich) 16-án f9. **Az utolsó emberig** (am., R. Walsh) 17-én f5. **Vörös kocsma** (fr., C. Autant-Llara) 17-én f7. **15 perc hímév** (am., J. Herzfeld) 17-én f9. **Holnap történt** (am., R. Clair) 18-án f5. **Egy királyi álom** (am., D. Mann) 18-án 6. **Tündérdomb** (Szőke A.) 18-án és 20-án f9. **Ez történt egy éjszaka** (am., F. Capra) 19-én f5. **A megbilincseltek** (am., S. Kramer) 19-én f7. **Egy hatás alatt álló nő** (am., J. Cassavetes) 19-én 8. **Acélkaraván** (am., C. B. De Mille) 20-án f5. **Veszélyes szerelem** (fr., C. Autant-Lara) 20-án f7. **Stan és Pan, a regiment gyöngyei** (am., G. Marshall) 21-én f5. **Languszta reggelire** (fr.-olasz, G. Capitani) 21-én 6. **A bennfentes** (am., M. Mann) 21-én 8. **Az öreg hölgy látogatása** (NSZK-olasz-fr., B. Wicki) 22-én f5. **Gyilkos optika** (am., R. Brooks) 22-én f7. **A nap szépe** (fr.-olasz, L. Bunuel) 22-én f9.

PUSKIN [V., Kossuth L. u. 18. Tel.: 429-6080 (személyes), 429-6091 /92 (automata a zárójelben lévő kód alapján), 06-30-350-1200 (SMS)] ÉJJEL-NAPPAL FIATALOK (angol)* 12, 4, 8, h10 (81344). **A holnap egy új nap** (fr.)* f12, n3, h6, h8, f10 (80567). **Fűbenjáró bűn** (angol)* f2, f6, f8, n10 (83339). **Umca-umca Macska-zaj** (E. Kusturica)* f4, 6 (81408). **A síró ember** (angol-fr.)* n5 (83345). **Sacra Corona** (magyar) (10 éven aluliak csak szülői kísérettel látogathatják) 2 (11279). **Csokoládé** (am.) de. h12 (90865). Café Cinema: Baliga Kornél Europa Nostra- és Ferenczy Noémi-díjas építőművész látványterveinek kiállítása.

SZINDBÁD (XIII., Szent István krt. 16. Tel.: 349-2773) **Sacra Corona** (magyar) (10 éven aluliak csak szülői kísérettel látogathatják) h5. **Csokoládé** (am.) h7, 16-18-ig h9 is. **Macska-jaj** (E. Kusturica)* 19-én és 22-én h9. **Billy Elliot** (angol)* 7, 20-21-én h9 is. **Farkasok szövetsége** (fr.)** 16-án f5. **A mexikói** (am.)* 17-én 5. **Vakvagányok** (Tímár P.)* 18-án 5. **Szomorú vasárnap** (magyar-német)* 19-én 5. **I love Budapest** (Incze Á.)* 20-án 5. **A síró ember** (angol-fr.)* 21-én n6. **Feri és az édes élet** (Czabán Gy. with English subtitles)* (videó) 22-én f6. **Addig jár a korsó a kútra...** (fr.)* 9. Szindbád galéria: Tulasi virágai – Kovács Julianna Ilona grafikusművész rajzainak kiállítása.

TABÁN (I., Krisztina krt. 87-89. Tel.: 356-8162) **Cseh Tamás-film** (magyar) 16-án h7. **Mátrix** (am.)** 16-án n9. **Locsolókocsi** (magyar) 17-én f6. **Habfürdő** (magyar rajzfilm) 17-én 7. **Egy nehéz nap éjszakája** (ff. angol)* 17-én f9. **Megalkuvó macskák** (magyar rajzfilm) 18-án n4. **Tündér Lala** (magyar) 18-án h5. **A kilencedik kapu** (R. Polanski)** 18-án n7. **Bíbor folyók** (fr.)*** 18-án f9. **No, megállj csak!** (mb. szovjet rajzfilm) 19-én f4. **Keménykalap és krumpliorr** (magyar) 19-én h5. **A mexikói** (am.)* 19-én f7. **Luna papa** (német-üzbég)** 19-én h9. **A Pál utcai fiúk** (magyar-am.) 20-án n4. **Budapest-retró** (magyar, angol feliratta) 20-án 5. **Buena Vista Social Club** (W. Wenders) (videó) 20-án f7. **A lé meg a Lola** (német)** 20-án n9. **A piacere** (Huszárik Zoltán) 21-én 7. A. Mitta filmjei: **Péter cár és a szerecsen** (mb. szovjet) 21-én f9. **Vándorlások meséje** (mb. szovjet mesefilm) 21-én n6. **Égig érő fű** (magyar) 22-én 5. **Pendragon legenda** (magyar) 22-én f7. **Sade márki és élete** (magyar)*** 22-én f9.

TOLDI (V., Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. Tel.: 472-0397) **Nagyterem: A holnap egy új nap** (fr.)* f6, n8, n10. **Gémes-terem: Csokoládé** (am.) 16-18-ig és 22-én f5. **Straight story** (am., D. Lynch)* 16-án h7. **A Ravasz, az Agy és két füstölgő puskacső** (am.)** 16-án 9. **Sue** (am., A. Kollek)* 17-én h7. **Rekviem egy álomért** (am.)** 17-én 9. **Titus** (am.)** 18-án f9. **Cecil B. Demented** (am.)*** 18-án h7. **Lány a hídon** (ff. fr.)** 19-én f5. **Szerelemre hangolva** (hongkongi, V. Kar-vaj)* 19-én h7. **Tágra zárt szemek** (am.)*** 19-én f9. **A síró ember** (angol-fr.)* 20-21-én f5. **Lábad között** (spanyol, M. G. Pereira)*** 20-21-én f7. **Blöff** (angol)** 20-21-én 9. **A Millió Dolláros Hotel** (W. Wenders)** 22-én h7. **A vágy forradalma** (fr.)*** 22-én 9.

VÖRÖSMARTY (VIII., Üllői út 4. Tel.: 317-4542) **Egy nehéz nap éjszakája** (ff. angol)* 16-17-én és 21-22-én 3. **A múmia visszatér** (mb. am.)* 18-19-én 3. **Gladiátor** (am.)** 20-án f3. **Addig jár a korsó a kútra...** (fr.)* 5. **Tigris és Sárkány** (kínai-tajvani-amerikai)* 7. **Bíbor folyók** (fr.)*** 9.

Bálok és olvasók a Wenckheim-palotában

A Fővárosi Nyilvános Könyvtár, a mai Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár hetven esztendeje, 1931 óta működik a Wenckheim-palotában. Éppen most, az évfordulóra készülnek el az épület teljes felújításával. A palota visszakapta régi fényét, oly ragyogó, mint a Wenckheim grófok idejében volt. Szeptember közepétől a könyvtárlátogatók is meggyőződhetnek erről.

A Wenckheim-palotát senkinek sem kell bemutatni. Ismeri mindenki, aki Budapesten járt egyetemre, főiskolára, lett olvasó ember, hiszen a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár központi épülete nélkülözhetetlen forrása volt a kötelező olvasmányoknak, szakirodalmaknak. Mindenki emlékszik a nagy olvasószoba kopott, barokk szépségére, recsegő parkettájára. Aki járt a Budapest Gyűjtemény olvasójában, sosem felejti a fából faragott csigalépcsőket, a faburkolatokat, s azt az igazi, barna, könyvtári hangulatot, amire minden bölcsész beállítottságú ember vágyik olykor, s amelyet csak régi kastélyok ódon könyvtárszobáiban találhat meg. Vagy itt.

A megújult Szabó Ervin Könyvtár szebb, mint valaha. De mielőtt erről szót ejtenénk, pillantsunk kicsit a múltba. Köztudott, hogy a könyvtár épülete a Wenckheim családról származott a fővárosra, mégpedig Wenckheim Frigyes gróftól. A Wenckheimek ősei német-római birodalmi nemesek voltak, akiket 1781-ben honosítottak Magyarországon. Ekkor már Békésben, Újkígyós környékén óriási birtokaik voltak, amelyeket házasság révén szereztek: egyik ősük ugyanis elvette Harrucker János György Békés megyei főispán lányát. A honosítás után a család két fő ágra szakadt, a grófira és a báróira. A pesti palota, a mai könyvtár építtetője a grófi ág sarja volt: Wenckheim Frigyes országgyűlési képviselő, százhúszezer holdas [illegible]. Mellesleg: Radetzky [illegible]

A korszak egyik legkedveltebb kastélytervezője, Meinig Artúr álmodta meg.

gyed ekkorra már nagyjából kialakult a Nemzeti Múzeum mögött. Létrejöttét elsősorban a közeli Sándor főherceg (ma: Bródy Sándor) utcában működő képviselőház ösztönözte. Volt itt palotájuk a Pálffyaknak, a Festeticseknek, a Károlyiaknak, a Zichyknek, az Esterházyaknak, hogy csak a legnevesebb családokat említsük. Sőt volt egy másik Wenckheim-palota – ma is megvan –, a könyvtártól néhány lépésre, a Reviczky utca 4. szám alatt. Az egyik Wenckheim báró építtette. Kevésbé látványos, mint Frigyes gróf rezidenciája.

Ez utóbbit ugyanis a korszak egyik legkedveltebb kastélytervezője, Meinig Artúr álmodta meg. A szászországi származású építész éppen egy mágnásfertálybeli munkája révén került Magyarországra, s telepedett le. Hozta magával azt a kifinomult, késő barokk építészeti tudást, amelyet drezdai tanulmányai és bécsi évei során szívott magába, s amely nagyon is megfelelt a XIX. század végi magyar arisztokrácia ízlésének. Rövid élete során több vidéki kastélyt és legalább húsz palotát, reprezentatív bérházat tervezett a Wenckheim-palotán kívül. Legismertebb közülük talán a Stefánia úti Park Klub, a honvédség mai Stefánia-palotája.

A barokk pompát gazdagon mérte a Wenckheimek palotáján. Valóságos kis építészeti ékszerdobozt tervezett, gyönyörű szalonokkal, tükrös folyosókkal. A magasföldszinten volt a gróf lakosztálya: a faburkolatú dolgozószoba ma igazgatói iroda. Fönt, az első emeleten a grófné szobái, az arany- és az ezüstszalon, a báltermek, a dohányzó és az ebédlő. A másodikon személyzeti szobák voltak. Az udvar a Reviczky utcáról nyílt, benne kocsiszínnel.

Az olvasó bizonyára emlékszik még, ahogy besétált a könyvtárba a kovácsolt, indadíszes kapun, felballagott a széles lépcsőkön a kövér kőangyalok kö-

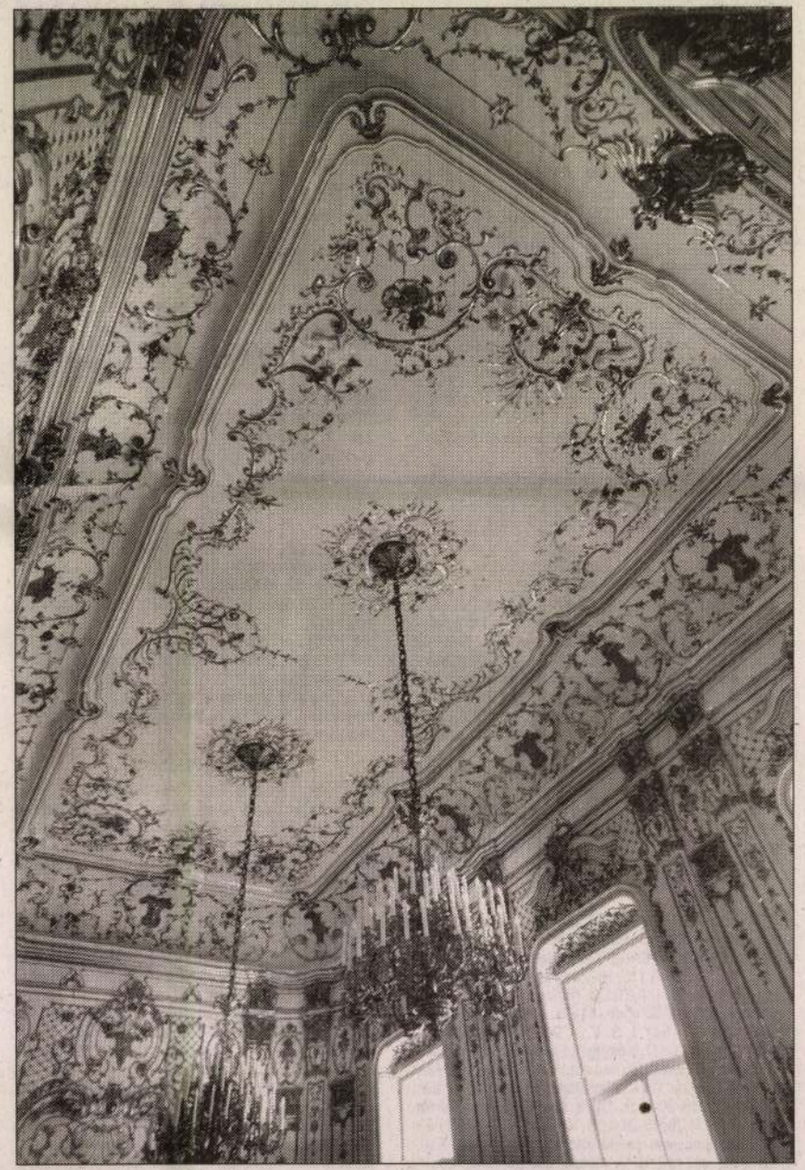

Visszakapta régi fényét FOTÓ: BÁNHALMI JÁNOS

már nem recseg a lábunk alatt, mint egykor. Teljesen újat raktak le. Az olvasóterem egyébként bővül: a kis bálterem is a helyben olvasást szolgálja majd. Ahogy kivitték onnan a katalógusszekrényeket, láthatóvá vált a helyiség legszebb díszei: egy vörös márvány kandalló.

Hátul a volt hírlapolvasó a jövőben művészeti olvasó lesz. Gyönyörű reneszánsz faburkolatát és ajtóit letisztították, újrafényezték. Valamikor ez volt a Wenckheimek ebédlője. 1931-ben, amikor a palota könyvtár lett, a faburkolattal egyező stílusú könyvszekrényeket csináltatott ide a főváros. Azok tehát nem az eredeti berendezés részei, de ezt senki sem mondaná meg. A felújított aranymintás tapéta viszont még a gróf idejéből való.

Végigjárván e termeket, térjünk vissza a Szabó Ervin térre néző kisebb helyiségekbe. A Baross utca felől a sarokszoba kék és ezüst színekben pompázik, ilyen lehetett száz éve is (leszámítva a felújításkor szándékosan meghagyott antikoltságot). A Reviczky utca felőli sarokszobácska viszont csupa piros és arany, mint abban az időben, amikor a grófné budoárja volt. Belőle nyílik az egykori dohányzószoba, amit mi már a Budapest Gyűjtemény faburkolatos olvasójaként ismerhettünk. Galériával és fából faragott csigalépcsővel, amelyek nem a kastély eredeti berendezésének részei, ezeket már a könyvtár számára készítette Thék Endre híres bútorgyára. Gyönyörűen illeszkedtek a régi miliőbe. A terem legfőbb változása, hogy új, vörös selyemtapétát kapott, s hogy bölcseleti olvasó lesz belőle.

Végül ejtenünk kell néhány szót az udvarról is, amely eddig legfeljebb a vécé előteréből tárult a könyvtárlátogató elé. Most azonban központi térré lép elő. Lefedik, s a Reviczky utcai kapun át ide érkezik majd az olvasó. Innen lehet átsétálni a tavaly megnyitott modern könyvtárszárnyba (amely nem az eredeti Wenckheim-palota része), s innen ballaghatunk fel a régi könyvtártermekbe. Sőt a hajdani kocsiszínben lesz egy udvarra nyíló kávézó is.

FILMEK TOPLISTÁJA

Meinig Artúr épitén

Szabaddá tett butaság

Szó se róla, kormányunk és konzervatív pártjaink kellően ötletesen robbantanak ki olyan konfliktusokat, amelyekből sem a baloldali és liberális ellenzék, sem a független értelmiségiek nem jöhetnek ki jól. A konfliktus alapja általában egy olyan esemény, amely kellően nagy súlyt kap a sajtóban, s alkalmas arra, hogy előhívja a lakosság szűkebb-tágabb körében élő előítéleteket. A szokásos repertoárhoz – cigányozás, kommunistázás stb. – nyári desszertként a melegfesztivál és az óbudai polgármester otromba támadása kapcsán a melegellenesség, a „vidék lelke az egyház” szlogenű konferenciával összefüggésben pedig a kereszténységellenesség vádja csatlakozik. Eddig.

Amíg csupán a parlamentben zajlott a konfliktusgyártás, különösebb baj nem volt, legfeljebb a tévéműsor lett gusztustalanabb, a – mondjuk, szüleik vagy pártjuk régmúltja miatt – megtámadott politikusok általában kellően ügyesek ahhoz, hogy megvédjék magukat. Új jelenség, hogy a hatalom és a jobboldali pártértelmiség a konfliktusokat immár teljesen gátlástalanul a mindennapi életben, a köznapok világában gerjeszti, ahol már nincs nyilvánosság, nincs hatékony jogvédelem, nincs mentelmi jog, csak fojtogató légkör, félelem és létbizonytalanság.

Voltaképpen minden olyan lehetséges megosztottság alkalmas konfliktusképzésre, ami két – nem több és nem kevesebb –, jól elválasztható részre osztja a lakosságot, a feltétel csupán az, hogy a megosztottság legyen könnyen felismerhető, s ne kötődjön közvetlenül társadalmi réteghez, foglalkozáshoz vagy lakóhelyhez. Ha több, mondjuk három csoport létezne, a „mi-csoport” elbizonytalanodna, hiszen úgy érezhetné, ellenfelei szövetkezhetnek ellene, ráadásul igazodni is nehezebb a Felsőbb Elváráshoz, ha a kinevezett ellenoldalon nemcsak fekete- mányzat húsvét utánra óhajtja előrehozni, különösen figyelemre méltó konfliktusnak ígérkezik a népszámlálás kapcsán kezdett, ám egy időre elhalt kultúrharc, azaz az állam és az egyház szétválasztásának megkérdőjelezése. A „vidék lelke az egyház”, mégpedig a történelmi egyházak köre – deklarálta egy konferencia; felvetődött a kötelező hitoktatás kérdése és ismét hangot kapott a korábban fél-

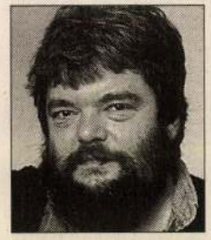

KÁLLAI R. GÁBOR

„A hatalom tudatosan játszik rá az előítéletekre, mintegy szabaddá téve a butaságot, fent is, lent is.”

retett alternatív, tehát egyházi és állami anyakönyvvezetés bevezetése, továbbá a felekezetek közti diszkrimináció.

A konfliktusképzés jellemző példájaként az illetékes alállamtitkár kifogásolta, hogy némely iskolákban a hittanoktatás időpontját kora reggelre vagy késő délutánra tették, amit – nem ismerve az órarendi zsúfoltságot, nem számolva az esetleges helyi ügyetlenséggel – a múltban gyökerező, rejtett egyházellenességnek tulajdonított. Magyarán a kedvesen mosolygó úr az államszocializmus látens továbbélésére utalva tálalta az órarendi kérdést, s baloldali aknamunkát vélt felismerni az egyébként ismeretlen számú esetben. Hasonló álértetlenkedés fogadta az egyházi anyakönyvvezetést elutasító véleményeket is, ott a cél-

szédeket tartanak a parlamentben és a Hősök terén, netán pronáci propagandaadó keverőpultját szentelik fel, azaz kilépnek a politikai küzdőtérre, akkor okkal számolhatnak politikai támadásokkal. Csakhogy ilyenkor nem az egyházat, különösen nem a vallást, hanem a megszólalót éri a kritika, s merőben másodlagos, mi a felszólaló személy polgári foglalkozása, aki mellesleg helyesebben tenné, ha nem bújna palástja, illetve reverendája mögé.

Elméletileg érdekes jogi vita tárgya lehet az alkotmány lelkiismereti és vallásszabadságról szóló passzusainak értelmezése, elvont jogértelmezés helyett azonban a köztisztviselőnek esküje aláírásakor két, irattárba helyezendő nyomtatvány közül kell választania. A sugalmazott közhangulatot figyelve okkal gondolhatja az eskütevő, hogy ha a vallásos kitételt mellőző verziót írja alá, akkor abból még baja lehet. Hasonlóképpen lehetne értelmes vitát folytatni arról, hogy a morál mennyiben tanítható direkt eszközökkel, milyen etikai rendszereket érdemes és szükséges megismertetni a középiskolásokkal, s kell-e ehhez külön tantárgy. Külön misét érdemel, hogy az etika mennyiben lehet alternatívája a hitoktatásnak és viszont, különös tekintettel arra, hogy az etika egy tudomány (másként egy filozófiai szemléletmód) neve, s nem erkölcsöt jelent külföldiül. A kérdés azonban nem úgy vetődik fel, hogy Arisztotelészt, Szent Tamást, Kantot vagy Schelert kell-e nagyobb óraszámban tanítani, több szó essék-e a szerelemről, mint a gyermek-szülő kapcsolatról, hanem úgy, hogy vannak, akik hittanra járatják a gyereküket, s vannak, akik drogozni.

Hasonló a melegbotrány mechanizmusa is. Aki kiáll amellett, hogy a melegeket – amúgy magától értetődően – ugyanazon jogok és kötelességek illetik meg, mint bárki mást, az nemzetellenes, a magyarság megrontója, mint azt néhány jobboldali 56-os csoport deklarálta is.

A hatalom tudatosan játszik rá az előítéletekre, mintegy szabaddá téve a butaságot, fent is, lent is. Az előítéletek mentén kibontakozó konfliktusok provokálása egyszerű, de éppen egyszerűsége, mondhatni primitivitása miatt nehezen kerülhető el a teljesen fölösleges összetűzés. A több évszázad koncepciós pereiből jól ismert amalgámozással, össze nem tartozó elemek keverésével – a zámolyi romák esete így vált az antirasszisták elleni harc eszközévé – egykönnyen elérhető, hogy az egyik elem elleni föllépés szükségképpen maga után vonja a következő lépést, és így tovább, aminek a végén érdemi vita nem, csak kiterjedt

Izgatás

MH-ÁLLÁSPONT

Lakáskampány

Jó hír, hogy a lakásépítkezéseket újabb kedvezmények segítik. Rossz, hogy ezekből továbbra is sokan kiszorulnak. Sőt éppen azok maradnak ki megint a jóból, akik szinte mindig kimaradnak. Ezúttal azért, mert már az első akadálynál elakadnak: nem tudnak akkora jövedelmet felmutatni, amely elegendő lenne ahhoz, hogy kezesekkel megtámogatva a bankok pozitívan bírálják el hitelkérelmüket.

Persze a siker a pénzintézetek üzletpolitikájától is függ. Az ugyanis szinte biztosra vehető, hogy a fiatalok induló fizetései, illetve egyes szakmák átlagos jövedelme továbbra is kevés lesz a hitelképességhez. Ez pedig azt jelentheti, hogy ezek a társadalmi csoportok ezután sem jutnak hozzá,, vagy csak nagyon nehezen a többmilliós kedvezményes kölcsönhöz.

Igazából nem is kell ezen csodálkozni. A kormány alapfilozófiája, hogy a középréteget kell segíteni, s ha ők megerősödtek, akkor lesz elegendő társadalmi erő a „körön kívül” lévők támogatására is. Arról viszont már nincs szó, hogy amíg ez az ideális állapot bekövetkezik, addig mi lesz a leszakadókkal.

Jó hír még – és nyilván köze van ehhez az állami kedvezményeknek –, hogy az építési hitelek az elmúlt másfél évben kiugró ütemben nőttek. Rossz viszont, hogy az idén mintha megtorpant volna a növekedés dinamikája.

Ráadásul épp a választások előtti évben. Akkor, amikor a kormánypártok választási szlogenjéhez jól jönne az az ötvenezres szám. Ennyi lakásépítési engedély kiadását emlegették ugyanis az előzetes becslések. Március végéig azonban alig kilencezer engedélyt hagytak jóvá.

Valamit tenni kellett... A kormány bizonyára abban bízik, hogy az eddig habozók az újabb kedvezmények hallatán rászánják magukat a lakásberuházásra. Lesznek ilyenek is. Csakhogy a habozók jó része eddig sem azért tétovázott, mert nem volt biztos benne, hogy akar-e saját lakásban lakni, hanem azért, mert a kimutatott jövedelem nem volt elég fedezet a hitelek fölvételéhez. Továbbra is kétséges tehát, hogy a támogatások növekedése elegendő lesz-e az eddigi akadályok leküzdésére. S az is, vajon az új kedvezmény elegendő lesz-e az időközben emelkedésnek indult ingatlanárak miatti veszteség kompenzálására.

Gyanítható, hogy nem.

Bár ezt nem is ígérte meg a kormány.

GALLÓ BÉLA

Demokrácia közeli

Könnyű kis belpolitikai skicc közös hazánkról, Orbán Viktor uralkodásának harmadik, a Magyar Királyság alapításának pedig 1001. esztendejében.

VILLANÓFÉNYBEN

Évadzáró a debreceni filharmonikusoknál

(MTI) A Debreceni Filharmonikus Zenekar (DFZ) a 78. évadjában összesen 150 színházi előadásban közreműködött és 158 hangversenyt adott – mondta Kovács János igazgató. Az együttes az évadot a Csokonai Színházban Erkel Ferenc Hunyadi László című operájának bemutatásával kezdte, és folytatódott a három évvel korábban elindított Mahler-sorozat. Október 29-én a helyi Maróti György pedagógusokórussal Munkácsy Golgota című festményének a megmentéséért rendeztek jótékonysági hangversenyt. Az előző évekhez hasonlóan ezúttal is felléptek Németországban, Ausztriában, Svédországban, Svájcban és Olaszországban. 2003-ban rendkívüli eseményre kerül sor: a Bartók rádió angol, német és francia rádiókkal közösen egy időben 31 országba sugároz koncertet Berlinből, Londonból, Párizsból és Debrecenből. A március 20-án sorra kerülő koncertre a szervezők a DFZ-t kérték fel; a műsorban Muszorgszkij, Liszt Ferenc és Bartók Béla egy-egy művét mutatja be a debreceni zenekar Kollár Imre karmester vezényletével.

Film és divat az Örökmozgóban

(MH) Augusztus elsején lesz hatvanöt éves a világ egyik legkedveltebb divattervezője, Yves Saint-Laurent. A francia divattervező az ötvenes években kezdte pályáját, nem kisebb nagyság mellett, mint Christian Dior. A hatvanas évek elején már önálló szalonnal képviselteti magát a szakmában. A sikeres tervezőnek egyre nagyobb a megrendelőköre. Színházi kosztümöket, balett- és filmjelmeze-

Összel nyílik a felújított Szabó Ervin Könyvtár

Visszakapja régi pompáját a Wenckheim-palota

A tervezett határidő előtt, már szeptember 17-én kinyitja kapuit a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár központi épülete. A Wenckheim-palotában jelenleg a restaurátorok az épületbelső eredeti szépségét varázsolják újra, a munkálatokat tegnap a sajtó képviselői is láthatták.

Tölgyesi Gábor

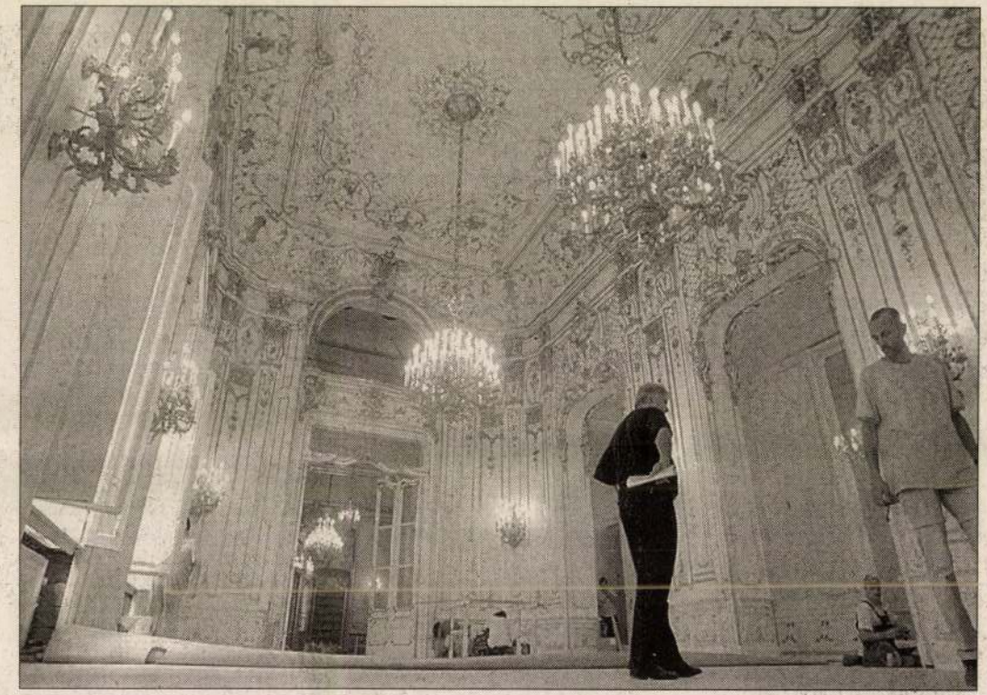

Csodálatos körülmények között olvashat a művelődni vágyó közönség

Fotó: Czagány Balázs

Befejező szakaszához érkezett a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár három éve tartó rekonstrukciója. A beruházás első ütemében 1998 októberétől megépült a Baross utcai nyolcszintes épület, megtörtént a Reviczky utcai kis palota, valamint a Wenckheim-palota nem műemléki részének átalakítása és könyvtári célra történő hasznosítása. A palota műemléki felújítása tavaly szeptemberben kezdődött, a könyvtár teljes bővítésének és rekonstrukciójának értéke hárommilliárd forint. A források nyolcvan százalékát a kormány, húsz százalékát a főváros biztosította. A bibliotéka jelenleg működő része nagy népszerűséget vívott ki az olvasók körében, jelenleg naponta mintegy háromezer látogató keresi fel.

A könyvtár olvasói terei több mint a négyszeresére növekedtek, a szabadpolcra kerülő állomány háromszor nagyobb. Újdonság a multimédiatár és a videogyűjtemény, a folyóirat-választék is gazdagodott. A bibliotéka népszerű szépirodalommal és általános ismeretterjesztő művekkel az új olvasói réteg felé is nyitott. Közel kétszáz komputeres munkaállomás segíti a látogatókat, s több mint húsz gép rendelkezik majd internet-hozzáféréssel. A bibliotéka az ország legnagyobb virtuális katalógusát hozta létre nyolcszázezer dokumentum feldolgozásával.

Az 1887-ben emelt neorokokó épület a restaurátorok munkája nyomán lassan visszanyeri szépségét. Cél az 1931-es állapot helyreállítása, a központi könyvtár ekkor költözött a Wenckheim család egykori palotájába. A Budapest Gyűjtemény helyén, amely a grófi időkben dohányzószoba volt, a leendő bölcseleti olvasóterem már-már eredeti pompájában tündököl. A császárlépcsőt megmászva belsőépítészeti szempontból a palota vizuális programnyitánya ez a helyiség, dúsan faragott, aranyozott faburkolattal, ajtókkal és ablakokkal és kazettás mennyezetével a Wenckheim-palota egykori atmoszféráját idézi, míg a csigalépcső és polcrendszer a harmincas évek könyvtárára utal. A bölcseleti olvasóból az aranyszalonba léphet a látogató, a diszperzitréteg alól előkerült a falfelület eredeti szépsége, a mennyezet újra ragyog az aranyozástól. Az ötvenhatos forradalom idején elpusztult hatosztatú tükrök újra állnak a szoba sarkaiban, a szokásos asztal-szék kombinációt oldva a márványkandallók elé pedig fotelek kerülnek. Lenyűgöző a palota ezüstszalonja, amely a kis táncteremre nyílik. A palota belsőépítészeti csúcspontja pedig a zenekari karzattal díszes bálterem, amelyet tükörfolyosó szegélyez. Az egykori folyóirat-olvasó, a neoreneszánsz Wenckheim-ebédlő metáldíszítésű domborított tapétát kapott. A könyvtár művészeti olvasója, az egykori dohányzószobához hasonlóan, sötétebb tónusú a faragott tölgyfabútorokkal, s lezárja a palota belsőépítészeti programját.

A megújult bibliotéka új bejárata a Reviczky utcára nyílik, az üvegtetővel lefedett átriumon keresztül lesz megközelíthető a palota, az új épületszárny és a könyvtár kávézója. Az épület környezete is megszépül: a Reviczky utcát, Szabó Ervin teret és az Ötpacsirta utcát jövőre díszburkolattal látják el, s felújítják a könyvtár előtt álló kutat is.

Tévénapló

Kamillaszagú és soppingolós csajszik

lózatot. Látjuk ugyan az U

Jekyll és Hyde-ősbemutató

New York-i musicalsiker Nyíregyházán

Ezen a héten ma és vasárnap, valamint augusztus 2–5. között a Nyíregyházi Szabadtéri Színpadon bemutatják a Jekyll és Hyde című

gar Allan Poe művei: a modern, lélektani krimit az ő jelentkezésüktől tartja számon a világirodalom. A regényből filmek is készültek. Még

kyll merész megoldást talál: önmagán próbálja ki a szérumot. A borzalmas bizonyosságot már Mr. Edward Hyde-tól tudjuk meg.

MEINING Artur

Semsey-ház: korok követője

Az eredetileg neoreneszánsz villa 1911-re elveszítette egykori stílusát

Ma az orosz nagykövetség működik az Andrássy úti épületben

FOTÓ: TÓTH TIBOR

Az Andrássy út 104. szám alatt található Semsey-ház története tipikus példája a XIX. századi villák átépítésének. Az 1800-as évek derekán emelt épület a kor igényei szerint változott, s az eredetileg neoreneszánsz villa, amely később neobarokk felhangot kapott, 1911-re elveszítette egykori stílusát.

OSGYÁN EDINA

Az Andrássy út 104. alatti villaépület története az 1800-as évek végén kezdődött. *Erdődy István* 1877-ben építtette a 14 szobás neoreneszánsz villát, amelynek egyik homlokzata a Bajza utcára nézett, s tartozott hozzá egy melléképület is. Tizenöt év után, 1894 januárjában megvált az épülettől. Az új tulajdonos, *Semsey László* földbirtokos ifjú korából adódóan kissé ódivatúnak tartotta újdonsült otthona stílusát, ezért közvetlenül a vásárlás után hozzáfogott az átépítéséhez. A Drezdából érkezett *Meining Arthur* leleményességét mutatja a bővítés és korszerűsítés. A tervező a 14 szobás ház fejlesztésekor a melléképületet lebontotta. Ezt követően a Bajza utca mentén egy 36 méter hosszú oldalszárnyat alakítottak ki, ahol a család nagyszámú személyzete és a kiszolgálóhelyiségek kényelmesen elfértek. A szárny emeleti részében három gyerekszobát alakíttatott ki. Az új melléképületet egy 11 méter hosszú oldalszárny kötötte a főépülethez. A homlokzatot korábban két lodzsa is díszítette. Semsey az egyiket beüvegeztette, s ezzel az épület elveszítette addigi meghatározó stílusát.

A „történelem" megismétlődött, hiszen a tulajdonos ismét csak 15 évig élt itt. A vásárló megint egy fiatal pár volt. *Széchenyi László* és *Vanderbilt Gladys* 1909-ben vette meg a házat. Immáron New York-i építészek láttak hozzá a villa eddigieknél is jóval alaposabb átépítéséhez. Az eredeti, Bajza utcai falat meghosszabbították, így a Semsey-féle melléképület szinte eltűnt a szem elől. A villa további két lakószinttel bővült.

Széchenyi könyvtárat rendezett be a földszinti faburkolatú fogadószobában. Az Andrássy út felé eső földszinti helyiségek a férj igényeit szolgálták, a melléképület pedig továbbra is az eredeti funkciót töltötte be. A még megmaradt lodzsát is beüvegezték, így az Erdődy-villa eredeti homlokzata eltűnt.

Az átépítések 1911-re befejeződtek. Az Erdődy-féle épületnek híre-hamva nem volt ekkorra. A palota 1945-ben a Szovjetunió budapesti nagykövetségének épülete lett, ma az orosz diplomáciai képviselet működik a házban.

Rég elkondult harangok, vándor harangöntők

K O P O G T A T Ó

SZEPESI ATTILA

Rómer Flóris, a pesti egyetem jó emlékű régészprofesszora említi azt a legendát, mely országszerte ismeretes: bizonyos ünnepeken a nép úgy hallja a régi harangok bongását, mintha azok a föld alól szólnának. Nos, ami a középkori harangokat illeti, egyik-másiknak valóban kalandos volt a sorsa.

A XI–XIII. századból egyetlen harangot ismerünk. Ezt 1966 telén a Komárom megyei Dág község határában találták meg a földbe elásva. Egy másik, immár a XIII–XIV. századból való harang viszont a Szeged melletti Keresetpusztán került elő, szintén a földből.

Ami viszont a korabeli harangöntő mestereket illeti, egy pesti német iparos volt az első, akiről tudunk. *Henrik* mesternek hívták, és a tatárjárás előtt jegyezte fel nevét és mesterségét (infusor campanarum) a krónika, egy földbérleti szerződés kapcsán. Egy másik harangöntő mesterre *Nagy Lajos* királyunk 1257-ből keletkezett egyik oklevele utal: „A galnovi származású Konrádnak és testvéreinek a visegrádi nagyharang öntéséért kúriáját adómentessé teszi" a nagyvonalú uralkodó. Ennek a nevezetes harangnak az öntőmintáját is megtalálták egy ásatás során a Salamon-torony közelében. Jól láthatók rajta – természetesen „negatívban" – a levelek és az indamotívumok.

A középkori harangok puritánok. Jellegzetes díszítésük a derekukon körbefutó szőlőfürtös, leveles indafonat. A barokk korban már cifrábbak eme kongó-bongó alkalmatosságok: domborművekkel, allegorikus jelenetekkel, címerekkel és feliratokkal büszkélkednek.

A török hódoltság nem kedvez a harangöntő mesterségnek. Sokfelé leszerelték a toronyból a harangot és ágyút öntöttek belőle. Előfordul ilyesmi a honfitársainkkal is: szorult helyzetében a felvidéki uraság, *Bebek György* és maga *János* király is megtette ezt. Néha, amikor egy-egy település anyagilag megszorult, zálogba adta, sőt el is adta a harangját. Nevezetesek voltak a töröktől kevéssé zaklatott felvidéki városok – Besztercebánya, Eperjes, Kassa és Pozsony – mesterei, akiknek műhelyéből sok harang kikerült.

Amikor a töröktől sikerült végre visszafoglalni Budát, megtelepedett itt egy *Nuspickher János* nevű harangöntő, aki egyrészt a Kapisztrán téri templom, másrészt a pesti városháza tornyába készített harangot. Őt a tisztes mesterség gyakorlásában a bécsi *Zechenter Ferenc*, majd a bécsújhelyi származású *Putere János*, továbbá *Bochmann Baltazár* és *Steinstock József* követte. A nevekből is látható, hogy szinte csak németek gyakorolták ezt az ipart.

Pesten később kapott lábra a mesterség, ellátták a várost harangokkal a budai műhelyek. De már a XVII. század közepén itt telepszik meg *Seimmer József*, és a XIX. századra már Pestre tevődik át a mesterség súlypontja az itt élő *Millner Ferenc* jóvoltából.

A XVIII–XIX. században az ország keleti részén vándor mesterek is dolgoztak. Helyben készítették el a harangokat. Egy Nyíregyházáról kelt okirat beszámol például egy „helységről helységre járkáló harangöntőről". Hogy régebben is voltak ilyen derék vándor mesteremberek, arról feljegyzések tanúskodnak. A beregdédai harangot például egy *Schmot János* nevű krakkói mester öntötte, és ugyancsak lengyelországi vándor harangöntő, egy bizonyos *Podolinszky György* készített *Rákóczi* fejedelemnek egy „harangok közt legnagyobb harangot" régi ágyúból és „mindenféle dirib-darab rezekből".

A vándor mesterek nemigen örökítették meg nevüket az általuk öntött harangokon, ezért többségükről nem tudni, kik voltak. Csak itt-ott, mind a mai napig megmaradt „művük" hirdeti kongásával e derék iparosok emlékét.

MAI SZÍNHÁZMŰSOR

Bárka 19 óra: Mester és Margarita
Buda Stage (IBS) 19.30: Rocky Horror Show
Budapest Bábszínház 15 óra: Diótörő, 19 óra: Csongor... és Tünde?
Budapesti Kamaraszínház Ericsson Stúdió 19 óra: Emberbarát
Fiatalok Színháza a Stefánián 18 óra: Ahogy tetszik
Holdvilág Kamaraszínház 10 óra: Segítség, ember!
József Attila Színház 19 óra: A házasságlevél
Kamra 19 óra: Az Író Színháza – Kertész Imre estje
Karinthy Színház 19 óra: Spanyolul tudni kell
Katona József Színház 19 óra: Szent György és a Sárkány
Kolibri Fészek 15 óra: Mosható és barátai
Kolibri Színház 10 óra: A két Lotti
Komédium 19 óra: Striptease
Lézerszínház 19.30: Mike Oldfield 3D
Madách Kamara 19 óra: Páratlan páros
Magyar Állami Operaház 19 óra: Turandot
Magyar Színház 11 óra: Téli rege
Merlin Színház 19 óra: Hiányállapot – Virtuális édenkert II., 19.30: Someone Who'll Watch Over Me
Mikroszkóp Színpad 19.30: Vigyázz NATO, jön a magyar!
Nevesincs Színház 15 óra: A két Lotti
Pesti Színház 19 óra: Macska a forró tetőn
Radnóti Színház 19 óra: Mirandolina
Ruttkai Éva Színház 16 óra: A hölgy fecseg és nyomoz
Stúdió „K" 19.30: Tamara
Színház- és Filmművészeti Egyetem 19 óra: A púpos
Szkéné Színház 20 óra: Ketrec
Térszínház 19 óra: Oszlopos Simeon
Thália Színház 19 óra: Operett, 19.30: A vihar kapujában
Trambulin Színház 10 óra: Varázsfuvola
Új Színház 19 óra: A mizantróp
Vígszínház 19 óra: Furcsa pár

IDŐSZAKI KIÁLLÍTÁSOK

Múzeumok
Bélyegmúzeum: Válogatás a hetvenéves Bélyegmúzeum ajándékaiból (dec. 1-jéig), A hetvenöt éves Pénzjegynyomda Grafikai Műhelyének kiállítása (dec. 1-jéig).
Iparművészeti Múzeum: Szecesszió, a XX. század hajnala. „Kincsünk a nemzeté" (dec.

Elszállították a veszélyes hulladékot

Megelőlegezte az állam a Csepel Autógyár szigetszentmiklósi területének megtisztítását

Befejeződött Szigetszentmiklóson a felszámolás alatt álló Csepel Autógyár területén felhalmozódott veszélyes hulladék elszállítása, a telephely kármentesítése, amelyre a környezetvédelmi tárca, megelőlegezve az összeget, 277 millió forinttal járult hozzá – közölte Turi-Kovács Béla környezetvédelmi miniszter szerdán a helyszínen tartott sajtótájékoztatóján.

BÓTOS BOTOND

A miniszter szerint nem kellett közbeszerzési eljárást lefolytatni, mert a telephely megtisztítása a hulladéktól kármentésnek minősült. Elmondta: a kérdéses területen kialakított ideiglenes tárolóban az elmúlt 30 évben halmozódott fel a 2000 tonnányi szennyező anyag. 1996-ig a veszélyes hulladék egy részét ártalmatlanították, azonban az átmeneti tárolóból nem szállították el a megsemmisítésre váró veszélyes hulladékot. Néhány hónappal ezelőtt a hordók közül többet is ismeretlen tettesek kiborítottak, ez irányította a figyelmet a környezetre veszélyt jelentő telephelyre. A felszámolással a Terszol Szövetkezetet bízták meg, amely a veszélyes anyagot elszállította, és a területet mára megtisztította. A tárca vezetője mindkét szerződő fél számára előnyösnek nevezte a megállapodást, amely középtávon térül meg. A művelet költségeit a tárca megelőlegezte, és a pénzt a terület értékesítése után levonják a vételárból.

Szigetszentmiklóson ezzel azonban csak részben oldódott meg a környezet szennyezésének mentesítése, a városban a Bucka-tavak környékén újabb illegálisan lerakott veszélyes hulladékra bukkantak a szakemberek. A területen eddig a tavak környékén ásott kutakból és a Bucka-tavak közvetlen közelében vettek mintát. A Közép-Dunavölgyi Vízügyi Felügyelőség munkatársai feltöltött területnek minősítették a helyszínt. Elmondásuk szerint megbecsülni a veszélyes hulladék teljes kiterjedését csak az egész terület feltárása után lehet. Ezután készül el a hely mentesítési terve. A miniszter hozzátette: már a feltárás is hatalmas anyagi áldozatokkal jár, de a tárca részéről a további rehabilitációra megvannak a szükséges források.

Egyébként az országban hozzávetőleg tízezerre becsülik a veszélyes hulladékot is tartalmazó illegális lerakók számát, amelyek felszámolása, miniszteri becslés szerint, tíz-tizenöt évet vehet igénybe. Magyarországon a veszélyes hulladékok feltárása hosszú távú, de megkerülhetetlen program – jelentette ki a környezetvédelmi tárca vezetője. Közölte: előreláthatólag jövő évre e célra kétmilliárd forint áll majd rendelkezésre. A bajok megszüntetésére azonban nem a tárolás, hanem legalább négy korszerű hulladékégető mű építése lenne a megoldás. Ígéretet tett: a 2001 és 2006 közötti időszakban két ilyen beruházás készül majd el. A miniszter megjegyezte: örömmel látta vendégül a sajtó képviselőit egy ilyen jelentős eseményen, bár hiányolta azok részvételét, akik a minisztérium tevékenységét kritizálták.

Ma döntenek a büdzséről

Az utolsó pillanatig egyeztetnek a szocialisták és a szabad demokraták

Demszky Gábor főpolgármester biztos volt abban, hogy a mai közgyűlés előtt minden részletben megállapodik egymással az MSZP és az SZDSZ, s megszavazzák a főváros költségvetését. Információink szerint azonban még a mai ülés idején is egyeztet egymással a két koalíciós párt.

PÁL GÁBOR

Úgy tudjuk, még több száz millió forintos kiadásról nem tudott megállapodni egymással a fővárosi MSZP- és az SZDSZ-frakció. A szabad demokraták főként a szociálpolitikai kiadásokat növelnék, míg a szocialisták a köztisztasági és városrendészeti feladatokat támogatnák nagyobb összeggel a tervezetthez képest.

A szabad demokraták és a szocialisták egyeztetés a büdzsé fejlesztési és kiadási oldalának megoszlásáról. A költségvetést ebben a ciklusban minden évben megszavazta az MSZP–SZDSZ-es fővárosi többség, bár a megegyezésig mindig az utolsó pillanatban jutottak el. A távhőszolgáltatási díjkompenzációról *Demszky Gábor* megjegyezte: a téli hónapokban 2400 Ft-ról 2800 Ft-ra emelik a támogatást, amennyiben a közgyűlés is megszavazza. Ezzel egy időben a jogosultságot meghatározó jövedelemhatár családonként 28 000 Ft/fő, havi nettó értékről 32 000 Ft-ra emelkedik. A gyermekét egyedül nevelőknél és az az egyedül élőknél a jövedelemhatár 38 000 Ft-ról 42 000 Ft-ra nőne a tervek szerint. A fővárosi lakásrezsi-támogatásra közel 1,5 milliárd forint áll rendelkezésre, melyből több mint 1,2 milliárdot a közüzemi vállalatok ajánlottak fel. A BKV-jegyek és -bérletek pedig várhatóan 6,5 százalékkal drágulnának jövő-Pénzügyminisztérium csak ötszázalékos árnövekedést javasol.

Elutasította *Győri Péternek*, a szociálpolitikai bizottság SZDSZ-es elnökének a költségvetéshez benyújtott 160 millió forintos módosító indítványát tegnapi ülésén a fővárosi pénzügyi bizottság. A javaslat szerint a kerületek úgynevezett szolidaritási alapja így forráshoz juthatna. Kiderült: az MSZP- és az SZDSZ-frakció közötti egyeztetések megfeneklettek, ugyanis mindkét képviselőcsoport szakértői ragaszkodnak az általuk fontosnak tartott módosításokhoz.

Az SZDSZ továbbra sem fogadja el, hogy a köztisztasági feladatokra plusz 800 millió forintot különítsenek el. A szerdára tervezett koalíciós egyeztetésre az álláspontok megmerevedése miatt már nem is került sor. Holnap, várhatóan a délutáni órákban tárgyalandó költségvetési napirend előtt a koalíciós pártok még tovább

Fideszes bírálat a költségvetési tervezetnek

A költségvetés tervezetét bírálta a fővárosi Fidesz–MDF–MKDSZ-frakció. A közgyűlés mai költségvetési szavazása kapcsán az ellenzék úgy véli: sérti az államháztartási törvény alapelveit, hogy egy ülésen tárgyalják a koncepciót és a konkrét tervezetet. Az SZDSZ képviselőcsoportja szerint azonban az elkészített javaslatcsomag javít majd a lakossági szolgáltatások színvonalán.

GIDRÓ KRISZTA–MTI

Sérül az államháztartási törvény egyik alapelve azáltal, hogy a költségvetési koncepciót és a büdzsét egy ülésen tárgyalja a Fővárosi Közgyűlés – jelentette ki *Németh Zoltán* (Fidesz), a pénzügyi bizottság tagja. A politikus szerint ugyanis a jogszabály értelmében a koncepció alapján kellene kidolgozni a konkrét számadatokat. Tu-

A FŐVÁROSI MOZIK MŰSORA JÚLIUS 11-TŐL 17-IG

A szövegben a gyártó országot csak kezdőbetűvel vagy rövidítve jelöljük. Egyéb rövidítések mb.: magyarul beszélő, *14 éven alul nem ajánlott; **Csak 16 éven felülieknek; ***18 éven felülieknek; K: kísérőfilm; H: híradót is játszanak. A budapesti mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt egy órával, aznapra és egy napra előre. Csak délután működő mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt másfél órával, aznapra és három napra előre.

A hét filmbemutatói:
EL NINO Színes magyar film* **Mammut Mozi, Szindbád**

BUDAPEST FILM SZEMÉLYES FILMINFORMÁCIÓS SZOLGÁLAT
telefonszáma: 459-5059.
Személyes filminformáció, felvilágosítás filmekről, moziműsorról!

MAMMUT MOZI (II., Lövőház u. 2-6. Tel.: 345-8160 (személyes), 345-8140 (automata), 06-30-350-1100 (SMS-jegyrendelés a zárójelben lévő kód alapján)] EL NINO (magyar, Klöpfler T.)* h6, f8, n10, éjjel 11 (11326). **Bővér szálló** (am.)** 12, 2, 4, 6, 8, 9, éjjel 10, 11, 13–14-én de. 10 is (91016). **Sziszakötő** (am.)* h11, f2, h4, 6, n8, n9, éjjel f11 (91017). **Penge 2** (am.)*** 11, n2, f4, h6, 8, f10, éjjel n11 (91009). **Szilaj, a vad völgy paripája** (mb. am. rajzfilm) n11, 12, 2, h4, f6 (91012). **Jégkorszak** (mb. am. animációs) 11, 1, 3, 4, 5, 7, 13–14-én de. 10, 2 is (91005). **Na végre, itt a nyár!** (magyar, Fonyó G.) f1 (11322). **Pókember** (mb. am.) 10, 11, 3, n6, f8, 13–14-én h1 is (91007). **Tiszta ügy** (am.)** n4, n9, éjjel f11 (91008). **Nevem Sam** (am.)* h5, n8, h10 (90997). **Monte Cristo grófja** (am.) f12, 3, f6, 8, éjjel n11 (91006). **Traffic** (am.)** f3, f6, f9, h10 (90993). **A pokoli torony balekjai** (fr.)* 2 (80595). **40 nap és 40 éjszaka** (mb. am.)* 5 (90983). **Star Wars II. rész – A klónok támadása** (mb. am.) 10, f1, f6 (90998). **A Hídember** (magyar) n3 (11317). **Amelie csodálatos élete** (mb. fr.)* 4, f7, 9 (80584). **Valami Amerika** (magyar)* 7, n10 (11308). **Kutyák és macskák** (mb. am.) 11–12-én de. f11 (90933). **Na végre, itt a nyár!** (magyar) 11–12-én f1 (11322). **Neveletlen hercegnő** (mb. am.) 15–17-ig de. f11, f3 (90931).

CAMPONA STER CENTURY MEGAPLEX (XXII., Nagytétényi út 37–45. Tel.: 424-3333) **Penge 2** (am.)*** h1, n4, h6, n9, éjjel h11. **Bővér szálló** (am.)** 12, 2, 4, 6, 8, éjjel n11. **Végzősség** (am.)* este 9. **Szilaj, a vad völgy paripája** (mb. am. rajzfilm) 11, 1, 3, 5, 7. **Jégkorszak** (mb. am. animációs) f12, f2, f4, f6, f8, f10. **Pókember** (mb. am.) n1, h3, n6, h8, éjjel n11. **40 nap és 40 éjszaka** (mb. am.)* n2, n4, f6, h8, éjjel 10. **Star Wars II. rész – A klónok támadása** (mb. am.) 11, h2, f5, f8, éjjel f11. **Valami Amerika** (magyar)* n5, h7, n10. **Monte Cristo grófja** (am.) h5, n8, h10. **Tiszta ügy** (am.)** h4, f9. **A Skorpiókirály** (mb. am.)* n7.

CINEMA CITY CSEPEL PLAZA (XXI., Rákóczi F. út 154–170. Tel.: 425-8111) **Jégkorszak** (mb. am. animációs) h3, f5, n7, 8, 12–13-án éjjel 10 is, 12–14-ig 1 is, 13–14-én de. 11 is. **Pókember** (mb. am.) h3, n6, h8, 12–13-án éjjel n11 is, 13–14-én n1 is. **Szilaj, a vad völgy legendája** (mb. am. rajzfilm) 1, h3, f5, n7, 8, 12–13-án éjjel 10 is, 13–14-én de. n12 is. **Monte Cristo grófja** (am.) h3, n6, h8, 12–13-án éjjel n11 is, 13–14-én n1 is. **Pán Péter – Visszatérés Sohaországba** (mb. am. rajzfilm) 2, 4, 13–14-én de. 12 is. **40 nap és 40 éjszaka** (mb. am.)* f7, f9, 12–13-án éjjel f11 is. **Szömy Rt.** (mb. am. animációs) 2, 4, 13–14-én de. 12 is. **Valami Amerika** (magyar)* h6, 8, 12–13-án éjjel 10 is. **Star Wars II. rész – A klónok támadása** (mb. am.) h3, f6, n9, 12–14-ig 1 is, 13–14-én de. 11 is.

CINEMA CITY ÚJ UDVAR (III., Bécsi út 38–44. Tel.: 437-8383) **40 nap és 40 éjszaka** (mb. am.)* f3, f5, f7, f9, 12–13-án éjjel f11 is. **Traffic** (am.–német)** 11-én és 14–17-ig f3, f6, f9, 12–13-án f2, f5, f8, éjjel f11. **Valami Amerika** (magyar)* f4, h6, 8, 12–13-án éjjel n11 is. **Mulholland Drive – A sötétség útja** (am., D. Lynch)*** 11-én és 14–17-ig f5, h8, 12–13-án n4, f7, h10. **Star Wars II. rész – A klónok támadása** (mb. am.) 11-én és 14–17-ig h3, f6, n9, 12–13-án h4, f7, n10, 12–13-án 1 is, 13-án de. n11 is, 14-ig de. 12 is. **Szilaj, a vad völgy legendája** (mb. am. rajzfilm) 1, h3, f5, n7, 8, 12–13-án éjjel 10 is, 13–14-én de. n12 is. **Monte Cristo grófja** (am.) h3, n6, h8, 12–13-án éjjel n11 is, 13–14-én n1 is. **Pán Péter – Visszatérés Sohaországba** (mb. am. rajzfilm) 2, 4, 13–14-én de. 12 is. **40 nap és 40 éjszaka** (mb. am.)* f7, f9, 12–13-án éjjel f11 is. **Szömy Rt.** (mb. am. animációs) 2, 4, 13–14-én de. 12 is. **Valami Amerika** (magyar)* h6, 8, 12–13-án éjjel 10 is. **Star Wars II. rész – A klónok támadása** (mb. am.) h3, f6, n9, 12–14-ig 1 is, 13–14-én de. 11 is.

CORVIN BUDAPEST FILMPALOTA (VIII., Corvin köz 1. Tel.: 459-5050 (személyes), 06-30-350-1000 (SMS-jegyrendelés a zárójelben lévő kód alapján)] **Penge 2** (am.)*** 11, n2, f4, h6, 8, éjjel n11 (91009). **Bővér szálló** (am.)** f12, f2, f4, f6, f8, f10 (91016). **Sziszakötő** (am.)* f11, f1, f3, f5, f7, f9, éjjel f11 (91017). **Jégkorszak** (mb. am. animációs) 10, f2, n4, 5, h7, f9 (91005). **Szilaj, a vad völgy legendája** (mb. am. rajzfilm) 11–14-ig és 16–17-én 10, 2, 6, 15-én 6 (91012). **Pókember** (mb. am.) 11–14-ig és 16–17-én h12, h4, h8, éjjel 10, 15-én h8, éjjel 10 (91007). **Star Wars II. rész – A klónok támadása** (mb. am.) 10, h1, f7 (90998). **40 nap és 40 éjszaka** (mb. am.)* éjjel f11 (90983). **Tiszta ügy** (am.)** este f10 (91008). **Egy csodálatos elme** (am.)* 11-én és 15-én de. f11, 12-én és 16-án f4 (90968). **Harry Potter és a bölcsek köve** (mb. am.) 11-én, 13-án és 15-én f4, 14-én de. f11 (90946). **Lovagregény** (am.)* 12-én és 16-án de. f11, 17-én f4 (90941). **A gyűrűk ura – A gyűrű szövetsége** (mb. am.–új-zélandi)* 13-án és 17-én de. f11, 14-én f4 (90955).

HOLLYWOOD MULTIPLEX DUNA PLAZA (XIII., Váci út 178. Tel.: 467-4267 (személyes), 06-20-453-4300 (SMS)] **Penge 2** (am.)*** 11, n2, f4, h6, 8, éjjel n11, 12–13-án éjjel n1 is. **Bővér szálló** (am.)** f11, f1, f3, h5, h7, h9, éjjel h11, 12–13-án éjjel f1 is. **Star Wars II. rész – A klónok támadása** (mb. am.) 11, h2, n5, 7, h10. MIB – SÖTÉT ZSARUK 2 (mb. am.)* 17-én éjjel 12.01. MIB – SÖTÉT ZSARUK 2 (Men In Black 2) (English version, eredeti nyelven, magyar felirattal)* 17-én éjjel 12.01. **Jégkorszak** (mb. am. animációs) 10, h12, f2, n4, 5, h7, f9, éjjel f11, 12–13-án éjjel 12 is. **Szilaj, a vad völgy paripája** (mb. am. rajzfilm) h10, n12, 1, h3, f5, n7. **Tiszta ügy** (am.)** éjjel n11, 11–15-ig és 17-én 8 is. **Sziszakötő** (am.)* n11, h1, 3, n6, f8, h10, 12–13-án éjjel h12 is. **Pókember** (mb. am.) h11, n2, f4, n7, h9, 12–13-án éjjel 11 is. **Na végre, itt a nyár!** (magyar) n11, n1, 2. **Traffic** (am.)** 4, f7, n10, 12–13-án éjjel h12 is. **Jégkorszak** (Ice Age) (English version, eredeti nyelven, magyar felirattal) f6. **Pókember** (Spider-Man) (English version, eredeti nyelven, magyar felirattal) este f10. **Valami Amerika** (magyar)* h11, 1, n4, n8, 12–13-án éjjel 12 is. **Pán Péter – Visszatérés Sohaországba** (mb. am. rajzfilm) h2. **40 nap és 40 éjszaka** (mb. am.)* f12, h4, 6, n9, éjjel 10, 12–13-án éjjel h12 is. **Szömy Rt.** (mb. am. animációs) n2. **A gyűrűk ura – A gyűrű szövetsége** (mb. am.–új-zélandi)* 3, 12–17-ig de. 10 is. **Star Wars II. rész – A klónok támadása** (English version, eredeti nyelven, magyar felirattal) n7. **Nevem Sam** (am.)* este 9, 12–13-án éjjel n12 is.

HOLLYWOOD MULTIPLEX LURDY HÁZ (IX., Mester utca és Könyves Kálmán körút sarok. Tel.: 467-4267 (személyes), 06-20-453-4300 (SMS)] **Bővér szálló** (am.)** 12, 2, 4, 6, 8, éjjel 10, 12–13-án éjjel 12 is, 13–14-én de. 10 is. **Penge 2** (am.)*** n3, h5, n8, h10, 12–13-án éjjel n1 is, 13–14-én de. h12 is. **Jégkorszak** (mb. am. animációs) h1, f3, n5, f10, 11–14-ig és 16–17-én 6, h8 is, 13–14-én de. 11 is. **Sziszakötő** (am.)* n2, f4, h6, 8, éjjel n11, 13–14-én de. 11 is. **Szilaj, a vad völgy paripája** (mb. am. rajzfilm) n1, n3, n5, n7, 13–14-én de. n11 is. **Valami Amerika** (magyar)* n9, éjjel h11. **Pókember** (mb. am.) h2, f5, 11–14-ig és 16–17-én 7, f10 is, 12–13-án éjjel 12 is, 13–14-én de. n12 is. **Pán Péter – Visszatérés Sohaországba** (mb. am. rajzfilm) 13–14-én de. h11. **Tiszta ügy** (am.)** h1, n4, 11–14-ig és 16-án h6, n9, éjjel h11 is. **Star Wars II. rész – A klónok támadása** (mb. am.) 2, h9, 12–13-án éjjel n12 is, 13–14-én de. n12 is. **40 nap és 40 éjszaka** (mb. am.)* h5, h7. **A gyűrűk ura – A gyűrű szövetsége** (mb. am.–új-zélandi)* 13–14-én de. n11. **Monte Cristo grófja** (am.) f2, 4, 9, 12–13-án éjjel f12 is. **Nevem Sam** (am.)* f7. **Na végre, itt a nyár!** (magyar, Fonyó G.) f2, f4, 13–14-én de. f12 is. **Traffic** (am.)** f6, f9.

HOLLYWOOD MULTIPLEX ÓBUDA (III., Bécsi út 154. Tel.: 467-4267) **Szilaj, a vad völgy paripája** (mb. am. rajzfilm) 2, 4, 6, 13–14-én de. 10, 12 is. **Penge 2** (am.)*** 3, n6, 8, éjjel n11, 13–14-én de. f11, h1 is. **Bővér szálló** (am.)** 1, 3, 5, 7, 9, 12–13-án éjjel h11 is, 13–14-én de. 11 is. **Jégkorszak** (mb. am. animációs) n3, n5, n7, n9, 13–14-én de. h11, f1 is. **Valami Amerika** (magyar)* n4, éjjel 10. **Pókember** (mb. am.) n3, h5, n8, h10, 13–14-én de. h12 is. **Star Wars II. rész – A klónok támadása** (mb. am.) 1, h4, f7, n10, 13–14-én de. n11 is. **Nevem Sam** (am.)* f8, éjjel 10. **Na**

KOSSUTH 4 MOZI (XIII., Váci út 14. Tel.: 349-3771) **Szilaj, a vad völgy paripája** (mb. am. rajzfilm) 10, 12, 2, 4, 6, 8, éjjel 10. **40 nap és 40 éjszaka** (mb. am.)* 11, 1, 3, 5, 7, 9. **Valami Amerika** (magyar)* 11, f2, h4, 6, n9. **Intimitás** (fr.–angol–német–sp.)*** éjjel 11. **Na végre, itt a nyár!** (magyar) 10, h12, f2. **Szembesítés** (Szabó I.)* este f10. **Egy csodálatos elme** (am.)* éjjel f11. **Kate & Leopold** (am)* 5, n8. **A Skorpiókirály** (mb. am.)* n4.

PÓLUS MOZI (XV., Szentmihályi út 131. Tel.: 419-4224, 419-4225) **Szilaj, a vad völgy paripája** (mb. am. rajzfilm) f1, n3, 4, h7, 13–14-én de. f11 is. **Penge 2** (am.)*** h3, n7, f9. **Jégkorszak** (mb. am. animációs) n2, f4, f6, f8, 13–14-én de. n12 is. **Tiszta ügy** (am.)** este n10. **Pókember** (mb. am.) h2, f5, h9, 13–14-én de. f11 is. **Star Wars II. rész – A klónok támadása** (mb. am.) 5, 8, 13–14-én de. 12 is.

UCI PALACE MOM PARK (XII., Alkotás út. 53. Tel.: 487-5670) **Star Wars II. rész – A klónok támadása** (digitális változat, eredeti nyelven) 3, h6, h9, 13–14-én de. h12 is. **Penge 2** (am.)*** h3, n6, h8, éjjel n11, 13–14-én de. n11, f1 is. **Pókember** (mb. am.) f3, 5, f8, éjjel 10, 13–14-én de. f12 is. **Szilaj, a vad völgy paripája** (mb. am. rajzfilm) n3, n5, 6, 8, h10, 13–14-én de. n11, n1 is. **Jégkorszak** (mb. am. animációs) h4, f6, f8, n10, 13–14-én de. 10, h12, h2 is. **Star Wars II. rész – A klónok támadása** (mb. am.) 4, 7, éjjel 10, 13–14-én de. 10, 1 is. **40 nap és 40 éjszaka** (mb. am.)* f4, f7, f9, éjjel f11, 13–14-én de. h11, n2 is. **Na végre, itt a nyár!** (magyar, Fonyó G.) 2, f5, h7, 9, 13–14-én de. f11 is. **Kate & Leopold** (am)* 2, 13–14-én de. 11 is. **Pánikszoba** (am.)*** n9, éjjel f11. **A gyűrűk ura – A gyűrű szövetsége** (mb. am.–új-zélandi)* h5.

URÁNIA NEMZETI FILMSZÍNHÁZ (VIII., Rákóczi út 21. Tel.: 486-3400) **A Hídember** (magyar) 5, 8, 13–15-ig de. 11 is, 15-én 2 is. **Iris** (angol)* 8, 11–12-én és 15–17-ig n7 is, 13–14-én 5 is. **Amelie csodálatos élete** (mb. fr.)* f8, 11–12-én és 15–17-ig 4 is, 13–14-én f3 is. **Bamie apró bosszúságai** (fr.)** 11-én és 17-én f6. **Az ember, aki ott se volt** (ff. am., J. Coen)*, **Kísérőfilm: Akvárium** (Kollár L.) 12-én és 15-én 5. **Egy csodálatos elme** (am.)* 13-án és 16-án 5. **Moulin Rouge** (am.)** 14-én 5, 17-én 3. **Vuk** (magyar rajzfilm) 11-én f4, 14-én 2. **Ének a csodaszarvasról** (magyar animációs) 12-én és 14-én f4, 13-án 2. **Lúdas Matyi** (magyar rajzfilm) 13-án és 16-án f4. **A gyűrűk ura – A gyűrű szövetsége** (mb. am.–új-zélandi)* 17-én f2. **Az inkák kincse** (mb. bolgár) 11-én 3. **Szűrke Bagoly** (angol) 12-én 3. **Harry Potter és a bölcsek köve** (mb. am.) 13-án 2. **E.T. – A földönkívüli** (mb. am.) 14-én f3. **Préri** (m. román) 15-én 3. **Indián kaland Ontariónban** (mb. román) 16-án 3.

WESTEND STER CENTURY MEGAPLEX (VI., Váci út 1–3. Tel.: 238-7222) **Szitakötő** (am.)* f12, h2, 4, n7, f9, éjjel h11. **Szilaj, a vad völgy paripája** (mb. am. rajzfilm) 10, 12, 2, 4, 6, 8, éjjel 10. **Bővér szálló** (am.)** n12, f2, h4, h6, h8, h10, 12–13-án éjjel h12 is. **Penge 2** (am.)*** 10, f1, 3, f6, 8, éjjel f11. **Pókember** (mb. am.) f11, 1, f4, 6, h9, 12–13-án éjjel n12 is. **Valami Amerika** (magyar)* n12, 2, f5, éjjel f11. **Jégkorszak** (mb. am. animációs) n11, n1, n3, n5, n7, n9, éjjel n11. **40 nap és 40 éjszaka** (mb. am.)* f12, f2, f4, f6, f8, f10, 12–13-án éjjel f12 is. **Tiszta ügy** (am.)** n11, h1, n4, h6, f9, 12–13-án éjjel 11 is. **Star Wars II. rész – A klónok támadása** (mb. am.) n11, 1, h4, f7, n10. **Pánikszoba** (am.)*** f7, 9. **Monte Cristo grófja** (am.) h12, f3, n6, n9, éjjel h11. **Na végre, itt a nyár!** (magyar, Fonyó G.) 11, n2, n5. **A pokoli torony balekjai** (fr.) h3, n8, 11–14-ig és 16–17-én n1 is. **A nagyon nagy Ő** (mb. am.) h5, n10. **Traffic** (am.)** 7, éjjel n11. **Show-time – Végtelen & képtelen** (am.)* h11, h1, 3, 5.

ARTMOZI-HÁLÓZAT

BEM (II., Margit krt. 5/B. Tel.: 316-8708) Felújítás miatt zárva július 11-én! **A sziget foglya** (fr.)* 12-én 4. **Egy csodálatos elme** (am.)* 12-én 6, 14-én f9. **Malena** (olasz)*** 12-én 8. **A nagy Lebowski** (am.)* 12-én este f10. **Mátyás, az igazságos** (magyar rajzfilm) 13-án 2. **Kék madár** (mb. szovjet–am.) 13-án n4. **Csokoládé** (am.) 13-án 5. **Anyegin** (angol) 13-án 7. **Moulin Rouge** (am.)** 13-án 9. **Ének a csodaszarvasról** (magyar animációs) 14-én 3. **Fehérlófia** (magyar rajzfilm) 14-én h5. **Az óceánjáró zongorista legendája** (olasz)* 14-én n7. **A hetedik szoba** (magyar) 15-én 4. **Szerelemre hangolva** (hongkongi)** 15-én 6. **Szeress, ha tudsz** (am.)** 15-én 8. **Mesterjel** (svédországi)* 16-án 4. **Ha** (sp.–fr.–olasz)* 16-án n9. **28 nap** (am.)* 17-én 4. **A lápvidék gyermekei** (fr.)* 17-én 6. **Ízlés dolga** (fr.)* 17-én 8.

CIRKO-GEJZÍR (V., Balassi B. u. 15–17. Tel.: 269-0904) **Vérvörös** (mexikói–sp.–fr.)** 11-én 5. **Gadjo Dilo** (T. Gatlif) 12-én 5. **Tangó** (sp., C. Saura)* 13-án 5. **Az ezredes úmak nincs, aki írjon** (mexikói–sp.–fr., A. Ripstein) 14-én 5. **Solaris I–II.** (A. Tarkovszkij) 15-én 6. **Stalker I–II.** (A. Tarkovszkij) 16-án 6. **Kárhozat** (Tarr B.) 17-én 5. **Édes2kettes** (hongkongi)** 11-én 7. **Filmklub** (előadó Vígh Emőke) 12-én 7. **Lábad között** (sp., M. G. Pereira)*** 13–14-én 7. **Kikujiro nyara** (japán)* 17-én 7. **Hálószobák és előszobák** (angol, R. Troche)** 11–12-én 9. **Kiss Kiss** (Bang Bang) (angol, S. Sugg)** 13–14-én 9. **Mortal Transfer – Végzetes hipnózis** (fr.)*** 15-én 9. **A Fekete Tigris könnyei** (thai)* 16-án 9. **Második bőr** (spanyol, G. Vera)*** 17-én 9. **Aranyhere** (sp., B. Luna)*** 11–12-én f6. **Tükör** (A. Tarkovszkij) 13-án 5. **Gabbeh** (iráni, M. Makhmalbaf) 14-én f6. **2000 ahogy én látom... Az élet könyve** (H. Hartley)* 15-én f6. **Mell és a Hold** (sp., B. Luna)**, **Kísérőfilm: Önmarcangolás** (Németh P.) 16–17-én f6. **A kör** (iráni, J. Panahi)* 11–13-ig 7. **A tükör** (iráni, J. Panahi)* 14–17-ig 7. **A fehér léggömb** (iráni, J. Panahi) 9. Cirko Galéria: Lakatos Klára kiállítása.

EURÓPA (VII., Rákóczi út 82. Tel.: 322-5419) **Ének a csodaszarvasról** (magyar animációs) 11-én és 15-én 3. **Bamie apró bosszúságai** (fr.)** 12-én 3, 13–14-én és 16-án 5. **Shrek** (mb. am. animációs) 13-án 3, 16-án f5. **Sacra Corona** (magyar) (10 éven aluliak csak szülői kísérettel látogathatják) 14-én és 16-án 3. **Harry Potter és a bölcsek köve** (mb. am.) 17-én 2. **Fújd szárazra, édes!** (német–angol–am.)* 11-én h5, 12-én 3, 15-én 3, 17. **Idióták** (dán)*** 11-én és 16-án f7, 12-én f5, 15-én f9. **Idegielés – The Blair Witch Project** (am.)** 15-én h5, 16-án 3. **Más világ** (am.)** 12-én f7, 17-én f5. **Pánikszoba** (am.)*** 13-án f7, 17-én f9. **Kate & Leopold** (am)* 14-én f7. **„O" bosszúságai** (fr.)** 11-én és 17-én f6. **Az ember, aki ott se volt** (ff. am., J. Coen)*, **Kísérőfilm: Akvárium** (Kollár L.) 12-én és 15-én 5. **Egy csodálatos elme** (am.)* 13-án és 16-án 5. **Moulin Rouge** (am.)** 14-én 5, 17-én 3. **Vuk** (magyar rajzfilm) 11-én f4, 14-én 2. **Ének a csodaszarvasról** (magyar animációs) 12-én és 14-én f4, 13-án 2. **Lúdas Matyi** (magyar rajzfilm) 13-án és 16-án f4. **A gyűrűk ura – A gyűrű szövetsége** (mb. am.–új-zélandi)* 17-én f2. **Az inkák kincse** (mb. bolgár) 11-én 3. **Szűrke Bagoly** (angol) 12-én 3. **Harry Potter és a bölcsek köve** (mb. am.) 13-án 2. **E.T. – A földönkívüli** (mb. am.) 14-én f3. **Préri** (m. román) 15-én 3. **Indián kaland Ontariónban** (mb. román) 16-án 3.

HUNNIA (VII., Erzsébet krt. 26. Tel.: 322-3471) **Lottózsonglőrök** (ír)* 11-én 4. **A gyűrűk ura – A gyűrű szövetsége** (mb. am.–új-zélandi)* 12-én f4, 14-én n4. **Harry Potter és a bölcsek köve** (mb. am.) 13-án n4. **Lány a hídon** (ff. fr.)* 15-én 4. **Dalok a második emeletről** (svéd)** 16-án 4. **Macskajaj** (E. Kusturica)* 17-én 4. **Tangó** (sp.)* 11-én 6. **A Kelet az Kelet** (angol)* 12-én f7. **Vesszőfutás** (svéd)*** 13-án n7. **Gladiátor** (am.)** 14-én n7. **Az Északi-sarkkör szerelmesei** (sp.)* 15-én f6. **A legkisebb film a legnagyobb magyarról, avagy ha nincs kéz, nincs csoki** (Kálmánchelyi Z., Stefanovics A., Végh Zs.) 11-én 8, 16-án 6, 17-én h6. **Egy csodálatos elme** (am.)* 11-én h9, 15-én f8. **Trainspotting** (angol)** 12-én f9, 17-én n9. **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am.)*** 12-én éjjel n11. **Moulin Rouge** (am.)** 13-án 8. **Blöff** (angol)***, **Kísérőfilm: A mesterlövész** 14-én 9. **Pop, csajok satöbbi** (am.)* 16-án h7. **Vízcseppek a forró kövön** (fr.)** 17-én f7. **Bridget Jones naplója** (angol–am. eredeti nyelven, magyar felirattal)* 13-án éjjel 10. **Eleven hús** (sp.)** 16-án n9.

KULTIPLEX (IX., Kinizsi u. 28. Tel.: 476-0116, 215-3388) **Ének a csodaszarvasról** (magyar animációs) 13–17-ig 3. **Shrek** (mb. am. animációs) 11-én, 13-án és 17-én 5. **Szömy Rt.** (mb. am. animációs) 14–16-ig 5. **Ragyogj!** (ausztrál)* 11-én és 14–17-ig 7. **Pánikszoba** (am.)*** 14-én 9. **Végszükség** (am.)* 15-én 9. **Táncos a sötétben** (dán–svéd–fr.)** 16–17-én 9.

MŰVÉSZ (VI., Teréz krt. 30. Tel.: 332-6726) **Isten nagy, én kicsi vagyok** (fr., P. Bailly)** f5, f7, n9. MEGVÁLTÓ SZEX (sp., L. Mana)** Premier előtt! éjjel 10. 101 **Reykjavík** (izlandi, B. Kormakur)** f5, n7, 8, h10. **A zongoratanárnő** (fr., M. Haneke)*** f5, n7, 8, h10. **Az ember, aki ott se volt** (ff. am., J. Coen)*, **Kísérőfilm: Kisposta** (Herman P. Szabó Gy.) 13–15-ig f7.

VÖRÖSMARTY (VII., Üllői út 4. Tel.: 317-4542) **A pokoli torony balekjai** (fr.) 11–12-én és 15–17-ig 3, 5. **Szembesítés** (feliratos változat, Szabó I.)** 7. **Vidocq** (fr.)** 9. **Szömy Rt.** (mb. am. animációs) 13-án n3. **A Skorpiókirály** (mb. am.)* 14-én n2. **A gyűrűk ura – A gyűrű szövetsége** (mb. am.–új-zélandi)* 15-én 2. **Ének a csodaszarvasról** (magyar animációs) 16-án 2. **Ének a csodaszarvasról** (magyar animációs) 17-én 2. **Penge 2** (am.)*** 17-én 4. **Ízlés dolga** (fr.)* 17-én 8.

ÖRÖKMOZGÓ (VII., Erzsébet krt. 39. Tel.: 342-2167) **Az élni vágyó asszony** (am., W. Wyler) 11-én f5. **Helyfoglalás, avagy a mogyorók bejövetele** (magyar, Szőke A.) 11-én f7. **Fellini – Róma** (olasz–fr., F. Fellini) 11-én f9. **A három testőr** (fr.–olasz, A. Hunebelle) 12-én f5. **Volt egyszer egy Amerika...** (am., S. Leone) 12-én h7. **Vuk** (magyar rajzfilm, Dargay A.) 13-án f5. **Limonádé Joe** (csehszlovák, O. Lipsky) 13-án f7. **Egy szelíd asszony** (fr., R. Bresson) 13-án f9. **Korzikai testvérek** (am., G. Ratoff) 14-én f5. **Árvák a viharban** (am., D. W. Griffith) 14-én f7. A hónap némafilmje, zongorán játszik Kecskeméti Gábor. **Gusztáv életre nevel** (magyar rajzfilm), **Római vakáció** (am., W. Wyler) 14-én f9. **Rendőrök és tolvajok** (olasz, M. Monicelli és Steno) 15-én f5. **Zsákutca** (am., W. Wyler) 15-én f7. **Gengszterek klubja** (am., F. F. Coppola) 15-én f9. **A három testőr** (fr., B. Borderie) 16-án f5. **Bicikligtolvajok** (olasz, V. De Sica) 16-án f7. **Metró** (fr., L. Besson) 16-án f9. **Egy asszony járt itt** (sp.–fr., J. A. Bardem) 17-én f5. **Tündérdomb** (magyar, Szőke A.) 17-én f7. **Rosemary gyermeke** (am., R. Polanski) 17-én 8.

PUSKIN [V., Kossuth L. u. 18. Tel.: 429-6080 (személyes), 429-6091 -6092 (automata), 06-30-350-1200 (SMS-jegyrendelés a zárójelben lévő kód alapján)] **Isten nagy, én kicsi vagyok** (fr., P. Bailly)** f12, n3, 5, 7, 9 (80582). 101 **Reykjavík** (izlandi)** f2, n4, 6, h8, f9, f10 (86753). **Szembesítés** (Szabó I.)** n12, n5 (84135). **Amelie csodálatos élete** (mb. fr.)* n2, n7 (80584). **Nevem Sam** (am., J. Neison)* h12, f4 (90997). Café Cinema: Július 13-ig Barakonyi Szabolcs Vége a bálnak című fotókiállítása, július 16-tól a Képzőművészeti Egyetem hallgatóinak kiállítása tekinthető meg.

SZINDBÁD (XIII., Szent István krt. 16. Tel.: 349-2773) **8 nő** (fr., F. Ozon)** 5, n7. EL NINO (magyar, Klöpfler T.)* 7, f9. **Vidocq** (fr.)** 11–13-ig f5. **Tiszta lap** (magyar, Szirtes J., feLugossy L.)* 14-én h5 (video). **Barnie apró bosszúságai** (fr.)** 15–17-ig h5. **A zongoratanárnő** (fr., M. Haneke)*** n9.

TABÁN (I., Krisztina krt. 87–89. Tel.: 356-8162) **Budapest retro** (Papp G. Zs. angol feliratal) 11-én és 16-án f7, 13-án n6 (video). **A legkisebb film a legnagyobb magyarról, avagy ha nincs kéz, nincs csoki** (magyar), **uristen@menny.hu** (magyar) 11-én 9, 16-án este f10, 17-én éjjel 10. **Straight Story** (am., D. Lynch)* 12-én 7. **Moszkva tér** (Török F.)*, **Kísérőfilm: 2000 méter** (Nyitrai M.) 12-én 9, 16-án 8. **Vízipók, csodapók** (magyar rajzfilm) 13-án h4. **Ez a szerelem** (fr., J. dayan)** 13-án h7, 14-én 7. **Egy csodálatos elme** (am., P. Howard)* 13-án f9. **Keménykalap és krumplior** (magyar) 14-én h4. **Az idő urai** (magyar-fr. rajzfilm) 14-én f6. **Buena Vista Social Club** (W. Wenders) 14-én h9. **Az óceánjáró zongorista legendája** (olasz)* 15-én h6. **Mulholland Drive – A sötétség útja** (am., D. Lynch)*** 15-én 8. **Esterházy-vacsora** (Papp G. Zs.), **Tandori** (Papp G. Zs.) 17-én f7. **Van élet a halál előtt?** (magyar) (video) 17-én 8.

TOLDI (V., Bajcsy-Zsilinszky út 36–38. Tel.: 472-0397) **Iris** (angol)* f6, 7, 11-12-én f9 is. **Lolka és Bolka vakációja** (mb. lengyel rajzfilm) 14-én 3. **Intimitás** (fr.–angol–német–sp.)*** 13–15-ig f9, 16–17-én h7. **Kikötői hírek** (am.) 11–12-én n5, 13–17-ig f5. **Ismeretlen kód** (fr.–német–román, M. Haneke)* h9. **Mulholland Drive – A sötétség útja** (am., D. Lynch)*** 11–12-én n7, 16–17-én f9. **Moszkva tér** (Török F.)*, **Kísérőfilm: Kisposta** (Herman P. Szabó Gy.) 13–15-ig f7.

VÖRÖSMARTY (VII., Üllői út 4. Tel.: 317-4542) **A pokoli torony balekjai** (fr.) 11–12-én és 15–17-ig 3, 5. **Szembesítés** (feliratos változat, Szabó I.)** 7. **Vidocq** (fr.)** 9. **Szömy Rt.** (mb. am. animációs) 13-án n3. **A Skorpiókirály** (mb. am.)* 14-én n2. **A gyűrűk ura – A gyűrű szövetsége** (mb. am.–új-zélandi)* 15-én 2. **Ének a csodaszarvasról** (magyar animációs) 16-án 2. **Ének a csodaszarvasról** (magyar animációs) 17-én 2. **Penge 2** (am.)*** 17-én 4. **A lápvidék gyermekei** (fr.)* 17-én 6. **Ízlés dolga** (fr.)* 17-én 8.

CIRKO-GEJZÍR (V., Balassi B. u. 15–17. Tel.: 269-0904) **Vérvörös** (mexikói–sp.–fr.)** 11-én 5. **Gadjo Dilo** (T. Gatlif) 12-én 5. **Tangó** (sp., C. Saura)* 13-án 5. **Az ezredes úmak nincs, aki írjon** (mexikói–sp.–fr., A. Ripstein) 14-én 5. **Solaris I–II.** (A. Tarkovszkij) 15-én 6. **Stalker I–II.** (A. Tarkovszkij) 16-án 6. **Kárhozat** (Tarr B.) 17-én 5. **Édes2kettes** (hongkongi)** 11-én 7. **Filmklub** (előadó Vígh Emőke) 12-én 7. **Lábad között** (sp., M. G. Pereira)*** 13–14-én 7. **Kikujiro nyara** (japán)* 17-én 7. **Hálószobák és előszobák** (angol, R. Troche)** 11–12-én 9. **Kiss Kiss** (Bang Bang) (angol, S. Sugg)** 13–14-én 9. **Mortal Transfer – Végzetes hipnózis** (fr.)*** 15-én 9. **A Fekete Tigris könnyei** (thai)* 16-án 9. **Második bőr** (spanyol, G. Vera)*** 17-én 9. **Aranyhere** (sp., B. Luna)*** 11–12-én f6. **Tükör** (A. Tarkovszkij) 13-án 5. **Gabbeh** (iráni, M. Makhmalbaf) 14-én f6. **2000 ahogy én látom... Az élet könyve** (H. Hartley)* 15-én f6. **Mell és a Hold** (sp., B. Luna)**, **Kísérőfilm: Önmarcangolás** (Németh P.) 16–17-én f6. **A kör** (iráni, J. Panahi)* 11–13-ig 7. **A tükör** (iráni, J. Panahi)* 14–17-ig 7. **A fehér léggömb** (iráni, J. Panahi) 9. Cirko Galéria: Lakatos Klára kiállítása.

EURÓPA (VII., Rákóczi út 82. Tel.: 322-5419) **Ének a csodaszarvasról** (magyar animációs) 11-én és 15-én 3. **Bamie apró bosszúságai** (fr.)** 12-én 3, 13–14-én és 16-án 5. **Shrek** (mb. am. animációs) 13-án 3, 16-án f5. **Sacra Corona** (magyar) (10 éven aluliak csak szülői kísérettel látogathatják) 14-én és 16-án 3. **Harry Potter és a bölcsek köve** (mb. am.) 17-én 2. **Fújd szárazra, édes!** (német–angol–am.)* 11-én h5, 12-én 3, 15-én 3, 17. **Idióták** (dán)*** 11-én és 16-án f7, 12-én f5, 15-én f9. **Idegielés – The Blair Witch Project** (am.)** 15-én h5, 16-án 3. **Más világ** (am.)** 12-én f7, 17-én f5. **Pánikszoba** (am.)*** 13-án f7, 17-én f9. **Kate & Leopold** (am)* 14-én f7. **„O" bosszúságai** (fr.)** 11-én és 17-én f6. **Az ember, aki ott se volt** (ff. am., J. Coen)*, **Kísérőfilm: Akvárium** (Kollár L.) 12-én és 15-én 5. **Egy csodálatos elme** (am.)* 13-án és 16-án 5. **Moulin Rouge** (am.)** 14-én 5, 17-én 3. **Vuk** (magyar rajzfilm) 11-én f4, 14-én 2. **Ének a csodasz

Ma már csak a panoráma a régi

A pilisszántói Orosdy-kastély a századfordulón formavilágában és felszereltségében kifejezetten modern volt

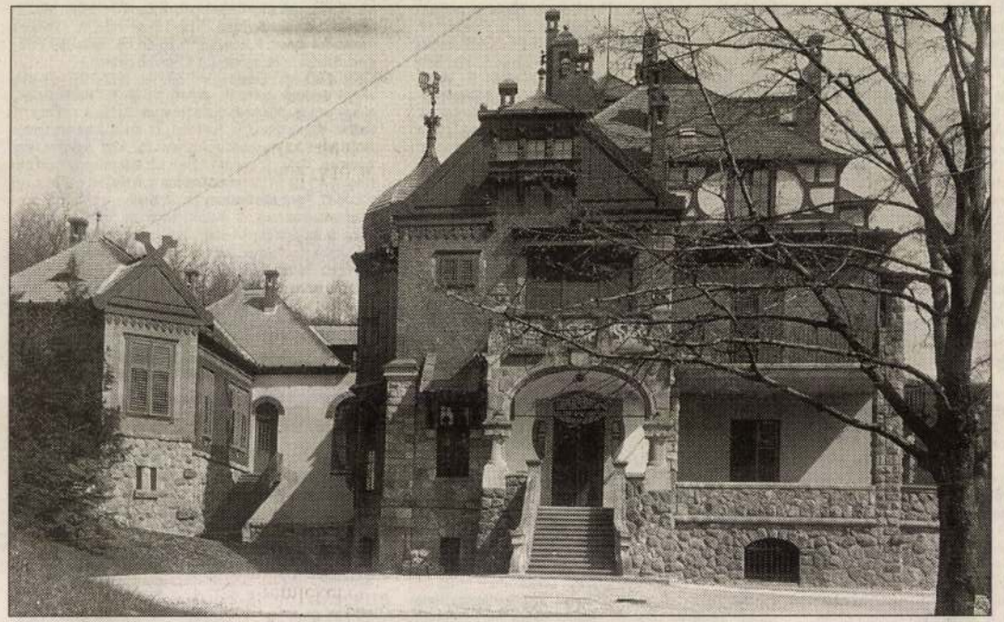

A mesekastély régi képes levelezőlapon... FORRÁS: PILISSZÁNTÓ, POLGÁRMESTERI HIVATAL

...és ma. Az eredeti állapot rekonstruálására nincs pénz FOTÓ: BÁNHALMI JÁNOS

Emlékezetem kissé megcsalt múlt héten, amikor azt írtam, a Valami Amerika páratlan csúcsot állított fel azzal, hogy huszonegy hete, sőt immár huszonkét hete a legnézettebb itt film. Lehűtő mosolyt csalt arcomra, hogy egyúttal elmeséltem, hogyan építi fel műveit az olvasói piramis kívánatmai szerint. Ebben a piramisban legalul helyezkednek el, akiknek a külsőség a fontos, mondjuk: a látszat, undorító, erőszakos vérgenyák, Törzs hordozóit. A kaszások igazából vámpírvirus, a Kaszás vadabb tűsák el egy új, minden eddiginél ri ellenségeivel, hogy együtt pusz-

jén költözött el Pilisszántóról; azóta a fővárosi önkormányzat által fenntartott Hegyhát utcai iskola a kastély kezelője. Erdei iskolát működtetnek benne, télen-nyáron várják a diákcsoportokat. Az utóbbi években a felújítás is megkezdődött, de még mindig sok-sok munka van hátra ahhoz, hogy a két szintet átfogó, kazettás mennyezetű hallban galéria futott körbe, az emeleten többek között „török" szobát, „tükörszobát" és egy kápolnát is berendeztek. A földszinten ebédlő és szalon csatlakozott a fogadótérhez.

Nagy dobások ubork aszezonra

Sandra Bullock misztikus thriller nyomozóiakért tér vissza

Élre vágott a Penge II.

FILMEK TOPLISTÁJA

Amikor a beszéd csak szükséges rossz

A Makrancos hölgy című, 1943-ban forgatott magyar vígjáték nem a műfaj csúcsa. Világháborús gondűző, amelyben kellő alapossággal megírt sztori híján Já- jelenléte az attrakció. Az Konstantinápolyban született. Apja – Schnabel Adolf – még Kossuthtal együtt, a szabadságharc után menekült Törökországba, ahol aztán világkereskedelmi vállalatot alapított, és alaposan meggaz-

MEINIG Artúr

MV 2002

Bende Csaba

A BUDAPESTI WENCKHEIM-PALOTA MŰEMLÉKI HELYREÁLLÍTÁSA, A FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR FELÚJÍTÁSA ÉS BŐVÍTÉSE

A PALOTA ÉPÍTTETŐJE

A Wenck család eredetileg frank eredetű, a magyar állampolgárságot nyert főrangú családok egyike. Daniel Wenck 1559-ben nyert nemességet I. Ferdinánd császártól, Wenck Ágostont pedig II. Rudolf császár emelte birodalmi nemesi rangra Wenckheim előnévvel. A család fontos őse Wenck Albert volt, akinek fia, János 1683-ban orvosi oklevelet szerzett. Tudományos (!) érdemeiért Mária Terézia 1748-ban birodalmi lovaggá emelte családtagjaival együtt, ettől kezdve használta a család a Wenckheim családnevet. János elvette a békési főispán, Harrucker János leányát, vele pedig az óriási gyulai uradalmat is. Fiai közül II. (Wenckheim) József (1733) és (Xavéri) Ferenc (1736) katonai pályát futottak be, és 1781-ben II. József császártól magyar honosságot is nyertek. Mária Terézia 1776-ban bárósságra emelte a Wenckheim családot, II. (Wenckheim) Józsefet pedig I. Ferenc császár emelte grófi méltósággá 1802-ben.

A grófi ág alapítója – tehát gróf Wenckheim (II.) József altábornagy – 1803-ban meghalt Bécsben. (József osztrák altábornagyként a francia, török és porosz háborúkban harcolt, különösen Szabács és Zimony ostrománál szerzett érdemeket.) Két fia közül csak Wenckheim Ferenc gróf (1785) tartotta fenn tovább a család férfiágát (Wenckheim Frigyes gróf, 1842!), míg József Antalnak (1780) csak egyetlen leánya (Krisztina) született 1849-ben.

A bárói ág alapítója, Ferenc altábornagy Courtray ostrománál halt meg 1794-ben. Fia, báró Wenckheim József 1778-ban született. József, mint Arad vármegye főispánja, kiváló érdemeket szerzett a Békés megyei belvizek és mocsarak lecsapolása területén. Egyik fia, báró Wenckheim Béla (1811) ellenzéki követ volt 1848 előtt. 1848-ban, az első független magyar kormány idején Békés vármegye főispánja lett, ezért menekülnie kellett. Amnesztiát, majd tisztséget kapott, végül a kiegyezés után az Andrássy-kormány belügyminisztere lett, később csaknem fél éven át miniszterelnök. 1875-ben Tisza Kálmán kormányalakítása érdekében lemondott miniszterelnöki tisztéről.

Gróf Wenckheim Frigyes, Wenckheim Ferenc fia (belső titkos tanácsos és főudvarmester) 1842-ben született, jogot tanult, 1872-ben pedig elvette gróf Wenckheim Krisztinát. A gróf 1878-tól országgyűlési képviselő volt. (Frigyes gróf saját édes unokatestvérét vette el 1872-ben, amely tényt hosszú időn át igyekezett a sajtó és a hivatalosság is ködösíteni: még a lexikonok is mellébeszélnek ! – dr. Wekerle László kis lexikona, 1887; Révai Nagy Lexikona, 1926). A budapesti palota tervezésére – bár ókígyósi palotáját Ybl Miklóssal terveztette – nem Ybl Miklós, hanem Meinig Artur kapott megbízást.

AZ ÉPÍTÉSZ

A palota tervezője Meinig Artúr műépítész volt. Meinig Artúr Németországban született, szász származású építész, aki 1883-ban Magyarországon telepedett le. Azok közé a sokat foglalkoztatott, jó nevű és irigyelt építészek közé tartozott, akik maximálisan kiszolgálták megrendelőik ízlését, és ha kellett, a mindenkori építészeti feladat megoldását saját építészeti elképzeléseik alá rendelték. Ez lehet az oka annak is, hogy kora műépítészei nem kedvelték és nem fogadták köreikbe. Híre, sajtója szinte alig volt. Méltatása is csak egyetlen: „In memoriam Meinig Artúr" címmel jelent meg halála után a Magyar Építőművészet 1904. évi évfolyamában (314-315. old.). Idézet a búcsúztatóból: „Nem tartozott azok közé, kik logikusan, a meggyőződés erős érzésével új stílus után kutatnak, s a műtermek levegőjét puskaporossá teszik a modernség jelszavával. Más vizeken hajózott, mint azok, kik az építészet felszabadulását hirdetik a letűnt és szerepüket kellően betöltött stílusok zárt formái alól."

Meinig Artúr Waldheimben, Szászországban született 1853-ban, Drezdában a királyi építőiskolán, majd a drezdai Politechnikum-

A Károlyi-palota kapualja (Wágner Péter felvételei)

tőben készült. Műemlékről lévén szó, a tetőtér-beépítés – mely a végén csak az egyik szárnyban készült el – az engedélyezésnek is a központi problémájává vált. Látványvizsgálatok és zsűrik sora után csak az utca felé helyezhettünk el ablakokat, a kert felé nem.

A funkcionális elrendezéshez teljesen illeszkedik a művészettörténeti kutatások alapján teljes körű rekonstruálásra kiválasztott helyiségek vonulata. (A történeti dokumentációt ifj. Bibó István korábbi tudományos dokumentációját felhasználva Dávid Ferenc és Ridovics Anna készítette, a helyszíni kutatásokat Dávid Ferenc végezte, illetve vezette.) A Károlyi utcai első emeleti főhelyiségsort, valamint az idevezető lépcsőket és az előcsarnok jellegű aulákat, télikertet és kápolnát anyaghasználatával, burkolataival, részletképzésével együtt újjáépítettük, az idekerülő berendezéseket a történeti kor stílusához és a mai használathoz is igazodva – részben muzeális tárgyakból – határoztuk meg. Ez a berendezés végül anyagi okok miatt nem került ide. Eredeti elképzeléseink szerint – az alkalmi rendezvények idejét kivéve – az első emeleti palotasor is a kiállítások részeként látogatható, tehát bemutató- és egyben élő rendezvényterület.

A műszaki átadás – jó magyar szokás szerint hiányokkal – 2000 nyarának elején lezajlott. Rögtön utána ismét szervezeti átalakítás kezdődött, a létesítménynek ismét új neve van, egyes irodalmi szervezetek ki-, mások beköltöztek, de ez egy épület életéhez hozzátartozik. Az viszont nem tölt el boldogsággal bennünket, hogy az eredetileg teljesen nyitott, átjárható kulturális épületben ma már elektromosan reteszelt ajtók sora gátolja a szabad mozgást, az udvaron változatlanul személyautók parkolnak, a főszárny rekonstruált helyiségsorának nagy része autentikus mobilia nélkül, a kávéház részvételünk nélkül igen „takarékosan" kialakítva várja a látogatót.

Építészek: *Kőnig Tamás* DLA, *Wagner Péter* DLA
Építész munkatársak: *Csejtei Györgyi, Fixek Mónika, Ország Attila, Pásztor József*
Művészettörténészek: *Dávid Ferenc, Ridovics Anna*
Tartószerkezet-tervezők: *dr. Nagy Tibor, Barta Imre*
Épületgépészek: *Dobay István, Pacher László*
Elektromos tervezők: *Révhegyi Ferenc, Holló Mihályné*
Lebonyolító: Műber-Invest Kft.
Generálkivitelező: Architekton Rt.

ban végezte építészeti tanulmányait. Hallgatója volt az Építészeti Akadémiának, majd mielőtt önállósította volna magát, több drezdai építészműterem is foglalkoztatta. Később Bécsbe utazott, ahol F. Fellner és H. Helmer híres bécsi műtermében dogozott. 1883-ban, harmincévesen költözött Budapestre, ahol előkelő választékossággal tervezett neobarokk paloták sorát építette. Nevéhez fűződik a budapesti Wenckheim-palota mellett számos vidéki főúri kastély (pl. Tiszadob, Andrássy-kastély), a Stefánia úti neobarokk Park Klub, a tőketerebesi (ma Trebisov, Szlovákia) gróf Andrássy Gyula- és a rákoskeresztúri gróf Vigyázó Sándorné-mauzóleum. Ő tervezte – egy második díjas tervpályázat nyomán – a Budapesti Kereskedelmi Kamara székházát az Alkotmány utcában.

Meinig további ismertebb munkái: a stomfai Károlyi Alajos-kastély, a Jungfernyaraló a Városligeti fasorban, gróf Szapáry Géza kastélya Sorok-ujfalun, a Magyar Általános Takarékpénztár épülete a Nádor utca és József Attila utca sarkán, a Központi Tejcsarnok épülete a Rottenbiller utcában, a pátkai Tallián-kastély, az egykori Orosdi-vadászkastély Pilisszántón, a Dundzserszky-palota a Szabadság téren és az Adria Tengerhajózási Társaság palotája szintén a Szabadság téren.

A felsorolásból kitűnik, hogy Meinig termékeny építész volt, hiszen az ugyancsak hézagos felsorolás szerinti tervezési munkák mindössze húszéves budapesti tevékenységgel függenek össze. Meinig, aki el volt látva gazdag megrendelőkkel, viszonylag ritkán pályázott. Összesen három első díjas pályázatáról tudunk: ezek az ezeréves (millenniumi) kiállítás királysátra, az Adria Tengerhajózási Rt. palotája és a Rimamurány-salgótarjáni Rt. palotája. Nem lehet fel nem figyelnünk a már idézett nekrológ néhány mondatára: „Csöndben, külső szenzációk nélkül végezte hivatását s szerencséje, hogy bőven jutott számára megrendelés, főleg a magyar mágnáskörökből, hol hamar tetszést aratott számos kastélytervével. Így nem volt ráutalva, hogy erejét a sokszor hiábavaló és eredménytelen próbálkozásokra: a pályázatokra fordítsa."

Bizony, ezek igencsak figyelemre méltó mondatok, amelyben a kor építész társadalmának nem is nagyon rejtett, sőt irigységtől sem mentes kritikáját lelhetjük fel.

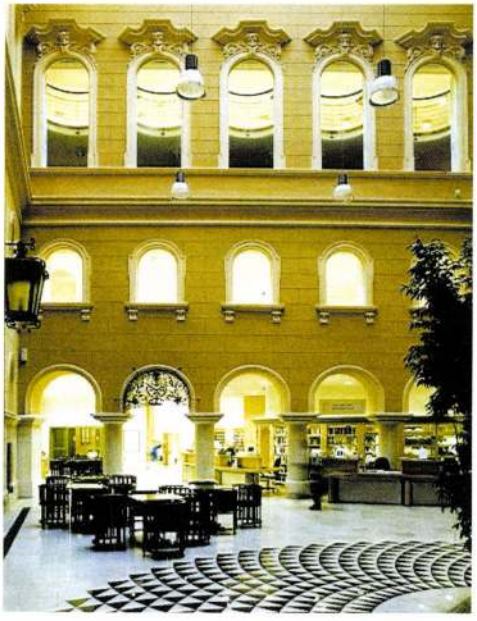

Részletek a Wenckheim-palotáról (A szerző felvételei)

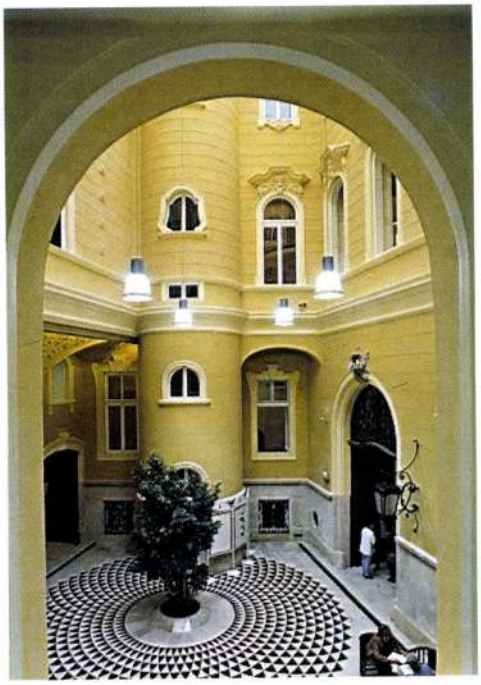

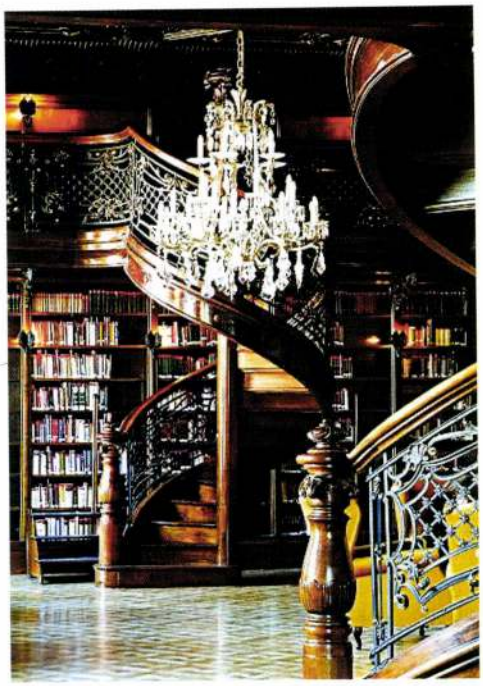

A PALOTA

Az épület terveit Wenckheim Frigyes, az építtető 1886-ban nyújtotta be engedélyezésre. A terveket a Közmunkatanács is elfogadta, így az engedélyt még az év folyamán kiadták. A kivitelező Pucher József, Pest ismert építész-iparosa volt. Az palota 1889 tavaszára elkészült, csaknem az eredeti engedélyezési terveknek megfelelően.

Az épület két utcára és a térre néző kőhomlakzatai kétszintesek. A trapéz alakú telek beépítését az építész rendkívül szellemesen oldotta meg: a legkeskenyebb homlokzatszakaszon is elegáns, nagyvonalú palotahomlokzat született. A keskeny főhomlokzat öttengelyes, középrizalitját a földszinten kocsiáthajtó, emeletét íves ablakok, a tetőt díszes, kupolás kiemelés hangsúlyozza. A kocsiáthajtó nyílásait finom kovácsoltvas rácsok zárják. A homlokzat íves főpárkányát Wenckheim-címeres oromzat hangsúlyozza. A Baross utcai homlokzat nagyvonalúságát a Reviczky utcai megismétli, bár itt megjelenik a II. emelet is kisméretű, kerek ablaksorral.

A főbejárati előcsarnok a kocsiáthajtóból nyílik, innen egyenes lépcsőkaron a vesztibül és a főlépcsőház következik.

A földszinten (magasföldszinten) voltak a gróf szobái, dolgozó- és hálószobája. Az első emeleten lévő reprezentatív termek Meinig nagyvonalúságát dicsérik. A lépcsőház tengelyében volt a fogadóterem, ehhez csatlakozott a grófnő szalonja és egy dohányzószalon. A másik (Baross utcai) oldalon a sarokszalon, majd a „kis táncterem" következett. Ennek folytatása volt a nagy bálterem. A bálterem mögött a famennyezetes ebédlő zárta a termek sorát.

A kivitelezés Pucher József építőmester, Szabó Antal (kőfaragómunkák), Marhenke Vilmos (fafaragómunkák), Jungfer Gyula (műlakatosmunkák), Bíró, Thék és Dippel (asztalosmunkák) nevéhez fűződtek.

AZ ÉPÜLET KÉSŐBBI SORSA

A palotát 1919 tavaszán (más palotákhoz hasonlóan) lefoglalták. (Épületünket „proletár múzeum" céljaira kívánták használni.) A zavaros időkben a román hadsereg is használta, majd kirabolta. A háború után a Wenckheim-örökösök bérbe adták a palota

nagyobb részét, amikor is különböző klubok és szervezetek bérelték a termeket.

Új korszak kezdődött a palota életében, amikor a székesfőváros 1926-ban megvásárolta a házat a fővárosi könyvtár számára. Az átalakítás 1929 nyarán kezdődött és egészen 1931 tavaszáig tartott. Elmondhatjuk, hogy a felújítás és az új funkció szerencsésen konzerválta a palota építészeti értékeit, így épületünk azon ritka városi paloták egyike, amely sikeresen – és a karbantartásnak köszönhetően – nagyrészt megőrizte eredeti építészeti minőségét is.

A könyvtárat már 1946-ban Szabó Ervinről nevezték el. A háború okozta károkat 1947-ig sikerült helyreállítani. Az épület sajnos 1956-ban is sérüléseket szenvedett, a helyreállítás 1958-ig tartott.

A főváros 1964-1970 között ugyan felújíttatta a könyvtárat, a 90-es évekre azonban a teljes műemléki felújítás és a bővítés elodázhatatlanná vált.

A SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR BŐVÍTÉSE. A WENCKHEIM-PALOTA MŰEMLÉKI FELÚJÍTÁSA

A Szabó Ervin Könyvtár rekonsrtukciójának és bővítésének előkészítése már a 90-es évek első felében megkezdődött. Első lépésként a zenei könyvtár új épületének kialakítására került sor. A zenei könyvtár új otthonára a védett, korábban iskolaként használt egykori Pálffy-palotában lelt 1998-ban. (Az Ötpacsirta utcai palotát gróf Pállfy Pálné részére tervezte Ybl Miklós 1867-ben.)

A Wenckheim-palota melletti ingatlanok (a Revitzky utcai lakóház és a Baross utcai lakóház) megszerzése után megindult a központi épület műemléki helyreállításának és a könyvtár fejlesztésének tervezése. A telkek egyesítése után a Baross utcai oldalon lévő épület lebontásával nyert telekrészen a könyvtár teljesen új kiszolgáló és raktáréplete, garázsa és autóparkolója, a Reviczky utcai lakóépület átalakításával pedig a gyermekkönyvtár és irodák elhelyezése oldódott meg. A műemlék palota teremsora így felszabadult az oda nem illő funkciók okozta méltatlan használat alól. Az új és átalakított épületek átvették a műemlék épülethez nem méltó funkciókat, a könyvtár reprezentációs termei és terei így teljes mértékben érvényesülhettek.

A tervezést Hegedűs Péter (MATESZ) építész vezető tervező irányította, a belsőépítészek Hefkó Mihály és Jakab Csaba voltak. Az építkezés több üteme alatt is sikerült sokáig működtetni a könyvtárat. Először az új épület (a könyvtári szárny), majd a gyermekkönyvtári szárny, végül a Wenckheim-palota műemléki helyreállítása és restaurálása készült el.

A műemlék-helyreállítási és bővítési munkák építési engedélye 1997 októberében kelt, a használatbavételi engedély dátuma pedig 2001. szeptember 6. A két időpont között eltelt időben valóban minden érintett elkövette a tőle telhetőt. A könyvtár kivitelezését első ütemben a MASZER Rt., második ütemben pedig a MASZER-KÖZÉV közös cége végezte. A restaurátori munkákat a SILVERT Rt. fogta össze.

A csaknem négyéves munkálatok eredményeként a Wenckheim-palota homlokzataival, lépcsőházával, teremsoraival újra teljes szépségében ragyoghat, az épülethez méltó berendezéssel és funkcióval, a nagyközönség pedig új, minden igényt kielégítő XXI. századi technikával felszerelt könyvtárat kapott.

Lampert Rózsa

KINDERDIJK A JELEN, RUDĂRIA A JÖVŐ VILÁGÖRÖKSÉGÉNEK MALOMEGYÜTTESE

Mióta az ember rájött arra, hogy az összegyűjtött magvak, illetve a megtermelt gabona csak összezúzva vagy megőrölve igazán élvezhető, azóta mindent meg is tett annak érdekében, hogy ezt a tevékenységet elvégezze, fejlessze, tökéletesítse.

Különböző népcsoportok, a természet adta lehetőségeket saját ötletességükkel párosítva, ezerféleképpen oldották meg a megfelelő táplálék-alapanyag előállításának a feladatát. Kezdetben az ember és az állat, később mindinkább a víz és a szél energiáját használták fel meghajtásra, a malomkövek mozgatására. Folyamatosan tökéletesítették az erőátviteli és az őrlőberendezéseket is. A pompeji kézi vagy állati erővel hajtott malmokat a Vezúv lávája őrizte meg számunkra, a vízimalmokról pedig már az ókori görögök, majd a rómaiak közül ifjabb Plinius és Vitruvius, az építész is megemlékezett, aki a fogaskerék-áttétel első leírását is adta.

Hamar kiderült, hogy ugyanannak az energiának a felhasználásával, valamint hasonló szerkezeti megoldásokkal a gabonaőrlésen túl sok más feladat is elvégezhető a malmok segítségével. Így jöttek létre a fűrész- és a papírmalmok, a kallómalmok, az olajütők, a vashámorok, a szárítómalmok stb. Változatos megjelenésű, eltérő szerkezeti kialakítású és funkciójú malmok mindenütt találhatók a világon, de nincs még egy hely, ahol olyan nagy számban és olyan kicsi területre koncentrálva lennének jelen, mint az ez évi tanulmányutunkon meglátogatott Kinderdijk (Hollandia) és a herkulesfürdői ipari konferencián megtekintett Rudăria (Románia) nevű településeken.

Kinderdijk látképe

Rozsda remekei Rómában

30 olajfestmény és 15 grafika a Magyar Akadémia kiállításán

Szép sikere és sajtóvisszhangja van annak a retrospektív kiállításnak, amelyet az 1999-ben, Párizsban elhunyt Rozsda Endre festőművész alkotásaiból rendeztek a Római Magyar Akadémián. A március 20-ig nyitva tartó tárlat harminc olajfestményt és tizenöt grafikát vonultat fel, melyek betekintést engednek a magyar és a nemzetközi szürrealizmus e jeles képviselőjének művészi fejlődésébe.

Rozsda az egyetlen magyar festő, akit az irányzat legnagyobb alakja, André Breton A szürrealizmusról című könyvében megemlít. A művész 1913-ban született Mohácson. Aba Novák-tanítványként a sikert már ifjú éveiben, Magyarországon megismerhette, majd 1937-től 1943-ig Párizsban dolgozott, ahol közeli kapcsolatot alakított ki többek között Szenes Árpáddal, Hajdú Istvánnal, Alberto Giacomettivel, Max Ernsttel, Picassóval és Francoise Gilot-val.

A háború után ismét Magyarországon festett, ahol az Európai Iskola egyik alapítója volt, 1956 után azonban végleg Franciaországot választotta hazájának.

A Rozsda Endre Baráti Kör szervezésében létrejött kiállítás anyagát, amelyet rangos múzeumok és magángyűjtemények bocsátottak rendelkezésre, korábban az Egyesült Államokban és Ausztriában állították ki, s a következő években Spanyolországban és Portugáliában fogják bemutatni. A művész munkásságát az artisztikus grafikáktól a lírai absztrakt alkotásokig bemutató tárlat kurátora Arturo Schwartz művészettörténész, s a védnökök tizenötös névsorán olyan személyiségek szerepelnek, mint a Rozsda-tanítvány Francoise Gilot (aki egyébként Picasso gyermekeinek anyja is),

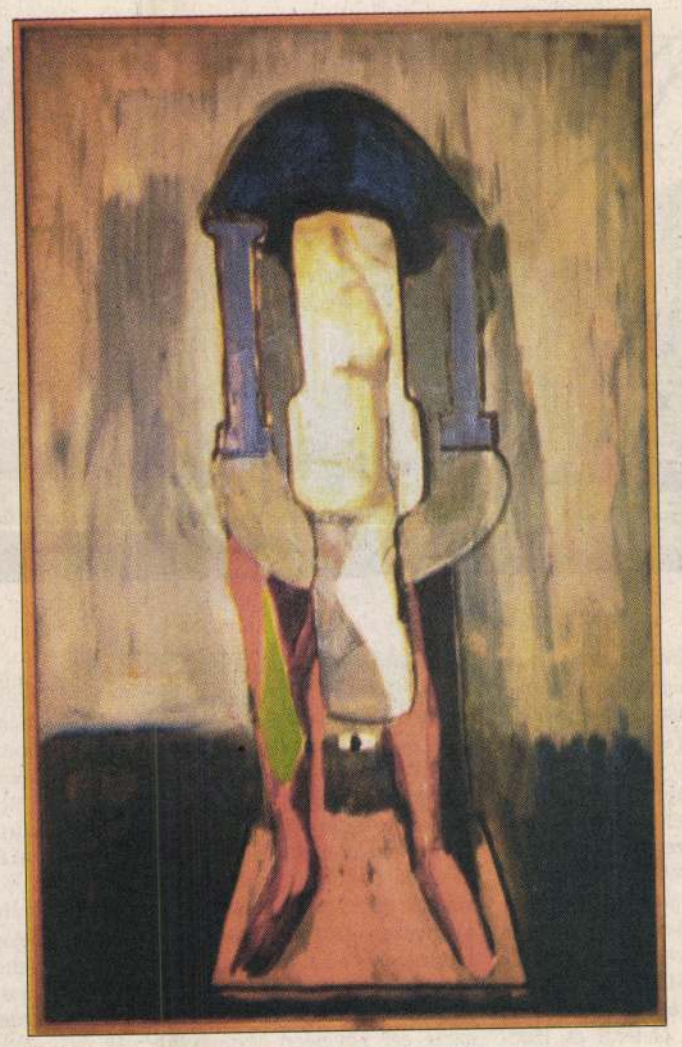

Császár a trónon (olaj, 1939)

Bruno Marquart, a párizsi Pompidou-központ igazgatója, Fejtő Ferenc történész, Hegyi Lóránt, a St. Étienne-i Modern Művészetek Múzeuma és nápolyi Kortárs Művészeti Központ igazgatója, Walter Veltroni, Róma és Demszky Gábor, Budapest főpolgármestere.

Csorba László, a Római Magyar Akadémia igazgatója lapunknak elmondta: a tárlatnak otthont adó intézet külföldön alkotott magyar művészek alkotásait bemutatva is igyekszik megismertetni a magyar kultúrát. A sorozatot 1999-ben Csernus Tibor – akinek életműve nagyrészt szintén Franciaországban született – nyitotta meg.

Róma, 2004. március

POGÁR DEMETER

A cárkisasszony stafírungja

Szvák Gyula az oroszországi magyar évad terveiről

Áttörést remél a jövő évi oroszországi magyar évad rendezvényeitől és az azt követő itthoni orosz bemutatkozástól Szvák Gyula, az eseménysorozat főkurátora, miniszteri megbízottja. A jeles russzista, akit az előkészületekről kérdeztünk, megjegyezte: tizenöt évnyi lemaradásunk halmozódott fel az orosz kapcsolatok ápolásában, fejlesztésében, amiből ideje behozni valamit.

– Az ezredforduló utánra odáig sikerült „leharcolni" magunkat, hogy közömbössé váltunk, beolvadtunk egy szürke, nem különösebben érdekes kelet-közép-európai térségbe az orosz partner szemében – jegyzi meg. A fordulat ígéretét a magyar miniszterelnök, Medgyessy Péter és Putyin elnök 2002. decemberi moszkvai tárgyalásai hozták, amelyeken megállapodtak a kulturális évadok kölcsönös megrendezésében is.

Ennek alapján a két kulturális miniszter, Hiller István és Mihail Svidkoj idén februárban írta alá a megállapodást. Nem sokkal az előtt, hogy az orosz elnök menesztette a miniszterelnököt, és a kabinet ügyvezető kormánnyá vált. Mondhatni, az utolsó pillanatban azért is, mert a szükséges előkészületeket még éppen meg lehet tenni a magyar évad tervezett jövő januári megnyitásához. Ebben kuratórium és tanácsadó testület segít, a megvalósítás pedig a Hungarofestre és a moszkvai magyar kulturális intézetre hárul.

A főkurátor megjegyzi, paritásos egyezség született a két tárca között. Ez különbözik azoktól, amelyeket az előző, francia- és olaszországi, britanniai évadok kapcsán kötöttek. A felek úgy döntöttek, ugyanannyi lesz a meghívott részvevők és az eltöltött napok száma mindkét országban. A költségeket mindig a fogadó ország állja, kivéve a szereplők honoráriumát és az utaztatást, amit a küldő fél fizet. – Ez a megoldás a korábbi, bizalmon alapuló orosz hagyományokhoz illeszkedik – teszi hozzá a magyar miniszteri megbízott, kiegészítve azzal, hogy a konkrét számokat a március végi, április eleji megbeszéléseken tisztázzák majd.

Tartalmi kérdésekben mindössze egyetlen ponton látszik eltérni az orosz fél álláspontja a magyarétól – tudjuk meg –, a kultúra fogalmában. És ez csöppet sem elméleti kérdés. – Mi szeretnénk tág értelemben fölfogni a kultúrát, hogy ne csak az elitnek szólót, hanem a tömegkultúrát is felölelje. Szélesebb befogadói közegnek szánjuk a magyar évadot. Tömegrendezvényekre, karneváli, vásári hangulatra is gondoltunk – mondja Szvák Gyula. Például az előző külföldi évadok kedvező tapasztalatai alapján Oroszországba is elvinnék a magyar népi mesterségek bemutatóját. Fölmerült a busójárás fölidézése vagy a kapolcsi összművészeti fesztivál „áthelyezése" egy Moszkvához közeli faluba. Az orosz fél azonban szűkebb kultúrafogalmat használ, mert az felel meg a moszkvai minisztérium feladatkörének és pénzügyi lehetőségeinek. – Ha például a sakk oroszországi népszerűsége miatt be akarjuk mutatni Polgár Juditot, az már nem a kultúra, hanem a sport területét érinti, ezért nekünk kellene vállalnunk a teljes költséget – magyarázza a főkurátor.

Szvák Gyula

A tágabb érdeklődés fölkeltése mellett másik alapelve a magyar évad felelőseinek, hogy extravagáns programokat hozzanak létre, amelyek új Magyarország-képet sugallnak. Jóllehet szeretnének támaszkodni az orosz közönség korábbi ismereteire. – Használjuk ki, hogy már nem kell politikailag manipulált értékeket bemutatnunk, viszont van mire alapoznunk – jegyzi meg Szvák Gyula. És az odaát máig emlékezetben élő magyar „termékek" között említi az Ikarusz busz vagy a magyar konzerv mellett a magyar filmet is, amelynek Jancsó az egyik fő szimbóluma. De szóba hozza az orosz és a magyar kultúrát összefűző területeket, személyiségeket – a rendező Ljubimovot például, aki valóságos kulturális nagykövetnek számít a két ország között. A mestertől értesült, hogy szívesen meghívná Eszenyi Enikőt rendezni a moszkvai Tagankába.

Ilyen összekötő kapocs az a történelmi tény is, hogy a néhai Pál cár leánya, Alekszandra hercegnő József főherceg felesége volt a XVIII. század végén, a XIX. század elején, és alakja köré mítosz szövődött. Zarándokhellyé vált az ürömi kápolna, ahová eltemették. A cárkisasszony stafírungja máig megmaradt, és Szvák Gyula tárgyalni szeretne arról, hogy ezt az anyagot összekapcsolják a Pál cár családjáról Moszkvában rendezendő kiállítással. Arról is tud, hogy a híres karmester, Szpivakov boldogan adna közös koncertet Kocsis Zoltánnal, Schiff Andrással.

– Oroszország túl nagy ahhoz, hogy mindenhol megjelenjünk – érvel. – De a jövő év első felében tartandó magyar évad során az egyébként is magas színvonalú kulturális életet élő Moszkván és Szentpéterváron kívül néhány orosz régióban is tervezünk programokat. Ott, ahol élő magyar kapcsolatokat találni, mint például a finn-ugor területeken vagy Baskíriában, és ahol inkább a történeti gyökerekre, a népi kultúrára összpontosítunk.

Amennyire lehetséges, az oroszországi magyar programokat pályáztatással választják ki. Ezzel szeretnék életre kelteni a két ország között szunnyadó kapcsolatokat, a civil kezdeményezéseket, amelyek tovább élhetnek az évad elmúlta után is. Mindez elősegítheti a gazdasági kapcsolatok fejlődését.

Épp ezért a miniszteri megbízott számít a hazai gazdasági versenyszféra támogatására. Az évad finanszírozásában részt vesz az állam – a megtakarítási csomag és minden ellenkező híresztelés ellenére –, noha talán szerényebb mértékben, mint a francia évad idején. Az összegről egyelőre egyeztetések folynak.

VARSÁNYI GYULA

HIRDETÉS

OTP HITELKÁRTYA
Jöhet bármi!

Ha van OTP Hitelkártyája, nem kell jól kamatozó lekötött betétjéhez nyúlnia ahhoz, hogy kihasználhasson egy kedvező vásárlási lehetőséget! Elég, ha előveszi OTP Hitelkártyáját, és elegánsan fizet hitelkeretéből. OTP Hitelkártyával akár **45 napig kamatmentesen** vásárolhat, egyébként pedig csak havi 1,2%* kamatot számítunk fel! A felhasznált összeget rugalmasan fizetheti vissza!

*THM: 15,38% – az 50%-os kedvezménnyel – 2004. június 30-áig

akció

www.otpbank.hu

OTP BANK

OTP HITELKÁRTYA

TELEVÍZIÓ

HIRSCH TIBOR

Szövegcsíktól firkatévéig

E sorok írója kísérletező kedvében kattogtatott végig negyven magát kellető adón, egyszer álmos délelőtt, másszor mozgalmas média-dologidőben, ellenőrizendő, van-e még olyan ósdi szolgáltató, aki nem kínál mást, csak a szimpla televíziós képet. Van: egy merítésre úgy féltucat. Féltucat televízió, ahol nincs ábrácska, nincs szimpla vagy dupla SMS-csík, nincs kis kép a nagy képben, nincs üzenet a következő műsorról, nincs telefonszám, webcím, villódzó megfejtés, a beolvasott friss hírnél is frissebb hír a képernyő alsó csücskébe skiccelve. E féltucaton belül elsősorban a gyerekcsatornák a tisztakép-szolgáltatók, esetleg a szappanopera szakos Romantika, amíg nem dönt úgy, hogy a dél-amerikai szépségek hányatott élete alá azért elférne a nemzetközi hó- és vízállásjelentés.

Multimédiás időket élünk. Azaz szöveg és kép együtt, csíkokba és dobozokba tördelve: életünk része. Csak míg a komputer monitorján mindezt magunk adagoljuk magunknak, és az egérrel ide-oda csúsztatva a kép dolgozik, addig a televízió a mi pupillánkat dolgoztatja, a mi agyunkban bízik, úgy is mint multiprocesszorban, amelyik millió bites sebességgel egyszerre föl tudja dolgozni például a Magyar ATV-n a Haraszti Miklóssal készült riportot úgy, hogy közben megfejti odalent a szövegcsík rejtvényét a budapesti Monet-kiállításról. És még nem is ez az igazi kihívás. Mocskolódó SMS-t és vicces-barátságos műsorvezetőt egyszerre élvezni a megfelelő ValóVilág-szeánszokban például sokkal nehezebb. Mint amikor a CNN-en tömegmészárlás sokkoló látványa alatt aprócska, de optimista számok lelkesítik az üzletembert: míg odafenn a képen gyilkolnak, részvényeinek árfolyama a szövegcsíkban addig is szépen emelkedik. Vagyis a durva szöveg–kép ellenpontok parallel feldolgozása adja a legkeservesebb munkát a nézői processzornak.

Bár itt is akad nézőbarát, szájbarágós megoldás. A Hír Tévé a minap külügyi államtitkárt interjúvolt, finoman szólva barátságtalan riporteri kérdésekkel. A riportalany talán ha egyszer állt nyerésre: válasza végre meggyőző gondolatsorrá állt össze. Jött is a felirat. Csupa nagybetű, mindent takaró színes táblán a tőmondatos figyelmeztetés. Éppen csak annyi, hogy az ország külpolitikája az ellenzék szerint súlyosan hibás. Közben a riportalany befejezi a mondatot. Elégedett és megkönnyebbült, azt hiszi, egyedül ő beszélt. Hogy a szövegcsík némán is közbeszólhat, sejtelme sincs. Mintha a beszélőfej fölé tréfás kezek menet közben szamárfület rajzolnának. Szamárfület, írott szavakból. Aki ezt nem érti, akinek nem világos, hogy itt a felirat dolga idézőjelbe tenni a képet, annak tényleg lassan ketyeg a multiprocesszora.

Persze az is lehet, hogy ez csak a kezdet. Hogy a szó szerinti szamárfülé a jövő. Ha majd a sokféle feliratcsíknak bealkonyul, és a technika is megengedi, a televíziós szerkesztő szabadon firkálgathat odafent a vezérlőpult mellett.

A futó műsorra rajzolhat igazi szamárfület és sormintát, illetlen ábrácskát és bökverset.

A futó műsorra rajzolhat igazi szamárfület és sormintát, illetlen ábrácskát és bökverset. Unalmas film közben bajszot a hősnőre. Televíziós graffiti. Izgalmasan hangzik. Csak remélni lehet, hogy ha a technika meglesz, rögtön tilos is lesz. Túl könnyű eszköz emberek megalázására, politikai elfogultság kiélésére. Keretek, dobozok, feliratok – összezavarni a nézői multiprocesszort: egyelőre ennyi is elég.

HÁZALÓ

Palota, melynek Párizsban látni mását

A postaládatartót még nem helyezték vissza helyére, s a gyönyörű kovácsoltvas csillár égői is csupaszon világítanak, de a Báthory utca 6. számú ház kapubejárójának és udvarának felújítása már elkészült.

FOTÓK: BÁNHALMI JÁNOS

A századfordulós elegancia csak a ház belső részein újult meg

Az 1895–1896-ban emelt háromemeletes épület tervezője Meinig Artúr (1853–1904), a századforduló ismertebb fővárosi építészeinek egyike. A Drezdában oklevelet szerzett mérnök 1883-ban Budapesten nyitott irodát. Palotákat, kastélyokat és középületeket egyaránt előszeretettel tervezett történelmi stílusban, de a késő eklektikához tartozó életművének több alkotásán már az új stílusjegyek hatása is megjelenik. Nevéhez fűződik többek között a Báthory utcai palota környéken található József Attila utca 8., a hajdani Magyar Általános Takarékpénztár székháza, valamint a szintén régen megszűnt Adria Hajóstársaság Szabadság tér 16. szám alatti központi épülete. „A jeles műépítész ritka finom műízlését hirdetik a József utcai Wenckheim- és Károlyi-féle paloták és a fővárosnak több főúri épülete" – méltatta Meinig Artúr munkásságát 1895-ben a Vasárnapi Ujság.

A századfordulós elegancia megjelenik a Báthory utca 4–6. számú házon is, amely eredetileg közös helyrajzi számon szerepelt, hiszen ugyanazon épület két külön lépcsőházáról van szó. A három utcára néző, terméskőből készült homlokzat legdíszesebb részei a sarokerkélyek és az első emeleti ablaksor, amely fölött neobarokk füzérek pompáznak, középen egy harcos oroszlánfejjel. Az emeleti erkély két szélén is egy-egy kőoroszlán üldögél, ezek zászlótartóként is funkcionálnak.

A ház figyelemre méltó értékei közé tartozik a Lefter János által készített kovácsoltvas bejárati kapu, illetve a szintén vasból kimunkált, tekintélyes földszinti csillár. A kikövezett udvarra nyíló ajtó, amelyen a hátsó lépcsőházhoz juthatunk, az abban található üvegtáblával együtt szintén a csodával határos módon, eredeti állapotában vészelte át a XX. századot.

Amikor az 1980-as évek végén a Budapesti Városvédő Egyesület munkatársai házról házra bejárták a Lipótvárost, hogy adatokat gyűjtsenek az itt található házak múltjáról, még élt az akkor éppen kilencvenéves Bódis néni, az utca egyik legidősebb lakója, a 6.-os számú épület egykori házmestere. Visszaemlékezése szerint – amelyet levéltári források is megerősítenek – az egyik emeleti szobában látható, márványból készült, korinthoszi oszloppal alátámasztott boltív egykor a báró Hatvany család kazettás falburkolatú könyvtárszobájába vezetett. A gazdagon díszített helyiség bejárati ajtaja napjainkban is eredeti pompájában uralja a szobát, és díszes rézkilincseivel idézi a múlt hangulatát. Néhány évig a Báthory utca 6. lakója volt Herzog Mór, a két világháború közötti időszak egyik leghíresebb műgyűjtője is, akinek életéről és 1500-2000 darabos kollekciójáról a közelmúltban Várnai Vera írt e hasábokon.

A két világháború között az egész első emelet Werkner Richárdnak, a Tudor Akkumulátorgyár igazgatójának és családjának hatalmas lakása, a szintnek az udvarra néző szobáit a szobalányok, szakácsok és nevelőnők foglalták el.

A Werkner família később eladta a házat egy biztosítótársaságnak, s ettől kezdve nem tulajdonosként, de továbbra is jómódú lakóként éltek itt egészen a második világháborúig, amikor származásuk miatt menekülniük kellett. Az épület – a környéken található elegáns társaihoz hasonlóan – a háborúban több súlyos belövést kapott, ezért később több helyen jelentősen át kellett építeni. Földszinti részére ezt követően bemutatótermek és irodák költöztek, köztük – még a negyvenes évek végén – a Joint szervezet, amely segélycsomagokkal támogatta a fővárosi zsidó családokat.

Mivel a legutóbbi felújításra több évtizeddel ezelőtt került sor, a rendszerváltás után időszerűvé vált az épület belső homlokzatának tatarozása. Az egyik idős lakó elmondta, hogy a 2001-ben kezdődött renoválást, a szükséges önrész felmutatása mellett, a fővárosi önkormányzat finanszírozta.

– Több éven át tartó folyamat részesei voltunk, amely késő ősszel ért véget a bejárati rész festésével – mondta informátorunk, egy érdekes aprósággal toldva meg a korábbi visszaemlékezést: Úgy tudom, a házunk megszólalásig hasonlít egy Párizs belvárosában épült palotára, annak szinte a pontos mása. Bár az „alteregót" sajnos senki nem látta a lakók közül.

PRUSINSZKI ISTVÁN

Egy polgár, magasba ívelő pályán

Száztíz évvel ezelőtt, 1894. március 12-én, 58 esztendős korában halt meg Paulay Ede színész, rendező, dramaturg, színészpedagógus, fordító, színháztörténész, a Nemzeti Színház igazgatója.

Szülei, Paulay György és Zahorai Mária Edét papnak szánták. A fiú a gimnáziumot három helyen végezte, de érettségi vizsgát nem tett, 1852-ben beállt színésznek, előbb álnéven, két év múlva már saját nevén szerepelt. Színészi vándorévei alatt szerelmeseket játszott, s írástudó ember lévén hivatali teendőket is kezdett ellátni. Először 1858-ban jelentkezett a Nemzeti Színházban próbajátékra, de nem tartóztatták. Öt év múlva már több szerencsével járt: feleségével, Gvozdanovits Júliával négy estére szerződtették. Az 1863-as szerződtetéssel azonban – három év kihagyásával – élete végéig a Nemzeti tagja maradt. Mintegy 360 (!) szerepet játszott el: Ferdinándot (Ármány és szerelem), Keant (id. Dumas), Bánk bánt (Katona J.), Mortimert (Stuart Mária), II. Rákóczi Ferencet (Szigligeti), Hamletet (Shakespeare).

Paulayt sem a saját kora, sem az utókor nem tekintette nagy színésznek. A szakmai közvélemény inkább rendezői munkáját ismerte el. Kiemelték igényességét, együttesteremtő következetességét és erejét, színésznevelő- és -irányító tulajdonságait, messzehangzó és tartós dramaturgi, rendezői sikereit. Nem tanulhatta ezt a mesterséget senkitől. Hiszen az első igazi színpadi rendező ő volt Magyarországon. Több száz darabot állított színre: Arany János fordításában a Hamletet, majd Az ember tragédiáját (1883), a Csongor és Tündét (1879). Valószínűleg ő rendezte az első Ibsen-bemutatókat (Nóra, A népgyűlölő), az 1889–1893 közé eső klasszikus sorozatot, s több Shakespeare-t (Hamlet, Szentivánéji álom, Coriolanus, Rómeó és Júlia, Julius Caesar, Macbeth).

Paulay heti 21 órában tanított a Nemzeti igazgatójának felügyelete alá vont Színi Tanodában. Hogy mit és hogyan tanított, azt egy saját forgalmazású könyvben foglalta össze A színészet elmélete címen (Pest, 1871).

Színészként 1875-ben búcsúzott a színpadtól. 1878. március 18-án kinevezték három évre a Nemzeti Színház drámai igazgatójává. Az akkori intendáns, báró Podmaniczky Frigyes az általa kezdeményezett döntést úgy kommentálta: „Légy üdvözölve e téged méltón megillető pol-

FORRÁS: SZÍNHÁZTÖRTÉNETI MÚZEUM

Paulay Ede

czon". Végül tizenhat éven át vezette az ország első és legfontosabb kulturális intézményét.

Ő szervezett először magyar drámatörténeti ciklust, állandó közönséget nevelt a színháznak és látogatottá tette. Nagy eredményeiben része volt szerény és kedves egyéniségének. Színészei imádták s nagy hivatásszeretete gyújtóan hatott mindenkire. Szigorú volt, de tapintatos, értette hogyan kell nagy színészekkel kis szerepeket elfogadtatni. Kitűnő művészgárdát kapott örökségül. Művészete delelőjén volt Szigeti József, Prielle Kornélia, Halmi Ferenc, de itt volt már Jászai Mari, a Feleki művészpár, Rákosi Szidi, Náday Ferenc, Ujházy, Nagy Imre, s nem kevés azok névsora, kiket ő szerződtetett. Csak Priellét és Szigetit szerette, Jászaival nem mindig értették meg egymást. Ő szerződtette Adorján Bertát, Alszeghy Irmát, Csillag Terézt, Fáy Szerénát, Gyenes Lászlót, Gabányi Árpádot, Hegyesi Marit, Császár Imrét, Márkus Emmát, Iványi Jenőt, Szacsvay Imrét – s pontosan tudta, hogy mit lehet kihozni együtteséből: megteremtve ezzel a színház második aranykorát. Nehezebb dolga volt a színház magyar műsorával, mert kicsi volt a választék, de kitűnő és nagy sikerű szerzőt kapott Csiky Gergely személyében, s kívüle Szigeti József, Jókai lettek állandó szerzői. Ő indította el drámairói pályáján két első darabjával Herczeg Ferencet is. Helyet foglalt a Kisfaludy Társaságban, a Petőfi Társaság egyik alapító tagja, az Írók és Művészek Társasága elnöke, a szabadkőműves Corvin-páholy elnöke. 1881-ben a Ferenc József-rend lovagkeresztjével tüntették ki.

Magánélete alig volt. Néhány év özvegység után az érett férfi szenvedélyével beleszeretett egy fiatal, kezdő színésznőbe, Adorján Bertába és feleségül vette.

Paulay szegényen halt meg. Senkinek sem jutott eszébe, hogy egy ilyen ember olyan helyzetbe kerülhet, hogy az óráját zálogba tegye? Csak Jászai Mari gyanított valamit, mert a temetésén keserűen sóhajtotta: „Temetni azt tudnak Magyarországon! De élőt igazán megbecsülni nem!"

Ma utca viseli Paulay Ede nevét. A Közmunkák Tanácsa 1925 szeptemberében hozzájárult a Nemzeti Színház abbeli kérelméhez, hogy a terézvárosi Szerecsen utcát róla nevezzék el.

ALPÁR ÁGNES

MI CSODÁINK

Ajtónálló

FOTÓ: KOVÁTS ZSOLT

– Hányan voltak tegnap?

– Öten.

– Ajjaj. Tegnapelőtt?

– Négyen. Velem együtt.

– Nem sok.

– Nem.

– Három Nyulaknál?

– Fullhausz, ecsém, mint mindig. Most meg pláne. Szerdánként a Banán Fiúk énekelnek, csütörtökön death metal unplugged, pénteken gamelán. Beférni se lehet. Mi meg itt idétlenkedünk ezzel a paleocén csocsóval, meg a te „ha három hatost dob, ön ingyen fogyasztott" marhaságoddal. És csodálkozunk.

– Pedig az ötlet jó volt. Százból, ha egyszer dob valaki három hatost. A szisztéma tuti, a ráfizetés minimális.

– Kétségtelen, hogy ilyen forgalomnál a szisztéma tuti. Az Általános Áramszedőben mi az ámbra?

– Ajvé. Most vettek fel két új embert, annyira nem győzték. Hétfőn Munkácsy Color Nosztalgia Est az öreg madaraknak, kedden plüssállatszétszedő verseny, szerdán tangashow, szombaton ufóvárás Jancsi bohóccal. Én meg magamban barkochbázok itten, és minden félkor lepókhálózok, hogy teljen valahogy az idő.

– Ejha.

– Ejha, bizony. Nekünk is ki kéne találni valami újat, különben roló. Valami különlegeset.

– Úgy van. Először is nem ártana néha kimosni a sörcsapot. Meg felsurplizni a retyót. Az máris a meglepetés erejével hatna.

– Szerintem meg először is kéne egy új név. Ez a Joli sörbár már elég kínos.

– Mi bajod a Jolival? Ha ő nem lett volna, most nem ülnénk itt.

– Hú, az pedig borzasztó lenne. Maga a pokol.

– Pokol? Te, ez nem is rossz. Pokol kávéház. Sőt: Café Inferno. Ejha.

– Aha, és a cégtáblán ott lennénk, te, én meg a Joli; téged éppen leöntenek nitróval, nálam már ég a gyufa, a Joli meg javában lángol. Lefogadom, hogy csak úgy dőlne a nép.

– Oké. A néven még gondolkodunk. De valami akkor is kéne. Valami, ami jelzi, hogy ez a hely már nem az a hely, a csocsóval meg a dobókockákkal. Hogy nagy változások vannak folyamatban. Például először is valamit ki kéne tenni az ajtó elé.

– Pista bácsit tegnap kitettem, nagyon nem fért a bőrébe. Így maradtunk öten.

– Ez bizony derék, de én másra gondoltam.

– Mire?

– Na, ember, most lehet barkochbázni. Segítek: nem ember, nem állat, és pókok laknak benne.

– Mégiscsak a Pista bácsi lesz az akkor.

– Tovább.

BÁRKAY TAMÁS

HIRDETÉS

Főtámogatónk: Pilsner Urquell

SÚGJA MEG, KIT ÁLLÍTSUNK REFLEKTORFÉNYBE!

SÚGÓ CSIGA DÍJ

Szavazzon kedvenc színészére!

ESTMEDIA

Segítsen nekünk eldönteni, ki a legnépszerűbb a magyar színpadon!

Szavazzon március 25-ig a www.csiga.sugo.hu site-on, illetve sms-ben* a 06-90-620-000-ás számon 2003 legnépszerűbb színészére. Szavazata leadásával részt vesz sorsolásunkon, amelyen két fő részére szóló meghívót nyerhet a Súgó Csiga Díjátadó Gálára, mely március 30-án a Budapesti Operettszínházban kerül megrendezésre.

Magyarország 25 legnépszerűbb színésze 2003-ban az eddigi szavazatok alapján:

→ Bertók Lajos (1) → Csányi Sándor (2) → Csőre Gábor (3) → Dolhai Attila (4) → Eszenyi Enikő (5) → Für Anikó (6) → Gálffi László (7) → Hajdu István (8) → Hujber Ferenc (9) → Igó Éva (10) → Kocsis Gergely (11) → Kovács Lajos (12) → Lehoczky Zsuzsa (13) → Marton Robert (14) → Mészáros Árpád Zsolt (15) → Miller Zoltán (16) → Mucsi Zoltán (17) → Öze Áron (18) → Rudolf Péter (19) → Szabó Győző (20) → Szabó P. Szilveszter (21) → Szervét Tibor (22) → Szilágyi Tibor (23) → Udvaros Dorottya (24) → Venczel Vera (25)

*SMS-ben történő szavazásnál a SUGO szót, majd szóközt, és a színész neve mellett található kódot küldje el. (pl.: SUGO 26)
Az sms díja: 64 Ft + áfa. Ügyfélszolgálat: 328-50-63

SUGO
www.csiga.sugo.hu

PANNON GSM Az élvonal.

TV 2

Meilling (Meylling)

Anton

fasto XVIII. n.

l

Schirek Holitsch

108. l.

70666

Meilners János

porsonyi erüstmüves

lásd

Horvmagyötv Beisben

F. l.

M.D.M.

Meindert Hobbema

festő

A szépművészeti Museumban valamint a Rath György féle gyűjteményben is van Hobbema kép.

Bercsényi Albert: A tájképfestés a XVII. században 164 l.
Bp 1910.

M.D.K.

Meinig Artur, építész

tervei szerint épült fel Tőke-Terebesen gr. Andrássy Gyula mauzoleuma, melynek képét a lap hörli. A szarkofágot Zala György terverte.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1894. XXIII. évf.

ápr. 20. sz. 89-90. old.

M.D.K.

Meinig Artur, epitész

egemeletes barozz, magánkárat épittet magának a Nagy János-utcában

Bauzeitung für Ungarn, Bp, 1890. XIX. évf.

nov. 20. sz. 259. old.

M.D.K.

Meinig Artur, épitén

tervei szerint elkészült Wenckheim palotát*) hosszan ismerteti a lap, az összes résztvevőr felsorolásával.

*) ma Fov. Szabó Ervai könyvtár

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1890. XIX.évf.

jan. 1. sz. 1-3 old.

M.D.K.

Meinig Artur, építész

Lerwei szerint épül
fel gr. Andrássy Gyula
kastélya Tisza-Dobon

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1886. XV.évf.
aug. 15. sz. 181.old.

M.D.K.

Meinig Artur, épitészt

birták meg az erzedéves kiállítás butoripari csarnoka terveinek és költségvetésének elkészítésével.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.

ord. 16. sz. 3. old.

M.D.K.

Meinig Artur, építész

tervei szerint épült hereshedelmi és ipárhamarát a napokban avattár fel. Ugyan csak az ő tervei szerint épül és gyorsan halad előre az „Adria" tengerhajózási r.t. szabadság-téri palotája.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1900. XXI. évf.

nov. 14. sz. 4-5. old.

Meinig Artur, építész M.D.K.

Baross-utcai Wenckheim palotáját [ma Szabó Ervin könyvtár] nagy elismeréssel emliti a Budapest építészetéről irt cikksorozat néotelen írója; szerinte „e palota homlokzata gyönyörű, s a finom rococo motivumok alkalmazása ... az aránylag tömör épületnek meglepő könnyedséget kölcsönöz."

Vállalkozók Lapja, Bp. 1897. XVIII. évf.

Jan. 19. sz. 5. old.

Tiszadob
Andrássy-kastély

Művészet, III., 1904. 314-315.

D.I.: Meinig Artur

Nagykároly
Károlyi-kastély

Művészet, III., 1904. 314-315.

D.I.: Meinig Artur

Pátka
Tallián-kastély

Művészet, III., 1904. 314-315.

D.I.: Meinig Artur

Meinig Artur. építész M.D.K.

mindén kényelemmel ellátott vadászkastélyt tervez Orosdy Fülöp pilisszántói vadászterületen, külön vendéglakkal és nagy szabási istálló épülettel.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1899. XX. évf.

okt. 18. sz. 6. old.

Meinig Artur építész M.D.K.

Wenckheim -palota, Baross utca /1887/ ma.

Szabó Ervin Könyvtár

Park -klub

Kreisich Gábor: Bp. városépitésének története

a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig Bp. 1964.

127.l.

Meinig Bertis, épitész M.D.K.

terverte az ujonnan rendezett Erkel-téren felépült „Merkur"-házat.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1901. XXII. évf.

jan. 9. sz. 5. old.

Meinig Artur. építész M.D.K.

második díjat nyert a Pesti Kereskedelmi és Iparkamara épületére kiírt pályázaton. A rendrivéli közgyűlés úgy döntött, hogy az ő, és az első díjas Pártos-féle terv egesítése alapján készüljön a kiviteli terv.

VállalkoZók Lapja, Bp. 1899. XX. évf.

febr. 1. sz. 4. old.

M.D.K.

Meinig Artur, építész

második díjat nyert a fasori evang. gimnázium pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.

ápr. 29. sz. 4. old.

M.D.K.

Meinig Artur, épitész

második dijat nyert a budapesti kereskedelmi és ipar kamara uj palotájára kiirt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1898. XIX évf.
dec. 14. sz. 7. old.

MDK

Meinig Arthur müépitész

A Szépmüvészeti Muzeum pályázata. Vasárnapi Ujság 1899. 13. sz. 201.l.

MDK

Meinig Artur építész

részt vett az Osztrák Magy. Bank palotájának tervpályázatán 1900-1-ben.

Magy Alp. 98 l.

M.D.K.

Meinig Artur, építész

holéta alkalmából hosszan méltatja érdemeit a Lap vezér-cikke – bár adatokat nem közöl-kiemeli, hogy a Németországból ideszakadt építész teljes lényé-ben magyarrá vált.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XXV. évf.

szept. 21. sz. 3. old.

Meinig Artur MDK

G.: Térey Zechzig Jahre. Kunst. PLL. 1913. dec. 25.

Meinig Artur

MK

Bp. VIII. Szabó ERvin tér 1.

a Wenkheim -család számára tervezte 1887-ben.

Repr. 256. kép.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

166.1.

M.D.K.

Meinig Artur épitész

Reviczky-u.1. Fővárosi Szabó Ervin könyvtár.
Épitette: Meinig Artur barokos-rokokós stilusban.

Gen Zak Bpest.69.1.

MEK

Meinig Artur

Bp. IX; Üllői ut 18.

Tervezte 1890 körül a Radvánszky család részére.

Zakariás G. Sándor : Budapest. Bp. 1961.

173.1.

- 1 -

M.D.K.

MEINIG Artur építész

(1853-1904)

Bp. Baross u. v. Wenckheim-pollá

(ma Szabó Ervin kutár) Repr.

Szabadság-tér v. Adria Tengerhajózási

Társaság bérpolotája

Báthory u. 4-6. sz. kettős bérház ./.

Rados Jenő: Magyar épitészettörténet Bp. 1961. 287.

298.

MDK

Meinig Artur

Képzőművészet. 1935. 12.o. kép

Meinig Antón:

Borovszky: Pest-Pilis-
Solt-Kiskun
vm. Monographiája

Vállalkozók lapja: 1899

vével kapcsolatba hozott kétkötetes *antifonaléról* is,
ban őriznek (Mss. I.3). Ez zenei szempontból sem
csak tágabb értelemben vett esztergomi hagyományt
elrendszerén is kifejezett cseh hatás jelentkezik, mely
őbbi. A II. kötet 47r oldalának „S" iniciáléjában,
zélen dús, virágos, indás kereteléssel. A stíluskritikai
k a zenetörténészével. Mind a Madonna statikus
ogy az antifonale korszakunk határán túl, cseh hatás

supán liturgikus hímzéseket tartalmaz. Valamennyi
ás liturgikus öltözetek: *pluviále, dalmatika, tunicella*
szek nyomtalanul elkallódtak.
ó harmadában készült, egy 1450 körül, a két utolsó a
utatnak a késő gótikus szakasz (1470–1541) egy nagy

. Az internacionális gótika, a „lágy stílus" jegyei

MDK

Meinig Arthur müéptész

2. dij

Pályanyertes müépitészek. Mücs. 1898, al.sz. 2o3.l.

MDK

Meinig Artur

Terveit megvásárolták a Szépm.Muz.palotájának
épitésére hirdetett tervp.-on.

Cikk: Szépmüvészeti Muzeum.

Uj Idők 1899.V.26.sz.

Meinig Artur MDK

Jubiláris épitészeti kiállitás a Mücsarnokban.
Épitőmesterek Lapja. A Munkaadó. 1934. dec. 13.

Meinig Artur

l.

Schoen 1948

17. l.

é
jobbra ~~hézve~~ fordult. Haját előre fésülte, kis baju-
tvált. Mellét érdemkereszt és érdem-jel diszíti.
atillája kék, gombjai somalakúak.

k nagysága 13.2 C/m.

729.

107/95 № 124.

Meinig Artur

med

Väljubal

110. l.

Meinig Artur

wod

Jblképrom

323. l.

Meinig Artur

l. Siklósy F K G tört.

174. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Meinig Artur

cvád

2

Jbl utolsó 19. l.

Tisza folyó VII. 240, 241, 242.

Meinig Arthur

epitéz

vod

B Gza 184. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
al.

8. sorsz. Műhelyi minta.

Meinig Arthur

ired

Vas. Nys. 1893. 1881

Meinig Arthur

laid

Book 135

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
al

Meinig Arzt

und

Z

Y Blut. 19. l.

Erdély IV. 114.

Meinig Artur

Gitter

wód

Lechner

1940

200 l

201. l

keretben, vászon, méretei 237 :
D : 6–10. — Jelzése 253. —

és August Schäffer.

46. augusztus 22-én, az utóbbi
3. április 30-án.

áshoz fordult sötétszürke
közül a jobbról álló fejét
háttérben balról két föld-
zsdás levelű tölgyek mellett,
Az égbolt felhőzött. Jelzése
s« és »*August Schäffer*«.
keretben, vászon, méretei 276 :
D : 6–10. — Jelzése 254. —

Meinig Artur

wód

Lechmépin, 514. l.

élt,sőt ekkor fejtette ki a legnagyobb
ából visszatért művészt Savonarola
nagyobbméretü alkotása,az 1498-1500
elkületének,kedélyvilágának a hullám-
t a mély érzésü Pietát készitette.
s kompozicióban még a Quattrocentoba
intén egy érdekes elbeszélés füződik,
művész volt,még nem volt hires ember.
rancesco Scolari,milánói szobrasznak
jával látta el.Egyetlen munkája,melyet
ött a Szent Péter templomba és rávés-
a Madonna derekát övezi.Ebbe az idő-
ilő Madonnáj,nem egész életnagyságban,
l között készíti egyik legnagyobb mér
nto korszakába kapcsolódik,a Dávidot,
emzően "Il bel colosso"-nak nevez.A
ik fel 1504 junius 8-án,s ott is allt
észet viszontagságai ellen való vé-
a vitték.A felállitásával kapcsolat-
,ami lehet igaz is,mert nagyon jellem-
ki Leonardonak akarta juttatni ezt a
ül,hogy nagyképüen meg ne jegyezze:
rra nem tetszik nekem,kissé tul kövér.
ezen könnyen segithetek,vésőt és már-
állványra,s ugy tett,mintha tényleg
ik kezéből hullatta lefelé a port.
: "Most már jobban tetszik nekem,éle
dal fejeződik be Michelangelo élété-
an az időben,mikor befejezi a Dávidot,
bizást nyer,hogy Rafaellel együtt ei-
tanácsterménék freskóidiszitését.Leo-
onak az Anghiari csatát kellett meg-
t,csak másolatokban ismerjük őket.
sak igen nagyra becsülték,s Cellini

Meinig Adolf

terveste a fakereskedő	Haas Adolf cég kis pa-
villonját	
A beadvány tartalma	Kel 1885 I. k. l. f. 49. l.

Az elintézés módja

Meining Epler

Grod

Rass II. 546 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Meinig Artur

Singer Künstlerlex
~~5~~ 3 K 157 l.

Gesetze h. n. IV. 230

MDK

Meinig Arthur

Meinig Artur

tervezte az V. ker. Magyar utca 33. sz. házat.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961. 110.1.

MDK

Meinig Artur

Volt Park-klub.
/Vorosilov ut. 34-36./
1890 körül.

Zakariás G. Sándor: Budapest. BP. 1961.
187.1.

MDK

Meinig Artur

Bp.V. Báthory utca 4-6. házat tervezte.
Épült 1895-96.// 1895-96.

Zakariás G. Sándor:Budapest. Bp. 1961.

96.1.

M.D.K.

Meinig Arthur, építész

Tervei szerint épült fel a Városligeti Park-Klub, melyben „látványosságot képez az előcsarnok „Monier-rendszerű fődéme, mely egyúttal az elliptikus alakú táncterem padozatát képezi."

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesitője, Bp.

1895. XIV. évf. 146. old

Meinig Artur

VIII. Reviczky utca 6.
Országos Müszaki Könyvtár
1890- körül tervezte gr-f Károlyi István számára.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.
16611.

M.D.K.

Meinig Artur műépitész

A Szépművészeti Múzeum terveire hirdetett pályázaton megvásárolták kitűnő tervét.
Cikk: Térey Gábor dr." A Szépművészeti Múzeum pályatervei"

Műcsarnok, Budapest, 1899. ápr.2. 159.lap.

Meinig Artur

MDK

Gróf Andrássy Gyula mauzoleuma, repr.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

M.B.K.

MEINIG Artur építész

Bp. egykori Park Club épülete (Dorosilov út) stb.

Rados Jenő: Magyar építészettörténet B p. 1961. 298. l.

M.D.K.

Meinig Artur, építész

tervei szerint épült fel a Kossuth Lajos utca és Petőfi Sándor utca sarkán álló Jankovich palota.

Dr. Radnai Lóránt: A pesti Felombadulás tér

ÉLET és TUDOMÁNY, Bp.1964. XIX. évf. aug. 7. sz.

1515 old.

9 k.

M.D.K.

Meinig Artur épitész

Servei nerint Lobmayer borkereskedő háromemeletes bérházat épittet a gr. Károlyi [Ferenczy István]-utcaban

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1889. XVIII. évf.

jun. 20. sz. 144. old.
+ nov. 1. „ 247. „

M.D.K.

Meinig Artur, épités

Servai szerint házom emeletes bérhár épül Éder József részére a VIII. ker. József krt. és Stáció-u. sarkán

Ausstellungs-Zeitung, II. évf. Gratis-Beilage der Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1883. XIV. évf.

aug. 23. sz. 67. old.

Meinig Artur MDK

épitész
Park Klub, Wenckheim-palota,
Keresk. és Iparkamara

Mücsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

M.D.K.

Meinig Artur, építés

tervei alapján az „Adria" tengerhajózási társaság négyemeletes új palotát szándékoznak építtetni a Szabadság téren.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1900. XXI. évf.

máj. 16. sz. 4 old.

Meinig Artur, építés A.D.K.

---

tervei szerint felépült Park Klub átadása meg-történt, már csak a belső díszítés utolsó munkálatai folynak.

Vállalkozók Lapja, Bp.1895. XVI.évf.

jul. 23. sz. 1 old.

Meinig Artur MŰK

Gr. Wenckheim Frigyes bp.palotája, toll

Gr. Károlyi Alajosné stomfai kastélya, toll

Műcsarnok 1896.ezredéves kiáll.

MDK

Meinig Arthur

A magyar iparművészet a párisi kiállításon.
Magyar Iparművészet 1897/98. 82-83.l.

Meinig Artur

Unnepiten

a tőketerebesi Andrássy
gróf család síremléke,
tervezte fenti

Velvánd

184. l.

M.D.K.

Meinig Artúr,épitész

Az új reneszánsz stilus útján haladt. 474.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

- Kultúra világa.III.kötet - képzőművészetek,a zene a színház és a film.Minerva.1960.Budapest

Meinig Artur

Meinig Artúr. Budapesti Építészeti Szemle, XIII. 18.

(Művészet 1904. 419.)

PLUMA

BELVÁROS
PAPLAN, MA

FŐÜZLET ÉS IRODA:
IV., KAMMERMAYER KÁROLY UTCA 2 SZ.
(Szervita-tér sarok) — Telefon: 82-3-83.

XI., HOR

T. Cím!

Tisztelettel hozzuk nb. tudom
kiszolgálása végett a **XI., Horthy M**
tottuk ahol a közismert és általánosan

PLUMA PAPLAN,

fogjuk árusitani.

Meinig Arthur

épitéz

nül. Waldheim (Szász-
ország) 1853, † Bpest
1904. szept. 14

l.

Revai XX. 649. l.

lás és Közoktatásügyi Miniszter
. ü.o. számu rendeletével a váli
si költségei fedezésére 2.500 P.-
yházmegyei Hatóság pénztárába, s
zetésével Nagyságodat bizta meg.
gyben az emlitett Egyházmegyei Ha-
e lépni, s a helyreállitási mun-
kedni sziveskedjék.
ius hó 6.-án.

Meinig Artur MDK

Jungfer Gyula bp.nyaralója.toll

A Park-Club végrehajtási terve, tus

Gr. Andrássy Gyula mauzoleuma, temp.

Gr.Károlyi nemzetség bérháza Bp.toll

Andrássy Gyula tiszadobi kastélya toll

Műcsarnok 1896.ezredéves kiáll.

Meinig Artur, épitész

Müvészet, III., 1904. 314-315.

D.I.: Meinig Artur

Budapest
Meinig Artur épitményei

Müvészet, III., 1904. 314-315.

D.I.: Meinig Artur

MDK

Meinig Artur

Repr.: Szabó Ervin Könyvtár.

15.o. IV. kép.

Szöllősi Ernő /szerk/: Budapest - Guide illustré.

Bp. é.n.

MEINIG Artur épitész

KOPPÁNY-DERCSÉNYI-ÖRSI: Magyar kastélyok. Bp., 1991 34.p.

Tiszadob, Andrássy kastély

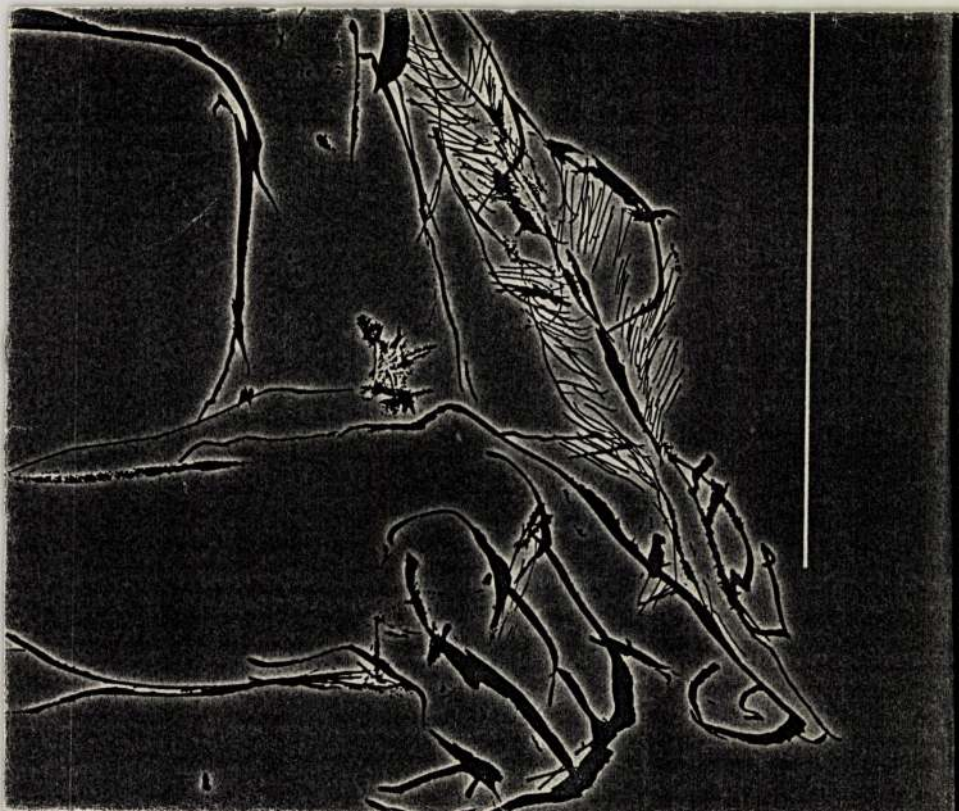

MEINIG ARTUR építész, (1853 - 1904.IX.13.)

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 **144.p. és ill.**

MEINIG Artúr

Ybl Miklós épitész 1814-1891 : A Hild-Ybl Alapitvány kiállitása a BTM-ben 1991/1992. [katalógus] Bp. : Hild Ybl Alapitvány, 1991

73,141,148-149,256.p.

MEINIG ARTUR építész

SÁRMÁNY Ilona: Historizáló épitészet az Osztrák-Magyar Monarchiában. Bp.,Corvina, 1990 76.p.

Meining Arthur

vod.

Tokelerebesi
Andrássy mau-
zoleum

BZe II 129 l.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

élyezem:

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Meinig Artur

Grod

Fittler Kamill. A park

klub. M. Iparmuvesek

1897-98. ~~33~~ 328 — 341.

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

.....azaz : ..... Korona ..... f-ről,

összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

érnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. posta- és távirda-

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190..... évi ..... hó 1-én.

Meinig Artur

Ejsíbeg

Izvod

Tárey Gábor dr. A Kéj. mütészeti Muzeum palatervei. Műcsarnok, 1899. 158–161 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
a

8. sorsz. Műhelyi minta

Meinig Artur

Erod

Magyar Tájárati

1903. 5 7 8–9 l.

19–22 l

26 l.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

tam.

. évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Meinig Artur –

Gróf Wenckheim Frigyes palotája a Barossi és József utca sarkán –

Bp. műsz. 181. l.

Meinig Arthur

irod esetleg Cäsd

Dr. Kovács Dénes.

Gróf Andrássy Gyula mauzoleuma. Vasilys 1894. 68-69 l. Eppel.

Meinig Artur.

---

cród épitész

Épülő Ipar 1893. 46.

Main (Andrássy Gyula
gróf mauzoleuma
Tóke Terebesen)

fenti terve
alapján épült

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

zem:

.....

lyettesének

rényi Imre, Szeged.

Meinig Artur

tervezte a töketerebesi Andrássy-mauzolumot neogotikus stilben.

wod

Emlkassaiegyhm

II. 546 cl. képpel

7119.	151 drb. 9x12-es kép 4 drb. 6x9-es kép Számlabélyeg

azaz Hetvenhat és 80/100

Ezen számlában feltüntetett ár a 4560/
számu rendelet értelmében ARANYP
értendő.

10 fill. számlabélyeg
számlán kompenzálva.

Fizetendő: számla vételekor.
Vi.

Meinig

a Szentháromság-téren levő pénzügyminisztérium-palota építője.

Vasúti és Hajózási Hetilap, 1934. nov. hó 11. szám.

Meiring Arthur

Cárd

Vas Up 1895. 32 il.

Meinig Arthur

epitem

Nod

Épitő Ipar

1899. 32. l.

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

n.

vi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

M Ű V É S Z E T
III.évf. 1904.
314. l.-

Péczely
Béla

M e i n i g A r t u r

arcképe.

Fénykép.

Meinig Artur

irod

Uj Idok 1899.

V. 557 l.

M.D.K.

Meinig Arthur /Szászországi származásu budapesti mérnök/

Az Osztrák Magyar Bank budapesti palotájának felépitésére kiirt terv-pályázaton vett részt s tervei a pályázatra beérkezett többi tervvel együtt a Mérnök és Épitész Egylet helyiségeiben kerültek kiállitásra.

Magyar Salon, Bp. 1901. julius hó
344-348. lap

Melody Artúr

tervezte a Bp. V. Münnich f. u. 36. sz.

- egyben a Rimamurány - Salgótarjáni Vasmű

RT Székházát 1901-ben

Gerle János: Elszámolás a századforduló épületeiről

Budapest 1981/11 17-21.o.

Meinig Artur

terveste a Bp. V. József A. m. S. egykor a Magyar Általános Takarékpénztár épületét. 1898 körül.

Gerle János: Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

Meinig Artúr, építész

A Wenckheim-palotát (ma: Szabó Ervin könyvtár központja) tervezte.

Tótisz András: Hetvenöt év az ölvosóhért 2

Esti Hirlap Br. 1979 abt. 13

Meinig Artur, építész

Több Szabadság-téri palotát tervezett.

Barkóczi Péter: A „Nagyabajda"

1875–1879

Élet és Tudomány, Bp. 1974. okt. 4.

XXIX

40.

Meinig Artur

teroezte a bp-i Szabó Ervin könyvtár épületét. (1887) 22. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest, 1970.

271

Meinig Artur

mellett kezdte el hozai pályafutását.

Böhm Henrik.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

451

Meinig Artur

Tervezte a Cp-i Szabó Ervin Téri volt Wenckheim palotát; a Népstadion úti volt Park Club épületét.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

291

Meinig Artur

Park Club

Bpmusz. 209 l.

Meinig Artur

Ind

Mts S. IX k. 1898

296

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

helyettesének

t.

Endrényi Imre, Szeged.

Meinig Arthur

nuepitén

ejpitette 1894 – 1896 ig

Karolyi Istvan gróf megbi-
zásából francia comes-
ves stilben feleputette
a a Nagykarolyi Karolyi
kastelt.

Eble Gábor. A Karolyi grófok
nagykarolyi várkastélya.
Bpest 1897. 49. l.
Eppel

1) Meining Artur
építész

/1853-1904/

Művei: egykori Wenckheim-palota /Baross utca, Főrévpi könyvtár székháza/
Szabadság téri volt Adria Tengerhajózási Társaság bérpalotája

Radas: Magyar építészettört. 310.
Műszaki kiadó 1971.

Meinig Artur

mnépiten

a XIII/B csoport

(vas- és fémipar)

juryjének alelnöke és

kineveretett tagja

Közlezrkidli

1174. l.

1175. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Meinig Artur

Versenyen kívüli jury-
tag a képzőm. csop-
ban-

Közlezrkiáll

1265. f

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 486418

Meinig Artur

Fer. J. rend Lovagher

Közlezrkiall

1223. l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Patria" r.-t. Budapest — 435418

Meinig Artur

l.

Közlerkiall

307. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

c) Meining Artúr
építén

Báthory u. 4., 6. n. bérház
Népstadion úti, egykori Park Club épülete. stb.

Radós: Magyar építészettört. 310
Műszaki Kiadó 1971.

Meinig Artur

Szabadság-tér 15. sz

az Adria magy. tenger-
hajózási rt. palotája

Thirring Bpest

76 l.

de von N. Sichel.

n Löscher u. Petsch in Berlin.

MDK

Meinig Artur

Magyar kiállitó müvészek névsora. Mücsarnok, 1899. 22.sz. 346-348 l.

Meinig Artur, épitész

Müvészet, II., 19o3. 2o6.

Kitüntetések.

Meinig Artur MDK

Gr. Andrássy Tivadar budai épülete, tollrajz

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Építészet, egyházi
Andrássy Mauzeolum, Főketerebes, Meinig László (nem Artúr ?)

Müvészet, III., 1904. 314-315.

D.I. : Meinig Artur

MeinigArtur MDK

A Park-Club pályaterve I-II.vizf.

Nyaraló, vizf.

Emmer Kornél háza Budán, toll

Károlyi István nagykárolyi kastélya I-III.toll

Mücsarnok 1896.ezredéves kiáll.

Meinig Artur

a Varösligetben a
Park-klub barcksti-
lu épülete 1896.

Thirring Bjert
93. l.

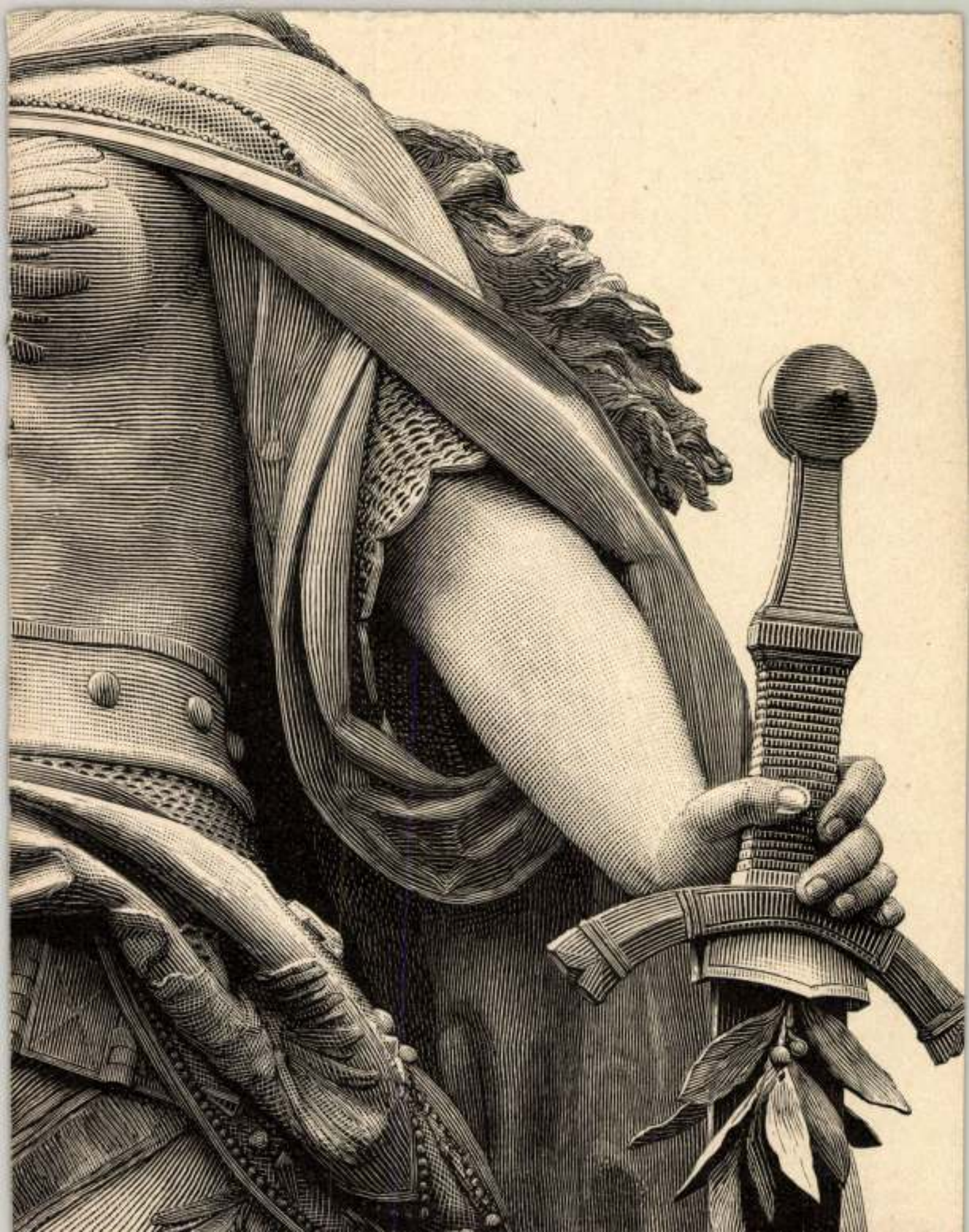

Meinig Artur

gr. Cschonics-palota a 19. nerzad Erzeperöl, kibövitve fentitöl 1894.

Thirring Bpest

65. l.

Meinig arthur épitész

Az Andrássy mauzoleumot tervezte és készitette el Tőketerebesen, melyet bemutat a lap. Repr.

Otthon, Bp. 1893. október
I. évf. 1. sz. 33. lap

Meinig Artur

ajutész

~~[illegible]~~

+ 1904. ben Budapesten

Vas Lp 1904. 654 l

Meinig Artur

vod

Sós, Aladár

Die ungarische Baukunst am Ende des 19. Jahrhunderts.

A Mügyjtő 1930

8-9.sz. 241 l.

Meinig Artur

č.

1853 – 1904.

Sph. 30. l.

Florentinus, Paulus II. 94

1904. október 14. 521

Felterjesztés: javaslatok a főpapoknak a vidéki múzeumok iránt való érdeklődésre felköltött tárgyjában követendő eljárásra nézve (280/1904.)

Meinig Artur, épitész

Művészet, II., 1903. 357.

Művészeti irodalom.

Meinig Artur

épitett egy eklektius sárnyépületet az V. Magyar u. 31-33. sz. a. házhoz.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973 13351

7101

Meinig Artur

l.

Rath György 1896

197. l.

Budapest, 1923 május 11.

ányi Gyula urnak

Budapest

i s m e r t ü k becses számláját

ó 12. -i értékkel a pénztárunk-

Teljes tisztelettel

HAZAI BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

Meinig Artur

épitész. Bpest.

Munkacsi

1896. mill. kiáll.

Kolozsvár VI. 257.

Meinig Artur

Münchn. 1903, 206, 357
– 1904. 314, 315, 419.

Romney George. Ñöi akt 449 (64
3182 (ÿîî).

Meinig Artur, építész M.D.K.

fogja elkészíteni a gr. Károlyi István nagykárolyi kastélyának teljes átépítéséhez szükséges terveket.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1892. XIII évf.

márc. 15. sz. 1. old.

Meinig Arthur, építész; szül.
megh. 1904 szeptember 13-án

M. D. K

MEINIS Arthur évitén

Bp. Trefort u. 3. Egyszeri Hunyady

Imre-ute polota Repr.

Epitőmester: Kauser Gyula (1892.)

Szabolkay Árpád: Nemzeti hiszeme körül kialakult polotanegyed története

Műemlékvédelem 1960. 3. sz. 160. l

Meinig Arthur, építész

Az eklektika egyik jelentős alakja.

A Reviczky u. 1. n. alatti egyházi gr. Wenckheim palota tervezője. (Ép.: 1887-1890.) Építő: Pucher József!

Ma a főv. Szabó Ervin könyvtár. Repr.

A Trefort u. 3. n. alatti gr. Hunyadi Imre-féle palota tervezője. (Ép.: 1892.) Repr.

Hatolkay Sándor: A Nemzeti Múzeum körül kialakult palotanegyed története 153-161.

Műemlékvédelem, Bp. 1960. 3. n. (IV. évf.)

M.D.U

MEINIG Arthur építéz

Br. Reviczky u. 1. egylovi Wenckheim palota

építője: Pucher József (1887-1890)

Repr. (1897)

Hatalkay Árpád: A Nemzeti Múzeum rövid kialakult palotanegyed története

Műemlékvédelem 1960. 3-4. 159. l.
160. l

M.D.K.

MEINIG Arthur építész

Az eklektika jelentős építésze

Szabolcsy Árpád: A Nemzeti múzeum

környezés kialakult polotanegyed

története

Műemlékvédelem 1960. 3. sz. 154. l

M. D. K.

MEINING Artúr építész

Bp. VIII., Rebiczky- u 1. Szabó Ervin könyv-
tár (Volt Wenckheim-palota) 1852.

Magyar építészet. Bp. 1954. 105. l.

Meinig Artur

a drezdai akadémián ujerte előkép-
zettségét.

Merényi Ferenc: A magyar építészet
1867–1967. Budapest 1970.

191

Meinig Artur

1904. szept. Bán
meghalt Budapesten
50 éves korában
Tole való szebekkört a
barosutcai Wenckheim
palota.

Lvod

Épitő Ipar 1904. 277
l.

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

.

i ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Meinig Árpád

tervezte a Népstadion úti Park Klub épületet.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

214 p

Meinig Artur

tervei alapján épült fel 1890 körül a VIII. Muzeum utca 17. sz. épület Reviczky utcai sarnya.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

1901

Meinig Arthur

tervezte a bp-i volt Wenckheim palota felülvilágító rácsot; kivitelező Jungfer Gyula; reprodukció.

Sárádi Kálmán: Művészi kovácsolás, Budapest, 1970. 239 l.

168 l.

Meinig Artur

1887-ben épitette neo-rokokó stilus-ban a VIII. Szabó Ervin tér. 1. sz. alatti Fővárosi Könyvtárat.

Tóth Endréne: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

841.

Meinig Arthur

tervezte a bp.-i volt Wenckheim palota kovácsoltvas kapuját. Kivitetező: Jungfer Gyula. Reprodukció.

Sárádi Kálmán: Műcézi kovácsolás, Budapest, 1970. 2391

1901.

Meinig Artur

neobarokkban épített fel a Wenckheim palotát (Fővárosi Szabó Ervin könyvtár)

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

1791

MDK

Meinig Artur

Tervezte a volt Kereskedelmi Kamara székházát / Alkotmány utca 8/.

épült 1900-ban.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

92.1.

Meining Arthur

Epstein

l.

Edvi By

181. l.

Körner

209. l.

210. l.

Meinig Arthur

laid

Hittevanggimm

55.l

Meinig Artur

épitéri

Gentmüeml

44. 46, 52, 79, 82,

88. l.

Fize
Pótl
Lakb

adó
tana
beteg
cs. a
közs.
szolg
fiz. c

219.

1094. Rigler J. E.

M.D.K.

Meinig Artur épitész

Részt vett a Szépmüvészeti Muzeum épitésére hirdetett tervpályázaton, 1899.

1500 K-ért megvásárolták tervét.

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956.

Meinig Arthur
(Meynig Arthur)

Wenckheim palota

wod

Genth. Budapest

155. l.

M.D.K.

Meining[x] Arthur, épitész

elkészítette a Nagy-Károly-ban felépítendő Népbank palotájának terveit.

x)[Eltérés „Meinig" helyett]

Vállalkozók Lapja, Bp. 1891. XII évf.
jul. 14. sz. 1. old.

Meinig Artur

P. G. A Szépmüvészeti Museum pályázata. Vas. Ujs.

1899. 201. l.

Meinig Arthur

Wenckheim gróf
palotája a Baron
utcában

Repr.
Rückwardt

Typha angustifolia L

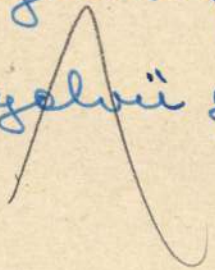

Meinig Artur

1903-ban a bpesti fasori
ev. gimnazium
luteranus templom (tev-
pályázatán II.-díj.

Győry Aranka dr.: Evangé-
likus templomművészet
Budapesten. Bpest, 1935
52. l.

Hartvig Ede és Rzisabell József Pes
ten és Schmid János Budán./ */. Ugy
ez a jelentés több rézmetszőről is
beszámol,ami magában is
arra enged következtetni,hogy a réz
metszés ebben az időben nálunk még
igen elterjedt grafikai ág volt.De
bizonyitja ezt az a sok arc-,város-
és tájkép-rézmetszet is,amit ebből
az időből ismerünk.A hanyatlásnak i
dult rézmetszet ekkor már teljesen
háttérbe szorult a legkiválóbb müve
szek által is müvelt litografiával
szemben,mig nálunk sohasemőtudott
teljes győzelmet aratni felette a k
nyomat.A 30-40-es évek legtöbb szép
irodalmi lapja réz-,illetve a 40-es

Meinig

alakitotta at a Kecskemét utcai Csekonics palotat, mely elvesztette sédéti alakját

Lbp 1911.

EKE V. 58.

Meinig Arthur

op.

rod
2

Ausstellungs-Zeitung,

1884. 31. l. (Brunnen-
haus im Stadtwäldchen.)

Meinig Artur épitész

szüb. 1853. Waldheimban (Szászország)

megh. 1904. IX. 13. Budapesten.

Drezdában tanult, amtam

Bécsben működott. 1883 óta

Budapesten élt.

Művei: a Wenckheim-, Emmer-, és Gerliczy-paloták, a Park-klub, a Magy. Ált. Takarékpénztár, az Adria tengerhajózási st., székházai stb.

Pirnamurázi-talgó-tarjám st.

tisztaránál bótóli

Művész ati lexikon 488 l.

Művészet. 1904.

festo."

száradból.

rral.

ember képében (ábrázolt ~~[illegible]~~ Bacchus, ~~[illegible]~~ val az előtte, alló-kökorsot, és (balja ~~[illegible]~~ ~~szőlőfürtöt~~ fogja. Mögötte egy ...evetve beszélő" és ~~[illegible]~~ szőlőleveles diszítik, felső teste mez... bőst szíj tartja. Haja, szemöldöke és ne... szakálla nincs. A leberetvált arczú Sa... ~~...elt visel.~~

...éretei 67:52 cm.

...Museumból.

Át. Kép. 74.

Pandorics 66.

Meinig Artur

Wenckheim palota
a Baross utcában
barok stílben

Thirring Bpest
81. l.

Meinig Artur

Wenckheim gróf palotája

Repr.
Rückwardt

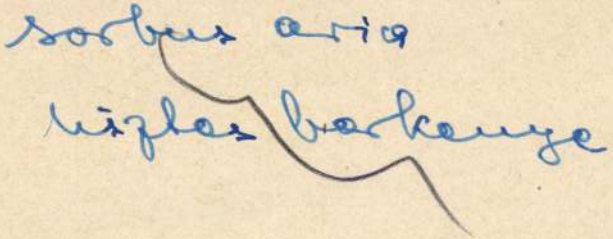

Meining A, iparm. Terv.

Iparmüvészet 1896-ban. 197.

Meinig Arthur
épitész

Fürcsi Lapok 1896. máj. 5., 4-5. old.
(a király látogatásai. A műcsarnokban)

Kalmár

Meinig Artur épitén M.D.K.

emlitve:

Kampis, hagy. mův. Bp. 1960 474

Meinig Artur 45, 82, 119, 121, 125 - 126
(in: Déry Attila; Budapest eklektikus épületszobrászata
/Művészettörténet-Műemlékvédelem I. /OMF kiad. Bp. 1991.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1976 FEB 12
Meindl Imre, építész
KÁBEL

1021

Téli látogatás a Parlamentben

A fővárosnak mintegy jelképe, de egyben a történelmi múlt egy korszakának is jellegzetes emléke az Országház épülete. A XIX. századvég művészetének valóságos albuma és a város talán egyik legszebb alkotása.

Az 1880. évi LXIII. törvénycikk rendelte el az országgyűlés mindkét házát befogadó Országház felépítését. Meindl Imre építész, akadémiai tag tervei alapján 1884-ben kezdték el építését, és 1906-ban készült el teljesen. A neogótikus stílusú épületet kívül 88 szobor díszíti, ismert fejedelmek, vezérek, vitézek alakjai.

Belépve, a széles lépcsőház barokk térhatású, a boltozatok tükrét Lotz Károly festette. A lépcsőcsarnok falában áll az építész, Meindl mellszobra, Stróbl Alajos műve. A kupolához márványpillérkötegekből álló magas csarnokon át vezet az út, mennyezetén vármegyék címerével.

A kupolát gazdag csillagboltozat hálózza be, a kupola dobját tartó 16 pillérköteg fejezetén uralkodóink szobrai állnak. Évenként, ismétlődő alkalmakkor itt adja át az állami kitüntetéseket az Elnöki Tanács elnöke. A kupolacsarnok körfolyosója az úgynevezett felsőház társalgójába visz bennünket, mely egy barokk jellegű terem, díszes XVII. század-korabeli olasz hatásokkal. A társalgóból az üléstermet körülvevő folyosóra, majd a 17 méter magas ülésterembe jutunk. Mennyezete reneszánsz kazettás díszítésű, tizenkét gótikus ablak világítja meg. Izgatottan és megilletődve foglaltunk helyet az üléseken, az oly sok történelmi eseményt megért falak között, ahol ma szocialista államunk küldöttei végzik fontos feladatukat. Az ebédlővel szomszédos teremben Rudnay Gyula festőművész tervezte gobelin, a hagyomány szerinti első országgyűlést, Pusztaszert örökíti meg.

Középen a Kossuth-téri oldalon a delegációs terem foglal helyet, míg vele átellenben a Duna felőli frontor a több mint 400 ezer kötetes parlamenti könyvtár van, mely az ország legkorszerűbb bibliotékája. A több mint 17 000 m² alapterületű palota az ismertetett dísztermeken kívül még magában foglalja az Elnöki Tanács elnöki hivatalát és a Minisztertanács elnöke hivatalát az alárendelt titkársági irodákkal. Technikai érdekessége az épületnek, hogy itt valósult meg az első magyar távfűtés, mely túlnyomóan padló alatti csőrendszeren jut a fűtőnyílásokhoz, a légcserét a mennyezeten beépített berendezések biztosítják.

Az épület belső termei csodálatos látványt nyújtanak a látogatóknak. Nem bánták meg azok az MKM dolgozók, akik természetjáróink szervezésében résztvettek ezen a kemény téli vasárnapon a parlamenti látogatáson. Csodálatos élmény volt.

k. k.

hallgatta meg hazánkban és külföldön.

A vacsorát követően a hagyományokhoz híven, műsorral folytatták a programot. Természetesen szerepelt a férfikórus is, továbbá szólistái: Gerdesits Ferenc, Blum József, Horváth Ferenc, Horányi Ervin. A ZIM vegyeskórusának meghívott tagja, Weisz Rezsőné jódli számokkal szórakoztatta a közönséget. Tánczenekarunk és tánclubunk együttműködése kapcsán a vendégek nem csak a zenét élvezhették, de

AHOVÁ NEM JUT EL A HÓKOTRÓ TA
HÓ LESZ, A LAPÁT ÉS A

A Palicsi-t
telújításo

Szabadka közelében, nem messze a jugoszláv—magyar országhatártól terül el a 4,2 négyzetkilométer nagyságú Palicsi-tó, az egykoron kedvelt kiránduló- és fürdőhely, a bácskaiak „kis Balatonja". Ez a tó — az idők sodrában — elposványosodott, s ezért megtisztításra, rendezésre, felújításra szorult.

Teljes négy évi szanálási munka után 1975 november derekán a tóba tiszta, friss víz kezdett csörgedezni: megkezdődött az új szennyvíztisztító telep bejáratása. A víztisztító telep szűrőberen-

ba. A szer 45 000 000 d sal épült.

Az új bejáratása 1976 január derekáig tart, s csak azután kezdi meg teljes kapacitással működését. Ekkor a Palicsitóba naponta 15 000 köbméter tiszta víz kerül.

Ezáltal gyakorlatilag be is fejeződik a Palicsi-tó szanálásának legfontosabb része. A tófenékről az elmúlt két évben körülbelül 2 millió köbméter szennyezett iszapot emeltek ki.

Az előirányzat szerint a

sorban a közönségsiker emel a film szórakoztató, tanító-nev velő hatásának értékét. A utóbbi egy-két év termésébő ilyen volt például a Szerelem Isten hozta őrnagy úr, Szerel mesfilm, Kitörés, Jutalomuta zás, Örökbefogadás, stb.

Január harmadik hetébe került a mozik műsorá Zsombolyai János első játék filmje — A kenguru. Az ú színes magyar filmet alapszer vezetünk 10 tagja tekintett

Meindl József MDK

A várva várt pillanat, olf.

Mücsarnok 1888. őszi kiáll.
I. sorozat

Johan Heinrich/Meinert ?/,asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből,1681-től: "Johan Heinrich/Meinert?/ tüschler gesell von Neue brüech". 104.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században Adatok Győr város Asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Xantus János Múz.Győr,1967.-A Győri Múz.Évkönyve

MEINERT JÓZSEF, badogosmester

Bár a céhek minden erejükkel igyekeztek megakadályozni idegeh mesterek letelepedését győrbe,nemcsak a forradalom előtti gyaripar,hanem a kézmüvesség is sokat köszönhet az idegenből jött családoknak.Igy pl.meinert József badogosmester Pragaból telepedett at győrbe. 291.old 78.jegyz

BALÁZS PÉTER: A céhrendszer problémái Győrött a XIX. század első felében 279. old.

ARRABONA, A Győri Xantus János Muzeum Évkönyve, 17. Győr, 1975.

MEINERT JÓZSEF, bádogosmester

A belvárosi Edl-házban gyártotta gőz,öntet,buktató és üvegbura kávéfőzőit,hirdette 1848-ban.Zsirtartó és takaréktüzhelyre alkalmas edényeit,gőzrendszerü burgonyafőzőit.Az esti mulatságokra rendszeresen kölcsönzött lampakat is. 291.old. 73.jegyz

BALÁZS PÉTER: A céhrendszer problémái Győrött a XIX. század első felében 279. old

A RÁBAKÖZ, a Győri Xantus János Muzeum Évkönyve, 17. Győr. 1975.

MEINESDORFFER, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelékben a lőcsei céhhez tartozó metszek névjegyzéke van 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
138.- Meinesdorffer, Volck. 152.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

TOBIAS MEINERSSDORFFER, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike vlot:
149.- Tobias Meinessdorffer, Igló, 1755.--152.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARHABOMA, A Xantus János Múz. évkönyve, 16. Győr, 1974.

TOBIAS MEINERSSDORFFER, textilfestőmester

A 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
152.- Tobias Meinerssdorffer, Kirchdrauff, 1751.-1[illegible]-ol

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848.....I. N. 186

Név: Meinharder Fraur Carl

Foglalkozás: méreszolácsas

Szárm.hely:

Hitfelekezet: Csal.állapot:

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1733 VI. 12

A polgárjogért fizetett összeg forintban:

M. D. K.

HEINE, J. A.

Vál (Fejér m.) R. K. templom (1824)

" Törményi mauzóleum (1834)

Gerő László: Magyar építészet baladó hagyományai Bp. 1957. 58. l.

MEINHARDT ÁGOSTON

Németh F. : A bánáti
fényképészet t.

2002.

79.o.

vagyok vele. Jogról és igazságról
, erőszakot tehet rajta, de vajjon oda
ól emlékszem, hogy évekkel ezelőtt még
ésed. De ha e téren a relativizmus

hogy nem voltam ott. O[rszágos]
n vagyok tagja! Ha érdekel, hogy mért
y egyh.[áz] m.[egyei] lelkészegyleti
Hagytam volna ott a kúrát? De különben
lehetett a távollevőkre érvényesen

zúttal nem deferálhatok - tégy próbára,
és méltányos ügy mellé kapacitálás

Még mielőtt bús sírod meg nem ásák,
Érezted-é egyetlen dobbanását
A szeretetnek, szánalomnak értem?
Én akkor ah! majd minden jót reméltem,
Majd éjt, napot kétségbeesve éltem!
Ne titkold el, ha egyszer érezél is
Fájdalmat értem, köszönet ezér' is!
Édes vigassza lesz mindig szivemnek,
Jövőm kilátást másra úgysem enged!»
«Oh légy nyugodtabb — szólt — szegény barátom!
Én szántalak s búd most is fájva látom;
De jól tudod, mennyit szenvedtem én is,
Panaszszal illetsz engemet te mégis?»
«Szerencsétlenségünkre, melynek átka
Virágkorunk bimbóit mind levágta;
A szerelemre, melyet most is érzek
S mi mint a pára végkép elenyészett:
Reményre, üdvre kérlek és esengek,
Jobbod — kiálték — hogy megfogjam engedd!»
S édes zavarban, szomorun id'adta.
S mig megragadva, csókokkal borítám,
Fájó gyönyörben lelkemhez szorítám
S arczom kigyult s nagy üdvömnek miatta
A percz szivembe némaságot öntött:
Feljött a nap s ragyogva rám köszöntött.
Gyöngéden ekkor rám tekinte s szóla:
«Feledni látszol, édes, hogy hiába
Szerelmed minden epedése, láza,
Mert szépségem már végkép szétfoszolva.
Isten veled hát! Im az óra intett,
A sors örökre elválaszta minket;
Többet nekem nem élsz, bár úgysem élsz te,
Esküd a végzet íme összetépte..»
S midőn a kintól, mely lelkemre omlott,
Égett e szív és gyöngyözött e homlok
És sűrü könny zudult e bús szemekbe
S kiáltani akartam voln' remegve:
Fölébredék. De balgatag reményben
Soká hivém: ott reszket még a fényben...

Olaszból: DENGI JÁNOS.

A DISKVALIFIKÁLT.

Életkép

Irta **VÁRNAI B. SÁNDOR.**

azért tudhatott volna magán uralkodni. Szegény, szegény ember! No de még jó, hogy ennyiben maradt, mert különben ki tudja még mi nem történhetett volna? Sohasem jó egy diskvalifikáltnak feljebbvalóival ujjat huzni.

Könnyen beszélhettek; azt fujták a mi nem őket égette. De hát a szegény Dini bácsi? Csak a jó isten tudja, mit érezett, mikor azt a szót meghallotta; azok a gyér fehér szálak ugy sütötték a fejét, — haza sem mert menni. Felesége még hagyján, de a gyermekek, a gyermekek!.... Kik eddig ahhoz voltak szokva, hogy őt valamely felsőbb lény gyanánt tekintsék, kit tudákos és kiváncsi kis arczaikkal mindennap ezer meg ezer kérdéssel ostromoltak. Most bizonyosan le fogják olvasni homlokáról, hogy a kiben oly rendületlenül biztak, nem egyéb mint egy vén sza...! Uram bocsá! Nem tudom, hogy esett, de Isten bizony önkénytelenül megtapogatta füleit.

«Eh! végre is!»... Erőt vett magán s megnyomta a kis ajtó kilincsét, melyre a legutóbbi vasárnap délutánján sajátkezüleg szegezte föl a csilingelő kis csengettyüt az apró világ nagy gyönyörüségére. A leveses tál már ott gőzölgött az asztalon s a ház népe türelmetlenül várta hazajövetelét.

«Jó étvágyat, jó étvágyat! Megkéstem kissé, ugy-é?» — gondolá, de nem volt lelke kimondani. Elpirult s egy szó sem jött ajakára.

Leültek mind. Hej, hogy csörögtek a villák meg a kanalak. De a próbára tett étvágy vagy mi okozta: a társalgás ma sehogy sem tudott élénkebb szint ölteni. Az asszony éleslátása rögtön sejtette, hogy történt valami, s ilyenkor nem faggatózott, hallgatott. A gyermekeknek meg egész figyelmét a tányéraikra kiszedett csontocskák vették igénybe. És mégis, Dini bácsinak ugy tetszett, mintha a nagyobbik fiunak komoly némasága azt látszott volna mondani: «Ugyan miről is beszéljek én e vén oktondival?» mig a kisebbik csak szánalmas tekintettel méregette tetőtől talpig. Még az az alig meglett kvalifikáczionális törvény is...! Hát ez mind igaz. Hanem azért ő mégis csak öreg ember s a főnöke bátran akár fia is lehetne. Azért ő mégis — ugy tudják meg — tizenkilencz esztendeje ül itt ezen az ócska széken, mig a méltóságos ur hamarosan talán egy aktát sem birna előteremteni azokkal a keztyühöz szokott ujjaival. Isten látja lelkét, ő nem kereste az összetüzést, de ne mondja senki ezen a világon, hogy Gaina Dénes magán hagyta száradni a becsületén ejtett szennyet.

Szinte könnyebbült a lelke, a mint kezébe vette a tollat s mérges perczegtetéssel végig tánczoltatta a sima konczept-papiron. Mintha minden szóba méltatlankodó haragját öntötte volna ki, arcza minden szó után diadalmasabbá vált. Nem voltak már ezek azok a hires gömbölyü kalligraf betük, melyeket olyan jól ismertek az iktatóban. Arczfintoritó, fogvicsoritó démonok voltak, melyeket a szenvedély, a boszuság szül pupos nyomorékokká, hogy megijed tőlök a ki ránéz.

*

No abban a levélben nem valami udvarias kifejezések lehettek ő méltóságára nézve, mert a mint Dini bácsi másnap fölment hivatalába, szokott helyén, nagy megütődésére, egy csupasz száju suhanczot pillantott meg, ki magát Bubuska Viktornak mutatá be s vállait szemtelen mosolygással vonogatva adá tudtára Dini bácsinak, hogy ő méltóságának tetszett... azaz hogy ő nem oka... egy szóval értse mindenki ugy, a hogy tudja. Gaina Dénesnek csak a hideg verejték ütött ki egyszerre homlokán, még nem volt abban a helyzetben, hogy tisztázni tudta volna gondolatait. *Bubuska Viktor!* Igen, igen, ő volt az, a ki minden hó végén foltos czipőjével, piszkos, lebernyeges köpenyegével bekopogtatott az osztályvezető ajtaján, hogy: «nem jött-e *azóta* valami üresedésbe?» Bubuska Viktor! *Richtig!* Ott áll a neve is, az előjegyzettek lajstromán, első helyen a többi százharminczhét közt. Százharminczhét!

336 d

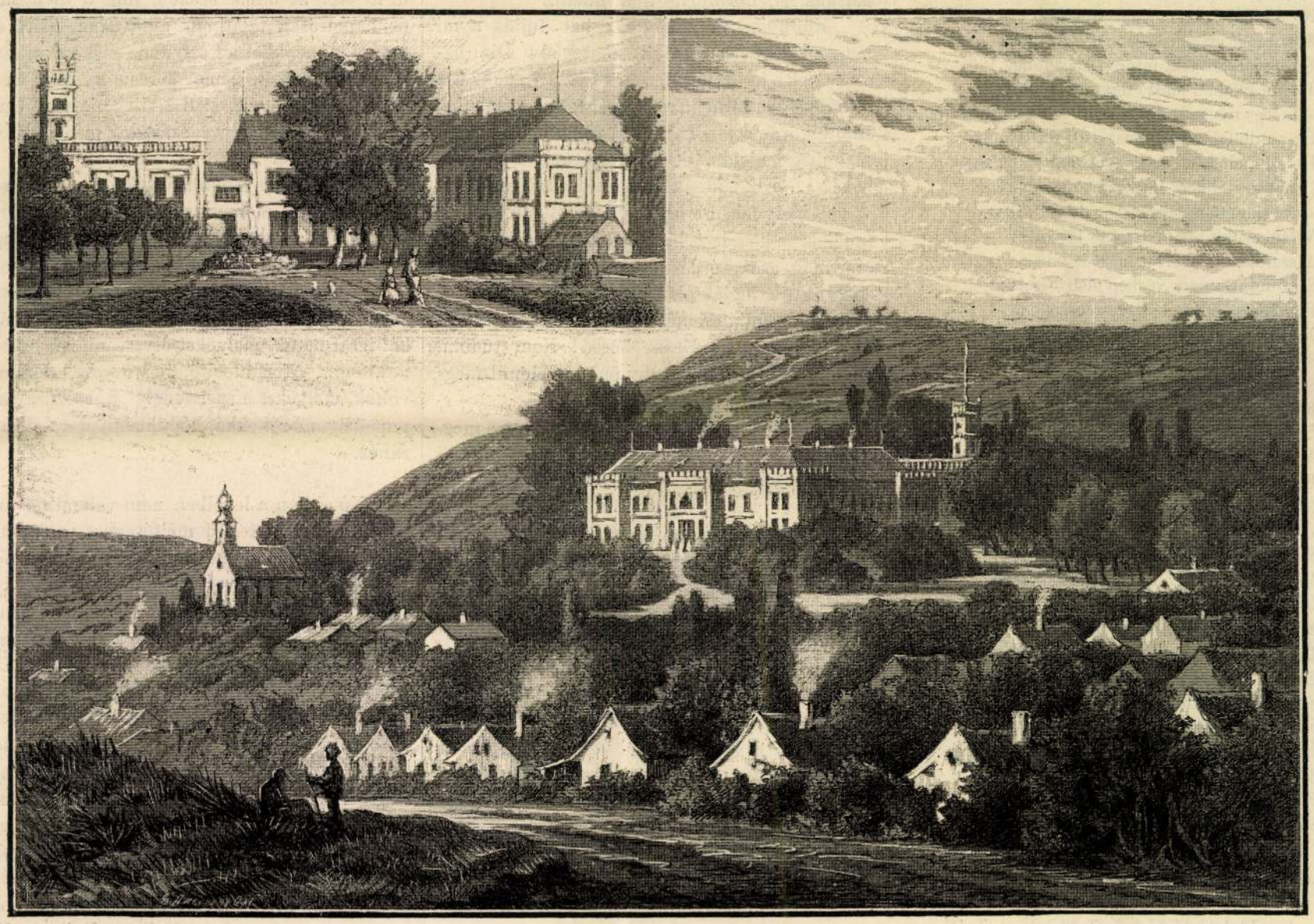

A Mailáth-kastély.

BAKÓCZA (BARANYAMEGYÉBEN.) — MEINHOLD REZSŐ RAJZA UTÁN.

Meinhold Rezső.

Bakócza (Baranyamegyében) és a Mailáth kastély. Vas. Nyj 1883. 336. l. Meinhold Rezső rajza után.

Meinert J.H./Johan Heinrich/,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegé-
nyek jegyzéke származási hely szerint:"Neuebrüech:
Meinetr J.H." 123.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.
században - Adatok Győr város asztalosszavességé-
nek történetéhez 93.old

Arrabona,9. - Xantus János Múz.Győr,1967. - A Győri
Múz.Évkönyve

Meinong

pestö, Nagyneben

1824 – 1847

l.

Bielz Porthat

573, 959. 2x.

sé jobbra hajtotta, kerek
rtja, mintha beszélne, bal-
étra van, mely a földről az
alok föl és alá jártak. Haja
zőke, zöld gallérú köntöse
lirat szövege ez: »*Jacob*

60 cm. — Lelt. sz. 1073. —
1·70. K-án. — Kifizettetett az

pján (177–93). — Elszámol-
Az elszámolást elfogadta az
tározat (1–95).

Meinung

gratulos kapitány
mindenkelő festő

l. Márk Barónélete

77. l.

ringfügigste Fundstück belegt werden.
ergänge zwischen architektonischen und
d organischen Einheit zu zwingen, deren
ist. Auch das Primat des architektoni-
der
k, die im ganzen Kariatydenordnung aus-
Fäden auf, die zur französischen Hoch-
inen, schlanken Proportionen des ganzen
ig gesichert gelten könnte und wenn wir
spunkte zur Verfügung hätten. Das Auf-
Belangen somit eher einen Abschluss
tive, Hiemit schliesst die erste grosse
smus ab und der neue gotische Stil tritt
Villards ein ungeheuerer Welenberg des
r aus langsam und stetig vor dem deut-
n wir an der Grenzscheide zwischen geist-
Entwickelungsreine sind wir dort ange-

Meinx Rezső

Művészi Ipar
1905. I. évf. 27
hirdetés.

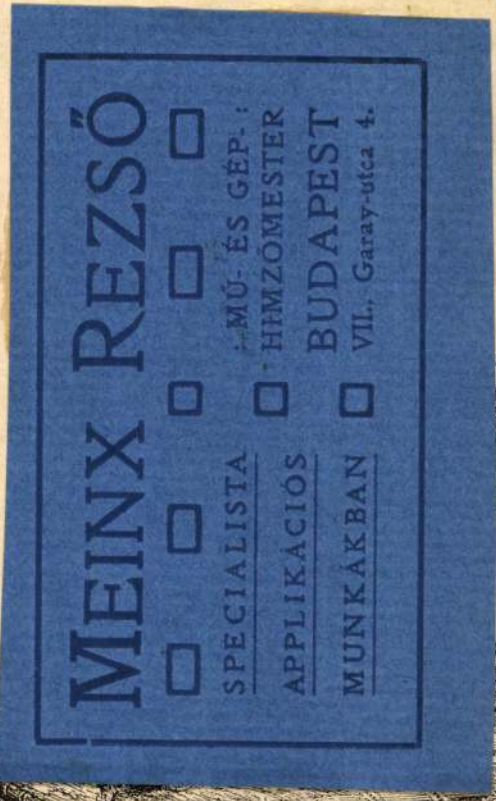

s ezüstneműekről, a helyett futólagos szemlét
ipota fölött, összehasonlítva azt az 1789-ik évi
kat, melyeken száz év alatt átesett.
előjogokat és a jobbágyságot, fölszabadítá a
dta meg a teljes szabadságot, a czéhmesterek
séget szigorú törvénynyel sujtotta. Természetes
vei elpusztíttattak, úgy látszott, hogy jólétének
latt a műhelyek el voltak hagyatva.
: arany és ezüst tárgyak lefoglalásának, elvesz-
yében való megolvasztásának a kora volt. A mi
volt, azt széthordták. A kivándorlók magukkal
gy megélhessenek, eladták a külföldön; a kik
anúi voltak, miként foglalják le vagyonukat és
különösen ötvösművészeti tárgyainak csak ki-
ső ízben látjuk azoknak romjait összegyűjtve a
t elkoboz, a mit talál, a korona ékszereit, a
g kincseit, és Párisban és Versaillesben árveré-
a németek és az oroszok megjelenvén, potom
a mi legszebb butoraink és legcsudálatosabb
, azt elpusztítják; a régi szöveteket elégetik,

MEIREN, Jan Baptist van Der festö

Pamiatky a Múzea, 41, 1992, 5/6.
Tematikus szám: Barock in der Slowakei.
1 28. kép
Eszéki csata 1688. festmény 1690
Betlér, Múzeum

Meisburger

l.

LykaMagyműI800-50

15. l.

6.

8.

Meisburger

Lab. I. 20

Csontcsrözök, Kelta X. 141.

Meisburger Anton

vérm.

l.

Mel Est Kept

LXI. l.

lásd a név-

mutatót

T.

Europa film könyv lap-
lerjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest
V. Rothmere u 12
III. 2.

MEISEL ANTAL, asztalosmester

Az egykori kőszegi Lauringer otthon secrateire-jét látszat szerint Meisel művének tarthatjuk.s készitési idejé a XIX.sz.huszas-harmincas éveire tehetjük.Ez meg is feke lel a butor korának vizsgálatával.De ezt mégsem állithatjuk oly biztosan,hiszen ily minták közkézen forogtak és igy más is lehetett a mestere. 367.old.

SZABOLCSI HENRIK: Butorrajzok a kőszegi rajziskolából és egy kőszegi "secrtaire". 367.old

SAVARIA. A Vas Megyei Muzeumok Értesitője,1966-1970. 4.sz. Szombathely, 1973

MEISEL ANTAL, asztalosmester

Feltételezhető, hogy Meder András rajza/4.kép/azonos vagy egészen közel áll az eredeti rajzmintához. Nehéz volna megérteni, hogy a Meder tanulórajzával szinte teljesen megegyezik Meisel jóval későbbi tanulórajza/5.kép/. Ilyen egyezések csak közös minta alapján jöhetnek létre.
364.old

SZABOLCSI HENRIK: Butorrajzok a kőszegi rajziskolából és egy kőszegi "secretaire". 367.old

SAVARIA. A Vas Megyei Múzeumok Értesítője, 1966-1970. 4.sz. Szombathely, 1973

MEISEL ANTAL, asztalosmester

Az egykor néhai Lauringer Melanie kőszegi otthonában lévő secretaire belső kialakitását tekintve egyformán közel áll Meder András vagy Meisel rajzához/4-5.kép/.A változtatások:korinthosi helyett toskán féloszlop,talapzatának elhagyása,stb.a rajzi terv és az asztalosi megvalósitás közötti technikai,ill.aránybeli különbségekből is adódhatnak. 367.old.

SZABOLCSI HEDVIG: Butorrajzok a kőszegi rajziskolából és egy kőszegi "secrtaire". 357.old

SAVARIA. A Vas Megyei Muzeumok Értesitője,1966-1970. 4.sz. Szombathely, 1973

MEISEL ANtal, asztalosmester

A másik két secretaire rajzon jellegzetesen XIX.sz.-i hasábos papucsos lábakat ~~láthatunk~~ később látunk ezek későbbi, a XIX.sz.második évtizedére jellemző variánst képviselnek. A másik rajz Stegmüller Ferenctől való. 364.old

SZABOLCSI HEDVIG: Bútorrajzok egy kőszegi rajziskolából és egy kőszegi "secretaire". 357.old

SAVARIA. A Vas megyei Múzeumok Értesitője, 1966-1970. 4.sz. Szombathely, 1972.

MEISEL ANTAL, asztalosmester

ő és Stegmüller Ferenc és Meder András secretaire rajzai feltünő egyezést mutatnak, Arra következtethetünk, hogy e tipus rajzait a XIX.sz.első évtizedeire vezethetjük vissza. Bizonyara tanitották már a kőszegi rajziskolában is. Stegmüller már 1810 körül járhatott oda Meder 1800 után Meisel fiatalabb, ő a 10-es években. 368.old.

SZABOLCSI HEDVIG: Bútorrajzok egy kőszegi rajziskolából és egy kőszegi "secretaire". 357.old

SAVARIA, A Vas megyei Múzeumok Értesitője, 1966-1970. 4.sz. Szombathely, 1972

ANTON MEISEL, asztalosmestr

Tanitványi rajzot találunk egy jellegzetes XIX.sz.eleji secretaire-ről a kőszegi rajziskola két tanuló rajzán s egy remekló ifju mester/korábban ugyancsak a kőszegi rajziskola látogatója/rajzán.Andreas Meder/4.kép/,Anton Meisel/5.kép/,Franz Stegmüller remekrajza 1818-ból/6.kép/ 360.old. 7.jegy

SZABOLCSI HEDVIG: Butorrajzok egy kőszegi rajziskolából és egy kőszegi "secretaire". 257.old

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 1969-1970. 4.sz. Szombathely, 1972

MEISEL, /Meiszl/ ANTAL, asztalosmester
--- ---

Rajza maradt fenn a kőszegi rajziskolából. Szül. 1800 ?
Kőszegi polgár 1833-ban. Utolsó adat rólal848-ból való.
Rajza: /5. kép/. --368.old. 8.jegy

SZABOLCSI MIHÁLY: Bútorrajzok egy kőszegi rajziskolából és egy kőszegi "secretaire" 257.old

SZAMLA, A Vas megyei Múzeumok Értesítője, 1966-6970. 4.sz. Szombathely, 1972

MEISEL ANTAL, asztalosmester

---

5. kép. Meisel Antal kőszegi asztalostanuló iskolai rajza. Fekete repr. 362.old.

SZABOLCSI HEDVIG: Bútorrajzok egy kőszegi rajziskolából és egy kőszegi "secretaire" 257.old

SAVARIA. A Vas megyei Múzeumok Értesitője, 1966-1970. 4.sz. Szombathely, 1972

MEISZL, /Meisel/ ANTAL, asztalosmester

Rajza maradt fenn a kőszegi rajziskolából. Él:1800 ?
Kőszegi polgár 1833-ban. Utolsó adat róla 1848-ból való
Rajza: /5. kép/.--368.old. 8.jegy

SZABOLCSI HEDVIG: Bútorrajzok egy kőszegi rajziskolából és egy kőszegi "secretaire" 257.old

SAVARIA, A Vas Megyei Muzeumok Értesitője, 1966-1970. 4.sz. Szombathely, 1972

Meisel József

„Restaurateur"
+ 3. V. 1882
49 J

Jegyzék a vízivárosi temető fenntartani javasolt sírjairól és síremlékeiről.
[Bp. 1931] 51. l.

MEISEL, Josef épitésznek (Bécs)

Porosz, 1778

An 1996/1-3. 237

volt, épületei

anyal, falakon

ota emeletén

M.-D. K.

MEISELS István építész

Részvétel a pályázaton munkatárs-
ként

Tervezők: Kiss Tibor – Szabó Á

III. díj

Borosnyai Pál. A pesti Nigadó terv pá-
lyázata,
Magyar Építőművészet 1958. (VII) 1-3. sz.
95. l.

Meisenthal MDK

festő

Á hetvenes évek végén a "solnay-gyárban dolgozott

25.e.

Nikelszky Géza: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

Meisenthal, [festő, kerámikus]

Olyan festő, aki gyári műveit (Pécs, Zsolnay-gy.) többnyire nem jelezte. (1870-es évektől.)

— : A pécsi képzőművészet kistükre (5.)
475–478.

JELENKOR, Pécs, 1971. május XIV/5

//~~Meisenthal~~// Meisenthal

festő

A Zsolnay-gyár művészeti munkáiban közreműködött ?

66.o.

NIKELSZKY GÉZA:A Zsolnay-gyár művészete. Pécs.1959.

MEIDL, Johann, pozsonyi fazekasmegéd

J. M., Hafnergesell, 7 hónapos fia meghalt. (1804, 1181e)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Meihsner Anne Lise festő

szerepel a Kép. Főiskola Vasary
osztályának aug. 20-án nyíló
magyarországi kiállításán

Nemzeti Újság 1927 VIII. 18.

Meitsner Annelise festő

Szerepel a nagymarosi művéntelep kiállításán

Budapesti Hirlap 1927 VIII. 18

Meihsner Annelise.

Vaszary János növendéke.

Munkája szerepel a Képzőmű-
vészeti Főiskola növendékeinek
kiállításán.

Ujság, 1928. Máj. 20.

Meihsner Anna.

Vaszary János tanár növendéke.

Munkája szerepel a Képzőművé-
szeti Főiskola növendékeinek
kiállításán, a Műcsarnokban.

Budapesti Hirlap, 1928. Máj. 20.

Dreishner Amélia

1926/27 - 1928/29 I., 1930/31

Ferképzomfoisk' vk

113. l.

erotikáju *Somov* rokoko-hangulatú művészetet teremtenek. *Vrubel* nagyszerű vallásos képeket és szinpadi dekorációkat fest, s az ifjak egész gárdája kerül a francia impresszionisták hatása alá („Pique-Bube"-csoport, ma „Moszkvai Művészek"); egyik legnagyobb festőjük *Kontsalovskij*. A háború előtti orosz művészet 1908-ban, a bécsi Szecesszió orosz kiállításán jelent meg reprezentatív módon; azóta a világháború s az azt követő mélyreható átalakulások jóformán teljesen elvágták az orosz festészet történelmi gyökereit, s éppen az oroszok voltak azok — úgy hazájukban, mint a külföldön, elsősorban Németországban —, akik minden tradiciótól elszakadtak s zabolátlan radikálizmusukkal az új célokért forradalmi eszközökkel küzdő művészek első sorában állottak. Példátlanul erős, sőt brutális reakciója ez annak a sivár és vigasztalan tespedésnek, amely az orosz festészetnek annyi évszázadon át jegye volt s annak az ünnepélyes egyhangúságnak, amely az ikonosztázisok szellemvilágán elterpeszkedett; páratlan kirobbanása az orosz néplélekben felhalmozódott szenvedélynek és energiáknak. Az a nép, amelynek művészete valaha az ikonokban élte ki magát, most oly festőket produkált, amilyenek *Burljuk*, *Kandinskij*, *Puni*, *Savlenskij* és *Bechtejev*, a futurisztikus *Marc Chagall*, *Lazar Segall* s a teljesen értelmetlen dadaista *Golyshev* és *Tatlin*. Amíg azonban Németországban a modern művészetnek e szélső baloldali képviselői még mindig tekintélyszámba mennek, addig Szovjet-Oroszországban a kubizmus és futurizmus már a mult emlékei közé tartozik, s a realizmus lassan, de egyre és határozottan erősödik, sőt a „Négy Művészet" csoportjához tartozó mesterek, élükön *Sarjan*-nal a kitűnő koloristával és *Kusnezov*-val, a keleti

Meislis Emanuel

kaligrafus

lárd

Lay Brest ipar munkiáll

64. l.

TI KIÁLLIT

léria-utca 8.

haftr

MAF

Meisner Daniel

verzis

XVI–XVII. sz

Tokaj vára

l.

Soós Elemér:

A tokaji vár törté-
nete, hadi- és mű-
leirása. Satoraljauj-
hely. 1914. 33 l.

MOB kat. 1832.

Meissel

festo

l.

Hadtört.-Közl

1918. 48. l.

l. Thieme-Becker

~~Fémtükör, római VIII. 126.~~

Meissner

Bethlen Gábor levon.

Meissner rézmetszet

MTÉ: Gindely: Bethlen, 206 l. után

(Meissner Alajos)

mérnök cikke

< > Fiume munkáste-
lepei. MMEE közl.
1892. 75–78. l.
14. szövegábrával.

< > Lakóházak és kis
lakások Zürichben
és környékén.
MMEE közl. 1892
359 – 363. l.
10 szövegábrával.

Lakóházak Korfu szigetén.

Meissner Alajos-tól.

Korfu szigete, melyet a régiek Korkyrának neveztek, az Adriai tenger végén van s fekvése oly kies, oly megigéző, hogy egy angol költő ezt mondja róla: *Van egy sziget Jonia ege alatt, oly szép, mintha a paradicsom maradványa lenne.*

Mint kitünő klimatikus gyógyító helyet, újabban igen megbecsülik s különösen azok a betegek jönnek ide üdülni, kik a telet meleg éghajlatban, de a túltömött Rivieráénál kevésbbé feszes környezetben, akarják eltölteni.

Korfu szigete (1. ábra) a jóni szigetek közt a legnagyobbik, hossza 62 *km*, északi részének legnagyobb szélessége 30 *km*. A szigetet két hegylánc alkotja, melyek közül az északi a Pantokratos-ban 914 *m*, a déli a Santa-Deca-ban 605 *m* magasságot ér el. Főtermények: olaj, bor, narancs és citrom. A gabonafélék közül leginkább a tengerit termesztik, de a termés alig fedezi a sziget saját szükségletének negyedrészét.

A túlnyomólag görög nemzetiségű lakosság száma 1886-ban 105.000 volt.

E kicsi, alig 12 négyzetmérföld nagyságú sziget csodaszerű bájait, szépségeit csak akkor tanuljuk megismerni, ha Korfuból a sziget egyik legmagasabb csúcsára a Santa-Decára rándulunk ki.

Átalában a sziget képe inkább kedves és behizelgő, mintsem vad és nagyszerű. Az alakban és színben való erős ellentétek hiánya miatt Korfu a szemlélőre igen jóltevően hat.

A mindenütt enyhén domborodó halmok változatos képét érdekesen egészítik ki Albánia kopár hegyeinek zord körrajzai.

A sziget fővárosának Korfunak 85000 lakosa közül 2000 idegen. A városnak kényelmes 25 *m* mélységű kikötője van, mely Alexandriával, Triesztte és Brindizivel élénk kereskedelmi összeköttetésben áll. Az 1886. évben 808 vitorlás 50200 tonnatartalommal és 1083 gőzhajó 930200 tonnatartalommal kötött ki, illetőleg szállt a tengerre.*

Korfu utcái, kivált a régi, mélyebben fekvő részeiben szűkek, sötétek, keletiesen rondák, de velencei modorban ívboltosan építvék. Fenn a várságnál és a szállónegyedben, a hol mindig hűs szellők lengenek, a levegő tiszta és kellemes. Ritkán van két háznál több egymás mellé építve, mindig találunk köztük udvartereket és keskeny utcaközöket.

Más azonban az új Kastrades villavárosnak, a gazdag idegenek és belföldiek tavaszi és nyári tartózkodó helyének képe, hol szép kertekkel környezett lakóházak állanak.

Mivel a lakosok száma folyton szaporodik és az idegenek száma is állandóan emelkedik, Korfu építkezése nagyon élénk. A régi város és az új Kastrades külváros közti vártéri telkeken, a lebontott vár alatt egészen új városrész keletkezett, hol kisiparosok s a munkásosztály számára is építenek olcsó lakóházakat. Ilyent láttat a 2—5. ábra.**

* Ezek közül az osztrák-magyar monarchiára 460 hajó csik 441930 *t* tartalommal.

** Ily telkek m^2-jét 8—10 Drachmáért adják el.

A szóban forgó építőteleknek 18 *m*-nyi utcahomlokzata és 30 *m*-nyi mélysége van, azonban az 540 m^2 területből csak 154 m^2-t vagyis 28%-ot építettek be. A többi terület kert. Az utcasorból is 4 *m*-t szabadon hagytak, hogy az egyik homlokoldalon ablakokat alkalmazhassanak.

A ház háromemeletes és a telekkel együtt 14200 frtba kerül, kőlépcsőkkel bír, űrtéglákkal van födve és minden ablak redőnyökkel van ellátva.

A bejárattól jobbra és balra a földszinten van egy-egy lakás utcára nyíló szobával és a kert felé konyhával, férője 122 m^3. Ezeket a lakásokat üzletek számára is felhasználhatják, mely esetben az egyik ablakot boltajtó pótolja. Minden ilyen lakásért évi 75 frt bért fizetnek.

E házak első emeletének az utcasorra néző felén három nagyobb szoba van, melyhez hátul konyha és cselédszoba tartozik. Egy ily lakás évi bérösszege 175 frt.

A harmadik emeletet ismét két lakásra osztják, az egyik nagyobb és kisebb szobát, a másik két kisebb szobát tartalmaz; minden lakásnak van konyhája. A nagyobb lakás bérösszege 80 frt, a kisebbé 70 frt.

Minden emelet szabad homlokfalánál van az árnyékszék.

A 6—8. ábra kereskedő lakását láttatja. A házban csak a háziúr lakik családjával és üzletszemélyzetével. Utcai frontja 11 *m*, mélysége pedig 15 *m*, ferdeszögű udvarának területe 64 m^2. A földszinten, a falépcsőt tartalmazó pitvar mellett, a nagy üzleti helyiség és e mögött az árúraktár van elhelyezve. Az egész első emelet a háziúr lakása, a mely 60 m^2-es szalonból, több összekötő folyosóból, három kisebb szobából és konyhából áll. Az első emelet fölött levő félemeleten az üzletszemélyzet lakószobái vannak. A nagyon szolidan épült ház, melynek az utcai oldalon kisebb, az udvar felőli oldalon pedig az egész front hosszában végigfutó balkonja van, a telekkel együtt 7800 frtba került.

Megemlítendőnek tartom, hogy a ház építővállalkozója magyar ember, a ki az építkezéseihez szükséges öntött és kovácsolt vasat Magyarországból hozatja.

A 10—12. ábra görög népiskolát és a 13. ábra a 800 lelket számláló Kastrades külváros *Tri Martiri*-nak nevezett templomkáját tűnteti fel.

Jobbra az úttól fekszik az iskola, átellenében a templom, melyhez barátkolostor tartozik.

A négyosztályú népiskola, melyet körülbelül 60 fiú és leánygyermek látogat, kis emeletes épület, melynek földszintjén csak a tanító pincéje és éléskamrája van. Az emeletre kis előtérről nyíló lépcsőn jutunk fel; itt a leányoknak egy, és a fiúknak is egy tágas iskolatermük és a tanító lakása van. A segédtanító a szemben levő barátkolostorból való.

Mielőtt cikkelyemet bezárnám, meg kell emlékeznem az Achilleionról, királynénk e tündérlakáról is.

Közvetetlenül Rudolf trónörökös elhunyta után, a mélyen sújtott nagyasszony a sziget magányában vigasztalást keresvén, Gaszturi község mellett levő magaslaton a Santa-Deca tövében, az Achilleionnak nevezett márványpalotát építtette.

Ennek a 15. ábrában előtűntetett épületnek tervezője

MMÉE Kör 1897

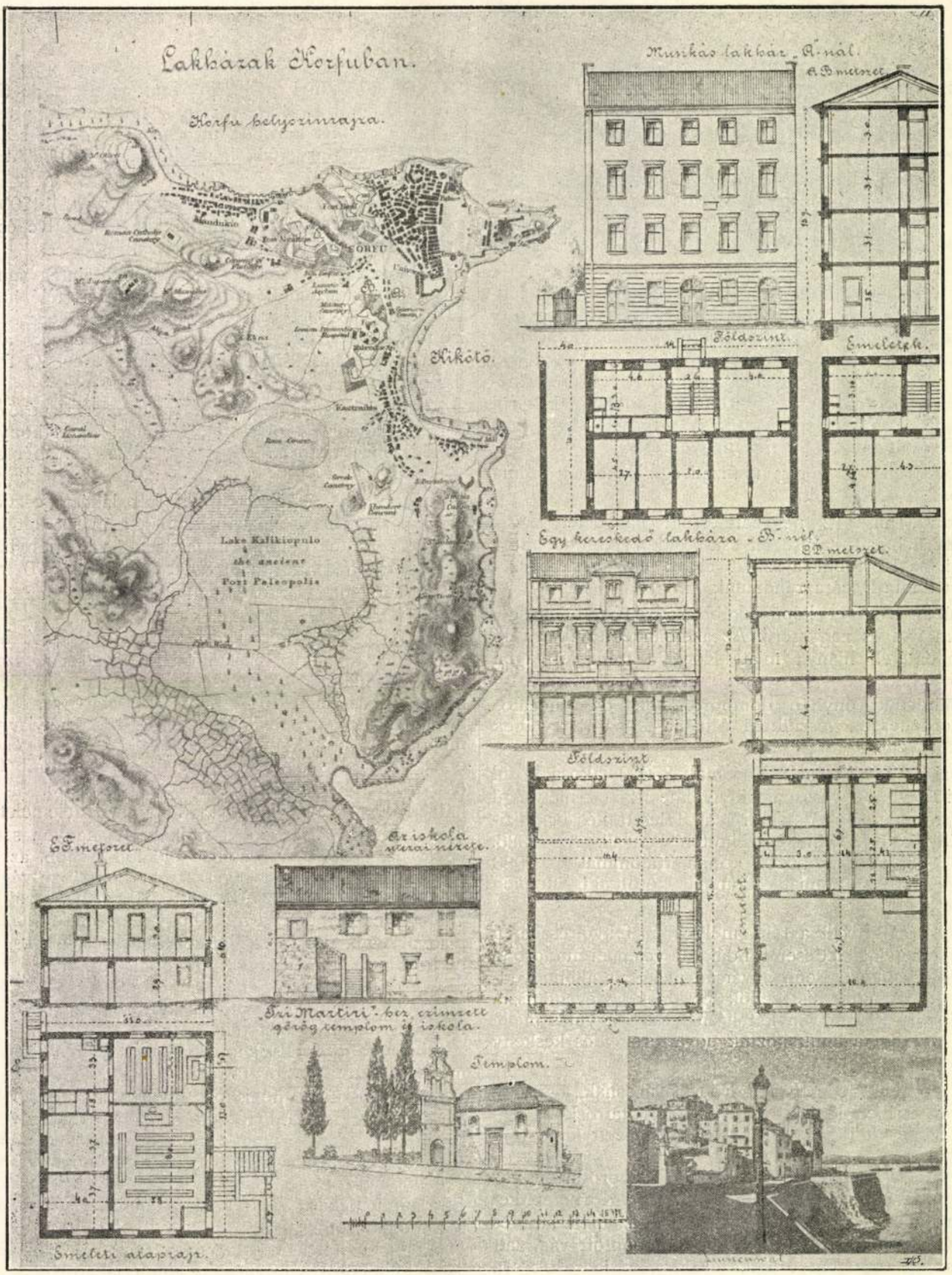

1—14. ábra. Korfu helyszínrajza s különféle építményei.

Carito Rafael olasz műépítész volt, a ki feladatát az óhellén remekművek szellemében igen szerencsésen oldotta meg.

Az Achilleion a tenger felé meglehetősen meredek domb tetején áll, melynek a tenger felőli lejtőit olajfapagonyok borítják, másik oldalán pedig remek park díszlik. A palota fehér falainak nemes vonalai hatalmasan emelkednek ki a hozzájuk simuló ezüstszürke olajfákból, a feketészöld ciprusokból és az őket környező tropikus virágdíszből. A palota belsejét nem láthattam meg, erről tehát közvetetlen szemlélet után nem írhatok.

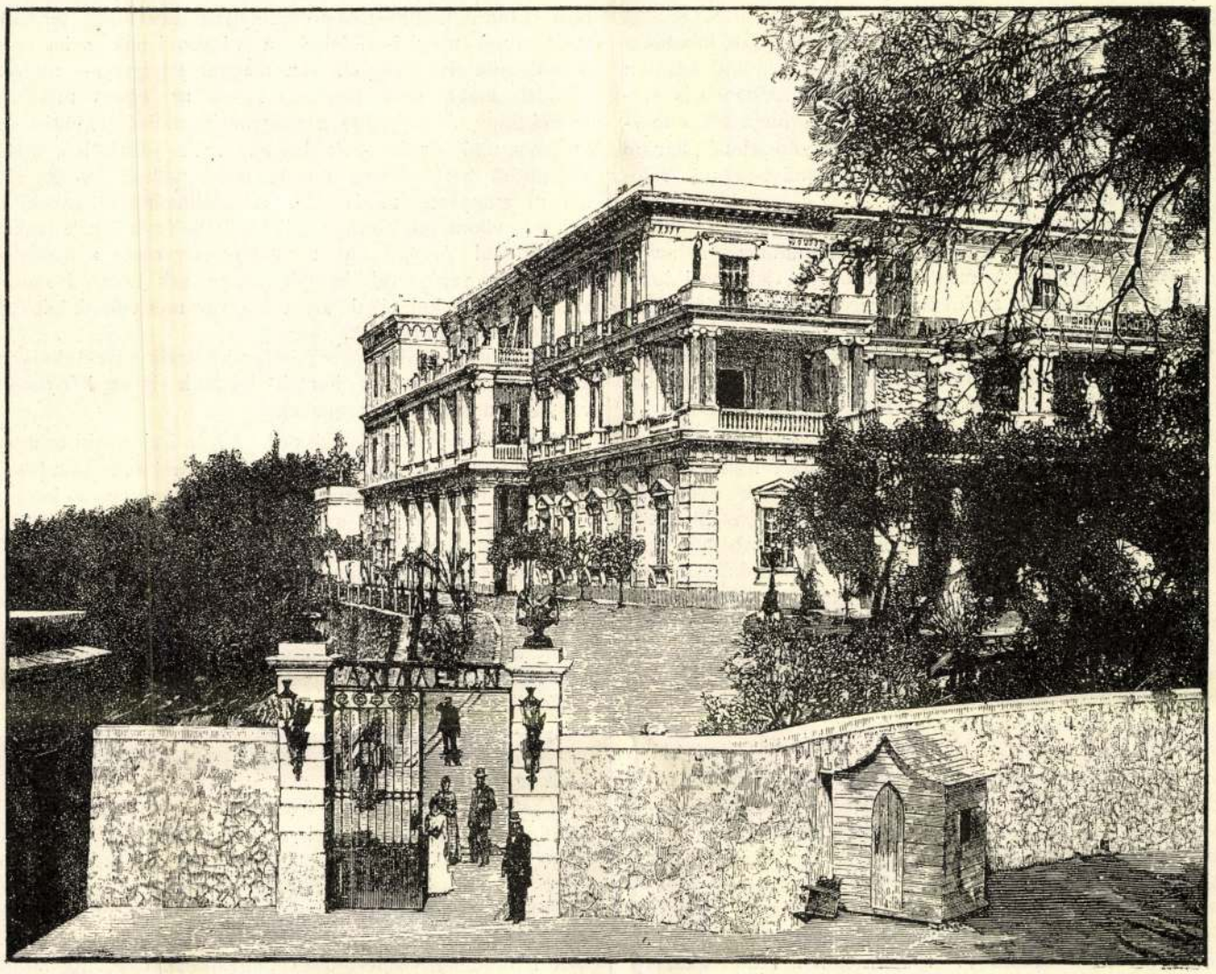

15. ábra. Az Achilleon képe.

SZEMLE.

1. Mű- és középítés. Építőanyagok.

Az iparművészet 1896-ban. Millenniumi emlékkönyv. Szerkesztette *Ráth* György és *Györgyi* Kálmán. Kiadja a magyar iparművészeti társulat. 1897.

A fejlődés állandósága, minden művelődés ismertető jegye. Új áramlatok, új módosulatokat szülnek. A dolog természetében rejlik, hogy minden újnak a meglevőt bizonyos szívóssággal kell legyőznie, a konzervatív nézeteket háttérbe szorítania, csak így törhet új csapást, csak így teremtheti meg az új irányt. Ha az iparművészet utolsó tíz évét elfogulatlan szemmel tekintjük, többféle irányban kísérletező újításokkal találkozunk, melyekkel vagy egyes kiváló tehetségek vagy egész iskolák próbálkoztak meg, de egyúttal egész sorozatát a balsikereknek állíthatjuk össze, melyek az újításokkal karöltve jártak. Hatalmas lendülettel indult útnak egy-egy merész eszme, de csakhamar elült a régi sémától eltérni nem tudók műtermeiben, nem bírta a díszítő symbolikában megcsontosodott maradiság békóit lerázni.

Költő, képfaragó, festő és zenész megtalálták új ideáljukat, már megteremtették az új irányt, mely az igazságot keresi.

Realizmus, igazság, ezek a jelszók; a természet megfigyelése, törvényeinek megismerése, az új alapok, melyeken az ébredező új művészet hatalmas épülete napról-napra emelkedik. Most már megtaláltuk a formákban a konstruktív igazságot, az anyagban és szerkezetben a realizmust. Ezek azok a tényezők, melyek az iparművészetnek is törvényt szabnak.

Amikor a magyar iparművészeti társulat millenniumi vaskos kötetét kezünkbe vettük és tartalmát futólag átlekintettük, szinte önként kínálkozott az a gondolat, hogy

íme a modern iparművészetnek van még egy, eddig meglehetősen háttérbe szorított, de most annál élesebben kidomborodó jellemvonása, mely a kozmopolitizmust küszöböli ki és a nemzeti jellegnek biztosít előnyt. S ha minden egyébtől eltekintünk is, már maga az a körülmény, hogy hazai művészi iparunk speciális nemzeti zamatjára e könyv oly kiváló gondot fordít, elévülhetetlen érdemeket szerez megalkotóinak.

Maga a könyv tulajdonképpen beszámolónak készült s a szerkesztők érdeme, hogy e szerénynek induló kereten jóval túlnőtt, úgy, hogy nemcsak a lefolyt millennáris esztendőnek az iparművészet körét érintő minden főbb mozzanatát, hazai művészi iparunknak nem csupán jelenét, hanem egész múltját öleli fel s a magyar iparművészetnek valóságos emlékalbumát alkotja.

A könyv tartalma négy főcsoportra oszlik. Az értekezések első sorozata az ezredéves orsz. kiállítás történelmi főcsoportját ismerteti. A második sorozat a jelenkori iparművészettel foglalkozik, amint az, az ezredéves orsz. kiállításon képviselve volt. A harmadik sorozat a millenniumi emlékműveket ismerteti, míg végre az értekezések utolsó csoportja az 1896. évben külföldön rendezett kiállítások iparművészeti részéről számol be, hogy alkalmat adjon a mindenképpen érdekes és tanulságos összehasonlításra.

A könyv első cikke *Dénes-Diner* József tollából ered, melyben a történelmi kiállítás és iparművészet gyűjtőcím alatt az iparművészeti kiállítás retrospektív részéről mond el sok tanulságos dolgot, kiterjeszkedve az ötvösművészet, a himzés és ruházat, a bútorok, fa- és vasmunkák, agyag- és üvegmunkák és a magyar hadtörténelmi emlékek bő ismertetésére. Nem hagyhatjuk megemlítés nélkül Diner cikkének bevezető sorait, melyben rendkívül szellemes módon, megszívlelendő ötletekkel dúsan fűszerezve adja a művészeti ipar küzdelmének vázlatát.

Önmagában véve is értékes s minden tekintetben vonzó : megírt cikkely a *Ráth* Györgyé, melyben a történelmi kiállításon szerepelt magyarországi könyvtáblák ismertetésével foglalkozik. A középkori könyvkötések tanulmányozásánál hosszú ideig nélkülözhetetlen forrásmű marad ez az értekezés, mely éppen annyi szeretettel mint tudással van megírva. E cikkely írójának érdeme, hogy a magyar művészi iparnak bőséges forrására mutatott reá, honnan a nemzeti talajon nőtt szebbnél-szebb motivumok egész tárházát meríthetjük. S habár a könyv illusztrációival külön akarunk foglalkozni, nem állhatjuk meg, hogy már e cikk ismertetésénél meg ne emlékezzünk azokról a szebbnél-szebb képekről és műmellékletekről, melyek annak tanulmányozását nemcsak hasznossá, de élvezetessé is teszik.

Czobor Béla dr. közleményei a Horvát-Szlavon retrospektív-csoportról s a történelmi kiállítás nemzetközi juryjéről szólanak s különösen az első cikkelyben rendkivül sok érdekes és eddig kevéssé ismert történeti adat van fölhalmozva.

A második főcsoport első nagyobb cikkelye az ezredéves orsz. kiállítás királyszobáit ismerteti.

Írója *Alpár* Ignác építész, aki ez értekezés keretén belül, az ő szokott vonzó modorában a történelmi kiállítás épületcsoportjának legsikerültebb részéről, a román csoportról ad történelmi áttekintést, kapcsolatban a középkori lakóház fejlődésének ismertetésével. Ha Alpár cikkelyét olvassuk, kétszeresen tudjuk méltányolni alkotását, melylyel a külföld előtt is dicsőséget szerzett s szinte vele érezünk, midőn lázas alkotási vágytól égve kutatja az anyagot, melyből a fejedelmi lakást megalkossa. Fejtegetéseit követve s alkotását magunk elé képzelve, bennünk is föléled a remény, hogy megtalálta a helyes nyomot, melyen haladva az építészetben és építő-iparban, mégis sikerülni fog egy oly stylfajt alkothatni, mely határozottan magyar jellegű lesz.

Györgyi Kálmánnak értekezése a magyar iparművészeti társulat kollektív kiállításáról már az eklekticizmus világába vezet. A magyar iparművészeti társulat maga köré gyűjtötte a hazai tervező művészeket és a tőlük készített rajzok alapján különböző műtárgyakat készíttetett. A társulat evvel demonstrálni akarta a művészi tervezés fontosságát s leginkább a közönséget reávezetni arra, miképp kell eljárnia akkor, ha állandó művészi becscsel bíró tárgyakat akar beszerezni. A kiállított és a cikkelyben ismertetett tárgyak e tekintetben meg is feleltek a várakozásnak s ha erősen nélkülözzük is a speciálisan magyar jelleget — melyre a társulat maga sem törekedett — az egyes műtárgyak korrektsége és szépsége a magyar iparművészet jövője iránt megnyugtató érzést kelt bennünk. Tagadhatatlan, hogy a különböző stylfajokban tartott műtárgyakon itt-ott alkalmazott magyaros motivumok ellentállhatatlan hatással bírnak s az ellentétek bizonyos pikáns ízt kölcsönöznek azoknak. Így például *Faragó* Ödön némely tervezete a különleges eredetiség varázsával hatnak, melyeknek nemzeti zamatját a helyes érzékkel alkalmazott magyar motivumok kétségbevonhatatlanul megadják.

A bútorműiparról *Aigner* Sándor értekezik s ha cikkelyének alaptónusán a panasz hangja húzódik is át, kénytelenek vagyunk minden sorát aláírni.

Hálásabb témával foglalkozik *Petrik* Lajos, aki az agyagipar ismertetését adja. Kerámiai iparunknak haladása, a fokozatos fejlődés ismertetése, mely különösen a kerámiai építőanyagokra nézve szembeötlő, avatott bírálóra talált a cikkely írójában. Nemcsak elismer és dícsér, de ott, a hol szükségét érzi, jóindulattal korhol is és szakavatott tanácscsal szolgál, különösen vidéki iparosainknak, akiket óva int a majolika- és porcellánminták utánzásától. Ismertetésében — amint az különben természetes is — a Zsolnay-gyár alkotásainak kiváló helyet biztosít.

Csizik Gyula az üvegfestést ismerteti s vele együtt megelégedéssel konstatálhatjuk, hogy legalább stilisztikai tekintetben, már üvegfestészetünkben is számottevő eredménynyel találkozunk.

Wartha Vince dr. az üvegiparról számol be. Cikkelye elárulja a szakembert, aki nemcsak ismertet, de egyúttal oktat is és üvegiparunkra csakugyan büszkék lehetünk, mert dacára az erős külföldi versenynek, ez az iparág mindinkább erősödik és még elkényeztetett művészi izlésnek megfelelő műremekeket is mutathat föl.

A fémmunkák ismertetésével ugyancsak *Csizik* foglalkozik, külön-külön szólván a műlakatosmunkákról, a fegyverkovács és öntött vasárúkról, a sárgaréz-, bronz- s cinköntvényekről, bádogos- és egyéb fémmunkákról, az ötvös- és ékszerészmunkákról. A tanulságos cikkely főjellemvonása a tárgyilagosság, habár sokszor az ítélettől való tartózkodás is, amit egyébiránt ment az a körülmény, hogy különösen a kovács- és öntöttvasárúk iparművészet körébe vágó része a kiállításon érdem szerint bemutatva nem volt.

Varju Elemér cikkelye a könyvkötészetet tárgyalja, mely iparág nálunk nehezen tud gyökeret verni. Van ugyan egynehány mesterünk, akik a külfölddel is kiállják a versenyt — de hiányzik a tér, ahol tehetségeiket érvényesíthetnék, hiányzik a vevőközönség. Még sokat kell tennünk e téren, hogy a könyvkötés műipari fejlesztése nálunk is meghonosodjék.

Tanulságosak és a nagyközönséget is közelebbről érdekelhetik azok a közlemények, melyek az iparművészeti oktatásról és az iparoktatásról szólanak.

Tanulmányszámba menő értekezést írt *Huszka* József, a szűr, suba és a háziipar a kiállításon, címen. Fejtegetésének történelmi részében Baktriába vezet és innen magyarázza a magyar népviselet sajátos fejlődését. Ha el is ismerjük, hogy őseink a szasszanidákkal érintkeztek és Baktriában, valamint Indiában hosszabb ideig tartózkodtak, evvel

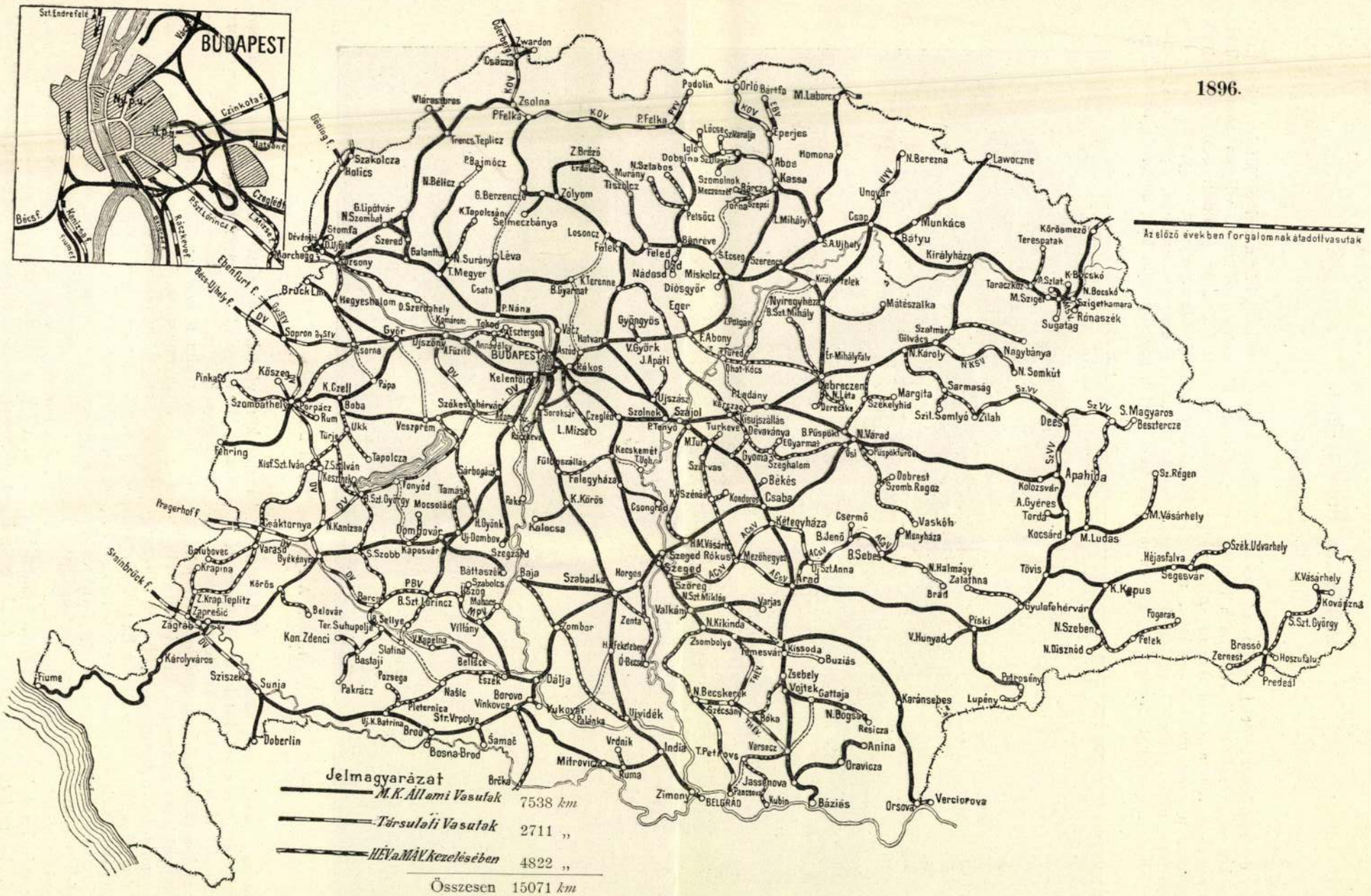

A *Torontáli Helyi Érdekü Vasutat* (215 *km*) a MÁV üzeméből a torontáli hév-részv.-társaság önálló kezelésbe veszi. *1896-ban forgalomnak átadatott:* 1078 *km.* V/17. Karcag—Tiszafüred (HÉV) 45 *km.* V/16. Nagybelic—Privigye-Bajmóc (HÉV) 29 *km.* VII/3. Versec—Gattaja (HÉV) 46 *km.* VII/15. Kaposvár—Fonyód (HÉV) 54 *km.* VIII/1. Pápa—Csorna (HÉV) 36 *km.* VIII/11. Győr—B.-Szt.-László (HÉV) 41 *km* VIII/15. Petrovoszelo—Pancsova (HÉV) 28 *km.* VIII/23. Sajó-Ecseg—Torna (HÉV) 57 *km.* IX/10. Aszód—Balassa-Gyarmat (HÉV) 56 *km.* X/1. Székesfehérvár—Adony-Szabolcs (HÉV) 30 *km.* X/3. Kecskemét—Tisza-Ugh (HÉV) 30 *km.* X/25. Tisza-Polgár—Királytelek (HÉV) 48 *km.* X/27. Léva—Garamberzence (HÉV) 66 *km.* XI/3. Budapest-Nypu.—Ó-Buda (HÉV) 5 *km.* XI/4. Hegyes-Feketehegy—Palánka (HÉV) 56 *km.* XI/17. Dunaszerdahely—Komárom (HÉV) 54 *km.* XI/17. B.-Szent-László—Veszprém (HÉV) 39 *km.* XI/17. Veszprém—Veszprém-város (HÉV) 5 *km.* XI/18. Kissoda—Buziás (HÉV) 30 *km.* XI/30. Erdőköz—Tiszolc (HÉV) 16 *km.* XII/1. Balassa-Gyarmat—Losonc (HÉV) 107 *km.* XII/1. Baranya-Sellye—Nasic (HÉV) 69 *km.* XII/2. V.-Kapelna—Noskovic (SVV) 21 *km.* XII/6. Nagyhalmágy—Brád (ACsV) 36 *km.* XII/23. Adony-Szabolcs—Paks (HÉV) 74 *km.*

Lakóházak Bombay-ban.

Meissner Alajos-tól.

Angolország és mindenekelőtt London városa járt elő mindenkor követésre méltó példával, ha a humanitás műveinek nagyban való alkotása forgott szóban. Itt létesültek legelőször a nagy munkás-szállások, melyek mai nap közel egy millió munkásnak jórészt ingyen, egészséges és olcsó menedéket nyújtanak; és ez az üdvös munka egy percig sem szünetel. Lady *Burdett*, *Couths*, *Peabody* és *Montefiori* hatalmas alapítványaiból évről-évre időszerű új berendezéseket létesítenek.

Ismerve London városának humanitárius intézményeit, joggal feltehettem, hogy az angolok Keletindiára is kiterjesztették szóban forgó működésüket; hisz ez az ország már 230 év óta áll fenhatóságuk alatt s ha másutt nem is, de Bombay-ban, Keletindia első nagy kereskedelmi városában bizonyára létesítettek az ország forró éghajlatának megfelelő humanitárius intézményeket. Megtettem a fárasztó útat, de nagyban csalatkoztam.

Munkások számára épített külön házak Bombayban nincsenek. A benszülöttek oly sűrűn élnek egymás mellett, hogy az a néhány ház, a melyet Bombay városának legszélsőbb kerületén találtunk, világos tömegszállás, melyben az esős idő alatt gyakran 500—600 egyén húzódik meg. Az esős évadon kívül, vagyis az év 10 hónapján át, az emberek a szabadban, a külváros számos és bekerítetlen házcsoportjai közt alusznak, összezsugorodva könnyű takaróik alatt s csak a rovarok szúrásai ellen óvják magukat. Este gyakran belebotlik az ember ily élőgomolyagba.

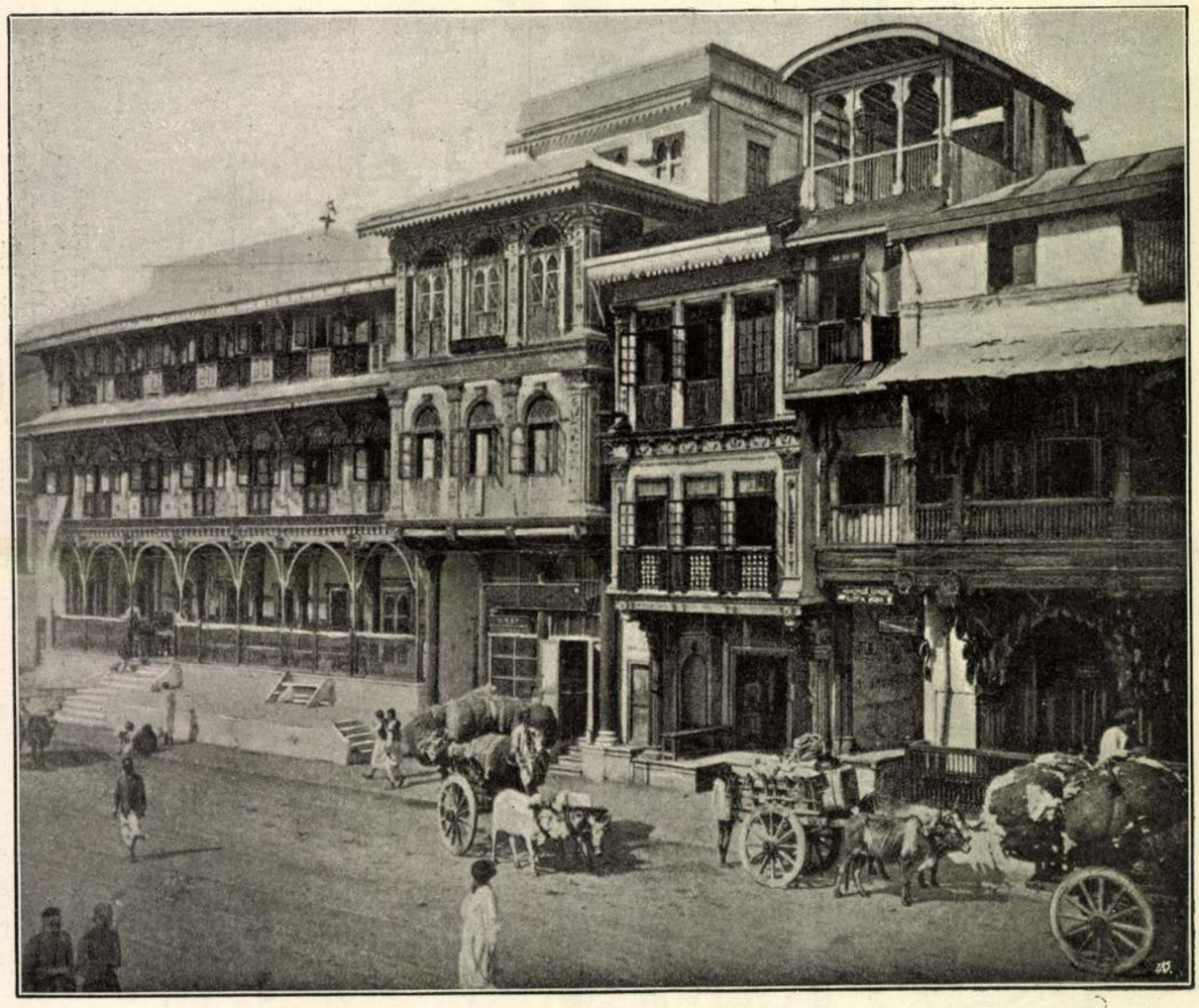

1. ábra. A Pydownee Street Bombayban.

Már egy tekintet Bombay helyszínrajzára, a melyet a 2. ábrában mutatunk be, igazolja, hogy e városnak alig $4^1/_2$ angol négyzetmérföldnyi területén 820.000 lélek, vagyis Bombay mai lakossága a mi fogalmaink szerint tisztességesen el nem helyezkedhetik.

Közkórházak itt nem léteznek. A jótékonysági alapok csak bizonyos osztályoknak vannak szánva, melyeket vagy a kormány, vagy a jótevők adományai tartanak fenn. Csak a járvány felléptekor létesített a kormány kórházakat, hová azonban a megbetegedetteket csak

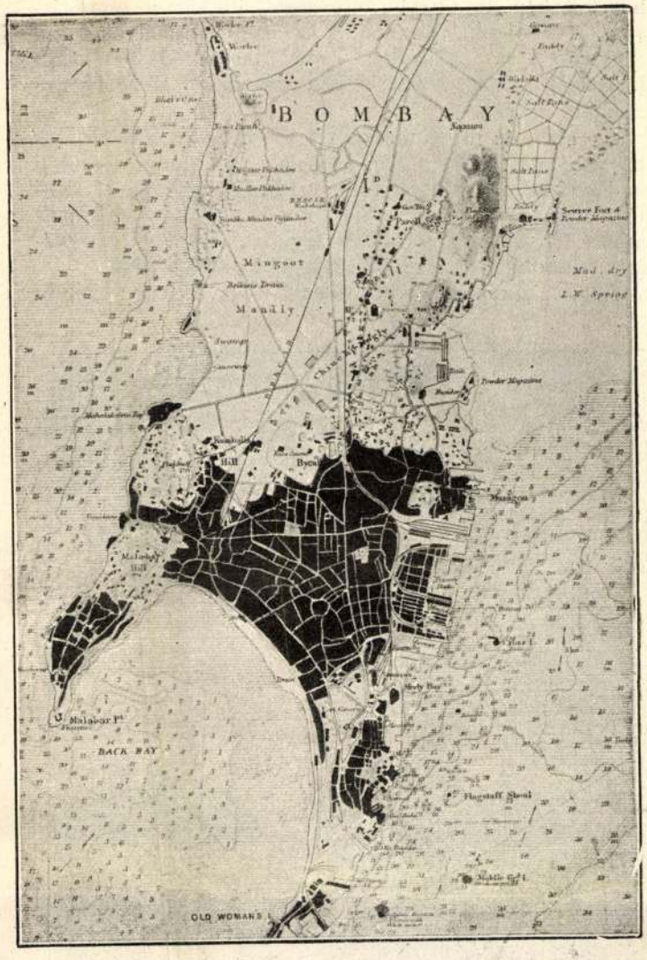

2. ábra. Bombay helyszínrajza.

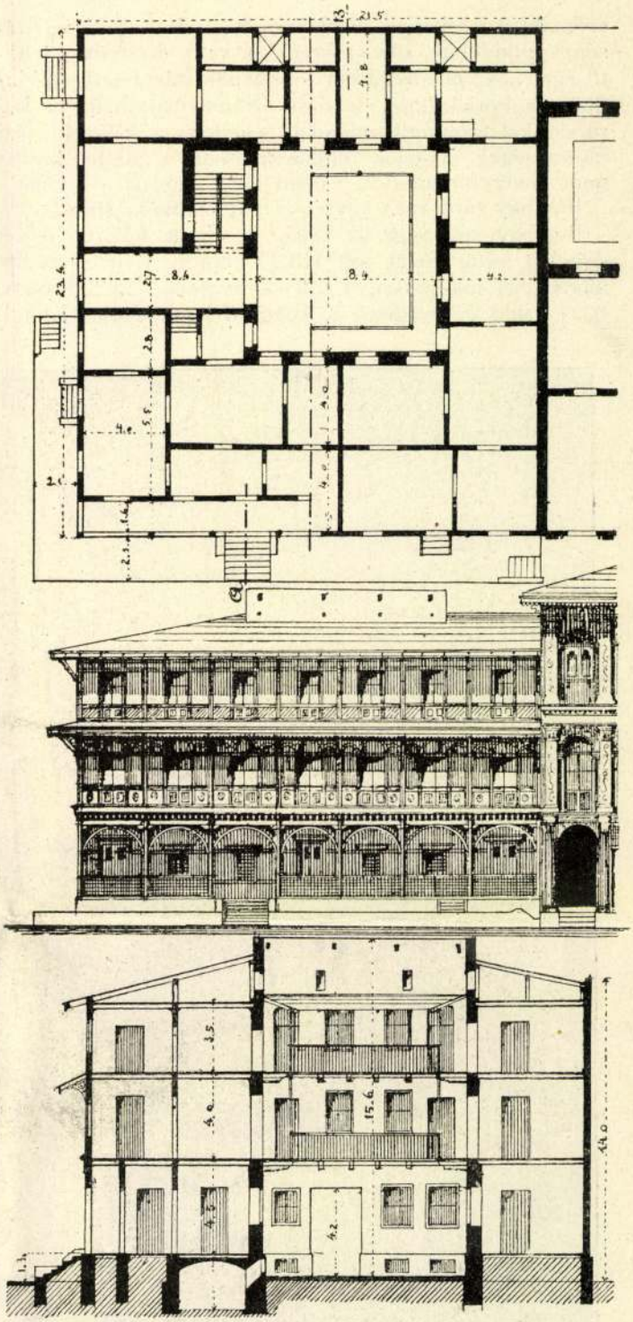

3—5. ábra. Bombay-i hindu lakóház a Pydownee-utcában. Alaprajz, utcai homlokzat és keresztmetszet.

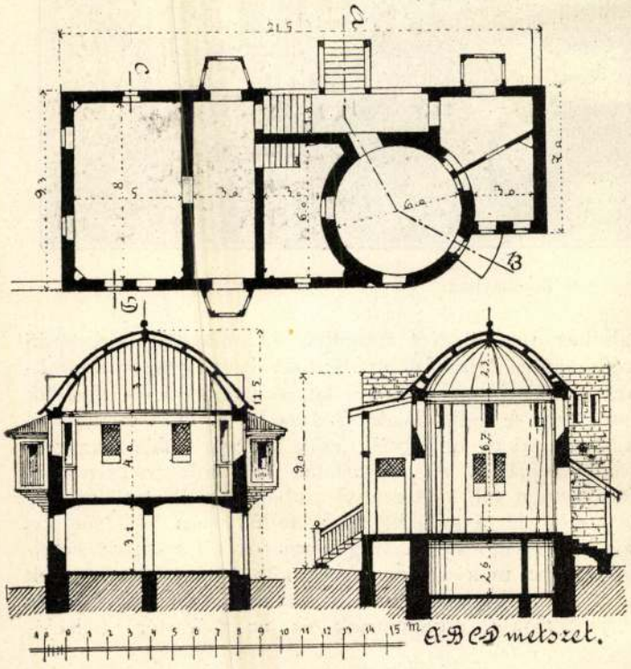

7—9. ábra. Török lakóház alaprajza és metszetei *C D*, illetőleg *A B* irányban.

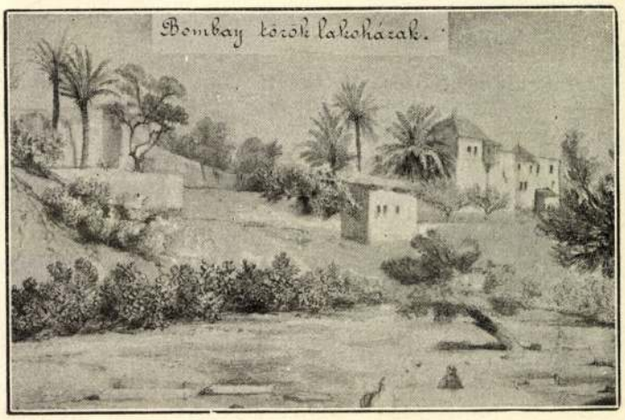

6. ábra.

erőszakkal hozhatják be. Már a kasztok összekeveredésének gondolata, oly emberekkel való érintkezés lehetősége, a kiket szolgáikul tekintenek, távol tartja a hindukat a kórházaktól. Inkább otthon maradnak és kuruzslókkal kezeltetik magukat, semhogy a kasztok közti különbségen magukat túltennék. Pedig a hinduk között nem kevesebb mint 270 ilyen kaszt létezik.

Bombay városának egységes csatornázzása sincs.

Bombay lakossága az 1895. év végén 821.764 lelket számlált, ezek közül volt 543.200 hindu, 154.250 mohamedán, 47.454 parszi, 45.310 keresztény, 25.225 jaims, 6321 zsidó és máshitű. A középső hőmérséklet 79 fok Farnheit, az esőzés évenkénti $70^3/_4$ angol hüvelykre rug. A hajóforgalom 1887-ben 1130 tengerre szállt hajó után 1,161.000 *t* kivitelt, 1013 beállott hajó után 1,035.103 *t* bevitelt tett ki. Az 1895/1896. év rossz aratása miatt a kivitel 816 hajóra, 1,000.519 tonnával, a bevitel 985 hajóra 1,341.253 tonnával szállt alá.

Az osztrák Lloyd 74 nagy gőzhajója magában közvetíti az osztrák-magyar monarchia tengerforgalmát, pedig elegendő működési tér nyílnék itt még az Adria és a magyar tengerhajózási társulat számára is.

Bombay megszemlélésére alkalmatlanabb időt sem választhattam, mint az 1896. évet, mert midőn november havában Bombayba érkeztem, kiütött a gümőjárvány s mindenki vonakodott az alsóbb osztályok lakta városrészekbe kalauzolni. Rövid tartózkodásom alatt kénytelen voltam sokat idegen szemekkel látni, idegen fülekkel hallani.

Az első, a mi Bombayban az utasnak feltűnik, az, hogy a mily tarka a nép ruházata, épp oly tarkák házai is. Az 1. ábrában bemutatjuk a hindu negyedben fekvő Pydownee Strett egy részét, megjegyezvén, hogy csak színes fénykép adhat helyes fogalmat arról a harmónikus színpompáról, melyben itt gyönyörködhetünk.

A 3—5. ábrában a Pydownee Street-en levő egyik hindu

10. ábra. A Viktória pályaudvar Bombayban.

lakóház részlettervét mutatjuk be. Gazdag kereskedő kétemeletes üzletháza ez, boltokkal és gyapotraktárakkal a földszinten s két-két lakással az első és második emeleten. A külső falak faházasok, a fa faragványos, a falak tarkán befestvék, csak a belső falak vannak tömör téglából. Az udvarfalak egy méterre érnek a fedélormon túl, valamennyi szobából szellőztető csövek vezetnek le a pincéig és a fedélormon felül sok kis nyílásban végződnek. A gyalogjárók fél *m*-nyire emelkednek az utca színe fölé s külön lépcsük vezetnek azokra. A felsoroltakon kívül mindkét emeleten díszes napellenzőket alkalmaznak és az udvartér belsejé-

ben födött erkélyeket találunk, a melyekre a lakások ajtajai nyílnak. Kőlépcső vezet az emeletekre, a háztető pedig fehér bádoggal van fedve.

A hindu városnak — a Native Quaters-nek — nagy embersokadalmából délfelé haladva, a város európai részébe, az ú. n. Hornby Row-ba érünk. Óriási épületek vannak itt, csupa várkastélyok angol modorban, tornyok és erkélyek sokaságával és gazdag díszítéssel túlhalmozva. Ezt a városrészt szép tágas terekkel megszakított hosszú, egyenes utak szelik át, mindenütt fákkal, csalitokkal és illatos virágokkal beültetve.

E városrész legszebb és leggazdagabb műalkotasainak egyike az 1888-ban épített és a 10. ábrában előtüntetett Viktória pályaudvar.

Stevens F. W. angol műépítész tervezete szerint olasz gótstílusban, vörös- és fehérmárványból épült. A mű 3,600.000 forintba került, oly összeg, melyet sem gazdag amerikai vasút-vállalat, sem európai államvasút ily célra még nem áldozott, de az angolok becsületbeli dolognak tartották Bombayban oly emlékművet létesíteni, mely méltán sorakozhatik a hinduk régi műalkotásaihoz.

Megnéztem még a város északi részeit, a mozlimek lakóhelyét is. Itt találjuk (6. ábra) a mohamedánok elszórt szállásait a chinchpegly-i dombokon, a hol a mohamedán temetők is vannak. A 7—9. ábrában kőből épített mozlim úri lakot mutatunk be. A szegény nép cukornáddal födött, alig 5 m^2 területű, pallónélküli házakban él, melyeknek bútorzata nehány gyékény és egy-két sarokszekrény. Este a gyékényeket a szabadba viszik és a keveset is, a mit főznek, a szabadban készítik nyilt tűzhelyeken. A lakást csupán alvásra használják az esős idő alatt. Ilyen házikóért havonkint négy rupia bért fizetnek.

Még Malabar Hil-re, a parszok lakhelyére is ellátogattam, mely körül a szétszórt halmokon a gazdag európaiak és hinduk nyaralói feküsznek. Itt vannak a nagy kiterjedésű kormányzói palota a Pungalow, gyönyörű tropikus kertjével és a tengerparti szellős dombok egyikén a hallgatás tornyai.

SZEMLE.

1. Mű- és középítés. Építőanyagok.

A Magyar Iparművészet megjelenését annak idején nagy örömmel fogadtuk, mert benne igazán hézagpótló organum keletkezését láttuk. Első száma minden tekintetben kielégített bennünket, azonban nemrég megjelent második számának néhány cikkelye oly téren mozog, mely homlokegyenest ellenkezik a lap címével és programmjával, sőt szerény véleményünk szerint az iparművészet eddig követett irányával is.

Félünk, hogy a Magyar Iparművészet felcsap azoknak a műipari folyóiratoknak gárdájába, melyek a művészetekben valóságos felfordulást okoztak. Ha ez a *super modern* irány nálunk is lábra kap, a nemzeti jelleget kérlelhetetlenül letipró iránya miatt, nem egyhamar reménylhetjük nemzeti ornamentikánknak érvényesülését; pedig az utóbbi időkben tett sikeres kísérletek arra vallanak, hogy jó nyomon indultunk meg.

A mikor néhány évvel ezelőtt valóságos *japanománia* fenyegetett, kevésbbé volt veszedelmes a helyzet, mint ma, a mikor a sesszesszionisták, praerafaelisták, szimbólisták és egyéb -isták fenyegetik az évszázadok tradiciójának emlőjén felnőtt művészetet és művészeti ízlést. Igaz ugyan, hogy az előbb említettük művészeti furcsaságokat sokan úgy üdvözlik, mint a *haladás századának specifikus művészetét*, azonban mi az egész dologban múló divatnál többet nem látunk. Lehet, hogy szükséges ezen is keresztül esni, hiszen minden fejlődés visszaesésekkel vegyes, de hogy a természettel kacérkodó csűrés-csavarás új műizlést is jelenthessen, kereken tagadjuk.

A japánok művészete, szimbólikus álorganizmusa megbabonázta a moderneskedő művészeket és egyre-másra kerülnek napvilágra művészeti és iparművészeti tárgyak, melyek láttára bámulva állunk meg, hogy mit is akart vele megalkotója kifejezni? Hiszen a hogy az angolok dolgoznak, az még csak hagyján, mert ők csak szűkebb keretben mozognak, de hogy ez a super modern dekorativ művészet nálunk már az épületek külsejére is fölkerült, az homlokegyenest ellenkezik az architektura alapfogalmával. Az épületek homlokzatát sohasem szabad a kárpittal összetéveszteni, mert a mi egyes belső helyiségek falain mint kárpit-motivum megfelelő, sőt szép is lehet, az célját téveszti, ha a homlokzaton alkalmazzuk. Hogy az épületek architekturáját szimbolikus mesék képeskönyvévé változtassuk át, azt talán a modern díszítő művészet sem követeli. Pedig a Magyar Iparművészet második számának egyik terjedelmesebb cikkelye ezt akarja velünk elhitetni. A naturalizmusra való hivatkozás sehogy sem tud megbarátkoztatni azzal a gondolattal, hogy a tengerfenék csodálatos szörnyei, a tengeri pókok, rákok, csigák és furcsa halak egész tömkelege borítja az első emelet magasságát, mig a második emelet fölött rémületes sárkányok okádnak kacskaringós lángokat.

A modern díszítő művészetnek sem szabad az épület homlokzatának tagozatos organizmusát lábbal taposni. A tektonika a dekorativ elemeknek alárendeltje sohasem lehet.

Azt sem tudhatjuk be a *modern építészet* érdeméül, a mit pedig annyira szeretnek hangsúlyozni, hogy a tektonikus anyagfeldolgozást fölfedezte. Hiszen a renaissanc-nak már elejétől fogva elismert és követett törekvése volt az anyagnak megadni a jogot arra, hogy a maga természetességében mutatkozhassék s ne legyen kénytelen hazudni. Azt, hogy a későbbi pompaszeretet a tiszta renaissance-nak ezt az alaptörvényét elfeledte, inkább a modern iránynak róhatjuk fel, mert ez teremtette meg az épületek látszatra hajhászó dekorativ vonását. Ez az irány aztán a legmodernebb építészetben, mint fentebb láttuk, a helyesen alkalmazott műformák szimbolikus körülírása lett, mely erős színeivel a szemet kápráztatja és miszticizmusával az épület homlokzatának tulajdonképpeni célját elfeledteti.

A füzet utolsó cikkelye a *Koepping*-féle poharakat mutatja be, a lelkesültség valóságos dithirambusával, azt állítva róluk, hogy a *száj egy lehellete teremtette meg.* Végtelenül sajnáljuk, de a legjobb akarattal sem tudjuk belelelkesíteni magunkat abba a szerencsés helyzetbe, hogy ezek a poharak tetszésünket megnyerjék. Azt pedig, hogy ezek a poharak az üveganyag stílusát teremtenék meg, egyátalában nem hiszszük. Miért felelne meg az üveganyag stílusának a mesterkélt görbeség, a szimmetria teljes száműzése, a görbített és csavart rudak és szárak egyenetlensége. Reánk ezek a poharak inkább azt a benyomást teszik, mintha készítőjük hadat üzent volna a modern üvegtechnika minden vívmányának s termékeivel a primitiv készítő módot akarta volna bemutatni, minden tökéletlenségével. De már az a körülmény is kizárja az új üvegstílus fogalmát, a mit

különben maga a lelkes ismertető is bevall, hogy e poharak készítője a mindennapi szükségletnek nem hajlandó feláldozni a fantázia e gyöngéd termékeit, melyek inkább csak a szemet gyönyörködtetni hivatvák, mint élő mintái: a virágok. Valóban e poharak a gyakorlat igényeinek egyátalában nem felelnek meg, már pedig a vélt szépség, a használhatóság teljes hiányát aligha pótolhatja; másszóval egyes művészek kuriózum számba menő s technikai szempontból talán bravuros alkotásai nem ütik meg minden esetben az iparművészet mértékét, nem különösen akkor, ha a tárgy csak a szemet gyönyörködteti, egyébként pedig céljával és rendeltetésével homlokegyenest ellenkezik.

Befejezésül még megemlékezünk a füzet első cikkelyéről, melyet *Fittler* Kamill *az iparművészeti iskoláról irt.* Ebben a cikkelyben a folyóirat szerkesztője s az iparművészeti iskola igazgatója, olyan tartalmas és életre való eszméket pendít meg, melyek iparművészeti oktatásunk egész programmját felölelik s csak kívánatos volna, hogy az illetékes körök minél előbb megszívleljék az ott elmondottakat.

Petrik Lajos néhány rövid sorban a szombathelyi templomra hívja fel az érdeklődők figyelmét, melynek rendkívül érdekes falfestményeit eddig a műtörténelemmel foglalkozók nem ismerték. Cikkelyét saját fölvételei után készített szép fénynyomat magyarázza. *X.*

2. Híd-, út- és vasútépítés.

A vashidak építésének fejlődése. A vashidak építése csak tapogatódzva indult meg, öntudatossá a szerkesztést azok a terjedelmes vizsgálatok tették, melyek a vasnak, mint építőanyagnak kitünő tulajdonságait mutatták ki, mert ezeken a kísérleteken alapulva, sikerült a számítás módjait kifejleszteni.

A vashidak építésének első idejében egyszerűsége és készítésének könnyűsége miatt a lemeztartó dominált; ebből fejlődött ki a rácsos tartó párhuzamos övű alakja, a ferde, lapos rácsrudaknak sokszor felette nagy számával. A rácsos tartó nemcsak a szükséghez, de sokszor a szerkesztők önkényéhez is alkalmazkodott, úgy, hogy a szerkesztők versenye újabb és újabb tartó-alakokat és rendszereket teremtett meg, de ezeknek nagy része nem vált be és jobbaknak engedte át helyét.

A letünt rendszerek közül említendők: a Brunel-, Neville-, Railly-, Schiffkorn-féle, a halhas-alak stb. Ezek legtöbbjénél az öntöttvas alkalmazása miatt a merev szegecseléseket alig használhatták, de a gazdaságilag előnyös szerkesztésre való törekvést se igen észlelhetjük.

Azon módon, a mint a vashidak építéséhez kizárólag a kovácsolt vasat használták és a mint ennek elpusztíthatatlanságába kezdtek bízni, méreteztek a szerkesztők az *elméleti minimumra*, mely törekvés teremtette meg az *anyagmegtakarítások* korszakát.

Nemcsak a minimális anyagot szükséglő tartóalakra törekedtek, hanem az egyes alkotórészeken való megtakarításokra is. Jellemzi a szerkesztésnek ezt az 1886-ig terjedő időszakát a lapos (szalag) vasaknak az összes *elméletileg húzott* alkotórészeknél való kizárólagos használata; a rácsrudak gyenge lekötése az aránylag vékony állólemezekhez; az útpálya alkotórészeinek hiányos kapcsolása egymás között és a főtartókhoz; a csekély merevítés az úgy is könnyű szerkezetek oldalingása ellen; a nyomott rácsrudak keresztmetszeti súlypontjának excentrikus fekvése; a lapos vasakból alkotott szélrácsozat; a rácsos hossztartók stb.

A vas elpusztíthatatlanságába vetett hit nemcsak a túlzott anyagmegtakarításokat eredményezte; hanem oka volt annak is, hogy az anyag kikészítésének, megmunkálásának és a helyszini szerelésnek csak csekély, vagy éppen semmi szakszerű felügyelet nem jutott, úgy, hogy nem ritkán a híd alaki kiképzéséről volt ugyan tudomása a megrendelőnek, de belső összetétele, hogy úgy mondjuk: strukturája, titokban maradt előtte.

A hidak építésére vonatkozó szabályok, valamint a számítás alapjául szolgáló terhelések és az akkori feltétfüzetek mind előmozdították a könnyű szerkezetek keletkezését.

Ausztriában a *K. k. Direction für Staatseisenbahnbauten* 1887-ik évi rendelete irja elő legelőször a legnehezebb terhelési sémát, melynek többi szigorú megszabásait a hopfengarteni hídkatasztrófa érlelte meg, mely nemcsak a rideg foszfortartalmú vas alkalmazhatóságának csekélyebb mértékét mutatta, de megtanított arra is, hogy a tartórendszer áthajlásának teljesen harmonikusnak kell lenni.*

E baleset alkalmából kifejlődött vita a helyesen alakított egyszerű rendszer előnyeit hangsúlyozta, mely rendszer még a felügyelet, a vizsgálat és a jókarban tartás szempontjából is némileg az összetett rendszerek fölé helyezendő. Ugyanez az inczidens utat nyitott a bazikus Martin folyasztott vasnak is, mely egyenletes összetétele, azaz a hengerlés hossz- és keresztirányában majdnem egyenlő nyúlása miatt oly — előbb soha, vagy csak nagyon nehezen elérhető — előnyt nyujtott a szerkesztőnek, mely főleg a rácsrudaknak az álló lemezhez való kapcsolásánál jó figyelembe. Hogy e részlettel régebben hogy állottunk, azt tovább nem fejtegetjük, következményei, sajnos, nagyon is érezhetővé válnak a jelenben.

Most sem szabad azonban feltétlenül bíznunk a folyasztott vasban: figyelemmel kell lenni gondos előállítására; az anyag homogénitása érdekében nem szabad az egész ingot-t feldolgozni, a durva bánásmódot és a kritikus hőmérsékletnél való megmunkálást feltétlenül kerülni kell. Ezért az anyag gyártása, megmunkálása és az építés helyén való összeállítás szakszerűen és ne csupán mesteremberi módjára ellenőrzendő; inkább szigorúan bíráljunk, mint nagyon enyhén — minden mulasztás a régi következményeket vonhatná maga után.

Ha a tetszőleges nyílás mellett, de mindig csak bizonyos külső előfeltételekkel alkalmazható ív-hidaktól eltekintünk, ekkor a folyton növekedő lokomotív-terhelések és vonatgyorsaságok miatt első sorban javasolandó, hogy a gerinclemezes tartó alkalmazása ca. 20 *m*-ig terjesztendő ki, mert egyrészt igen ellentállóképes és merev, még oldalingások ellen is és másrészt, mert a hídpálya, vagy a keresztkötések bekötése, minden ponton lehetséges.**

A ca. 40 *m*-ig terjedő támaszközökig, vagy erősen ferde hidaknál még tovább is előnyösen alkalmazható a párhuzamos övű tartóalak, egyszerű rendszerrel.

Még tekintélyesebb támaszközöknél a függőleges rácsrudakkal biró egyszerű vagy kettős rendszerű félparabola tartó ajánlatos, mert egyrészt az anyagelosztás az övekben sokkal egyenletesebbé alakul, másrészt — a mi a vontatás szempontjából nem kicsinylendő ok: — a forgalmi teher alatt a függőleges behajlások a nagyobb középső tartómagasság miatt sokkal csekélyebbek, mint a párhuzamos övűeknél.

Az összes rácsos tartók övei egyenlőtlen szárú szögvasak segítségével lehető szélesen alakítandók, még pedig 40 *m*-ig terjedő nyílásoknál két lamellás állólemezzel biró T-alak-

* Megjegyzendő, hogy sem szabályaink nem irják elő a forgalomba vétel előtt, sem fővizsgálatainknál nincs szokásban, hogy, például a franciák módjára, a behajlásokat csomópontonként mérnők.

** A francia vasutak közúti hidaknak még nagyobb támaszközöknél is gerinclemezes főtartókat alkalmaznak és a nagy magasságú lemezek megtakaritása érdekében majdnem kizárólag a középen vízszintesen illesztik az igen magas gerinclemezt.

és rendeltetésüknek át is adták, mindamellett naprólnapra alakulnak új egyesületek, melyeknek célja, hogy ezt az emberbaráti törekvést az ország többi nagy városában is mind jobban terjesszék.

Azonban ilyen társulatok alakulása Franciaországban nem oly könnyű mint másutt. Itt ugyanis előzetesen jól megrostálják a vállalat alapítóit és ezek közül egy jótállót választanak, a ki vagyonával szavatol a pontos és rendes ügykezelésért.

Ily társulatok 4%-osnál nagyobb kamatlábbal nem dolgozhatnak, a hatóság folytonos felügyelete alatt állanak és kötelesek részletes mérlegüket a kormánynak minden évben előterjeszteni.

Az alábbi fordításban egy ilyen társulat alakulását engedélyező rendeletet mutatunk be.

»Olcsó lakások létesítésére alakult francia társulatnak! Kiadva 1890. május 29.

Az olcsó lakások építése céljából alakult francia társulat hasznának közzététele.

A francia köztársaság elnöke a kereskedelem-, ipar- és gyarmatügyi miniszterium jelentése alapján jóváhagyja az 1890. évi március hó 8-án kelt levelében foglaltakat, úgy szintén a pénzügyi helyzetre vonatkozólag előterjesztetteket.

Határozatok.

I. cikk. A Párisban »Olcsó lakások építése céljából alakult francia társulat« elnevezése alatt létesült társulat nyilvános és hasznos intézménynek ismertetvén el, annak a bemutatott példányban foglalt alapszabályai e rendelettel helybenhagyatnak.

II. cikk. A francia társaság köteleztetik, hogy pénzügyi helyzetének állását a kereskedelem-, ipar- és gyarmatügyi miniszternek minden év december 3-án jelentse be.

III. cikk. Jelen rendelet végrehajtásával a kereskedelem-, ipar- és gyarmatügyi miniszter bizatván meg, az a törvénytárba becikkelyeztetik és a francia köztársaság hivatalos közlönyében közzététetik.

Kelt Párisban, 1890. március 29.

Carnot s. k.

A társulat alakuló ülésében mindenekelőtt arra utaltak, hogy Mühlhausen példáját kell követni, mert azok a kedvezőtlen állapotok, a melyek 40 év előtt ott léteztek és a Cités des Ouvriers de Muhlhouse alapítására vezettek, mai nap Franciaország még számos nagy városában megvannak.

A társulat nem akar építő társulat lenni, mely telkeket vásárol és házakat épít, hanem szándéka az, hogy helyi társulati érdekkel biró iparűző egyéneket, nemkülönben a községeket és egyesületeket Mühlhausen példájának követésére serkentse.

A havre-i társaság munkálkodása arra szorítkozik, hogy a résztvevőknek terveket, számításokat és alapszabályokat szolgáltat, és az építkezéssel járó pénzügyi lebonyolításokat felülvizsgálja.

A havre-i társulat eddigelé 117 háznak 2 csoportban való építését közvetítette, a melyek közül a 40 házból álló csoportot az 1. és 2. ábrában mutatjuk be. Az 1. ábra Havre helyszinrajzának egy részét láttatja, melyen *A*-val a 2. ábrabeli házcsoport helyét jelöltük meg.

E házcsoport előállításának összes költségei a telek vételárával együtt 550,000 frankra rúgtak. A társulat a rendelkezésére álló alap- és az állandó befizetések arányában, csak az említett két házcsoport építését foganatosíthatta, nagyobb vállalatokba nem bocsátkozhatott.

Havre városa a társulatot 25,000 franknyi segélyben részesítette, a gyalogjárókat kiköveztette és a gáz- és vízvezeték költségeit fedezte. A létesítendő új utak számára szükséges telket a társaság adta.

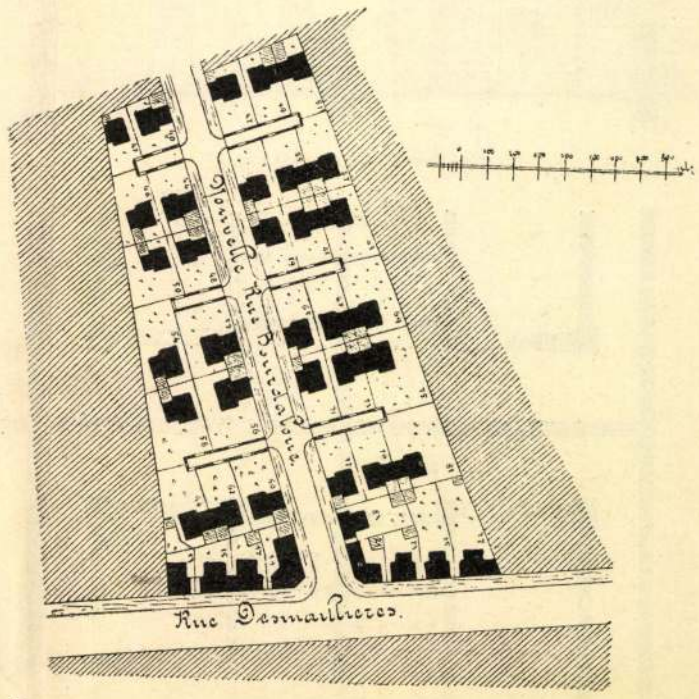

2. ábra. A havre-i negyven munkás-házból álló házcsoport helyszinrajza. (Lásd 1. ábra *A* betüvel jelzett részét.)

Az 1890. évi december havának 31-én a 117 házból 70 már teljesen ki volt fizetve és a munkások tulajdonát képezte. Nehány, az útcai sorban levő ház kivételével, valamennyinek 50—150 m^2 közt változó nagyságú kertje van. A házakban kis udvart, watercloset-et és némelyikben pincét is találunk. A házak vételára a kertek és pincék nagyságához mérten 3700 és 6000 frank közt változik.

A birtokos az ingatlan egy harmad részét kifizetvén, közjegyzői okirat alapján annak tulajdonosává lehet. A fölmerülő költségeket ő tartozik viselni. A társaság pedig az ingatlanon maradó teher tökéletes törlesztéseig jelzálogos hitelezője marad. Azt is megkivánják, hogy a bérlő, a ki az ingatlant tulajdonilag akarja megszerezni, a beköltözködéskor legalább 300—500 frankot előre fizessen le. Ily esetben és a bérlő kivánatára ezt az összeget az ingatlanból lejegyzik és a bérösszeget arányosan leszállítják, a mi a bérlőre nézve nagyon előnyös.

Nem célszerű, ha a házak kelleténél nagyobbak, mert ez a bérlőket gyakran arra ösztönözi, hogy hajlékuk egy részét albérbe adják ki, vagy pedig idegeneknek ellátásra való befogadásával, a bérösszeg egy részét beszerezzék, illetve megtakarítsák, arra számítván, hogy az albérlő fizeti a ház törlesztését, a mely idővel tulajdonukká válik. E nyerészkedő vágy azonban nem egy okból könnyen alááshatja a családi boldogságot.

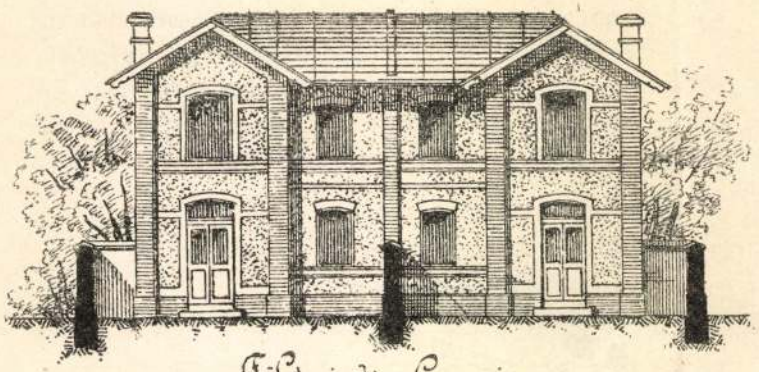

Földszinti alaprajz.

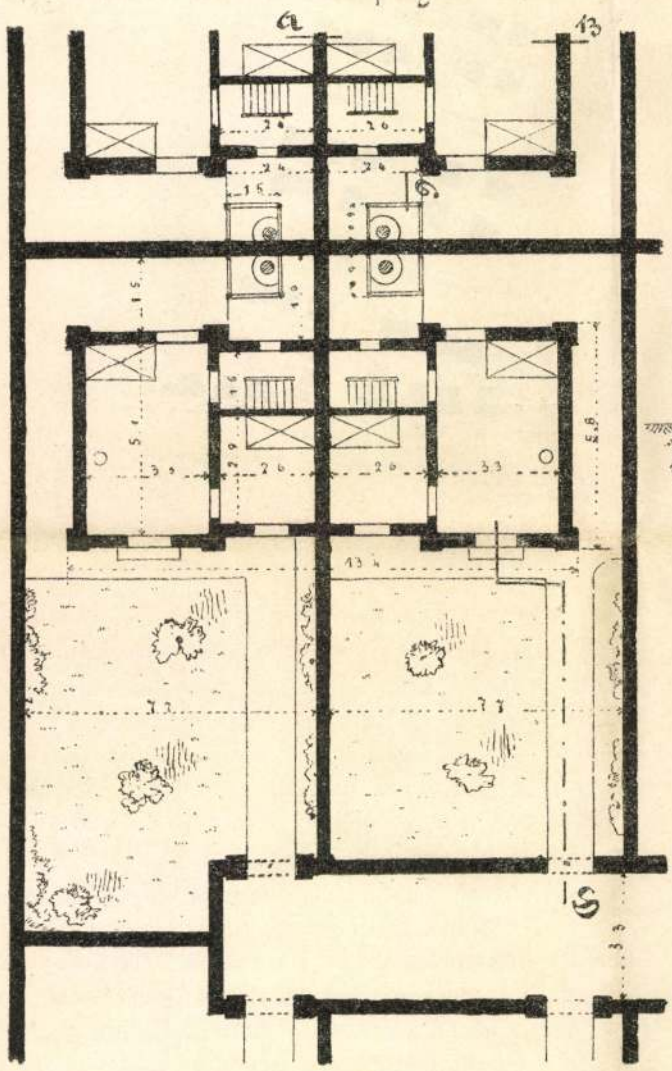

Emeleti alaprajz.

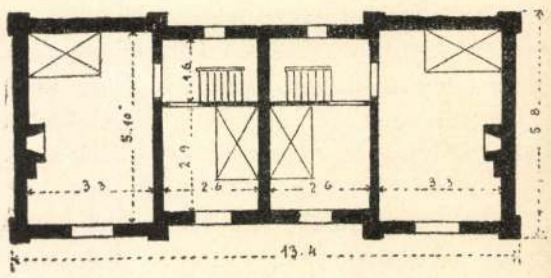

A-B. Metszet.

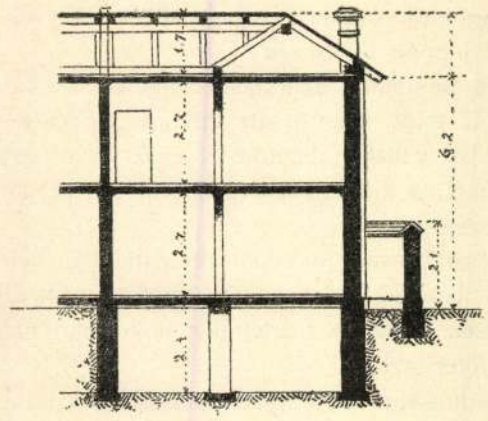

C-D Metszet.

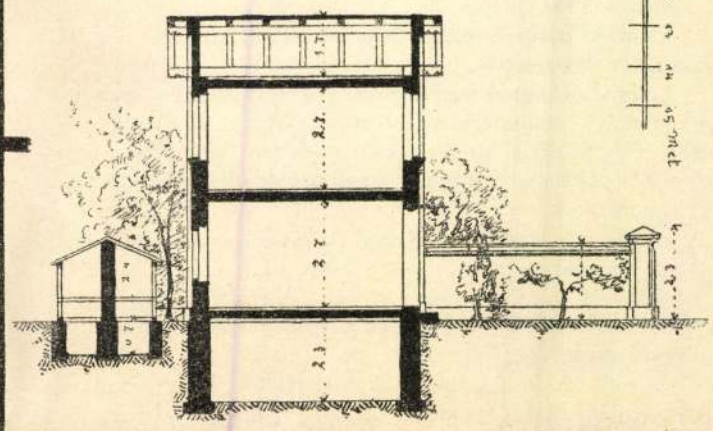

3—7. ábra. Havre-i munkás-lakás nézete, alaprajzai és metszetei.

A gyakorlati tapasztalatok alapján célszerű arra is ügyelni, hogy minél kevesebb ház legyen egyazon negyedben, a házcsoportok pedig egymástól lehetőleg elválasztandók. Általában a szomszéd házzal való sűrű érintkezést a mennyire csak lehet meg kell gátolni, mert a legtöbb kellemetlenség a sűrű érintkezésből származik. Igen célszerű, ha a munkás hajléka eléggé tágas, mert csak úgy érezheti magát abban otthonosan.

A telep helye annyira lejtsen, hogy a csatorna-vizeknek a szomszéd házon keresztül való elvezetését kikerülhessék.

Célszerűnek találták a házakat kerítések helyett falazott téglafalakkal elválasztani egymástól, mert így sokkal kellemetesebben érzi magát annak tulajdonosa.

A havrei társulat az elért eredmények után joggal dicsekedhetik azzal, hogy a munkás-osztálynak tejesített szolgálataival annak jótevőjévé vált, a nélkül, hogy a reá bizott tőkét legkevésbbé is veszélyeztette volna.

Az alaptőke 200,000 frankra rúgott, míg a 117 ház 500,000 frankba került. Legutolsó mérlegében a társulat, tekintetbe véve a bérlők és tulajdonosok tartozását, csekély többletet is mutatott föl.

Az egész kezelés legkényesebb pontja a folytonosan befolyó és visszamaradó összegekből eredő tőke pilla-

natnyi elhelyezése, addig az időpontig, a hol kedvező alkalom nyilik telkeket vásárolni és házakat építeni.

Ha p. o. a társulat bizonyos nagyságú telket vásárol, gyakran szükséges, hogy annak közepén útat nyissanak.

Ha a város ezt az útat elismeri, a telek értéke azonnal emelkedik. Föltéve most, hogy a társulat a telek m^2-ét 5 frankjával átvette és annak értéke időközben 10 frankra emelkedik, ekkor a bérlőnek 7 frank. 50 cent.-ot számítanak föl s így a társulatnak 2 frank 50 cent. marad, a melyből főkiadásait fedezi.

A 3—7. ábrabeli ház építő költségei következőképpen alakulnak:

I. Kőműves-, ács- és egyéb munkák . . .	3050 frk.
II. Kövezés, bekerítés és ültetvények . . .	650 »
III. Munkatöbblet pinceberendezésnél . . .	700 »
IV. Telekszerzés 120 m^2-kint 5 frankjával .	600 »
Összesen .	5000 frk.

Ha az építkezés olcsóságát és a törlesztés könnyű voltát tekintjük, teljes jogosultsággal mondhatjuk, hogy a 117 ház építésével 117 család létét és boldogságát biztosították.

A vashidak előállítása, fentartása és biztossága.

Seefehlner Gyulától.

(Vége.)

III. A próbaterhelés.

A szerkezetnek végleges leeresztése és a hídpálya fektetésének befejezése után a vashidakat, a forgalomba vétel előtt, *próbaterhelésnek* vetik alá, mely eljárásnak értéke fölött a nézetek ugyan eltérők, de egyelőre azoknak megtartása mindenütt elő van írva. A próbaterhelésnek tulajdonképpeni célja volna a terheléssel a szerkezetben előidézett feszültségeket illetve alakváltozásokat megállapítani, hogy azokat a nyugtani számítással összehasonlíthassák, azonkivül arra is szolgáljon, hogy a szerkezetben alkalmazott anyagokról és az előállított munkának minőségéről megbizható adatokat szerezhessünk. Ez idő szerint még nem rendelkezünk oly készülékekkel, melyekkel a kétszeres célt egyszerű és a gyakorlatban alkalmazható módon elérhessük, hanem általában megelégednek azzal, hogy a tartók egyes jellemző pontjaiban a terhelés alatt és utáni süllyedéseket vagy emelkedéseket észlelik. Hogy az ily módon megállapított érték nem alkalmas a szerkezetnek elég komplikált szilárdsági viszonyai fölött megbizható adatot szolgálni, ezt az előbbi fejezetekben részletesen előadottak után, már aligha kell bizonyítani. Ezért nem tartom célszerűnek, ha egyrészt az elméleti számítások, másrészt az eredmények észlelése érdekében nagyobb áldozatokat hozunk, hanem elégségesnek tartom, ha mind az előkészületeket, mind magát a próbaterhelést a lehető legegyszerűbb módon végezzük.

A próbaterhelésekkor rendszerint csakis az alsó övek azon pontjának süllyedését illetve emelkedését észleljük, melyben a hídnak teljes megterhelése esetén a nyomatéknak legnagyobb értéke várható. Az ily módon megállapított behajlás értéke azonban három részre oszlik, még pedig:

a) a hídra felhozott forgalmi terhelés következtében, első sorban a behajlásnak az a része veendő figyelembe, mely a terhek eltávolítása után ismét teljesen eltűnik, e részt *múló behajlásnak* nevezzük;

b) ugyancsak a forgalmi terhelésnek legelső alkalmazása következtében, az anyagok különböző tulajdonságai és a munkának ki nem kerülhető kisebb szabálytalanságai következtében, az egyes alkotórészek kisebb mértékű alakváltozásokat fognak szenvedni, ezért a tartó még a terhelés eltávolítása folytán és eredeti alakját már nem veheti föl, mely tény egy, az illető ponton észlelhető, és *állandó behajlásnak* nevezett süllyedésben nyilvánul;

c) a harmadik részt, a tartóknak egyenetlen és folytonosan váltakozó hőmérséklete okozza, minthogy e résznek független és megbizható megállapítása nehézségekbe ütközik, de azonkivül az előbb említett észlelésekre zavarólag is fog hatni, legcélszerűbb, ha annak befolyását úgy küszöböljük ki, hogy vagy korán reggel észlelünk midőn a napnak hatása még nincs, vagy a nem terhelt hídon a hőmérséklet változásaiból keletkező alakváltozások észleléséből szerzünk adatokat.

A muló behajlás értékét a rugalmassági elmélet nyomán különböző módon számítjuk, azonban legcélszerűbbnek tartom a Mohr-féle eljárást,* kivált ha a képlet eredményeit, átlagos értékek fölvételével, egyszerűsítjük. Mohr alapelve szerint, bármily okból csekély alakváltozást szenvedő kerettartónak virtuális munkája épp oly nagy, mint az egy csomópont alkalmazott G terhelés előidézte feszültségek munkája. Legyen y'_r a süllyedés, P a G terhelés okozta feszültség $s \triangle \lambda$ az alkotórésznek hosszanti változása, ekkor lesz:

$$G \cdot y'_r = \sum_{o}^{2m} k \cdot \triangle \lambda$$

és minthogy

$$\triangle \lambda = \frac{P}{f} \cdot \frac{\lambda}{E}$$

ha λ az alkotórész hossza és $\frac{P}{f} = \varrho$, $G = 1$ ekkor lesz

$$y'_r = \frac{1}{E} \cdot \sum_{o}^{2m} \varrho \cdot P \cdot \lambda .$$

a felső övben lesz $x \ldots o$ és m között $M_r = \frac{a}{l} \cdot x = \frac{s \cdot r}{4m^2} \cdot l$, ha $s = m$, $M_r = \frac{r}{4m} \cdot l$, ellenben ha $x \ldots m$ és $2m$ között, $M_r = \frac{(l-a)\ (l-x)}{l} = \frac{(2m-s)\ (2m-r)}{4m^2} \cdot l$ és ha $s = m$, $M_r = \frac{(2m-r)}{4m} \cdot l$; a tényleges keresztmetszet $F_a = \frac{3}{2} f_a$ és $\varrho_a = \frac{2}{3} \varrho$, és ha a $\sec^2 \alpha'$ és n' középértékeket bevezetjük, lesz a felső övben

$$y'_a = \frac{2}{3} \cdot \frac{\varrho}{E} \left[\sum_{o}^{m} P_a z_a + \sum_{m}^{2m} P_a z_a \right] = \frac{n'}{6m^2} \cdot \frac{\varrho}{E} \sec^2 \alpha' \cdot \sum_{o}^{m} r \cdot l$$

* *Mohr.* Zeitschrift des Ing.-Vereins zu Hannover. 1874. Civilingenieur 1885.
Ritter. Anwendungen der Graf.-Statik, Das Fuchwerk.

Az alsó övben $F_b = \frac{6}{5} f_b$, $\varrho_b = \frac{5}{6}\varrho$, tehát

$$y'_b = \frac{5}{6} \cdot \frac{\varrho}{E}\left[\sum_o^m P_b \,.\, z_b + \sum_o^m P_b \,.\, z_b\right] = \frac{5}{24} \,.\, n' \,.\, \frac{\varrho}{E} \,.\, \sec^2 \beta' \sum_o^m r \,.\, l,$$

tehát összesen az övekben

$$y'_1 = y'_a + y'_b = \frac{n}{6\,m^2} \cdot \frac{\varrho}{\Sigma}\left[\sec^2 \alpha' \,.\, + \frac{5}{4} \sec^2 \beta'\right] \sum_o^m r \,.\, l.$$

A függőlegesben, ha $x \ldots o$ és m között, $P_v = \frac{a}{l} = \frac{s}{2\,m}$ ha $x \ldots m$ és $2\,m$ között $P_v = \frac{(l-a)}{l} = \frac{(2\,m-s)}{m} \,.\, l$ és ha $s = m$ lesz $P_v = \frac{1}{2}$, tehát ha

$$\varrho' = \frac{2}{3}\varrho \,.\, y'_2 = \frac{2}{3} \cdot \frac{\varrho}{E} \sum_o^m P_v \,.\, h_r = \frac{(2\,m+1)}{3\,n'} \cdot \frac{\varrho}{E} \,.\, l.$$

A rácsrúdban $P_s = P_v \,.\, \sec \delta_r$, és ha $s = m$ lesz $P_s \,.\, {}^1/_2 \sec \delta_r$ és e szerint

$$y'_s = \frac{5}{6} \cdot \frac{\varrho}{E} \sum_o^{2m} P_v \,.\, s_r = \frac{5\,m}{6\,(n')} \cdot \frac{\varrho'}{\Sigma} \,.\, \sec^2 \delta' \,.\, l.$$

Ez utóbbi két tétel tényleg kisebb lesz, minthogy a függőlegeseket és a rácsrúdakat egyoldalú terhelésre számítjuk, tehát még $\mu = \frac{1}{m} \cdot \frac{\frac{(l-2x)}{2}}{\frac{(l-x)^2}{l^2}} = 4 \sum_o^m \frac{(m-r)}{(2\,m-r)^2}$ szorzandók, úgy hogy az egész múló behajlás

$$y'_m = \frac{\varrho}{E}\left[\frac{n'}{6\,m^2}(\sec^2 \alpha' \,.\, + \frac{5}{4} \sec^2 \beta') \sum_o^m r \,.\, + \left(\frac{2\,m+1}{3\,n'} + \right.\right.$$
$$\left.\left. + \frac{5}{6} \cdot \frac{m}{(n^1)} \sec^2 \delta'\right)\mu\right] l.$$

XXXI. táb-

A hegesztett és folytvas megmunkálá-

Folyó szám	Az érték	Jel	A mértéknem	Hegesztett vas: 180 × 10 mm															
				nyers állapot	kiizzasztva	kalapálva	egyik szélén bereszelve	közep. fúrva	közepén lyukasztva	lyukasztva és kidörzsölve	két szélén fúrva	két szélén lyukasztva*	két szélén lyukasztva**	két szélén lyukasztva***	fúrva és 3 szögecs	lyukasztva és 3 szögecs	fúrva és 4 szögecs	lyukasztva és 4 szögecs
1	A nyujtás határa .	s	ln	$2\cdot_{113}$	$2\cdot_{413}$	$2\cdot_{692}$	$2\cdot_{351}$	$2\cdot_{828}$	$2\cdot_{825}$	$2\cdot_{754}$	$2\cdot_{862}$	$3\cdot_{006}$	$3\cdot_{192}$	$3\cdot_{509}$	$3\cdot_{001}$	$2\cdot_{950}$	$2\cdot_{790}$	$2\cdot_{880}$
2	A szakítás » .	t	»	$3\cdot_{368}$	$3\cdot_{826}$	$4\cdot_{033}$	$2\cdot_{675}$	$3\cdot_{592}$	$3\cdot_{219}$	$3\cdot_{686}$	$3\cdot_{845}$	$3\cdot_{319}$	$3\cdot_{816}$	$4\cdot_{211}$	$3\cdot_{550}$	$3\cdot_{420}$	$3\cdot_{920}$	$3\cdot_{400}$
3	t-nek arányszámai .	—	—	$1\cdot_{00}$	$1\cdot_{13}$	$1\cdot_{21}$	$0\cdot_{79}$	$1\cdot_{06}$	$0\cdot_{95}$	$1\cdot_{09}$	$1\cdot_{13}$	$0\cdot_{98}$	$1\cdot_{04}$	$1\cdot_{25}$	$1\cdot_{05}$	$1\cdot_{01}$	$1\cdot_{16}$	$1\cdot_{01}$
4	A kinyulás	$\frac{\Delta l}{e}$	cm	$0\cdot_{215}$	$0\cdot_{260}$	$0\cdot_{095}$	$0\cdot_{035}$	$0\cdot_{055}$	$0\cdot_{030}$	$0\cdot_{040}$	$0\cdot_{070}$	$0\cdot_{025}$	$0\cdot_{04}$	$0\cdot_{015}$	$0\cdot_{070}$	$0\cdot_{040}$	$0\cdot_{055}$	$1\cdot_{035}$
5	$\frac{\Delta l}{e}$-nek arányszámai	—	—	$1\cdot_{00}$	$1\cdot_{21}$	$0\cdot_{44}$	$0\cdot_{11}$	$0\cdot_{26}$	$0\cdot_{14}$	$0\cdot_{19}$	$0\cdot_{33}$	$0\cdot_{11}$	$0\cdot_{09}$	$0\cdot_{07}$	$0\cdot_{33}$	$0\cdot_{19}$	$0\cdot_{26}$	$0\cdot_{16}$
6	Értékszám	$t \,.\, \frac{\Delta l}{e}$	$tn\,cm$	$0\cdot_{72}$	$1\cdot_{09}$	$0\cdot_{40}$	$0\cdot_{07}$	$0\cdot_{20}$	$0\cdot_{10}$	$0\cdot_{15}$	$0\cdot_{27}$	$0\cdot_{08}$	$0\cdot_{07}$	$0\cdot_{06}$	$0\cdot_{25}$	$0\cdot_{14}$	$0\cdot_{23}$	$0\cdot_{12}$
7	A különbség	$t-s$	ln	$1\cdot_{255}$	$1\cdot_{413}$	$1\cdot_{391}$	$0\cdot_{324}$	$0\cdot_{964}$	$0\cdot_{394}$	$0\cdot_{932}$	$0\cdot_{983}$	$0\cdot_{313}$	$0\cdot_{324}$	$0\cdot_{702}$	$0\cdot_{549}$	$0\cdot_{870}$	$1\cdot_{130}$	$0\cdot_{520}$
8	Értékszám	$(t-s)\frac{\Delta l}{e}$	$tn\,cm$	$0\cdot_{264}$	$0\cdot_{364}$	$0\cdot_{139}$	$0\cdot_{008}$	$0\cdot_{058}$	$0\cdot_{012}$	$0\cdot_{037}$	$0\cdot_{069}$	$0\cdot_{008}$	$0\cdot_{006}$	$0\cdot_{001}$	$0\cdot_{039}$	$0\cdot_{023}$	$0\cdot_{062}$	$0\cdot_{018}$
9	A diagramm értéke	f	»	$0\cdot_{075}$	$0\cdot_{105}$	$0\cdot_{036}$	$0\cdot_{004}$	$0\cdot_{015}$	$0\cdot_{004}$	$0\cdot_{012}$	$0\cdot_{020}$	$0\cdot_{007}$	$0\cdot_{003}$	$0\cdot_{007}$	—	—	—	—
10	Arányszám	$\frac{(t-s)\frac{\Delta l}{e}}{f}$	—	$3\cdot_{50}$	$3\cdot_{47}$	$3\cdot_{89}$	$2\cdot_{00}$	$3\cdot_{87}$	$3\cdot_{00}$	$3\cdot_{08}$	$3\cdot_{45}$	$1\cdot_{14}$	$2\cdot_{00}$	$1\cdot_{43}$	—	—	—	—
—	Az érték	—	—	Martin-folytvas: 180 × 10 mm															
11	A nyujtás határa ..	s	ln	$2\cdot_{160}$	$2\cdot_{230}$	$2\cdot_{020}$	$2\cdot_{210}$	$2\cdot_{440}$	$2\cdot_{380}$	$2\cdot_{800}$	$2\cdot_{340}$	$2\cdot_{680}$	$2\cdot_{830}$	$3\cdot_{32}$	—	—	—	—
12	A szakítás » ..	t	»	$3\cdot_{310}$	$3\cdot_{400}$	$3\cdot_{540}$	$3\cdot_{410}$	$3\cdot_{620}$	$3\cdot_{610}$	$3\cdot_{730}$	$3\cdot_{880}$	$3\cdot_{840}$	$4\cdot_{010}$	$4\cdot_{120}$	$3\cdot_{730}$	$3\cdot_{610}$	$3\cdot_{760}$	$3\cdot_{500}$
13	t-nek arányszámai ..	—	—	$1\cdot_{00}$	$1\cdot_{02}$	$1\cdot_{07}$	$1\cdot_{02}$	$1\cdot_{09}$	$1\cdot_{09}$	$1\cdot_{13}$	$1\cdot_{17}$	$1\cdot_{16}$	$1\cdot_{21}$	$1\cdot_{24}$	$1\cdot_{18}$	$1\cdot_{10}$	$1\cdot_{13}$	$1\cdot_{08}$
14	A kinyulás	$\frac{\Delta l}{e}$	cm	$0\cdot_{300}$	$0\cdot_{306}$	$0\cdot_{185}$	$0\cdot_{090}$	$0\cdot_{080}$	$0\cdot_{075}$	$0\cdot_{080}$	$0\cdot_{095}$	$0\cdot_{075}$	$0\cdot_{055}$	$0\cdot_{035}$	$0\cdot_{160}$	$0\cdot_{150}$	$0\cdot_{150}$	$0\cdot_{120}$
15	$\frac{\Delta l}{e}$-nek arányszámai	—	—	$1\cdot_{00}$	$1\cdot_{00}$	$0\cdot_{61}$	$0\cdot_{30}$	$0\cdot_{26}$	$0\cdot_{25}$	$0\cdot_{26}$	$0\cdot_{32}$	$0\cdot_{25}$	$0\cdot_{18}$	$0\cdot_{12}$	$0\cdot_{43}$	$0\cdot_{50}$	$0\cdot_{50}$	$0\cdot_{40}$
16	Értékszám	$t \,.\, \frac{\Delta l}{e}$	$tn\,cm$	$0\cdot_{99}$	$1\cdot_{02}$	$0\cdot_{67}$	$0\cdot_{31}$	$0\cdot_{28}$	$0\cdot_{27}$	$0\cdot_{30}$	$0\cdot_{39}$	$0\cdot_{27}$	$0\cdot_{22}$	$0\cdot_{14}$	$0\cdot_{60}$	$0\cdot_{55}$	$0\cdot_{56}$	$0\cdot_{42}$
17	A különbség ...	$t-s$	ln	$1\cdot_{150}$	$1\cdot_{170}$	$1\cdot_{520}$	$1\cdot_{200}$	$1\cdot_{180}$	$1\cdot_{230}$	$1\cdot_{230}$	$1\cdot_{540}$	$1\cdot_{160}$	$1\cdot_{170}$	$0\cdot_{800}$	—	—	—	—
18	Értékszám	$(t-s)\frac{\Delta l}{e}$	$tn\,cm$	$0\cdot_{340}$	$0\cdot_{351}$	$0\cdot_{290}$	$0\cdot_{108}$	$0\cdot_{094}$	$0\cdot_{091}$	$0\cdot_{098}$	$0\cdot_{101}$	$0\cdot_{087}$	$0\cdot_{064}$	$0\cdot_{028}$	—	—	—	—
19	A diagramm értéke	f	»	$0\cdot_{091}$	$0\cdot_{091}$	$0\cdot_{078}$	$0\cdot_{040}$	$0\cdot_{024}$	$0\cdot_{022}$	$0\cdot_{028}$	$0\cdot_{044}$	$0\cdot_{034}$	$0\cdot_{017}$	$0\cdot_{018}$	—	—	—	—
20	Arányszám	$\frac{(t-s)\frac{\Delta l}{e}}{f}$	—	$3\cdot_{73}$	$3\cdot_{85}$	$3\cdot_{72}$	$2\cdot_{70}$	$3\cdot_{91}$	$4\cdot_{13}$	$3\cdot_{50}$	$2\cdot_{29}$	$2\cdot_{41}$	$3\cdot_{76}$	$1\cdot_{55}$	—	—	—	—

Az említettük rendszer alapideájának másnemű megvalósítását láttatja a 11. ábra, ebben két négyszögletes szekrény van egymás mellett, egymástól pár *mm* távolságra. A belső cső a hátulsó szekrény előfalán és az első szekrény külső falán hatol át, s így azokat egymástól igen kis távolságnyira két szekrénybe kell behúznunk, hogy itt nagy feszültségek támadnak, bizonyítani szükségtelen.

Vannak oly rendszerek is, melyekben rövid ívcsövekkel összekötött csőpár alkot egy nyalábot. Vannak kazánok, melyekben 3 vagy 4 csövet kötnek össze; azonban ezek inkább már az elhagyott rendszerek közé sorolhatók.

Azt hiszem, legjobbak a szakaszokra osztott csövek, melyeket külön-külön és elől-hátul a felső kazánnal kötnek össze, mert ezek mind a biztosság, mind a vízkeringés követelményeinek megfelelnek.

Vannak oly kazánok, melyeknek nemcsak csöveit, de a gőzterét is szakaszokra osztják, ezeknek azonban az a hibájuk van, hogy nincs gőzítő vízszinük.

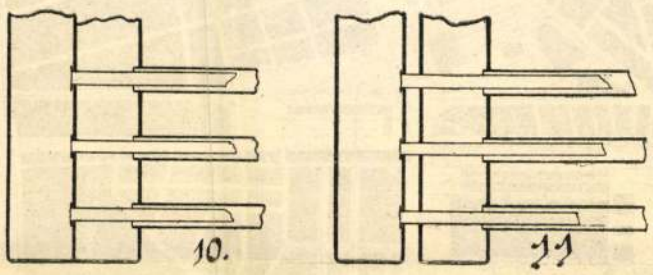

10—11. ábra. Egy- és kétkamarás aprócsöves kazán hosszanti metszete.

Vannak oly kazánok, melyek a felső vízszintes kazánt a tűz behatásának teszik ki, míg mások a tűz behatásától óvják; szerintem a felső kazán veszély nélkül lehet a tűzben, sőt káros azt nem fűteni, mert ebben a felső kazánban a víz körülbelül annak középvonaláig ér, de oly messze van a tűztől, hogy a legnagyobb hőmérsékletű gázok már nem érik, mert a tűz fölötti csövek a legnagyobb meleget már elvonták.

Káros a felső kazán nem fűtése azért is, mert nem lévén a melegnek kitéve nem terjeszkedik úgy, mint a csövek és ezért a felső kazánhoz erősített vízszekrények a kiterjedő csövek miatt erős nyomás alatt állanak s ha ezek nem engednek, a csövek görbülnek el.

Vannak oly kazánok, melyekben van szakaszokra osztott vízcső, van felső kazán, van iszapfogó s ezeken kivül Cornwall-kazán módjára szerkesztett rövid fűtőcső; ez utóbbi csupán arra való, hogy a rostélyt a fűtőcsőbe helyezhessék el.

Vannak oly kazánok, melyek az iszapot, a felső gőz és vízkazánban, választják el a vízből; azt hiszem azonban ez helytelen, mert ily módon a gépbe menő gőz vihet magával ásványi alkotórészeket is, a mi annak javára nem válik.

Vannak ismét oly kazánok, a melyeknek iszapfogója a vízkeringés fővonalához közel eső legmélyebb helyen van, úgy hogy a nehéz részek ott lerakodhatván, könnyen leereszthetők. Ezek igen helyes idea alapján szerkesztett kazánok.

Vannak ismét kazánok, melyeknek vízválasztó készülékük van és ezt magába a kazánba helyezik. Ezeknek a víz- és gőzelválasztó készülékeknek igen sok fajtájú szerkezete és elhelyezése kapott divatra.

Vannak kazánok, melyekben a láng a csövekkel egyirányban halad, vannak ismét, melyeknél keresztirányban; s némely szerkesztő több, más kevesebb lángtérítőt alkalmaz.

Főbb vonásokban, azokban ugyanis, hogy fölül hengeres edény, alúl ferdén fekvő csövek vannak, a legtöbb aprócsöves kazán megegyez. A sok rokon szerkezet, mint már említettük, a részletekben tér el egymástól, azonban e részletek oly annyira fontosak, hogy valamelyik rossz részlet a különben jó kazánrendszert teljesen hasznavehetetlenné teheti.

Az elmondottakból az következik, hogy mivel a gőzgépek nagy ökonomiáját csakis nagy nyomással érhetjük el, nagy nyomásnak pedig csakis biztosságos, tehát vízcsöves vagy aprócsöves kazánok állanak ellent, mert a többi kazánok nagy nyomásra igen nehezek és vastag falúak, ezért az aprócsöves kazánok alkalmazása teljesen jogosult, sőt szükséges.

A vízcsöves kazánok könnyen kezelhetők, tisztíthatók, szállíthatók és javíthatók, egyes alkotórészeiket könnyen kicserélhetjük, biztosságuk nagy, a hatóságok még boltozott és emberlakta helyiségekben is megengedik föllállításukat, továbbá kis helyet foglalnak el s ezért nagy városokban hasznosabban alkalmazhatók és olcsóbbak, mint más megfelelő kazánok.

Igaz ugyan, hogy kisebb nyomásra is jó, ha van biztos, könnyen kezelhető, könnyen ellenőrizhető, javítható, kis helyet elfoglaló, gyors gőzfejlesztő olcsó kazánunk; de mindenesetre az aprócsöves kazánok legillőbb helye a nagy ökonomiával működő gőzgépek mellett, vagy pedig ott van, a hol a nagy nyomást egyéb körülmények teszik kivánatossá, mint pl. a gyorsjárású gőzgépek.

Azt hiszem 8 *atm*-ától fölfelé már teljes jogosultsággal használjuk az aprócsöves gőzkazánokat.

Olcsó munkás-lakásokat építő társulat lakóházai Havreban.

Meissner Alajostól.

Ha a La Manche csatornát áthajózzuk és a normán partok felé közeledünk, *Havreba,* Franciaországnak nagyságára nézve második kikötővárosába jutunk.

Marseille után Havre-t keresik fel leginkább a Franciaországgal kereskedő népek hajói, melyek közül több Angolországból és az északamerikai Egyesült-Államokból jön.

A kereskedés nagyszerű emelkedése mellett folytonosan fejlődik a város ipara is. Mindez nagyban előmozdítja a város évről-évre való népesedését, de felidézi annak szükségét is, hogy a város kerületét kiterjesszék, a régi határokon belül pedig a lakásokat, különösen a munkás-osztály elhanyagolt szállásait javítsák egészségügyi nézőpontból.

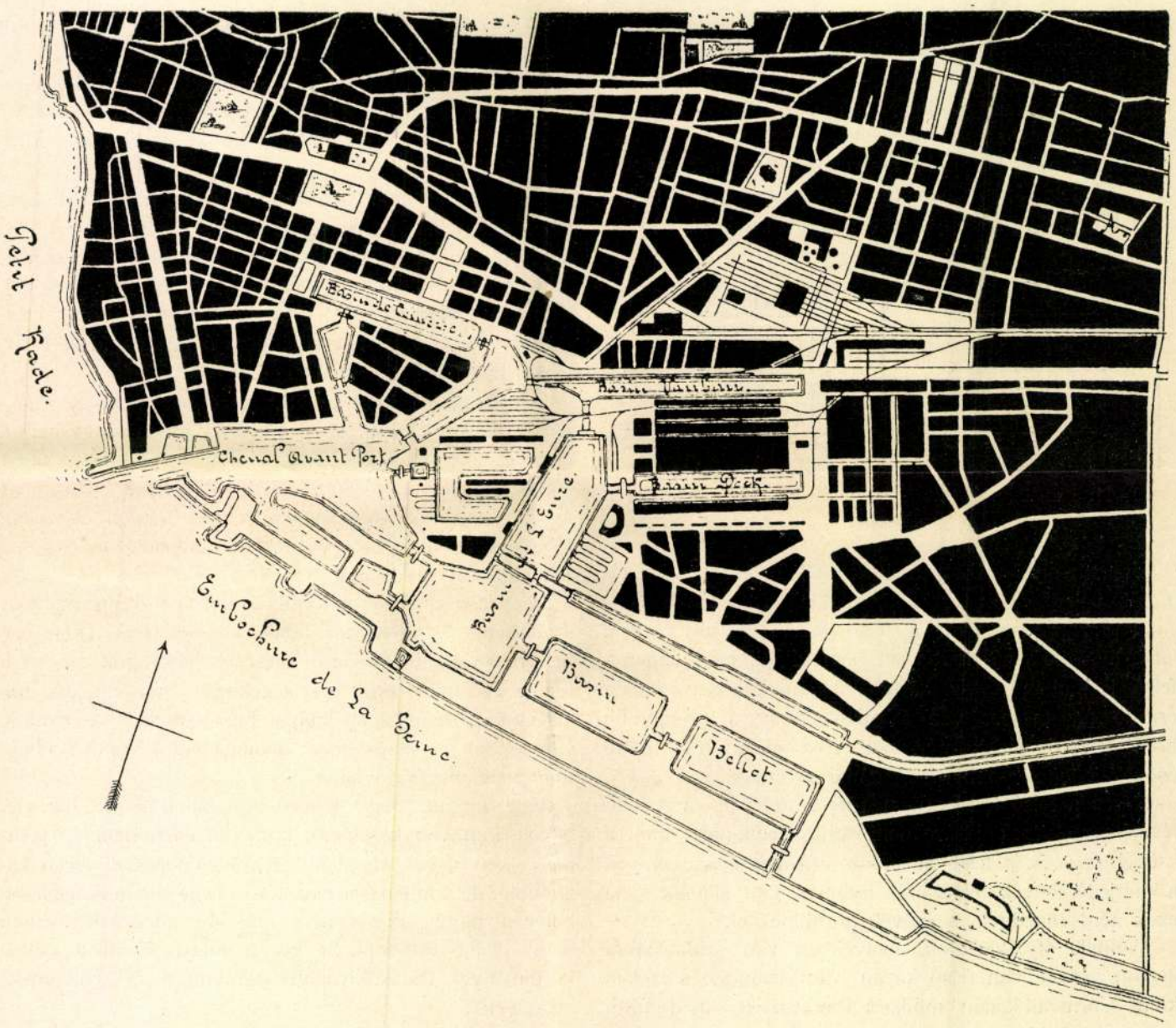

1. ábra. Havre helyszinrajzának az a része, a hol a munkás-házak állanak. (*A*-val jelelt hely.)

A hajórakományokat tározó épületeknek 320,000 m^2 területük van, az új nagy kikötők pedig 72 *ha*-nyi területet foglalnak el, 11,200 folyó *m*-nyi rakodó parttal.

Havre árúbevitele az 1890-ik évben $15^1/_2$ millió frankra, kivitele (leginkább Angliába) $6{\cdot}_2$ millió frankra rúgott, míg az előbbi 1880-ban $10^1/_4$ millió frankot, az utóbbi pedig csak 5 millió frankot tett ki.

A francia kikötővárosok egészségügyi bajainak javitását nagyban elősegítették az újabb időben gyakran fölmerült járványos betegségek.

E részben jó példával járt elől Páris, az ország fővárosa. Ámbár a Passy-Antieul-ban és Boulevard-Kellermann-on levő s 1888-ban még legnagyobbrészt építkezés alatt állott munkástelepeket már régóta befejezték

MMÉE Kvt 1893.

Az $5{\cdot}_2$ m^2-nyi lakosztályt hálószobául és konyhául használják; e felett $2{\cdot}_4$ m^2 területű helyiség van, melylyel szemben $1{\cdot}_8$ m-nyi távolságban egy másik elkülönített helyiséget találunk; az utóbbit, melynek $3{\cdot}_2$ m^2 területe van, éléstárnak használják. Ebben a kamarában van a nilusi iszapból készített kályhaforma gabonatartó és a

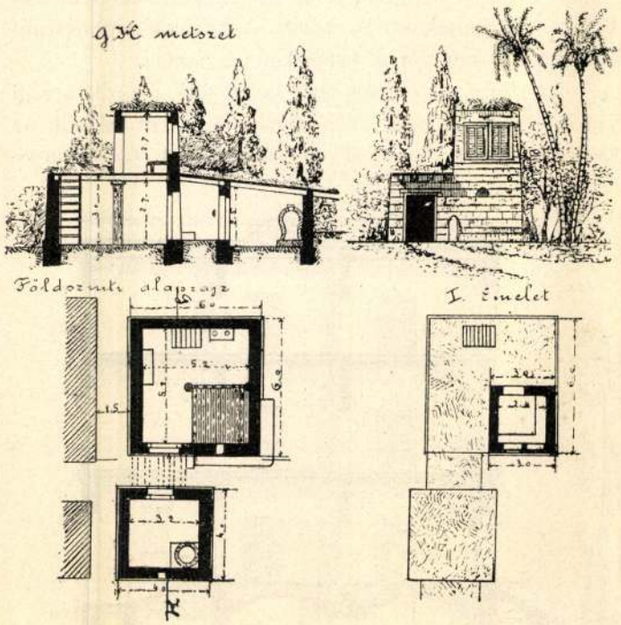

9—12. ábra. Kairói munkáslakás elölnézete, függőleges metszete és alaprajza.

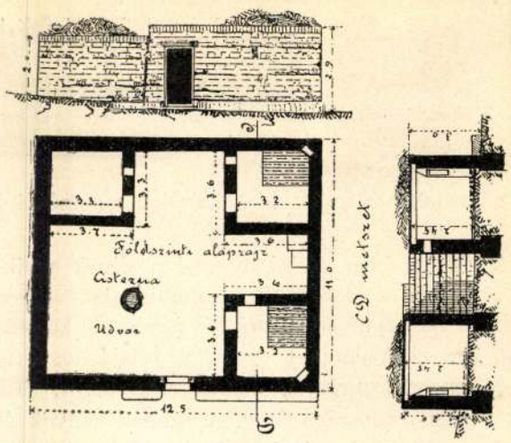

13—15. ábra. El Kafr-i beduin lakás elölnézete, alaprajza és függőleges metszete.

két érdes kőkorongból álló kézi daráló, melyen az asszonynép a rozsot kenyérlisztté őrli.

Vezetőnk Kairóból egy barátságos beduinfalucskába, *El Kafr*ba vezet, hol a 13—15. és a 16—19. ábrabeli házakat rajzoltam le. Az előbbi homokdomb alján fekszik és csaknem oly berendezésű mint a már leirt Mahmudie-csatorna menti fellahház.

A 16—19. ábráinkban kitüntetett másik lakóház a Nilusvölgy alján fekszik s *Abdallah mach bun* seik tulajdona. A jó seik büszke is arra, hogy neki van a legszebb háza El Kafr-ban. Az udvar $1{\cdot}_5$ *m* magas kerítését és a ház földszintjének falait nilusi iszapból készített vályog-téglákból építették; égetett téglát csak az úgynevezett úri ház első emeletének favázas falaihoz használtak. Ablakok csak az első emeleten vannak, a földszinten az ajtók és ablakok helyét egyes nyilások pótolják.

A ház bal szögletében átjáró vezet a második udvarba, hol épp úgy mint minden fellah házban három elkülönített lakásra találunk. Sajátságos, hogy csupán ezt a három helyiséget lakták; az elől lévő főépület használatlanul áll. A lakosztály két alacsony szobájában tartózkodott az egész család, a többi három szobát éléstárul használták. A háznak gerendafödélzetét agyagréteg borítja.

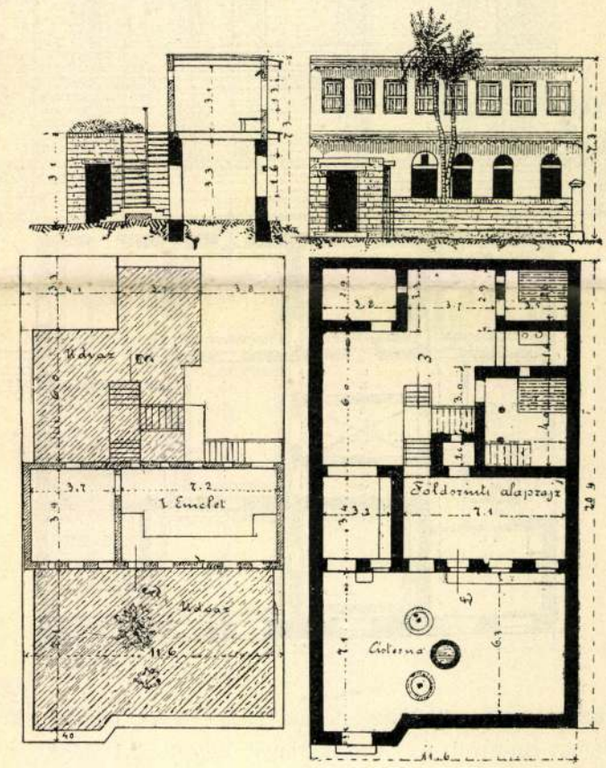

16—19. ábra. A seik lakása El Kafr-ban.

A mint látjuk, Egyiptomnak a benszülöttek lakta részében modern épületeket, tisztességes munkáslakásokat nem találunk. A fellah ma is úgy lakik mint évezredekkel ezelőtt; egészséges és kényelmes lakást csak ott találunk, hol európaiak telepedtek le.

és víztartó-edény jellemeznek. A fellah összes értékes holmijait állítólag mindig magánál hordja, vagy pedig homokba ássa el.

A föld kerekségén aligha találunk oly szegényes, nyomorult emberi lakásokat, mint a minőkben a fellah, az egyiptomi paraszt tengeti életét. Pedig alig van földünkön oly országrész, mely termékenységében és lakottság dolgában a Nilus deltájával vetélkedhetnék. 1892. év április havában, midőn e vidékeken átutaztam, a buza már érni kezdett; ennek learatása és behordása után ugyanabba a földbe cukornádat, pamutot vagy tengerit, harmadszorra pedig valamelyes takarmánynövényt termesztenek. A Nilus deltája 19,000 *km*², lakosainak száma Kairóval és Alexandriával együtt 2.160,000 s ebből a síkföldre 1.550,000 lélek jut; míg Magyarországban 1 *km*²-nyi területen 50 és Franciaországban 72 ember lakik, itt ugyanakkora földterület 86 lelket táplál.

Alexandriából elindulva, öt órai utazás után Kairóba jutunk. A két város közti tájék a Nilus sok mellékága és csatornája, valamint a gazdag gabonaföldek és lengő nádasok miatt élénken emlékeztet a Tisza menti rónákra.

Kairó városa az utolsó időkben a modern követelményeknek mindenképpen megfelelő elsőrangú éghajlati gyógyítóhelylyé fejlődött. A város két egymástól szorosan megkülönböztethető részre oszlik. Az Ezbek-tértől és az alkirály kastélyának parkjától; dél és észak felé pedig a Nilustól határolt nyugati városrész teljesen új. Itt találjuk a gazdag angolok nyaralóit s itt van azoknak a vagyonos betegeknek kedves gyülőhelye, kik Kairóban december hó elejétől március hó végéig a balzsamos, tavaszi levegő üdítő erejében keresik a gyógyulást. Ezt a gyönyörű városrészt csupa egyenes, árnyékos fasorokkal beültetett pompás utcák szelik át, az egyes villákat pedig jól gondozott és díszes vasrostélylyal bekerített kies kertek koszorúzzák. Az utcákat naphosszant öntözgetik, hogy por a betegeket ne bántsa.

A fenn említett városrésztől kelet felé fekszik a régi Kairó; ennek is sok szép utcája van, itt találjuk az összes szállókat, színházakat, követségeket. Ez a városrész a hivatalos világnak és a kairói nép zömének lakóhelye.

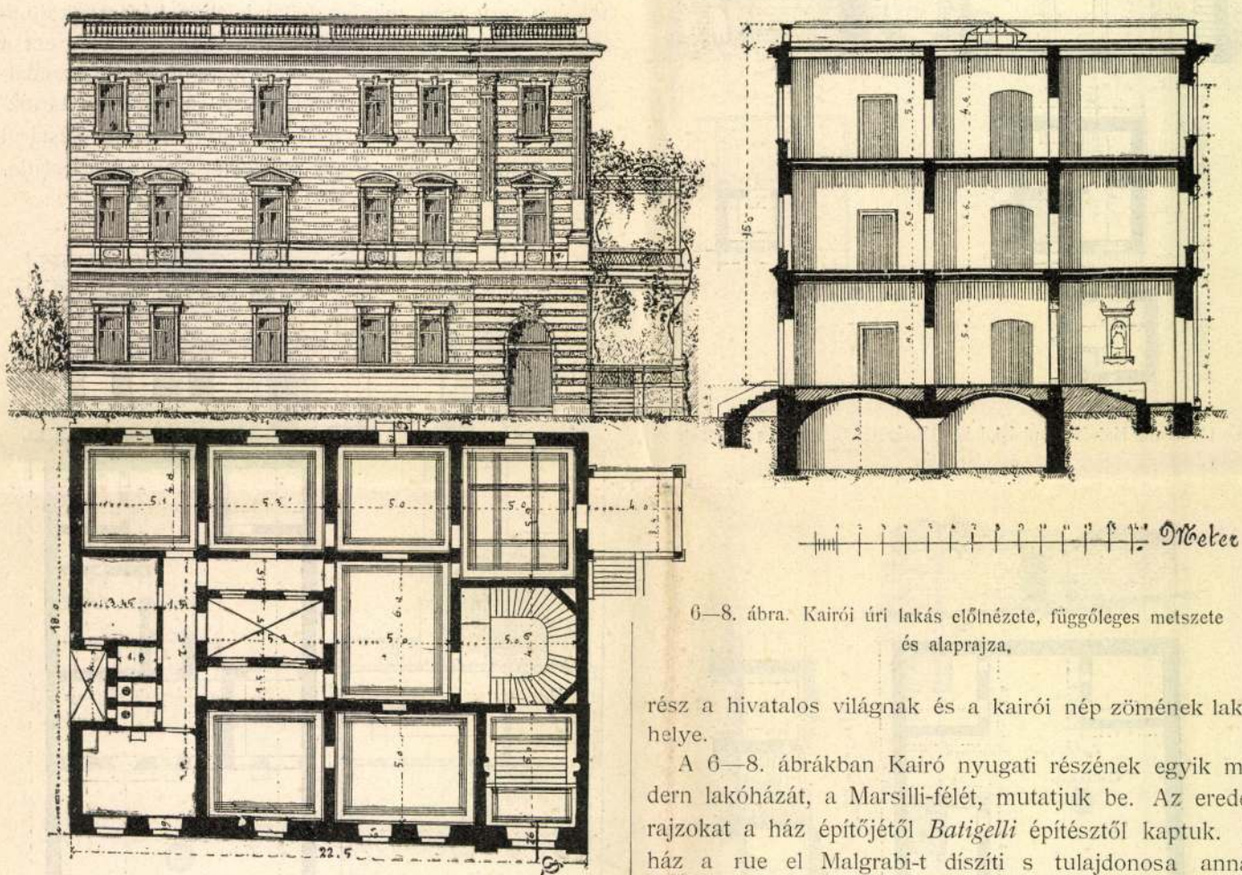

6—8. ábra. Kairói úri lakás előlnézete, függőleges metszete és alaprajza.

A 6—8. ábrákban Kairó nyugati részének egyik modern lakóházát, a Marsilli-félét, mutatjuk be. Az eredeti rajzokat a ház építőjétől *Batigelli* építésztől kaptuk. E ház a rue el Malgrabi-t díszíti s tulajdonosa annak minden emeletét más-más félnek adta bérbe. Minden egyes emelet magassága 5 *m*. A szobák nagyok és világosak, a széles lépcső felülről kapja a világosságot. A lépcsőházból az előtornácba s ebből a lakásokba jutunk. Ebben a lakóházban valamennyi hálószoba észak felé van és a hátul fekvő helyiségeket két világító udvar világítja meg. A házat természetes cementtel vakolták be, a tetőt pedig párkányfallal koszorúzott aszfalt-födém pótolja. Hüvös estéken itt üdülnek a ház lakói. Ily ház építő költsége 7800 angol font sterlingre rúg s egy emelet évi bére 80 angol font.

A Nilus túlsó partján levő kertésztelep egyik lakóházát a 9—12. ábrák láttatják. Ezt a házat nilusi iszapból készített vályogtéglákból építették s benne számos tagból álló arab család lakik. A ház belsejét két elkülönített helyiség alkotja, melyeknek tetejét bürü köti össze.

ben 200 ily nemzetiségbeli zarándok talál hajlékot. Jeruzsálemben 600 zarándok fölvételére berendezett ódon menedékházat találunk, itt van az a pompás épület is,

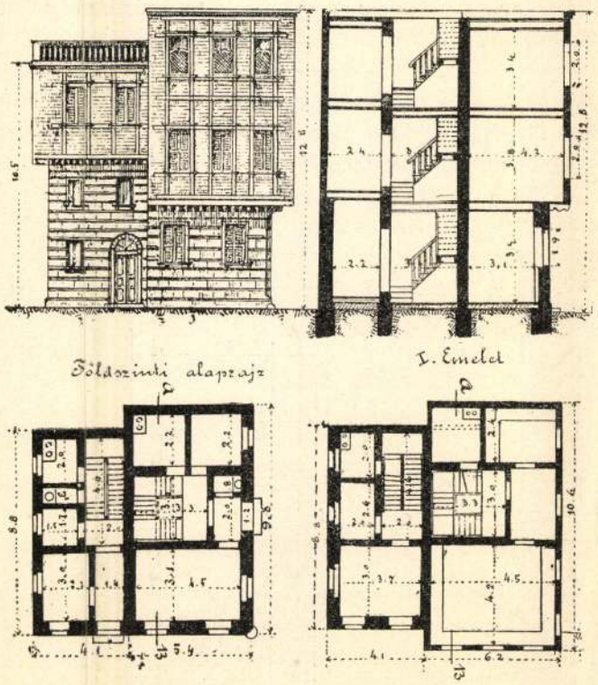

1—4. ábra. Alexandriai munkáslakás előlnézete, függőleges keresztmetszete és alaprajzai.

melyet ő Felsége 100 osztrák zarándok számára építtetett. Mindkét épületben a zarándokok 12—15 napig tartózkodhatnak. Ezekben a zarándokházakban minden egyes szoba 1—2 személyre, vagy legfeljebb három tagból álló család részére van berendezve; minden szobában van egy vagy két vaságy, egy ásztal, két szék, egy szekrény és egy mosdóasztal. Valamennyi helyiségben zárdaszerű tisztaság uralkodik; minden vendég reggel egy csésze kávét és fehér kenyeret, délben levest, egy darab főtt és egy darab sült juhhúst, főzeléket és egy palack vörös bort kap.

Palesztinából áthajóztam tanulmányi útam tulajdonképpeni helyére, a Nilus deltájába, hogy Alexandria és Kairó között, valamint a Suez-csatorna menti Ismailában Egyiptom lakásviszonyaival megismerkedhessem.

Alexandria elsőrangú kereskedelmi emporium, melynek városias volta azonnal szemünkbe ötlik. Egyiptom összes terményei és kereskedelmi árúcikkei itt halmozódnak fel s innen szállítják azokat a világ valamennyi nemzetének hajói a tengereken túli országokba.

Alexandriának mintegy 182,000 lakosa úgyszólván csakis kereskedelemből él. A gazdagoknak nagy árúházai vannak; a szegényebb néposztály málházással és zsákhordással keresi meg kenyerét. A törzslakosságon kivül átlag 50,000 idegen tartózkodik Alexandriában, ezeknek egy része mint zarándok ejti útjába e várost és tovább utazik Kairóba vagy Felső-Egyiptomba; a másik része kereskedőkből áll, kik itt üzleteket kötnek, vásárolnak és árúkat továbbítanak.

A város legnagyobb része teljesen európai modorban van építve; így a *Mehemed Ali*-tér az egész Kelet egyik legmodernebb terének mondható.

Midőn az itteni konzult megkértük, hogy a munkásosztály lakóházait mutassa meg, bennünket a kavasz házába vezettetett; innen egy kézműves tulajdonát képező szomszédházba jutottunk. E két ház, melyet az 1—4. ábráink tüntetnek föl, a *Srada Abeisiri*ben az arabus külváros egyik legélénkebb részében fekszik. Mind a kettő a földszintmagasságig kőből, a többi két emelet favázas falakból van építve.

A lépcsőház teljesen fedetlen és a lépcsők a cementtel borított 10 *m* hosszú és $6\cdot_5$ *m* széles háztető síkjáig vezetnek föl; minden ily házban egy arab család lakik. A nagyobbik házban lakó kavasz 270 frank, a 7 *m* hosszú és 5 *m* széles másik házban lakó kézműves 200 frank évi bért fizet.

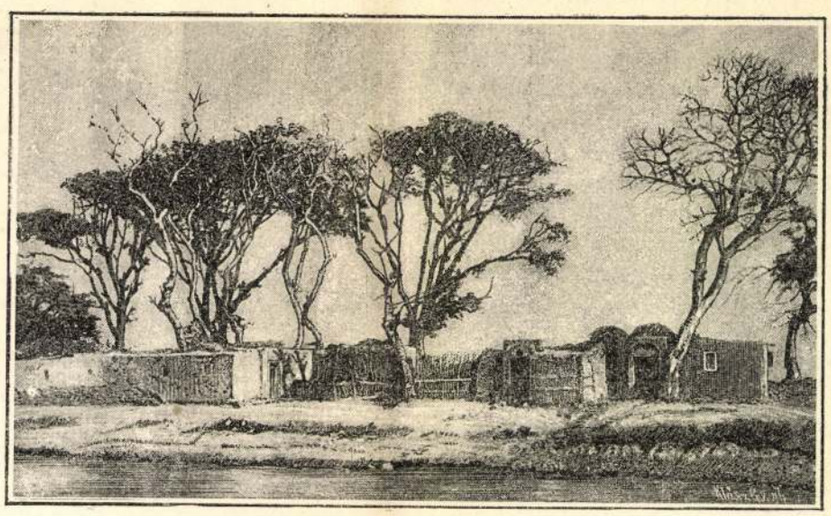

5. ábra. Fellah falu Alexandria mellett.

Az 5. ábránk fellah falut láttat, mely körülbelül egy mérföldnyire Alexandriától a Mahmudi csatorna mellett fekszik. A szabálytalan négyszögekből álló házcsoportokat szürke nilusi iszapból, az árnyas szykomerák alá építették. A házak, ha ugyan így nevezhetjük őket, alig 2 *m* magasak, vékony deszkafedelükre tengeri szalmát raknak, hogy a szúró napsugarak hevét enyhítsék. Az eső ellen az arab nem keres menedéket. A többnyire 12 m^2-nyi területen álló viskó egyik oldalán van az ajtó, melyet gyakran búvó nyilás pótol. Az elzárt négyszög három sarkában egy-egy szobát találunk, melyet meztelen falak, egy pár földön heverő szenyes gyékény, rongyos teveszőr-pokróc, fazék

hogy ezek mértani helye három egyenes lesz ($g_1\, g_2\, g_3$), melyek megfelelően az ismert ($s_{14}\, s_{24}$), ($s_{24}\, s_{34}$), ($s_{34}\, s_{44}$) pontokon mennek át. Hogy tehát ezen g vonalaknak még egy-egy pontját megkapjuk, messük a végső kötélpoligon oldalakat tetszőleges, de az erők irányához párvonalas l' egyenessel. A metsző pontokból húzzunk sorban párvonalakat (s_{13}', s_{23}', s_{33}', s_{43}') az utolsóelőtti oldalakhoz (az erősokszögek alapján) s az egymásután következő oldalakat messük egymással. Az így nyert ($s_{13}'\ s_{23}'$), ($s_{23}'\, s_{33}'$), ($s_{33}'\ s_{43}'$) metszőpontokat ($s_{14}\ s_{24}$), ($s_{24}\ s_{34}$), ($s_{34}\ s_{44}$) pontokkal összekötve, nyerjük a keresett g_1, g_2, g_3 egyeneseket.

Ezután messük, s_{13}', s_{23}', s_{33}', s_{43}' oldalakat egy az erők irányával párvonalas egyenessel, pl. ismét l'-tel s a metsző pontokból húzzunk az erősokszögek 3-ik oldalaival párvonalakat (s_{12}', s_{22}', s_{32}', s_{42}'). Ezeknek egymással való metszéséből származnak ($s_{12}'\, s_{22}'$), ($s_{22}'\, s_{32}'$), ($s_{32}'\ s_{42}'$) metszőpontok, melyeknek geometriai helyei f_1, f_2, f_3 egyenesek lesznek. Ha l' vonal helyét változtatjuk, ekkor f_1, f_2, f_3 vonalak is önmagukkal párvonalasan csúsznak el; látjuk tehát, hogy ezek nem mozdulatlan geometriai helyek, mint a fentebb megszerkesztett g_1, g_2, g_3 egyenesek. Az f_1, f_2, f_3 vonalak egymást F_{12} és F_{23} pontokon metszik, melyek szintén változtatják helyüket a síkon, még pedig, mint könnyen meggyőződhetünk, r_1 és r_2 vonalon csúsznak tova. r_1 és r_2 vonalat úgy kapjuk meg, hogy F_{12} pontot G_{13}-vel, F_{23}-at pedig G_{23} ponttal kötjük össze. F_{12} és F_{23} pontoknak a helyes kötélsokszögnél C ponttal kell összevágni, C pontnak tehát r_1 és r_2 vonal metszőpontjába kell esnie.

Az így megtalált C ponton át párvonalat húzunk az erősokszög 2-ik oldalával. Ez lesz a kötélsokszögnek s_1 oldala, mely s_0-at B sarokponton metszi. Ez által az egyenleteknek két gyökét megszerkesztettük. A többi gyököt következőképpen kapjuk. Meghúzzuk C pontból a valódi s_{12} és s_{22} kötélsokszög oldalakat határozatlan hosszúságban, azután metszük a tetszőleges, de az erőirányhoz párvonalas l'' egyenessel. A metsző pontokból párvonalat húzunk s_{13}, illetőleg s_{23} oldalhoz ($s_{13}''\ s_{23}''$). E párvonalak metsző pontján és C ponton át húzunk egy egyenest, mely g_1 vonalat T pontban találja. E T ponton keresztül már meghúzhatjuk a valódi s_{13} oldalt, mely s_{12} és s_{14} oldalakat D és E pontokon metszi. A feladat meg van oldva, mert mind a négy erővonal l_1, l_2, l_3, l_4 meghúzható, tehát mind a négy gyök x_1, x_2, x_3, x_4 lemérhető.

Végül a 7-ik ábrán bemutatjuk a fentebb közölt számbeli példa grafikai megoldását. *A*) egyenlet-rendszert célszerű volt így átalakítani:

$$59\,x_1 + 14\,x_2 + 79\,x_3 + 14\,x_4 = 2022{\cdot}_{84}$$
$$63\,x_1 + 18\,x_2 - 20\,x_3 = 2039{\cdot}_{58}$$
$$18\,x_1 + 53\,x_2 - 24\,x_4 = 2039{\cdot}_{58}$$
$$14\,x_1 + 33\,x_2 + 14\,x_3 + 57\,x_4 = 1236{\cdot}_{12}$$

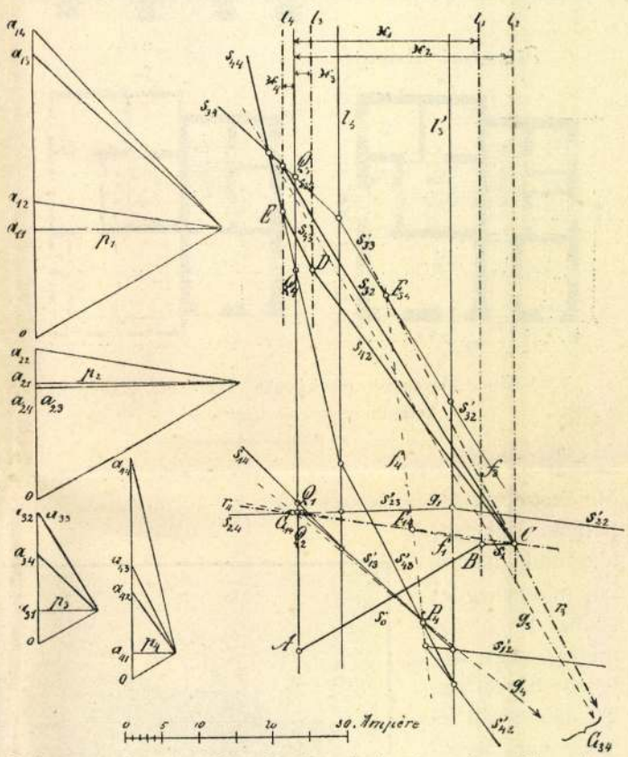

7. ábra. Az áramelosztás grafikai meghatározása adott példa után.

A 7. ábra tanusága szerint aránylag egyszerű és rövid szerkesztés után lemérhetjük a gyököket.

Egyiptomi lakások.

Meissner Alajostól.

Kelet országainak lakásviszonyait tanulmányozandó, múlt évben meglátogattam Egyiptomot. A tengeri útat az osztrák-magyar Lloyd *Amphiride* gőzösén tettem meg, mely március hó utolsó napjainak egyikén indult el a trieszti kikötőből. Mivel a hajónak tulajdonképpeni célja az volt, hogy a szent sírhoz zarándoklókat Palesztinába szállítsa, velük együtt én is Jaffában kötöttem ki.

Jelenleg Jaffában részint karácsony, részint pedig húsvét táján körülbelül 6000, tehát naponkint mintegy 200 zarándok fordul meg. Ezek vagy magában Jaffában, vagy az útbaeső Ramlehben, vagy az utazásuk célpontját képező Jeruzsálemben találnak teljesen ingyenes, vendégszerető ellátásra; mert minden keresztény zarándok, a ki a szerzetesek vendégszeretetéhez fordul, itt igen szíves és egészen díjtalan élelmezésben és elszállásolásban részesül. Jaffában már vagy 400 év óta nemzetközi zarándokház áll fenn a barátok felügyelete alatt, melyben egyszerre 200 zarándokot helyezhetnek el; 1891 óta pedig egy osztrák-spanyol vendégház is van, mely-

MMÉE Kvt 1893

vastagságú vakolatfélével burkolvák, mely vakolatot egymást keresztezően fölszegzett bambuszrudakra kenték.

Az 5—8. ábrabeli ház építő vállalkozó tulajdona, ebben lakik maga a tulajdonos családjával és két kőmíveslegénynyel. E házban godaun-nak nevezett szintén elkülönített helyiség van, melyet irodának használnak. E helyiség fölött, az első emeleten lakik a két legény.

A főépületben az utca felé egy konyha és két szoba van, az udvari részben ismét két szoba és az árnyékszék. Az épület e részében csakis a gazda lakik családjával. Az épület kivülről falazottnak tetszik s csakis az udvarra néző része vakolatlan.

Az udvar felé eső oldalon nyilt folyosó van, melyen át minden szobából az árnyékszékbe juthatni.

Ehhez berendezésre nézve némileg hasonló az egyik tokioi ácsmester lakóháza melyben csupán tulajdonosa lakik. Ez a ház is egészen fából készült. Földszintjében a szobák mellett »godaun«-nak nevezett, teljesen elkülönített helyiség van, melyet akár boltnak, akár irodának használhatnak. A lakóházban három szoba van fali szekrényekkel, továbbá egy konyha és egy előtornác. Az első emelet csupán harmadrészét foglalja el a földszint alaprajzának és itt csak két kis szoba van. A külön álló két ház között van az árnyékszék. A ház 620 frtba kerül.

Hordozható elektromos fúrógép.

Szuk Gézától.

Hídak, kazánok és nagyobb, súlyosabb gépalkotó részek fúrása mindig nehézséggel jár, mivel a tárgyakat a fúrógép alá kell vinni; igen sokszor még ezt sem tehetjük, ily eset fordul elő akkor, ha a kész összeszerelt tárgyon kell lyukakat fúrni; ekkor a lassú és nehézkes kézi kereplőhöz folyamodunk. Mi sem természetesebb, mint a lassú kézi munkát elektromos hajtással helyettesíteni; ilyen a gyakorlati élet minden követelmé-

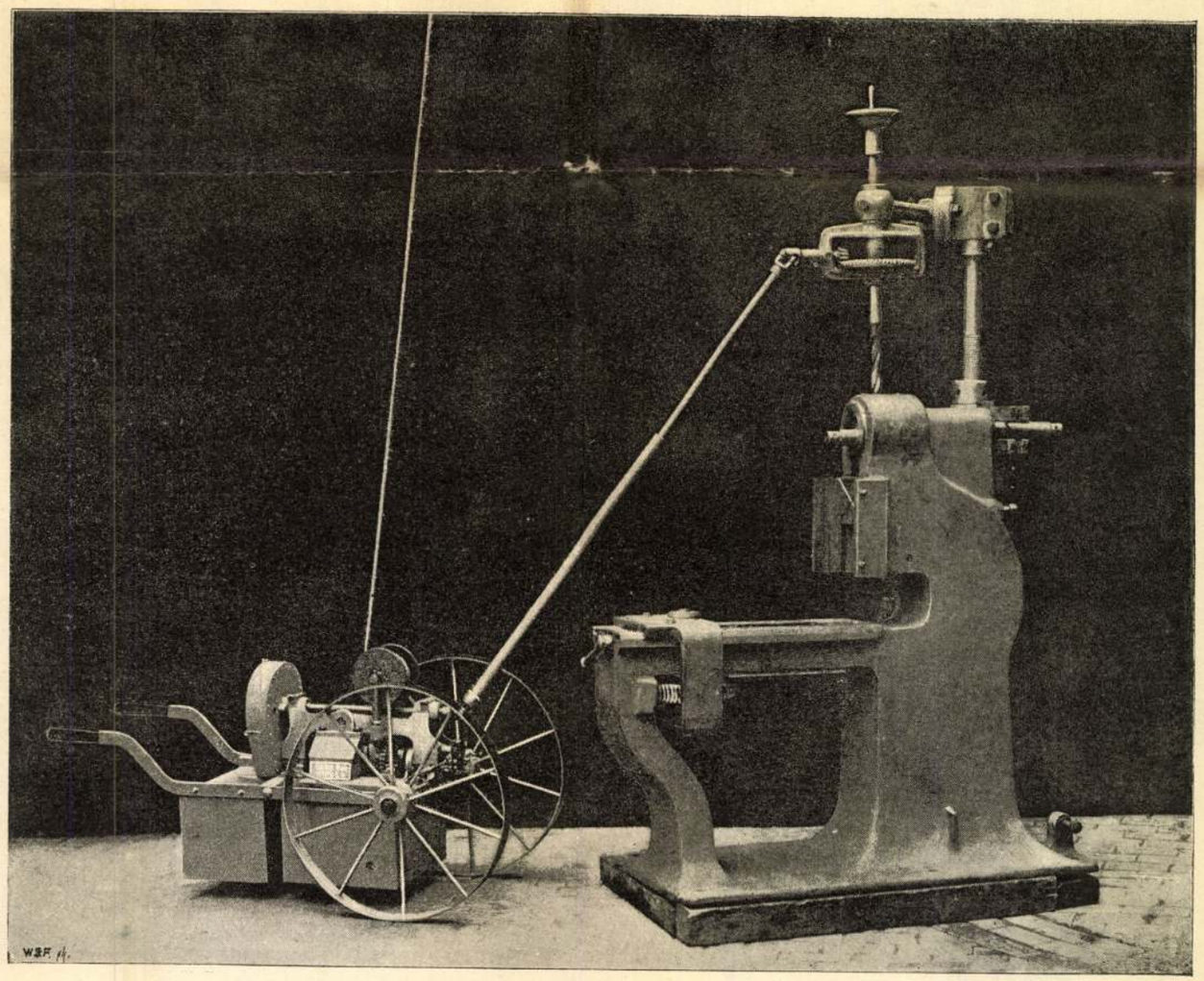

1. Fúrógép kétkerekű kocsira szerelt elektromótorral.

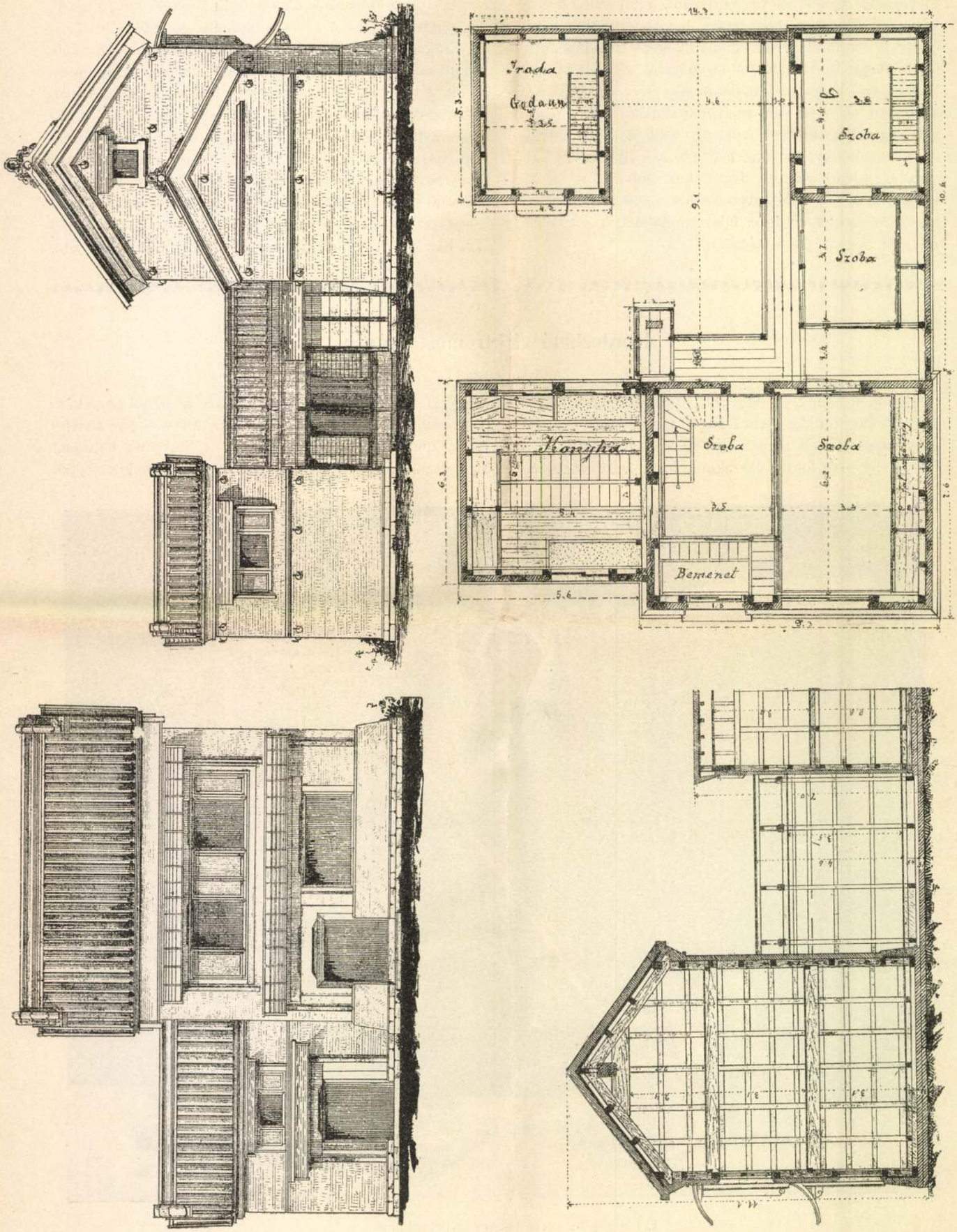

5—8. ábra. Tokiói ácsmester lakóházának utca felőli nézete, alaprajza, homlokzata és metszete.

kelő japáni követnek köszönjük, kinek közbenjárására *Kavai Kozo*, a tokiói császári építő hivatal főnöke szolgáltatta nekünk át a mellékelt ábrákat és adatokat.

Tokió lakossága 1872 óta a következő szaporodást tünteti föl:

Az	1872.	évben	779,361	lakó	lakott 198,001	házban
»	1877.	»	873,646	»	» 249,515	»
»	1882.	»	987,884	»	» 277,655	»
»	1887.	»	1.095,836	»	» 347,336	»
»	1890.	»	1.146,544	»	» 344,338	»

Ez adatokból az világlik ki, hogy a lakosság az utóbbi 18 év alatt 48%-kal szaporodott, hogy Tokió házait túlnyomólag csak *egy* család lakja és minden házra átlag $3{\cdot}_3$ lakó jut. A lakóházak majdnem kizárólag faépületek, külső burkolattal vagy a nélkül s csak kevés nyilvános épület van kőből építve; a mi minden esetre a szigetország vulkánikus voltában leli magyarázatát.

A mint az 1. ábrából kitetszik, a tokiói munkások lakóházai nem képeznek együttes telepet mint nálunk, hanem a különféle városrészekben elszórtan fekszenek; itt tanyázik a kisipar; itt munkálkodnak a mesterükkel együtt lakó nőtlen legények, számszerint ketten, hárman. A családos mesterlegényeknek az építőmesterek vagy kisebb építő társaságok bérbe adás végett kis házikókat építenek.

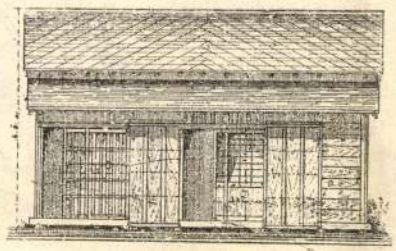

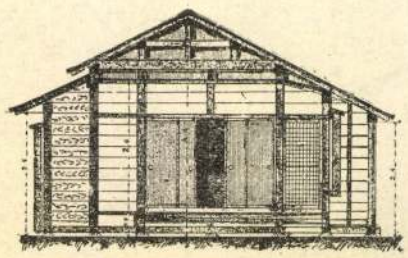

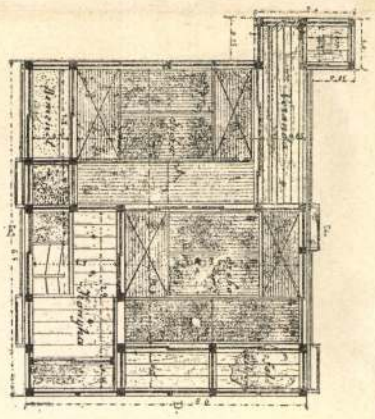

2—4. ábra.
Tokiói lakóház egy vagy két család számára. Alaprajz, homlokzat és keresztmetszet.

E házak mind fából építvék, részint egy emeletesek, részint földszintesek és a lakásbér szerint három osztályba sorozhatók.

E lakóházak árai a következők:

Az I. osztályú ház (emeletes) kerül m^2-kint	11·40	frt
a lakás évi bére	50·—	»
A II. osztályú (földszintes) ház kerül m^2-kint	7·30	»
a lakás évi bére	33·—	»
A III. osztályú ház kerül m^2-kint	5·93	»
a lakás évi bére	24·—	»

Nőtlen munkások e házakban lakást és teljes ellátást is kaphatnak, a miért is hetenkint 2·20—2·50 frtot tartoznak fizetni.

A kézművesek napi bére a következő:

Az ács napi bére	0·60	frt.
A kőfaragó napi bére	0·82	»
A kőmíves » »	0·60	»
A fűtő » »	0·75	»
A cserépfedő » »	0·75	»
A kisegítő munkás napi bére	0·50—0·55	»

A házakat többnyire az olasz űrtéglákhoz hasonló cseréptéglákkal fedik be; a jobb házak fedélzetét azonban cinkbádog borítja. A tűzhelyeket vagy tömör téglákból vagy fedőcserépből készítik; az utóbbiakból akkép, hogy a cserepeket lapjaikkal egymás mellé sorozzák, agyagfölddel összekötik, ezután a felszinüket elsimítják, néha pedig ki is csiszolják. Az árnyékszékeket a háztelek külső szögleteiben állítják föl. Miután a csatornák igen gyérek, leginkább a gödörrendszer dívik; a pöcegödrök elhelyezését a rendőrség szigorúan ellenőrzi s azoknak a tisztaság kedvéért, erős és vízálló kőanyagból kell lenniök. Ámbár a nagy városi forrásvízvezeték tervét már kidolgozták, Tokiónak mindezideig vízvezetéke még nincsen; ez okból csaknem minden házban van kút.

Ezek után áttérünk a rajzainkon szemlélhető házak tüzetesebb leirására.

A 2—4. ábra egy vagy két munkáscsalád számára való munkáslakóházat láttat, közös konyhával. — Az előrészen két bejárat van, melynek egyike a szobába, másik a konyhába —, hátulsó részén levő folyosó pedig az árnyékszékhez vezet. A ház fából épült, a padló talpfái köveken nyugszanak. Az egyik szobában fali szekrények vannak, a melyekbe nappal a külső erősebb falakat helyezik el és ez idő alatt azokat könnyű, papirossal bevont tolóajtók pótolják. Ily ház ára 300 frt, az évi bére pedig 40 frt.

*Watanabe*től kapott rajzok között van négy munkáscsaládra berendezett bérkaszárnya is. A négy lakás közül háromnak egy—egy szobája és konyhája, a negyedik lakásnak két szobája van. A konyhát és tűzhelyet könnyű fal választja el a szobától. Az épület hátsó részében van a folyosó, melyből bejárat nyilik a négy árnyékszékbe. Mindegyik szobában fali szekrények vannak, melyekbe nappal a fafalakat, éjszakán át a papirosajtókat és ablakokat teszik. Ily ház körülbelül 1000 frtba kerül, a nagyobb lakás évi bére 40 frt, a kisebbé 33 frt.

Más rajz emeletes házat láttat, melynek földszintjén négy családos, az első emeletén pedig húsz nőtlen munkás lakik; az utóbbiak nyolc egymás mellett fekvő szobában tanyáznak, melyekbe közös folyosóból nyilik a bemenet. A ház ára 2200 frt.

A kapott rajzok között jobb lakóházat is találunk, melynek falai fából vannak ugyan, de ezek 10—15 *cm*

tömeg 11,140 városban és 57,155 faluban lakik. Miután Japán bővelkedik pompás, bővizű tájakban és páratlan gazdag, változatos növényzetben; ezért előttünk európaiak előtt valóságos nagy kertnek tetszik. Valóban bámulatos is a fák számtalan válófaja, neme és rokonsága Amerika Atlanti tengerparti erdőinek fáival, nemkülönben Európa harmadkorú flórájával. A bambusznád, az örökzöld lauriniák és a kámforfa mellett ott terem az észak fenyője és tűlevelű fája; továbbá a bükk, a jávor és a kőrisfa. Épp ez okból Japán ipari készítményei, melyek lassankint piacra találtak Európában és Amerikában, túlnyomólag fából és evvel rokon anyagokból állanak.

A japáni nép az összes ázsiai népek között szorgalmáról és a műipar terén elért izlésének magas fokáról híres. A tisztaság iránti érzékükkel igen előnyösen különböznek a kinaiaktól; a velük született művelődés utáni törekvésük és a szép iránti fogékonyságuk következtében pedig, hazájukat minden tekintetben érdekes és tanulmányozásra méltó országgá fejlesztették.

A Tokió fővárosra és ennek lakóházaira vonatkozó alant következő adatokat *Watanabe*nek, a Bécsben szé-

1. ábra.

Tokió helyszinrajza a Shiba-Kui munkáslakásokkal.

(A befeketített telkek a munkáslakások helyét ábrázolják.)

IV. táblázat.

Az övrész terhelése a híd teljes terhelésekor.

Övrész	$\frac{s}{F\,a^2}$	M meter tonna	$\frac{M\,.\,s}{F\,a^2}$
1, 3, 4	$0\cdot_{0393}$	$1\cdot_{44}$	$0\cdot_{6566}$
5, 6	$0\cdot_{0418}$	$2\cdot_{80}$	$0\cdot_{1170}$
7, 8	$0\cdot_{0679}$	$3\cdot_{92}$	$0\cdot_{2662}$
9, 10	$0\cdot_{0984}$	$4\cdot_{90}$	$0\cdot_{4822}$
11, 12	$0\cdot_{1560}$	$5\cdot_{70}$	$0\cdot_{8892}$
13, 14	$0\cdot_{1992}$	$6\cdot_{40}$	$1\cdot_{2750}$
15	$0\cdot_{0878}$	$6\cdot_{90}$	$0\cdot_{6058}$
16	$0\cdot_{2368}$	$7\cdot_{04}$	$1\cdot_{6671}$
17	$0\cdot_{2959}$	$7\cdot_{40}$	$2\cdot_{1897}$
18	$0\cdot_{3527}$	$7\cdot_{40}$	$2\cdot_{6160}$
			$10\cdot_{1588}$

V. táblázat.

Az övrész terhelése a híd bal oldalának terhelésekor.

Övrész	$\frac{s}{F\,a^2}$	M meter tonna	$\frac{M\,.\,s}{F\,a^2}$
1	$0\cdot_{0136}$	1_{06}	$0\cdot_{0144}$
2	$0\cdot_{0061}$	—	—
3	$0\cdot_{0166}$	$1\cdot_{06}$	$0\cdot_{0176}$
4	$0\cdot_{0091}$	$1\cdot_{06}$	$0\cdot_{0096}$
5	$0\cdot_{0271}$	$2\cdot_{00}$	$0\cdot_{0542}$
6	$0\cdot_{0147}$	$2\cdot_{00}$	$0\cdot_{0354}$
7	$0\cdot_{0447}$	$2\cdot_{80}$	$0\cdot_{1250}$
8	$0\cdot_{0232}$	$2\cdot_{80}$	$0\cdot_{0650}$
9	$0\cdot_{0483}$	$3\cdot_{36}$	$0\cdot_{1623}$
10	$0\cdot_{0501}$	$3\cdot_{36}$	$0\cdot_{1683}$
11	$0\cdot_{0780}$	$3\cdot_{80}$	$0\cdot_{2964}$
12	$0\cdot_{0780}$	$3\cdot_{80}$	$0\cdot_{2964}$
13	$0\cdot_{0854}$	$4\cdot_{02}$	$0\cdot_{3433}$
14	$0\cdot_{1138}$	$4\cdot_{02}$	$0\cdot_{4575}$
15	$0\cdot_{0878}$	$4\cdot_{20}$	$0\cdot_{3688}$
16	$0\cdot_{2368}$	$4\cdot_{16}$	$0\cdot_{9851}$
17	$0\cdot_{2959}$	$4\cdot_{00}$	$1\cdot_{1836}$
18	$0\cdot_{3527}$	$3\cdot_{70}$	$1\cdot_{3050}$
17′	$0\cdot_{2959}$	$3\cdot_{30}$	$0\cdot_{9765}$
16′	$0\cdot_{2368}$	$2\cdot_{94}$	$0\cdot_{6962}$
15′	$0\cdot_{0878}$	$2\cdot_{76}$	$0\cdot_{2423}$
14′	$0\cdot_{1138}$	$2\cdot_{34}$	$0\cdot_{2663}$
13′	$0\cdot_{0854}$	$2\cdot_{34}$	$0\cdot_{1998}$
12′	$0\cdot_{0780}$	$1\cdot_{96}$	$0\cdot_{1529}$
11′	$0\cdot_{0780}$	$1\cdot_{96}$	$0\cdot_{1529}$
10′	$0\cdot_{0501}$	$1\cdot_{56}$	$0\cdot_{0781}$
9′	$0\cdot_{0483}$	$1\cdot_{56}$	$0\cdot_{0753}$
8′	$0\cdot_{0232}$	$1\cdot_{18}$	$0\cdot_{0274}$
7′	$0\cdot_{0447}$	$1\cdot_{18}$	$0\cdot_{0527}$
6′	$0\cdot_{0147}$	0_{76}	$0\cdot_{0112}$
5′	$0\cdot_{0271}$	$0\cdot_{76}$	$0\cdot_{0206}$
4′	$0\cdot_{0091}$	$0\cdot_{38}$	$0\cdot_{0035}$
3′	$0\cdot_{0166}$	$0\cdot_{38}$	$0\cdot_{0063}$
2′	$0\cdot_{0061}$	—	—
1′	$0\cdot_{0136}$	$0\cdot_{38}$	$0\cdot_{0052}$
			$8\cdot_{8551}$

A grafostatika elvei szerint:

$$y_2 \,.\, H_2 = \Sigma\left(\frac{Ms}{Fa^2}\right)x,$$

hol az összegelést az egyik csuklótól a tekintetbe vett merőleges (y_2) metszetig kell kiterjesztenünk.

Vagy az illető szelvényre nézve a merőleges meghajlás

$$v_2 = \frac{Y_2 \,.\, H_2}{\varepsilon}.$$

Tapasztalat szerint e számításra nézve $\varepsilon = 1800\ t$ pro cm^2. Tehát

$$v_2 = \frac{y_2 \,.\, H_2}{1800} = y_2 \cdot \frac{18}{1800} = 0\cdot_{01}\, y_2.$$

Esetünkben a teljes $^1/_{10}$ terhelésre nézve $y_2 = 5\cdot_5\ m$ és a félterhelésre nézve $y_4 = 2\cdot_{77},\ m$, vagyis:

$$v_2 = 55\ mm \text{ és } v_4 = 27\cdot_7\ mm.$$

Határozzuk most már meg az előbbi két terhelő módra nézve az (A) csukló vízszintes eltolatását. Alkalmazzuk e célra A pontban az ($A\,B$) vízszintes tengely irányában működő P erőt, ekkor az előbbiek szerint az ennek megfelelő vízszintes elmozgás

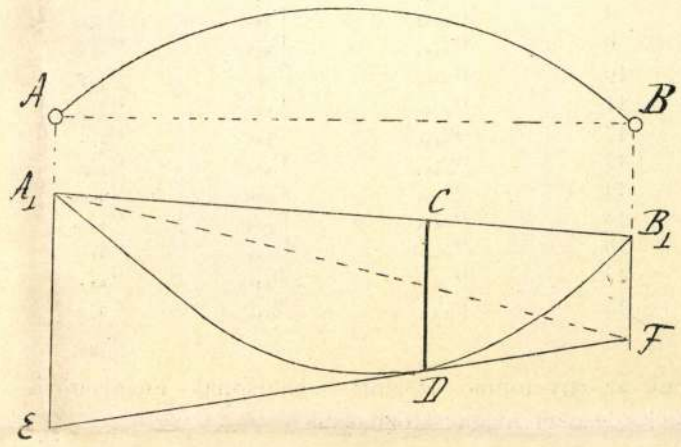

40. ábra. A szabad ívborda függőleges meghajlása.

$$\frac{h}{P} = \frac{P \,.\, G \,.\, y_s \,.\, y_x}{\varepsilon}$$

és ha még $P = 1\ t$, ekkor

$$h_\perp = \frac{G \,.\, y_s \,.\, y_x}{\varepsilon} = \frac{2\cdot_{8018} \cdot 2\cdot_{096} \cdot 2\cdot_{137}}{1800}$$

$$h_\perp = 0\cdot_{007}\ m = 7\ mm.$$

E $h_\perp$ eltolatással kell tehát a fönti függőleges terhelések okozta és az A, B pontok vonalában működő vízszintes reakciókat megszoroznunk, hogy a keresett h_2, h_4 vízszintes ellenmozgásokat megkapjuk.

Az erőterv szerint a teljes terhelések vízszintes reakciója $= 30\cdot_4\ t$, vagyis a tized terhelésnek az első esetben $3\cdot_{04}\ t$, a másodikban pedig $1\cdot_{52}\ t$ vízszintes reakció felel meg, és:

$$h_2 = 7 \,.\, 3\cdot_{04} = 21\cdot_{28}\ mm$$
$$h_4 = 7 \,.\, 1\cdot_{52} = 10\cdot_{64}\ mm.$$

Ha azonban B pontot rögzítvén, valamely vízszintes [$A\,B$-ben ható] reakció segedelmével visszavesszük az A csuklót eredeti helyzetébe, azaz a h_2 és h_4 eltolatásokat megsemmisítjük, ekkor az ív minden pontja emelkedni fog és ez emelkedések szintén az előbb v_2 és v_4-re alkalmazott módon határozandók meg, csakhogy

most már az egyes forgáspontokra ható külső nyomatékok e vízszintes reakciót állandó szorzóul birják. A VI-ik táblázatban összeállítottuk a szükséges adatokat,

VI. táblázat.

Egy tonna vízszintes reakciónak megfelelő ívemelkedésre vonatkozó adatok.

Övrész	$\frac{s}{F\,a^2}$	M meter tonna	$\frac{M\,.\,s}{F\,a^2}$
1	$0{\cdot}_{0136}$	$0{\cdot}_{430}$	$0{\cdot}_{0058}$
2	$0{\cdot}_{0061}$	—	—
3	$0{\cdot}_{0166}$	$0{\cdot}_{430}$	$0{\cdot}_{0071}$
4	$0{\cdot}_{0091}$	$1{\cdot}_{790}$	$0{\cdot}_{0163}$
5	$0{\cdot}_{0271}$	$0{\cdot}_{820}$	$0{\cdot}_{0222}$
6	$0{\cdot}_{0147}$	$1{\cdot}_{880}$	$0{\cdot}_{0276}$
7	$0{\cdot}_{0447}$	$1{\cdot}_{148}$	$0{\cdot}_{0513}$
8	$0{\cdot}_{0232}$	$1{\cdot}_{980}$	$0{\cdot}_{0459}$
9	$0{\cdot}_{0483}$	$1{\cdot}_{439}$	$0{\cdot}_{0695}$
10	$0{\cdot}_{0501}$	$2{\cdot}_{070}$	$0{\cdot}_{1037}$
11	$0{\cdot}_{0780}$	$1{\cdot}_{672}$	$0{\cdot}_{1304}$
12	$0{\cdot}_{0780}$	$2{\cdot}_{180}$	$0{\cdot}_{1700}$
13	$0{\cdot}_{0854}$	$1{\cdot}_{860}$	$0{\cdot}_{1588}$
14	$0{\cdot}_{1138}$	$2{\cdot}_{280}$	$0{\cdot}_{2595}$
15	$0{\cdot}_{0878}$	$2{\cdot}_{003}$	$0{\cdot}_{1759}$
16	$0{\cdot}_{2368}$	$2{\cdot}_{285}$	$0{\cdot}_{5411}$
17	$0{\cdot}_{2959}$	$2{\cdot}_{330}$	$0{\cdot}_{6894}$
18	$0{\cdot}_{3527}$	$2{\cdot}_{340}$	$0{\cdot}_{8253}$
			$3{\cdot}_{2998}$

hogy az egy tonna vízszintes reakciónak megfelelő ívemelkedéseket meghatározhassuk.

$$y_3 = \varepsilon\,.\,v_3 = \Sigma\,M\,.\,x\,.\,\frac{s}{Fa^2}.$$

Az $\frac{M\,.\,s}{Fa^2}$ ideális erőkkel szerkesztjük tehát meg H_3 saroktávolsággal a 3-ik kötélpoligónt (39. ábra), melynek zárvonala, az erők ellenkező jele miatt, a poligón alatt fekszik. Itt is a poligón és a zárvonal között mért függőleges y_3 ordináta arányos az e függőlegesben fekvő ívpont emelkedéséhez. Lesz tehát

$$y_3\,.\,H_3 = \Sigma\,M\,x\,.\,\frac{s}{Fa^2}$$

és

$$v_3 = \frac{y_3\,H_3}{\varepsilon} = y_3\,.\,\frac{9}{1800} = 0{\cdot}_{005}\,y_3.$$

Ha tehát a 39. ábrának, tekintet nélkül az ott alkalmazott 1:100 léptékre, a kötélpoligón y_3 ordinátáit lemérjük akkor az így nyert értékek fele valódi nagyságát adja az emelkedésnek.

A híd közepére esetünkben $y_3 = 3{\cdot}_6\,m$, tehát

$$v_3 = 0{\cdot}_{005}\,.\,3{\cdot}_6 = 0{\cdot}_{018}\,m = 18\,mm.$$

Tudjuk tehát, hogy 1 t vizszíntes reakciónak 18 mm emelkedés felel meg, lesznek tehát a h_2 és h_4-hez tartozó emelkedések:

$$v_2 = 18\,.\,3{\cdot}_{04} = 54{\cdot}_7\,mm$$
$$v_4 = 18\,.\,1{\cdot}_{52} = 27{\cdot}_3\,mm$$

megmaradnak, tehát a tized terhelés alkalmazása miatt, a híd teljes terhelésével

$$0{\cdot}_1\,\xi_2 = 55 - 54{\cdot}_7 = 0{\cdot}_3\,mm$$

a híd balfelének terhelésénél

$$0{\cdot}_1\,.\,\xi_4 = v_4 - v_3 = 27{\cdot}_7 - 27{\cdot}_3 = 0{\cdot}_4\,mm$$

sülyedések, vagyis a tényleg alkalmazott terhelések mellett

$$\xi_2 = 3\,mm,\ \xi_4 = 4\,mm$$

sülyedések.

Ezek volnának a szerkezet meghajlásai, ha a terhelések alatt a csuklók vízszintes távolsága változatlan maradna; de e távolságot a terhelések behatása mindig nagyobbítja, különösen akkor, ha, az ellenfalakat, mint ez a jelen esetben is történt, téglával falaztuk.

Tételezzük föl tehát, hogy a teljes terhelés behatása alatt mindkét csukló 5 mm-rel elmozgott, vagyis az ív támaszköze 10 mm-rel növekedett, ekkor a vízszintes reakció:

$1\,.\,\frac{10}{7} = 1{\cdot}_{41}\,t$-val fog kisebbedni, vagyis ekkor a teljes terhelések reakciója $30{\cdot}_4\,t$ helyett csak $30{\cdot}_4 - 1{\cdot}_{41} = 28{\cdot}_{99}\,t = t$ fog kitenni. A tized terhelés reakciójától előidézett emelkedés ez esetben tehát

$$v = 2{\cdot}_9\,.\,0{\cdot}_{018} = 0{\cdot}_{0522} = 52{\cdot}_2\,mm$$

és

$$0{\cdot}_1\,\xi_2 = 0{\cdot}_{055} - 0{\cdot}_{0522}$$
$$0{\cdot}_1\,\xi_2 = 0{\cdot}_{0028}\,m = 2{\cdot}_8\,mm,$$

vagyis a tényleg a hídon alkalmazott terhelésből eredő meghajlás

$$\xi_2 = 28\,mm.$$

Eredményeink pontosaknak korántsem tekinthetők, jobb ez esetben számítani; különben is az előbbi képletek segítségével könnyen számíthatunk.

Tokió munkás-lakásai.

Meiszner Alajostól.

Japánt, Ázsiának ezt a nagy szigeti birodalmát, az európaiak a XVI. század közepéig nem ismerték. Az ideig a szigetország lakói a többi világtól teljesen elkülönítve éltek s birodalmukat a világ közepének vélték és nevezték. Az írásban használt nyelvüket a Krisztus utáni VI. században a Buddhaismus révén Kínából nyerték. Japán történelme csak Krisztus születése előtt, a VI. században kezdődik és e történelmüket igen gazdagítják az ókor mondái és hagyományai. A japáni szigetbirodalom 382,447 km^2 vagy 6944 négyszögmérföldnyi területet foglal el, e területen összesen 38 millió ember lakik; tehát egy km^2-re 100 lakó jut. Ez az ember-

A Frick and Comp. cég 1871-ben 300 árnyi kőszéntelepén, 50 pesttel kezdte meg a koksz gyártását, 1882-ben már 3000 árnyi kőszéntelep és 1026 pest volt birtokában. Ezután Carnegie Bros lépett be a cégbe, mely H. C. Frick elnevezés alatt mai nagy kiterjedésére tett szert.

A használt szén és a belőle gyártott koksz minőségét az alanti táblázatban kitüntetett analizis láttatja.

	Víz	Illó anyagok	Szén	Kén	Hamu
Szén	1·13	28·9	60·42	0·6	7·95
Koksz	0·07	0·9	89·5	0·73 (?)	8·80

A cégnek jelenleg 41.000 árnyi kőszénvidéke van, a melyen 5800 munkással naponkint 21.000 *t* kokszot termelnek. Miután a lakható községek a művektől nagyobb távolságnyira fekszenek, a munkások elszállásolhatása végett a cégnek lakóházakat és munkástelepeket kellett építenie.

Itt a munkáslakások két nemével találkozunk, melyek közül a 18—21. ábrában bemutatottakat munkásoknak, a 14—17. ábrabelieket pedig művezetőknek és nagyobb családdal bíró munkásoknak szánták.

Valamennyi lakóházat fából építik, mindkét oldalt bevakolt deszkaborítással, csak a fal tövét és a pincefalakat készítik terméskőből. A deszkafalakat kívülről fekete kátránynyal mázolják be, míg a házak sarkait, az ajtó- és ablakfélfákat fehér olajfestékkerettel vonják be. A házak kerítéseit is fehérre mázolják.

A felügyelői lakóházakban két-két különbejáratú lakás van a hozzávaló lépcsővel, konyhával és kamrával, az első emeleten egy nagyobb hálószobát és egy kamarát találunk.

A második szabvány szerinti munkás-lakóházaknak a a földszinten közös bejáratuk van és mind a földszinten, mind az emeleten 3 lakószobát tartalmaznak, melyeknek mindegyikéhez főző tűzhely tartozik. Minden lakóházat bekerített kert vesz körül, melyet azonban a lakóknak kell gondozni.

Nyugot-Pensilvániát s annak beláthatatlan kőolajvidékeit a művészileg alkotott Pensilvánia-vasúton átutazván, elértük végre Chicagót.

Minden idegent különös érzés fog el, ha az új világ legújabb városába lép, a mely 50 év alatt kétszer épült fel, mert az első, már 300.000 lakost számláló, Chicago 1871 október havában teljesen leégett. Egy év múlva ugyanazon a helyen állott a legszebb és legdíszesebb városok egyike, a mely mai nap 1,250.000 lakost számlál. De mindezt nem Chicagó lakossága alkotta egyedül; e munkában egész Észak-Amerika részt vett. Ezóta e város az amerikaiaknak, kivált a prairie-kben tartózkodóknak, legkedvesebb városa.

Még kiállítás nélkül sem dicsekedik Amerika egy városa sem oly kiterjedt szállodai élettel, mint Chicago. Mihelyt az aratást a pusztákon és a folyók lapályain befejezték és a termést félig-meddig betakarították, az amerikai gentry a városba hurcolkodik, hogy ott pár hónapon keresztül családjával együtt a városi élet örömeit élvezhesse. Egyikét ezeknek az új családi szállóknak, a *The Cambridge Club Family Hotel*-t, a 22—24. ábrák láttatják.

Ez, mind a 4 oldalán szabadon álló épület, mely keleti oldalával határos a Michigan-tóval. Az épület 42·8 *m* hosszú, 15·8 *m* széles és 6 emeletének összes magassága 22 *m*.

A földszinten, a konyhán és az étkező termeken kívül sok istálló és kocsiszín van, mert a vendégek egy része saját járművén érkezik meg. A többi 5 emeleten csak lakások vannak.

Minden egyes emeleti sorban 12 lakás van, 2—4 lakosztályylyal, melyek azonban még több részre is oszthatók, úgy, hogy azokban bármily nagyságú család elhelyezhető. A földszinti sor magassága 4·2 *m*, a felső emeleteké 3·8—3·2 *m*.

A ház palával van födve, kőlépcsőkkel bír, teljesen tűzmentesen van építve és igen díszesen bebútorozva; a szálló egészségügyi berendezései fölött orvos őrködik, a mire nagy súlyt vetnek.

Két személy számára való lakás naponkint teljes ellátással 4—6 dollárba kerül. Ha egyedül csak lakást kívánnak, a napibért 2·50—3·20 dollárba számítják. A ház berendezéseivel együtt angol köbláb térmérték szerint 14 centbe kerül, a mi 76.000 dollárnyi összes költségnek felel meg.

SZEMLE.

1. Mű- és középítés. Építő anyagok.

A magas építészetben használatos boltozatok. A *Zeitschrift des oesterreichischen Ingenieur- und Architekten-Vereines* ez évi folyamának melléklete gyanánt széles körökben érdeklődést keltő munkálatok közlése jelent meg, mely ugyan teljesen befejezve nincsen, de már az eddig feldolgozott anyag is megérdemli, hogy, habár kivonatosan is, de foglalkozzunk vele.

Tudvalevő dolog, hogy különösen az úgynevezett *magas építészetben* mennyire fontos szerepet játszanak a boltozatok. Éppen ezért a boltozatszerkezetek állékonyságára vonatkozó vizsgálatok az alkalmazott mechanika fontos fejezetét képezik.

A boltozatokra vonatkozó empirikus és theoretikus vizsgálódások eredményei úgyszólván egész könyvtárt képeznek s a legjelesebb technikusok és építészek kiváló becsvágyát képezte mindenkor a boltozatok theoriáival való foglalkozás.

Mindezek a törekvések eddig a végcélhoz el nem vezettek s a boltozatok elméletének kutatása még ma is nyilt tér a gondolkodó elme előtt. Különösen a magas építések boltozatai azok, melyek szigorú s a mathematikai és mechanikai eredmények által mindenben támogatott elmélete még sok feltételezéstől függ. Ezek a boltozatok kivált az esetleges megterhelések változatos módozatai következtében, melyeket a számításkor határozott formulában kifejezni nem lehet, de meg a kötőanyagnak minősége következtében is kimerítő statikai számítást és meghatározást aligha engednek meg. Másként áll a dolog a mérnöki szakban előforduló boltozatokkal, amennyiben ezeknél a boltozatoknál úgyszólván kizárólag a legegyszerűbb alakot használják s különösen nagyobb méreteiknél fogva kőmetszésük is annyira exakt, hogy a fentebb említett mellékkörülmények szerepe — mint esetleges terhelés, kötőanyag minőség — majdnem zérusra redukálódik.

A felsoroltuk okok következtében a magas építészet — habár mint technikai tudomány a kor színvonalán áll — a boltozatok tekintetében leginkább az empirikus meghatározásokra volt és van utalva. Régen érezték már az irányadó körök olyan

szekrények a ház leltárához tartoznak, a takaréktűzhelyet a saját szükségletéhez mérten a lakó maga hozza magával, illetve arról maga tartozik gondoskodni.

New-Yorkból Chicagóba menet azt a vonalat választottam, a mely Pittsburgot érinti és az Alleghany hegységet a legrövidebb irányban szeli keresztül. Pittsburg Észak-Amerika legiparűzőbb városa, a melynek üveggyárai egymagában 8000 munkást foglalkoztatnak. Az üvegtáblák évi gyártásának értéke, a chicagói kiállításon közölt kimutatások tanúsága szerint, 46 millió dollárnyi értéket képvisel. E város egyszersmind székhelye Amerika legkiválóbb vas- és szénbányáinak.

Azonban nemcsak Pittsburg város közvetetlen környéke, hanem az egész úgynevezett Pittsburg-Country részesül ebben a természetadta gazdaságban. Pittsburg utcái szélesek és szép házakkal vannak beépítve, de a szerfölött sűrű füst befeketíti azokat és a város egész környékét komor felhőfátyol födi, úgy, hogy az ottani tartózkodás igen kellemetlen.

Pittsburg környékének legnagyobb és leggazdagabb vállalatai közé tartozik a connesvillei koksz-régióban levő *H. C. Frick and Comp.* cég. Ennek telepe Pensilvánia

22. ábra. A *The Cambridge Club Family Hotel* képe.

délnyugati részében fekvő Country Fajettben terül el, s hozzá 85 mű tartozik, 17.250 kokszpesttel, a melyeknek helyszínrajzát a 10. ábra láttatja.

A kokszgyártásra használt szenet szolgáltató telep, Westmoreland és Fajette Countryn húzódik keresztül és 42 mérföld hosszúságban és $3^1/_2$ mérföld szélességben 89.000 árnyi termőképes kőszénréteget tartalmaz.

Connesville környékén 1873-ban csak 3673 pest létezett, míg 1880-ban 6237, 1890-ben 15.172 és 1892-ben már 17.250 pest állott üzemben, 10 millió *t* termőképességgel, a mi naponkinti 35.000 *t*-nak megfelel.

Kiszámították, hogy 7 árnyi kőszénvidék 100 pestet tarthat üzemben, és hogy a connesvillei környék szénbányáit 60 év múlva teljesen kiaknázták.

Az itt használatos kokszégető kemence, a régi úgynevezett *Bee hive Ofen*, melynek hosszúsága 4·6 *m*, szélessége 4·6 *m*, magassága pedig 2·8 *m*, szerkezetét a 11—13. ábra láttatja.

A szokásos töltés 48 óránkint $4^1/_2$ *t*. Berendezése, a mint a metszetekből kitetszik, szerfölött egyszerű. A szenet a felsőbb emeleten járó keskenyvágányú vasúton szállítják a pesthez és a kocsikból közvetetlenül hullatják annak aknájába. A művelet befejezése után a pest befalazott nyílását kinyitják, és a kokszot a fővasút előterére lapátolják, a honnan aztán rendeltetésének helyére jut.

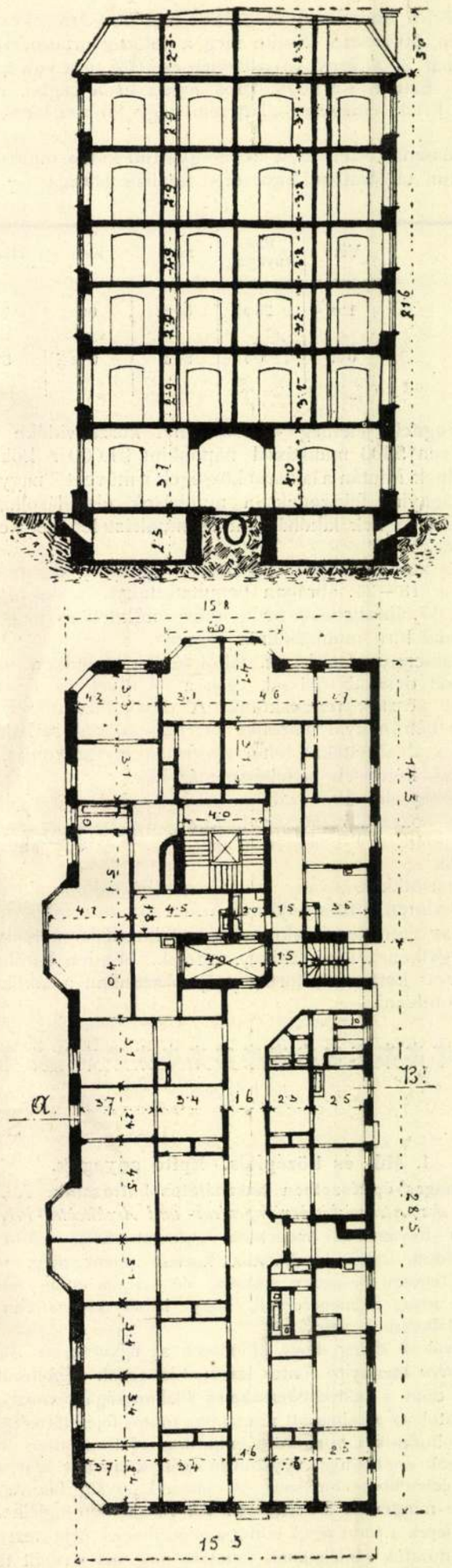

23—24. ábra. A The Cambridge Club Family Hotel keresztmetszete és emeleteinek alaprajza.

Efféle ház New-Yorkban 12.000—13.000 dollárba kerül, az építész a köbláb után egyszerű homlokzat mellett 11—12, esetleg 13 centet számít. A szobamagasság valamennyi emeleten alig haladja meg a 3 *m*-t. A házak tetői igen laposok, befelé fordítottak és többnyire ónozott fehérbádoggal födvék. A bemutatott két ház tervezője *Brandt* építész volt. Az első ház a 84-ik utcában fekszik, közel a II. Avenue-hez, a másik a 89-ik utcában, a III. Avenue közelében.

Nőtlen munkások számára New-Yorkban, úgy, mint máshol is, magán ellátással berendezett nyilvános gazdaságok (Boadings Houses) vannak, a hol élelmezésért és lakásért hetenkint 5—6 dollárt fizetnek. Valamennyi hónapos lakásban vízkozletet találunk; az edény- és ruha-

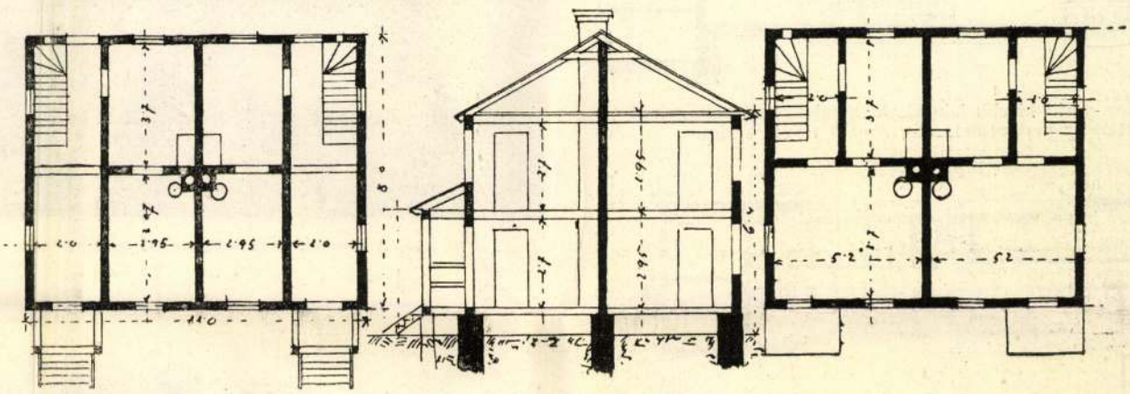

14—17. ábra. Művezetők lakása Connelsvilleben. Nézet, földszinti és I. emeleti alaprajz és keresztmetszet.

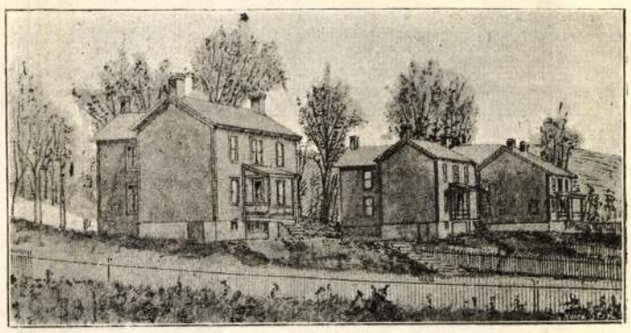

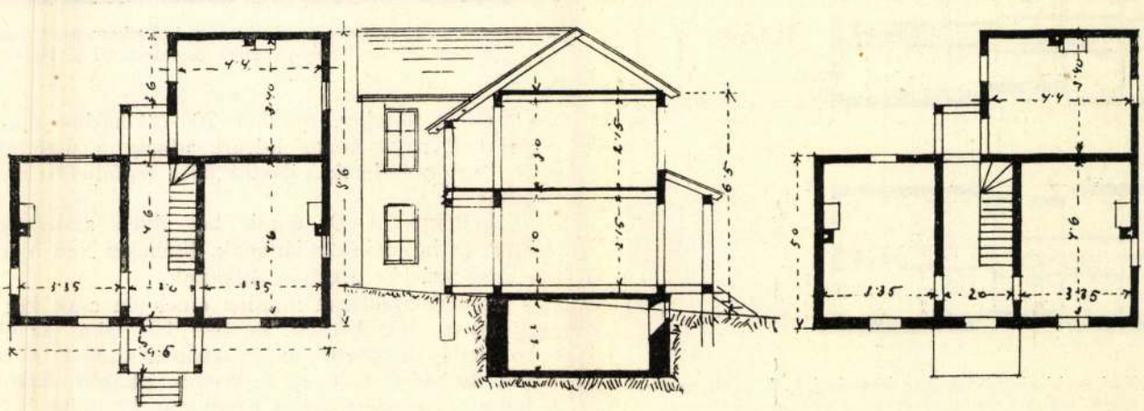

18—21. ábra. Munkáslakások Connelsvilleben. Nézet, földszinti és I. emeleti alaprajz és keresztmetszet.

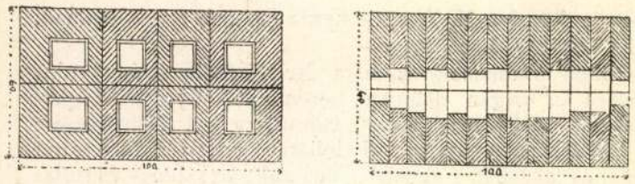

1—2. ábra. A telkek beosztása Bécsben, Budapesten és New-Yorkban.

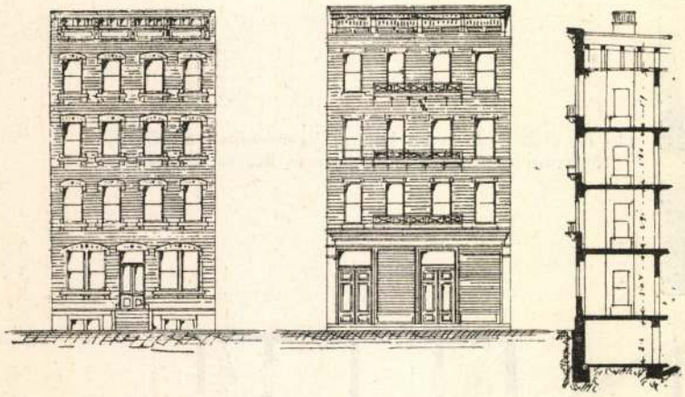

3—5. ábra. New-yorki kisebb lakóházak homlokzata (bolt nélkül és bolttal) és keresztmetszete, *Brandt* terve szerint.

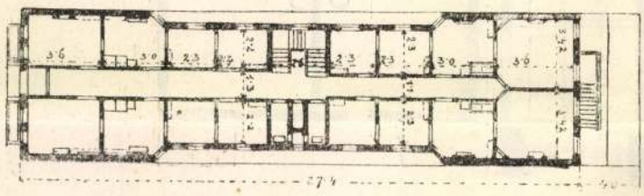

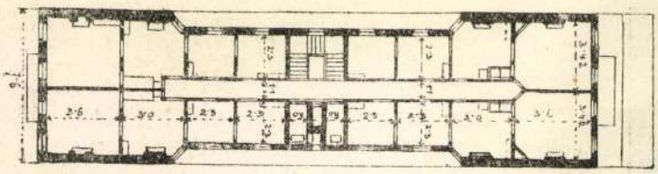

6—7. ábra. New-yorki kisebb lakóház földszinti, I., II. és III. emeleti alaprajza, egyik minta szerint (Négy lakás egy osztályrészben).

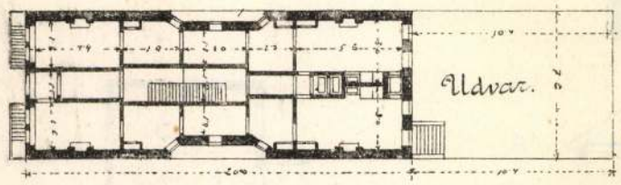

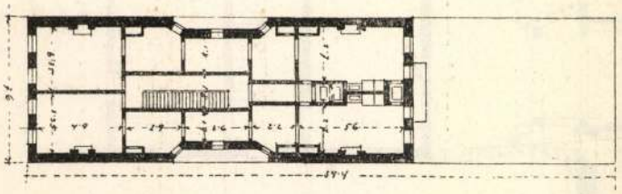

8—9. ábra. Newi-yorki kisebb lakóház földszinti, I., II. és III. emeleti alaprajza másik minta szerint. (Két lakás egy osztályrészben.)

három lakónak van friss levegőt szolgáltató utcai ablaka, a többi 10—20 lakó csak az udvari levegőt szívhatja. Ezekben az aránylag nagy házakban rendesen csak egy fő- és egy, a szolgaszemélyzet közlekedésére való mellék-lépcsőt találunk.

New-Yorkban és utóbbi időben Berlinben és a M/m. Frankfurtban a munkásnép házait is 7—8, legfeljebb 9 *m*-nyi utcai homlokzattal építik, és minden egyes háznak saját lépcsője van. Minden emeleten ugyanazt a beosztást találjuk. A házak minden egyes lakása egyformán részesül levegőben és világosságban. Minden lakónak egyenlő számú utcai és udvari ablaka van

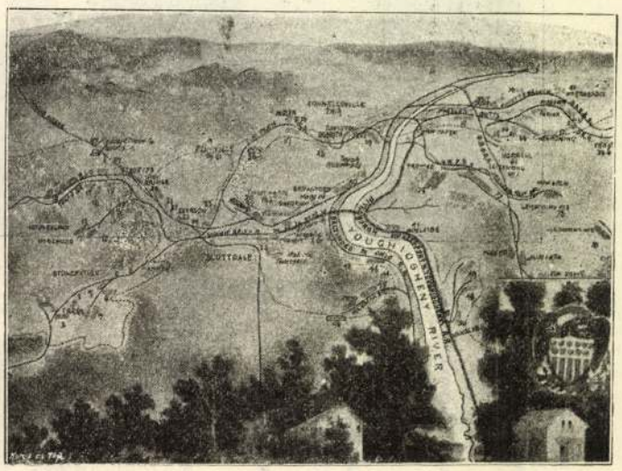

10. ábra, A connelsvillei kokszregió madártávlata.

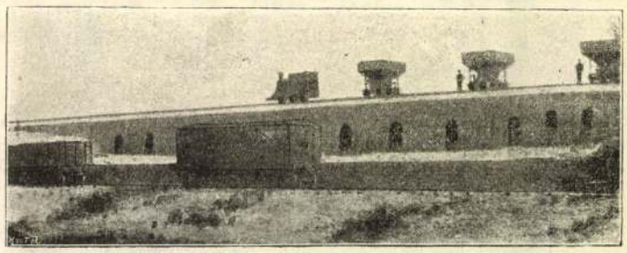

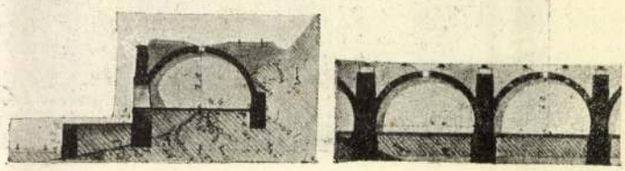

11—13. ábra. *H. C. Frick and Co.* cég kokszkemencéi Connelsvilleben. Nézet, keresztmetszet és hosszanti metszet.

és a mi a fődolog, minden 20—30 házból álló ház csoportnak nagy közös udvart adnak, a melyben az egyes birtokrészletek választó falai legfeljebb 2—3 *m* magasak.

A mellékelt 3—9. ábrák két ilyen szabványtelek vázlatát és homlokzatát láttatják. Efféléket New-Yorkban száz meg százféle alakban láthatunk.

E munkás-lakóházak minden emeletén csak két vagy négy lakás van. Utóbbi esetben két lakás az utcára, kettő pedig a közös nagy udvarra szolgál. A lakbér három szobáért, t. i. a legkisebb lakásért havonkint 9 dollár, 4 szobáért pedig havonkint 12 dollár.

Előirányzat

a tervezett pozsony-nagyszombati vasút kiadásairól, évi 60.000 utas és 600.000 bécsi mázsa teher szállítása esetén.

Folyó szám	Tárgy	Convent. érték frt	kr.	frt	kr.
	A vontatás költségei.				
1	A pályaüzemére szükséges lovak beszerzésére való összeg kamatozása:				
	a) 22 drb teherszállító lóért: 1 drb 100 frt = 2200 frt, annak 5%-a	110	—		
	b) 33 » személyszállító » 1 » 120 » = 3960 » » »	193	—		
2	Az 55 ló tartása lovankint és évenkint 141 frt 33 kr.*	7785	29		
3	A személyszállító lovak munkabírása 4 évre számítva, évi törlesztő összeg	990	—		
4	A teher » » » 6 » » » » »	366	24		
5	Lószerszám évenkint és lovankint 8 frt	440	—		
6	Kocsisok, lovászgyerekek összesen 25, átlag évenkint 90 frt	2250	—		
	Összesen	—	—	12139	53
	Az üzletkezelés kiadásai.				
7	1 titkár évi fizetése	800	—		
	1 mérnök » »	700	—		
	1 pénztárnok » »	600	—		
	1 szállító » » (Nagyszombaton)	500	—		
	1 hivatalnok » » (Schenkvitzen)	300	—		
	1 irnok » »	350	—		
	1 pályamester évi fizetése	240	—		
	2 kalauz » » (egyenkint 210 frt)	420	—		
	15 pályaőr » » » 100 »	1500	—		
	Irodai házbér	240	—		
	Összesen	—	—	5650	—
	A pálya gondozása.				
8	A hosszanti tölgytalpfák 32.593 frtnyi értéke 20 évre elosztva, tehát évenkint	1629	39		
9	A » kereszttalpfák 14.821 » » 50 » » » »	494	—		
10	Minden 20. évben a hosszanti talpfák kicserelésének és a sínek megerősítésének költsége 10.842 frt, tehát egy évben	542	06		
	NB. Ezeket a munkálatokat a 7. sz. alatt előirányzott mérnök vezeti, azért külön dijazásra számot nem tarthat.				
11	A sínszegeknek minden 20. évben való megújítása 3687 frtba kerül, évenkint	184	20		
12	A sínek tartama 60 évre van számítva, a visszanyereményt 1/3 értékkel számítva, a kicserélés 66.371 frt 21 kr. költséget okoz, tehát évenkint	1106	11		
13	Az öntöttvas-sínek, hasonló számítás mellett, 11.942 frt költséget okoznak, évenkint	200	—		
14	Valamennyi fa- és vasanyag szállítása és elosztása évenkint	15	36		
15	12%-nyi kocsielhasználás a kenést beleszámítva, kitesz 34.000 frt érték mellett évenkint	4080	—		
	Az alépítmény gondozása.				
16	Töltések mérföldenkint 125 frt, 6 1/2 mérföldre	812	50		
17	Átereszek és hidak gondozása évenkint a 36.416 frt építő költségnek 1%-a	301	04		
18	Magasépítmények » » 35.245 » » » »	352	27		
19	Hólapátolás mérföldenkint 80 frt, 6 1/2 mérföldre	520	—	10237	94
	A kiadások összege	—	—	28027	47

* 10 évi átlagárak alapján egy ló élelmezésére évenkint:

104 mérő zab à 56 2/3 pengőkrajcár	= 97 frt	45 3/4 kr.
36 bécsi mázsa széna à 51 1/3 pengőkrajcár	= 30 »	48 »
Vasalás	= 10 »	— »
Szalma	= 3 »	— »
Összesen	141 frt	33 3/4 kr.

Hieronymi Ferenc Ottó,
kir. dunatérképező főmérnök.

Hieronymi nagy tetszéssel előadott beszéde után az elnök folytatja expozéját és a vállalat várható jövedelmezését ujból előadván, valószínűleg a később tényleg elért üzleti eredmények előérzetében szükségesnek tartja, megemlíteni, hogy:

Ezek az előirányzatok a mathematikai biztosságot nélkülözik és az igazgatóság ünnepélyesen minden kötelezettséget visszautasít arra nézve, hogy csakugyan ezek az eredmények fognak mutatkozni. Mert az előirányzatok szerkesztésekor hasonló külföldi vállalati tervezések példájára jártunk ugyan el, de hogy más viszonyokból ami viszonyainkra miképpen lehet következtetni és hogy viszonyaink hasonló eredményeket igérnek-e majd, azt a tisztelt gyülekezet ítéletére bízzuk.

Az elnök mielőtt a tervezett vasútvonal felépítését, szavazás alá bocsátaná, semmit a mi a vállalat jövedelmezősége ellen szóba jöhetne, említésen kívül nem hagy.

A közgyűlés egyhangúlag el is határozta a tervezett vasút építését, elfogadta az alapszabályokat és megválasztotta az igazgatóságot, végül pedig egyhangúlag tudomásul vette, hogy az előmunkálat és tervezés költsége vagy a mint az elnök mondja, *a minden ily tervezésnél elkerülhetetlen kiadások* 6872 frtot tettek ki.

Ebben a 6872 forintban a vezető mérnöknek és 5 segédjének majdnem két évi tiszteletdija is benn volt!!

Ennek megtörténte után a már megszerkesztett és a magas helytartósághoz címzett folyamodványt felolvasták melyben elsősorban, a földterületek beszerzésére az 1832/36. évi XXV-ik törvénycikk alkalmazását, másodsorban a vasút terveinek és a maximális díjszabások jóváhagyását kérik.

Ez a folyamodvány magyar fordításban igy hangzik: *A nivellement, a hosszanti és keresztszelvények, az épitő költségek és a várható jövedelemre vonatkozó számítások, valamint az alázattal felterjesztett egész terv, azt bizonyitják, hogy annak megvalósitása a nyilvános, vagy közérdeket meg nem rövidíti, vagy csorbítja, hanem ellenkezőleg, a mint a tapasztalatok mutatják abból ő felsége alattvalóinak a kereset, és vagyonosodás új forrása fakad.*

Az alapszabályok az állam, vallás és társadalmi rend ellen semmit sem tartalmaznak.

Midőn még a magas helytartósághoz esedezik, hogy 100 évre a maximális díjszabást engedje meg, mely szerint:

egy 1-ső osztályú utas mérföldenkint 15 pengő krajcárt
» 2-ik » » » 10 » »
» 3-ik » » » 8 » »

fizessen és 100 bécsi font kereskedelmi teherárú mérföldenkinti szállításáért 2·5, 100 bécsi font kisebbértékű teherárú mérföldenkinti szállításáért 2 krajcár fuvarbért szedhessen, a folyamodvány következőképpen végződik:

E fontos és a közjóléttel oly szoros kapcsolatban lévő megokolás kapcsán kérjük a magas helytartóságot, hogy alázattal előadott kérelmünket kegyesen helyben hagyni és ezen egész Európa szemeláttára oly kiválóan felkarolt első hazai vállalatot, tekintettel a kor társadalmi érdekeire, túláradó jóakarattal engedélyezni méltóztassék.

Azonban a két dologra a helytartóság csak igen lassan határozza el magát; végre valahára 1839 március havában mégis megköti a társasággal az engedélyező szerződést de nem 100, hanem csak 50 évre.

Az akkor már megkezdett épités csak igen lassan tudott előrehaladni. 1840 és 1841-ben a pozsony-szt.-györgyi és a szt.-györgy-bazini vonalrészt adták át a forgalomnak. Ezután nagy szünet állott be egészen 1845-ig, mely időre esik a bazin-cifferi vonalrész megnyitása. 1846-ban elkészül a vonal egész Nagy-Szombatig és még ugyanezen év decemberéig meghosszabbítják a vonalat Szeredig. Szöveg közé fogott 1—2. ábránk a Nagy-Szombatig terjedő vasút helyszínrajzát és hosszanti metszetét láttatja. Kisebbített mása ez annak a rajznak, melyet a szóban forgó közgyűlés elé terjesztett jelentéshez csatoltak.

A várt tiszta jövedelem azonban évről-évre elmaradt; mert ez a vasút egyrészt a drága és a teherforgalomra alkalmatlan lófogatú üzem miatt, másrész pedig minden más vasúttal való csatlakozásának hiányában nem tudott prosperálni.

A társaság minden törekvése, hogy engedélyt nyerjen pályájának gőzlokomotívos üzemre való átalakítására, részint pénzügyi, részint pedig a kormány gördítette nehézségek miatt meghiusult, úgy hogy a társaság kényszerítve volt vonalát 810.000 forintért a még nálánál is szerencsétlenebb *Breuner-Windischgrätz*-féle konzorciumnak eladni.

Az 1872 március hó 12-én a konzorciumnak átadott pálya üzemét még ugyanazon év október hó 10-éig fentartották, a mely napon a második magyar vasút forgalmát beszüntették, hogy azt lokomotív üzemre alakíthassák át. Mint említém, erre a körülményre Hieronymi a lófogatú vasút alépítményének tervezésekor már tekintettel volt, mely előrelátása a későbbi tulajdonosnak a *Vágvölgyi vasúttársulat*-nak nagyon is jól esett.

Észak-amerikai kisebb lakóházak és munkáslakások.

Meissner Alajostól.

New-York városában 1882-ben létesült az első rendes csomaghajózó vonal Európába és ezóta a bevándorlók egész özöne tart e kereskedelmi középpont felé, úgy, hogy jelenleg a közveszélyes elemekkel való előzönlés meggátlása végett, kénytelen a bevándorlás ellen védekezni.

New-York, a vele szorosan összekötött testvérvárosaival, Broklin-nal, Jersey-City-vel és Hoboken-nel együtt közel 1,800.000 lelket számlál.

Hogy a város belsejében uralkodó forgalom megközelítő képét adhassuk, csak azt az egy tényt említjük meg, hogy a Manchattan-vasút, a chicagói világkiállítás megnyitásának 3 első napján, 3.060.000 embert szállított Chicagóba.

A város külső részén az 5-ik kilométerzónán túl, leginkább a munkásnép lakik. A munkásházak építésének módját törvények szabják meg. E házak képeit a 3—8. ábrákban mutatjuk be. Mielőtt azonban ezekről szólnánk, összehasonlítjuk az építőtelkeknek New-Yorkban szokásos beosztását, a Bécs és Budapesten dívó telekbeosztásokkal.

Míg az említett két városban a 6000 m^2 terjedelmű telkeket 8, legfeljebb 10 birtokrészletre, 16—24 *m* utcahomlokzattal osztják, addig New-Yorkban 20—30 részre hasítják (1. és 2. ábra). Nálunk minden egyes parcellának 3, legtöbbnyire mind a 4 oldalát beépítik, úgy, hogy minden egyes háznak teljesen körülépített és tökéletesen elzárt udvara van s egy-egy emeleten csak két-

MMÉE Kőbl 1895.

SZEMLE.

Oroszország vasutjai. Witte orosz pénzügyminiszter jelentéséből kivehető, hogy 1899. év végével Oroszországnak 30859 *km* üzemben lévő és 4796 *km* építés alatt lévő államvasútja, tehát összesen 35655 *km* államvasútja volt, míg a 23323 *km* hosszú magánvasutakból 15712 *km* volt üzemben (kilenc társulat tulajdonában), 6842 *km* volt épülőfélben és 769 *km* helyi- és keskenyvágányú vasút volt üzemben és építés alatt.

Az összes vasutaknak 60·5 százaléka tehát államvasút és 39·5% magánvasút.

1889. évben (a vasutak államosítása előtt) 29292 *km* volt az összes orosz vasutak hossza. Ebből pedig csak 6902 *km*, vagyis 23·6% az államvasút, míg 22390 *km*, vagyis 76·4% a magánvasút (42 társaság birtokában).

Oroszország mai vasúthálózata tehát a 10 év előtti állapothoz viszonyítva, több mint kétszer oly hosszú. Ez idő alatt a forgalmi eszközöket is szaporították, még pedig az 1894. évi állapothoz viszonyítva, a lokomotivokat és személykocsikat 40%-kal, a teherkocsikat 50%-kal,

A szibériai vasút építésére vonatkozólag a jelentés a következőket tartalmazza.

Az összefüggő vasúti vonal létesítése egész Ázsián keresztül, a Kvantung-félsziget déli csúcsát érintő Sárgatengerig nagy és nehéz feladat volt, mely eddig is sok fáradtságot és rengeteg pénzáldozatot követelt és a jövőben is még követelni fog. A vonalnak majdnem minden részén rendkivüli éghajlati és terep nehézségekkel kellett megküzdeni. A mandzsuriai vasút létesítésénél azonban példátlan akadályok győzendők le, amennyiben az építést teljesen ösmeretlen, ki nem kutatott terepen, idegen és ellenséges indulatú lakosság közepette, folytonos küzdelemben az elemekkel kell végrehajtani. De a vasútépítésnél alkalmazott mérnökök és munkások kitartása és energiája mellett a közel jövőben ezt a művet is befejezik.

Jelenleg a khinai keleti vasúton és a dél-mandzsuriai szárnyvonalon 853 *km* üzemképes. A Port-Arthur és Mukden közötti 474 *km* hosszú vonalszakaszon az időleges forgalom megnyilt és az egész vonal hosszában áll a telegráfvezeték.

1891-től 1899. év végéig a szibériai vasút építésére 1294·13 millió koronát adtak ki; 1900. évben 335·4 millió kerül kiadásra, míg a vasút teljes befejezéséhez még mintegy 465 millió koronára lesz szükség.

Az óriás vállalatnak összes költsége tehát 2·1 milliárd koronára tehető.

P. E.

Vasút Alexandria és Shanghai között. Nagy feltűnést keltett Angliában, *Moreing* C. A. angol mérnök kidolgozta és mértékadó helyen benyújtott vasúti terv, mely szerint Alexandriát Shanghaival folytonos vasútvonal kötné össze.

Egy pillantás a világ térképére meggyőz arról, hogy ily összeköttetéssel, a nagy szibériai vasútnál tetemesen rövidebb úton volna elérhető a távoli kelet.

A terv szerint a vasút Alexandriából kiindulva, a Suezcsatornát keresztezve, a Sinai félszigeten keresztül Akabáig és ezután északi Arábián keresztül, a perzsa öböl északi végén fekvő — a Bagdad-vasút végpontja gyanánt sokszor emlegetett — Kueit kikötőig vezet. Innét a perzsa-balutsisztani határig és tovább Karachi kikötőig van tervezve a vonal.

Az angol-keletindiai bombayi elnökséghez tartozó Karachi város, Balutsisztán határához közel a tenger mellett fekszik, annak kikötője pár év óta nagy fellendülésnek indult.

Karachitól a vasút, a már létező indiai vasutak felhasználásával a Burmában fekvő Mandalayig és tovább délkeleti Khinán keresztül Sanghai végpontig fog vezetni.

Az alexandria-shanghai vasútvonalnak főelőnye, a nagy szibériai vasúttal szemben az, hogy a tervezett vonalnál, a végpontoknak egymáshoz való távolsága kisebb, azonfelül pedig figyelembe veendő az is, hogy az összesen 6870 angol mértföld hosszúnak tervezett vonalból mintegy 2000 angol mértföld már ki van építve.

Moreing a helyszínén szerzett tapasztalatai alapján állítja, hogy a mohammedánok, a tervezett vasútvonal iránt igen jó indulattal viseltetnek, mert az Arábia és Mezopotámia szent helyeit évenként felkereső rengeteg zarándok-tömegekre nézve a vasút rendkivül nagy jelentőséggel lesz.

(*Reform.*) *P. E.*

Bosznia és iparának fejlődése. Hogy *Kállay* Benjámin osztrák és magyar közös pénzügyminiszter Boszniában és Hercegovinában rövid 20 év alatt mit teremtett azok az utazók ítélhetik meg legjobban, kik ezekben az okkupált tartományokban hosszabb időközökben fordultak meg. Már 1890-ben, midőn a szóban forgó két országot először utaztam be, alegjobb impressziókat szereztem azok erőteljes haladásáról.*

Midőn a mult évben, a többek közt a doboj-sinin hani

* Bosznia műszaki haladásáról lásd a Közlöny 1898-ik évfolyamában (XXXII. kötet 409—411. oldal) megjelent cikkelyt.

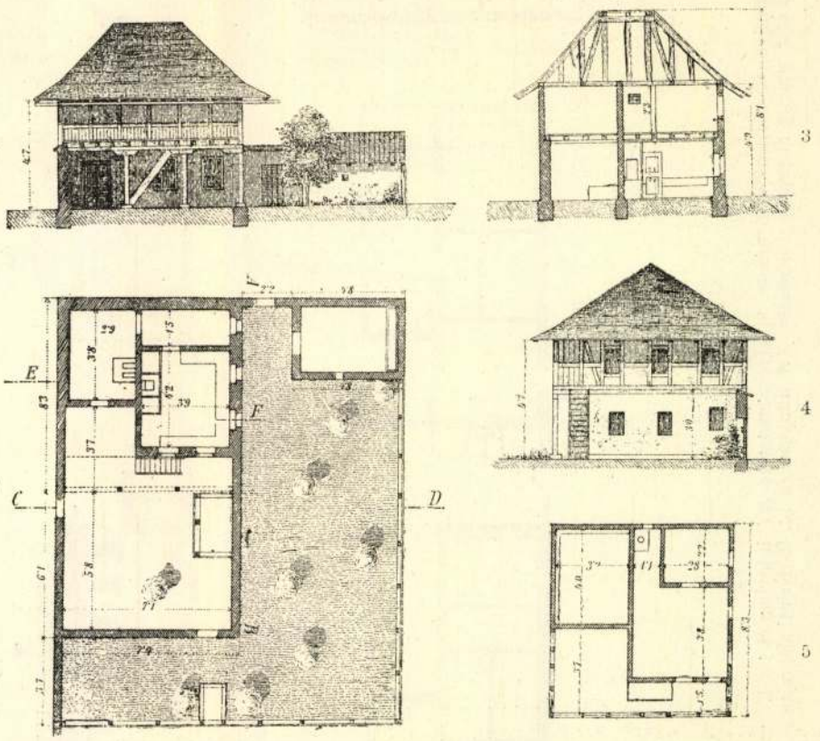

1—5. ábra. Török lakóház Sarajevóban. 1. Nézete *CD* irányban, 2. földszinti alaprajza, 3. metszete, *EF* irányban, 4. nézete *AB* irányban és 5. I. emeletének alaprajza.

MMÉE Kösl 1900.

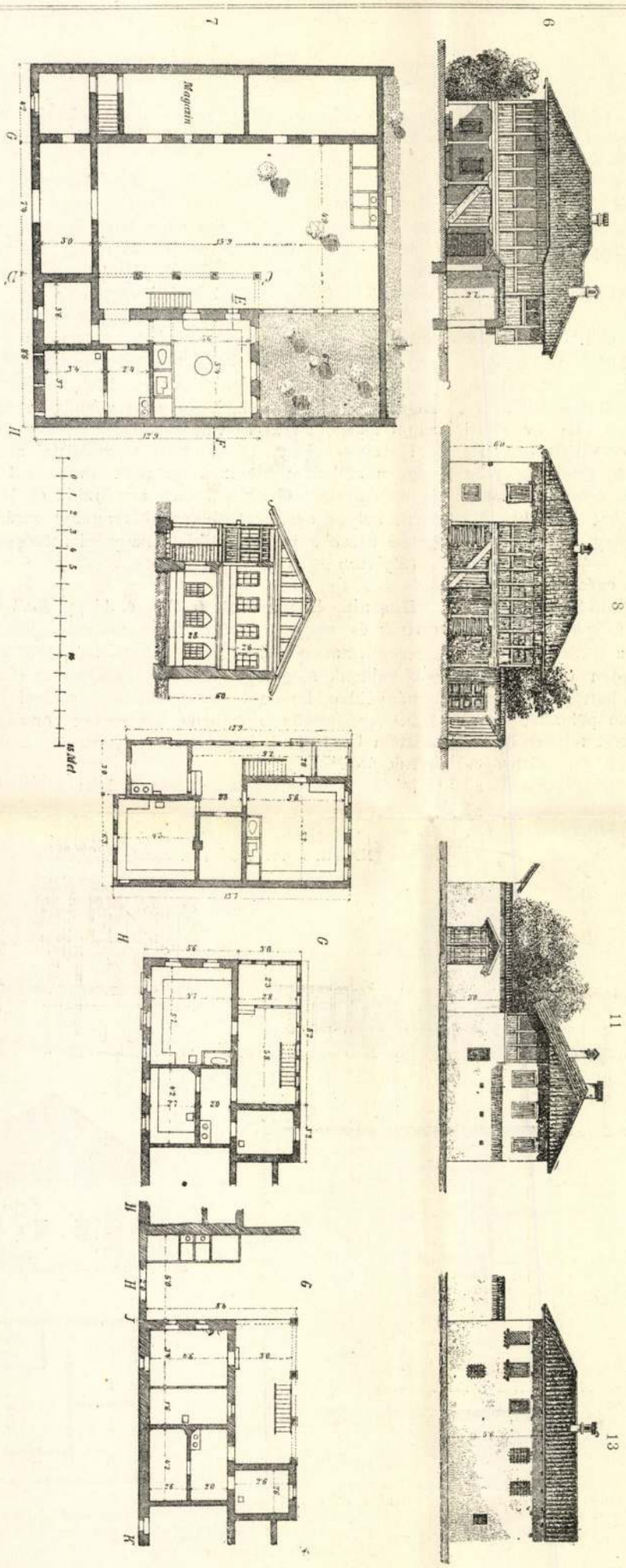

6—10. ábra. Görög-keleti kereskedő lakóháza Sarajevóban. (6. nézete *CD* irányában, 7. földszinti alaprajza, 8. udvarról való nézete. 9. keresztmetszete *EF* irányban és 10. I. emeletének alaprajza) 11—14. ábra. Spanyol zsidó lakóháza Sarajevóban (11. nézete *GH* irányban. 12. az első emelet alaprajza. 13. nézete *JK* irányban és 14. földszinti alaprajza.)

vonalat is beutaztam, elcsodálkoztam azon a nagy haladáson, a mi ebben a gazdag országban az ipar általános fejlődése terén bekövetkezett. Már Toslitzban (Doboj mellett) megragadták figyelmemet azok a hordódongákat és egyéb fűrészelt árukat készítő telepek, a melyek egész Ausztriába, sőt tengerentúli országokba is szállítják gyártmányukat. A szóban forgó két tartomány a közlekedés dolgában mutatja a legnagyobb átalakulást.

Az öszvér és teherhordó ló, a melyre ma csak elvétve akadunk, az okkupáció idejében, vagyis 20 évvel ezelőtt, majdnem kizárólagos közlekedő eszköz volt. A katonai igazgatás szükségletének köszönhető leginkább az országutaknak és a boszniai vasúthálózatnak szokatlan gyorsasággal történt kiépítése; ez a vasúthálózat teljesen megfelel a hozzáfűzött követelményeknek, berendezései ma már a kontinens fővasutaiéval egyenrangúak.*

A régi rendes vágányú novi-banjalukai vasúton kivül Boszniát átszeli a cs. kir. Boszna-vasút keskenyvágányú hálózata, mintegy 367 *km*-nyi összes hosszúságban, melynek szárnyai jelenleg egész a tengerig Mjetkovicba, a sininhani kőszén- és sóbányákig és a cjeljanovici vaskohóig terjednek. A dolnja tuzlai határban már 1889-ben 22,000 *t*-nyi barnaszenet termeltek, mely a legjobb lignit-fajtából való és már is majdnem az ország valamennyi gyári vállalatánál használják. Ha beérünk Dobojba, a vasúti szakembert meglepi a sűrű és nagy forgalom és az a könnyedség, melylyel azt lebonyolítják. Nehány állomás elhagyásával a történelmi nevezetességű Maglajba érünk. Innen a vasút félkörben körüljárja Vranduk várát és befut abba a völgybe, melynek déli sarkán Zenica fekszik.

Az ember azt hinné, hogy régibb keletű gyári városhoz közeledik, ha végig tekint a modern épületek és kémények nagy tömegén. A zenicai medence hatalmas kőszéntelepen nyugszik, ennek a körülménynek köszönheti hatalmasan fejlődő gyáriparát.

Vogošča állomás érintésével — a hol a hegyi vasút a cjeljanoviči vaskohók felé ágazik el — Sarajevoba a régi Bosna-Serajba érkezünk, melynek felvirágoztatása körül annak idején már a törökök is nagy érdemeket szereztek. A város 26,260 lakosa közül 15,780 mohamedán, 4430 görög keleti, 3320 katholikus és 2630 zsidó.

Sarajevo városa a több helyen áthidalt Miljacka mindkétpartján fek-

* Ezekről a vasutakról behatóan értekezett *Lipthay* Sándor; Közlönyünk 1896. évi folyamában XXX. kötet 221—225. és 257—265. oldal.

szik és hét kerületre oszlik.* A pályaudvar közelében többnyire katonai épületeket emeltek. A városnak síkságon fekvő részét leginkább keresztények lakják. Ezt a részt egyenes utakkal átszelt sűrű háztömbök alkotják. Egészen más képe van a város hegyoldalon fekvő negyedének, hol a mozlimok laknak. E városrész kanyargós utcái a hegynek húzódnak, házai pedig nem zárulnak egymáshoz, hanem kertek között elszórtan csoportokba oszolván, aránylag nagy helyet foglalnak el. Egy tipikus török lakóházat az 1—5. ábrában mutatunk be; tulajdonosa szíjgyártó és a bazárban dolgozik.

Az egyemeletes lakóház az utca sarkán áll, de ablakai nem ide nyílnak. Bejárata a mellékutca felől van, ezen át jutunk az udvarba, melynek jobboldalán a lakóház emelkedik, rácsozat védi. A verandának utcára nyíló részét oly sűrű farács zárja el, hogy az utcáról való betekintés lehetetlen.

Ez a ház állítólag két évvel az okkupáció előtt épült és 400 frtba került. Midőn a lakásba beléptem a háziasszony visszavonult a legbelső szobába és idegen vezetett körül a többi helyiségben.

A 6—14. ábra egy görög keleti kereskedőnek és egy spanyol zsidónak a házát láttatja. Az előbbiben a házigazda a feleségével együtt a lehető legbarátságosabban fogadott és személyesen vezetett körül. A ház a Tubigovičában áll és egyemeletes. Az utcáról az ember négy oldalról elzárt előudvarba jut és csak e mögött terül el a tulajdonképpeni udvar, jobboldalán a lakóházzal, balfelől pedig a raktárakkal. Földszint a háziúr lakik, az első emeletet 2 albérlő bérli

15

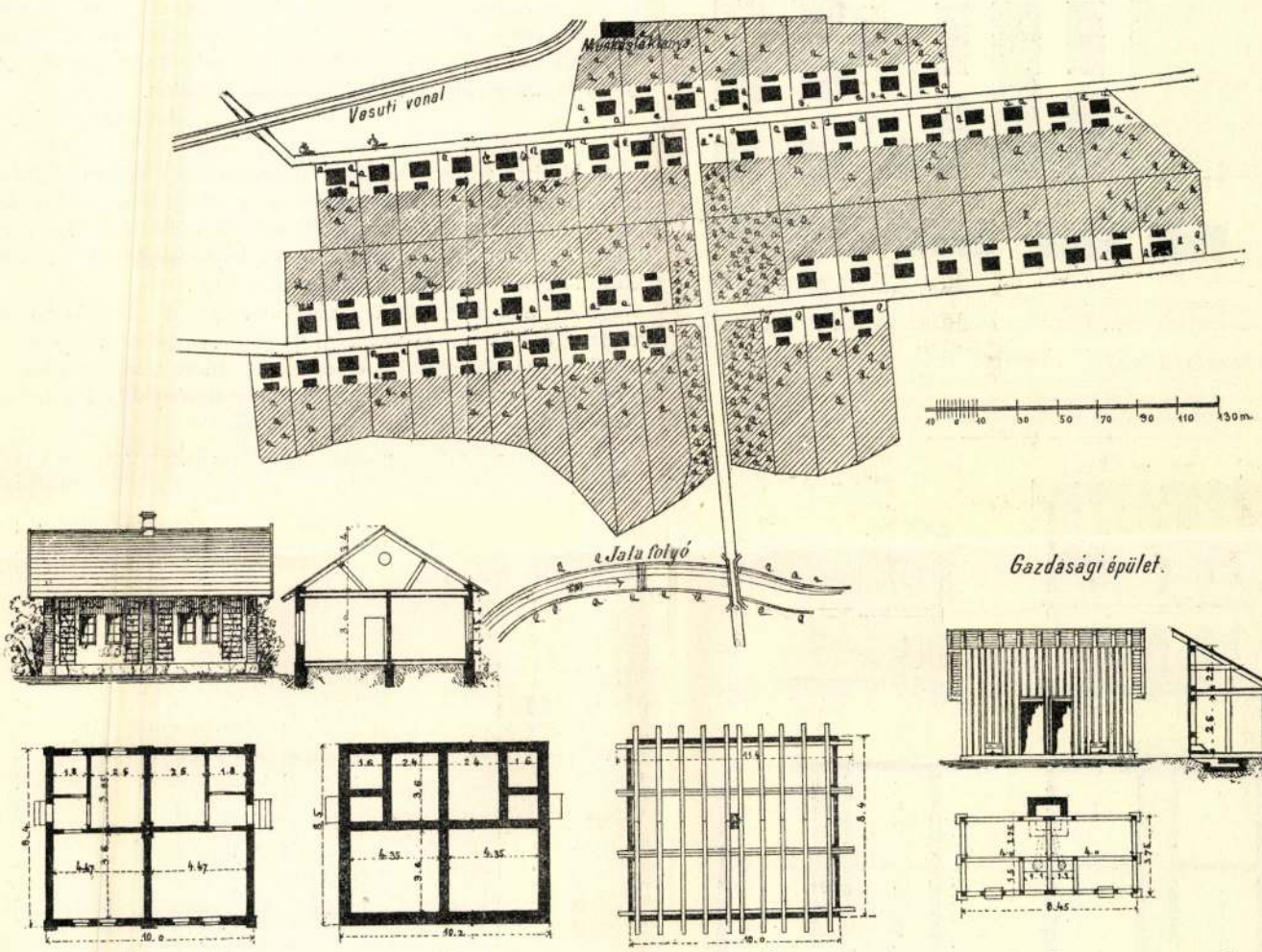

16 17 18 19 20 21 22 23

15—23. ábra. Munkás-telep Dolnja-Tuzlában. 15. A telep helyszinrajza. 16—20. Munkás lakóház. 21—23. Gazdasági épület.

egyenes iranyban pedig nagy gyümölcsös kert terül el. A házba lépve előcsarnokba jutunk, melynek két ajtaja van. Az egyik ajtó a háztetőig nyitott konyhába, a másik pedig a lakószobába vezet. Ez a szoba alkotja a szegény mozlim tulajdonképpeni lakását. Három fala mellett alacsony divánok vannak, a szoba negyedik oldala előtt pedig fából faragott fal áll, a mely mögött egy kályhát, egy fali szekrényt és egy kis fürdőhelyiséget találunk. A földszinti előcsarnokból nyitott lépcső vezet az első emeletre. Szegényebb családoknál — mint pl. jelen esetben is — nyáron át csak az első emeleti nyitott verandát használják.

A kivétel nélkül csakis az udvarra nyíló ablakokat, vas-

* Az u. n. Császárhid leirását, lásd a Közlöny 1898. évfolyamában, XXXII. kötet 393—395. oldal.

Az előszobából a tulajdonképpeni lakóhelyiségbe jutunk, melynek három oldalát szintén divánok körítik. A negyedik fal előtt és egy feketére fényezett tábla mögött, áll a kályha, a fürdőkád és a faliszekrény. E helyiség mellett van a nyitott konyha, a hálószoba és egy kis kamra, magasan fekvő, utcára nyiló kis ablakokkal. Az első emeletnek a verandán kivül, ugyanily beosztása van. A ház cseréppel van fedve. Az I. emeleti veranda nyitott, futónövények árnyékolják be. Nyáron a család leginkább itt tartózkodik.

A spanyol zsidó háza hasonlít az előbb említetthez, csakhogy a háziúr rendszerint az I. emeletet lakja és a földszintet adja bérbe.

A földszinti fedett helyiségből, fedett lépcsőzeten a beüvegezett első emeleti verandába jutunk, melynek végén az elkülönített, magasan fekvő részben tartózkodnak az

asszonyok. A veranda után divánokkal bútorozott szoba következik, melyben a kályhán és faliszekrényen kivül csak egy függőlámpás található. Egy mellékhelyiség szolgál hálószobául, honnan a konyhába jutunk.

Végül még megemlékezem a doboj-szininhani vasútvonalról és az ennek mentén létesített gyári telepekről. Ez a vasútvonal a Boszna-vasút fővonalától Doboj állomáson ágazik el, itt a 160 *m* hosszú Boszna-vashídon átrobog és északkelet felé kanyarodva, a már ősidőktől fogva «Magyarska vrata» (Magyar kapu) néven ismert, három kilométer hosszú romantikus Spreka-völgybe robog. Meg sem álltunk csak

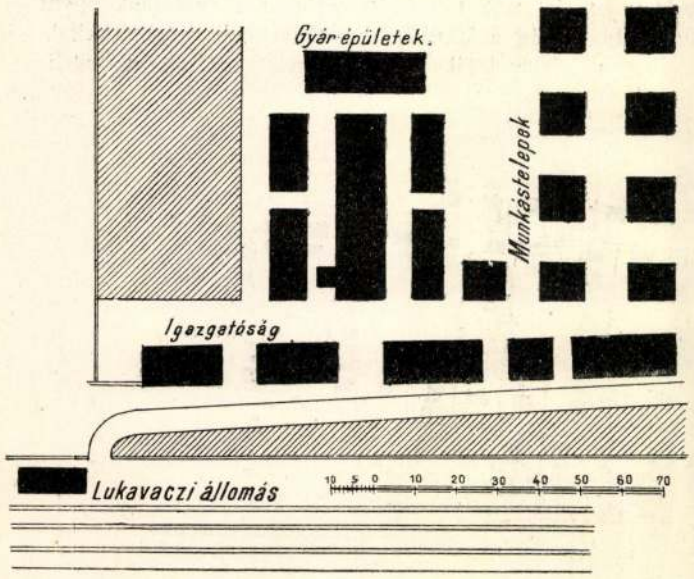

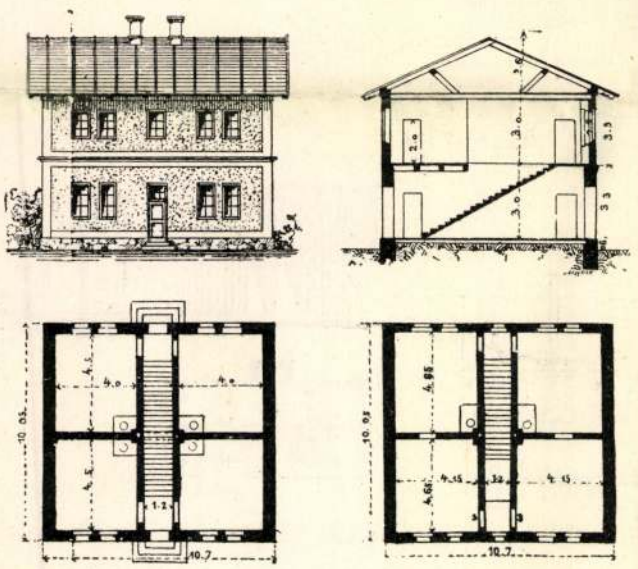

24—28. ábra. A lukováci munkás-telep helyszinrajza és munkáslakóházának, nézete, keresztmetszete, földszinti és I. emeleti alaprajza.

Dolnja-Tuzlában, a mely városban a bánya- és sótelep igazgatósági székhelye van, a hol az alább közlendőket a legszivélyesebben bocsátották rendelkezésünkre.

Dolnja-Tuzla a Jala mindkét oldalán terül el és nevét az ott már régi idő óta ismeretes sóforrásoktól vette, melyeket régebben csak gyógyítási célokra használták. De már 1880-ban 22000 m^3 sót szolgáltattak a források, sőt ma már a termelés meghaladja az egy millió m^3-t, úgy, hogy egész Boszniát innét látják el sóval.

Az alábbi kimutatás a dolnja-tuzlai kőszénbánya-igazgatóság kőszéntermelésének hatalmas emelkedését mutatja.

1885-ben termeltek	90,742 *q*	lignitet
1890-ben »	522,000 »	»
1895-ben termeltek	1.320,000 *q*	lignitet
1898-ban »	1.609,000 »	»

Az 15—23. ábrák a 61 házból álló *Kraka* munkástelepet tüntetik elő. A házak mindegyikét két lakás és kert alkotja.

Dolnja-Tuzla lakosságának száma 8000, közülök 6000 mohamedán, 1200 görög keleti és 800 katholikus.

Dolnja-Tuzlából Szinin-Han-ba utaztunk, hol az országos kormány 1884-ben a *Ferenc József császár sófürdőket* létesítette. A sósvizet Gornja-Tuzla-ban gőzszivattyúkkal emelik és 4 *km* hosszú vezetéken át Sinin-Han-ba vezetik. A sófőző két főzőházból, a szárító-üstökből, raktárakból és hivatalos helyiségekből áll.

A visszautazásnál alkalmam nyilt Lukovacon, 1894-ben, egy budapesti részvénytársaság létesítette sziksógyárat megtekinteni. A gyár évenként már 50,000 *q* szénsavas natront készít és elfogyaszt $^1/_4$ millió *q* kőszenet és 60,000 m^3 sósvizet, mely utóbbit, 22 *km* hosszú csővezetéken át Dolnja-Tuzlától kapja. A 15 munkásházat, melyeknek mindegyike 4—8 lakásból áll, a 24—28. ábrák láttatják.

Meissner Alajos.

A Maligakanda szolgálati vízmedencének szétrombolása. Ha a természeti erők valamely, a részletekben több-kevesebb megfontolással megszerkesztett építményt szétrombolnak, akkor a legfontosabb és legtanulságosabb feladat közé tartozik a rombolás okait kikutatni.

Ebből a szempontból a Ceylon szigetén *Colombo* városa mellett épült Maligakanda nevezetű szolgálati vízmedence annál nagyobb figyelmet érdemel, mert szakemberek a rombolás okait közölték, melyek végeredményükben azonban tévesek és megtévesztésre alkalmasak.

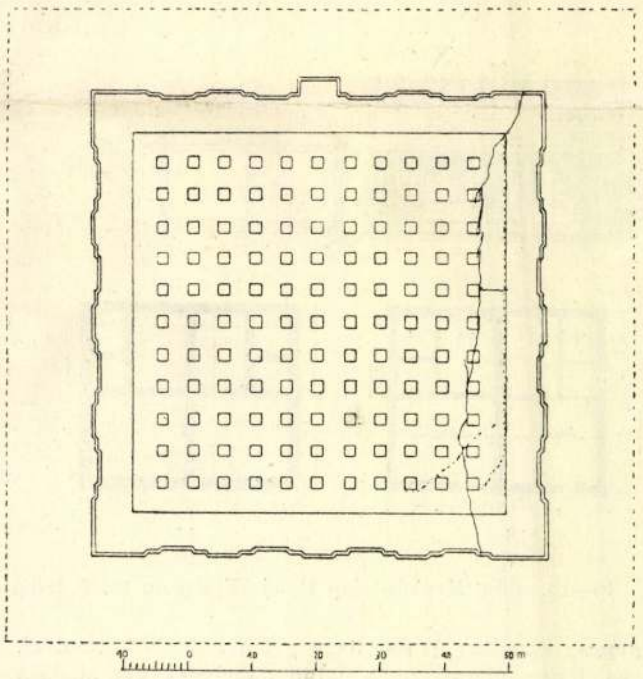

1. ábra. A Maligakanda-medence alaprajza.

A vízmedence tervének és az építés végrehajtásának, valamint ezeknek a téves okoknak kritikai ismertése kapcsán a helyes okot kutatva foglalkozik — a szóban forgó cikkely — az Ewart Henry angol mérnök által M. Inst. C. E. Minutes of Procedings of the Institution of Civil Engnieers Vol. CXVI. közzétett értekezése nyomán. Ebből az érdekes és tanulságos adatokban bővelkedő czikkelyből csak nagy vonásokban emeljük ki a következőket: A medence létesítésénél főtörekvés volt nagy nyomómagasságot elérni, ezért a hullámos terepen az egészséges altalajból lehetőleg keveset ástak ki s az éjszaki és keleti oldalfalak

Az (*f*) és (*b*) egyenleteket összekapcsolva találjuk:

$$\frac{T^1{}_{b1}}{T_o} = \left(\frac{v}{v'_1}\right)^{\varkappa-1} \quad \ldots\ldots \quad (g)$$

mely eredményt az (*a*)-val összevetve látjuk, hogy:

$$T_{b1} = T^1{}_{b1} \quad \ldots\ldots \quad (h)$$

tehát akár csak adiabatikus úton, akár izothermikus és állandó térfogat melletti melegbevezetéssel jutunk a b_1 pontba, a hőmérséklet ugyanaz lesz.

Ha a bb_1 feszültségemelkedéssel egyenlő $b_1 c$ értéket tovább felrakjuk és a *b*, *c* pontokból is huzunk adiabatákat, úgy az előzményekből tudjuk, hogy a $bb_1 ae$, $b_1 c da$ területek egymással egyenlők. Ebből azonban kitűnik, hogy a bb_1 és a vele egyenlő $b_1 c$ melegbevezetéseknek megfelelő munkaterületek nem egyenlőek; az első esetben a munkaterület *b a e* területtel kisebb, vagyis az izothermikus bevezetés miatt ezt a munkaterületet elveszítettük.

Munkaveszteségünk minden melegbevezetésre állandó levén, a kalorikus hatásfokra annál kevesebb káros befolyással van, minél nagyobb a melegbevezetés.

Tudjuk, hogy minél nagyobb kompresszióval dolgozunk, annál jobb hatásfokra számíthatunk, adiabatikus kompresszióval azonban csakhamar elérjük azt a kompressziót, melynél a keverék meggyullad; ennek elejét úgy vehetnénk, hogy a keveréket a kompresszió alatt (esetleg vízbefecskendezéssel) hűtjük, de a hűtésnek, mint az imént láttuk, ismét káros befolyása van a hatásfokra és vizsgálnunk kell, vajjon a nagyobb kompresszió még e veszteség dacára is nyújt-e gazdasági előnyöket? (Folytatjuk.)

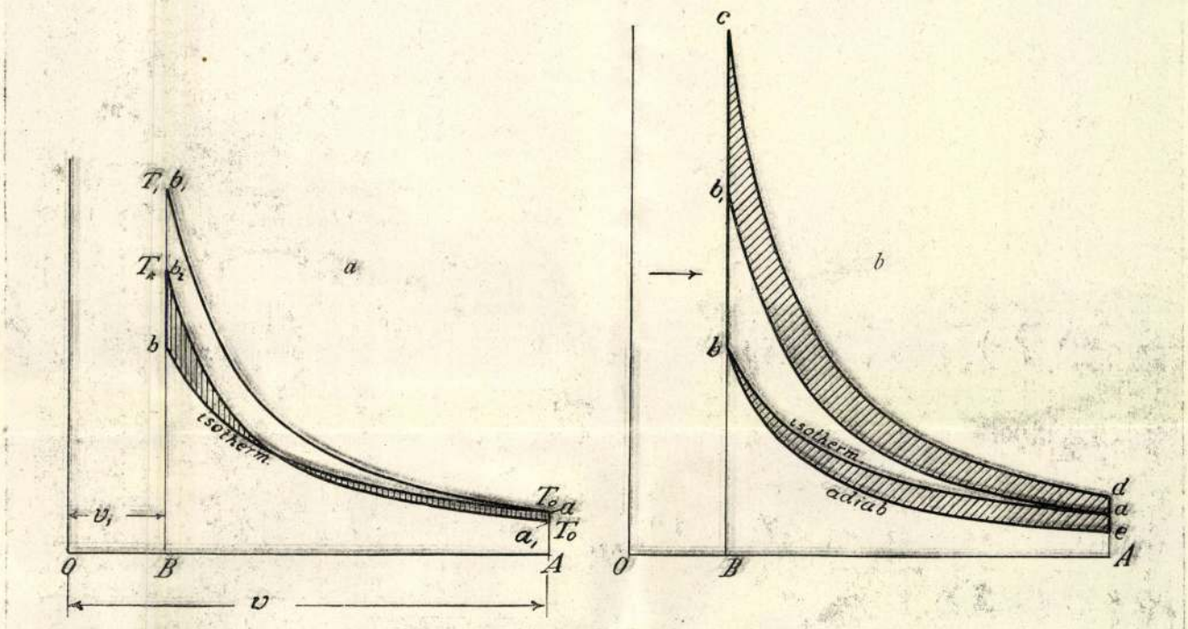

15. ábra. Az izothermikus és adiabatikus kompresszió összehasonlítása.

Munkáslakások Marseille-ben.

Meiszner Alajos-tól.

Marseille, a Rohne torkolatai departmentjának fővárosa és Franciaország tengeri kereskedelmének legfontosabb piaca, 455,000 lakossal bír. Már 1886-ban nagyobb hajóforgalma volt mint Genuának. 1886-ban beállott Marseillebe 7866 hajó 4.560,000 tonnatartalommal, 1886-ban tengerre szállt Marseille-ből 7922 hajó 4,580.000 tonnatartalommal, 1895-ben beállott Marseillebe 7850 hajó 4.859,433 tonnatartalommal, 1895-ben tengerre szállt Marseille-ből 8008 hajó 4.440,868 tonnatartalommal.

Marseille-nek két kikötője van. A régi természetes kikötő, mely mélyen nyúl a város belsejébe, 28·5 *ha*-nyi területén mintegy hatszáz kereskedelmi hajót fogadhat be. Ennek bejáratát két hatalmas erőd védi, a melyek a La Joliette új kikötő bejárata felett is uralkodnak.

A mesterséges külső kikötő a város nyugati részén van s öt nagy medencéjébe a nagy gőzhajókat fogadja be, ennek a molóval együtt 158·30 *ha*-nyi területe van Az öt medence nevei: La Joliette, Bassin de Lazareth, Bassin de Arene, Bassin de la Gare Maritime és Bassin Nationale.

Ezt azt öt medencét 3280 *m* hosszú kikötőtöltés biztosítja a tenger hullámai ellen, a töltésen öt fedett ágyútelep van felállítva. A kikötőtöltés előtt levő terjedelmes hajógyárra négy világító torony árasztja fényét. A kikötő mentén vasuti vágányok és terjedelmes raktárak vannak, a melyek Marseille minden pályaudvarával közvetetlen összeköttetésben állanak.

A főbeviteli cikkek gabona, nyerscukor, gyarmatárúk, gyapot, selyem és élőmarha. Marseille mai nap egyike Franciaország legszebb újabbkori városainak, szép széles egyenes utcáit boulevardszerűen építik ki és mindenütt rend és tisztaság uralkodik, pedig ezelőtt 10 évvel

MMÉE Kvt 1898.

Marseille Európa déli részének legegészségtelenebb parti városai közé tartozott.

A nagy arányokban megindult építkezések egészen új állapotokat teremtettek. A régi házak közül sajnos, még most is több fennáll, de környezetük kifogástalan tiszta és alig felényi lakójuk van. Az 1. ábrában Marseille egyik előkelő utcáját mutatjuk le.

Mai nap a munkások sem kénytelenítvék túlzsúfolt házakban szállást keresni, mert Marseille-nek számos építő- és takaréktársulata munkálkodik azon, hogy a munkásosztály és a vándor hajósszemélyzet kapjon olcsó és egészséges lakásokat, még pedig vagy bérbe, vagy törlesztési részletek mellett örökáron.

Csak két ilyen társulatot említünk fel, még pedig a Rhone departmentjának takarékpénztárát az Ouvrier de la Capellette quartierben és a munkáscsaládok és nőtlen munkások számára olcsó és egészséges lakásokat építő társulatot a Rue Saint Lambert-en a des Catalons quartier-ben, a cataloni fürdők mellett. *D' Albert Charles* építész a marsellei munkáslakásokat tárgyaló s 1890-ben megjelent jegyzeteiben körülményesen leírja, hogy őt és *Rostad* Eugent, mint a marseillei takarékpénztár és az olcsó és egészséges lakásokat építő vállalat elnökét, mily elvek vezérelték a szóban forgó cél elérésére.

A műszaki megvalósítást illetőleg elfogadták *Müller* E. és *Caheux* Emil szabványterveit, melyek a természeti és erkölcsi higienia, bő világosság, kártékony kigőzölgések távoltartása, vízbőség és tisztaság dolgában támasztott követelményeknek legjobban megfeleltek. Feltételül tűzték ki, hogy a házaknak tetszetős, barátságos külsejük legyen, mert ez is előmozdítja a saját otthon és a házias örömök iránt való szeretet, felébresztését. A helyiségek száma és elosztása dolgában a hálóhelyiségek nem szerint való elválasztására törekedtek. Az épületben minden nehezen tisztogatható szögletet, a mi a por lerakodására, vagy kártékony csírák tejlesztésére alkalmas helyül kinálkozott, gondosan kerülték.

Ezeknek megfontolása után építette először a marseille-i takarékpénztár a Créé de la Capellette-en, a parislion-marseille-i vasutat a kikötővel összekötő ív mellett (még Marseille tilalmi határán belül) levő telepét, mely 35 egyemeletes házból áll, melyeket 5·6—5·6 *m* utcafronttal külön csoportokba osztottak a 2. ábrában előtüntetett módon. A nevezett takarékpénztár ugyancsak ott négy házból álló csoportot is épített a 2. ábrabeli

1. ábra. A Rue de Cannebière Marseille-ben.

helyszínrajz *B*-vel jelölt részén. A szóban forgó telep egész építőtelke 7200 m^2, ebből 2520 m^2 útterület, 1482 m^2 be van építve és 3292 m^2 kertterület, úgy, hogy minden egyes részlethez mintegy 94 m^2 kert tartozik.

Az építőtelek ára m^2-kint nem egészen 6 frankot tett ki és a takarékpénztár tagjai azért bocsátották ily olcsó árban rendelkezésre, hogy a vállalatot siker koronázza.

Mindkét csoport házai kertekben állanak s vízvezetékkel és csatornázással bírnak. Az *A*) csoport minden házának (3—6. ábra) bejárata az utcára, kijárata a kertre nyílik. A földszinten a bejárattól jobbra a lépcsőházba jutunk. A lépcsőházban van jobbra a konyha, balra pedig az árnyékszék bejárata. A tér közepén a lépcső első nyugvó helyén van a nagy közös hálószoba bejárata. Az első emeleten a lépcsőházból a három ajtós előtérbe jutunk, mely három elkülönített hálóhelyiségbe vezet.

A földszinti szoba férője	53·5	m^3
Az I. emeleti 3 szoba férője	73·2	m^3
Összesen	126·7	m^3

A házak téglából építvék, főfalaik 0·31 *m* vastagok, cementből és gipszből készített válaszfaluk pedig 0·05 *m* vastag. A tetőt cserép fedi. Egy ilyen 5·6 *m* utcasorral bíró ház költségei következőképpen alakulnak:

Kőműves- és tetőfedő munka	4.433·40	frank
Ácsmunka	649·70	»
Asztalosmunka	389·50	»
Lakatos- és bádogosmunka	439·05	»
Mázolómunka	146·20	»
Üvegesmunka	140·00	»
Kárpitosmunka	44·00	»
Összesen	6.241·85	frank
Ebből levonva a vállalkozó 8% árengedményét	499·34	»
Marad	5.742·51	frank
Ehhez a telekért	200·00	»
Teljes költség	5.942·51	frank

Olcsóbbak a négyesivel csoportokban épített és a 7—8. ábrában előtüntetett házak a 2-ik ábrabeli helyszínrajz *B*-vel jelelt részén, azonban megjegyzendő, hogy ezeknek pincéjük nincs.

A költségek következőleg oszolnak el:

Kőművesmunka	16.876·73	frank
Ácsmunka	2.066·76	»
Asztalosmunka	1.095·14	»
Lakatos- és bádogosmunka	1.911·48	»
Mázolómunka	614·12	»
Üvegesmunka	655·00	»
Kárpitosmunka	176·00	»
Összesen	23.396·43	frank

Ebből levonva a vállalkozó 8% árengedményét	1.871·71	»
Marad 4 ház költsége	21.524·72	frank
Egy ház költsége	5,381·18	»
ehhez a telekért	200·00	»
Egy ház összes költsége	5.581·18	frank

Az évi bérösszeg 295 frank. A törlesztés részlete az évek számához képest változik. A törlesztés 28, 12 és 5 év alatt történhetik.

A 9—11. ábrában bemutatjuk még az egészséges és olcsó lakásokat építő társulatnak a Rue Saint Lambert-en a Quartier de Catalonsban fekvő bérházait. Ezek a kikötő közelében levő telken épültek, melyet *Gaizard* M. a tár-

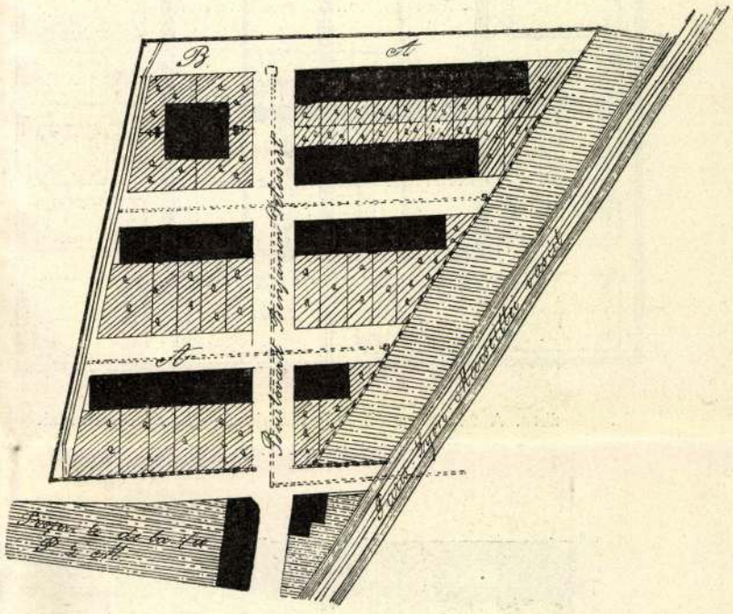

2. ábra. A marseillei takarékpénztár munkástelepítvénye a Créé de la Capellette-on.

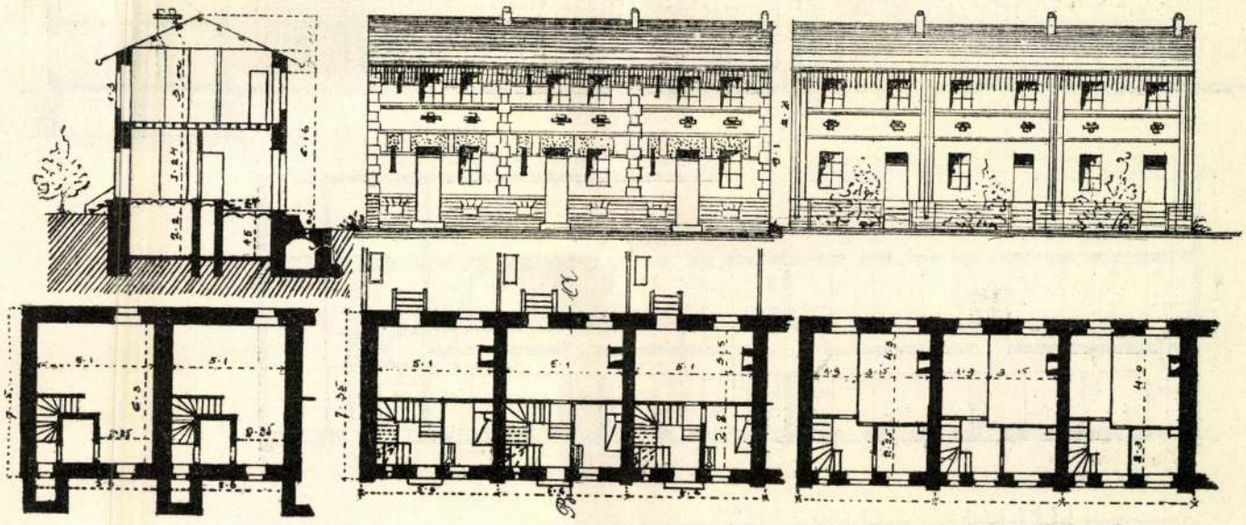

3—6. ábra. A 2. ábrabeli helyszínrajzban *A*-val jelölt munkásházak nézete, *AB* metszete, pincéjének, földszintjének és első emeletének alaprajza.

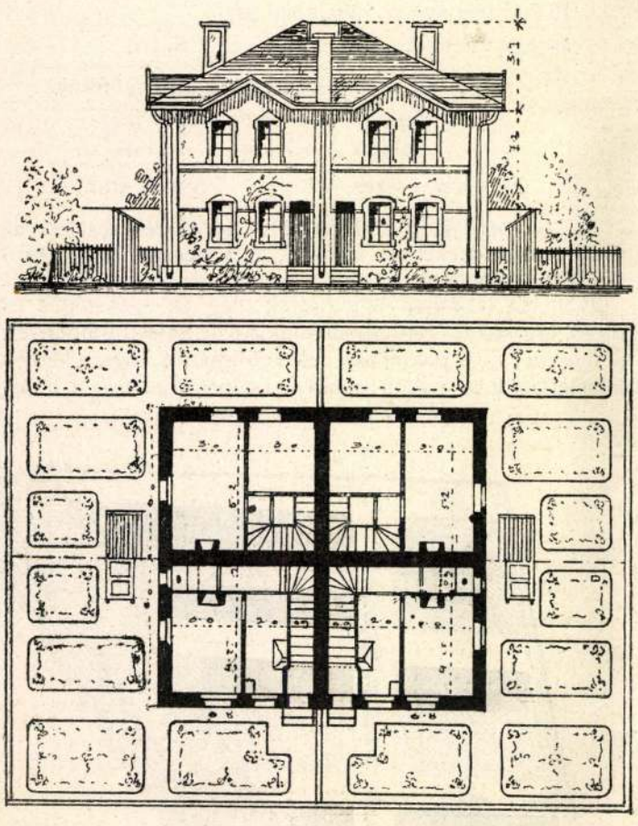

7—8. ábra. A 2-ik ábrabeli helyszínrajz *B*-vel jelölt házainak nézete és alaprajza.

sulat alelnöke nagylelkűen m^2-ként 5 franknyi ár mellett engedett át.

A házak mind háromemeletesek és három szobával és konyhával bíró családi lakásokat tartalmaznak, vagy mint a terven bemutatott elrendezés láttatja, csupán egyes szobákat nőtlen munkások, gyermektelen házaspárok, vagy fiaikkal együttlakó özvegyasszonyok számára, a kik egy szobával és konyhával is beérik. Ezek a valóságos matróztanyák 5—6 franknyi havi bérösszeggel.

Az egész építőtelek 886·2 m^2, ebből 596 m^2 be van építve, a többi udvar. A cémenthabarcsba rakott falak terméskőből, az ablak és ajtótokok pedig faragott kőből valók, a tetők űrtéglákkal födvék.

Egy ilyen ház felépítésének költségei következők:

Kőmíves és tetőfedőmunkáért ...	102.341·95	frank
Ácsmunkáért	15.587·20	»
Asztalosmunkáért	8.992·30	»
Lakatos- és bádogosmunkáért ...	12.740·15	»
Mázoló- és üvegesmunkáért	3.833·30	»
Kárpítosmunkáért	1.560·00	»
Összesen	145.054·90	frank
Ebből levonva a váll. engedménye	23.000·80	»
Epítő költség	122.054·90	frank
Ehhez a telekszerzés, vízfogyasztás és az építész tiszteletdija fejében	15.186·80	»
Összes költség	137.241·70	frank

ebből esik a beépített telek minden m^2-re 228·70 frank.

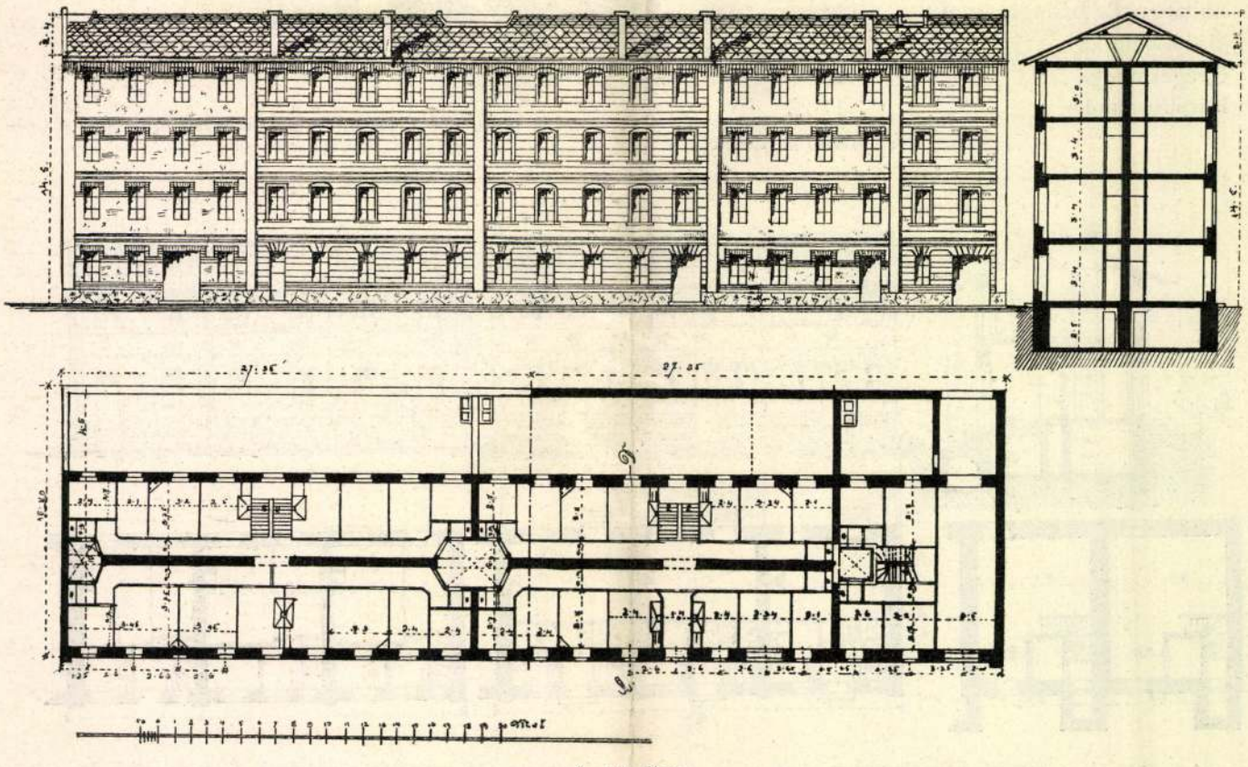

9—11. ábra.
A Quartier de Catalonsi munkáslakóházak nézete, keresztmetszete, első emeleti és földszinti alaprajza.

azt is, hogy valami kiálló kőél a hajó fenekét felhasítsa. A függőleges henger a lehető legegyszerűbb, legdurvább alkotmány, érdekes, hogy megtámasztására nem használnak ferde támaszt, ami a bambusz-technika befolyásának tudható be.

Sokkal nagyobb ilyen csúsztató zsilipek is vannak, így pl. az úgynevezett Tung-pa, a mely Vu-hu alluvialis medencéjét köti össze a nagy Tai-hu tó vízrendszerével, körülbelül Li-jang-hszién vidékén. Itt a hajóknak magas földháton kell átmenniök, ha csak nem akarnak Csönn-kiang-fu-felé a Jang-cze-kiangra kikerülni.

Ezeknek a földhátaknak a magassága a tenger színe felett lehet vagy 50 *m*. Li-jangnál folyó ered a dombok közül s meglehetős erős esésben folyik le a Tai-hu tóba. Ezen a folyón kell fölfelé menni, ha valaki a Tung-pa-hoz akar jutni. Ting-pú helyiségnél jobbról, balról feltünnek a halmok, azután Sa-pa helységnél (Alsó-gát) vége van a csatornának s előttünk áll a szép kőgát (41. ábra). A gát metszetét a 42. ábra mutatja. Ottjártamkor az alsó és felső vízszín közötti különbség 3·5 *m*-t tett ki. A felső csatorna fölös vize egy zsilipen át kerüli meg a kőgátat, a zsilip egyszerű, három nyílású, deszkatáblás zsilip. A felső csatorna mintegy 4 *km* hosszú és 17 *m* mély bevágásban van. Ez a bevágás nagy részben mesterséges. Nyugati végén van a Sang-pa (felső gát), a melyen a hajókat ismét le kell csusztni, hogy a Jang-cze-kiang völgyében, Vu-hu lapályáraa jussanak.

Rendes körülmények közt ezeken a gátakon nem csusztatják fel a hajókat, hanem csak az árut rakják át a felső csatornában állandóan közlekedő ladikokba s a tulsó gáton hasonlóképpen talicskázással viszik le az árut az alul várakozó derlyékre. Ez a kétszeres átrakodás nagyon megdrágítja a szállítást, de mégis jutányosabb az ilyen szállítás, mintha a Jang-cze-kiang-ra kellene kikerülniök, különösenj miután a nagy folyamon a fel-

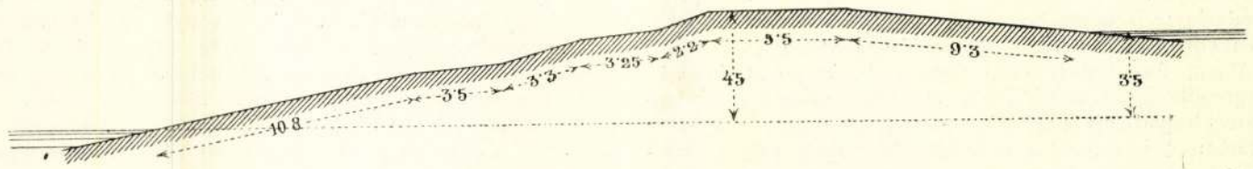

42. ábra. A ting-pui gát metszete.

felé való hajókázás nem elég gyors, sőt némileg veszedelmes is.

*

Amint látjuk, a khinai lapályokon kifejlődött belvizi hajózás szép és nagyszabású rendszer, a minek a kerek földön alig van párja. De a természeti viszonyok is nagyban hozzájárulnak az ilyen rendszer kifejlődhetéséhez. A világ egyik legnagyobb folyamának óriási deltája, a különös éghajlat, az ősrégi kultura, a szorgalmas és kitartó khinai nép kellett ehhez, a melynek intelligenciája megvédelmezte országát mind a tenger berohanásai, mint a pusztai nomádhordák ellen.

SZEMLE.

1. Mű- és középítés. Építőanyagok.

Trieszt és Fiume hajóforgalma és munkáslakóházai. Az osztrák-magyar monarchia legelső két kikötő városának Triesztnek és Fiumének közös nagy hibája az, hogy hajózható folyóvizük nincs s csakis a vasút bonyolítja le a belföld kereskedelmi centrumaival fentartott forgalmat. Triesztnek, mint jóval régibb kikötő városnak, már 1854-ben volt vasútja, mely Ausztria fővárosával összekötötte; a fiume—budapesti vasutvonalat, csak 1874-ben adták át a forgalomnak. A magyar kormány 1872-ben kezdte el azoknak a nagyszabású kikötőknek és forgalmi berendezéseknek építését, melyek Fiumét csakhamar jelentős kikötő várossá emelték. Magának a kikötőnek építése 1890-ig közel 13 millióba került, melyhez 1896-ig még vagy 10 millió járult. A befektetések az alábbi kimutatás szerint meg is hozták gyümölcseiket, a forgalom évről-évre emelkedik.

Év	A kikötött hajók száma és tonna-tartalma		Az eltávozó hajók száma és tonna-tartalma		A teljes a hajók száma	forgalom tonna-tartalma
1869	2720	126.004	2739	135.484	5459	261.488
1872	2647	162.156	2630	162.960	5277	325.116
1877	2717	167.036	2724	163.502	5441	330.538
1882	3049	487.423	3074	482.314	6123	969.737
1887	4948	687.693	4926	691.785	9874	1,379.478
1892	6323	810.204	6287	807.723	12610	1,617.927
1895	7023	1,063.970	7006	1,060.538	14029	2,127.508

Fiuménak 1897. évi hajóforgalmát nemzetiség szerint rendezve, a kereskedelemügyi m. kir. miniszternek 1897. évi működéséről a törvényhozás elé terjesztett jelentése után összeállított táblázat (208. oldal) láttatja.

Trieszt régibb kikötő Fiuménál. Itt már 1382-ben 20,000 lakost számláló város állott. Trieszt különösen az osztrák-magyar Lloydnak 1833-ban tett alapítása óta gyarapodik. Ez a társaság 1836-ban 7, összesen 1777 tonna terhet bíró hajót járatott a Levanteba, ma pedig a forgalmat 87 gőzössel tartja fenn, melyek közül 37-et 1000 *t*-nál nagyobb teherbírásra szerkesztettek. Az osztrák kormány Trieszt emelése érdekében sokat áldozott, de a befektetés bőven meghozta kamatait. Az érkező és induló hajók száma évről-évre emelkedik, azonban még sem oly mértékben, mint a fiumei kikötőben.

Év	Vitorlás	Gőzös	Tonna súlyú árúval
1871	6417	1793	962.685
1876	6362	1489	985.682
1881	4884	1778	1,143.950
1886	3970	2836	1,151.718
1891	4272	3563	1,305.787
1895	3598	4487	1,760.055

Összehasonlításképpen közöljük a fiumei kereskedelmi kamara jelentése alapján a szóban forgó két város 11 évi hajóforgalmának adatait.

Év	A kivitel és behozatal összege millió tonnákban	
	Triesztben	Fiumeban
1885	331·6	76·2
1886	342·1	75·6
1887	372·3	75·1

MMÉE Kösl 1899.

Év	A kivitel és behozatal összege millió tonnákban	
	Triesztben	Fiumében
1888	351·7	91·9
1889	360·9	88·5
1890	370·5	88·7
1891	328·7	93·2
1892	344·9	92·7
1893	356·0	127·1
1894	354·7	127·0
1895	355·0	127·1

Ezekből az adatokból az tetszik ki, hogy Trieszt forgalma 1885-től csak 7%-kal, Fiume-é pedig 67% kal emelkedett. Ha több év adatait összehasonlítjuk, még arra a meglepő eredményre is jutunk, hogy Fiume forgalma Ausztriával sokkal élénkebb, mint Trieszt forgalma Magyarországgal.

Fiume forgalmának emelkedésével lépést tartott ipara is. Legrégibb gyára az 1827-ben alapított papirosgyár és leghíresebb ipartelepe a Whitehead-féle torpedó-gyár. A dohánygyárban 2000 munkás dolgozik. Kiemeljük még a Stabilimento technico Fiumano-t, a gőzmalmot, a petróleumfinomítót, a rizshántót és a keményítő-gyárat.

Az ipar és kereskedelem nagy vonásokban vázolt hatalmas fejlődésének köszönhetjük, hogy Fiuménak ma már mintegy 81,000 lakosa van. A gyors szaporodás következtében, a munkáslakásokban állandó a hiány, úgy hogy a legtöbb iparvállalat kénytelen vagy munkáskoloniákat létesíteni vagy ilyenek létesítése érdekében építőtársaságokat segélyezni. E tekintetben követésre méltó példával jár elő a Whitehead féle torpedó-gyár, mely a Deák-utcai munkáskoloniájának építését 1883-ban kezdte el. Jelenleg itt 15 háza van, melyekben 102 család lakik. Az alsó 12 ház egyemeletes s mindegyikben 4, egymástól szorosan elkülönített bejáróval bíró lakás van. A földszinti lakásokba az épület melső hosszanti felén, a két emeleti lakásba pedig oldalt a ház keskeny felén van a bejáró. A szóban forgó lakásokat 2 szoba, egy bérbeadható kamara, a konyha, éléskamara és az árnyékszék alkotja. A lakás férője 115 m^3 és 8—10 személy befogadására alkalmas. Minden lakáshoz egy kis előkert is tartozik. Egy ilyen épület 8600 frtba került.

A magasabban fekvő 2 másik házat kaszárnyaszerűen építették, a mint az 1—10 ábra *C*-vel jelölt része láttatja, a lépcső feljárat körül 6 lakást csoportosítottak, mindegyiket egy nagy szoba s hasonló nagyságú konyha alkotja; férőjük 67 m^3. Egy ilyen kétemeletes ház 29—32,000 frtba került.

Fiume hajóforgalma 1897-ben.

A rendesen szedett számok az elindult, a kurzivból szedettek az érkezett hajókra vonatkoznak.

Nemzetiség	Gőzös-hajó				Vitorlás-hajó				Összesen					
	terhelt		üres		terhelt		üres		terhelt		üres		terhelt és üres	
	száma	tonna-tartalma	száma	tonna-tartalma	száma	tonna-tartalma	száma	tonna-tartalma	száma	tonna-tartalma	száma	tonna-tartalma	száma	tonna-tartalma
Magyar	7512	654.308	69	27.971	126	16.971	59	1.420	7638	671.279	128	29.391	7766	700.670
Osztrák	269	209.154	44	50.547	584	14.321	376	8.142	853	223.475	420	58.689	1273	282.164
Német	8	6.084	3	4.477	—	—	—	—	8	6.084	3	4.477	11	10.561
Olasz	180	82.246	3	2.140	549	25.871	273	10.537	729	108.117	276	12.677	1005	120.794
Francia	1	2.110	—	—	—	—	—	—	1	2.110	—	—	1	2.110
Spanyol	—	—	2	3.853	—	—	—	—	—	—	2	3.853	2	3.853
Angol	122	164.203	26	44.066	—	—	1	170	122	164.203	27	44.236	149	208.439
Norvég	4	2.324	2	2.459	—	—	—	—	4	2.324	2	2.459	6	4.783
Svéd	1	989	—	—	—	—	—	—	1	989	—	—	1	989
Román	—	—	1	636	—	—	—	—	—	—	1	636	1	636
Montenegrói	—	—	—	—	1	159	—	—	1	159	—	—	1	159
Görög	6	5.146	1	1.754	31	9.833	3	531	37	14.979	4	2.285	41	17.264
Török	—	—	—	—	3	140	1	54	3	140	1	54	4	194
Magyar	*7505*	*646.228*	*78*	*35.652*	*133*	*7.887*	*51*	*8.642*	*7638*	*654.115*	*129*	*41.294*	*7767*	*698.409*
Osztrák	*254*	*180.554*	*58*	*75.808*	*806*	*18.579*	*160*	*4.902*	*1060*	*200.133*	*218*	*80.710*	*1278*	*280.843*
Német	*9*	*9.433*	*2*	*1.128*	—	—	—	—	*9*	*9.433*	*2*	*1.128*	*11*	*10.561*
Olasz	*165*	*73.841*	*16*	*9.039*	*595*	*25.161*	*230*	*11.894*	*760*	*99.002*	*246*	*20.933*	*1006*	*119.935*
Francia	*1*	*2.110*	—	—	—	—	—	—	*1*	*2.110*	—	—	*1*	*2.110*
Spanyol	*2*	*3.853*	—	—	—	—	—	—	*2*	*3.853*	—	—	*2*	*3.853*
Angol	*118*	*168.398*	*28*	*37.611*	*2*	*1.285*	—	—	*120*	*169.683*	*28*	*37.611*	*148*	*207.294*
Norvég	*4*	*3.407*	*2*	*1.376*	—	—	—	—	*4*	*3.407*	*2*	*1.376*	*6*	*4.783*
Svéd	*1*	*989*	—	—	—	—	—	—	*1*	*989*	—	—	*1*	*989*
Román	—	—	*1*	*636*	—	—	—	—	—	—	*1*	*636*	*1*	*636*
Montenegroi	—	—	—	—	*1*	*159*	—	—	*1*	*159*	—	—	*1*	*159*
Görög	*1*	*1.754*	*6*	*5.146*	*19*	*6.363*	*18*	*4.976*	*20*	*8.117*	*24*	*10.122*	*44*	*18.239*
Török	—	—	—	—	*4*	*193*	—	—	*4*	*193*	—	—	*4*	*193*

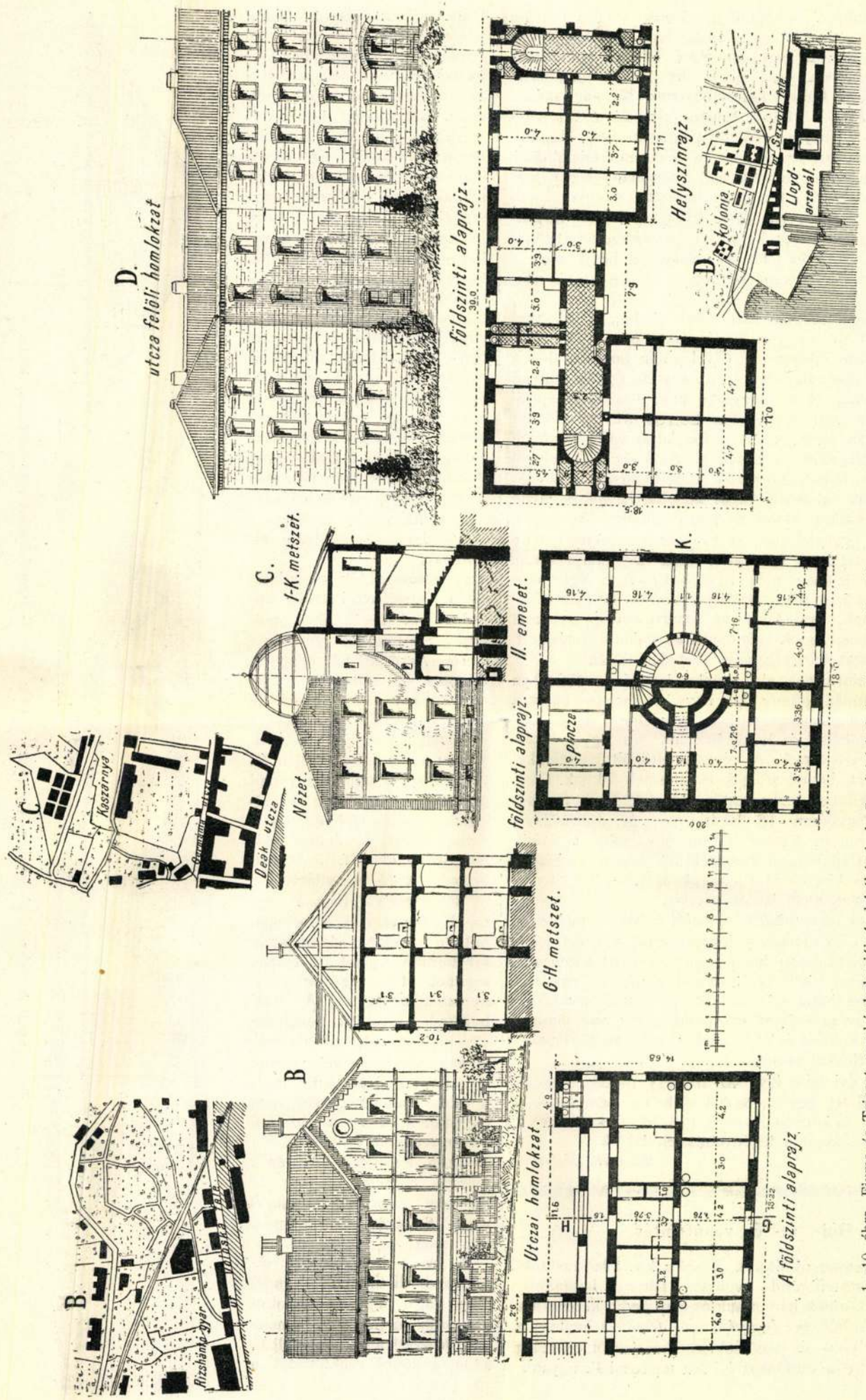

1—10. ábra. Fiume és Trieszt munkás-koloniái és lakóházai. A *B*-vel jelelt koloniát a m. kir. államvasutak létesitette. A *C*-vel jelelt koloniát a *Società per la costruzione di case operaie* épitette; ez is Fiumében van. A *D*-vel jelelt trieszti munkás-kolonia az osztrák-magyar Lloy dé.

A bért a munkások kéthetenkint fizetik, a bérre minden munkanap után 30 krt számítanak, ha a munkás beteg vagy szabadságon van, bért nem fizet. E humánus fizetési feltétel következtében, még az 1 frt 20 kr napibérrel díjazott munkás se költi el keresményének 25%-át lakásra.

Az 1—10. ábra közbülső helyszínrajzának *C*-vel jelölt részén állanak a fiumei előkelő polgárok által alapított *Societa per la costruzione di case operaie* munkáslakóházai. A 8000 m^2 építőtelken először hat, a torpedó-gyárnak már leírt munkáslakóházaihoz hasonlóan berendezett egyemeletes házat építettek. Egy ily ház 8050 frtba, a hozzávaló 394 m^2 építőtelek pedig 600 frtba került. A bér a befektetett tőkének $4^1/_2$%-ka (100 frt); ha a munkás a házat meg is akarja venni amortizációképpen még $3^1/_2$%-ot vagyis 170 forintot fizet.

A szóban forgó házakat már mind eladták. A társaság most azon fáradozik, hogy a Strada Germanián 6 kétemeletes munkásházat építsen. A *C*-vel jelölt helyszínrajzon a hat ház mögött már van is egy ilyen nagyobb épület; 360 m^2 területen áll, hozzá 54 m^2 nagyságú kert is tartozik; építőköltsége, a telek árát is betudva 20,100 frt. A földszint völgyfelőli részén két 100 m^3 férőjű lakás van, hegyfelőli részén pedig a pincéket rendezték el. Az I. és II. emeleten 4—4 lakást és fedett, körkerek világító-udvart találunk. A 105 m^3 férőjű lakásokat tágas konyha, egymásba nyíló két szoba, éléskamra klozet és pince alkotja. Mindegyik lakásnak külön bejárata van. Az évi bér a befektetett tőke $4^1/_2$%-a (90 frt); ha a munkás a házat megakarja venni, évi amortizáció fejében még $3^1/_2$%-ot, vagyis egy lakás után még 70 frtot fizet. A háztulajdonosok a vállalat nyereségében is részesülnek, úgy hogy az amortizáció és a kamat évről-évre csökken. Egyik tulajdonos se szavatol a másikért, mert a négy házat telekkönyvileg szétválasztották.

A m. kir. államvasutak első munkás-koloniáját 1894-ben a Strada serpentinán építette, két nagy kétemeletes ház van itt, mindegyikben emeletenkint 7 lakást találunk, melyeknek egyrésze egy szobából és konyhából áll, mindegyik lakáshoz éléskamara is tartozik. A két ház építőköltsége telekkel együtt 85,600 frt, benne szolgák és altisztek laknak. E két házon kívül 1895-ben még kettőt építettek; ezek 3 emeletesek s mindegyikben 18 lakás van; az építőköltség 154,000 frtra rugott. Ezeket is épp úgy, mint a másik kettőt a nyugdíjalap pénzén építették fel. Ezekben a házakban a szolgák és kisebb hivatalnokok a 120—300 forint lakáspénzüknek megfelelő lakást kapnak.

Triesztben csak egy munkás-koloniát találtam, melyet az osztrák-magyar Lloyd-társaság igazgatósága, a *C*-vel jelölt helyszínrajzban előtüntetett helyen épített fel. Itt a konzumtársaság lokalitásain kivül két 3 emeletes, négy 2 emeletes és egy 1 emeletes házat találunk. Ezeket a házakat a Lloyd hivatalnokainak nyugdíjalapjából építették fel; van bennük 245 szoba, 155 kabinet és 213 konyha; összesen 300 család mintegy 1800 lélekkel lakhatja.

Egy kabinet évi bére 38—40 frt, egy tűzhelyes szoba évi bére 44—66 frt, egy szoba és konyha évi bére 66—73 forint, két szoba és konyha évi bére 126 frt. A kabineteket és a tűzhelyes szobákat a legényemberek lakják.

Meissner Alajos.

2. Híd-, út- és vasútépítés.

Betonhidak betoncsuklókkal. A szász kir. államvasutaknak limbach—wüstenbrand-i vonalán három betonhidat építettek. Kettő közülök háromcsuklós, egy pedig kétcsuklós. Az építő *Windschild* és *Langelott* cég (Drezda mellett) a Leibbrand-féle ólom- és vas-csuklószerkezetektől eltérőleg betonból készítette a csuklókat is. Azt tapasztalták ugyanis, hogy az ólomlapok beton között — a cementtel való érintkezés következtében — hamar tönkremennek, miért is az ólomlemezek mindkét oldalán kőkockákat kell alkalmazni, a melyekhez aztán a beton csatlakozik. Ezeknek a nagy kődaraboknak beszerzése sziklás, köves vidéken nehézséggel nem jár, de a hová messziről kell hozatni a köveket, ott az ólomlemezes csuklók használata költséges. A vascsuklók ellen pedig az a kifogásuk, hogy a vas az időjárás befolyásának és a cementben levő oldható sók káros befolyásának igen ki van téve és e miatt szorgos felügyelet alatt tartandó, holott a tiszta betonszerkezeteknek éppen az a nagy előnyük a csak vasból készültek fölött, hogy jóformán semmi felügyeletet nem kívánnak, javításra alig szorulnak s mégis igen hosszú ideig eltartanak.

A betoncsuklók elrendezését a pleissebach-i vasúti viadukton az 1—2. ábra mutatja. Szerkezetük igen egyszerű. Az érintkező hengeres felszinek sugarainak nagysága annyira tér el egymástól, hogy a nyomást az anyagnak rugalmassága következtében 15 *cm* szélességben adják át. Ugyanilyen csuklókkal a fenti cég Berlin közelében (Friedrichsfelde és Hohenschönhausen közt) is épített már néhány év előtt ferde közúti betonhidat 25 *m* nyilással.

Megjegyzendő, hogy a nagy csuklóméretek elkerülése céljából a csuklók betonjának kiváló minőségűnek kell lennie, legalább 600 *kg* cm^2-kénti nyomószilárdsággal. A fenti hidaknál a csuklók felszinére egyenletesen megoszló nyomás 50 vagy 60 *kg* cm^2-ként; annak tekintetbevételével pedig, hogy a valóságban a megoszlás nem egyenletes, hanem az érintkező hengerfelszinek szélei felé csökken, a csuklók közepén a nyomás mintegy 75—90 *kg* cm^2-ként, a mi még mindig 6 vagy 8-szoros biztonságnak felel meg.

A mi a betoncsuklók elkészítését illeti, megjegyzendő, hogy míg a támasztó-pontokra vas, vagy megvasalt sablonokkal közvetlenül rácsinálják, addig a többi csuklótestet a

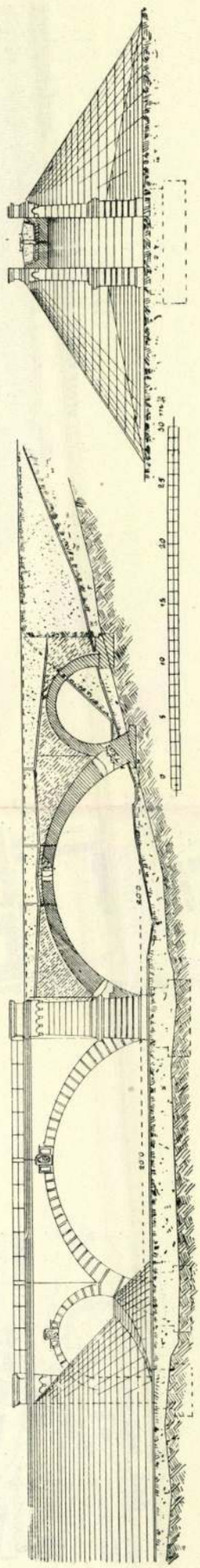

1—2. ábra. A pleissebachi betoncsuklós vasuti viadukt képe, hosszanti metszete és keresztmetszete.

Az eskütéri hid épitése és a belváros szabályozása.* Az eskütéri híd építését 1898 februárius havában kezdték el, még pedig a kereskedelemügyi miniszterium hídépítő osztályában készített tervek szerint. A híd merevítő tartókkal bíró egynyilású lánchíd lesz 290 *m* támaszközzel. A pillér és a lehorgonyzás közötti távolság 45·7 *m*.

Amint az 1—2. ábra láttatja, a hídpályát két, egymástól 20 *m*-nyire elrendezett lánc tartja.

Az első munkát a jobb- és balparti építőhelyek elkerítése alkotta. Az előbbinek területe 14,000 m^2, az utóbbié pedig 11,430 m^2. A láncszemek horgonyainak tartására való teherhordó kövek hosszúsága 2·8 *m*, szélessége 2·8 *m* és vastagsága 1·2 *m*; ezeket a lánc irányára merőlegesen helyezték el az alapfalazatban. A lánckamara alapzatának legmélyebb pontja 4 *m*-nyire van a Duna legkisebb vízállása alatt. A pesti oldal alapzatának falazata 10,000 m^3-re rúg.

Az alapzat a kemény kék agyagon nyugszik s hogy a lánckamarák szárazon maradjanak, annak mind a négy oldalára sürün egymás mellé vastartókat vertek be s ezek mögött 80 *cm* vastag agyagtömést létesítettek. A lánckamarák elkészülte után a vastartókat kihúzták. A két pillér alapzatának legmélyebb pontja a Duna legkisebb vízállása alatt 8 *m*-nyire van. A falazás pneumatikus nyomás felhasználása mellett vas-caissonokban történt. A balparti pillér alapfalazata mult év április és május havában, a jobbpartié pedig junius és julius havában készült el. A vízállás a szóban forgó időközben a lehető legkedvezőbb volt s amint a mellékelt tablázatból kitetszik + 3·7 *m*-nél magasabb nem volt.

A jobbparti pillér falazásakor nem történt semmi baj, azonban midőn 1898 október 2-án a budai lánc-kamara alapzatát készítették 38 R^0 hőmérsékletű bő melegforrás tört elő, mely a további munkálatokat megakadályozta. A bajon úgy akarnak segíteni, hogy ezt az alapzatot is caissonban készítik el és a forrás medencéje fölött oly nagy betonréteget készítenek, melynek szilárdsága megfelel 40 m^2 felszínű és 1·5 *m* vastag vaslemez szilárdságának.

A hídépítéssel lépést tart mind a bal- mind a jobbparti környék szabályozása a közmunka-tanács tervei szerint (lásd a 3-ik ábrát). A híd pesti feljárója a Kossuth Lajos-

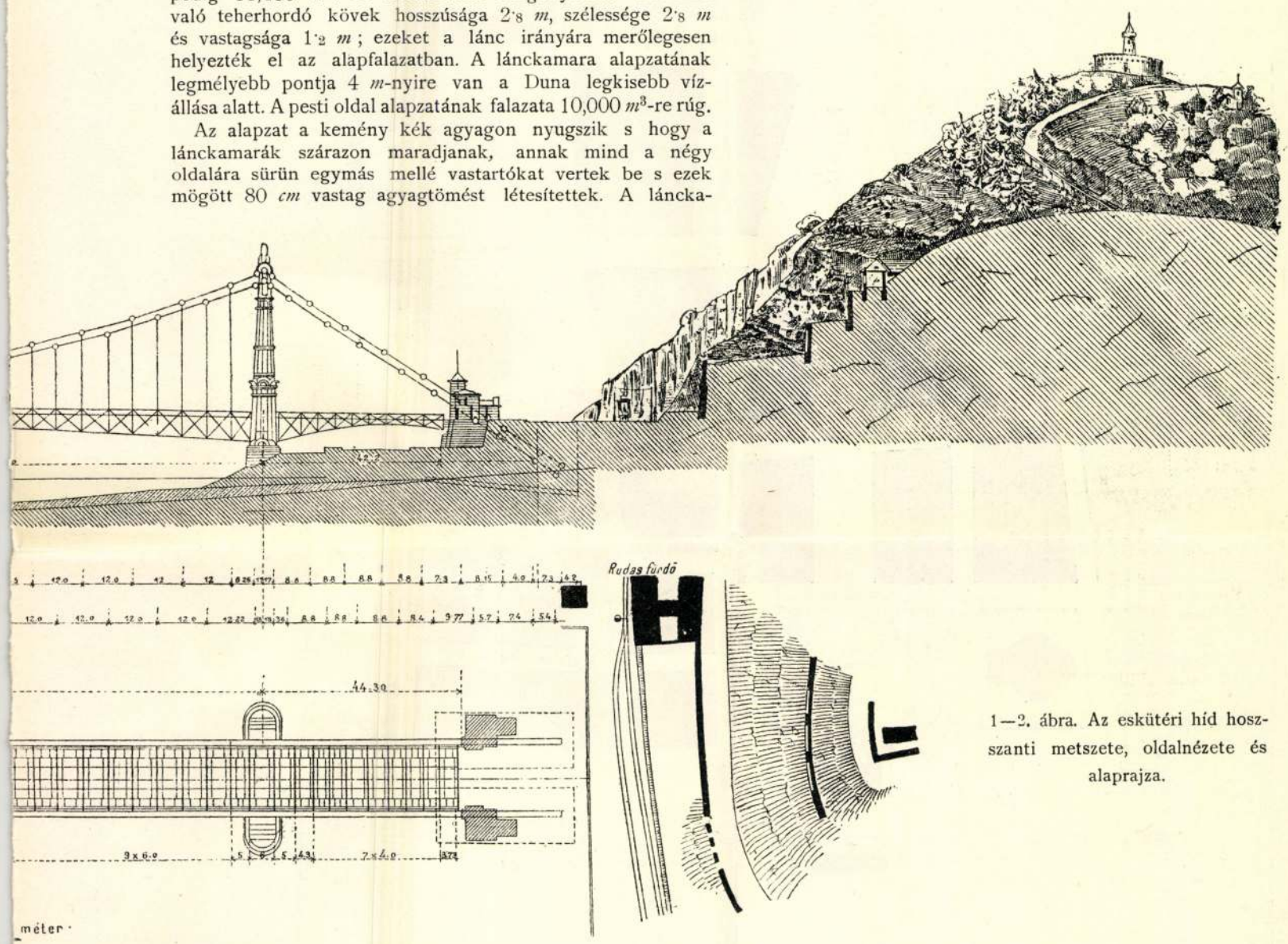

1—2. ábra. Az eskütéri híd hosszanti metszete, oldalnézete és alaprajza.

utcába nyúlik, a budai feljáró pedig a budai körútig ér. A szabályozás céljából lebontott házak helyén már több új palota emelkedik. Folyó év május havában a Kossuth Lajos-utcai Dreher-palotára és annak a városrésznek lebontására kerül a sor, melyet a Kígyó-, Sebestyén- és a Duna-utcák határolnak.

A budai hídfő környékének szabályozása elé nagy akadályt gördít a 100 *m* magas Gellért-hegy közvetetlen szomszédsága. Erre vonatkozólag elfogadott terv még nincsen. Sokan a citadella helyére hatalmas pantheont óhajtanak építeni s a hídfő környékének szabályozását ezzel összefüggően megoldani. Így lesz-e ez? a jövő kérdése marad. Az 1. és 3. ábrában a budai környék képét erre a megoldásra való tekintettel rajzoltuk meg.

Meissner Alajos.

* Az eskütéri híd építéséről a jövőben többször számolunk be kisebb-nagyobb közlemények alakjában. Első ilynemű cikkelyünk a mult évi folyamban (XXXII. kötet 105. oldal) jelent meg.

A szerkesztőség.

Meissner Alajos

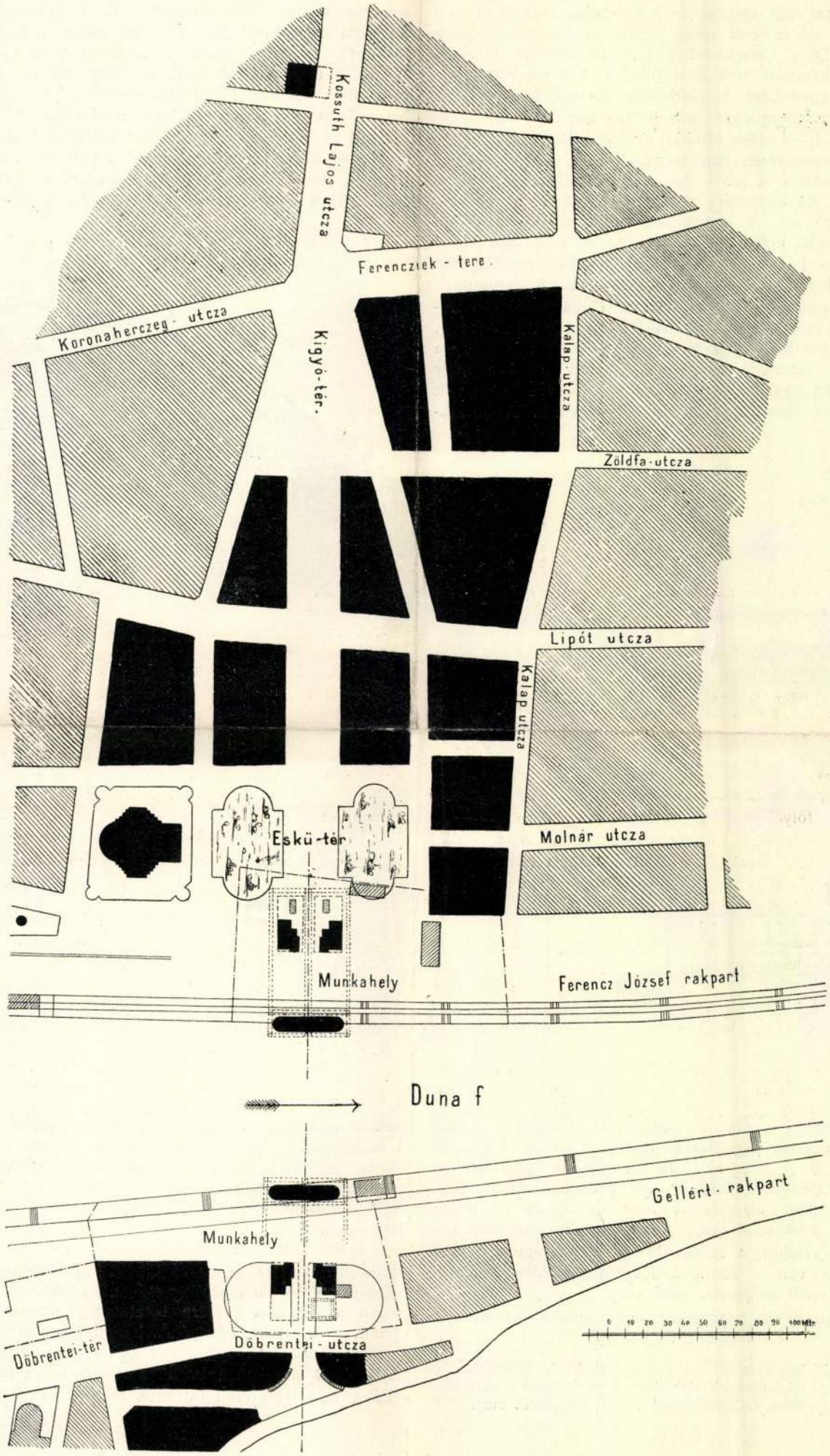

3. ábra. Az eskütéri híd helyszinrajza és környékének rendezése.

MMÉE Közl. 1899.

amerikai feltalálók szokták tenni, főképpen, ha jövedelmező találmányról van szó.

Különben a philadelphiai automata-társaság felülmulta Edisonékat, mert annak automatái, ha az ember követte jelmondatukat, mely szintén a *drop a nickel* (dobj be egy nikolt) jeles felhívással kezdődött és a hídjára állt, nemcsak zenedarabot hallatott, hanem karton darabkát is hullatott ki, melynek egyik oldalán az ember súlyát láthatta felnyomtatva az az napi kelettel, a másik oldalon pedig egész jövendője volt ékes rigmusokban elmondva.

Hogy az amerikai szereti a tisztaságot is, azt mutatja azon körülmény, hogy majdnem minden útcasarkon van egy-egy cipő- és ruha-tisztitó alkalmatosság.

Nagy szék ez, melybe belehelyezkedve, olasz aboriginesek avagy példájukon kitanúlt szerecsenek egy nikolért szépen kifényesítik a cipőt és leseperik a ruhát.

Ezt is kis villamos mótorral hajtott automata végezte az elektromos kiállításon.

Kényelmes székbe helyezkedve, kellett a nikolt a kijelölt nyilásba ejteni és erre forogni kezdett elektromótortól hajtva egy körkefe, alulról felnyúlt a cipőmázos kefe is és 2—3 perc alatt fényesre volt tisztitva a cipő. Látogatott napon a készüléket persze alig lehetett megközeliteni.

Hálátlanságot követnénk el, ha a villamosság gyakorlati alkalmazásának nevelő anyjáról, a telegráfról és annak újabb erős csemetéjéről a telefonról még néhány szóban meg nem emlékeznénk, annál is inkább, mert ezek, mint szellemi életünk kiváló és leggyorsabb közlekedő eszközei odaát a tökéletesség nagy fokán állnak és noha a kiállitáson is valami teljesen újat be nem mutattak, mégis igen szép és átalános érdekü részleteket képesek felmutatni.

A telegráfot magántársulatok kezelik és sokszor a versengés is egész csodálatosig menő elhatározásokra viszi a társulatokat. A mint a hajóról kiszálunk, egész sereg ügynök veszi körül az érkezőt, kinálva blanquettáit, melyen esetleg 1 centtel olcsóbban lehet megsürgönyözni a szerencsés megérkezést, mint a másiknál.

A város minden szállójában és nagyobb nyilvános épületében ott zörög a telegráfgép, de nem hiányzik a telefon sem. A nagyobb szállóban ott van a két főversengő, a *Western Union* és a *Postal Telegraphe Cy.* Miután a táviratot magát odaát nem olvassák papirszalagról, hanem csak a kopogás után hallásból veszik fel, persze egyszerű gépeket használnak, melyek erősen csengenek. Ha azután a két társulat együtt van, valóságos versenygést fejtenek ki, hogy gépük hangosabban zörögjön. Betűnyomtatós gépeket nem használnak, helyette egy szál dróton a nagyobb forgalmat úgy bonyolítják le, hogy azon kétszeres vagy négyszeres levelezést folytatnak. A nagyobb hivatalokban a táviratot a kopogás után nem irja a vevő tiszt, hanem az előtte levő Remington avagy Yost-féle irógépen kényelmes nekiereszkedéssel kopogja le a befogott blanquettára. Ugy, hogy azért a cimzett telegramját mégis könnyedén olvasható nyomtatott betükben kapja.

A nagyobb hivatalokban áramforrásnak nem használják többé a különböző folyadékon alapúló elemeket, hanem akkumulátorokat és dinamókat alkalmaznak. Az akkumulátorokat csak újabban kezdik használatba venni, de mivel gondos kezelést kivánnak, eddig nem igen lelkesedtek értök. A városi villamos vezetékből töltik őket.

Nagyban elterjedt a dinamók használata. Rendesen 3 sort tartanak. Az egyik a pozitiv, a másik a negativ áramot adja, a harmadik a tartalék. Egy-egy sorban a különféle feszültség fokozatok nyerésére 5 dinamó van 75 *volt* feszültséggel egyenkint. A kapocs feszültséget vastag szálú izzólámpásokkal fokozzák le a készüléknél éppen szükséges mértékre.

A nagy hivatalokban még igen érdekes a telegramoknak a rendezőtől az egyes gépekhez való szállítása és megfordítva. Ezt apró végtelen drótkötéllel vontatott szekérkék végzik. A végtelen drótkötelet elektromótor folyton körben forgatja, a kocsik pedig gyenge nikolozott vaslemezkéken, mint síneken futnak. A mint a szekérke rendeltetési helyére jön, megfelelő magasságban lévő kiálló orra, a kiálló horoghoz ütődvén, lekapcsolódik a drótkötélről és mellékvágányba jut, a hol megakad.

A nagy távolságok és az igen élénk kereskedelem folytán természetesen a forgalom óriás, és magának a Western Union társulatnak 320.000 *km* vonala, ezen 1,200.000 *km* drótja van 21.000 állomással, melyen 62,000.000 db táviratot adtak le 1892-ben.

Igen szépen van kifejlődve a telefonügy is. Így a keleti részekre már azt mondják, hogy ott az emberek beszélő távolságban laknak egymástól. Ugyanis ezen néhány keleti államban van a lakosság fele összpontosulva és miután ott minden jelentékenyebb helyet a nagy városokkal telefon köt össze, némileg igazolt a fenti állítás.

A nagy összekötő vonalak, noha azok faoszlopokon és üveg szigetelővel bronzdrótokból teljes fémkörökkel készülnek, a régi telegráffal szemben haladást mutatnak, mert nagyobb szilárdsággal épülnek. Még a szabadban is az egyik oszlop feje drótkötéllel a szomszéd oszlop tövéhez van kötve, hogy így az egész oszlopsornak nagyobb állósága legyen.

Ottlétemkor kétszer megesett, hogy New-York 18 óráig telegráffal nem volt megközelithető, mert a vihar kidöntötte az oszlopokat, míg a telefon rendben működött. A nagyobb városokban, mint már említettem, az összes vezetékek és így a telefondrótok is rendesen kábelekben haladnak s ezekből itt-ott az egyes ereket a ház tetőről osztják szét. Chicagó belső részeiben, a hol egy-egy házkoloszusban sok az előfizető, a kábellel egyenest a pincébe mennek és onnan a kis udvarokon át mennek be az előfizető lakásába. Miután minden berendezés teljes fémkörrel dolgozik, egymást természetesen keveset zavarják. Noha a használt készülékek az egész Egyesült-Államokban egyenlők és lényegileg nem igen térnek el a mieinktől, nálunk erőteljesebb a beszéd, minek oka az amerikai felületes vezeték-izolálásban rejlik.

Bár közös elvek szerint, de mégis igen nagy változatosságot mutatnak fel a központok berendezései és néha csodálatra ragadó, mily egyszerü eszközökkel érik el a legbonyolultabbnak látszó feladatokat is.

Így tudjuk, hogy a központok feladata az oda befutó előfizetők vonalait az illetők kivánsága szerint más és más összeköttetésbe hozni. Ha tehát egy kezelőre a központban 100 előfizető van bízva és ő csakis az ezektől kivánt összeköttetéseket létesiti, mégis a többi 4900 avagy 5900 előfizetőnek is, mint a mennyi még egy központban egyátalában nagyobb zavar nélkül elhelyezhető, a keze ügyében kell lenniök, hogy így előfizetőinek bármelyikét a többiekével összeköthesse.

Nos ez a feladat kisebb fele, a nehezebb ott volt, hogy módját kellett ejteni annak is, hogy ha egy kezelő a sok közül egy vonalat a másikkal összeköt, akkor a többi mind ezt valamiképen lássa, nehogy ők még egy harmadikat, esetleg negyediket is kössenek a 2 egymással beszélőhöz és igy azokat megzavarják. Eddig ezt úgy tudták meg, hogy az összeköttetés adásakor egy harmadik, különben szigetelt drót, mely egy és ugyanazon

előfizető összes kapcsolóit összekötötte, az egy helyen történt kapcsoláskor szinte a külső vezetékkel jött fémes érintkezésbe és így bárki más, ha kapcsolni próbált egy mérő telepből a vizsgáló dróton át zörejt, az ugynevezett *ki*-ket hallotta, jeléül annak, hogy e vezetéket lefoglalták. Ámde ezen *kik*-et már a beszélők is hallották. Jelenleg ezt akképen eszközlik, hogy a kapcsoló dugó külső része a kapcsoláskor egy drótot vele párvonalasan haladó telepdróttal hoz érintkezésbe és így egy és ugyanazon előfizető összes kapcsoló helyén egész külön kört zár, melyen minden kezelő a nélkül, hogy a beszélőket zavarná, meggyőződhet arról, hogy a kivánt vezeték el van-e foglalva?

Ujabban, mióta kizárólag teljes fémkörökre mennek át az elfoglaltság jelzése igen egyszerüsül, mert az ily vezetékeknél a központokban az összes kapcsoló helyek csak elágazásban fekszenek és így minden további zavarás nélkül lehet bármely vezetéket meghallgatni. A párvonalas kapcsolást átalán minden részre kiterjesztették.

Minden előfizető vezetéke egy számjelzőn fut át a központon. Ha az előfizető a központot csengetéssel felhívja e számjelző lapja leesik és a szám a hívás jeléül látható lesz. E számlapot eddig a kezelők, további zavarok kikerülése végett, kezükkel nyomban visszavezették. Jelenleg ezt is az összeköttetés adásakor zárt külön helyi kör árama végzi, mi nemcsak gyors, hanem takarékos is, mivel a kezelő izgatott lévén, sokszor nem a legkiméletesebben bánt a jelző lapokkal.

Érdekes és meglepő egyszerü berendezés a központokat összekötő vezetékek elfoglaltságának jelzése. Ha egy városban több központ van, ezeket is természetesen 30—40 dróttal kötik össze, melyek persze ismét minden kezelő kezeügyében kell, hogy legyenek. Ámde a kezelőnek már eleve látnia kell, hogy melyik van már elfoglalva és melyik nincs, mert arra nincs ideje, hogy sorra próbálgassa őket.

E célból minden kapcsoló felett kis ablakocska van. Ezen, ha a kapcsoló vezetéke nincs elfoglalva elektromágnes fehérre festett végső lapja látható. A mint valamely kezelő a vezetéket felhasználja, dugójával helyi áramkört zár, melyben minden kezelő előtt ezen vezeték kapcsolója felett lévő említett elektromágnes van. Ez ekképen áramot kapván, az alatta lévő és pirosra festett vasbádoglapocskát magához felvonzza és így már most az ablakocskán látható piros színből mindegyik kezelő tudja, hogy a vonal el van foglalva.

Számos elmés szerkezettel találkoztam, de részletesebben most már mindegyikkel nem foglalkozhatunk.

Noha az Egyesült-Államokban több mint félmillió telefon-készüléket használnak, azért senki sem mondhatja, hogy van telefonja, mert azt megvennie senkinek sem lehet, legfeljebb bérelhet egyet, a telefon szabadalmakat biró *Bell Telefon* társulattól, melynek a többi telefontársulatok is csak engedményesei.

Itt van a legszebb monopolium előttünk. De nemcsak ez oka a telefon drágaságának, a magántulajdonosok nagy követelései ingatlanuk igénybevétele miatt, valamint a sok állami és városi díjak is hozzájárulnak ehhez. Így New-Yorkban egy telefon-állomás évi bérlete 240 dollár, vagyis több, mint 500 frt. Öt perc beszélgetés New-Yorkból — Chicagóba 9 dollár, tehát mintegy 23 frt, de a Yankeenek ez sem oly sok.

Ha az itt röviden összefoglaltakra egy visszapillantást vetünk, lehetetlen be nem látnunk, hogy mennyire igaza van *Preece*-nek, midőn azt mondja, hogy az amerikai tanulmányút hasonlít az akkumulátor megtöltéséhez. Az ember eszmékkel szedheti ott magát meg és ha sokat elütő társadalmi rendünk miatt azokat közvetetlenül átvennünk nem is lehet, de sok hasznosat merithetünk és asszimilálhatunk a mi viszonyainkhoz.

Odaát az egyén szabadon fejlődik, a mit tesz és teremt, magának teszi és ez az öntudat nagy önbizalmat is ad neki. Nem támaszkodik senkire, nem is vár mástól sokat, minden tettét, lépését mérlegeli és csak akkor teszi, ha jó következményeket várhat tőle.

Nem épít az évszázadoknak, de minek is, hisz jobban ismeri a tőke természetét, az mozgékony. Olcsón és jól akar kihasználni minden alkotást. Akkorra, mire a vállalat kifizette magát úgyis jobbat lehet már készíteni, mert halad minden, de haladnia kell főképpen a technikának, mely mint minden természeti tudomány csak gyermekkorát éli.

Sok ily eszme fér reánk, mert hiába szeretünk némileg konzervatívek lenni. Azért, a ki eszmekörét bővíteni óhajtja, annak Amerika felkeresését a legmelegebben ajánlhatom, de ezenkívül is nekünk mindig nagy hasznot hajthat, ha a technika fejlődését Amerikában élénk figyelemmel kisérjük; mert ha boldogulni óhajtunk, ha az átalános gazdagodás sokáig elzárt útján előre akarunk jutni, nekünk is még kissé amerikaiasabbnak kell lennünk.

Nem zárhatom be közleményemet szebben, mintha ez úton is azon valóban szeretetreméltó és végtelenül lekötelező szíves kalauzolásért, melyben az amerikai kollegák mindenkor részesítettek, forró köszönetem fejezem ki; oly kellemes meglepetés ez, a többnyire elfogult európainak, hogy egynémelykor a legmerészebb technikai alkotásnál is jobban meglepi.

Munkás lakóházak Lüttichben és környékén.

Meissner Alajos-tól.

Legelőször Angolországban hozták meg azt a törvényt, hogy minden gyártulajdonos munkásainak célszerű, előirás szerinti és az egészség szabályainak megfelelő elhelyezéséről gondoskodjon.

Nincs is sehol oly sok egyesület és egyesületi ház mint Londonban és legközelebbi környékén, a melyek bő eszközökkel rendelkezvén, kiváló gondot fordítanak a munkások számára elegendő és a viszonyoknak megfelelő lakások építésére.

Másképpen állott a dolog Belgiumban. Noha e kis ország a kontinens összes államait műszaki téren jóval felülmulta, vezéremberei megfeledkeztek arról, hogy egészséges, szorgalmas és állandó munkásosztályt neveljenek. Ennek következtében e szép és gazdag országban megszűnt a csendes áldásthozó munka, sőt a szomszéd országokban felmerülő elégedetlenség is többnyire a belga munkás mizeriákra vezethető vissza.

Manapság a viszonyok Belgiumban is javultak, ott is

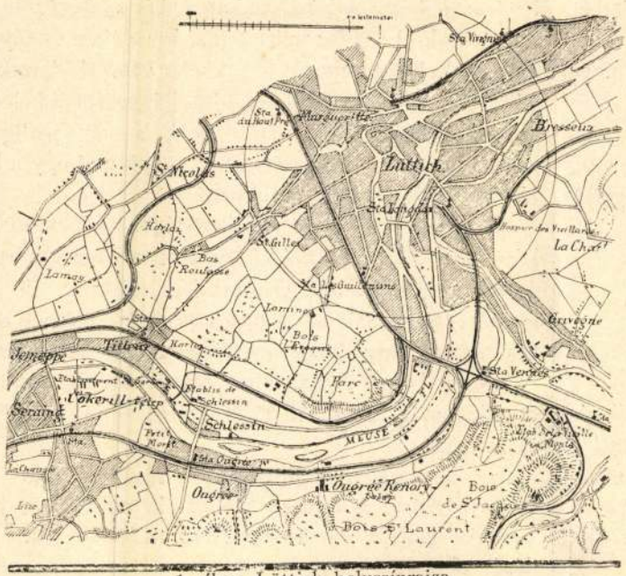

1. ábra. Lüttich helyszínrajza.

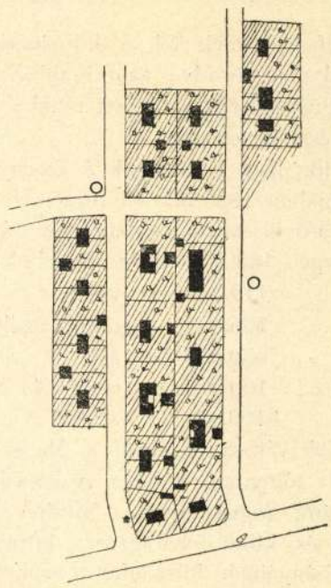

5. ábra. Az ougrée-renory-i munkástelep helyszínrajza.

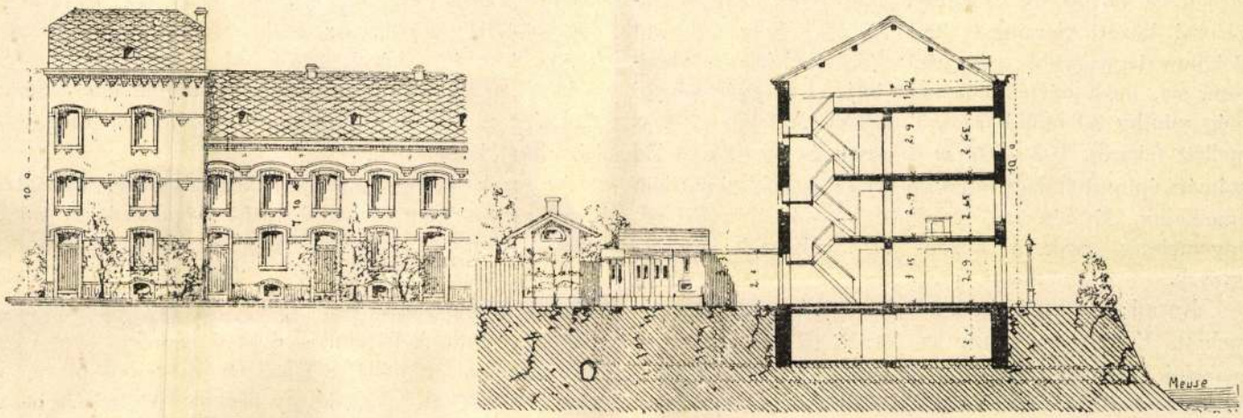

Sütő kemencék.

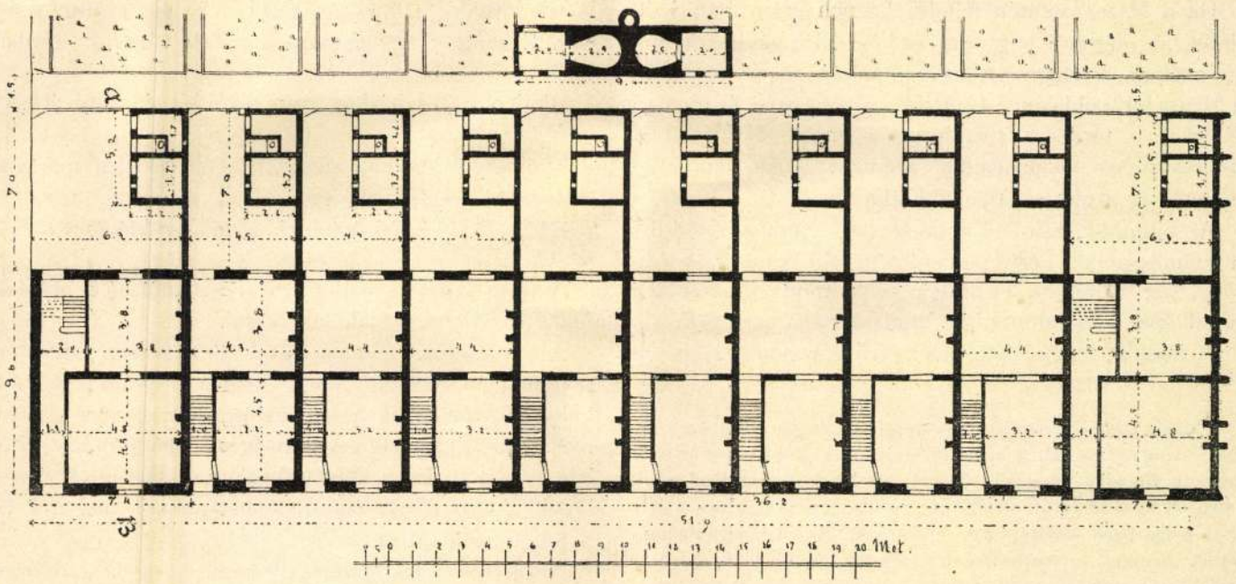

2—4. ábra. A *Société anonym Cockerill* munkáslakóházai Seraing-ben.

Utcáról nézve. Földszinti alaprajz. *AB* metszet.

oly férfiak lépnek fel, a kik iparkodásuk hálátlan voltával nem törődve, azon munkálkodnak, hogy a szorgalmas munkásnak a végzett munkából őt jogosan megillető részt biztosítsák.

Kiváltképpen Lüttichnek és környékének nagy gyárcentrumában 1885 óta sok dicséretre méltót létesítettek.

A lüttichi tartományban vannak Belgium legelső ipartelepei. 1889-ik évben termeltek:

119.000	*t*	vasat,
136.000	»	öntött acélt,
50.000	»	sínt,
100.000	»	cinket és cinklemezt,
4,100.000	»	szenet.

Lüttich városa (1. ábra) a Maasz mellett fekszik és 140.000 túlnyomó részben vallon lakosa van. Lüttich kezdetétől fogva egyike Európa legiparüzőbb városainak és korai felvirágzását környéke kiapadhatatlan kőszénbányáinak köszönheti; ezeket már 150 év óta művelik.

Főiparága a fegyvergyártás, 1889-ben itt 374.000 db puskát és 44.100 db revolvert gyártottak. Lüttich elővárosai között Seraing-t illeti az első hely. Itt van Belgium legnagyobb gépgyára; *Jahn Cokerill** alapította azt, most névtelen társulat bírja. Évi gyártmányai még mindig 30 millió frankra rúgnak. A telep a Maasz mellett fekszik; 102—102 *m* hoszszu és 25—25 család számára épített két nagy munkásháza a Maasz folyó partjain emelkedik. E két ház, a mint a 2—4. ábra láttatja, egyemeletes, csak a közép- és saroksorok kétemeletesek.

Udvarral és melléképületeivel 20 ház van egymás mellett. E mögött látjuk az összekötő útat, az egyes családok számára kihasított kerteket s végül a sütőkemenczéket. Az egyemeletes házakban egy-egy család a kétemeletesekben két-két család lakik, egy lakás havi bére 12—15 frank.

Ha a Maasz mentén felfelé, Lüttich irányában haladunk, az ougrée-i nagy vas- és kőszénbányákhoz jutunk. Itt találjuk az Ougrée-Renory munkás-telepet (5. ábra), a Maasz jobb oldalán, a Lüttichbe vezető parti út mentén. E telep a társaság tulajdona, a mely azt kizárólag munkásai és alkalmazottai számára szánt lakásokul építette és azoknak adja ki bérbe.

Az ougrée-i szén- és kohótársulat, a midőn 1876-ban a munkásainak bérbe adandó házak építését kezdte meg, azt határozta el, hogy ezek mind egészségügyi, mind építészeti tekintetben mintaszerűek legyenek.

A társulat nagy építő-telek felett rendelkezvén, azt határozta, hogy a lakóházakat a káros kigőzölgésekkel telt művektől $^1/_4$ *km*-nyire patak közelében és oly helyen építi, a hol a terepnek 9% esése van. A házakat úgy állították, hogy az uralkodó dél-délnyugatról keletre fújó szelek azoknak hátsó részét érjék, a nap pedig a házaknak csak homlokzatát süsse, a nélkül, hogy a lakások túlságos felmelegedését okozná.

Az egyes épületeket a lehetőséghez képest különféleképpen csoportosították: Egy sorban és szétszórtan, két és három házból álló csoportokat találunk, de vannak egyes családházak is. A házcsoportok építészeti diszítése különböző, úgy hogy e telepen alig találhatunk két egyforma házat. A házakhoz mindenütt elegendő levegő és világosság férhet, mert szabad elő- és hátsóhomlokzatuk van.

A házaknak mühlhauseni mintára való négyes csoportosítását gondosan mellőzték, mert ez a jó szellőztetést gátolja és a szemétnek a házak előtti lerakodását okozza.

Minden egyes lakóház körül kert van, melynek legkisebb kiterjedése 300 m^2, de nagysága gyakran a 450 m^2-t is megüti. Az utak szélessége a kerítések között 8 *m* és a házak között 24 *m*.

Mivel nagyobb és kisebb gazdaságok létesítésének szüksége merült föl, a lakosztályok számát illetőleg, több házmintát készítettek.

Az egyik házmintának két lakosztálya van földszinten, kettő az emeleten és ezeken kivül padláskamrával és padlással bír. (6—9. ábra)

A másik minta szerint van a földszinten és az emeleten egy-egy szoba és ezeken kivül egy padláskamra. (10—11. ábra) A házak pincével is bírnak.

Mindkét házmintánál a lakosztályok legkisebb nagysága 16-, ritkán 11-, de gyakrabban 19 m^2. A házak egyharmadát úgy építették, hogy azokat albérlőknek is kiadhatják. E célból elkülönített 18 m^2 nagyságú szobával bírnak, a melyet falak három részre osztanak. E kamrák egy embernek valók, férőjük legalább 18 m^3.

Minden egyes házhoz egy disznóól és egy árnyékszék tartozik.

Nyolc-nyolc háznak sütőkemencéje és elegendő vizet szolgáltató forrás-kútja van.

Eddigelé 39 házat építettek, a teljesen kiépített telepen 87 ház lesz.

A telep közepén a könyvtárt és tantermet magában foglaló épületet fogják elhelyezni.

A kerítéseknél a társaság a Belgiumban dívó élősövényeket mellőzte, mert azoknak gondozása igen költséges, mellőzték a karósövényeket is, mert gyorsan rothadnak, úgyszintén a költséges és nagy helyet elfoglaló fafalakat. Ezek helyett kőalapon álló öntött vasoszlopokkal tartott oly fakerítést használnak, melynek fája a földet nem érinti.

A kétszobás lakóházért 15 frank, az egyszobás házért pedig 12 frank havibért fizetnek.

A telep szabályrendeletének pontos betartását ellenőri-

* *Jahn Cokerill* 1790-ben Haslingtonban Angolországban született, fivérével a Lüttich melletti Seraingban nagy gépgyárat létesített, Francia-, Spanyol-, Német- és Lengyelországban körülbelül 60 kőszénbányát, vasművet, posztó- és üveggyárat nyitott és a belga bank főalapítóinak egyike volt. Az első belga munkásházak (Seraing) az ő előrelátására vallanak. 1839-ben összes belga vállalatait liquidálván, mint szegény megtört ember 1840-ben Oroszországba ment, hogy ott új életet kezdjen, de itt csakhamar meghalt.

zendő, minden hónapban hivatalnokot küldenek ki; ez a tapasztaltakat könyvbe vezeti be, melynek minden egyes lapja egy-egy háznak felel meg. A szabályrendelet főbb pontjai következők.

nyoktól függ és az igazgatóságtól bármikor megállapítható.

Tilos a társulat beleegyezése nélkül albérlőket fogadni, korcsmát nyitni, a homlokzatokat és falakat

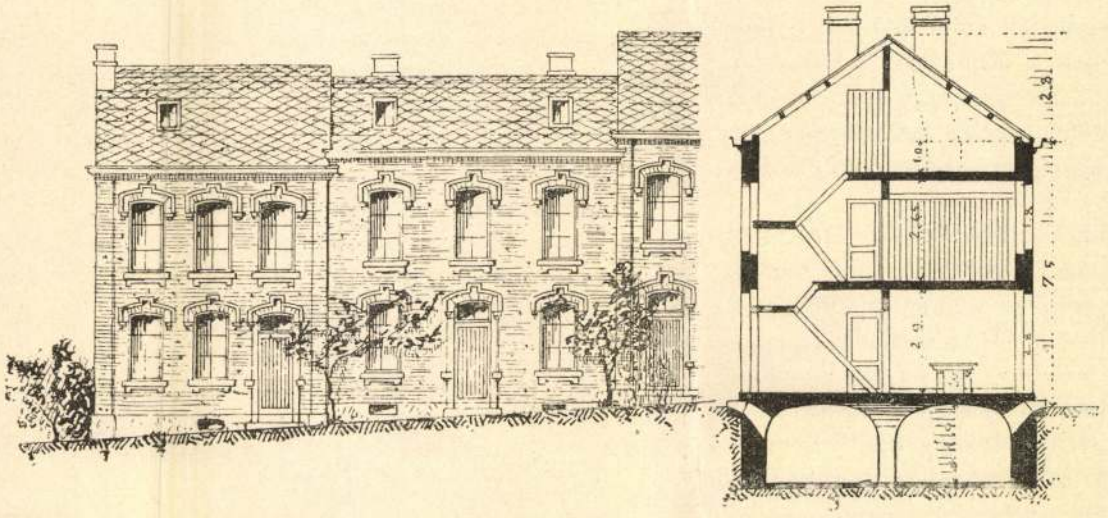

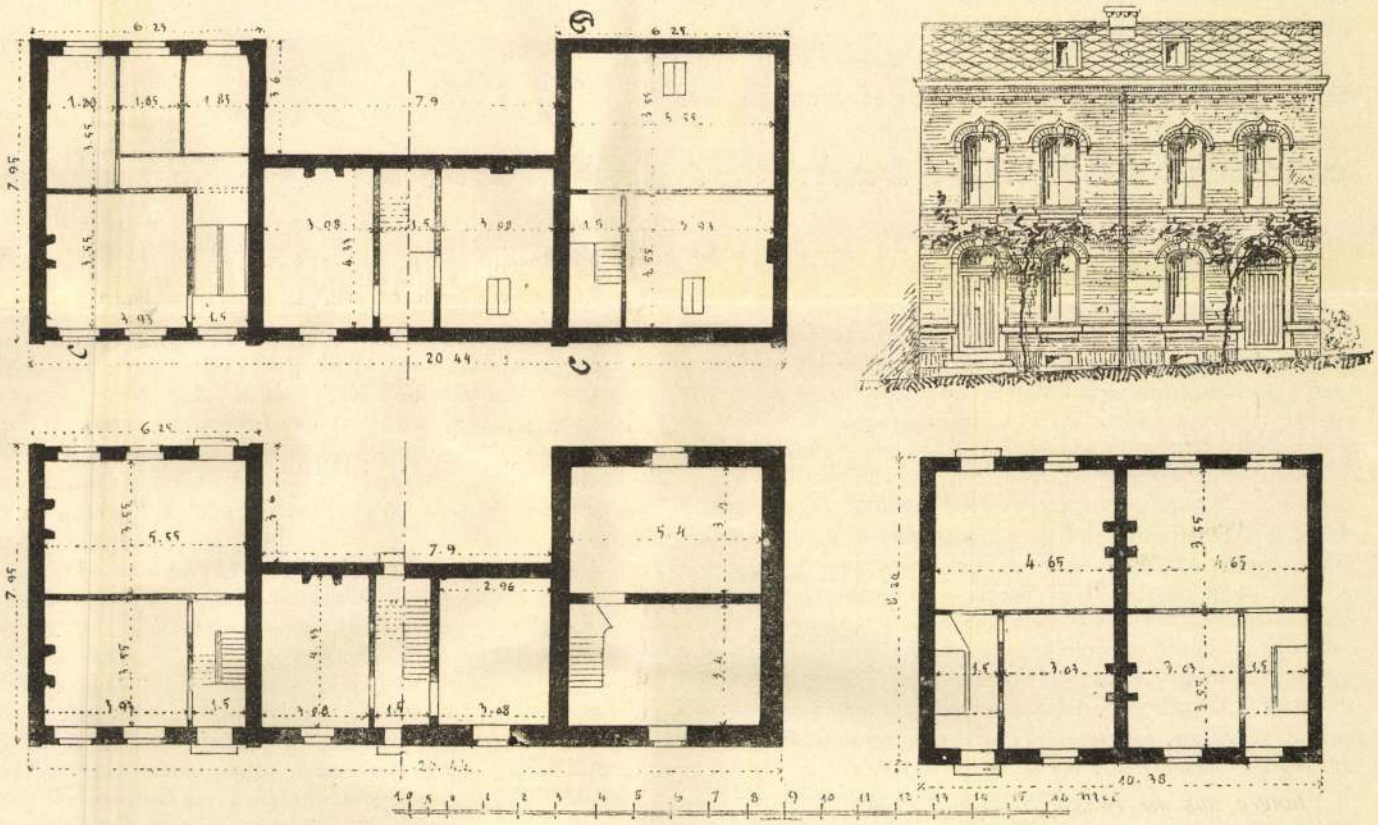

6—11. ábra. A *Société Ougrée* munkás-lakóházai.

Csoport három házból.

Utca felöli nézet.
Első emelet alaprajza.
Földszint alaprajza.
CD metszet.
Padlás alaprajza.
Pince alaprajza.

Csoport két házból.

Utcafelöli nézet.
Földszinti alaprajz.

A házakat havonkint adják ki bérbe a társulat munkásainak.

Ha a munkás az illető művekben a munkából kilép, a lakást egy hóval utólagosan el kell hagynia.

Egy bérlő sem adhat idegen munkásnak lakást. A lakásokban elhelyezhető munkások száma a térviszonyoktól függ és az igazgatóságtól bármikor megállapítható.

Tilos a társulat beleegyezése nélkül albérlőket fogadni, korcsmát nyitni, a homlokzatokat és falakat tetszés szerint bemázoltatni, tárgyakat a házak előtt lerakni és fészereket emelni.

A bérlők rosszakaratából vagy vigyázatlanságából eredő rongálásokat, a bérlők költségén állítják helyre.

Minden év szeptember 1-én 15—20 jutalomdíjat osz-

tanak ki a legjobban gondozott házak bérlői közt, mely a család állománya, a gyermekek és az albérben álló munkások számához képest 20—15 illetve 10 frankra rúg.

Nemcsak az egyes gyáraknál, hanem Lüttich város közvetetlen környékén is találunk egész városrészeket, melyek csak a munkásosztálynak szánt lakásokkal biró épületekből állanak. Ilyenek a Rue des Wallones-on és környékén álló házak, a melyeket a *Societé Liegeoise des Maisons Quvrieres* kisebb részben bérbeadásra, nagyobb részben pedig törlesztésekre történendő eladásra építtetett.

Ezeknek az építkezéseknek indító oka az 1870-ben uralkodott kolerajárvány volt, mely kivált Lüttich munkásosztályait nagyban pusztította. Ekkor szakférfiakból álló bizottság a város tanácsa elé terjedelmes memorandumot terjesztett, a melyben új, javított munkásházak építése céljából társulat alakítását javasolta, a költségek fedezésére a város jótékonysági berendezéseinek bevételeit, kórház- és szegényház alapítványait ajánlotta, mert a város jobb egészségi viszonyai leginkább ezeket érdeklik.

E házakat, a melyek terjedelmükhöz képest 3500—6200 frankba kerülnek, az említett társulat az alanti kimutatásban kitüntetett törlesztő feltételek mellett építi, illetve adja el:

A ház építő költségei frankban	Kamat	Havi törlesztés frankokban	A törlesztés tartama
3500 frank	4½ %	25	17 év 3 hó
3500 «	«	30	13 « 2 «
3600 «	«	25	18 « 2 «
3700 «	«	25	18 « 10 «
3800 «	«	25	19 « 8 «
3900 «	«	25	20 « 7 «
4000 «	«	25	21 « 6 «
4000 «	«	30	16 « 1 «
4200 «	«	30	17 « 3 «
4500 «	«	25	26 « 11 «
5000 «	«	35	17 « 10 «
5500 «	«	40	17 « 2 «
5900 «	«	40	18 « 9 «
6000 «	«	40	19 « 3 «
6100 «	«	45	16 « 5 «
6200 «	«	50	14 « 5 «

VEGYESEK.

A gőzkazán-robbanás fogalma. A *Königl. Preussische Technische Deputation für Gewerbe* ez év január 17-én beterjesztett jelentésében a gőzkazán-robbanást így értelmezi: Gőzkazán-robbanás alatt a gőzkazán falainak a gőznyomása következtében történt oly mértékü szétválása értendő, hogy e miatt a gőzkazán üzemének hosszabb vagy rövidebb ideig szünetelnie kell. Ezt az értelmezést a *Königl. Sächsische Deputation* fogyatékosnak tartotta, mert hiányzik belőle a legfontosabb dolog, t. i. az, hogy a kazánfalak szétválása esetén kiáramló gőz és víz feszültsége a kazánban és ezen kívül rögtön kiegyenledik. A hozzáértő technikus azonnal fölismerheti, vajjon a kazánfalak szétválása esetén a feszültség rögtön egyenledett-e ki vagy sem? tehát könnyen meg is állapíthatja a kazánrobbanás esetét. Ezért a nevezett bizottság a következő értelmezést ajánlja: *Gőzkazán-robbanás alatt a gőzkazán falainak a gőznyomás következtében történt oly mértékü szétválása értendő, hogy a gőz és víz feszültsége a kazánban és a kazánon kívül azonnal kiegyenledik. (Mittheilungen aus der Praxis des Dampfkessel- und Dampfmaschinen-Betriebes* 1894. évf. XVII. kötet 13. száma. 247—248. old.)

E.

Aerodromikus vasút. *Langley, Hiram Maxim, Wellner* és *Martin* kisérletei megmutatták, hogy a vízszintesen mozgatott vízszintes sík a levegőben való leszálláskor sokkal nagyobb ellenállásra akad, mintha függőlegesen állana. Ha e sík oly hajlásu, hogy elülső éle magasabb mint hátsó éle, emelkedésre irányuló erő lép föl és kellő munka felhasználása esetén a sík tényleg föl is emelkedik.

Ezekből kiindulva, *Chase* és *Kirchner* amerikai szerkesztők uj indítókészüléket eszeltek ki vasútak számára. Azt állítják, hogy a levegőlapátok mozgásából származó elvek alapján szerkesztett vasútjuk óránként 240 *km*-es abszolut, de legalább 200 *km*-es átlagos sebességgel mozoghat.

Ennek a sebességnek elérésére mindenekelőtt minden pályagörbület kiküszöbölendő, mert a röpitő-erő oly nagyra emelkednék, hogy a járómü okvetetlenül a pályából kizökkene. A pályatest tehát egyik állomásról a másikra egyenes volna, bármilyen emelkedések és lejtők is fordulnának elő. Azonkívül a pályán nem fordulhatna elő semmiféle megszakítás, bármely okból származzék is az. Ebből az következik, hogy a pálya okvetetlenül oszlopokon nyugvó tartozik lenni (lásd 1. és 2. ábra); azonkívül a pályát felső és alsó sínpár és két elektromos karikavezető alkotja, melyek a pálya fölött helyezvék el (lásd 2. ábra baloldalát). A kocsik a célnak megfelelő szerkezetüek. A levegő ellenállásának csökkentése kedveért elől-hátul hajóorr-alakuak. A felső kerékátmérők 1.220—1.830 *m*. Egy, vagy több tengelyen az elektromótorok helyezvék el, melyek kerekei hajtókerék szerepét játszák. Az elektromos áram a pálya mentén oldalt futó drótvezeték útján jut a karikavezetőbe, melynek tengelye a hajtótengelylyel szinben van. A karikától elszigetelt tengelyen helyezik el a kollektorgyürüket, melyeken a kefék súrlódnak. Az egész zárt fémkört alkot.

A járómű tömegközéppontja a sinek alatt van. A Chase és Kirchner-féle propulziós rendszernek eredetisége a 6.10—12.20 *m* hosszú és 1.210—1.520 *m* széles levegőlapátok alkalmazásában rejlik. Ezeket úgy szerelik, hogy tetszőleges szög alatt hajolhassanak. 240 *km*-es óránkinti sebesség mellett a levegőlapátok igen csekély elhajlása valószinüen már nagy emelőerőt fejtene ki.

Sík pályán a lapátok vízszintes helyzetüek; emelkedéshez érve, a vonatvezető a lapátokat az emelkedés mértékében szög alatt elhajlítja, minek következtében a lapátokon keletkező emelő erő a járómüvet a lejtő emelkedésének megfelelően fölemeli. Ha esetleg a lapátok túlságos elhajlítása miatt a járómű annyira fölemelkednék, hogy a hajtókerekek

MEISSNER DÁNIEL MDK

cseh festő

egykora metszete után Bethlen Gábor arcképe repr.

Forgách József, Szalánca vár eredete és nevezetesebb eseménye. Mándok. 1906.

$\overline{X}$.t.

Meissner Dániel

rezm.

Thurzó György királyi
ötvöfogó s későbbi nádor
arckpé, fenti rezm
XVII. sz.

Morelli fametszetében repr.

Deák Farkas: Forgách Zsuzsanna. 1582–1632. M. Tört. Életr. Bp. 1885. 41. l. 107. l.

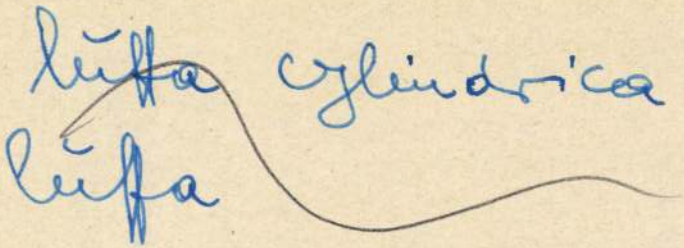
luffa cylindrica
luffa

Meissner Daniel
komotaui csch rajzoló
Bethlen Gábor lovas
arczépe fentitől
rézm. XVII. sz.

repr.

Gindely Antal:

Bethlen Gábor, 1580–
1629. M. Tört. Elektr.
Bp. 1890. 206. l. után
263. l.

A fenti kép valószi-
nűleg termeszet után
keszült

FELVETTE	LEMEZSZÁM

Pestvidéki Ny

Meissner Dániel

festo

l.

Forgách József gróf

Szalánczvár eredete

és nevezetesebb

esemenyei

Mándok 1906

~~Thury József~~ VIII. 142.

Meissner Dániel

festő

XVII. 12

l.:

Szilágyi: Magy. nemzet

tört. VI. 589. l.

Az országos Műemlékek
Bizottságának

Budapest

Aréna körút 41 s

Szépművészeti
Múzeum

Meisner Sámuel

Kassai zongorakészítő (?)

az 1857. évi felsőmagyarországi első műtermény és ipar-kiállításon egy zongorája volt kiállítva

Korponay

I. 552. l.

ménytár

A mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
Kartonlap, Tusrajz.		Román stil. 33/50 cm. felvette: Nagy Virgil.

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

Meister Endre szobrász
Önarckép

Magyar egyetemi és főisk. hallg. orsz. szövetsége
kiáll. 1923. 12 l.

Meister Endre

Nobrász

1937. telefonja

Budapesten

Meister Endre

1922/23 - 1924/25

Ferképzomfoisk vk

113. l.

A XVII. század festészete nem kevésbbé meddő az előzőnél, a templomi festészet továbbra is bizánci szellemű, a kifejezéstelenül ünnepélyes, elnyújtott alakok az unalomig ismétlődnek a kék alapszínű templomfalakon. Csak Moszkva és környékének néhány templomában beszélhetünk nívósabb, bensőségesebb és főleg ötletesebb művészetről. A mesterek többnyire vidékről kerültek Moszkvába. A hagyomány megőrizte *Jermolajev* nevét, aki a moszkvai Arkangyal-kathedrális freskóit festette (1680 körül). Nagyobb számmal készülnek e korban függő szentképek, illuminált kéziratok s az ikonosztázisok ikonjai is. Ez utóbbiaknál nem annyira a belső tartalom, mint inkább a pompás és ünnepélyes hatás volt a fontos. Ez iránynak jelentős képviselője *Nikifor Slavin* (1610 körül). Döntő szerepe volt a XVII. századi orosz festészet fejlődésében az „orosz Raffael"-nek, *Simon Ushakov*-nak (1626—86), aki megbontotta a festészetnek addig az élettől elvonatkoztatott zárt és merev hagyományos formáit s életet és szellemi tartalmat vitt alakjaiba. Koloritja gazdag és ragyogó, de művészete egyetlen jellegénél fogva nem túlságosan értékes.

A XVIII. század orosz művészetének középpontja az ifjú főváros, Pétervár. Nagy Péter idegen mestereket hívott udvarába, így a német *Tannhauert* (Péter lovasképmása Pétervárott), s a francia *Caravaque*-ot, aki csata- és arcképfestő volt egy személyben. Az orosz mesterek rendszerint külföldön tanultak, de nagyobb eredményeket felmutatni nem tudtak *(Ivan Nikitin, Alexi Antropov)*. Ez a festészet különben sem tekinthető már orosz nemzeti művészetnek, s nem más, mint a nagy európai művészeteknek vajmi gyönge kisugárzása. Főbb vonásaiban hasonló marad az

Meister Endre

grafikus

IV. Szűts u. 2.

MKSz 1947

Meister, Jakob

l.

Csat - Frey Öst Kunstt

XXIV. K

12, 15, 17. l.

nytár

mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
ünyrép		

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

Meister Jenő

szobrászsegéd

4 el. 1 ipar. iskl. 2 iparr.

9 hónap, jó eredm.

Tanár Vasadi Ferenc

Iparrajziskola 1900

Délibáb
színházi, film és irodalmi hetilap
SZERKESZTŐSÉGE
Budapest
VII. DOHÁNY UTCA 12
Telefon: 225—461

Nagyságos

Dr, S Z E N T I V Á N Y I G Y U L A urnak

B U D A P E S T .

Lágymányosi ut 16

Meister Jenő

cirka 1930-ban

Kobenhaven

Bangsvej 57.
atelier Kong Georgsvej
44.

Délibáb
színházi film és irodalmi hetilap
SZERKESZTŐSÉGE
Budapest
VII. DOHÁNY UTCA 12
Telefon: 225—461

Nagyságos

Dr, S Z E N T I V Á N Y I G Y U L A urnak

B U D A P E S T .

Lágymányosi ut 16

Meister Jenő

Vasárnap

MŰVÉSZETR

Irta és r

Pesti Napló 1934 okt. 28.

DÁN MŰVÉSZEK PESTEN

A magyar grafikát lelkesen propagálja *Barta* Ernő festő és rajzoló külföldön. Tavaly előtt egy Hollandiában rendezett kiállítás sikerét könyvelhettük el, melyre válaszul a hollandusok jöttek Pestre. Az idén Dániában, Kopenhágában rendeztek kiállítást a kitűnő magyar grafikából, mire a dánok most Anton *Hansent* és *Mester* Jenőt küldték hozzánk, kik a Nemzeti Szalónban ren-

Meister Jenő

Anton Hansen

dezték nagy sikerrel megnyilt grafikai kiállításukat, melyről a lapok már megemlékeztek. A dán művészekkel már hetek óta együtt vagyunk — *Mester* régi kedves barátunk és kollégánk, 22 éve van kinn Dániában s 7 év óta ott állampolgárságot szerzett. Valamikor a Japán művészasztal egyik sok reménységgel eltelt fiatal gárdájába tartozott, számos művészanekdóta szereplője s alkotója. Kitűnő szobrásszá fejlődött odakünn, néhány igen pompás nyilvános kút- és monumentális szobor alkotója s új hazájában (hová családi szálak fűzték) is lelkes propagálója mindennek, ami a magyar művészettel összefügg.

Hansen egyike a legjobb dán grafikusoknak és festőknek, lapillusztrátor és író, tagja a dán művészeti akadémia intézőbizottságának. (Ez 9 festő-, 9 szobrász és 9 építészből áll.) Itt kiállított művei egy — a szociális élettel élénk kontaktust tartó szellemről szolgál tanuságot. Beszélgetéseink során sok érdekes adatot mondtak az ő kulturális s művészi viszonyaikról.

A hárommillió lakost számláló királyság Anglia szomszédságában — annak szinte gazdasági protektorátusa alatt — a két rokon skandináv országgal együtt haladva, a mai világgazdasági krízisben is irigylésreméltó helyzetben él — rendezett körülmények közt. Persze, vannak olyan dolgok, amit mi innen messziről nem tudunk jól megítélni. Egy *kirdly vezetése* alatt szigorúan a magántulajdon alapján állva, népszerű s mégis vagy tíz esztendeje szociáldemokrata parlamenti többséggel s kormánnyal. Vannak gazdag emberek, de koldusok nincsenek. Analfabéta sincsen. Bennünket főleg az írók s művészek dolga érdekelt. Ezekről speciális s mégis ideális viszonyokat mesélnek. Tudományos akadémiájuk egy sokmilliós *Carlsberg* Fond-ból él, melyet J. S. *Jacobsen* sörgyáros alapított. A neves írók, mint *Jensen*, *Pontopidan*, Nexő *Andersen*, *Michelis*, állami fizetésben részesülnek.

Carl *Jacobsen* egy új (Ny) *Carlsberg Fondot* alapított, melynek alaptőkéje 40—45 millió pengőre emelkedett s emellett egy hatalmas sörgyár jövedelmét juttatta a képzőművészeknek (aki Dániában sört iszik, a művészeknek használ). Ez új Fondból épült híres *Gliptotékájuk* (szobor- és képgyüjteményük számára), ebből fejlesztik a gyüjteményt, vásárolván s rendelvén művészi alkotásokat. Ebből támogatják a fiatal tehetségeket nagy ösztöndíjakat juttatván nekik.

Szobrászatuk a nagy *Thorwaldsen* klasszikus szellemében fejlődött tovább, festészetük pedig a bensőséges természetlátás tradícióit folytatja. Egyébként francia hatás érződik rajtuk, ami a nyugati és északi államok mai művészetét általában jellemzi. A magyar művészet kvalitásait ők is elismerik s azt hiszik, hogy ennek külföldi bemutatkozása (speciálisan náluk is) értékes eredménnyel járna. A művészet minden nemzeti sajátossága dacára (vagy éppen azért) egy olyan plattform, amelyen különböző népek sok magyarázkodás elkerülésével könnyen megérthetik egymást — őszinte együttérzést s szeretetet teremtvén.

...ASÁG

kérdésekről. Ez komolyabb valami negatív irányban, mint az előző 130 év kísérleteinek eredménye. Ezek bizony lesujtóak. Mondhatom, akik a legutóbbi időkben futottunk a gyapot ábrándja után, ez ellen egyelőre alig szólhatunk valamit.

Bevallom azt is, hogy senki nem lehet annyira optimista, hogy 100 százalékos eredményt várjon. Volt itt azonban idő, amikor a legrosszabb esalán is igen értékes anyag volt s lesz idő, amikor a magyar hadügyminiszter örömmel veszi a legsilányabb anyagot is. Biztos eredmény? Ez kérem soha nem következik be egyetlen terménynél sem, sem nálunk, sem más országban.

Igen megszívlelendő a paraziták ügye, de parazitája minden növénynek akad.

Nem jelent ez részemről vitát. Távol áll tőlem, ildomosnak sem tartom, az adatok törvényszerűségét kényszerítő körülménynek ismertem meg. Hálával tartozunk minden sor értékes tapasztalat közléséért. Ha ezek birtokában a gyapotkísérletek ez új ciklusa negatív eredményeket hoz, akkor sem végeztünk hiábavaló munkát. Eldöntöttük a kérdést, egy igen fontos kérdést.

Zsivánovits Béla okl. gazda, ki szintén gyakorlati szakember e téren s szava feltétlenül döntőbb, mint a mi »ábrándkeresők« szava, feltétlenül optimistább húrokat pendít meg. Hisz bizonyos termelési módok előbbrevivő hatásában. Nem kell félni itt bizonyos kertészkedő munkától sem, bár ez bizonyos tekintetben mindig akadálya lesz a termelésnek. Népünknek erre kevés hajlama van. Azért vannak pompás dohánykertészeink. Az öntözés kérdésében is kell történni valaminek ebben az országban, az 1934-es év rémének nem szabad megismétlődni. Ruttkay Udó elgondolása ugyancsak olyan utópia, melynek kivitelhez kell jutni az eddigi termelési ágak jövedelmezősége és minőségi ügye miatt. Gyümölcstermelés enélkül ugyancsak hiú ábránd. Ezt vallja mindenki, aki látta Bihar megye határán a harmadszor eredménytelenül szántó magyart, az Úrnak 1934. évében.

A kedvező vélemény című cikkben két sor reám is vonatkozott. En a fűtésnél egyáltalán nem gondoltam kályhafűtésre. Nem volt világos ez a rész. A búboskemence fűtőanyagára gondoltam, mert szomorú szívvel látom, hogy népünk 10—20½-a a legdrágább trágyanyersanyagot fűti fel.

A hidegzuhany is ér valamit. Jó volna, hogy a legkiválóbb szakférfiak munkatervet dolgoznának ki a legaprólékosabb részletekig. *Egységes munkatervet azok számára, akik még kísérletezznek ezek után, mert mint eredményt ki lehet jelenteni azt, ami a Pesti Napló bevezetősoraiban volt, »hogy a kérdés még nincs tisztázva«.*

Homlokegyenest ellenkező szakvélemények nem döntenek e kérdésben, ez a kérdés a magyar ugaron dől el.

...sliszt problémája

...vábbra is olyan áldozatokat fog hozni, mint eddig tette, azt hiszem, téves számítás volna e komoly exportmalmok részéről.

De nem is volna célja ezeknek az áldozatoknak, mert *fogyasztópiacaink készliszt elől való elzárkózása mindig erősebb lesz,* de továbbmenőleg igazolni fogjuk, hogy e nullásexportra országos érdekből nincs is szükség Ha terméstatisztikánkat 10 évre visszamenőleg megnézzük, úgy azt látjuk, hogy míg búza- és rozsfölöslegeink elhelyezése állandó gondokat okoz, addig takarmánytermelésünk csak nagyon simán, vagy egyáltalában nem fedezi szükségletünket és *csaknem minden második évben behozatalra szorulunk* és a takarmánynemüekben olyan magas árak alakulnak ki, amelyek állattenyésztésünket, a magyar mezőgazdaság legfontosabb termelési ágát, rentabilitásában veszélyezteti.

Ha az utóbbi évek takarmányárait figyeljük, amióta a búza- és rozsárak a mélypontra zuhantak, úgy láthatjuk, hogy *a búzáért és a rozsért a világpiacon elérhető árak alacsonyabbak vagy nem magasabbak azon takarmányáraknál, mint amelyeket esetleg magunknak is importálnunk kell.* Áll ez különösen az idei évre.

Szakember előtt egész világosan adódik tehát az a megoldás, hogy gabonakiőrlési rendszerünket úgy kell átalakítanunk, hogy *a fölös nullásliszt helyett olyan mennyiségben állítsunk elő elsőrangú takarmánynemüeket, mint amilyen mennyiségben és méltányos áron arra mezőgazdaságunknak szüksége van.* Ezzel a módszerrel nemcsak mezőgazdaságunkon segítünk, hanem belföldi búzafogyasztásunkat lényegesen emelvén, az exportmennyiség lecsökkentésével annak könnyebb elhelyezését is biztosítjuk.

Ennek az elgondolásnak a kiviteléhez feltétlenül szükség van azokra a komoly exportmalmokra, amelyek eddig is a belföldi szükségletre felhasznált búzamennyiség nagy részét felőrölték. Egy ilyen tervszerű őrlési rendszer keresztülvitele azonban szükségessé teszi a komoly *kereskedelmi malmok koncentrációját* olyan formában, ahogy azt az országos érdekek megkívánják. Malmaink évek óta kísérleteznek egy ilyen együttműködés megteremtésére, mindeddig sikertelenül. Egészen bizonyos hogyha célkitűzéseik olyanok lesznek, amelyek országos mezőgazdasági és *általános* érdekeket szolgálnak, úgy maguk mögött fogják érezni a kormányzati tényezők és a közvélemény támogatását is. Mindaddig azonban, amíg csak a saját különleges érdekeik céljából keresik az együttműködés módozatait, azok aligha lesznek megtalálhatók.

Vajda Béla

Lambrecht Kálmán

Egy magyar tudós haláláról

Mint valami véresen letarolt, reménytelenségbe szikkadt ugar, ugy kopárlott a világháboru és a forradalmak lezajlása után a magyar szellemi élet: hitevesztetten, önbizalom nélkül, tervek hijján, lenyomorodva.

S ekkor támadt egy fiatal, harminc esztendős tudós, aki a magyarság jövendő hivatásába vetett szent hittel, a tudásnak az elmulás fölött diadalmaskodó természettudományos meggyőződéssel állott bele a nagy *Nihilbe* s mondotta ki ujra ama régibb, fejedelmi szót: „A magyar kultura pedig szebb lesz, mint volt!"

Ez a fiatal kutató, a maga szent optimizmusával, odaállott gátat épiteni a közöny és elkeseredettség özöne ellenében, akkor, amikor a maga fajtájának legnagyobbjai, öreg akadémikusok, professzorok, szaktudósok már végkép lemondottak a tudás feltámadásának lehetőségéről. Ez a fiatal tudós *Lambrecht* Kálmán volt, *Herman* Ottónak, a nagy magyar polihisztornak tanitványa, aki néhai mesterének oktatásából, eredményeiből megtanulta, hogy itt a Duna—Tisza közén már akkor is kulturélet volt, amikor — a jégkorszak idején — egész Európát fagyos gleccserek ülték meg: a diluviális ember itt már évmilliók előtt otthont és kulturát teremtett az emberfaj számára. Ez a szinte már kozmikusnak nevezhető hit fütötte Lambrecht Kálmán lelkét, amikor egy fiatal óriás duzzadó energiájával arra szánta az életét, hogy uj kulturéletet segit teremteni a pusztaság fölött.

S véletlen volt-e, vagy pedig egy szerencsés végzet konstellációja? Tény az, hogy ez a polihisztor-lelkü fiatal tudós — egy kiadócég megalakulása révén — váratlanul olyan munkateret talált, aminőre még a háboru előtti időkben se merhetett volna gondolni.

Lambrecht szerkesztésében elébb népszerüen megirott esszékötetek jelentek meg az uj vállalatnál; *A gondolat uttörői* volt ennek a sorozatnak a cime, amely nemcsak azt bizonyitotta, hogy a magyarság és a külföld között nem szakadt meg a szellemi kapcsolat, hanem azt is, hogy itt ezen a vérbefulladt földön még mindig megvannak a megfelelő szakerők: tanitani és irni is tudó kutatók.

A kémpróba — ahogy a természettudósok mondanák, — nagyszerüen bevágott, — most már neki lehet indulni a még sulyosabb kaliberü munkákkal is. Erre Lambrecht Kálmán — a kicsinyes magyar háboru előtti viszonyok következtében idegenbe szakadt s ott időközben világtekintéllyé nőtt — Francé Raoul müveinek magyar nyelven való népszerüsitését vette tervbe. Ezek a ragyogóan megirott biológiai könyvek hihetetlen népszerüségre tettek magyar nyelven is szert. Ha *A gondolat uttörői* felszántották az ugarrá szikkadt magyar szellemi talajt, akkor Francé könyvei jelentették az áldásos, megtermékenyitő esőt.

S most végül a legnehezebb próbára is megérett a talaj: Lambrecht saját kutatási eredményeit magukban foglaló sulyos foliánsoknak a kiadására. Összecsaptuk a kezünket a nagy hitetlenkedésben: hogyan képzelik az urak, hogy az *őslényekről* meg az *ősemberről* szóló — több mint elvont — tudomány számára száznál több olvasót kaphassanak ezen a megfogyatkozott magyar földön. Lambrecht és a kiadók csak bizakodóan összemosolyogtak erre a tamáskodásra. S az történt, hogy *az eddigi legnagyobb magyar könyvsiker fakadt ebből a hitetlenkedve fogadott vállalkozásból: Az ősember* 19.000 példányban fogyott el, amire a magyar tudományosan népszerüsitő irodalomban még nem volt példa, de még a belletrisztika terén is kevés példa akadt!

A kivivott diadalnak az üzleti sikernél is nagyobb eredménye az volt, hogy olyan környezetben sikerült ezt az eredményt elérni, amely talán mindenre inkább lett volna alkalmatos, mint a természettudományos világnézet térhóditására. Mert hiszen a lelkeknek háboru utáni céltalanul kóválygó felfordultságában minden okkultizmus, minden sarlatáneria inkább találhatott hivőkre, semmint a komolyan megalapozott természettudományos világszemlélet. S hogy Lambrecht Kálmán itt is gátat vetett a kabbalisztikus szélhámosságoknak, az az ő életmüvének nem kicsiny érdeme. Hitet, bizakodást öntött ujra a magyar szellemiség feltámadásába, meggyőződéssé érlelte a magyar közéletben, hogy itt még mindig érdemes komolyan dolgozni, a nagy nyugati nemzetekével azonos kulturát teremteni: itt még szomjaznak a tömegek a nagy igazságok után, itt vannak még alkotó erők, munkakész agyak, a nyugati kulturélettel egyivásu és egyszabásu teremtő energiák.

Lambrecht Kálmán élete fiatalon, 46 esztendős korában derékba tört. Teli volt tervekkel, alkotó kedvvel. Még halála napján is uj kéziratot fejezett be s küldte a nyomdába, Pécsről, ahol egyetemi tanár volt, Budapestre, ahol a szerkesztősége volt. Elmulása olyan vesztesége a magyar kulturának, amelyről ma még nem is tudunk számot adni. De bárminő nagy is ez a veszteség, megmarad ennek az életnek a tanulsága örök emlékül a magyarság számára: mert olyan nemzet, amelynek lelkéből olyan monumentum fakadhatott öt esztendővel a nagy vihar után, mint aminő Lambrecht Kálmán fóliánsa volt az ősemberről, s amely nemzetnek körében ilyen páratlan siker származhatott egy elvont tudományu könyv körül: annak a nemzetnek még van hivatása e föld hátán, arra a nemzetre még nagy szerep vár a nemzetek békés, kulturális versenyében.

A hálás kegyeletnek ezt a babérágát szeretnők korán elment, drága barátunk fagyos sirjára letenni.

Supka Géza.

Ancher Michael: Révbe ér-e a vitorlás? (A dán király tulajdona)

Dán művészek kiállitása

A *Nemzeti Szalon* folytatja igen értékes tevékenységét, most a mai dán művészetet mutatja be. Hárommilliós népcsalád évezredek óta egyazon helyen — kell, hogy egyéni sajátosságokat alakitson ki, melyek aztán művészetükben is tükröződjenek. Egy rövid séta fővárosuk főutcáján, vagy nagy mulatóhelyeken, a *Tivoli* erdejében, azonnal felötlik az a tulajdonságuk, hogy halkan beszélnek, lábujjhegyen járnak-kelnek, szinte suttognak, alig mosolyognak, lágy a nyelvük hangzata, mintha selypitve beszélnének. A *Tivoli* nyitott szinpadán pantomim játékokban gyönyörködnek, halk zene mellett, hangos szó fel nem hangzik, kacaj fel nem csattan, mosolyuk elillanó, udvariasságuk határtalan. Legalább ilyenek voltak a háboru előtt, mikor ott jártam.

S ime — a muzeumuk termeiben művészetük is csupa halk finomság. A nagy klaszszicista hagyomány mintha rájuk ült volna. A Thorwaldsen-muzeum kisugárzása évtizedeken át tartott. A nagyhirü dán szobrász, aki Rómából dirigálta a világ izlését, egy élettelen, absztrakt ideált szolgált művészetében és az utána következők elveket vontak le belőle, akadémiát épitettek rá, mely a romantika diadaláig világszerte uralkodott. Persze Dániában is. *Eckersberg*, az első festő, aki igyekezett — persze halkan, alig észrevétlenül — kiszabadulni a feszes akadémizmusból, *Zahrtmann* lobogtatta egy darabig a romantika zászlaját — a franciáktól felbátoritva — s mikor Courbet a realizmust hirdette és gyakorolta, a dánok ezt is mérséklettel követték. Csak mikor Bastien-Lepage csillaga felragyogott, siettek Párisba, de ott sem a szin és a fény vakmerő tettei ragadták meg érzékenységüket, hanem a halk fényjáték, a naplemente, az esti szürkület, a halkan dokló fény, a szobába besütő fénynyaláb s ezekkel a csöndes, finom szinhatásokkal tünt fel *Hammershői* azidétt, mikor a dán müvészettel először találkoztam. Nemsokkal később, az 1900-i párisi világkiállitáson, egy erősebb temperamentum, *Krőyer* arcképcsoportjai keltettek nagy érdeklődést, Rembrandt és Hals, de inkább Hals szellemében, helyesebben a francia naturalisták utódainak, Roll, Lucien Simon sorába állva be.

Poul Kjaerschon: Kettős mellszobor

A *Nemzeti Szalon* — érthetetlenül! — mellőzi Krőyer-t, e korból csak *Ancher* Mihályt és nejét (ki természetesen férje szellemében dolgozott) mutatja be. *Révbe ér-e a vitorlás?* a cime egyik képének, melyet még 1879-ben festett, *Keresztelés* a másik kép cime, melyet 1883-ban. Ez tehát a kiindulás. Ha a ma divatos kérdést vetném fel: korszerű volt-e ekkor a dán müvészet s ha arra igenlőleg felelnénk is, semmit sem jelentene, mert a kérdés felvetése — itt is bebizonyul! — *hivságos*. Hiszen a lényeg nem az, hogy kaméleonszerüleg a művészek a kor irányaihoz simuljanak. Ez nem kvalitás. Az a kérdés: adott-e Ancher e képeiben időtálló müvészetet? Nehéz e kérdésre felelni. Ha Courbetra, ha Milletre, ha Munkácsyra, ha Ferenczyre, ha Uhdira, ha Csókra gondolunk, ki kell mondanunk: nem adott. Ancher sokkal halkabb lélegzetü festő a kor mindezen, még igen igen sok más véle egyivásu mesternél is. Mégis ott, a maga földjén, ő volt az utjelző, akinek aztán sok a követője. Sokáig viaskodott a halk szólamu Hammershőivel, ma, ugylátszik, ő a győztes, mert — főleg a háboru után — ujra a francia müvészet nyomására, az Ancher-irányból fejlett széles, sőt vakmerő formafelfogás hivei sokasodtak meg.

Hová lett a dán halk beszéd?

Eleinte a csöndes Hammershői követői, Hansen, Nielsen, Ring vitték a szót, főleg *Nielsen* van itt is jól képviselve *A beteg leány* cimü vásznával, melyen a vaságyban csöndesen elnyuló, szinte erejevesztett lány a fölötte elhuzódó csupasz fallal az elmulás, a néma vég mesteri kifejezése. Ennek az iránynak sokáig tartott a haldoklása. *Paulsen* és *Boyesen* még szinnel, *Jacobsen* rajzzal, de mindegyik a finom naturalizmus szellemében dolgozott. *Hansen* jégpályája, a sok mozgó alakkal, szinben is érdekes.

A háboru után azonban, *Willumsen* fellépésével, gyökeres változáson ment át a dán müvészet is. Már valamivel a háboru előtt, a müncheni *Scholle* művészei, de főleg a francia művészet vihartokozó mesterei, Cézaneon át

Gauguin és Van Gogh, felverték a dán művészet csendes berkeit is.

Már a kilencvenes években megjelent köztük Gauguin — hiszen dán nő volt a felesége —, de viharosan kikacagták. Tiz évvel később pápájuk lett. Nem közvetlenül. Nem kizárólag. A dán miszticizmus nem a Gauguin maláji pogánysága. A *Skovgaard*-testvérek dekorativ művészete az angol pré-rafaelisták, főleg Hunt-től nyerte ihletét, miként a mi Krisch Aladárunk is és innét van az a felbukkanó hasonlóság köztük. A viborgi dóm freskói igen hasonlitanak a Zenepalota freskóira. Ezt különben a *Nemzeti Szalon* 52—53. számu freskótanulmányai is igazolják.

1914 azonban még Skovgaard hiveiben is lázadást keltett. Főleg a finom vonalvezetés, a remegő kontur, a halk szinezés ellen támadtak fel. *Christiansen* művei még itt-ott (13. szám) követik, de *Willumsen* hatalmas egyénisége egy egész fiatal nemzedéket büvkörébe vont.

Willumsen Párisban élt, közvetlen közelében a nagy művészi mozgalmaknak és átélt minden forradalmat. Perlmutterrel sokat dolgozott együtt. Ugyanakkor Perlmutter is ecsetkorcsolyázásokat végzett. Nem tudom, melyikük volt az adó fél, kétségtelen, hogy Willumsen száguldóbb képzeletü és szilajabb temperamentum. Itt látható hatalmas vásznai csak sejtetik döbbenetes erejét, mely nem ismer szinösszhatást, ugynevezett *izlést* és semmit sem akar hallani az ugynevezett abszolut formáról. Nála minden önkény. *Vacsorája* (1918) sárga szimfónia. *Az élet* (1913) tompább sárgák muzsikája. *Vihar után* (1916) szinorgia. Ez a három kép csak mutatóban van itt. Willumsen skálája szinte kimerithetetlen.

Követői Picassótól is tanultak (41. sz.), még pedig, mint *Lundström* az an ingres-i Picassótól, a természetet az elefántizmusig felnagyitó formalátótól, a többi azonban az üres dekorativitás határáig tévelyeg. *Hansen* hegye, *Hört* óriási vázlatai, *Iversen* vázlatos szinfelrakással takart akadémizmusa, *Jensen* téli tája, *Larsen* szintréfája a szivárvánnyal, *Lergaard* esti tájképe, mind ennek a hatásnak éppenséggel nem áldásos következménye. Még *Zeuthen* festésének izes szépsége békit ki valahogy az ilyen felnagyitott formákkal *Giersing* Harald önarcképe ellenben formai zürzavar. Elrettentő példának közöljük.

Hansen Péter:
Jégpálya a város előtt

Itt áll tehát ma a dán festészet. Zajt akar ütni, ellentétben az idősebb nemzedék halk muzsikájával. Jazzband, de nem jól áll neki. A dán lélekhez, — azt hiszem — közelebb áll a finom és lágy dallamvezetés, a Jacobsen *Niels Lyhne*-jének utolérhetetlen szómuzsikája.

A szobrászata véglegesen szakitott Thorwaldsennel, s inkább Barlach-hoz fordul (86., majolikában), vagy Maillol-hoz (94. sz.), mintsem az öreg, hideg klasszicistához. Kopenhágában van a világ egyik legszebb szoborgyüjteménye s igy nem csoda, ha minden dán szobrász csak ugy duskál a mintákban. Sajnos, a jó minta se segit. *Nielsen* aktja emlékeztet Kisfaludi-Stróbl Zsigmond egyik aktjára, de minden sovinizmus nélkül megállapithatjuk, hogy a magyar művészé különb. *Gauguen* fia is küldött egy mellszobrot, ez Szentgyörgyvire üt, de mennyivel gazdagabb a leegyszerüsitésben is a magyar mester.

Ugy látszik a dánok *Frank*-ot, *Nielsen Kait*, főleg pedig a fiatalon elhalt *Kiaerschont* (1900—1933) tartják legjobb szobrászuknak. Valóban ez utóbbi kettős arcképében sok az érzés. Nem lehetetlen, hogy ebből a tiszta forrásból nagy formák születtek volna. Minket azonban *Meister* Jenő müve érdekelt, mert a mi Mester Jencink — ki most Dániában él — évek óta semmi hirt sem hallatott magáról, (hir alatt persze munkát értve). Nos, a puttója a hallal jó iskolás munka. Ezért bizony nem érdemes a Jacobsen-gyüjtemény mellett élni.

Dr. Lázár Béla.

Giersing Harald: Önarckép

Ünnep 1936, 3. sz

Josephine futása Harlembe és Harlemből

IRTA: TÁPAY-SZABÓ LÁSZLÓ

Óh, szegény Josephine, ki gondolta volna, hogy ennyire idegen Amerikában?!

A pierről egyenesen a hotelbe robog vele a kockás autó, utána rohan egy másik kocsi az összes böröndökkel és kalapskatulyákkal, kis negyedóra alatt ott vannak a *Plaza* előtt, a janitor kinyitja az autó ajtaját és Josephine kiszáll belőle, egymásután kétszer, mert oly vékony a lelkem, hogy ha csak egyszer szállna ki, nem is lehetne látni. Ugy le van soványitva, hogy könnyen átmenne egy nagyobbacska tü fokán, — de sajnos, nem mehet át a Hotel Plaza lobbyjának ajtaján.

— Végtelen szomoru vagyok, Ma'm, — mondja a portás, — de nincs egyetlen üres szobánk...

Josephine Baker természetesen tudja, hogy ez nem igaz, New-Yorkban most minden hotel félig üres, ha tehát nem adnak neki szobát, akkor őt innen kinézik... Kár, mert az északi frontról nagyszerü kilátás nyilik a Central Parkra... Sebaj, ha az első hotelnek nem kell a pénz, majd kell a másiknak... *Hotel Ambassador!* De itt a portás már ki se nyitja a kocsi ajtaját, csak beszól az ablakon: *„No room for you, Ma'm...“* Itt sincs hely önnek, asszonyom, és az óriási *Commodore*-ban sincs, meg a sokkal kisebb *St. Regis*-ben sincs... Vacak kis hatemeletes hotel a *Westend*, de még ott sincs az ön számára hely, mert ön *szines*... Pincérlánynak vagy szobaleánynak igen, de vendégnek? Mit gondol ön?! Fel, fel, északra, a Harlem folyó felé, mely nem igazi folyó, csak csatorna, fel, Harlembe, mely nem város, csak egy városrész a nagy Babylonban, Gothamban, melynek neve csak a térképen és a menetrendben New-York... Harlemben már háromszázezer néger van egy rakáson, — ha eggyel most több lesz, már nem baj...

Sokáig, évekig csodálkoztam azon a szörnyü előitéleten, melyet a demokrácia és a jogegyenlőség klasszikus hazája a négerekkel szemben tanusit. Nagyon nehéz megérteni azt, amiről mindenki restell beszélni s ha már meg is szólal, nem beszél őszintén. Hivatalosan nem is beszélnek a négerekről, csak a „szinesekről“, mintha bőrük fehérségét féltenék, ami tisztára hipokrizis, mert ha valaki a ma annyira divatos családfa-kutatás során rájön, hogy elődei közt egy indián is volt valaha, — nem lehet vele többé gyalogosan beszélni, oly magasan hordja az orrát. Nincsen olyan arisztikrata kék vér, melynek olyan nagy lenne az ázsiója, mint a „vörösbőrüek“ vérének...

Csak a szegény néger a megvetett, akit kerülnek, mint a leprást. De a néger mindenütt ott van. A házmester vagy a fütő minden harmadik házban néger; a szivarkészités szabad kisipar, sok néger foglalkozik vele, és ahol tömegesen laknak együtt, néger a rendőr, a tanitónő, az „egészségügyi tiszt“ (magyarul: tiszti orvos), a levélhordó s az összes vasuti és hajóállomásokon minden hordár. Az épitkezést megelőző kőfejtésnél és robbantásnál s a vizalatti caissonmunkánál a néger nélkülözhetetlen, mert ezek veszélyes foglalkozások. Természetesen sok a néger pap, különösen a baptisták és methodisták közt, sok a néger orvos és ügyvéd. Fehér ember néger orvost nem hivat, de a néger ügyvédhez elmegy, mert a négerek kiváló jogászok.

Lenn a basementben (magyarul: szuterénben), a házmesterlakásban a négert megtürik; de elképzelhetetlen, hogy egy néger rendes lakást kapjon egy „fehér“ utcában: minden házban azonnal nyolcvan százalékkal esnének a házbérek.

A házmester fekete gyermekei a fehér „urak“ gyermekeivel együtt járnak iskolába; a népiskola nyolc osztályában „vegyesen“ ülnek egymás mellett, s tizéves korukig nagyon jó pajtások. A faj-tudat csak azután kezdődik; a tizedik évtől a tizennegyedikig lassan elhidegülnek egymástól; a felső iskolában (tizennégytől tizennyolcig) a négerek már külön padban ülnek és csak egymással beszélgetnek és mivel mind kitünő tanulók, a fehérek részéről közgyülöletnek örvendenek. Az egyetemen még élesebb az elkülönülés, kivéve ha a néger kiváló a sportban; a *team*-et szivesen egészitik ki egy-egy nagyon kiváló feketével, de a sporton kivül már nem érintkeznek vele.

A fehérek vendéglőjébe bemenni — képtelen gondolat. A vonatokat szabadon használhatják, kivéve a déli államokat, hol a kocsi közepén kordon van kifeszitve, — nehogy a feketék a fehérek közzé merészkedjenek. Feltétlenül kinéznek őket a fehérek templomaiból is; külön egyházközségek vannak és külön szabadkőmüves páholyaik. A katonaságnál külön csapatban szolgálnak, tisztjeik az őrnagyi rangig feketék.

Mig kicsiny a néger, ennivalóan édes; egy-egy csokoládé-baba. El sem lehet képzelni, milyen bársonytapintatu az orcájuk. A néger mama hallatlanul kényezteti gyermekét s nagy gonddal öltözteti. Mihelyt a néger gyermek kezdi észrevenni fajának rendkivül hátrányos helyzetét, igyekszik a nagy hátrányt szorgalmával, megfeszített tanulásával és korrektségével kiegyenliteni. A kiegyenlités természetesen nem sikerül, de ezt a néger csak ugy huszéves korában látja be. Azután a tehetségesek tovább folytatják a küzdelmet, melynek legalább anyagi eredményeit látják, a nemtehetségeseken pedig lassankint urrá lesznek az ősi faji bünök: a lustaság, a mulatozás, mindenféle szerencsejáték és az ivás. Nincs szenvedélyesebb játékos, mint a néger; tud örülni és haragudni az őrületig; tud inni és a legnagyobb nyomort is el tudja viselni.

A néger nők közül azok, akiknek müveltsége megfelel körülbelül a mi középiskolai mértékünknek, nagyon komolyak, nagyon törekvők és teljesen elütnek az amerikai fehérektől például abban, hogy mig a fehér irodakisasszony olcsó müselyem-rongyokba öltözik minél divatosabban, de ruhaszekrényében csak két igen hitvány bloomer-rel („kimondhatatlannal“) rendelkezik, addig a néger irodakisasszony fehérnemüje finomabb, drágább és szá-

Meister Jenő

Meister Jenő

OMKE MAGY. IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM
BUDAPEST, VI. ARÉNA-ÚT 41.

I. 782

Iparművészeti Múzeum

1904. július 13. 347

Mihalik Józsefnek: a Löwinger Bernát által vételre felajánlott empire-asztaldisz az iparművészeti segély terhére megvásárolható (461/1904.)

Meiss Frigyes.

A "Céhbeliek" társaságának tagja.

Bende J: A Képzőművészeti egyesületek története.

MEISTER MÁTYÁS M.DK
ácsmester

szül. 1657 körül,
megh. 1725. márc. 26.

Belv.Lib.Def.

Meisser Mátyás

ács

nőnőlő Pesten
1715–19 ig

Schmall

I. R. 140 l

100.000.- korona e

javára.

Szivesked jék / jenek a fenti egyen

jegyzéknek helyességét a hátlapo

mielőbb való visszaküldésével ig

A túloldalon közöljük általá

bankunkkal fenálló üzleti össze

vagyunk

H. S. (Folyószámlaosztl.) 4. sz. 1922. I. 20000. — Franklin-Társulat nyomdája.

208

Meister Mátyás

ácsm

Bé 1695. Szm. Schleth-
stadt (Elsnäsz).

Tp Pest

Schneider

zig. l.

73- Petit 43.

egyházlátogatási jegyzőkönyv emliti elő-
rom apsziszban. Fel kell tennünk, hogy
ból származik, mert a ~~kétxxxxxxxxxxxxxx~~
és ~~illetve~~ a Szent Kereszt tiszteletére szen-
ostorok~~kai~~ templomaiból már a korai kö-
a főoltárnak a tituláris szent tiszte-
tól értetődő dolog volt.
telt ~~xxxxxxxxxxxxxx~~ szentségháza kivételével
-35 évi helyreállitáskor Erdődy Gábor
kéazittetett, amely az 1800-ban végre-
gházat kapott, egyébként lényegében vál-
retü oltárkép a fehér lovon ülő Szent
brázolta a segélyért könyörgő szüzzel.
e foglalta el az oltár felső részét,
t Mihály és angyalok, Szent István,
donátor védőszentje/, Szent Imre, Assi-
Margit.
t Mária oltár és a régi helyett 1735-
tár ma is megvannak a Szent Jakab ká-
velük részletesebben.

Meisler Nándor

5 el. 1 polg.

10 hónap, jeles eredm.

Tanár Rostagni Akhil-
lesz (így!)

Iparrajziskola 1900

Visegrádi
NAGYMEGYER

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Meistettner Ferenc puskamüves Pozsony,
XVII század

Kálmán János közlése

MDK

Meissl Ágoston, 1867--

Anyelgés, vf.

Bazini részlet, vf.

Hortobágyi részlet, vf.

Banderium, cer.

Ernst Muz. 23.auke. 1923.

Meinl Ágoston

plakáttervei

Magyar Iparművészet 1899 II.évf.5.sz. 218-19 o.
Különfélék

Gyüjtők, 1900-1919.

Mėinl Gyula:
Vásarlás /Koszkol J./a téli
kiállitáson, 1913_14

MŰVÉSZET
XIII.évf.1914.
85.

Meisburger Anton

vérin

l

Meller Simon: k

Esterházy. Eplar

tört. LXI. l

Budapest 908 X. 4.

Mélyen tisztelt Előadó Úr!

Tiszteletteljesen jelentem, hogy Németországból haza érkeztem.

Mai napon nehány utiszámlát voltam bátor beküldeni.

Festészet.

„Virágok között" c. kép.

(Meiss Frigyes-től).

V. V. 684/1899.

1899. dec. 3.

Meiss Frigyes (Brassó.) Jestő,

K. T. 684/1899.

1899. dec. 3.

Meissl Ágoston
(München).

K. T. 298/1899.
1899. ápr. 17.

M.D.K.

Meissl

"Mesterileg festett tinóit" dicséri N. Istvánffy Gyula: "A Képzőművészeti Társulat kiállitása" cimmel.

Magyar Salon, Bp. 1895. május hó 23. kötet
230-254. lap

MDK

Meissl, festő; 19 sz.

18. Századbeli lovas. Ceruzarajz.

Jelz. l. j.: Meissl.

Bazini részlet.

Jelz. l. j.: Meissl. 6. Mai. 895.

Balra lent: Bazin.

Hortobágy. Vízfestmény.

Lent jobbra: Hortobágy 26/6 895.

Ernst Muz. aukciói, XXV–XXV. – 36. l.

MDK

Meissl Ágost

Műcsarnok, 1899. 24.sz. 382 l.

A téli kiáll. plakátja.

MDK

Meissi Ágoston, München

Magyar kiállitó müvészek névsora. Mücsarnok, 1899. 22.sz. 346-348 l.

MDK

Meissl Ágoston, festő.
Tinók. 1895. Ráth Gy.-f. 300 frtos díj.

OMKT.-Vánd. kiáll. 1910 szept. 8.-dec. 27-ig.
Kitünt. műv. lajstr.-Hornyánszky V. kny.
66. 2.

MEISSL

Laïd Meisl

MDK

Meissl Ágost, festö

Siesta. Olf.

MK.Seg.Biz. Müv.Kiáll. 1914.nov.-dec. Kat. 5.l.
Szépm.Muz.

M.D.K.

Meissl Ágoston /1871-

412. Tinók. Olajf. 65.5 x 80.5, vászon.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 47. l.

Meissl Ágoston festő.

Tinók. Olajf.

Siesta. Olajf.

OMKT.1895.tav.

Meissl Ágoston.

OMKT.1895.tav.

Meissl Ágost festőművész
Versengő centaurok.Olajf.
Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása
1900 szeptember 16

146. kép. *Német (augsburgi) festő, 1510 körül: Jézus születése.*

—ó: Az esztergomi hercegprímási képtár. Magyar Korona, III., 1879., 19. szám. — Gerevich: Az Újság 1916., júl. 14., 5. l., júl. 20., 4. l. — Gerevich PA, 214. l.

NÉMET FESTŐ, 1520 körül

Szent Vilibald és Walpurga

Fa, tempera, 107×45 cm.
A kép alsó fele 51·5 cm magasságig új.

NÉMET FESTŐ (DUNAI ISKOLA), 1520 körül

Kálvária (148. kép)

Fa, tempera, 120×92·5 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Ipolyi Arnold képgyüjteménye. Új Magyar

Meissl Ágost festőművész
Delelő tehenek.Olajf.
A Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása.
1900 szeptember 16

ans von: Madonna.

8

Meissi Ágost
Siesta, olaj

Magyar Képzőművészek Segítő Bizottsága. Művészeti kiállitás, 1914. 5 l.

a falun belül, egymás szomszédságában
s uj családoknak a régi, a meglévő
t épitenek uj hajlékot. /Pl. az 5. és
en épültek./ A telken lévő összes la-
együtt, egyvégtében állanak a telkek
gazdálkodásra jellemző egytelkü csürös
nkább megszünik. A lakóházak a gyakori
zvész után már egyvégtébe épülnek a
tállóval, a szinnel, pajtával, pelyvás-

észak - magyar vagy paloc háztipushoz
agerendából /boronafallal, ~~ravassál~~ -
azattal/ épült, a falazatot tapasz-
őség, a faanyag fogyásával megszünt,
dasági épületeknél ma is általánosság-
nossá. Az erdőirtás következtében, fa
e kizárólag kőből épitkeztek. Jelenleg
pitkezés az általános. A régi paloc

Meissel J.A./Johannes,Andtres/,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke származási hely szerint:"Meisssel J.A." 121.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város aztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Xantus János Múz.Győr,1967.- A Győri Múz. Évkönyve

Meisl Ágost

Thieme Becker

XXIV. 345. l.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Meisl Ágoston

Vásári vázlatok

rajz

Repr.

Emlaminlart

1888.

2 tájkép vázlat,
rajzok, repr.

M. o.

Ménes, és Úrlovasok
2 rajz, repr.

M. o.

régiségeit pedig szakembert által rendeztetni óhajtja, minek ellenében valamely múzeum számára lekötné azokat; végül pillangó-festménygyüjteményét, melyet elhalt fia festett, fölajánlja a Nemzeti Múzeumnak.

Az ülés előadó javaslatára elhatározza, hogy Divaldot úgy a garamszentbenedeki, mint a verebelyi gyüjtemények rendezésére kiküldi; a néprajzi tárgyakat Nécseytől megveszi és a nyitrai múzeumban helyezi el; a pillangó-festménygyüjtemény ügyét a Nemzeti Múzeum figyelmébe ajánlja s a jelentést egészében azzal veszi tudomásul, hogy a barsmegyei használatlan egyházi régiségeknek muzeális czélra való megszerzése iránt a Divaldtól kilátásba helyezett jegyzék beérkezése után fog lépéseket tenni.

5. *Előadó* ismerteti a csongrádvármegyei alispánnak az illetéktelen személyek által végzett ásatások megakadályozása ügyében kiadott rendeletét.

Az ülés örvendetes tudomásul veszi ez intézkedést, melyért az alispánnak köszönetet mond s elhatározza, hogy a belügyminisztert fölkéri, hasson oda, hogy valamennyi törvényhatóság ehhez hasonló intézkedéseket tegyen a mindjobban elharapódzó régiség-harácsolás ellen.

Meissl Ágoston

l

Ernst Muzeum aukcioi

XXII 276.4

277.4

Lützen h. n. II. 170.

Meisel Ágoston

Perátlag III.

1494. l.

1390. **Cukorszelence,**

ezüst, letompított sarkokkal, fedelének gombja tobo zapfen.

1391. **Szamovár,**

ezüst, elefántcsont fogantyúval és gombbal. Állván und Deckelknopf aus Elfenbein.

1392. **Násfa és fülbevaló,**

aranyfiligrán munka gyöngyökkel és Mária-képpel. GEHÄNGE, Goldfiligran mit Perlen und Marienbild

1393. **Pohár,**

aranyozott ezüst, poncolt test, vésett arabeszkes szé puntzt mit Arabesken-Randfries.

1394. **Napernyő,**

aranyfoglalatú elefántcsontnyéllel, korall fogantyúval SCHIRM. Elfenbeinstock in Goldmontierung, mit Ko

1395. **Niellokép,**

ezüst, aranyozott volutás keretben. Napkeleti bölcsek detem Rahmen. Anbetung Christi. Italienisch. Ende

1396. **Zsebóra,**

arany. Empire. — TASCHENUHR aus Gold. Empi

1397. **Öröklámpa,**

ezüst, trébelt rocaillos dísszel. XIX. sz. k. — EWI Mitte, XIX. Jahrhundert.

1398. **Fésü,**

arany, fején cizellált palmettadísz és korallkamea. En dekor und Kamee. Empire.

1399. **Melltü,**

arany, levélfonatos keretben ametiszt. XIX. sz. k. — XIX. Jahrhundert.

Meissl Ágost
festő

Fővárosi Lapok 1900. dec. 30., 11. old.
(Művészet. Apróbb művészi hírek)

Kalmár

Meissl Ágost
festő

Fővárosi Lapok 1896. ápr. 20., 3. old.
(A képzőművészeti társulat közgyűlése)

Kalmár

60. MEISSL ÁGOSTON: Vig fiatalság (olajf.) Ára 200 frt.

61. „ „ Tinók (olajf.) Ára 300 frt.

Nemzeti Szalon

1900. téli kiáll.

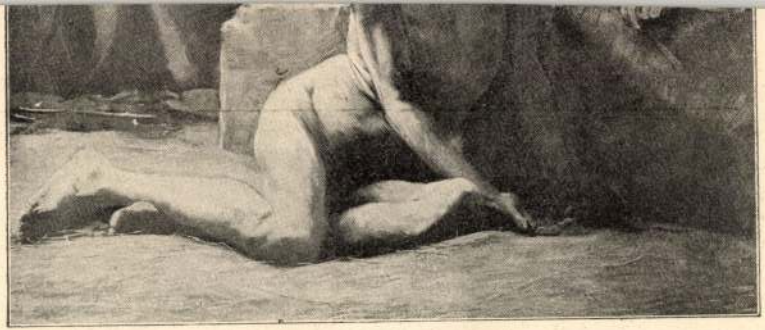

Kardos Gyula: *Jób.*

MEISSL *Ágost*, festő, • Bazin 1867. Budapesten s Münchenben tanult s nálunk 1893-ban állított ki először. Főkép naturalista szemléletű katona- és állatképekkel szerepelt, külföldi kiállításokon is. Tinók c. képe a Szépművészeti Múzeumban.

Ny. G. II. 103 l

Polycletus VI. 209

Meiszl Ágost

1886/87 – 1888/89.

Ferkèpzomfoiskolyk
113. l.

mongolok kiűzetése (...)
ből vannak emlékeink. A felszabadító Iván nagyfejedelem építtette — hozzáértő hazai mesterek híján a bolognai Ridolfo Fioraventével — az új koronázó katedrálist, vladimiri minták után, majd pskovi mesterekkel a Kreml Keresztelő-székesegyházát. A milánói Alvisio Novi építette a Mihály arkangyalról elnevezett kremlbeli cári temetkezési templomot, amelyen érdekesen keverednek a régi orosz hagyományok a korai olasz renaissance formai elemeivel. Ez azonban elszigetelt jelenség, sokkal elevenebb és általánosabb a hazai fatemplomok architektúrájának hatása. Rettenetes Iván emeltette a XVI. század derekán orosz mesterekkel a moszkvai Basilios-katedrálist, ezt a páratlan festői tömegű, fantasztikusan szép architektúrájú, tornyos-kupolás templom-konglomerátumot, minden idők építészetének egyik legmegkapóbb alkotását. A torony, amely ezen a templomon a kupolák fölé szökik s a fatemplomok architektúrájából származik, ezentúl jellegzetes motívuma marad a templom-silhouettenek (Kolomenskoje, Ostrov, Alexandrov). A fejlődés egy további állomása az, amikor több torony van s ezeket éppúgy csoportosítják, mint a „hagyma"-kupolákat („sátortemplom"). Ez az elrendezés azonban nem volt hosszú életű, egyházi okokból a XVII. század vége felé betiltották, s így ismét a hagymakupolához tértek vissza, amelyet külső közvetítőtagokkal, az ú. n. kokosnikokkal illesztettek a négyszögű templomtestekre. Ezek a kokosnikok, amelyek olykor tömegesen lépnek fel, a templom külsejének bizarr és fantasztikus jelleget adnak s fokozzák az e korban már amúgy is gazdag ékítményes díszű templomok dekoratív hatását. Különösen szépen dekorált homlok-

III. 635. Meissl Agoston (von), 22 éves, kath., szül. Bősingben, Magyarországon, atyja gyógyszerész, Raal festőosztálya, 1889 okt. 21.

Som 187. l.

8761

PRINCIPATUS TABULA, ad U-
S 1696. Felirata alól a jobb
INCIPAUTE DE TRANSILVANIE Di-
e en Quartiers et Comtez Tirée
à l'Usage de MONSEIGNEUR LE
Humble, et tres Obeissant Ser-
. Hozzá fölül balra az iránytü,
ARQUES vannak adva.

. 48:61 cm.

Meissel Ágost

Bazini tájkép, vízf.
28 x 23, 1895

Ernst Múzeum
aukciói. 38. sz.
Bpest, 1928.

Meissl Ágost

Meissl Ágost, fertő, stb. marad, l.

489. old.

Meissl Ágoston

Somogyi Miklós: Magyarok a müncheni képzőművészeti akadémián. Művészet. 1912. 187. l.

Meissl Ágost, festő; szül. 1867 augusztus 1-én Bazinben.

Meissl Agoston

Képei a

Szépmüv-

Müzeumban

Földtani intézet, m. kir. V. 310.

Meissl Ágoston

Mul. Bazinban (Pozsony m.)
1867 aug. 1. PM. tanitói
orlevél
1886/87 I. I. osztály
1886/87 II " —
1887/88 I. II. osztály
1888/9 I. II " "
1888/9 II. II " "

Horvát - Slavonország IV. 262

Meissl Agoston

Vul. Barinban 1867-

1887/88 I vendeglat

Tűzhely, öskori V-185.

Meisl Ágost festő

Művészeti lexikon 1894.

festő:

adból.

Ry 73

de szembe
dul[illegible] [illegible]néz[illegible]. Teje kopasz; rövid haja,
illo öszbevegyült; szeme szürke. Piros bé-
ő újjú és a mellén lévő nyilason kabát-
melyre apró gombok at vasztak fel[illegible].

éretei 83:72 cm.
ns Lápló ajándéka.

Meissl Ágoston (Gusztáv)

Mücsarnok Bpest

1893/94. téli K.
1898. tav. kiáll.
1898/99. téli kiáll. München.
1899–1900. téli kiáll.
1900. tav. kiáll.
1900–1. téli kiáll
1906–7. téli kiáll. 99–101, 103, 104, 681–684

Albina II. 229.

Meissl Ágost

Múcsarnok München

1908. tav. kiáll. 203, 281

1912. tav. kiáll. 317, 400, 401.

r. 20.).

u látható,) (kerek medaillon. Szürke parókája egy-
ne barna, arcaés bajusza leberetvált.
mellfodra látható, kabátjának lehajtott
rá Terézia-(reud és a szt. István) diszitő, melyek
átretve) viseli Balra, a félrevont függöny mel-
jilik kilátás.

etei 8.5 : 8.5 c/m.

. majus 15-én
állításra engedtetett ás (39/96), homan
416/96)

Meisl Ágoston

Művészet 1911. 128
– 1912. 187
– 1913. 28
– 1914. 330, 332, 354

Meisl Ágost

arcrkepe

Vas Np 1898.

615 l

Meissl Agoston

Festö, stud. Barin 1867.

ha, Kell

laid

BPo 449. l.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

yezem:

.....

gy helyettesének
ása.

- Endrényi Imre, Szeged.

Meinung

Festö"

Lásd

KB

72. l.

A fiu, a kinek oldalán tarisznya lóg, pörge kalapot, kék inget és térdig érő gatyát hord.

a jobb kezében lévő s csapásra emelt

1931. Meissl Ágoston:
Sz. Bazinban 1867 augusztus 1-jén, utóbbit
Tinók.

A sik vidék előterét patak szeli, a melynek mentén három fehér- ~~meg~~ és két riska-tinót látunk. Közülök kettő legel, kettő közeledik és egy öklelni készül. Az a kis pásztor ostorral tereli a többiekhez. A háttért bükkös foglalja el, hol balról szalma fedelü ház tünik szemünkbe, melyet halványkékre meszeltek. ~~A pásztorfiú öltözete: pörge kalap, kék ing és térdig érő gatya. Jobb kezével az ostort emelte csapásra és oldalán tarisznya lóg.~~ Az égbolt derült. Jelzése balra: »Meissl Ágost Tolna m. 1895.«.

Vászon, méretei 65.5: 80.5 cm.
Vétetett 1900: XII. 17-én kelt 92880 sz. leirattal 600 koronán. (~~29/901.~~ 687/901.) Elszámoltatott 1901: IX. 14-én (488/901.).

Az elszámolást elfogadta az 1902: VII. 16-iki 16026 szvsz. leirat. (569/902.)

904: IV. 30.

a Nemzeti Szalon téli tárlatán

92880–900

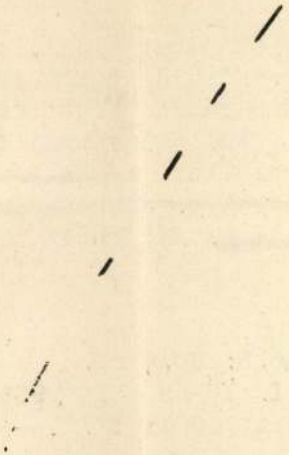

Meissl Gusztáv festő.

1900ban lakott: München, Seitzstrasse 5.

A képz. társ. 1900/1 téli tárlatán

Deleto tehenek. Olajf. 400 korona (21'9 oz).

Kiáll. cat.

Territetbe utazik. A király a királyné orvosának, Schott tanárnak, elismerése jeléül, sikeres gyógyításáért Berzeviczy udvari marschall által a vaskorona-rend harmadik osztályát adatta át, a királyné pedig köszönetét tolmácsoltatta.

A hollandi királynő. Augusztus utolsó napja óta Hollandiát a 18-ik évét betöltött *Vilma* királynő kormányozza. Egész Hollandiában isteni tisztelettel ülték meg a királynő trónraléptét. Az amsterdami nagy templomban megjelent a királynő is, édes anyjával, az eddigi regens-királynővel, továbbá a hatóságok képviselői.

Az amsterdami hivatalos lap külön kiadása közölte *Vilma* királynőnek valamennyi miniszter által ellenjegyzett proklamációját, melyben köszönetet mond a népnek az iránta kora ifjuságától fogva tanusított szeretetért és ragaszkodásért és biztosítja a régens-királynét hálájáról az általa nyujtott példáért. A királynő kijelenti, hogy Hollandia nevének és zászlajának tekintélyét fenn fogja tartani és végül Istenhez fordul segitségért. — *Vilmos* német császár a hollandi királynőnek a wandsbecki huszárezredet adományozta, a mely «a németalföldi királynő 15. számu huszárezrede» nevet nyerte.

III. Béla király hamvainak temetése. Szeptember hóban már befejezik a budavári koronázó Mátyás-templomban a művészi kivitelű szárkofágot, a melyben III. Béla király és felesége Antiokhiai Anna királynő csontereklyéit helyezik örök nyugalomra. A temetés nagy pompával megy végbe. A szertartás részleteit már nagyjában megállapította a miniszterelnökség a főudvarmesteri hivatallal és a papsággal egyetértőleg. A gyászünnep idejét közelebb tűzik ki, alkalmasint október havára, a mikor a királyi udvar is Budapesten lesz. A szertartást *Vaszary* Kolos bibornok-herczegprimás fogja végezni.

Nász Szögyény-Marich László családjában. Szögyény-Marich László berlini osztrák-magyar nagykövet legidősebb leánya, Kamilla, jegyet váltott gr. Somssich József somogymegyei nagybirtokossal. A vőlegény ősi magyar mágnás-család sarja.

A buziási hadgyakorlatok. A király szeptember 2-án reggel utazott el a délmagyarországi hadgyakorlatokra. Kiséretében vannak *Ferencz Ferdinánd* és *Ferencz Szalvátor* főherczegek. Ugyanazon a napon indultak Bécsből az idegen katonai attasék is a hadgyakorlatok szinhelyére. *Buziásra* Ő Felsége szeptember 2-ikán délután 5 órakor érkezett. Másnap, e hó 3-ikán nagy lovassági gyakorlat napja volt Buziás és Lugos között. Szeptember 4-ikén, vasárnap az összes csapatok pihennek. Reggel 7 órakor Dessewffy püspök a buziási templomban csöndes misét mond, melyen a király is jelen lesz. Este a temesvári polgárság szerenádot ad a királynak. A zárógyakorlatok 5., 6. és 7-ikén tartják. A király 7-ikén délután három órakor utazik el Buziásról Bécsbe, honnan aztán *Lőcsére* megy a felső-magyarországi gyakorlatokra.

József főherczeg a tüzoltásról. Tanulságos a levél, melyet *József* főherczeg, ki a tüzoltás ügyének oly hathatós előmozdítója, intézett a *félegyházai* önkéntes tüzoltó-egyesülethez. A lelkes hangú levél igy hangzik:

Kétséget nem szenved, hogy kedves hazánkban nagy összegeket költünk a sport minden ágára. Nyujt is mulatságot és hasznot. A versenyek előmozdítják a lótenyésztést és ezáltal jó paripákat szereznek vitéz huszárjainknak, a lókivitel által pedig pengő pénzeket az ország közvagyonának. A vadászat szintén emeli az ország jövedelmét. De van egy neme a sportnak, ha ugyan magasztos czélja megengedné ezen névvel illetni, melyet uraink között igen kevesen űznek: a tüzoltás, mely épen nemzeti és államvagyoni, emberbaráti és hazafiúi szempontból oly fontos, hogy több érdeklődést követelhetne, mint a milyenben részesül. Pedig ez a sport az, mely talán a legeslegolcsóbb minden sport között. Vessünk egy tekintetet tüzoltó szaklapjainkra és ott találjuk, mi módon lehet kevés költséggel sok veszélynek elejét venni. Miért ne állanának magyar főnemeseink tömegesen ezen intézmény élén, most, midőn már ugyis népfölkelők, kész katonák, midőn minden hazafiúi vállalatot oly hőn felkarolnak, midőn gr. Széchenyi Ödön, nagy hazánkfia édes gyermeke, életre hozta; és midőn gróf Cziráky Béla oly buzgó, mintaszerű vezére? *József* főherczeg.

* **Buziás fürdő nyári időszakát** a király oda érkezése és a hadgyakorlatok miatt megrövidítették annyiban, hogy a fürdő két nagy és csinos vendégházát, a *Nagy-vendéglőt* és a *Bazár-vendéglőt* a királyi kiséret egy részének elhelyezhetése végett ki kellvén üríteni, a szálló vendégek már augusztus végén eltávoztak belőlük, sőt a Bazár-vendéglő földszinti boltjaiból az üzleteket is kiköltöztették, hogy ott is lakásokat rendezzenek be a királyi cselédség számára. A fürdői élet mindazonáltal nem szűnt meg teljesen. A községi házakban lakó vendégek, kik vagy 400 szobát foglalnak el, akadálytalanúl folytatják kúrájokat s élvezik a jó levegőt az árnyas parkban, hol napjában háromszor katonai és czigányzene hallható. Esténként táncz is van a gyógyépület szép és tágas termében, hol *Szüry* Kálmán uradalmi főtiszt kedves neje és két bájos serdülő leánya: *Viola* és *Aspasia*, valamint a fürdőtulajdonos *Schottola Ernőné* és szép fiatal leánya viszik a tánczosnők közt a vezérszerepet. Ugyanez épületnek csinos olvasó- és zongoratermei is élénk látogatottságnak örvendenek s olyankor, mikor térzene nincs, mindig akad egy-egy fiatal hölgy, a ki játékával mulattatja a többieket. A hadgyakorlatok után bizonyára újra megélénkül a fürdő még egy időre, mert az itt rendesen szelid őszi időjárás, mint máskor, mostan is számos vendéget vonz ide utókurára.

Zich Ferencz. Eisenhut Ferencz. Márk Lajos. Meisl Agost.

AZ EZREDÉVI DISZMENET KÖRKÉPÉNEK FESTŐI.

Libits Adolf jubileuma. *Libits* Adolf királyi tanácsos, *József* főherczeg összes uradalmainak és javainak központi igazgatója, augusztus 29-én ülte huszonöt éves jubileumát annak, hogy a népszerű magyar főherczeg szolgálatában áll. Ebből az alkalomból a Margit-szigeten József főherczeg hat uradalmának küldöttségei jelentek meg, hogy ragaszkodásuknak és tiszteletüknek kifejezést adjanak. Emelte az ünnepélyt, hogy József főherczeg és neje Klotild főherczegasszony képviseletében résztvett *Unterauer* József udvari tanácsos is. Az ünnepély a nagyfogadó földszinti nagytermében folyt le.

Unterauer udvari tanácsos a főherczeg és főherczegasszony üdvözletét tolmácsolta és nevökben remek művű vert aranyserleget nyujtott át, a melynek oldalán a következő sorok olvashatók: «*Libits Adolfnak huszonöt éves hű szolgálata emlékeül, József főherczeg és Klotild főherczegnő*». Libits meghatottan köszönte meg a kiváló kegyet, a mely — mint mondá — huszonöt éven keresztül mindenha a legtöbb erőt adta neki munkálkodásában. Ezután *Sándl* Mátyás uradalmi főszámvevő, mint az uradalom legrégibb tisztviselője, üdvözölte a közszeretetben álló főnököt, s átadta a gyönyörü emlékalbumot, az egész tisztikar arczképeivel. *Libits* Adolf válaszában kiemelte, hogy első sorban a derék tisztikarnak köszönheti azokat az eredményeket, a melyekkel fenséges ura mindig meg volt elégedve. Az üdvözléseket lakoma követte. Első felköszöntőnek Unterauer udvari tanácsos József főherczegnek Libitshez intézett következő táviratát olvasta föl: «Negyedszázados együttlétünk ünnepén szivem mélyéből üdvözlöm, mint hű és igaz barátot, adja a jó Isten, hogy a félszázadot is jó egészségben és teljes erőben betöltse». Ezután Libits mondott felköszöntőt József főherczegre és családjára, a melyet a jelenvoltak állva hallgattak meg. Libitset *Kokas* felügyelő köszöntötte fel.

Darányi Ignácz földmívelésügyi miniszter is nagyon meleghangú levélben üdvözölte Libitset. Elismeréséhez azt a kérelmet füzi, hogy Libits mezőgazdaságunk fejlesztése körül továbbra is az eddig tapasztalt buzgalommal működjék közre, őt pedig közérdekü törekvéseiben a jövőben is támogassa.

A Vasárnapi Ujság múlt heti számának közleményeiben egy kis tévedés fordult elő, melyet íme helyreigazítunk. A Marilláról szóló czikkhez tartozó jegyzetben ugyanis az volt mondva, hogy P. Márkus Emilia nagyobbik leányának *Tessza* neve George Elliot «Romola» czímű regényéből van véve, s a *Tessalia* névből származott. Ez hibás adat. Az édes anyjához annyira hasonlító kis leányt *Teréz*-nek keresztelték, nagyanyja: Walter Teréz, az ismert irónő neve után, s a Teréz névből csinálták a beczéztető Tessza nevet.

A Ferencz-József-föld felfedezésének jubileuma. Augusztus 30-ikán volt 25 éve, hogy az osztrák-magyar éjszak-sarki expedicziő, *Weyprecht* és *Payer* vezetése alatt, fölfedezte a Ferencz-József-földet. Az expedicziő, a külön e czélra épített «*Tegethoff*» hajóval 1872 junius 13-ikán indult el a brémai kikötőből fölfedező utjára. Sok viszontagság után, 1873 augusztus 30-án délután 2 órakor végre szárazföld közelébe érkeztek. Weyprecht parancsnok azonnal a fedélzetre rendelte a tiszteket és a legénységet, kibontották a pompás selyem lobogót, a melyet a pólai hölgyek ajándékoztak az expedicziónak és ünnepélyes szónoklat kiséretében «hurrah» kiáltások között elnevezték a földet Ferencz-József-földnek. Az expedicziő tagjai másnap a király nevében elfoglalták a fölfedezett földet, nagy kőrakást hordtak össze, ez alá iratot helyeztek el, a melyre le volt irva az expedicziő története. A merész utazók azután, 40 fok Reaumur hidegben, szánokon beutazták a végtelen jégmezőket, mig végre 1874 április 12-ikén 82 fok alatt elérték a legéjszakibb részét a földnek. Oda is kitűzték az osztrák zászlót. Május 20-án pedig, miután belátták, hogy a «Tegethoffot» lehetetlen a jég közül kiszabadítani, nehéz szivvel ott hagyták a nagy utat tett hajót. Csónakokon és szánokon, szárazon és vizen, kilenczvenhatnapi nehéz út után, végre egy orosz hajóra akadtak, a mely hazájukba szállította a derék utasokat. Itthon nagy diadallal fogadták őket, annál inkább, mert már mindenki azt hitte, hogy áldozatául estek merész vállalkozásuknak.

Eljegyzés. Dr. Hirsch (Révi) Nándor cs. és kir. tart. hadnagy eljegyezte néhai dr. Erdey Dávid, Szolnok város volt tiszti főorvosának leányát, Margitot.

Új Reform-Zeneiskola. Krausz Gusztáv jónevű zenetanár, a pesti ref. egyház karnagya, zeneiskolá-

jában most folynak a beiratkozások élénk érdeklődés mellett. Prospektussal készségesen szolgál a tulajdonos, IX. ker. Csarnok-tér, 5. sz. *Beírási díj:* az előkészítő oszt. zenekarra és karénekre 2 frt, a többi oszt. 5 frt. *Tandíj:* az előkészítő oszt. havonként 4 frt, a többi oszt. havonként 6 frt. Ének vagy zenekar egész évre 5 frt.

Az iparművészeti muzeum kiállítása. Az országos iparművészeti muzeum karácsonyi kiállításán a muzeumban ideiglenesen elhelyezett iparművészeti társulat is részt vesz. A társulat fölszólít mindenkit, a ki a kiállításon részt akar venni, hogy ezt jelentse be minél előbb, mert a bejelentés határideje már ugyis lejárt szeptember elsején. A kiállításon ez alkalommal mutatnak be először teljesen magyar és teljesen modern stilű szobaberendezéseket. A tárgyakat a titkári hivatalban (Üllői út 33. szám alatt) lehet bejelenteni.

Hány ezer embernek rossz a foga! S miért? Mert nem fordit elég gondot azok tisztántartására, pedig hányféle betegség keletkezik a rossz és odvas fogak következtében. Hogy sok bajnak elejét vegyünk, használjuk a fogak tisztitásához a bécsi hirneves «Anton J. Czerny» czég legujabb találmányát e téren, az «Osan»-t, mely felülmulja az eddig ismert fogtisztitószereket. Rendkivül antiszeptikus, conserváló s a mellett kellemes a használat alkalmával, tehát mindent egyesit, a mi a fogakat épségben és tisztán tartja. A meggyőződéshez egyszeri kisérlet elegendő.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Nagy Béla, vikárius, a szigetvári szent-ferenczrendi rendház volt házfőnöke, 58 éves korában, Budapesten. — Csighy Ferencz, király-daróczi ref. lelkipásztor, 78 éves korában. — Tomka Ágost, nyug. törvényszéki tanács-titkár, ügyvéd, 69 éves korában, Eperjesen. — Dr. Moody-Stuart Sándor, a ki sokáig elnöke volt a skót-bizottságnak, a mely a skót és a magyar református egyház között állandó összeköttetést tartott fönn, 90 éves korában. A magyar theológusok, a kik a skót ösztöndijakat élvezték, lelkes támogatójukat vesztették el benne. A fővárosban lelkészkedő dr. Moody Andrew skót pap az elhunytban nagybátyját gyászolja. — Saád Károly, Kassa város nyug. főkapitánya Saádon. — Pongrátz Károly, vasuti tiszt, 35 éves korában, Szabadkán. — Kovács Mihály, magánzó, Nagy-Szent-Miklóson, kit még Ferencz császár alatt soroztak be katonának s azóta részt vett valamennyi nevezetesebb háborúban; Kiss Ernő tábornoknak husz évig volt szolgája s o.t volt kivégzésénél is. Holttestét ő vitte el az aradi temetőbe. Az öreg honvéd a Kiss-családtól holta napjáig kegydijat kapott. — Vojtovics Bertalan, nyiregyházai épitész, 44 éves korában. — Biró Péter, államvasuti gépgyári tisztviselő, 64 éves korában, Budapesten. — Schönleitner Károly, rajztanár, 45 éves korában, Rimaszombatban. — Dr. Szukits Nándor, orvos, 68 éves korában, Nagy-Kanizsán; Ledovszky Armin, nagykereskedő, 56 éves korában, ugyanott. — Dr. Bauer Ignácz, ügyvéd, takarékpénztári igazg. tag és hitközségi elnök, 46 éves korában, Kun-Szent-Miklóson. — Hegedüs Pál, cziszterczita-rendi pap és nyug. lelkész, 54 éves korában, Zirczen. — Szongot Károly, a magyar testőrség egyik kapitánya, ki előbb a 2-ik huszárezredben szolgált, 38-ik évében, Bécsben, hol önkezüleg vetett véget életének. — Dusóczky Pál, jónevű debreczeni orvos, ki gyógyithatatlan betegsége következtében megmérgezte magát. — Pippich Károly, a dunai gőzhajós társaság nyug. kapitánya, 75 éves korában, Budapesten. — Gosztony Béla dr., a közoktatásügyi minisztérium titkára, 39-dik évében, Budapesten.

Matyéka Károlyné, szül. Lázár Mariska, 30 éves korában, Brassóban. — Dr. Kramer Tivadarné, szül. Schmidl Olga, a fővárosi társaskörökben ismert fiatal hölgy, 25 éves korában, majnai Frankfurtban, honnan holttestét Budapestre szállitották.

HEPP GYŐZŐ (Mosonmegye).

Dr ROTH (Szepesmegye).

KÁLLAY ZOLTÁN (Hevesmegye).

MAJOR LÁSZLÓ (Komárommegye).

HERTELENDY GY. (Vasmegye).

KOHN FŐRABBI.

UNGÁR LAJOS (Bács-Bodrogmegye).

AZ EZREDÉVI DISZMENET KÖRKÉPÉNEK VÁZLATAIBÓL.

Meissl Ágoston

vrd

Magyar Iparmúzeum

1899. zig. l.

1903
II. ÉV F.
IV. SZ
KIADJA AM. IPARMŰVÉSZETI

Meissl Ágoston MDK

Pierrette, olf.

Mücsarnok 1908. tavaszi kiáll.

Meissl Ágoston

Tükör előtt, olf.

Műcsarnok 1908. tavaszi kiáll.

MDK

Meissel Ágost

Tinók

Orsz. Képzőm. Társ. Vasárnapi Ujság 1895. 344.l.

MDK

Meissl Ágost, festöm.

Látogatás. Olf.
Öszi hangulat. "

MNT. 1912 Tavaszi Kiáll. Kat. 60.l.

MDK

Meissl Ágoston, festöm.

Tinók. 1895.- ráth György-féle 300 ft-os dij.

Műcs. -OMKT Tavaszi kiállitás. 1900. Kat. 16.1.

Meissl Ágoston, festöm.

40. Reggelei szürkület a Hortobágyon. Olf.
55. Erdekes regény. Olf.

Mücsarnok. 1900. Tav.kiáll. Kat. 31.l.

MDK

Meissl Agoston

Münchenben a Wimmer-szalonban al.itotta ki műveit , köztik Székely leány c. képe.

Somogyi Miklós: A müncheni nagy nyari kiall.-ok

Művészet, 1914. 327-332.l.

MDK

Meissl Ágost

Kisebb képeket állitott ki a Glaspalast 1914. évi kiállitasan.

Somogyi Miklós: A müncheni nagy nyari kiállitasok.

Művészet, 1914. 327-332.l.

Meissl Ágost MDK

Öreg kovácsmühely, olf.

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Meissl Ágost MDK

Látogatás, olf.

Őszi hangulat, olf.

Mücsarnok 1912. tavaszi kiállitás

M.D.K.

Meisel

A Frontszinház tagjairól készitett rajzait bemutatja a lap: Perényi Sári, Pázmán Ferencné, Gonda Maca, és Benes Ilonka müvészekről.

Szinház és Divat, Bp. 1918. juni 23. III. évf. 25. sz. 29. lap

Meissl Ágoston, festöm.

0895. Ráth György-féle 300 ft-os dij: Tinók.

OMKT-Vándorkiállitások.1910. szept.8.-dec.27. Eger, Miskolc, Kassa, Eperjes, S.a.Ujhely,Debrecen,Gyöngyös
Kat. 66.1.

Meissl Ágoston MDK

Loin du Bal, olf.

Női arckép, olf.

Nyaraló hölgy II. olf.

Műcsarnok 1906/7. téli nemzetközi kiáll.

Meissl Ágoston MDK

Tiszaparton, olf.

Nyaraló hölgy I. olf.

Műcsarnok 1906/7. téli nemzetközi kiáll.

MDK

Meissl Ágoston, festőm.

Reggeli szürkület a Hortobágyon. Olf.
Érdekes regény. "

Mücs. -OMKT. Tavaszi kiáll. 1900. Kat. 31.1.

Meissl Ágoston

MDK

Tinók, olf.

Műcsarnok 1895. tavaszi kiáll.

Meissl Ágoston MDK

Siesta, olf.

Műcsarnok 1895. tavaszi kiáll.

Meissl Ágoston

MDK

Huszár előőrsök, olf.

Micsarnok 1898/99. téli kiáll.

MDK

Meissl Ágoston

Tinók, o.

Szépmüv. Muz. háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp.1952.

Meissl Ágoston MDK

Lovas arckép, olf.

Műcsarnok 1898/99. téli kiáll.

Meissl Ágoston MDK

Mezőhegyesi mén, olf.

Műcsarnok 1898/99. téli kiáll.

MDK

Meissl Ágost

Látogatás, of.

Őszi hangulat, of.

Műcsarnok 1912. tav. kiáll. kat. 60.l.

Meissl Ágoston MDK

Delelő tehenek, olf.

Műcsarnok 1900/1901. téli kiáll.

MDK

Meissl Agost

A Műcsarnok háborus kiállításan szerepelt.

Cikk: Háborus kiállitas.

Művészet, 1914. 541-542.l.

Meissl Ágoston MDK

Patak, olf.

Műcsarnok 1899/1900. téli kiáll.

Meissl Ágoston MDK

Érdekes regény, olf.

Műcsarnok 1900. tavaszi kiáll.

Meissl Ágoston

MDK

Reggeli szürkület a Hortobágyon, olf.

Műcsarnok 1900. tavaszi kiáll.

Meissl Ágoston, festőm. MDK

130. Lovas arczkép. Olf.

128. Huszár előörsök. "

KMT.1898/99. téli kiáll. Kat. 27.1.

MDK

Meissl Gusztáv festő

Műcsarnok, 1900/1901. téli kiáll. 59.l.

MDK

Meisel Ágoston

A tav.tárlaton a Ráth-féle dijat kapta.

Uj Idők, 1895.I. 23.sz. 438.l.

MDK

Meissel Ágoston, gróf.

Katonák. Rajz. Repr. 354.1.

Müvészet. 1914. 354.1.

Meissl Gusztáv MDK

Michl kidobatása, tuss

Michl a Grand Restaurantban, tuss

Parasztbál, tus

Müvészbál, tus

Mücsarnok 1906/7. téli nemzetk. kiáll.

Meissl

"Friss, levegős genreképe" szerepel a kiállitáson, melyről g.d. sign.-val közölt kritika számol be "Mütárlat" cimmel.

A HÉT, Bp. 1893. ápr. 2.
IV. évf. 14. sz. 227. lap.

Meissl Ágost

Müvésztársaival együtt szerepel a cimlapon. m. sign.-val "Eisenhut és társai" cimmel tájékoztat a lap a millenniumi körképről, melyet Eisenhut Ferenc, Márk Lajos, Zich Ferenc és a müvész készitett,/akiknek arcképe a cimlapon látható./ Meissl Ágost rajzolta a körkép kartonjait. "Alig hogy debütált, de a pikt torok máris nagyra vannak vele. Tavaly még kicsit Stuck-osnak találták, de erejét már akkor észre lehetett venni,"-fejezi be a cikk a müvészre vonatkozó észrevételeit.
A HÉT, Bp. 1898. aug. 14. IX. évf.
33. sz. 526-527. lap.

Meissl Ágost

"Versengő cetaurok" c. olajfestmény Stuck hatásának köszönhető. Tehetség munkája, a győztes centaur és a centaur hölgy alakjaiban, mozdulataikban sok finomság van. Bojtorján kritikája "A tavaszi kiállitásból" cimmel, a Müvészet c. rovatban.

A HÉT. Bp. 1898. ápr. 24. IX. évf.
17. sz. 265. lap.

Meisel A.

Siesta, of.

Mies. kiáll. 1885. jan.

~~DK~~

Meisel Gusztáv lovag, festöm.
XIX.sz.

Tájkép. J.fenn jobbra:Meisel. Vászon
26 x 35

Magy. Nemz. Renesszánsz Társ. I.a ukciója. Bp.1921.
Kat. 21.l.

MDK

Dr.Meisels István,
a Müegyetem Középület-tervező tanszékének
tanársegéde

foglalkozik az idegenforgalom szempontjából is
fontos uj szállodatipussal.

Elkeszült az első magyar"MOTEL" tervezete. - Nepszava.
1958,ápr.15.- 7.l.

MDK

Meisl Ágoston

m: Művészet. A Hét 1898, 526-27 l.

MDK

Meisl Ágosron

Az uj körkép megteremtői. A Hét /szerkeszti és kiadja Kiss József/ 1898. IX.évf. 33.sz. arcképek a címlapon.

MDK

Meissl Ágost

Hazai Művészárlók Egyesülete.

Műcsarnok. 1898. nov. 20. 16. sz. 141-143 l.

MDK

Meiszl Ágost, festőm.

a szolnoki telepen dolgozott, ma az ujabb magyar művészgárdához tartozik.

dr.Lázár Béla: A törzstagok és a telep többi művésze. Szolnok a művészetben. c Emlékkönyv /ifj Gonda Béla szerkeszt./ a 25 éves jub.alkalmából. 1927.szept. 48.l.

Meisszl Ágost festőművész: MDK.

/A Mücsarnok tavaszitárlatán vett részt/

Ország-Világ, 1912. 528.l.

M e i s s L Ágoston festő:

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
27-28.
"A mult évi müncheni szezon.."

Meissl Ágost festő (1867 –

Pásztortűz, 1928. 2. 3 sz.
551 l.

Gulyás Károly: Vágó Pál

Ikonográfia Szent Kristóf

/Hüvös László szobra, 1932/

Képes Pesti Hirlap 1932 LIV okt

11. 2 o.

Az utasok védszentjének

Müssl (Vágó Pál nyomdokain halad)

Pásztortűz, 1928. 23 sz.

551. l.

Gulyás Károly: Vágó Pál

Meissl Ágoston festő

Magyar Iparművészet, 1899. II. köt.

m. 218-219. o. Különfélék.

Meissl Agost

Jertő

Lyka München

63.1.

MDK

Meissl Ágoston

Patak, olajfm.

Képzőm.Társ. 1899-1900. téli kiáll.tárgym. 43.l.

MDK

Meissl Ágost

Öreg kovácsmühely, of.

KMTárs. 1912. tav. kiáll. 56.l.

MDK

Meissl Ágost

Öreg kovácsmühely, of.

Mücsarnok 1912. tav. kiáll. 55.1.

Meissl Ágoston MDK

Huszár-roham, olf.

Mücsarnok 1893/94. téli kiáll.

Meisl (Meisel) József

bécsi épitész

laid okr.

Tragor Vác művend

561.

nagys. Dr. Szentiványi Gyula úrnak Helyben

Tisztelettel értesítjük hogy az 1900 6f* sárga, valamint az ‡ pto. 2 fillérés* bélyegeket, félre tettük az Ön részére.

Kiváló tisztelettel

MARKSTEIN ÉS GÁBOR
MAGYAR BÉLYEGHÁZ
Budapest, IV. Károly-körút 22.
Telefon: 892-62.

Gábor

Budapest 1941 IX/2.

Meissl József

bécsi építész 1768-75 között építette fel a váci püspöki palotát.

Csekc László: Dunakanyar, Budapest.

1973. 1391

1061

páratlanul álló gyűjteményt őriz.

Porcellán
vű antik kinai
spanyol fayanc
geri, sevrési p

Egészen a
taival, virágág
kapó látvány.

Körmendt
A terep lépés
vidékké alakul
gyekké nőnek.
víz partján itt
pöttyömnyi fal
genlandi határ
Strém-völgy l

Németújv
környező heg
mintegy 100 r
kedik el. Regé
idegen fölkere

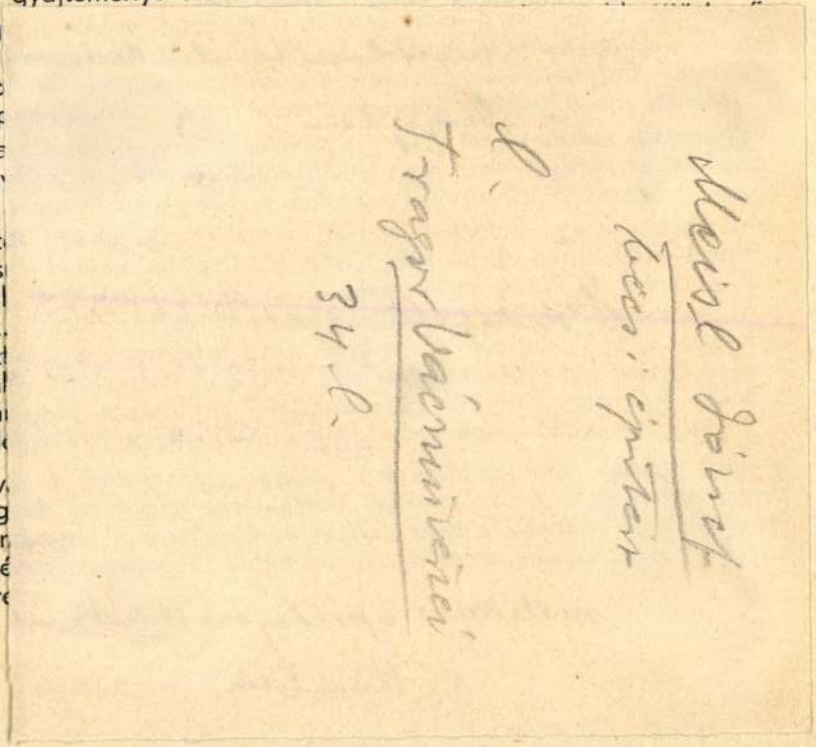

attól, és a régészeti leletek bizonysága szerint, Savaria virágkorában, vidéke a gazdag colonia előkelőinek üdülő és temetkezési helye volt.

Az Árpádok korában, mint királyi birtok, Vasváron kívül a megye legnevezetesebb helye. Vára valószínűleg a tatárjárás után épült, mikor is lakói IV. Béla királytól, széleskörű jogokat biztosító kiváltságlevelet nyertek.

1459-ban határában folyt le az a nevezetes ütközet, melyben Nagy Simon macsói bán, Mátyás király vezére, megtörte az összeesküvő Garay László nádor és társai seregét.

Ugy a vár, mint a város, idők folyamán sokszor cserélt gazdát. Birták a Széchyek, Tarnócyak, Kanaházyak, Erdődyek. Ez utóbbiak közt a középkor hatalmas primása, Erdődy Bakócz Tamás, 1606-ban, közvetlenül a bécsi béke megkötése után, Rudolf király Batthyány Ferenc főlovászmesternek adományozta. Azóta Körmend állandóan Batthyány birtok, sőt III. Károlytól kezdve a Batthyány család majorátusának székhelye.

Ma Körmend a Dunántúl legrendezettebb községei közé tartozik. Nyilegyenes utcái, szép piactere, tetszetős épületei, forgalmas üzletei, a legjobb benyomást keltik a szemlélőben. A Batthyány-tértől balra emelkedő kastély már külső alakjával is imponáló. Belseje a századok óta gyűjtött műkincsek valóságos muzeuma.

Termei a legkifinomultabb főúri ízléssel vannak berendezve. Bútorai-

MDK

Meissl Gusztáv

Michl kidobatása. Tusrajz. Mgt.
Michl a Grand Restaurantban. Tusrajz. Mgt.
Parasztbál. " "
Művészbál. " "

Műcsarnok, 1906/7. téli nemzetk.kiáll.
58.lap

M. D. K.

MEISL József építész

Vác, püspöki palota — 1768-75 — hogyer Miklós Mészégbevonja szerzőségét Oszwald Gáspár piarista Laitnes-nak tulajdonítja

Dercsényi - Granasztói: Vác, Bp. 1960.

52.

Meisl (Majzel)

bécsi épilesz

épitette a váci püspöki

palotat 1771–74 –

és a papnevelő

intézetet

Laid

Bónisné Vác 67,

68.1

Meisl Joseph

(Maisel, Majzel
Meisel)
bécsi építész
l.
Tragor Ignác
Vác multja és
jelene. Vác
1928. 166 l.

Kaposszekcsői templomok

R. k. templom Kárász

Meissl Ágost

l.

Végvári Szolnok

58. l.

you must sent for the doctor. yesterday I
meet my friend, Charles, he did not not look
very fit. He said, that he was ill. First only
was hoarse, and sore a trought. Then he-
arthly he could not speach, because he got
tonsilits. His mother cold the doctor. The
doctor examination him, and take his tempa
ration and said: a fyu days he must take
in bed. His mother said, that Chearch was
flu, and take warm him.

S: 2 A: 4 DJF

1885 jan

AZ ORSZÁGOS

MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT

MŰCSARNOKÁBAN

1885. JANUÁR 11-ÉN MEGNYITOTT

KIÁLLITÁSNAK

TÁRGYMUTATÓJA

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT KÖNYVNYOMDÁJA

1885.

Ára 5 kr.

I. Terem.

1 Id. FESZL Frigyes. † Budapesti kőbánya. Vizfestmény. 25 frt.

2 Id. FESZL Frigyes. † Erdőrészlet. Vizfestmény. 80 frt.

3 Id. FESZL Frigyes. † Kőbányai pinczelak nyáron. Vizfestmény. 15 frt.

4 Id. FESZL Frigyes. † Görögországi tengeri táj. Vizfestmény. 40 frt.

5 Id. FESZL Frigyes. † Téglagyár Kőbányán. Vizfestmény. 20 frt.

6 Id. FESZL Frigyes. † Erdei táj szarvasokkal. Vizfestmény. 15 frt.

7 Id. FESZL Frigyes. † Alföldi országút télen. Vizfestmény. 25 frt.

8 Id. FESZL Frigyes. † Visegrád Verőcze felé. Vizfestmény. 50 frt.

9 Id. FESZL Frigyes. † Greigne (Corinthusi oszlopromok). Vizfestmény. 50 frt.

10 Id. FESZL Frigyes. † Tájkép vizimalommal. Vizfestmény. 20 frt.

11 Id. FESZL Frigyes. † Görögországi tengeri táj. Vizfestmény. 20 frt.

12 Id. FESZL Frigyes. † Visegrádi várkapu. Vizfestmény. 40 frt.

13 Id. FESZL Frigyes. † Csúcsíves romok félszigeten. Vizfestmény. 30 frt.

14 Id. FESZL Frigyes † Rákosfalvi vidék. Vizfestmény. 15 frt.

15 Id. FESZL Frigyes. † Carthago. Vizfestmény. 40 frt.

16 Id. FESZL Frigyes. † A pilis-maróthi biróház. Vizfestm. 60 frt.

17 Id. FESZL Frigyes. † Vizben álló ökrök. Vizfestmény. 50 frt.

18 Id. FESZL Frigyes. † Rákosi rókászok. Vizfestmény. 30 frt.

19 Id. FESZL Frigyes. † Budapesti vámháztéri baromfivásár. Vizfestmény. 40 frt.

20 PAPPERITZ G. A vásárról hazafelé. Olajfestmény. 550 márka.

21 PATAKY László. Tanulmányfej. Olajfestm. 300 frt.

22 PACHER A. Áldozás. Olajfestmény. 2500 márka.

23 TELEPY Károly. Regg a hegytetőn. Olajfestm. 180 frt.

24 WOLSKI St. Lengyel pór amazon. Olajfestm. 500 marka.

25 BRODSZKY Sándor. Novemberi alkony. Olajfestmény. 200 frt.

26 MOLNÁR József. Középo om a Tátrahegységben. Olajfestmény. 250 frt.

27 SZÁRICS Imre. Délutáni pihenő. Olajfestmény. Eladó.

28 BRODSZKY Sándor. Sziklacsoport Berchtesgaden mellett. Olajfestmény. 200 frt.

29 GYSIS N. Vadkacsa. Olajfestm. 400 márka.

30 Id. FESZL Frigyes. † A dobozi kápolna Felső-Maróthon. Vizfestmény. 50 frt.

31 Id. FESZL Frigyes. † Téli tájkép nyulakkal s varjukkal. Vizfestmény. 30 frt.

32 Id. FESZL Frigyes. † Pusztai téli táj, szárazmalommal. Vizfestmény. 15 frt.

33 Id. FESZL Frigyes. † Budapest látképe a Vámház-rakpart felől. Vizfestmény. 35 frt.

34 MEISEL A. Siesta. Olajfestmény. Eladó.

35 SCHLESINGER F. A nagymama shawlja. Olajfestmény. 250 márka. 125 frt.

36 MALECKI W. Tájkép. Olajfestm. 450 márka.

37 PÁLLIK Béla. Juhok és bárányok. Olajfestm. 1200 frt.

38 PATAKY László. Lovas csendőrök. Olajfestmény. 500 frt.

39 MAX Gabriel. Szt.-Ilona. Olajf. 5500 márka.

40 MOLNÁR József. Tájrész Tápio-Bicskéről. Olajfestmény. 250 frt.

41 BRODSZKY Sándor. Malom. Olajfestmény. 150 frt.

42 WOLSKI St. A kifordult szán. Olajfestmény. 1400 márka.

43 KÉMÉNDY Jenő. Tántorgó vitéz. Olajfestmény. 200 márka.

44 DUX S. Az eltört korsó. Olajfestmény. Eladó.

45 Id. FESZL Frigyes. † Csuszkálók a kőbányában. Vizfestmény. 20 frt.

46 Id. FESZL Frigyes † Alkonyat vizi madarakkal. Vizfestmény. 25 frt.

47 Id. FESZL Frigyes † A volt Molnártó Budapesten. Vizfestmény. 30 frt.

48 Id. FESZL Frigyes. † Zivatar a budapesti határban. Vizfestmény. 15 frt.

49 Id. FESZL Frigyes. † Kőbányai nyaralók. Vizfestmény. 20 frt.

50 Id. FESZL Frigyes. † Jégtörés a soroksárcsepeli dunaágban. Vizfestmény. 30 frt.

51 PARLAGHY Vilma. Virágkép. Olajfestmény. Magántulajdon.

52 MAX Gabriel. Szt. Veronika kendője. Olajfestmény. 6000 márka.

53 Id. FESZL Frigyes. † Budapest ködben. Vizfestmény. 15 frt.

54 Id. FESZL Frigyes. † Genua közelében. Vizfestmény. 30 frt.

II. Terem.

55 GIRON Charles. «Parisienne.» Olajfestmény. 10,000 márka.

56 Id. FESZL Frigyes. † Erdővég. Vizfestmény. 25 frt.

57 ~~Id. FESZL~~ Frigyes. † Olaszországi tengeri táj. Vizfestmény. 60 frt.

58 ~~Id. FESZL Frigyes.~~ † Alföldi nyári táj, szélmalommal. Vizfestmény. 50 frt.

59 ~~Id. FESZL Frigyes.~~ † Görög tengerpart templomrommal. Vizfestmény. 40 frt.

60 ~~Id. FESZL Frigyes.~~ † A budapesti közraktárak 1880-ban. Vizfestmény. 40 frt.

61 ~~Id. FESZL Frigyes.~~ † Alföldi téli táj szárazmalommal. Vizfestmény. 40 frt.

62 ~~BÖHM Pál.~~ Tanulmányfej. Olajfestmény. 225 márka.

63 VALENTINY János. A Balaton partján. Olajfestmény. 200 frt.

64 ~~BÖHM Pál.~~ Tanulmányfej. Olajfestmény. 225 márka.

65 TORNAI Gyula. Egyptomi kigyószeliditő-nő Pompejiben. 1000 frt.

66 KOVALSKI A. A kutyafalka. Olajfestmény. 750 márka.

67 PATAKY László. Női arczkép. Olajfestmény. Magántulajdon.

68 ROSKOVICS Ignácz. Aczél-kova-tapló. Olajfestmény. 348 frt.

69 SPÁNYI Béla. Tájkép tehenekkel. Olajfestmény. Eladó.

70 ~~GREGUSS Imre.~~ Férfi arczkép. Olajfestmény. Magántulajdon.

71 SPÁNYI Béla. Szürkület. Olajfestmény. Eladó.

72 PÁRLAGHY Vilma. Csendélet. Olajf. 300 frt.

73 PARLAGHY Vilma Virágkép Olajfestmény. Magántulajdon.

74 SPÁNYI Béla. Alkony. Olajfestmény. Eladó.

75 PACZKA Ferencz. Női arczkép. Olajfestmény. Magántulajdon.

III. Terem.

76 GIRON Charles. A két nővér. Olajfestmény, 36,000 márka.

Ezen festménynek fényképei a pénztárnál a következő áron kaphatók:

Impérial alakban	--- --- --- --- ---	frt 9.—
Royal	« --- --- --- ---	« 3.60
Cabinet	« --- --- --- --- ---	« —.60

NÉPSZAVA

Szakács- és cukrászverseny Galyatetőn

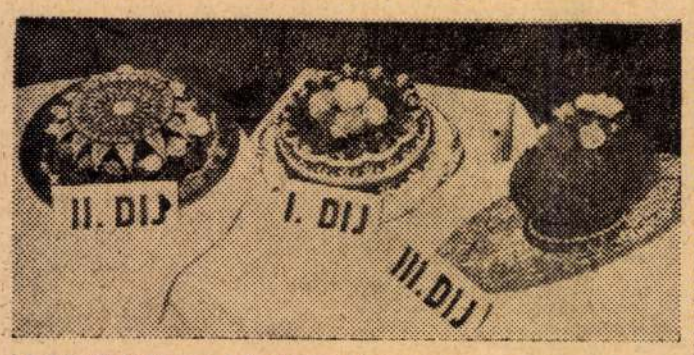

AZ ELSŐ HÁROM DÍJNYERTES TORTA: I. Árva Imre — rózsatorta, II. Varsás Béla — csipketorta, III. Árva Imre — húsvéti tojás

Hidegen szikrázik a tavaszi napfény Galyatetőn, de bent, a Nagyszálló bárjában »forró« a hangulat: *a Szaktanács Mátra- és Bükkvidéki Üdülési Igazgatóságának* kezdeményezésére *országos szakács- és cukrászverseny* folyik. A versenyen kétfajta szempont szerint jutalmazták díjjal a részvevő »műremekeket«. Az egyik szempont az volt, hogy melyik a legművészibb, legesztétikusabb hidegtál vagy cukrászati alkotás, a másik pedig az, hogy az úgynevezett »napi készítmények« közül melyek a legízletesebbek — és végül, de nem utolsósorban — a legolcsóbbak.

A zsüri feladata nem volt könnyű a díjak kiosztásánál. *Árva Imre cukrász*, a mátraházi üdülőből, három díjat nyert, a többi között a cukrászati művészeti díj I. fokozatát csodálatos »Rózsatortájá«-val. *Varsás Imre*, Galyatető főcukrásza ugyancsak több díjat nyert, például a cukrászati »Napi készítmények« I. díját, csokoládéból készült »Bőségszarujával«. *Nádas Ákos*, a balatonlellei SZOT-üdülő főszakácsa hideg-vegyes előétel tála a szakács napi készítmények I. díját kapta. *Dormán Zoltán*, mátraházi főszakács, a belkereskedelem kiváló dolgozója, s a többiek: a lillafüredi, egri, parádi SZOT-üdülők és a vendéglátóipari üzemek szakácsai és cukrászai boldogan vették át a kristályserlegeket és a »hozzávalót«: 500 forint pénzjutalmat az I. díj, 400-at a II. díj fejében. *(G. Zs.)*

Jó recept gyors pénzszerzéshez

(csak kicsit veszélyes...)

Hogyan lehetséges egy szobát jövedelmezően felhasználni? E találós kérdés megfejtéséhez hozzásegíti önöket Turner Jánosné kétségkívül ötletes, de enyhén szólva kissé kétes módszere.

Először is a város valamelyik pontján szükségeltetik hozzá — ez esetben az Angyalföldi utca 24/b-ben — egy egy szoba összkomfortos lakás. Amikor ez megvan, adj hozzá, illetve ragassz ki az utcai fákra apró kis cédulákat (de nem árt az újsághirdetést sem felhasználni), hogy: *»Fiatal házasok részére különbejáratú albérleti szoba kiadó.«* (A cédula aljára zárójelbe tedd oda, hogy a *»bér egy évre előre fizetendő«.*)

Az első jelentkezőt — nem biztos, hogy éppen Vágó Nándornak hívják, és hogy kereken 4200 forintot fog előre kifizetni — tedd be a szobába. A másodiknak ígérd meg, hogy amint Vágóék elhagyják a szobát, kizárólag csak neki adod ki az üresen maradt lakrészt. (Időpontot lehetőleg ne mondj.)

A harmadiknak vidéki családot fogj ki, lehetőleg sok gyerekkel. Mert attól könnyűszerrel el lehet szedni a 2000 forintot, aztán meg vissza lehet küldeni a falujába azzal: ha megüresedik a szoba, hát azonnal táviratozol. Ha netalán tán mégis idő előtt megérkeznek az atyafi pereputtyával, szaladj el valamelyik rokonodhoz (ez aztán igazán akad mindenkinek), s átmenetileg szállásold be a jó vidékieket a rokon konyhájába.

A negyedikkel — a 6000 forintot ne felejtsd el tőle előre elkérni, mert különben nem megy bele a dologba, illetve a konyhába (és nem is imponál az ügy foglaló nélkül) — húzd meg magad szép csendesen egy fedél alatt.

Amikor mindez megvan, nem árt néha leköpködni, lecsavargózni a szerencsétlen páriákat, mert ettől is csak megjuhászodik a rakoncátlanja. (Annyira azért már ne menj, hogy az előszobát, a fürdőszobát, a pincét meg a padlást is kiadd, mert ez alkalmat szül az összetűzésre.)

Az imigyen összeszedett 12 200 forintot költsd el, amire akarod.

Az ötlet jó, bevált; az utóhatás kicsit kényelmetlen, mert emiatt könnyen lehet ülni hat hónapig egy helyben...

Viszont ehhez nem kell foglaló. *(gantner)*

Elkészült az első magyar „MOTEL" tervezete

A Városépítési Tervező Vállalat az Építésügyi Minisztérium város- és községrendezési főosztályának irányításával nagyszabású tervet készít a Balaton környék fejlesztésére. E tervben szerepel *az újfajta szállodatipusnak, a motelnek meghonosítása* is. Olyan szálloda ez, ahol *a motoros járművel érkező idegen nemcsak szállást, ennivalót kap, hanem járművét is megfelelően el tudja helyezni. Reeder György*, a Duna Szálló igazgatója a motelekről a következőket mondta nekünk:

— Az egyik típus a távolsági autó-útvonalak mentén épül, hogy az utasnak ne kelljen a városokba betérnie és ne legyen garázsgondja. Lényegesen olcsóbb, mint a városi szállodák. Sok helyen a szoba mellett épül az autóbox, úgyhogy ki sem kell csomagolni a kocsiból. A második típust néhány kilométernyire az üdülőhelyektől építik, *vízparton vagy hegyen;* itt az utas nemcsak nyugalomhoz jut hozzá, hanem a közelben minden szórakozási lehetőséget megtalál. A harmadik típus *elővárosokban épül az autóutak kereszteződéseinél.*

Dr. Meisels István, a Műegyetem középület-tervező tanszékének tanársegéde és *Borbíró Tamás* építészmérnök foglalkoznak az idegenforgalom szempontjából is fontos új szállodatipussal. Elsősorban a Balatont vették szemügyre, és *itt alkalmas területet találtak Zamárdi közelében, a szántódi átkelőrév előtt*, a műút és a vízpart között.

— Százhúsz ágy áll majd rendelkezésre — mondták munkatársunknak — azoknak, akik néhány napot akarnak ott tölteni. A szobák 2—3 ágyasak lennének, *részben hidegmeleg vizes fürdőszobával, részben zuhanyozófülkével.* Azoknak, akik sátrakban akarnak üdülni, a motel szintén ad penziót. A sátorozás céljára kijelölt területen *az autós a telep összes szolgáltatásait igénybe veheti.* A tervrajzon látható emeletes épületben a konyhaüzem és a személyzeti lakások vannak. A főépületet a négy épületben elhelyezett vendégszobákkal fedett folyosó köti össze. A négy vendégszobasorban 40 szobát helyeztünk el, amelyek a jó kilátás biztosítására, úgynevezett »fűrészfogas« elrendezésben a vízpart felé fordulnak. A vendégek a behajtóúton *egészen szobájuk ajtajáig mehetnek kocsival*, amelyet a szobaajtó előtt, fedett területen parkíroznak. A szobákat úgy rendezzük be, hogy otthonosak legyenek, s a területen gondoskodnának füvesített, fásított részről is. *(r. i.)*

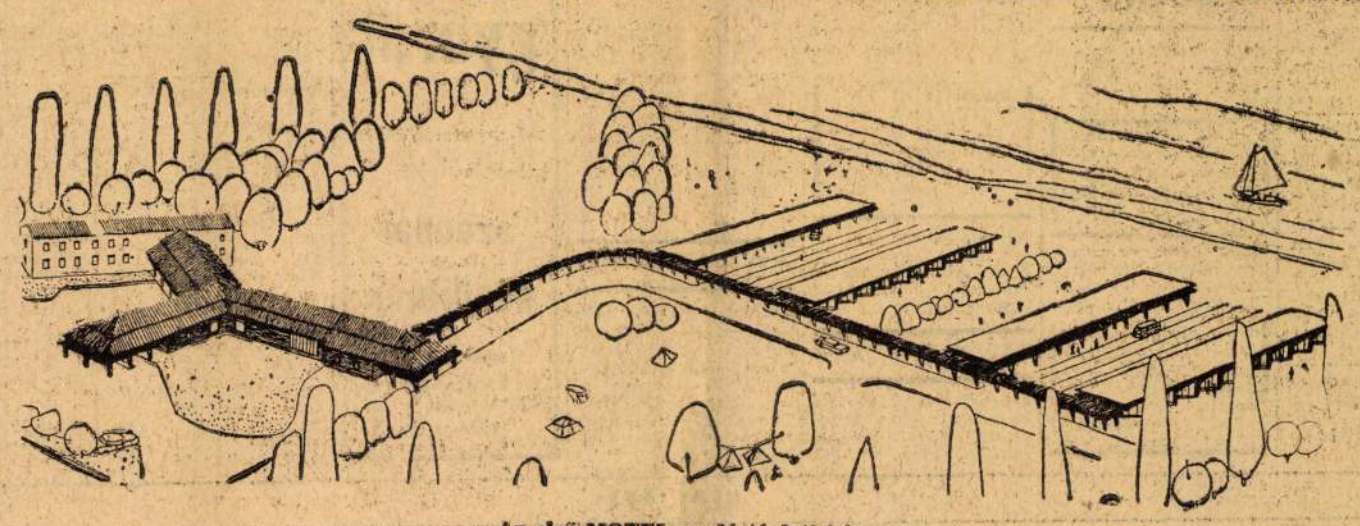

Az első MOTEL madártávlati képe

Enyhe nappal

Várható időjárás: Erősen felhős idő. Több helyen eső. Mérsékelt keleti-délkeleti szél. A nappali hőmérséklet délnyugaton kissé emelkedik, máshol alig változik. Várható legmagasabb nappali hőmérséklet kedden 13—16 fok között. Távolabbi kilátások: a felmelegedés tovább folytatódik. — A Duna vízállása Budapestnél hétfőn reggel 417 cm.

Leleplezték Tóth Ferenc százados emléktábláját

Vasárnap délelőtt a Lenin körút 77. számú házon leplezték le a *Tóth Ferenc* volt államvédelmi százados emlékére állított márványtáblát. Tóth századost 1956. október 31-én ezen a helyen gyilkolták meg. Az ünnepségen *Orbán Miklós* ezredes — hajdani fölöttese —, *Lelkes Vilmos*, a VI. kerületi tanács vb-elnöke beszélt, *Mádi-Szabó Gábor*, a Petőfi Színház művésze József Attila egyik versét mondta el.

Huszonhárom éves amerikai zongorista nyerte a moszkvai Csajkovszkij-zongoraversenyt

Hétfőn délben a moszkvai konzervatórium nagytermében ünnepélyes keretek között hirdették ki a nemzetközi Csajkovszkij-zongoraverseny végeredményét.

A rendkívüli erős nemzetközi mezőnyben az első helyre *Van Cliburn* fiatal amerikai pianista került. A nyertes mindössze 23 éves és első ízben szerepelt ilyen nagy nemzetközi versenyen.

A zsüri két második díjat adott ki. Mindkettőt a magyar közönség régi ismerősei, a Liszt-verseny díjazottjai nyerték: *Lev Vlaszenko*, a kiváló szovjet zongorista, a Liszt-verseny első helyezettje és *Liu Shi-kun*, a Kínai Népköztársaság versenyzője, aki a Liszt-versenyen harmadik lett. A döntőben szabadon választott bemutatóként mindketten Liszt Zongoraversenyét adták elő. A további díjakat szovjet, bolgár, francia, japán és egyesült államokbeli művészek nyerték. Ezenkívül a második forduló több résztvevőjét díszoklevéllel tüntette ki a zsüri kiváló teljesítményéért.

Fiatal versenyzőink — mint *Hernádi Lajos* zongoraművész, a zsüri magyar tagja mondotta — jól megállották a helyüket, de a rendkívül erős nemzetközi mezőnyben helyezést nem érhettek el.

Közlemény a második szovjet mesterséges hold megsemmisüléséről

Moszkva, április 14. (TASZSZ)

Az 1957. november 3-án röppályájára fellőtt második szovjet mesterséges hold *1958. április 14-én reggel a légkör alsóbb rétegeibe jutott és megsemmisült.* Az eddigi adatok szerint a második mesterséges hold egyes részei azon az útvonalon hullottak szét, amely délkeleti irányban a Kis-Antillák, Brazília és az Atlanti-óceán fölött húzódik.

A második mesterséges hold körülbelül *2370 fordulatot tett a Föld körül és több százmillió kilométernyi utat futott be.*

Üzletek szakosításával könnyítik a hanglemezvásárlást

Kétszer annyi hanglemezt gyártunk, mint azelőtt, mégsem elég a vásárlóközönségnek. A zene kedvelői gyakran fél Budapestet is végigjárják egy-egy lemezért. A Fővárosi Iparcikk Kereskedelmi Iroda most *az üzletek szakosításával* igyekszik segíteni.

Április elejétől csak *harminc kijelölt üzletben árulnak hanglemezt a fővárosban.* A legnagyobb és legjobban felszerelt boltokban — például a Kossuth Lajos utca 2. szám alatt, ahol külön lehallgató fülke áll a vásárlók rendelkezésére — az itthon gyártott és külföldről beszerezhető lemezek teljes sorozatát árusítják. Az üzletek másik csoportja magyar nóták, csárdások és táncdalok mellett hazai és külföldi könnyűzene- és tánclemezeket árusít (mint például a József és István körúti üzletek). A kisebb üzletekben belföldi tánclemezek, magyar nóták és csárdások kaphatók.

A szakosítás megkíméli a vásárlókat a felesleges fáradságtól, mert csak egy vagy két üzletbe kell betérniük, hogy megkapják a kívánt lemezt.

(Tóth K.)

Magyar fiatalok a Szovjetunióban, Csehszlovákiában — svájci fiatalok Magyarországon

Amint az *Express Ifjúsági Utazási Vállalattól* megtudtuk, a *CEDCK* és az *Express* között létrejött megállapodás értelmében *500 fiatal magyar turista utazik idén Csehszlovákiába.* A csoportok egy része *Pozsonyban, Brünnben, Prágában*, másik része *Prágában és Sobesinben*, a harmadik pedig *Pozsonyban* és a *Magas-Tátrában* tölt el néhány napot.

Az utazási iroda most tárgyal még további, három-négynapos utazás szervezéséről *Pozsonyba, Kassára* és más felvidéki városba.

A hónap második felében indul az első ifjúsági turistacsoport a *Szovjetunióba.* A tizenkétnapos út alatt megtekintik *Kijev* és *Moszkva* nevezetességeit, barátí találkozókon és üzemlátogatásokon vesznek részt. Május elsejét *Moszkvában* ünnepelik a vendégek.

Hétszáz magyar fiatal nyaral az idén a Fekete-tenger partján. Bulgáriába június 1-én, *Romániába* június 29-én indul a fiatal utazók első csoportja. Ellátogatnak a fővárosba is és hajókirándulást tesznek a *Fekete-tengeren.*

A svájci ifjúság nemzetközi cserebizottsága értesítette az *Express*-irodát, hogy a nyár folyamán esetleg több csoportot is küld Magyarországra nyaralni. A svájci fiatalok *Budapesten* és a *Balatonon hét-hét napot töltenek.*

Belföldi táborozásra több üzem, iskola és intézet fiataljai már most biztosítják helyüket a Balaton partján és a dunakanyarban: Nógrádverőcén épülő sátortáborban. *(Á. O).*

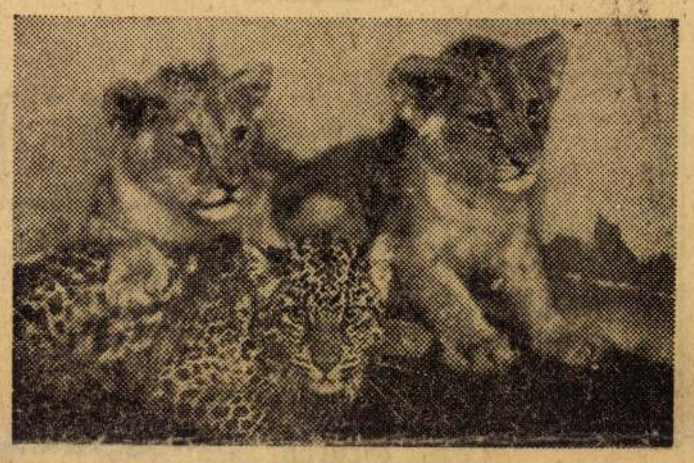

AZ ÁRVA ÚJ TESTVÉREIVEL. Februárban Nelly, az Állatkert nőstényoroszlánja, kölykeit féltve egyetlen csapással megölte a szomszéd ketrecben kölykét ápoló núbiai párducot. Az árván maradt kis párduc most együtt nevelkedik a gyilkos anya kölykeivel. Mint látható, jól megértik egymást az ifjú oroszlánok s a kis párduc

Az „Uljanov család" sajtóbemutatója

Hétfőn délelőtt mutatták be a sajtó munkatársainak az »Uljanov-család« című, szovjet filmalkotást, amely április 21-én, Lenin 88. születésnapja alkalmából kerül a közönség elé. Az »Uljanov-család« a sajtóbemutatón rendkívül nagy sikert aratott.

●

A Kortárs áprilisi száma

gazdag és változatos tartalommal került az olvasó asztalára. *Gereblyés László, Jankovich Ferenc, Komjáthy Győző, Maróti Lajos, Somlyó György, Szentiványi Kálmán, Vas István* és mások versei mellett olvashatjuk *Csonka Ferenc, Katkó István* és *Soós Magda* elbeszéléseit, *Kodolányi János* regényrészletét. Közli a folyóirat *Juhász Gyula* három elfelejtett Anna-versét, *Tolnai Gábor* emlékeit Juhász Gyuláról, *Simon István* távol-keleti útleírását, továbbá *Fogarasi Béla, Pándi Pál* és mások írásait, tanulmányit, kritikáit. A szám külön érdekessége a szerkesztőség állásfoglalása a Szabó Dezső-vitában.

Fasírtnak álcázott máj, bújtatott sajt, rejtett tej

A Gyermekélelmezési Vállalat új „csalafintaságai" az óvodások étrendjén

Néhány héttel ezelőtt hasznos és jól sikerült megbeszélésre hívta össze a budapesti nőtanács a kerületek felügyelő óvónőit és a Gyermekélelmezési Vállalat vezetőit. Az értekezleten kitűnt: azok az óvodák, amelyeket még nem ez a vállalat lát el, *szeretnének hozzátartozni.* A vállalat által élelmezett óvodák *befejező konyhát* kívánnak, hogy az ételt frissen tálalhassák. Azok a szerencsés óvodák pedig, amelyek már rendelkeznek befejező konyhával, az óvodásgyermekeknek *megfelelőbb étrend* összeállítását sürgetik. Mivel főképpen az étrend megváltozása múlik a Gyermekélelmezési Vállalaton, felkerestük *Oltay Miklós* igazgatót és megkérdeztük, mit terveznek az étrend változatossabbá tétele érdekében?

— A gyermekek étrendjének az összeállítása az egészségügyi követelmények betartásán túl is nagy gondot okoz. Találgatnunk kell, mit, hogyan csempésszünk be az ebédbe, amire feltétlen szüksége van a kicsinyeknek, de nem szeretik. A vállalat központjában, körülbelül egy hónap óta *kísérleti konyha* működik egy híres szakácsmester vezetésével. Sikerült újításait bemutatjuk a konyhavezetőknek és — megfelelés esetén — kötelezővé tesszük bevezetésüket. Így került sor arra, hogy *a májat vagdalt gombócban tálalják*, mert a gyermekek másképpen nemigen eszik meg, a fasírtot pedig szeretik. A tápláló sajtot is eldobálják a legtöbben. Ezért *a tojásba, bundába bújtatott sajtfánkkal próbálkozunk.* Sokan tej helyett is inkább teát kérnek reggelire. Nemrég *őrölt mogyoróval és mandulával ízesített tejet* adtunk s ebből már repetát is kértek. Bizonyára nagy sikerre számíthat a legújabb tejes készítmény, a *habos karamellkrém* is, amely tojás, vanília és cukor segítségével »rejti el« a tejet.

A vállalat igazgatója elmondotta, hogy a felügyelő óvónők véleménye alapján eltértek a szombati »nagyebédektől«, mert a gyerekek szombaton délben rendszerint már csak ímmel-ámmal esznek, hiszen utána mehetnek haza. Ezért jónéhány konyhán *szombaton már csak könnyű ebédet főznek.*

Oltay Miklós végül két örömhírt közölt: Most kaptak három új teherautót a szállításhoz, *s ezután ritkábban késik majd az ebéd*, továbbá *másfélmillió forintot irányoztak elő új konyha építésére Újpesten*, s már megbízást is adtak a tervek elkészítésére.

(Bárd)

APRÓHIRDETÉSEK

APRÓHIRDETÉS ÁRA: Hétköznap szavanként 2 forint
Vasárnap szavanként 3 forint
Az első szó két szónak számít

HIRDETÉSEKET FELVESZ: Népszava kiadóhivatal Budapest, VII., Rákóczi út 54 és a Magyar Hirdető Vállalat irodái

ÁLLÁS

Osztályon felüli férfi fehérnemű készítőnő munkát vállal bedolgozásra. »Megbízható 52829« jeligére, V., Felszabadulás téri Hirdetőbe.

A FŐVÁROSI ÉPÜLETBONTÓ ÉS ÉPÍTŐ VÁLL. Bp., XIII., Tünde utca 12
(Elérhető Váci úton közlekedő villamossal)
azonnalra
FELVESZ
budapesti munkahelyekre
KŐMŰVESEKET
és
SEGÉDMUNKÁSOKAT
Lehetőleg budapesti lakással rendelkezők jelentkezzenek

Asztalosokat stíl- és műbútor javításához azonnalra felveszünk. Dolgozóinknak kedvezményes tűzifaellátást biztosítunk. Föv. Faipari Szerszámkészítő Vállalat, XIII., Fáy u. 12/c. Jelentkezés: Bp. IV., Ujpest, Ősz u. 102, bútorjavító részleg.

ACÉLÖNTŐ ÉS CSŐGYÁR
Budapest, XIII., Váci út 83—85
felvételre keres
gépésztechnikust
TMK és szerszámszerkesztési gyakorlattal
Jelentkezés a vállalat munkaügyi osztályán

Vasmegyei Állami Építőipari Vállalat, Szombathely, keres információt kitűnő mérlegképes, oklevéllel, vagy ennél magasabb képzettséggel rendelkező egyént főrevizori állásra. Építőipari gyakorlattal rendelkezők előnyben.

Pályázati felhívás!
A
PALMA GUMIGYÁR
Budapest, IX., Lenhossék u. 3
pályázatot hirdet főraktárnoki állás betöltésére
Feltételek: több éves raktárvezetői gyakorlat, vegyi- és vasanyagismeret, erkölcsi bizonyítvány
Az írásbeli pályázatokat a vállalat főkönyvelőjéhez **április 18-ig kell személyesen benyújtani,** naponta 2 és fél 4 óra között

Vegytisztítói vasalónő megbízható, tiszta, erkölcsös, nagytakarítást, nagymosást, nagyvasalást minden héten egy egész napra vagy 2 egész napra házakhoz ajánlkozik Budára is. Renner Borbála, VI., Bajcsy-Zsilinszky út 39, fszt. 27.

A DEBRECENI TALAJJAVÍTÓ VÁLLALAT
FELVESZ
legalább 1 éves gyakorlattal rendelkező C—80-as, + scréper
erőgépvezetőket
Jelentkezés: Debrecen, Simonffy u. 57

Nyolcéves gyakorlott bérelszámoló »Nagy gyakorlattal« jeligére, Népszava kiadóba.

A KERESKEDELMI GÉPGYÁR
Budapest, X., Monori út 2—4 sz.
(Kőbánya)
KERES
kávéfőzőgép SZERELŐ LAKATOSOKAT
új típusú gépek sériagyártásához
Bérezés:
megegyezés szerint

Varrótanulónak elhelyezkednék. Ajánlatot »Érettségizett 52140« jeligére, Felszabadulás téri Hirdetőbe.

Manikürösnő, gyors, ajánlkozik, Népszínház u. 42, Róthné.

A Szerszámgépjavító és Gyártó Vállalat azonnali belépésre keres marós, horizontál esztergályos gyalus és géplakatos szakmunkásokat. Jelentkezés: reggel 8-tól du. 4-ig, Bp. X., Halom u 3—5.

Bentlakással középkorú nőt keresünk kétszemélyes háztartásba. Tel: 420—297.

Leinformálható házvezetőnőt bentlakással felveszek. Szinyei Merse u. 1, II. 7. 314—278.

Nagymamahelyettest keresek kisfiamhoz, aki kis háztartásom is ellátná. 422—517.

Órakönyvelést vállal kisiparosnál szakember. — 359—244.

Finommechanikai műszerész gyártási és szerkesztési, nagy gyakorlattal állást változtatna. Leveleket »Univerzális 52899« jeligére, a Felszabadulás téri Hirdetőbe kérem.

2. sz. Épületelemgyár (Bp. III., Szentendrei u. 147) felvesz férfi segédmunkásokat 20 éves kortól. Szállás biztosítva!

LAKÁS

Albérleti szobát keres szolid tisztviselőnő, nem főz, nem mos. 336—430.

Fiatal tisztviselőnő bútorozott szobát keres. Telefon: 459—017.

Kettő szoba konyhás lakást kérek, adok Csepelen, 156 □-es telken egy szoba konyhás lakást, lakottan és IX. Ráday u. 41, II. udvar, I. 24, egy szoba konyhás beköltözhetőt. Érdeklődni Ráday u. 41.

Összeköltözök! 3 szobás, összkomfortos, autógarázseres személyzetis lakást, 2 kisebb összkomfortosra cserélnék. Az egyik lehet garzon is. Kupán, V., Néphadsereg u. 24—26, 6—8-ig.

Fiatal házaspár idősebb nő vagy férfi eltartását lakásért vállalná, »Nyugodt élet 52807« jeligére, Felszabadulás téri Hirdetőbe.

Elcserélném Katona József utcai 2 szobás, egymásbanyíló, kisméretű összkomfortos, erkélyes, tellesen modern, közp. fűtéses, autógarázseres, ipari áramos, telefonos, III. emeleti lakásomat (lift van) 2 szobás, esetleg hallos, nagyobb méretű központi fűtéses, modern lakásra, megegyezéssel. Tel: 325—074

Elcserélném Vár oldalán levő nagyméretű, kétszobás lakásomat háromszobás, hallos, vagy négyszobásra. Budán. Tel: 160—352.

Kecskeméti 2 szoba konyha, kamra lakásomat elcserélném pesti hasonlóra vagy 1 szobásra. Érdeklődni Bpest VIII., Kisfuvaros u. 11, I. 8.

Magányos férfi bútorozott szobát keres. Ajánlatot »Pontos fizető« jeligére, a kiadóba kérem.

Egészségügyi nő magányos nő vagy férfi gondozását vállalja lakásért. Tel: 401—628.

Szoba komfortos garzon lakás leválasztható. Előfeltétel egy kis albérleti szoba. »Leválasztás« jeligére, Népszava kiadóba.

ÉJJEL
T: 200—451.

Erkélyes, komfortos, háromszobás, főútvonalon levő lakásomat elcserélném hasonló egyszobásra. Tel: 315—284.

Elcserélném kétszobás, összkomfortos lakásomat kettő egyszobásra. Megtekinthető délután 6—9-ig. XIII., Mosoly u. 36, fszt. 1. Pozsonyi.

Elcserélném szoba konyhás, gázos házmesterségemet hasonló lakásért. Szondy utca 19.

Csepelen, Corvin u. 28. 4. a. szoba, konyha, spájz, fáskamra, sertésól, kertes, ipari áramos lakásomat elcserélném 2 szobásra, megegyezéssel.

Társbérletért, szoba konyhásért adok főbérleti szobát XIII-ban. »Ráfizetek 52965«, jeligre, Felszabadulás téri Hirdetőbe.

Középkorú, magányos szakácsnő, különbejáratú albérleti szobát keres. Gulyás Imréné, Budaörs, József Attila 23. Telefon: 423—151.

Televízióval rendelkező kutató albérletet keres Budán, 166—440/381, fél 9—18 óráig.

Elcserélném ötemeletes, jól jövedelmező, liftes házfelügyelőségem egy szoba komfortos lakásért. XIII. ker., Vág u. 13.

Kisméretű garzonlakásunkat elcserélnénk nagyobbra, Bp. VII., Weselényi u. 29, fszt. 2, Kádár, minden este 7—8-ig.

Elcserélem két egymásmellett levő I szobás, utcai, félkomfortos lakásomat, kérek 2 szobás, összkomfortos, gázos, utcai lakást a közelben, I. emeletig, VIII. Szigetvári utca 1, földszint 4.

Egyszobás főbérletet ipari árammal, kamrával, bútorral, elcserélnék házaspár albérleti szobájával. Csak levélben »Központban 58373« jeligére, Magyar Hirdetőbe. Lenin körút 80.

Elcserélném 2 szoba, konyha, földszintes, utcai, gázos lakásomat hasonlóra vagy ráfizetéssel nagyobbra. Reményi, VII., Nefelejts u. 22.

Idős asszonyhoz vagy férfihoz albérletbe mennék, takarításban részt vennék. Bőr Ilona, VII. ker., Péterfy S. u. 36, fszt. 6.

Sárvári kettőszobás, fürdőszobás lakást elcserélnék budapestire, ráfizetéssel is. Vagy szabadrendelkezésűt vennék. Tel: 122—186.

Elcserélném V. kerületben levő szoba konyhás, jól jövedelmező házfelügyelőségemet hasonló zugló főbérleti lakásra. Érdeklődés: 299—252 telefonon.

Elcserélném szoba konyhás, erkélyes, gázos lakásomat (szobában gázkályha) 2 szobásra, ráfizetéssel. Dobozi u. 17. II. 25.

Népszínház utcai egyszobás, alkóvos lakásom elcserélem kétszobás komfortra, ráfizetek. 456—074.

Fiatal házaspár eltartana, gondtalan öregséget biztosítana idősebb férfi, vagy nő számára nagy-budapesti lakásért. »Otthont keresünk — 52867« jeligére a Felszabadulás téri hirdetőbe.

BÚTOR

Hálót, konyhát, párosszekrényt, pároságyat veszek. Telefon: 436—912.

Veszek hálószobát, kombinálttat, párosszekrényt, pároságyat, hagyatékot, feloszlatott háztartást. 336—027.

Kettő darab egyszemélyes rekamié, íróasztal, könyvszekrény eladó. IX., Erkel u. 12, fszt. 1

Franciaágyat, barokkgarnitúrát, rekamiét, fotelt, széket, szőnyt, kárpitosmunkát készít: Porjesz kárpitos, Majakovszkij (Király) utca 89.

Kombinált szekrény készítőnél, Ujpest Rézi K. 42. Hailig.

Legyezős garnitúrákat készen és rendelésre szállít, javít: Roszman kárpitos, — Budapest, József u. 11

Vennék hálószobát, kombinált bútort, páros szekrényt. Telefon: 33-88-88.

Éjjeliszekrényes rekamiéágy, kárpitozott bútorok. Legkedvezőbb fizetéssel kapható. Horváth Mihály tér 3 (Baross utcánál).

Szép háromajtós szekrény és sublód eladó. Honvéd u. 40. IV. 4. Pálfi.

NAPPAL
T: 200—451.

Kombinált szekrény, dió háló, rekamié, fizetési könnyítéssel. VII., Damjanich utca 49, kisiparosnál.

Rekamiét, ülőbútorokat olcsón készít, javít, fizetési kedvezménnyel. Kárpitosmester, IX., Kinizsi utca 19.

Fizetési könnyítéssel kárpitozott garnitúrák készen és rendelésre, kárpitosnál. - József utca 33.

Patent rekamiék, fotelok, székek, kaphatók Farkas kárpitosnál, Wesselényi utca 26. (Nagydiófa utcai oldalon.)

Dió háló, kombinált szekrény és garnitúra, jutányosan kapható, készítőnél. Fizetési könnyítéssel. Bpest, VIII., Népszínház utca 14. Asztalosmester.

Kárpitozott bútor, fotel, szék eladó részletfizetéssel. Kárpitosnál, Baross u. 77.

Rekamiét, fotelt, székeket fizetési könnyítéssel, minőségi jótállással, Molnártól. Aradi utca 11. (Lenin körút sarok.) Címre ügyelni!

Rekamiék, fotelok — székek, szelonok készítése és javítása. — Minőségi kisipari munka. Kárpitosnál, Rákóczi tér 11.

Cseresznye teleháló tömör fából, jó állapotban 6500-ért eladó. Vasárnap 16—19 óráig. V. ker., Kecskeméti 2. I. 10

Kétszemélyes rekamié, fotel, szék, szelon készen és rendelésre, több havi fizetési könnyítéssel. Kárpitosnál Népszínház u. 25. Telefon: 341—783.

Kétszemélyes rekamié, fotel, szék, szelon készítése rendelésre, fizetési kedvezménnyel, kárpitosnál. VIII., Üllői út 48.

Jó állapotban levő színes, festett szobabútor eladó: egyszemélyes rekamié, szekrény, asztal, 2 karosszék, 2 támlásszék, virágállvány, zsúrkocsi, szennyespad. 120x200 szelon. Telefon: 162-468. Megtekinthető mindennap 16—19 óráig. III., Tavasz u. 15—17, II. 10.

Gyönyörű kétszemélyes, világítós vitrines **rekamiék, fotelágy, önműködően** ágyazható epedavál, fotelok, székek, **minőségi** jótállással, fizetési könnyítéssel. **Készítőnél, Braun,** Nagyvmező utca **harminchét.**

Saját készítményű kombinált szekrény fizetési kedvezménnyel eladó, Nap utca 2 (József körút sarok), asztalosműhely.

Eladó: biedermeier hármasszekrény, Lingel szekrények, empire vitrin, barokk garnitúra, barokk mahagóni Columbia grafonola, fegyszekrény, zománcozott tűzhely. Telefon: 458—359.

Modern és stil minőségi kárpitozott bútorok, rekamiék, franciaágy készen és rendelésre. Óláh kárpitosnál, József körút 66.

Teleháló sötét dió úl eladó VII., Izabella 27/a asztalosműhely (Madách Színháznál). Fizetési kedvezmény.

RÁDIÓ, HANGSZER

Zongora vétel, eladás, hangolás, javítás, szakbecslés! Murai, Thököly út 23. Telefon: 425—364

Zongorák, pianinók, eladása, vétele, megbízásból, Sasvárinál, Lenin körút 21. Telefon: 426—819

RÁDIÓJÁT
Televízióját, lakásán javítja **DOSA rádió-service.** T: 131—166

Rádiója recseg, némul? Megjavítja önnél még ma jótállással Semtei. Hívjon, jövök. Aradi utca 42. 310—252.

Rádióját helyszínen javítja Jantsek rádió-servicé, Batthyány 50. Telefon: 357—530.

Eladó Standard-rádió, XI., Ulászló út 11, du. 3—8. házfelügyelő.

MOTOR; JÁRMŰ

Kerékpár (férfi) jó állapotban eladó. Ujlaki, Rottenbiller u. 1. III.

ÁLLANDÓAN
VÁLLALUNK
T: 200—451.

Piros Csepel 250-es oldalkocsis motorkerékpár eladó. Telefon: 203—979, este 6 órától. XIII., Révész u 19.

125-ös export piros Danuvia motor teljesen új, betegség miatt eladó. T: 456—601. Mihálszky, XII., Koszta J. u. 22/B.

Vállaljuk Csepel 350—352—420—700, továbbá Ikarus 30—55—60 típusú fődarabok felújítását (motor, sebességváltó, elsőtengely, kormány, hátsóhíd), hordrugók javítását, illetve bérmunkában új rugók készítését, esetenként gépkocsik futójavítását. — Mávaut, Autóbusz Főműhely Vállalat, Bpest, XIII. Szabolcs u. 17. Termelési osztály. Telefon: 204—080. 345-ös mellék.

Csepel 250 oldalkocsival, kifogástalan állapotban eladó. Ujpest, Dessewffy u. 28 (OTI mögött).

125 Csepel motorkerékpár, alig használt eladó. XV. ker., Tóth István utca 88. sz.

KERESEK MEGVÉTELRE

vagy könyvjóváírásos átvételre
elektromotort
1 db csúszógyűrűs, típus: ORh 93 n/6 N = 16 LE. 1 db rövidrezárt forgórészű n = 960 f/p típus: OR 73 n/6 N = 8 LE, n = 960 f/p.
Telefon Vass László 137—860/25

Topolinó személyautó, mint az új eladó, Matejka, Szeged, Lenin körút 32. Telefon: 44—27

100-as 125-ös motor hengerrel, jó állapotban eladó, Pajlócz András. Kispest, Botond u. 2. 420—957.

250-es Csepel Pannónia piros színben, T. L., jó állapotban eladó. XIII. ker., Rettter Ferenc utca 22. félem. 6. Szabó.

GÉP, MŰSZER

Lemez áthajlítógép 4 méteres, áttételes eladó. VII., Elemér utca 18 fszt. 9. Radványiné.

7-es, 50-es sikkötő eladó. XVIII., Kossuth L. u. 93/a.

Klöckner-Diesel modern álló, 10 lóerős eladó. Gaál lakatos, Szarvas.

Szemfelszedőgép részletre eladó. Bpest IX. ker., Ferenc körút 33. Szamosváriné.

Pfaff 102 körforgós varrógép, 110—220 villanymotorral eladó. Kerepesi út 114/C. Horváth.

Egyenirányító berendezések, akkumulátor (targonca) töltéshez, galvanizáláshoz. Bizományin keresztül is eladók. Telefon. 3—5-ig: 155—152. Káplád, Bp. I., Toldy F. u. 44/a.

Eladó egy kötőgép meghajtó-szerkezet, 110 V. 1 fázisú motorral. Üllői út 29. II. 21. este 7—9 óráig.

ADÁS-VÉTEL

Balatoni vagy más üdülőtelekkel rendelkezők figyelem! Előregyártott betonelemekből készült kis szoba konyhás lakás, télen, nyáron lakható eladó. Válaszokat »Kaposvári járás« jeligére, a kiadóba.

Eladó bolti állványok, gyorsmérleg és 175 kcm Zetka motorkerékpár. — Veszek 15 méter 2 coll horganyzott csövet. Zentai Lajos, Balatonmária.

Veszek bútort, varrógépet, ruhaneműt, dunyhát, párnát, matracokat, feloszlatott háztartást, limlomot. 339—197.

Veszek kombináltat, hálót, egyes darabokat, tollat, ruhaneműt, feloszlatott háztartást, limlomot. Tel: 342—220

4x3 m-es keleti perzsaszőnyeg eladó. Érdeklődni lehet: József körút 13, II. 20.

4 széles dunyha eladó. VIII., Losonci u. 6, fszt. 11.

Keleti és magyar perzsa összekötő-szőnyegek eladók. 353—664.

Villanyhűtő majdnem új, 1400 kg hús befogadására eladó. Cím: Gaál Vince, Mágocs.

VEGYES

Eladó méhészet. Nagyboconádi fekvő vándorkaptárban 20 család kaptármérleg, mézeskanák, rajszállító rekeszek, műlép. Ujpest, Kemény Gusztáv utca 2.

VAGONKIRAKÁST SZÁLLÍTÁST RAKODÁST
11. TEFU
T: 200—451.

Ujjá alakítom divatjamúlt kötött holmiját. Kölöttáruk raktáron és rendelésre. Zsolnainé, Horn Ede 3. 312—005.

KÓRHÁZAK, SZÁLLODÁK, KÖZÜLETEK, MAGÁNOSOK!
FIGYELEM!
FÉREGIRTÁST
(svéb, ruszni stb.)
SORON KÍVÜL vállalunk
Tavaszi nagytakarítását elvégezzük
FÖV. TAKARITÓ VÁLLALAT
V., Egyetem utca 12
Telefon: 380—104

Lakásának festését, mázolását olcsón, gyorsan vállalom. 159—354.

Piszkos falak tisztítása. Gádor, Népszínház utca 34. Telefon: 141—501.

Zippzárjavítás, öngyújtó javítás. Keleti pályaudvarnál, Baross tér 16.

RAKODÓMUNKÁT RAKTÁRRENDEZÉST, PADLÁS, PINCE LOMTALANÍTÁST, KÖLTÖZTETÉST, TRICIKLIS ÁRUSZÁLLÍTÁST.
MINDEN ALKALMI MUNKÁT VÁLLAL
TEMPO KSZ
TELEPEK
Telefon: 221—859
330—757
125—447
KÖZPONT
XIII., Szent István körút 22
Telefon: 125—994

Kétéves német hím vizsla eladó. Ujpest, Nagy Sándor 12.

Kútgyűrűt
100 cm átmérőjű 30, vagy 65 cm magas méretben, raktárról
azonnal szállítunk
Megrendelhető:
KERÁMIA ÉS CEMENTIPARI VÁLL.
Sárospatak

MŰSOROK

SZÍNHÁZAK

Kedd, április 15

Operaház: Nincs előadás. **Erkel Színház:** Coppélia (11. bérlet, 7. előadás, 7). **Nemzeti Színház:** Peer Gynt (Katona-bérlet, 6. előadás, fél 7). **Katona József Színház:** A komédiás (7). **Madách Színház:** A hazug (7). **Madách Kamaraszínház:** Nem vagyunk angyalok (7). **Néphadsereg Színháza:** Teaház az augusztusi holdhoz (7). **Petőfi Színház:** Optimista tragédia (fél 4), Olympia (8). **Jókai Színház:** Szegény jó Márton (7). **József Attila Színház:** Váljunk el (7). **Irodalmi Színpad:** Szünnap. **Fővárosi Operett Színház:** Kard és szerelem (7). **Blaha Lujza Színház:** Bástyasétány 77 (7). **Állami Bábszínház:** Tündér Heléna (Danila, 3). Elhajolni tilos (fél 8). **Vidám Színpad:** Egyebek és emberek (7). **Kis Színpad:** Majd a papa . . . (8). **Budapest Varieté:** Így fest Pest (7). **Kamara Varieté:** Mindenki a fedélzetre (6, fél 9). **Zeneakadémia:** Andre Navarra (Páris) gordonkaestje (8). **Jégszínház:** Szünnap.

*

A Néphadsereg Színház igazgatósága közli, hogy április 16-án, szerdán este az »Érettségi után« helyett a »Robin Hood« kerül színre.

A Jókai Színház igazgatósága közli, hogy április 18-án, pénteken este a Szegény jó Márton helyett este fél 8 órai kezdettel a Szélvihar kerül színre. A megváltott jegyek a Szélviharra nem érvényesek, azokat az üzemi közönségszervezők visszaváltják.

RÁDIÓ

Kedd, április 15

KOSSUTH. 4.25: Rákóczi induló. 4.30: H. 4.40—7.59: Zenés műsor. 6.30: Pillanatfelvétel. 8.10: Jani József és zenekara játszik. 8.40: Ébred a tavasz . . . Kórusok. 9.00: Gyermekrádió. 9.10: Hangszerek világa. A zongora. A Gyermekrádió műsora. 9.40: Hárfa-muzsika. 10.00: H. 10.10: Válaszolunk hallgatóinknak. 10.25: Szimfonikus táncok. 11.00: Kutyaszorító. Urbán Ernő regénye, folytatásokban. I. rész. 11.20: Új felvételeinkből. 12.00: H. 12.10: A kedves város . . . Könnyű zene. 13.00: »Egy szentlőrinci kert«. Fiatal költők versei. 13.10: Operarészletek. 14.00: Csehszlovák és lengyel szórakoztató muzsika. 14.45: Moha bácsi, a törpe . . . A Gyermekrádió műsora. 14.55: Üttőrő-dalok. 15.05: Operettkeringők Johann Strauss műveiből. 15.30: Egy falu — egy nóta. 16.00: H. 16.10: A kincskereső. Osváth Zsuzsa rádiójátéka. Schliemann Henrikről. 16.57: Műsorismertetés. 17.00: Tiltsák be a nukleáris fegyvereket! Linius Pauling amerikai professzor előadása. 17.15: Rigoletto. Részletek Verdi operájából. 18.00; H. 18.10: Szív küldi. 18.40: Gyári sziréna . . . 19.00: Tánczene. 19.54: Jóéjszakát, gyerekek! 20.00: Esti krónika. 20.20: Pesti emberek. Mesterházi Lajos rádiójátéka. 22.05: H. 22.40: Könnyű zene. 23.10: Zenekari hangverseny. 24.00: H. 0.10: Tölgyessy Júlia és Reményi Sándor magyar nótákat énekel.

PETŐFI. 6.00—8.00: Reggeli zene. 14.00: H. 14.20: Orosz romantikus kórusok. 14.40: »A 3 Lamberti.« Részletek Natschinski filmzenéjéből. 14.55: Idegenek. Gorbunov elbeszélése. 15.15: Werner Mária énekel. Radu Aldulescu gordonkázik. 15.50: Nemzetközi kérdések. 16.00: Mai operettrészletek. 16.40:

Szerb Antal »A magyar irodalom története« c. művét ismerteti Vajda Endre. 17.00: Népszerű egyveleges. Keringők, daiok. 17.30: Rádióegyetem. Geofizikai sorozat: A Nap és a naptevékenység. 18.00: Zenei arckép Offenbachról. Fábián Imre előadása. 18.45: Népdalcsokor. 19.00: H. 19.05: 1000 szó oroszul. 19.15: Gina Cigna és Nazareno de Angelis énekel. 19.45: Egy iparág a fejlődés útján. 20.00: Uj kórusfelvételeinkből. 20.10: Andre Navarra gordonkaestje. A szünetben, kb. 21.00: H. 21.05—21.20: Forradalom a fizikában. Beszélgetés Marx György fizikussal. Kb. 22.15: Rákóczi. Részletek Kacsóh Pongrác daljátékából. 22.35: Művészlemezek.

A MAGYAR TELEVÍZIÓ MŰSORA

Kedd, április 15

19.30: A bátor nyúl. Rajzfilm. 19.47: TV. Híradó. 20.05: Berlin, Schönhauser-sarok. Német film.

Betársulnék tízezer forinttal kisiparoshoz — közreműködéssel. »Fedezetet kérek 52788« jeligére, Felszabadulás téri hirdetőbe.

Piszkos falak tisztítása Jászzavnál, Kőris utca 30. Telefon: 334—634.

Háztartási áram sokkal olcsóbb — bevezetem, hívjon, villanyszerelő. 110—316.

Szalma 800 q, homok (építkezéshez) 1000 köbméter. Közért elosztónál eladó. Telefon: 139—043.

RUHÁZAT

Készpénzért veszek használt férfiruhákat, női: szőrmebundákat, szőnveget, tollat. 222—118.

Bundák, kulikabátok, átszabások. Használt bundát veszek, Somogyi szűcs, Kossuth Lajos u. 5.

Ruhakölcsönzés esküvőre, estélyekre gazdag választékban. II., Erőd u. 18. 352—213.

FOTO, OPTIKA

16-os hangos filmv. Este 7-től. IX., Drégely utca 16. fszt. 6. Rusz Károly.

ÜDÜLÉS

Balatonlellén, part mellett vállalatnak 3 szoba 9 fekvőhellyel, nyaralásra kiadó. Telefon: 360—669.

INGATLAN

Balaton mellett 1500 □-öl telek eladó. Cím: Gaál Vince, Mágocs.

Családi ház eladó, 780 öles telken, fele gyümölcsös, Vértesacsa, Petőfi u. 18. Kriston József címén.

Balatonlellén, utca végén 2000 öl házhely szántóföld sürgősen eladó. Érdeklődni lehet Kossuth utca 47. alatt.

Villamostól 5 percre 200-as telek eladó. Rákosszentmihály, Pálya utca 176. Orbán.

XIV. kerületben levő kétszobás, összkomfortos családi házat eladnánk hasonló lakáscserével a VII. és XIV. kerületben. XIV., Királyhida u. 37.

Telek gyümölcsössel, Erden, 788 □-öl eladó. Érdeklődni VIII., Nagyfuvaros 20. II. 21. este 6—7 között.

XII. kerület Maros utca 50/a kis bérház-telek eladó. Érdeklődni a 428—721. telefonon.

Eladó családi ház 3 szoba összkomfortos, beköltözhető. XIV., Ilosvai S. 132.

Lakott összkomfortos öröklakást veszek. Telefon: 148—806, nyolctől négyig.

Kétszer egyszobás, félház cserelakással, egy szoba beköltözhető, villamosnál, 75 000-ért. XX. Drégely tizenegy.

Balatonföldváron három szoba, hall, összkomfortos, modern, emeletes villa, 700 négyszögölön, eladó, vagy öt hónapra kiadó. Balatonföldvári Építőipari KTSZ — Pálfy.

HÁZASSÁG

28 éves szakmunkás önhibáján kívül elvált. A két gyermeket én kaptam meg. Megismerkednék házasság céljából középmagas elvált asszonnyal vagy leánnyal 25 évtől 32-ig. Aki örökké igazi édesanyukánk lenne főbérleti lakás van. Szeszes italt nem fogyasztok. — Gyermek nem akadály. Kalandorok kíméljenek. »Apukánk nagyon jó 58260« jeligére Magyar Hirdetőbe, Lenin körút 80.

ESKÜVŐRE
menyasszonyi, vőlegényi ruhák, belépők kölcsönzése. Akácfa utca 27. sz. Telefon: 222—231.

24 éves, 172 magas élettársul keres jókedélyű csinos leányt vagy elvált asszonyt lakás nincs csak szerető szívem. Lehetőleg fényképet vagy telefonszámot kérem. — »Egymásért élünk 58287« jeligére Magyar Hirdetőbe Lenin körút 80.

Két csinos tanítónő, 24 éves, barna, 19 éves szőke, keresik komoly férfiak ismeretségét, házasság céljából. »Leszek-e boldog« jeligére, Felszabadulás téri Hirdetőbe.

Lakással rendelkező független két barátnő, házasság céljából, szenvedélymentes férjet keres 38—42-ig. »Igaz ember 5121« jeligére, újnesti Hirdetőbe, István tér 18.

Csinos szőke tisztviselőnő özvegyasszony intelligens férfiret keres, 55-től. Lakás van. »Szolid 58335« jeligére. Magyar Hirdetőbe, Lenin körút 80.

Irodalomkedvelő, ügyes kezű, jóalakú, vallásos hölgyet feleségül venné. — »Negyvenötig 21538«, Felszabadulás téri Hirdetőbe.

46 éves, csinos özvegyasszony kétszobás szép lakással keresi intelligens, független, becsületes, jól kereső férfi ismeretségét, 52-ig, házasság céljából. »Leinformálható 52267« jeligére, Felszabadulás téri hirdetőbe.

50 éves, állítólag csinos özvegyasszony, 2 szobás főbérlettel, vezető állásban, havi 2500 Ft fixszel, férjhez menne átlagon felüli intelligenciával rendelkező 55—60 közötti férfihoz, aki biztos egzisztenciával rendelkezik. Kalandorok kíméljenek. Fényképes válaszokat kérek. »Angyali feleség« jeligére, Magyar Hirdetőbe, Lenin körút 80.

30 éves, elvált asszony vagyok, férjhez mennék olyan férfihoz, aki megbecsülne egy egyszerű dolgozó asszonyt, akinek semmije sincs, csak egy árva szíve. Kalandorok kerüljenek. Egy gyermek nem akadály. »Lila orgonák 58331« jeligére, Magyar Hirdetőbe, Lenin körút 80.

Csinos, vígkedélyű, pedagógusnő szép lakással, értelmiségi élettársat keres hatvannégyen felülit. »Hűséges szeretet 58332« jeligére, Lenin körút 80. Magyar Hirdetőbe.

Jobb cipészipáros feleséget keres 45 évesig. »Középmagas 21028« jeligére, Felszabadulás téri hirdetőbe.

Erkölcsös rk. leány, jó állással, készpénzzel férjhez menne, komoly, finomlelkű, jómegjelenésű, magas, jó állással rendelkező férfihoz, 35—42-ig. »Vidéki város 58357« jeligére, Lenin körút 80, Magyar Hirdetőbe.

Berendezett szoba, konyhás lakásába szolid, becsületes férfi szeretettel várja házias élettársát. »Huszonötig 58347« jeligére, Magyar Hirdetőbe, Lenin körút 80.

Férjhez adnám keresztény, egészséges, szolid, állásban levő leánybarátnőmet, 45—55 éves özvegy vagy nőtlenhez. Fényképet kérek életleírásukhoz. »Leinformálható« jeligére, kiadóba.

Pesthez közel, városban dolgozó fiatal mérnök, tanult lánynak ismeretségét keresi házasság céljából. Fényképes leveleket kérek: »Akropolisz« jeligére, a kiadóba.

Meisl (Mayzel)

épicier

Gentmient

366. l.

Bevète

Medreytöl a nipeslap a
ömzy pedarésére : 3.120.

Bp. 1925, szept. 7.

Johannes Andtres Meis3el,asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből,1685-től:"Johannes Andtres Meis3el gebürtig in Pöhmen In Presnitz dischler gesell". 106.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században Adatok Győr város asztalosmivességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Xantus János Múz.Győr,1967.-A Győri Múz.Évkönyve

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

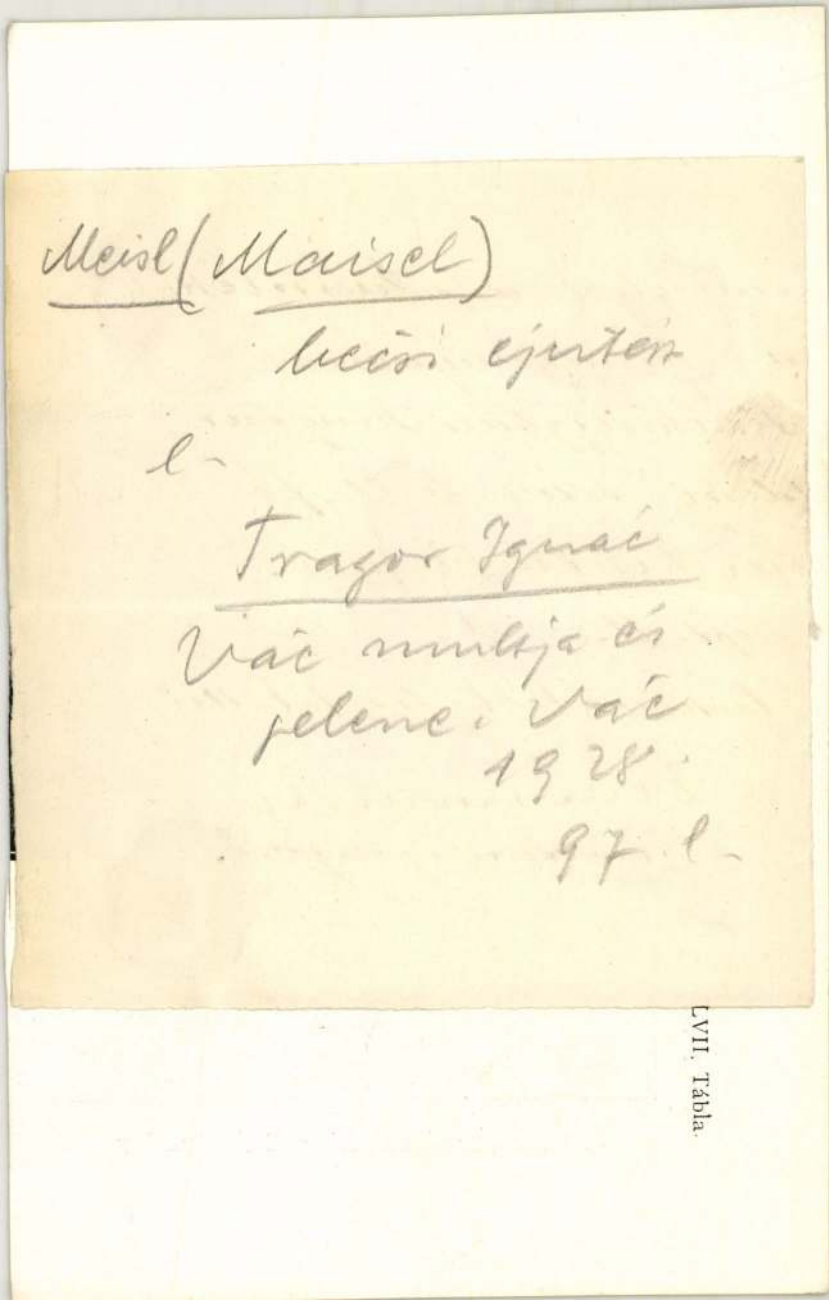

Meisl (Maisel)

becsi ejutész

l.

Tragor Ignác

Vác multja és

jelene. Vác

1928.

97 l.

LVII. Tábla.

Ref. templom Bissén

Strumberger Antal háza Cselegőrzsöny

Meis3el,Johannes Andtres,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke:"Meis3el,Johannes Andtres,Brzeznice, Cseho.1688." 118.old. 13.jegyz

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Xantus János Múz.Győr,1967
A Győri Múz. Évkönyve

M.D.K.

Meissl Ágoston

"Mesteri tinői"-t dicséri "Tavaszi Kiállitás" c. kritikájában Rippl Rónai János.

Képes Családi Lapok, Bp. 1895. május 26.
17. évf. 22. sz. 351. lap

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Meislinger Márton

építész

1771-ben iratkozott be.

Fleischer Decs 68. l.

Meislinger Márton, phil. abs., 1771 jan. 3-án iratkozott be az építészeti szakosztályba.

Zsuzsanna

oszt. tanuló.

Meixner József

Kaposvár igazgatási központjának tervpályázatán I. díjban részesült 16.sz. pályamű egyik ~~szerzője~~ munkatársa.

Thurzó László: Kaposvár igazgatási központjának tervpályázata. 1970. - Magyar Építőművészet, 1970.5.sz. 2-8. l.

MEISTER Endre építész

Építészet és tervezés Magyarországon 1945-1956.
Bp.,OMMv.Kp.Múz.,1992

terve: 56,

rajzok alapján. (EÁL uo. 1772. é. 107. sz. szdm
A kerecsendi r. k. templom tabernaculumát —
megadott rajz szerint — 1773-ban kivitelez
(EÁL uo. 1773. 172. sz. szdm.) Hagyatéki leltár
zásánál kitűnik, hogy Csernus Ferenc, gróf Ba
thyány Ignácné, báró Szepessy Sámuel, báró Jósik
né asszony, Deáky József és Kállay László tarto
nak neki. (EÁL Eger v. ir. 738 : CXVI/b.) Házá
→ Povolni János és → Maár Menyhért, → Fazol
Lénárd és → Schelldorff Ferenc becsülik fe
(EÁL uo. tjgyzk.) Meghalt Egerben 1778. márciu
22-én, 60 éves korában. Feleségét, Vincenti Te
rézt 1779-ben elveszi → Ferenczy (Francisc
Ferenc egri asztalos. (EÁL Eger v. ir. 780
CXVII/a.)

MOLNÁR Ambrus ácsot özvegye mint „mestert é
művészt" említi, aki az 1552-es ostrom alatt eset
el Egerben. Három árvájára tekintettel a várkapi
tány 20 Ft árú só-segélyre terjeszti fel. (Détshy
Munkások I. 193. old.)

MOLNÁR András faragómolnár 1553 elején még
dolgozik az egri püspöki malom helyreállításán
(Détshy, Munkások I. 193. old.)

MOLNÁR András egri ács. Egy ízben találkozunk
nevével az egri adókönyvekben 1814-ben.

MOLNÁR András egri fazekas. A felsőtárkányi püs
pöki kocsmaépület kályháját készíti 1758-ban.
(EÁL ÉrsGazd L szd.)

MOLNÁR Antal egri képfaragó. A pétervásári r. k.
templom 6 nagy és 2 kis gyertyatartóját faragja
166 forintért 1818-ban.

MOLNÁR Bálint ács 1553-ban dolgozik az egri vár
ban. (Détshy, Munkások I. 193. old.)

MOLNÁR Ferenc egri ács az 1552-i ostrom alatt a

Meiszner

grafikus

l.

Dornyaytataiwárk

49, 50. l.

51, 52. l.

53. l.

Czifra szűr, veszprémi X. 160.

Meiszner Károly

épitéz

l.

Csatkai sopron műcsul

II. 40. l.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/25 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszter-mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla.

Stephaneum r. t. Budapest.

Meissner Károly

kapuvári építész 1884-
ben ujjá épitette a ka-
puvári rk. templomot-

Csatkai Endre dr.

Sopron vármegye
műemlékei. II. sor-
Sopron 1935. 40. l.

Szivárványos kupa.Kerámia.

Serleg. Kerámia.

Olajos korsó.Kerámia.

Nemzeti Kristálymüh

Nagy váza. Gyémánt idomu diszitése

AVEM - murano

Angyal. Aranyozott üveg.

Venini R.T. /S.A. V

Zöld váza. Bei

Aranyozott kristály.

Zöld váza. Beitatott aranyozással.

Zafir váza. Beitatott aranyozással.

MEISZNER Károly építész

tervei szerint hosszabbítják
meg a templomot 1883-ban

Zsebedics József: A Zapuvári
egyház története. Kapuvár,
2001. 38.

EZRE

A Pápai

m

MDK

Meister Irén, építész

Sikeres pályamunkát készített.

tekete Gábor: Háromszázezer lakost szolgál
Ki a jövő újpesti városközpontja 4.

Népszabadság, Bp. 1969. okt. 23.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Meitinsky Vilmos

ötvös

Kőmagyóstoj. 564.4

Tartozik	Követel	X	Egyenleg

62.10		T	62.10
17.50	17.50	T	62.10
	54.70	T	7.40
	7.40		—
115.50		T	115.50
17.50	17.50	T	115.50
	24.-	T	91.50
17.50	17.50	T	91.50
	22.50	T	69.-
	23.-	T	46.-
17.50	17.50	T	46.-
17.50	17.50	T	46.-
17.50	17.50	T	46.-
	23.-	T	23.-
	23.-		—

Meitinsky Ulmus

Ötvös Pest

1860-as évek

Horváth-Kentpéteri

255. l.

V dest	564	Nr. 444 +470	**WM Wilhelm Meitinsky,** e. 1864--68. (Céhen kívül. — *U Zunft.)* Arany pecsétgyűrű. — *Goldener Siegelring.* Csekei Varjú Elemérné, Bp.	U Silber

országi festő a XVI. századból: Szt. Veronika kendője. — — 1897: III. 155. *Fränkischer Maler* aus der ersten Hälfte des XVI. Jahrh.: Das Schweisstuch der heil. Veronika. — 1898: III. 155. *École franconienne*, première moitié du XVI. siècle: Sainte Veronique. — 1901, 1904: III. 155. *Német-országi festő* a XVI. századból: Szt. Veronika kendője.

M.D.K.

Meissner Alajos (Bpesti) miérnök.

Szeszlér Sándorral közösen készített terve a bécsi Ferenc József jubileumi alapítvány által munkáslakásokra meghirdetett pályázaton 600 koronás díjat nyert, s e terv alapján fogják a munkáskolóniát felépíteni.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1898. XIX évf.

Jan. 12 sz. 6 old.

Meihsner Annelise, festö

Vaszary János tanitványa.

(e.a.)

A Képzömüv. Föisk. növ. kiáll. -Mücs.
Ujság. 1928. máj.2o. 22.l.

Meissner Ernő . MDK

Majás udvara bajor hegységben, olf.

Mücsarnok 1879. ápr.25.

MEISSNER, Johann Franz parádi Sct. /secreter? tervező?/ Parád, 1780 /5?/ hamulug készitő üzem és annak berendezési terve maradt fenn az Orczy levéltárban ~ -től.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Meissner, Johann Franz (Sct. secretes? tervező?)

1780-ból, származó parádi hamulug-készítő üzem ci berendezés terve fennmaradt az Orczy-levéltárban.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 366. old.

M.T.A.

Ernest Meissonier francia festő

Fővárosi tanyok 1869. X. 7. 915.

Hír Munkácsy düsseldorfi tartózkodásáról

Meissonier

a nemzetközi kollekció egyik pénztvevője
a MAPE kiállításán.

– io: A Műcs. Lisi tárlata.
P. N. 931. X. 18.

Meissonier

Francia művész művei kintén a régmultat idézik a MAPE kiállításán.

Kézdi Kovács L.: A Műcs. őszi tárlata.

P. H. 931. X. 18.

Meissonier J.L., festöm. MDK

3. Olvasó nö. A Sépm. muz. tul. Vizf.

Képzöm. Társ. 1931. öszi kiáll. Kat. 25.l.

M.D.K.

Meister

Reklámrajz "Reggel, délben, este ODOL" címmel.

Színházi Magazin, Bp. 1942. jan. 28-febr. 3.
V. évf. 6. sz. hátsó borítólap.

M.D.K

Meister Endre
szobrai

A londoni Alwin Gallery-ben
első kiállításon részt vett.

— : —

Művészet, 1967. november - 48 kép.

Meister Endre

restaurátor (?)

l.

Szabad Művészet

1947. 249, 250 l

alig hiszem,
mert a cikk
nem szakemberre
vall.

A most oly divatos

FÜGGÖNYTARTÓK

(f a k a r n i s o k)

Meister Endre

A Müegyetem és a Képzőművészeti Főiskola a Nemzeti Szalonban, a az Iparmüvészeti Iskola és a Felső Épitő Ipariskola saját épületében rendezett kiállitást növendékei, a jövő müvészei munkájának bemutatása céljából. A tárlatokat Mátrai Vilmos ismerteti: A Nemzeti Szalonban említésre méltó: Rozgonyi László, Schwerák József, Goebel Jenő, Szüts Zoltán, Biró Béla és Gál János festménye.
A szobrászok közül: Meister Endre és Schick Fanni müvei komoly tehetségre vallanak.
Vörös Béla kutterve nem elég izléses a kritika szerint.
Mátrai Vilmos ismertetésében felsorolt valamennyi müvésznév Márton Ferenc nevénél található.

Élet, Bp. 1923. juli.1. XIV.évf. 13. sz. 309.lap

Meister Endre főiskolai szobrászpurendik

Pesti Hirlap. 1923. jun. 10. 8

Fiataloh mukiáltása

Meister Hajnal festő

a Pataki István művelődési Központban, -kőbányán, - apa és lánya: Meister Kálmán és Meister Hajnal festményei látha-tók.

Szombat délelőtt

1976. II. 14. 10.00 D. Petőfi

Meiszter Hajnal szobrász és
Meiszter Kálmán festő

munkáiból nyitnak meg tárlatot
augusztus 3-án Budapesten, a Patakny
István művelődési központban

Magyar Nemzet 1980. július 31.

Meister Iván, [ ]

L. : Bökönyei Ágnes

— : Közlemény 8.

Népszabadság, Bp. 1976. nov. 17.

MDK

Meister Irén, építész

Közös tervvel (Vinkovits István stb)

35000 ft-s I. díjat nyert a pécsi városközpont rendezésére kiírt pályázaton.

-: Hír

8.

NÉPSZABADSÁG bp. 1964. okt. 14.

Meiszter Irén M.D.K.

Részt vett a pályázaton

18 000 forinttal díjazva

Társtervező: Darnyik Sándor-Koren Pál

18 terv érkezett a székesfehérvári piactér rendez-

-ését 1963. december 22. 9.1.

Meister ,rén építész M.D.K.

Terve 35 000 Ft-os I. dijat kapott

Társtervező:

Sikeres volt a pécsi városrendezései tervpályázat

Magyar Nemzet 1964. október 17. 7.1.

Meiszter Árén M.D.K.

Díjazva tervpályázata 20 000 Ft

Társtervező Vinkevits István-Csillag József

Állást a Szentes városközpontja tervezésére kiírt pályázat

Magyar Nemzet 1964. május 10. 2.1.

Meister Jenő
szobrász

Új Magyarság
1934 X. 28

Dán grafikusok a Nemzeti Szalonban

Dániának azok a reprezentáns művészei, akik grafikával foglalkoznak, eljöttek hozzánk, hogy megmutassák tudásukat. A dán rajztehnika és általában a grafikának mindenik ága valójában sohase volt önálló művészet, nem olvadt bele a faji sajátságokba és nem emelkedett odáig, hogy nemzeti motivumokat mutasson fel. Mindig hatása alatt állt a különböző külföldi eszmeáramlatoknak, azzal a különbséggel, hogy gondosan válogatták: hová- és kihez kötik le magukat. Ezt megkívánta a vérmérsékletük és az a hangulat, ami általában jellemzi őket: nyugodt szemlélete a dolgoknak, a békés élet atmoszférája és inkább a lelki problémák levetítése, de itt is mentesítve magukat a zavaró körülményektől. Így hát a dán grafika kiegyensúlyozottan áll, bizonyos francia impresszionista hatások és a müncheni régebbi naturalista iskolák mérlegén. Kisebb önállóság észrevehető nálunk, s az a csoport, amelyik eljött hozzánk, nem hoz semmi sikkbeli dolgot, modern mezbe öltöztetett vonalakat és nehezen megérthető képleteket. Ellenkezőleg: a dánoknak ez a csoportja könnyen érthető és könnyen fogható fel számunkra, mert hiszen az iskolának, a grafikai iskolának ezt a típusát mi már nagyon is jól ismerjük. Átéltük, megtanultuk és bizonyos mértékig tovább is fejlesztettük.

A legerősebb közöttük és a legtöbbet mond Anton *Hansen,* Dániának ez az értékes festőművésze, aki tagja a dán királyi akadémiának és elnöke az ottani grafikus egyesületnek. Anton Hansen mondanivalója széles és sokoldalú. Kőrajzai, vízfestményei, illusztrációi és színes rajzai egy elmélkedő, elmélyedő ember vallomását jelentik. Minden érdekli, a szociális témák, a tájak és a kompozíciós ábrázolások. Sokat mond, mert sokat is tud és akar adni. Mellette a régebbi francia iskolának hatása alatt álló Aksel *Jörgensen* tanárt kell megemlítenünk, aki egy kicsit közel áll Edward Munchoz is, ehhez az északi óriáshoz, aki a finom vonalak mestere és a lírai témák kedvelője. Johannes *Larsen* már inkább dán, kemény vonalak, a lendületes ívek művelője. Fametszetei az északi állatvilágot vetítik elénk, Grönland madarait, a tél hangulatát és annak minden varázsát. Megható Harald Henriksen egészen leegyszerűsített, semmi mellékhangulatot nem tűrő fametszete. Itt egy eke látható a hómezőn, magános eke, mintegy hirdetve a tél kegyetlen szorítását, élettelenségét és az elvesztett őszi szántást, amelyet elborít a hó... Nagyon finom és a rajznak ügyes művelője Paul *Christensen,* a tehetséges Johannes *Glob,* a torz arcokat kedvelő J. F. *Willumsen,* Chr. *Asmussen,* Johannes Andersen, a nehéz és komoly témákat feldolgozó Aage*Roose,* Jacob *Meyer,* az egyszerű és spontán hatásokkal dolgozó Ernst *Zeuten.* Ők azok, akik a legtöbbet adják számunkra.

Az érdekes kiállítás anyagát Hansen *Anton* grafikus-művész és a Dániában élő *Meister* Jenő szobrászművész válogatták össze és rendezték meg a magyar közönségnek a *Nemzeti Szalonban.*

D. A.

gazdafiukból állott a konglomerátum, amelyből Horthy Miklósnak hadsereget kellett teremteni. És ő ezt a feladatot úgyszólván napok alatt megoldotta. Természetes tekintélye, közvetlen, magyaros lénye, elismert vezéri kvalitásai akkor biztosították neki a vezető pozíciót, amikor még semmi sem volt kialakulva s amikor még sem a felülről történő kinevezés, sem a rangok nem döntöttek. Olyan időkben lett ő az ellenforradalom természetes vezére, amikor még nem voltak kialakult tekintélyek és csak a jellem, az áldozatkészség, az egyéni tulajdonságok számítottak.

— Örökké emlékezetesek maradnak előttem azok a szegedi minisztertanácsok, amelyeken Horthy Miklós is felszólalt és politikai felfogását kifejtette. Varjassy Lajos, az aradi kormánnyal Szegedre érkezett politikai kalandor, akinek hazaáruló működését azóta részletesen leplezték, az egész Szegeden alakuló antibolsevista rendszert az 1918-as forradalom mozgatóerőire, a szabadkőműves-páholyokra és a radikális internacionális érzésű városi polgárságra akarta felépíteni. Horthy Miklós ott, a szegedi tábla épületében tartott első minisztertanácson élesen szembeszállott ezzel a felfogással. Emlékszem, egyszer szóról-szóra ezeket mondta: *„Az új Magyarországot csak a magyar paraszt és a magyar úr összefogása teremtheti meg!"* És Horthy kemény felszólalásai eldöntötték ezeket a vitákat.

— De emlékszem azokra a néha éjszakába nyúló tiszaparti sétákra is, amikor Horthy Miklós holdvilágnál vagy sötétben

A franciák akarata

— Az új nemzeti hadseregnek már első perctől kezdve a legkülönbözőbb feladatai voltak. Először is fenn kellett tartani magán Szegeden a rendet, ahol még sok maradványa élt a kommunizmusnak. Betrix zredes, Szeged francia városparancsnoka,

Meister (Mester) Iván

Barbára

Iván Grafikusok Reprezentatív kiállítása - Nemzeti Szalonban - a kiállítást rendezte. -

Nemzeti Ujság

1934 X. 27

Meister Kálmán festő

a Tataki István művelődési Központban, -Kőbányán, - apa és lánya: Meister Kálmán és Meister Hajnal festményei láthatók.

Szombat délelőtt

1976. II. 14. 10.00 D. Petőfi

Meiszter Kálmán, grafikus

Meiszter Kálmán: Beteg 16.

Nirszabadság Br. 1981 szept. 6.

Meister Kálmán

Festményadomány a Tóth
Gyermekotthonnak

Magyar Nemzet 1985. VIII. 5.

MDK

Meister Kálmán 25.é.munkás

Kőbányai Sörgyár

A vonatsin, paszt.

Ifjuségi Képzőm. és Iparm. kiáll. N.Szal. 1950.

an. xdxcx **11.1.**

MEISTER Kalmán festő

Festmények a Belvárosban és Pesterzsébeten

1990. november 19.
MA-i
LEGGEL

A Budapesti Művészetbarátok Egyesülete szervezésében két tárlat nyílik ma a fővárosban.

Délután fél ötkor az OTP V. kerület, Zrínyi utca 9. szám alatti klubjában *Meister Kálmán* festőművészt és képeit *dr. Gomola György* mutatja be a megnyitó vendégeinek. A tárlat november 23-ig látható.

nemrégiben elhangzott nyilatk
Barcsayt, Vajda Lajost és Gadá
nőt vallotta mestereinek — a r
niai, ősi prilepi kolostorban feste
káival (amelyekből tisztaság, alk
molyság és elmélyültség s
Szentendre legjobb művészei köz
tosított magának helyet.

A szentendrei kismesterek kö
lemes meglepetést keltett az i
novszky Miklós, akinek szépe
kesztett, Cézanne és a francia l
— elsősorban Braque — szell
fogant asztali csendélete kultu
rokonszenves festmény.

A kiállítás — a képek egy
konvencionális, kisigényű volta
re — arról tanúskodott, hogy
Láncz Sándor írta a katalógus
vában — „az *École de Szente*
egész magyar piktúra egyik szelle
pontja."

*

A *Corvina* kiadó *Gulácsy-alb*
gi hiányt pótol; az egyetlen
életrajz — Lehel Ferenc novel
hangú könyve (1922) — színes,
olvasmány ugyan, a művész pál
dományos jellegű feldolgozásána
ban semmiképpen sem neve
egyébként is: nehezen hozz
könyvritkaság.

MEISZTER Kálmán

SZABAD FÖLD
1990 -12- 25

Hiába élt Meiszter Kálmánban a képzőművészet iránti elhivatottság, családi körülményei lehetetlenné tették, hogy művészpályára menjen, tanuljon. Heten voltak testvérek, szükség volt pénzre, ezért szakmát kellett elsajátítania. Serfőző lett a Kőbányai Sörgyárban.

— Akkor még nem sejtettem — mondja —, hogy kisebb-nagyobb megszakításokkal, közel negyven évig fogom csinálni. Munkahelyemen Tar István szobrász és Varga Magda festőművész vezetésével működött egy képzőművészeti szabadiskola, amelynek tagja lettem. Az ő javaslatukra jelentkeztem a Képzőművészeti Főiskolára, ahová 1951-ben rögtön felvettek. Az első esztendőben Papp Gyula, a másodikban Kmetty János és Barcsay Jenő, a harmadik és negyedik évben Bán Béla tanított.

Köztudott, hogy ebben az időben javában tombolt a Rákosi-korszak, ami persze rendkívül erősen rányomta a bélyegét a kulturális életre is. Immáron sokadszor úgynevezett „szocreál" képet kellett „alkotni". Én azt vittem vászonra; hogyan köszönti a falu népe a felszabadító Vörös Hadsereg katonáit. Az előtérben egy anya állt két gyermekével. A nagyobbik a kezét fogta, a kisebbik a karján ült. Az álló kisfiú sapkáját zöldre, az édesanyja kendőjét fehérre, a karonülő csöppség fejfedőjét pirosra festettem. Különösebb bölcsesség nélkül is megállapítható, hogy a piros, fehér, zöld, a magyar zászlót szimbolizálja.

Több se kellett! Nacionalistának, sovinisztának kiáltottak ki, majd kirúgtak. Azt hittem, belepusztulok, amikor az annyira szeretett főiskoláról eltávolítottak, a záróvizsgák előtt fél évvel! Visszamentem a sörgyárba. Másfél évtizedig hozzá sem nyúltam az ecsethez, úgy undorodtam mindentől, ami a művészettel kapcsolatos. Tizenöt év után engedtem fel annyira, hogy ismét festeni kezdtem. 1976 fordulópont az életemben. Balogh Lajos, a Pataki Művelődési Ház akkori igazgatója rábeszélt, hogy rendezzek önálló kiállítást. Ennek sikere visszaadta önbizalmamat. Ezután mind több tárlaton mutattam be munkáimat.

A 64 éves Meiszter Kálmánnak kárpótlást a családásokért egyedül a munka ad. Portréival sorsokat: örömöket, tragédiát mutat meg. Természeti képei, virágai, fái, lírai hangulatokkal hatnak. Ahogy ő fogalmazta: modern realista stílusban fest.

Bolgár Sándor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Meiszter Kálmán
Új Ember
1984 SEP 9
1021

Meiszter Kálmán képei

A művész alkotásai igen hamar megfogják a látogatót. Kritikai realistának vallja magát, s ez tudatos vállalása egy olyan kifejezési módnak, amelyet ma kevés alkotó érez magáénak. A modern törekvések korában is a hagyományos eszközöknél maradni — ez már önmagában is tudatos programról, kemény belső tartásról tanúskodik. De az ecset feloldja ezt a keménységet; képeinek feltűnő érdeme az emberi lét hétköznapjainak mélyen humanista szemléletű ábrázolása. Belső indíttatásra fest, így kap helyet alkotásaiban családja, szűkebb környezete, a főváros külterületén lévő családi háza; s a fák, virágok színorgiáját is átszövi az alkotó belső békéje, nyugalmat árasztó derűje. Amely derű nem mindig jellemezte őt...

Erről hamar meggyőződhetünk, ha végigtekintünk önarckép-sorozatán, amely az ötvenes évektől napjainkig ível; s az arc változásain korunk változásait is tetten érhetjük.

Külön élményt jelentenek tárlatán szűkebb hazájának, Kőbányának hangulatos részleteit ábrázoló képei. E festményekkel mintha újabb korszaka kezdődnék pályájának; színharmóniájának megteremtésében impresszionista törekvések fedezhetők fel, a kompozíció megszerkesztése azonban továbbra is őrzi művészetének realista jegyeit. E Kőbánya-sorozat Meiszter Kálmán nagyívű, monumentálisra tervezett vállalkozása; eddig elkészült darabjai máris izgatott várakozást keltettek.

A jeles festő legújabb tárlatát szeptember 1-ig tekinthették meg az érdeklődők a kőbányai Pataky István Művelődési Ház Galériájában.

Tamási Orosz János

MEISZTER KÁLMÁN: MAMA

mennyben is meg lesz kötve, s amit feloldotok a földön, a mennyben is feloldott lesz" (18. v.). Jézus ezt a megbízatást már Péternek is megadta (Mt 16,19), de most kiterjeszti a többi apostolra, és rajtuk keresztül apostoli küldetésük folytatóira. Ennek erejében távolítja el Péter a jeruzsálemi egyházból Ananiást és Szafirát (ApCsel 5,1—11), Pál apostol pedig a korintusi egyházból a botrányt okozó bűnöst (1 Kor 5,1—5), és figyelmezteti az egyházközség tagjait, hogy kerüljék a magát kereszténynek tartó, de a keresztény szellemmel ellentétes életet folyó teológ
annak leh
sék ki azt
ugyanaz:
— állítja
teológiána
nem elégs
tett, form
sal, egyhá
legújabb t

Olyan keresztény közösségről van szó, amely az egész apostoli egyházzal egységben fordul Istenhez (ApCsel 2,42—47). Ők maguk között tudhatják a feltámadt Krisztus jelenlétét.

Krisztus tanítványa csak úgy lehetek, ha egyben egyházának is tagja leszek. A keresztény ember mindig úgy tekint az egyházra, hogy benne a feltámadt Krisztussal találkozik, aki őt összeköti a többi kereszténnyel is. Olyan közösséghez tartozik, amely Krisztus által az Istenhez vezető út és a megszentelődés forrása.

Rózsa Huba

Istenkeresők

— Beöltözés Pannonhalmán —

Az egykori szentmártonhegyi barátoknak mondott pannonhalmi bencéseknek sok-sok évtized óta évenként visszatérő ünnepnapja: augusztus 6.

Szent Benedek fiainak tanító-nevelő munkája miatt, hála Is-

Megemlékezés

Az idén ötven esztendeje, hogy XI. Pius pápa Don Boscót szentté avatta. Talán ez a jubileum is közrejátszott abban, hogy amikor Don Bosco rendje, a szaléziak 22. egyetemes káptalanjukat tartották Rómában, tanácskozásukat meglátogatta Kalkuttai Teréz anya, aki ez alkalommal a következő beszédet mondta:

„Úgy gondolom, hogy Don Bosco nagyon elégedett, amikor rendje megőrzi a szegények iránti szeretetét. Ne engedjétek, hogy bárki

zom." Gyermek
tartotta: hányat
mondanánk: ve
rekek ezreiből
embereket, sőt:
kes könyv így
apostoli munká
„1841. decem
Szeplőtelen
Ezen a szép na
renc templom
megszületik a
amit magyarul
nevezhetnénk.
Don Bosco

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTOFIGYELO
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Meiszter Kálmán,
Festőművész

MEDICOR HANGJA

1984 SEP 3

1021

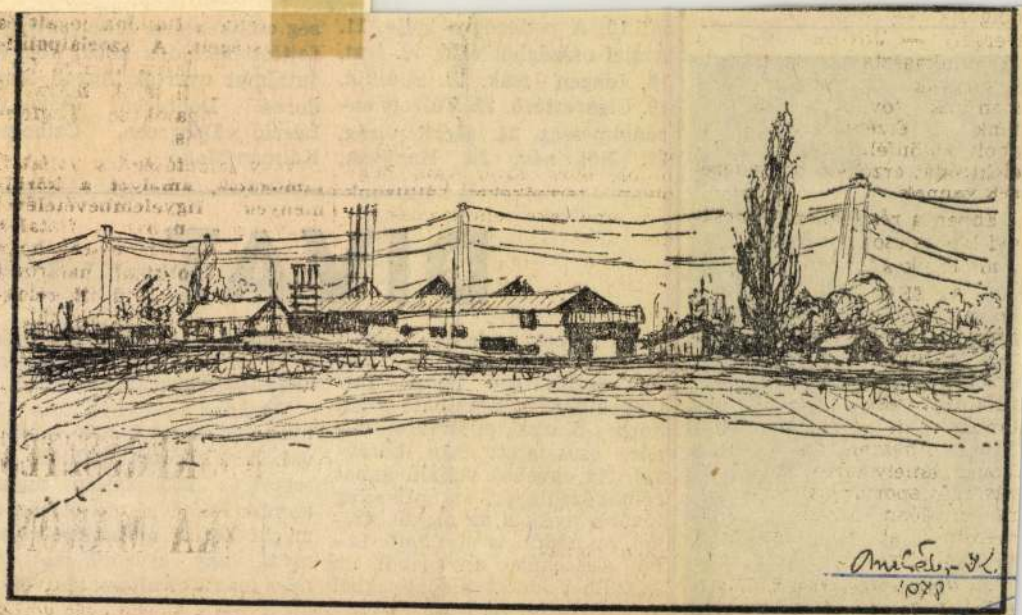

Ipartelep

ta! 10. A pedagógus igéje, Ázsiai országból való, 13. I 15. Idegen Izsák. 18. Spuln 19. Cigarettázó, 22. Túlzott e gedelmesség, 24. Kerti vir 27. Női név, 28. Hangy

DIVAT

A rakott, csípőig levarrt szoknya újdonsága a lábszárközépig érő hossz. Teltebb alakra is ajánlható kívül hordós blúzzal, pulóverrel, csípőre csúsztatott laza bőrövvel. Az egyenes vonalú kabát combközépig ér, ez optikailag tovább nyújtja az alakot. Övvel, öv nélkül is viselhető. Lehet a szoknya anyagából, de készülhet kötött alapanyagból is. Fehér-sötétkék, fehér-piros, vagy sötétebb szín világos pontozású színösszeállításban.

Ugyanaz a szoknya fiatal lányoknak csipőt takaró tunikával. A felsőrész készülhet áttetsző és átlátszatlan anyag kombinációjával, de otthon is megkötheti jük áttört kötésmintával, vagy egyszínű, matt-fényes fonalak változtatásával.

MAHIR MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

MEDICOR HANGJA

Meiszter Kálmán, festőművész

1021

1984. SZEPTEMBER 3. MEDICO

EGY MUNKÁSMŰVÉSZ MŰHELYÉBEN

Sörfőző. Sok mindenre gondolunk e szó hallatán, de amire szinte biztos, hogy nem, az a képzőművészet. Sörfőzőként dolgozott Meiszter Kálmán Kőbányán. Ma egyre elismertebb festőművész. Életútján végigtekintve többszörös csodaként is felfogható mindez.

A második világháború végét Szibériában érte meg. Sokáig tartott, amíg hazakeveredett; de végül csak sikerült. A Sörgyárban kezdett dolgozni, s jelentkezett a gyári képzőművészeti körbe. Kiugró tehetségét gyorsan felismerték: felvételt nyert a Képzőművészeti Főiskolára. Három év után azonban búcsút kellett mondania a főiskolának. Súlyos betegségen esik át, a bal oldala hónapokra megbénul.

Önarckép

Felépülése után leszázalékolták. Sokan ilyenkor adják fel; ő újból festeni kezd. Először csak a maga örömére, a siker, az elismerés, a bizonyítás lehetőségének parányi reménye nélkül. De 1976-ban Balogh Lajos, a Pataky István Művelődési Központ igazgatója vállalkozik a teljesen ismeretlen festő bemutatására.

A siker egyértelmű. És sorra követik egymást a kiállítások. De nem csupán a meghívások szaporodnak; képeit nagyon sok hazai műgyűjtő vásárolja, de kerülnek alkotásai a Hanoi Múzeumba, a Lidice Emlékmúzeumba, görögországi magángyűjtőkhöz — a naponta keresik újabb s újabb érdeklődők.

Mi lehet sikerének titka? Művészetét elemezve Pogány Ö. Gábor többek között ezeket mondotta: „Meiszter Kálmán piktúráját egy heves vérmérsékletű piktúrának lehetne nevezni, egy vérmes piktúrának, egy olyan festészetnek, amely a színeket felfokozott erővel alkalmazza, de a felfokozott hatásfokot ugyanakkor kitölti a kép sajátos motívumanyaga. Összefogott és rendkívül feszes képek ezek, annak ellenére, hogy van bennük líra, költészet, érzelem, van bennük egyfajta lágy vallomástétel is, és mégis a felfokozottsága, ez a bizonyos színekben történő fortisszimó kifejezése, ez mindenképpen megtalálja a motívumhoz a közvetlen, szerves kapcsolatot."

Tamási Orosz János

PÁLYÁZAT

A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség Központi Bizottsága, az Ipari Minisztérium, a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium, a Belkereskedelmi Minisztérium és a Külkereskedelmi Minisztérium

„CSOMAGOLVA TÖBBET ÉR" címmel közös szakmai pályázatot hirdet.

Pályázhatnak: mindazon 35 év alatti fiatal alkotók, tervezők, általuk vezetett kollektívák, akik ambíciót éreznek korszerű, gazdaságos, esztétikus és praktikus csomagolás, valamint fejlett csomagolástechnika kidolgozásához termékeink világpiaci versenyképességének növelése érdekében.

A pályázat célja: hogy lehetőséget teremtsen a csomagolás bármely területén új ötletek hazai kidolgozására, vagy külföldi megoldások hazai viszonyok között történő gazdaságos adaptálására.

Pályázni lehet:

— csomagolóanyagokkal, csomagolási segédanyagokkal és eszközökkel,

— valamely terméket tartalmazó kész csomagolással,

— a forgalomban levő termékek csomagolásának áttervezett változataival, újdonságként ható grafikával,

— új csomagolási technológiákkal, az ehhez kapcsolódó készülékekkel és segédeszközökkel.

A pályázatnak tartalmaznia kell: a pályamű megnevezését és tulajdonságainak részletes ismertetését, konstrukcióját, grafikai tervét, mintáját vagy modelljét, gépesítési lehetőségét, műszaki rajzát és leírását.

Beküldési határidő: 1984. szeptember 30.

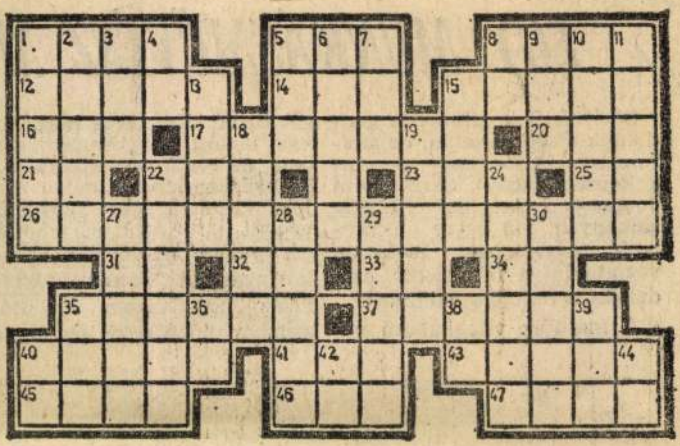

REJTVÉNY

Egy nagy magyar író vezetéknevét és öt regényhősének nevét rejtettük el. Vajon mely regények szereplőiről van szó?

Vízszintes sorok: 1. Regényhős (a hozzá tartozó keresztnév a 8. sorban), 5. Kas betűi, 12. Zamat, 14. Talál, 15. Közép, latinul, 16. Kacat, 17. Regényhős, 20. ... Gardner, 21. Dátumrag. 22. Tar betűi, 23. ZAE, 25. Éktelen ék! 26. Két regényhős, 31. Skálahang, 32. Visszaró! 33. Római négyes, 34. Azonosak, 35. Regényhős, 37. Az elrejtett regényhősök atyja, 40. Keserűség, 41. Csonka violaszál! 43. Pempős étel, névelővel. 45. A kutya igéje, 46. Osztrák folyó, 47. Talajt porhanyít.

Függőleges sorok: 1. Esetleg, 2. Hegyetlen szurony! 3. Omladék. 4. Lám. 5. Kalap egyneműi, 6. Érzi, gondolja, 7. Névutó, 8. Dinár, 9. Tétlen taszerbhorvátul, 29. Férfinév, 30. A bennük levő házakkal várost alkotnak, 35, Fogaival őröl, 36. Igeképző, 38. Határozórag, 39. Kiejtett betű, 40. Bánat, 42. Német előljáró, 44. Névelő.

A harmadik számban megjelent rejtvény helyes megfejtése: Vállalatunk egyik legfontosabb feladata az önkölt-

Meister Kálmán

77

Képzőművész csoportunk kiállításán Meister Kálmán sörfőző önarcképével komoly tehetségnek bizonyult

Június 8-án nyílt meg a II. telep kultúrtermében üzemünk képzőművész csoportjának kiállítása.

Az izlésesen, szépen összeállított anyag aránylag rövididő, hat hónap fejlődési eredményét mutatja be. Az egyszerű testek, vonalrajzok, csendéletek és arcképtanulmányok sorozatában minden kiállítónál hatalmas fejlődés állapítható meg. Kiemelkedő tehetség Meister Kálmán sörfőző, aki mintegy másfél év alatt rendkívüli eredményeket ért el. Önarcképe legjobb bizonyítéka komoly tehetségének. Fónyi elvtárs, a Képzőművészeti Főiskola tanára, aki megnézte a kiállítást, őt javasolta a főiskolára. Meister Kálmán lankadatlan szorgalmának és tehetségének meglesz a jutalma. Hlavács elvtárs, a festőműhely élmunkása szintén kitűnik képeivel. 60 éves, de fiatalos tűzzel és lelkesedéssel tanul és ér el egyre nagyobb fejlődési fokot. Pintér Lajos a főkönyvelésből példája annak, hogy szorgalommal és kitartással milyen mértékben lehet kifejleszteni a tehetséget. Tóth József női tanulmányfeje is komoly fejlődést mutat. Szabó János csak nemrégen kezdett rajzolni, de hamarosan utoléri a többieket.

Poszlovszky Miklós, Sándorfi Mária és Bánkuti Ferenc, a Phylaxia dolgozói, szintén komoly eredményekkel dicsekedhetnek. Kifogástalan művészi munka Poszlovszki önarcképe, konyhai csendélete.

Mivel, valljuk be, vállalatunk dolgozói nemsokat tudnak a csoportról, megkérdeztük Tóth elvtársat, a csoport politikai felelősét, voltaképpen mi is a csoport célja, feladata.

— Pár héttel ezelőtt, — mondja Tóth elvtárs, — az ország képzőművész csoportjai vezetőinek és felelőseinek a Népművelési Minisztérium háromnapos konferenciát rendezett, amelyen én is résztvettem. Itt végre tisztázódott a cél, irányelveket kaptunk és megfogalmaztuk a feladatokat. A csoportok egyik célja, a Képzőművészeti és Iparművészeti főiskoláknak káderneveléshez, a dolgozók soraiból utánpótlás nyújtása. A másik, a legfontosabb cél, a dolgozók közé vinni a képzőművészetet. Nemcsak azért van a csoport, hogy a tehetséges dolgozók tanulási lehetőséghez jussanak. Meg kell szerettetnünk a képzőművészetet dolgozótársainkkal, megértetni velük, hogy a művészet élvezete már nem párezer ember kiváltsága, mint a multban, hanem az egész nép elidegeníthetetlen tulajdona. Ismerjék meg és szeressék meg a szocialista realizmus alkotásait és tudjanak különbséget tenni a jó és rossz között a művészetben is. Legyenek igényesek és szigorúak művészeinkkel szemben is, utasítsák el a selejteset és követeljék a lehető legjobbat.

Itt megemlítettük, hogy a kiállításnak túlságosan tanulmányi jellege van.

— Ez érthető — adta meg a választ Tóth elvtárs, — hiszen ez a kiállítás aránylag rövid időt ölel fel. Decemberben kaptuk az új művészeti vezetőt, Rákos Sándornét, akinek energiája és komoly szakmai tudása nélkül nem sokra mentünk volna. A munkát az alapelemeknél kezdte el velünk újra. Minden művészi alkotás alapja a tökéletes rajztudás. Azt meg csak az egyszerű testek, csendéletek, fej és alaktanulmányokon keresztül lehet elsajátítani. Mi nagyon jól tudjuk, hogy a dolgozók a művészettől azt várják, hogy népünk életét, munkáját, problémáit, sikereit, céljait ábrázolja. Tudjuk, hogy üzemünk dolgozói örömmel látták volna az üzem életének ábrázolását. Azonban rossz szerszámmal nem lehet jól dolgozni. A mi szerszámunk a tökéletes rajztudás. Amíg ezt el nem sajátítjuk, addig nem gondolhatunk kompozíciós feladatok megoldására. A következő, decemberi kiállításunkon, reméljük, már ezen a téren is ki tudjuk elégíteni dolgozóink jogos kívánságát.

Igen, a legfontosabb cél: a képzőművészetet is a dolgozók közérthető közkincsévé tenni . . .

Mi biztosak vagyunk abban, hogy ez a lelkes kis csoport, dolgozótársaink, akik a napi munka után ceruzát, és ecsetet fognak és nem törődve a nehézségekkel, a még mindig mutatkozó közömbösséggel, tovább dolgoznak a kultúrfronton, és amint ez a kiállítás is megmutatta, igen komoly eredménnyel, ez a kis csoport eléri kitűzött célját és megszeretteti dolgozóinkkal a képzőművészetet.

rítási oktatás a sörgyárban

Ilyen rövid előadás keretében természetesen nincs mód minden egyes munkahely összes veszélyforrásának és védekezésének felvázolására, de maga a cél, mely odairányult, hogy új dolgozóink felismerjék a kérdés fontosságát, az teljes mértékben el lett érve.

Kár volt, hogy egyes dolgozók, a többieket zavarva, vonatindulásra hivatkozva, befejezés előtt elmentek.

További hiányosság, hogy a megjelenésre kötelezettek közül, mintegy tizenketten nem jelentek meg, holott tudomásukra lett hozva, hogy az oktatásban részt nem vett munkavállalók a fennálló rendelkezések értelmében munkáját nem folytathatja. Úgylátszik ezeknek a dolgozóknak a fizetése csak mellékkereset és oly mindegy, hogy azt megkapják-e vagy sem.

A dolgozók többsége azonban megértette, hogy nem felesleges időtöltés céljából lett összehíva. E biztató kezdet után további jó munkával fogjuk az oktatás színvonalát javítani.

Dóczi

napi munka után uk álomra fejünket

deni az országot, azt az országot, melyben minden hatalom a dolgozó népé.

A jugoszláv határon eltöltött közel három év alatt többször volt alkalmam meggyőződni arról, hogy a jugoszláv kormány, hogyan igyekszik megzavarni építő munkánkat. Bizonyíték erre a határsértések sorozata.

Most, hogy bekapcsolódtam a termelőmunkába, látom, milyen nagy változáson ment át az egész ország, talán úgy is mondhatnám, hatalmas változáson ment át az ország minden egyes dolgozója. Megváltozott a munkához való viszony.

Ez a munkához való új viszony biztosíték arra, hogy fel akarjuk építeni és fel is fogjuk építeni hazánkban a szocializmust, és biztosak lehetünk abban, hogy néphadseregünk katonái olyan éberen őrködnek alkotó munkánk és családunk nyugalma felett, hogy mi dolgozók nyugodtan hajthatjuk álomra fejünket a napi jól végzett munka után.

Bene János
kocsis

n, elvesztik a vámon!

Már éppen el akartam jönni, mikor a hátam mögött megszólalt egy hang nagy dicsekedve: — Tudja elvtárs, mi az anyagtakarékosságot a legnagyobb mértékben megvalósítjuk.

Utánunk mentem megnézni, miből is ál az a nagy anyagtakarékosság. Valóban az üvegek szép rendben voltak rakva. Na végre egy munka — mondtam örömmel, ahol takarékoskod-

A csomagolás fontossága

Lépten-nyomon találkozunk olyan jelenségekkel, amelyek arra engednek következtetni, hogy a gyártó vállalatok nem érzik át a csomagolás fontosságát.

A csomagolást sok helyen ma még szükséges rossznak tartják. Nem vert még eléggé gyökeret az a helyes megállapítás, hogy a csomagolás tulajdonképpen a gyártás befejező művelete. Hiába gyártják meg a jobbnál-jobb, értékes árucikkeket, ha ugyanakkor nem gondoskodnak a kigyártott áruk megfelelő védelméről, egyrészt a raktározás tartama, másrészt a szállítás ideje alatt.

A külföld felé irányuló szállításoknál, már 1 százaléko s szállítási kárcsökkenés többször tízmilliós megtakarítást jelent. Hiábavaló lesz tehát az egész gyártási művelet, ha a csomagolást nem végezzük kellő szaktudással és megfelelő gondossággal.

Nemzetgazdaságunknak egyik legnagyobb, felszínre hozható tartaléka a csomagolóeszközökkel való takarékos gazdálkodás, hiszen erre évenként egymilliárd forintnál is nagyobb összeget fordít népgazdaságunk.

Ugyancsak hatalmas tartalékot jelenthet a szállítás közbeni árurongálásból eredő megtakarítás. Az iparilag fejlett országokban s így a Szovjetunióban is nagy súlyt helyeznek a csomagolás gazdaságos, szakszerű, gondos kivitelezésére.

Komoly hiba például többek között az is, hogy egyes vállalatoknál állandóan változnak a csomagolással foglalkozó dolgozók, holott a csomagoláshoz sok tapasztalatra, gyakorlatra és elmélett

Meister Kálmán.

A söripari dolgozók képzőművészeti csoportjának tagja, a tavalyi kiállításon szerepelt. Szeptemberben a Képzőművészeti Főiskolára került ösztöndíjjal.

Söripari Dolgozók, 1952. jan. 21.

MEISZTER Kálmán

Vasárnapi Hírek
1992 nov. 8.

Kedden a Rátkai Márton klubban (Bp. VI., Városligeti fasor 38.) Meiszter Kálmán festőművész kiállítását Losonci Miklós nyitja meg este fél 7 órakor. —

fogkefét, meg mit tudom én, minde
tehát ő se nagyon utazott, de az
én elmeséltem. Fölmentem oda és
tam, akkor jókat röhögött rajta,
hát inkább ezekkellettek. Ők nem
hát Kondor inkább elolvasott egy
nézze, hogy mit csinálnak a kortá
Fülep is. Fülepet is rettentően é
mi volt kint. Tehát ez akkor egy
egy ilyen kommunikációs forma vol
az ember arról, hogy mi volt, har
és ennek megvolt itthon az igénye
egy olyan élményem, mikor meghalt

MEISZTER Kálmán

M. Nemzet 1992. nov. 4.

MEISZTER KÁLMÁN festőművész kiállítása november 10-én, este fél hétkor nyílik meg a Rátkai Márton Klubban (Budapest VI., Városligeti (Gorkij) fasor 38.). A megnyitó után A hangok mágiája címmel Weöres Sándor verseit Szűcs Ildikó adja elő.

MK SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 ÁPR 10

NÉPSZABADSÁG

1021

MEISZTER KÁLMÁN TOLLRAJZA

MEISZTER Kálmán

a szerző Király Istvánnak ajánlott.

A *funkcionális* gyűjteményt a másik zobában nézzük végig.

— Elsődlegesen a huszadik századi nagyar irodalmat gyűjtöm, hiszen ez szakmám. Azonkívül teljes szám-an szerepelnek itt a klasszikus ma-yar irodalmi alkotások. No meg az rodalmi élet dokumentumai.

Csak amit először meglátok, köz-vetlenül az íróasztal mögött: a Hu-zadik Század bekötött évfolyamait. Fölötte a *teljes* Ady-gyűjteményt, az-án egy polcnyi József Attila-szak-rodalom következik...

— Az Ady-gyűjtemény valóban tel-jes. Már ami a könyveket illeti. Nem hinném, hogy írtak Adyról olyan könyvet, amit ne találhatnánk meg itt. Tudom róla, hogy nem *kifejezetten* könyvritkasággyűjtő, de azért fel-fedezek Ady első kiadásokat: az *Új verseket*, a *Ki látott engem* eredeti példányát. És sok tanulmánykötetet is, bőrbe kötve, arany betűkkel, Ady-tanulmányok. De szerző nélkül. Ha-mar választ kapok kérdésemre.

— Beköttettem vagy húsz-harminc kötetnyi Ady-kolligátumot. Mint lát-ható — nyitja ki az egyik piros fe-delű könyvet —, tartalomjegyzék alapján ki lehet keresni belőlük az egyes tanulmányokat. Folyóiratokból

tette meg velem a filozófiát. Hegel *Logikáját* még együtt olvastuk, ma-gyaráztuk...

— *Pihenésképpen milyen könyve-ket vesz elő?*

— Magyar írókat állandóan olva-sok. A külföldiek közül két művet említhetek, amely végigkísért élete-men: a *Háború és béke*, meg a *Faust*. Ha fáradt vagyok, akkor Jókait ve-szem elő. Őt persze már gyermekko-romban megszerettem. Nálam a de-tektívregény szerepét is ő tölti be. Soha nem írtam róla, mégis nagy él-ményeim között tartom számon.

— *És Mikszáth, akiről viszont mo-nográfiát is írt?*

— Mikszáth túlságosan *szakmai* ol-vasmánnyá vált az évek során. Leg-több művét már számtalanszor ol-vastam, mégis, ha újra előveszem, változatlanul lenyűgöz.

Máté J. György

MEISZTER KÁLMÁN

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1982 AUG 28

NÉPSZAVA

1021

halálos gyökerei...

Meiszler Kálmán **FÁK**

...atmaztak. Vagyis,
...zínes képet kaptak a
...ról, ha jól viselték
...kat. Ha rosszalkodtak,
fogadtak szót: akkor
képét vihették haza. I
a büntetés.

Végre négy óra lett.
kihozhatta unokáját a
dából. Mikor már az
jártak, az első kérdése
szetesen ez volt:

— Mit kaptál ma, Ga

...san, olcsón, finomat

HÉTKÖZI VACSORÁK — HÉT VÉGI ÉTKEZÉSEK

Hétfő: Székelykáposzta, burganyasodralék, ízzel, gyümölcslé.

Kedd: Paprikás csirkeaprólék, galuska, vegyes saláta, sajt.

Szerda: Nyírségi gombócleves, rakott padlizsán, paradicsomsaláta, gyümölcs.

Csütörtök: Gombás marhatokány, párolt rizs, kovászos uborka, gyümölcsös krémtúró.

Péntek: Majorannás burgonyafőzelék sertéssülttel, gyümölcs.

Szombat ebéd: Zöldségleves májrizzsel, rántott tonhalfilé petrezselymes vajas burgonyával, puncsszelet.

Vacsora: Kolbászos tojásrántotta, zöldpaprika, paradicsom.

Vasárnap ebéd: Tejfölös zöldbableves, vörösboros párolt marhaszelet, burgonyapüré, rántott szilva.

Vacsora: Sült virsli, paprika, paradicsom, sajt.

RÁNTOTT SZILVA

Hozzávalók 4 személy ré-
...zére: *30 deka magvaváló szil-*
...kockacukor, 2 de-

rünk. A fehérjéből vert kemény habot lazán beleforgatjuk. Ebbe a masszába mártjuk a szilvákat és bő, forró zsírban kisütjük. Vékony

MEISZTER KÁLMÁN

MK SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-718, 340-726

NÉPSZAVA

SZOMBAT, 1982. NOVEMBER 13. NÉPSZAVA

1021

Meiszter Kálmán **FEKVŐ ALAK**

NÉPSZ

Máris áttekin
re tovább bu
van az *elide*
unalomig isr
vakvágányra futott a civilizáció, elsorvasztja az emberi kapcsolatokat, föllazítja a keretközösségeket, szétzülleszti a maradék kisközösségeket, szétmarja, bomlasztja a társadalom alapsejtjét, a családot is; lassan-lassan atomizálja a társadalmat, elemeire bontja föl, tehát: egyénekre, magánemberekre. A legáltalánosabb kórlelet szerint: a *fogyasztás* élvezeteiben lubickoló, csak magukkal törődő, csak maguknak élő egyénekre, akik minél önzőbben hajszolják a kielégüléseket, annál kevésbé érik utol.

Sem igazolni, se vitatni nem akarom itt az elidegenedés eme sötét képleteit, maga a jelenség, gondolom nem is vitatható. De hogy mennyire ellentmondásos, arra csak egy példát. Hosszú idő óta

TESTVÉR

Dehogyis avult el ez a jelszó, gyanítom még egy évszázad múlva is több lesz benne az eszményi cél, az utópia, mint a megvalósítható program.

Íme, Dosztojevszkij: „Miben állna a testvériség, ha értelmes, tudatos nyelvre lefordítanánk? Abban, hogy minden egyes egyén, minden kényszer nélkül és minden haszonlesés nélkül azt mondaná a társadalomnak: »Mi csak mindnyájan együtt vagyunk erősek, fogadjatok el hát engem teljesen, ha szükségetek van rám, ne gondoljatok rám, amikor

MEISZTER Kálmán

Tamári Oron János: Meiszter Kálmán
Lépei. = Új Ember. XL. 37. 1984. szept. 9. 4. p. ill

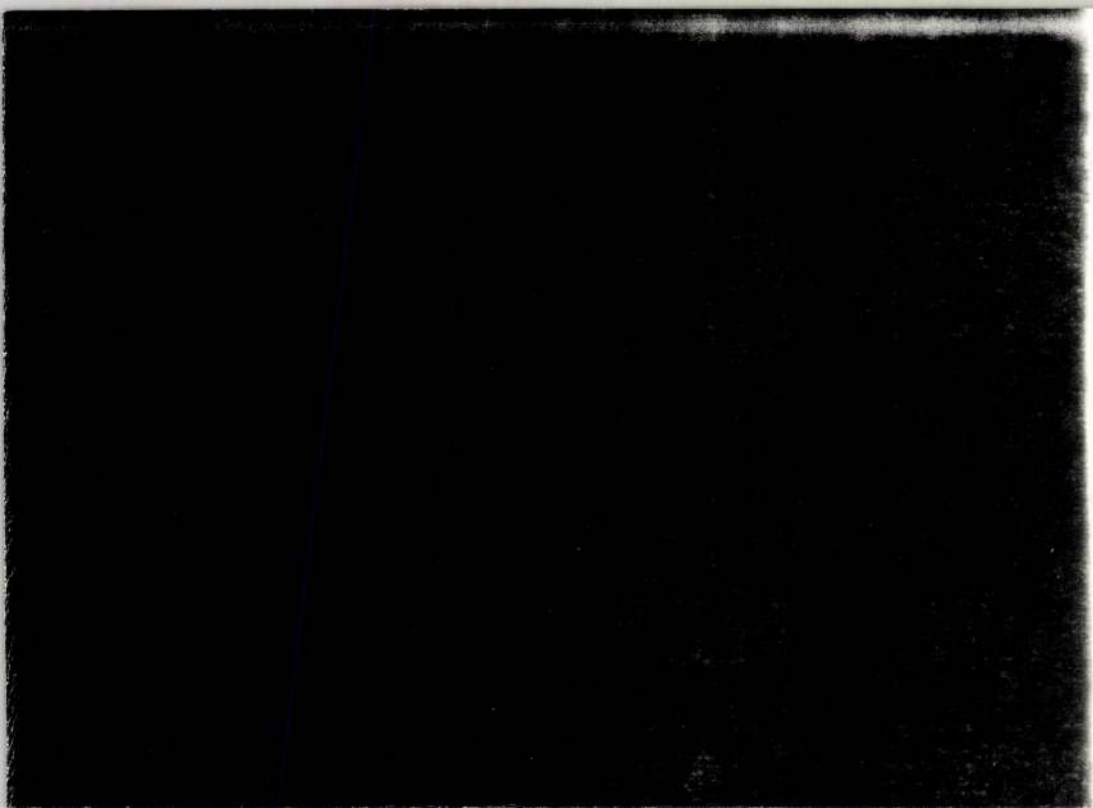

MEISZTER Kálmán

Tamási Orosz János: Vonással egy munkás festő arcképéhez. = Népújság, 12. 29. 1984. febr. 4. 11. p.

adták, hogy ha a város célt akar érni, jó lesz, ha mélyen belenyúl a zsebébe. Schwarzenberg már november 4-én tudatta többek között a frankfurti tanáccsal, hogy a császár a várossal szemben is igényt támaszt az ajándékra és hogy ez irányban már többször érdeklődött nála.[1] November 16-iki levelében közli a várossal, hogy ha a császárnak a koronázás alkalmából ajándékot akarna adni, amit különben a császár elvár, legjobb lesz, ha azt az éviadóval együtt küldi el. Minél előbb küldi a város az ajándékot és adót, annál jobb.[2] Frankfurt a november 4-iki levél vétele után rögtön — november 9-én — értesítette Schwarzenberget, hogy 2228 frtot küldött neki Baselbe és pedig 928 frtot az adó fejében, 1200 frtot pedig ajándék gyanánt a császárnak, az ezen összegen fennmaradó summa pedig a kancellária részére van szánva. Utasította azonban Schwarzenberget, hogy az ajándék tekintetében tartsa magát a többi városhoz, vagyis azokhoz mérten adjon ajándékot.[3] Schwarzenberg november 22-én nyugtázta a pénz megérkeztét és tudatta a tanáccsal, hogy a pénzt átadta a császárnak, de csak 1000 frtot, mert ez neki elegendőnek látszott. Zsigmond nagy örömmel fogadta az ajándékot, meleg köszönetét fejezte ki Schwarzenbergnek, mondván, hogy a pénz ép a legjobbkor érkezett, mert különben kénytelen lett volna drágaságait elzálogosítani.[4]

MEISZTER Kalmán

Művészet és Barátai 1993/1. 12.

Meiszter Kálmán a Rátkay Klubban

Meiszter Kálmán festészetének erénye, hogy képességei legjavát adja szűkebb környezetének ábrázolásain, a színek megfontolt áramlásában, mely telített derűvel és egészséggel. Ebben a szorgos és tiszta munkálkodásban jeleníti meg otthonát, a Borsika utcai kertet az évszakok tónusözönlésében, a földre huppanó "ejtőernyősöket", a pipacsos rétet, a májusnyitó orgonákat. Művészete mélyen emberi minden gesztusában. Föltámasztja az emberi hitet a tulipánok torlódásában, s igazán figyelmes akkor, amikor szűkebb-tágabb pátriáját, Kőbányát, tárja föl. Közreműködésével e kedves földrajzi-társadalmi-közigazgatási egységet emeli festészetté. Örömteli bájjal, bensőséggel. Van teendője a továbbiakban is, mindenekelőtt, hogy festőileg megnevezze föltáratlan tájotthonát, melynek ma ő a gazdája.

Meiszter Kálmán rajza – Fogfájós

November 10-én, kedden 18,30-kor a Rátkai Márton klubban (Bp. VI., Városligeti (Gorkij) fasor 38 szám alatt

1992. november - december

Meiszter Kálmán festőművész kiállítását Losonci Miklós nyitja meg.

A Hét Krajcár Kiadó könyvei

Nagy úr a divat, manapság látjuk csak igazán, milyen nagy hatalom, most tanulmányozhatjuk a DIVAT természetrajzát minden részletében, okait és következményeit, mivel nagyhatalom, ezért nehéz neki ellentmondani, miként a diktátoroknak. Mivel a DIVAT korunkban maga is cézárként viselkedik, csupán módszerei, eszközei látszanak egészen természetesen – alig észrevehetően – a környezetbe belesimulónak. De ha kell, ha szükségét látják a divatot mozgató érdekeltek, akkor erőt, erőszakot is alkalmaznak. Nem kell sietni a meglepődéssel és fanyalgással, mert ha ekként vesszük szemügyre ezt az óriásira nőtt korjelenséget, azonnal nyilvánvaló még a vaknak is, hogy a divat már régtől nem csak az öltözködés új s mindig újabb fazonjait jelenti. Manapság a DIVAT vezényli az élvezeti, fogyasztási, használati cikkek milyenségét, reklámozásukat, izlésünk és gondolkodásunk minden moccanását, a slágerdalokat, a rock-arénák zenekarainak hangszerelését és decibeljét, a néhány évente egymást váltó táncokat, a világot informáló médiákat, rádiók, televízióadók napi témáinak nagyobb részét és ideológiai, manipuláló eszméik alaptéziseit. A művészetek izmusait a divat hajtja egyre gyorsabb iramú tülekedésében, melyben mára talán a képzőművészet jutott el a leglátványosabb, tragikus fázisába, a reduktívizmusba. Vagyis a teljes önlefokozásig, szerepvesztésig, a művészet szférájából való önkirekesztésig.

Amilyen normaszegően feltűnő, gúnykacajt provokáló manapság a farmer világegyen-szerelés közegében megjelenni hagyományos férfiöltönyben, éppoly kockázatos, elavult, mosolyt keltő, szóval nem divatos a myagyar irodalom örökségét vállalva Móricz Zsigmond, Nagy Lajos, Kosztolányi, Illyés Gyula, Németh László, Veres Péter ars poeticáját folytatva megszólalni. Egyenesen botránkoztató ez a tárgytalanított, kisbetűsített, inkább elírásokkal és – idétlenkedve – ki sem javított írógéphibákkal megtűzdelt és jelentéktelenségekkel játszadozó, mindenáron az eredetiséget hajszoló közegben megszólalni. Mondjuk Móricz Zsigmondnak Bethlen István miniszterelnökhöz 1926 április 23-án írt leveléhez méltó tárgyban és erővel. Az általa megírt jelenségekkel, országos bajokkal ma is hadakozik a magyar társadalom, azoknál súlyosabbakkal is. Van hát miből válogatni; csak éppen Móricz Zsigmond méretű írók nincsenek ma. Akik az ő tudásával, tárgyismeretével és fejedelmi önérzetével, erkölcsiségével, az igazság erejével tudnának megszólalni, a ma megírandó levelekben.

Vannak persze számosan, akik napjainkban a felsorolt mesterek nevével körvonalazott realizmus körébe sorolhatóan írnak. Az Írószövetség Móricz Zsigmond Köre az Írószövetség 1985-ös közgyűlése után, az első irodalmi társaságok egyikeként alakult, Cseres Tibor, Göncz Árpád, majd ismét Cseres Tibor elnökletével (közelmúltbeli haláláig). Oly sok viszály után címmel 1989 októberére jelentettük meg közös kötetünket, hitet téve az 1956-os forradalom harcai és eszméi mellett. A következő években született meg a Móricz Zsigmond Alapítvány, aztán a Hét Krajcár Könyv- és Lapkiadó. Az év végére tervezzük SORS című folyóiratunk megindítását.

A Művelődési és Közoktatási Minisztérium s más támogatóink segítségével ez év januárjától a könyvhétig jelent meg a Hét Krajcár Kiadó első három kötete. Tamási Lajos: Hazatérés című, válogatott verseivel indultunk. Az 56-os forradalom költőjét, a Piros a vér a pesti utcán költőjét ezzel szerettük volna köszönteni január elsején, 70. születésnapján. Fájdalmunkra, egy hónappal előbb elment. A Móricz Kör és az Írószövetség által közben kijelölt januári napon mégis úgy ünnepeltük őt s ezzel a könyvével, mintha közöttünk ült volna húsz éve megőszült Barátunk, s valamit morrantott is volna ránk a bőven szaporázó, méltató szavakkal keltett zavarában. Pedig hát szavaink jogosak voltak: mert hiszen őt is rég elhantolták a magyar

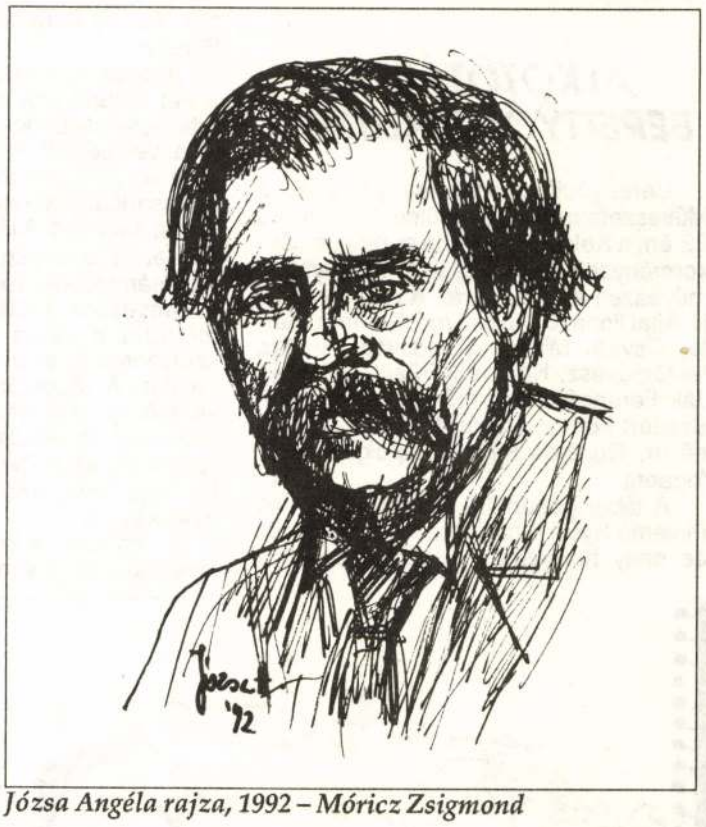

Józsa Angéla rajza, 1992 – Móricz Zsigmond

költészet kertjének soros őrzői. Talán ha arra az egy versére még emlékeznek a most divatos zsenik is; de ugye – mit lehet kezdeni az egyverses poétákkal? . . . Aki látni akarja a Divatok Korának pusztításait az irodalom mezején is, vegye kézbe a Hazatérést, hogy maga ítélhessen: lázadó, soha meg nem alkuvó, nagy költő volt Tamási Lajos, érdemes arra, hogy kortársunkként közöljük, olvassuk verseit halála után is.

Másodiknak következhetett az ars poeticánk és ambícióink mesterének tekintett Móricz Zsigmond: Hét Krajcár című novelláskötete. A Nyugat 1909-es példányának fakszimile kiadásában. Az akkor harmincéves író mögött már néhány kötet és még több újságcikk sorakozott, mégis a Hét krajcár volt Móricz irodalmi belépője. Olyan, hogy egyenesen a Nyugat vezetői közé emelkedett, attól kezdve minden sorával az irodalom elsői közé számítottak haláláig. Egy a Nyugatból addig hiányzó határozott,erős hang volt az övé, vele a nehéz magyar sors szereplői vonultak be az irodalomba novellák, karcolatok, riportok, levelek és regények lapjairól. Olyan erejű sereglés volt az, hogy az ország miniszterelnükének tizenhét évvel később írt nyílt levél egyenrangú önérzetét,fejedelmi rangját ők adták tudtára a megszólított Kegyelmes Úrnak.

Harmadikként a könyvhétre jelent meg körünkben a fiatalabbak közül az élre került Benke László: A kihalt játszótér című verseskötete. Kereste, keresi ő is mindig a helyét. Jól érezte, hogy a somogyi faluból hozott élettapasztalata, indulatai Móricz igazság-szerelmének világában találhatnak otthonra. A prózaíróként óriásira nőtt Móricz Zsigmond egy mondatba sűrített ars poeticáját – "Semmit sem érdemes leírni, csak ami igaz." – követi Benke költőként, de novellák és regények, riportok írójaként is. Lapunkban már több versét közöltük, aki legközelebbi és atyai költőmesterének Tamási Lajost tekinti.

A Hét Krajcár Kiadó a néhány száz között igen fontos ügy képviseletét vállalta. Az ország, a nép ügye ez, ahogyan annak jelen kell lennie a DIVATOK által dirigált korunkban is. A zavarában tévelygő, útkereső századvég kivételesen fontos szerepe ez. Kell, hogy legyen hozzá tehetség, erő és baráti pártfogás, összeszövetkező ügyszeretet.

1991 július 25.

Gergely Mihály

MEISZTER kéziratai

ALKOTÓTÁBOR BERETTYÓUJFALUBAN

Berettyóujfalu önkormányzata és a Művészetbarátok Egyesülete 1993 július 22-én, a Keleti-főcsatorna partján, az önkormányzat pihenőházában megnyitotta művészeti alkotótáborát. A meghívottak: B. Altai Ilona, Csonka Ernő, Ferencz Márta, Osváth Miklós, Tömösváry Aranka festőművész, Kardos M. Zsöte költő és Jáki Ferenc fafaragó művész vendégeket Szeifert Ferenc polgármester és Csapóné dr. Gombos Piroska alpolgármester fogadta.

A tábor gondnoka, Bányai József és Pintérné Évike a háziasszony szívélyesen és nagy hozzáértéssel gondoskodott a vendégek kényelméről és nagyon ízletes házi koszttal a konyháról. A művészek felüdülésként meglátogatták a város és a környék nevezetességeit, a múzeumot, Bessenyei György bakonszegi emlékházát, a nagykereki Bocskay-várat, az előző rendszer kormányának vadászkastélyát. Baráti szívvel fogadták őket a város művészei közül otthonukban Soltész Erzsébet, Kurucz Imre, Nagy Sándor és Tóth Sándor.

A tábor augusztus 4-ig tartott. Ebben a két hétben sok vízfestmény, vers és fafaragás került ki a művészek ecsetje, tolla, vésője alól. A gazdag anyagból augusztus 3-án Harasztosi Sándor hozzáértéssel kiállítást rendezett a város művelődési házában. A látógatókat és a művészeket itt is a város polgármestere és alpolgármestere fogadta. Geröly Tibor, az egyesület főtitkára, megnyitójában méltatta a város áldozatkész művészetszeretetét és a kiállító művészek buzgalmát. A táborzáró vacsorán a város vezetői ígéretet tettek, hogy az első ilyen tábor sikerén felbuzdulva hagyományt teremtenek, és a jövőben is megrendezik, ha lehet még kényelmesebb körülmények között.

A tábort és a kiállítást többek között meglátogatta a város "Pro Urbe"-érmes szülötte, egyesületünk alelnöke, Dancsházy Nagy Márton is, aki odaadóan fáradozott, hogy ez az alkotótábor megvalósuljon. A meghívott művészek nagyon jól érezték magukat és a városnak felajánlott műveikkel köszönték meg, hogy résztvevői lehettek e kéthetes találkozónak, amely valóban "alkotó" tábor volt.

J.F.

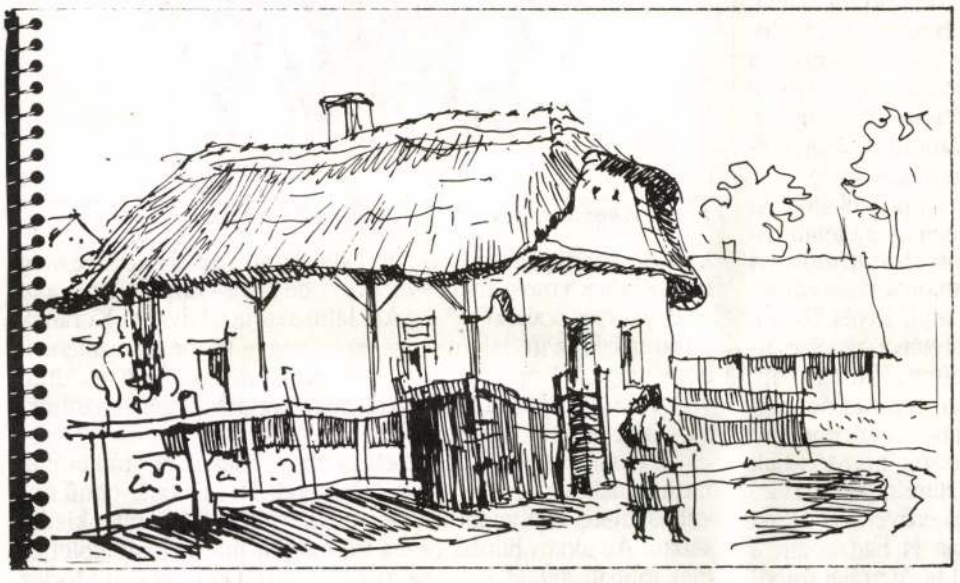

Egy lap Osváth Miklós vázlatfüzetéből

MŰTEREMLÁTOGATÁS MEISZTER KÁLMÁNNÁL

Immár hagyománya van, hogy nyaranta kőbányai kertes házába invitálja az érdeklődőket Meiszter Kálmán festőművész. Hirtelen nem is tudjuk, hogy július 16-án hányadik alkalommal került sor erre a baráti összejövetelre. Egy híján nyolcvanan népesítettük be a házat és a keretet. A rekkenő melegben jól esett a sokféle szomjat oltó ital és a hagymával tálalt zsíroskenyér, mely Margit asszony leleményességét dicsérte.

Elismeréssel nyugtázta a "közönség", hogy a múlt évi találkozó óta is sok új képpel gazdagodott a műtermi kínálat, mely a házigazda változatlan alkotókedvét bizonyítja.

A találkozón ott volt Obersovszky Gyula, az Igazság Baráti Társaság elnöke és Nádudnari Nagy János, költő is. A szokásos tombolát – melynek többségét Meiszter Kálmánék, töredékét az egyesület biztosította, rögtönzött műsor előzte meg. A találkozó résztvevői nagy figyelemmel hallgatták Sellei Zoltán előadóművészt, majd Végh Gusztáv színművész mondta el Kanizsa József helyszínen született verssorait. A pompás vendéglátásért Geröly Tibor mondott köszönetet. A találkozó kedves pillanatait Biró Endre videokamerája rögzítette.

G.T.

Csonka Ernő, a Pannon Föld festője

A Szombathelyen élő Csonka Ernő képeivel már számtalan kollektív tárlaton találkozhattunk, ez év májusában pedig huszonötödik önálló tárlatát rendezték meg a burgenlandi Felsőőrsön. Képei sikert, elismerést hoztak, mint ahogy 1987-ben a Honvédség budapesti, Stefánia úti Művelődési Házában, majd a következő évben Szentendrén, s egyesületünk szervezésében 1989-ben a Jurta Színházbeli tárlaton is.

1933-ban egy országos tehetségkutató pályázaton figyeltek fel kézügyességére, rendkívüli színérzékére. Terveit átírta a történelem. Húszévesen katona, majd hadifogoly, huszonhét éves, amikor hazakerül. Fiatalságát elvette a békétlenség és gyűlölet. Tehetsége senkit sem érdekelt, bögréket pöttyözött, (festett) egy nagykereskedelmi vállalatnál, hogy keressen egy tisztességes öltönyre valót.

Társainál csendesebb, visszahúzódóbb gyermek volt. Miután rendesen megtaposta a kíméletlen embertelenség, szomorkás felnőtté vált. A természet felé fordult. A táj, a természet látványa és diszharmóniája boldogsággal tölti el. A természet hamisítatlan szabadsága fontos tényezője.

Képei nem rikítanak. Érzékeny átmenetek vezetnek egyik színtől a másikba: Aranyló ősz, Sáros út, Februári felhő, Márciusi hó, Októberi színek pillanatai ragadják meg.

Vinkó József így vall róla: "Csonka Ernőt megvédte ihletadó témája, a Vas megyei táj. Mintha még mindig a nagybányai iskola korát élnénk, ő veszi ecsetjeit s képes hetekig járni a vidéket. Az embernek a gyermekkor jut eszébe, s újra csak meghökken; lehet, hogy elvesztett valamit, aminek Csonka Ernő még birtokában van? ... Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy ma a pannon tájnak minden bizonnyal ő az egyik legjobb akvarellfestője."

Egy esztendeje nagy megpróbáltatás érte: percek alatt ragadta el a halál Márta asszonyt, akivel békés egyetértésben, szeretetben hosszú éveket éltek. Sokunknak hiányzik Márta mindig vidám tekintete, érdeklődő kérdése, vigyázó figyelmeztetése. Hatványozottabban Ernőnek.

– Időmilliárdos vagyok. Nem találom a helyemet a világban. Tartaléklángon égek – mondja. – A felsőőri kiállítást egy kicsit társam emlékének is szántam. Tudom, dolgoznom, élnem kell. Kimozditanak a bénultságomból az új kollégák és régi barátok, ismerősök. Ebben segített a Keleti-Főcsatorna partján szervezett művészeti táborban töltött két hét is, ahol több képet festettem, mint az egész elmúlt esztendőben.

Geröly Tibor

... mindig úgy akartam, hogy a szemlélődő számára érthető, élvezhető s tanulságos legyen minden vonalkazásban.

Szilárd meggyőződésem, hogy a természet, a valóság mélységes szeretete nélkül nem lehet igaz, őszinte s maradandó művészetről beszélni ...

(Amperticum)

A

KOSSUTH KLUB

(Budapest VIII., Múzeum u. 7.)

tisztelettel meghívja Önt, kedves családját és ismerőseit

MEISZTER KÁLMÁN

tájképek, csendéletek, portrék, életképek festője és rajzolója

kiállításának megnyitójára

1999. március 26-án 17.00 órára

A kiállítást megnyitja:

DR. LOSONCI MIKLÓS

művészettörténész, tanszékvezető egyetemi tanár

Közreműködik:

SELLEY ZOLTÁN

előadóművész

A kiállítás megtekinthető:
1999. március 26-tól április 23-ig
hétfőtől péntekig 8–18 óráig,
hétvégeken és ünnepnapokon
a Kossuth Klub egyéb rendezvényeitől
függően

Meiszter Kálmán 75 éves

Huszonöt évvel ezelőtt az ő képeiből rendezték a Pataky Művelődési Központban az első kiállítást. Most ugyancsak Meiszter Kálmán műveit láthatja a közönség. Az alkotó 75 éves. Volt fűszeres, kertész, fémöntő, villanyhegesztő, mérlegkészítő, szabóinas, s végül sörfőzőnek szegődött – s ezt a mesterséget ki is tanulta.

A Kőbányai Sörgyárak Képzőművészeti Szakkörében ismerkedett meg a művészettel. Tarr István szobrász- és Varga Magda festőművész oktató munkájának eredményeként sikeres felvételi vizsgát tett a Képzőművészeti Főiskolán. Papp Gyula, Kmetty János, Bán Béla, Barcsay Jenő és Krocsák Emil voltak a mesterei.

Negyedszázada kerülnek közönség elé képei. Sikeres kiállító. Mostani **tárlata a Pataky Galériában március 17-ig** várja az érdeklődőket.

Meiszter Kálmán évtizedek óta tagja egyesületünknek. Első kezdeményezője volt a műtermi találkozóknak. Műterem-háza nyaranta egy napra valamennyi művészetbarát számára kitárul.

Tisztelettel gratulálunk és kívánjuk, hogy jó egészség szolgálja terveinek megvalósításában.

dornak

zeumnak

nagyon sok közin-
helyiségekben meg-
n. Berettyóújfalut ki
á Dancsházy Nagy
k között az alábbiak
yessy Magda, Bán-
itz Margit, Sólyom
Júlia asszony, dr.
hpál István, Xantus
lós, Varsányi Pálné,
zsi Éva, Illár Erzsé-
y, Orsovai Valéria,
böly József, Szalkai
Toman Gyula, Virág
za Mária, Borbereki

eklődés mellett nyílt
i Művészeti Szövet-
A tárlatot dir. Harald
nyitotta meg. Külön
működést, amely az

kerületi tanács illet
zatát a Fővárosi Tan
jelölt ki az egyesül
nát a Magyar Ne
főtitkári teendők
Néhány személy
több dologban ne
Pethő Gyulával, h
vállalja a rábízo
megbízást dr. Pru
irodájának vezető
si teendőket. Els
hogy rám bízta a
gára csak jellemz
minimális tájéko
programok megb
téshez, megelége
galmazott progra
vem mellett felü
szerepelt. Ezeket
tatnom, csak utó

Elkezdődött eg
egyesületi alapsza
tában felfüggeszte
testületként segíte
hogy tudatos volt
elfoglaltságából ac
visszaadása, ezzel
kimondó közgyűlé
9-én került sor a Ju
sen tulajdonképpe
gesztés okára. A r
csak olyan apróbb
mészetesen az elv
amely legfeljebb e
arányos.

A közgyűlés elő
dor többször fölv
igazán akkor látná
ellátását én vállaln
pon is szeretett vol

Az egyesületne
jelentek meg. A tar

Meister Kálmán fiató

ÁLLÁSPONT

Végjáték a baloldalon?

Nagyjából azzal egy időben, hogy a nyugat-európai országokban a nagyobbrészt szociáldemokrata értékrenden alapuló baloldal elveszítette offenzív szerepét, és megkezdődött eróziója, Kelet-Európában a volt kommunista pártok a 80-as évek végi összeomlásuk után szociálliberális hatalmi pozícióba kerültek. A térség jövőjének talán egyik legfontosabb kérdése: mit jelent ez? Folytatódik-e a nemzeti pártok által elindított demokratikus folyamat, vagy a helyzethez alkalmazkodó, de ugyanakkor látszatdemokratikus hatalomkoncentráció jön létre, ami nem más, mint kiszámíthatatlan történelmi lecke. Egy terhesen hosszú hatalmi múlt utórezgése: végjáték a baloldalon. (Írásunk első részét tegnapi számunkban közöltük.)

4.

A várható folyamatokat persze kiszámítani egyre nehezebb. Ennek alapvető okai abban keresendők, hogy a külső mozgástér (külgazdaság, bevonható tőke stb.) nem lesz nagyobb, sőt egyre több bizonytalanságot hordoz, belsőleg pedig gyorsul a társadalom elhasználtsága, ami szükségképpen együtt jár a morális válság elmélyülésével. Így ma legfeljebb csak annyit lehet mondani: minden eddiginél nagyobb a konfliktusveszély, s ha ehhez hozzászámítjuk a parlamenten kívül rekedt szélső erők szándékait, korántsem mondható el, hogy a politikában az elmúlt négy évhez hasonló „nyugalmi szakasz" következne.

Előrevetítik árnyékukat a külső és belső nyugtalanságokat okozó kormányzati csatározások, a társadalmat végletekig megosztó viszálykodások, az indulatoktól sem mentes hatalmi reflexek a régebbi bokánrugdosástól az újmódi gazdasági kiéheztetésig, a nemzeti erők szellemi gettóba kényszerítéséig. Szívesen hinném magam is: mindez csupán vízió, amolyan „nacionalista" nekikeseredés, de sem az előzményekből, sem az előjelekből ítélve nem áltathatjuk magunkat. Attól persze, hogy kimondjuk, még nem lesz se jobb, se rosszabb, de ha végiggondoljuk, még módosulhat az eredmény.

A jelenkor súlyos válságát semmi sem mutatja jobban, mint a folytonos múltra hivatkozás. Régi hagyomány Kelet-Európában az egymást felváltó korszakok ellenkező előjelűvé tétele, majd a „megtiport" korszak apoteózisának megteremtése. A kommunista mozgalom évszázados történelmi rekordokat állított fel ebben. A szélsőbaloldali mozgalmak és pártjaik minden ideológiája az üldöztetéstől a felemelkedésig (a közösség felemelkedéséig) tartó út elfogadtatásához, az abban való erős hit csalhatatlanságához kötődik. Náluk a múltra való hivatkozás nem történelmi körülmény, hanem ideológiai alap. Nyilvánvaló, hogy világos összefüggés van a 3,60-as kenyér ígérete és a *Kádár*-rendszer majdani – nem is oly távoli – rehabilitációja között. *Berecz János* cikke a Magyar Hírlapban világos és egyértelmű jelzés volt ebben a tekintetben.

„A múltat végképp eltörölni" indulók mindig erősen hiszik, hogy „ez a harc lesz a végső", mert „holnapra nemzetközivé lesz a világ". Még nem tudjuk, hogy véletlen-e az egybeesés, vagy csak a történelem különös játéka, hogy azon a napon, amikor a Kádár-korszak kiváló taktikai érzékkel megáldott Főideológusa megszólalt, egykori munkatársa a külügyi osztályról, Magyarország leendő miniszterelnöke, a Spiegel című lapban az *Antall*-klientúra felszámolásáról beszélt. Ugyanebben az időben a Parlamentben a kormányhatalom leendő birtokosai az ellenzék működésének fontosságát hangsúlyozták.

Egyre világosabban látható azonban, hogy a szocialista párt egy sajátosan lebegtetett politikát folytatott az elmúlt években, s folytat ma is. Ez mindenekelőtt abban nyilvánul meg, hogy nem beszélt világosan a múlthoz, a jelenhez és a jövőhöz fűződő legtöbb kérdésről. Nem világos és egyértelmű: milyen a viszonya 1956-hoz, az azt követő megtorlásokhoz, a tagsága körében (sőt a legfelsőbb vezetésben) fellelhető emberek ebben játszott szerepéhez. Nem világos és egyértelmű, hogyan ítéli meg: lehetett volna-e alapvetően más kormányzati politikát folytatni 1990–94 között Magyarországon. Nem világos és egyértelmű legfőképpen abban a tekintetben: mi lesz? A *Békesi*-féle fiskális gazdaságpolitika, a maga restriktív megszorításaival vagy a *Nagy Sándor*-féle újraelosztásos rendszer.

A politikatörténettel elmélyültebben foglalkozók bizonyára a politikusi mesterség hét csodájának egyikeként fogják majd feljegyezni azt is: Magyarországon úgy nyert abszolút többséggel az MSZP, hogy még csak arra sem méltatta a nagyérdeműt, közölje vele, ki a miniszterelnök-jelöltje. A múlt szép emlékeire áhítozóknak mosolyogva emlegette *Németh Miklóst*, a szakértő kormányt – a liberális érzelműeknek Békesit. Csak a beavatott pártbeliek tudták: nincs is más komoly jelölt Hornon kívül. Nagyérdemű meg csak akkor tudta meg az igazságot, amikor a kongresszuson elsöprő többséggel megválasztották. Ha valaki azt hiszi: ez itt egy sajátos népbetegség, magyar átok, nagyon téved. Ez egy tudatosan végiggondolt politika következménye, amelyben a nép és a vezetői kölcsönösen elhitték: itt nem lehet, sőt nem is kell őszintén beszélni.

Mást kell mondani kifelé, s mást kell mondani befelé. Nem az a lényeg, hogy mit mondasz, hanem, hogy kinek mondod. A Csanyik-völgyben nyugodtan ki lehet tenni a kettőnyolcvanas kolbászt, és a szakszervezeti vezetők együtt sóhajtoznának a mára munkanélkülivé vált Lenin kohászati martinászokkal a régi szép időkről, a tanítóképzőn meg majd a liberális gazdaságpolitikát emeljük ki. Ezt a logikát a nemzeti pártok a választási csatározásokban még csak követni sem tudták. Néztek, mint a moziban, bámultak maguk elé bambán: hogy lehet valamire azt mondani, amiről kiderül, hazugság, becstelen szerep volt, hogy: „Na és?"

Nem tudjuk pontosan, hogyan élte meg fél évszázados hatalomvesztését a nyolcvanas évek végén az akkori politikai elit, a leszorítottságból milyen politikai indulatok képesek majd előtörni, mint ahogy az sem világos: milyen erőkkel volt képes feltöltődni azóta. Szerepét nem érzékeli még világosan. Egyszerre látszik a krétát evett farkas és a nagy tapasztalatokon átment önmérséklő. Képes lesz-e a nagyszámú vidéki képviselősereg valamilyen önálló arculatra? Mi lesz a hangsúlyos: az otthon tett választói ígéret, vagy a nagypolitika szintjéről folyamatosan megjelenő délibáb? A képviselők bebetonozása mindenesetre arra enged következtetni, inkább csak afféle régi kongresszusi küldöttek lesznek ők: szavaznak, megkapják ami jár, aztán mehetnek isten hírével. Fent parírozna, lent a kocsmában együtt szidják a néppel a helyzetet meg a főnököket, amin úgyse lehet változtatni.

Talán a lassú fásultság lesz úrrá: a „nálunk még mindig jobb", s a megmagyarázandók között bizonyára ott szerepel majd a Kelet-Európában mindig is meghatározó erőként jelenlévő egzisztenciális leszorítottság, melyből nem csupán a kádári rendszer iránti negációk hiánya vezethető le – mert hát: mégiscsak többet osztott, mint az azt megelőző száz év kormányai –, hanem a demokratikus államvezetéshez szükséges polgárosultság hiánya is. Ha valaki félre akarja érteni, megvádolhat „a nép alábecsülésével", de itt sokkal többről van szó. A felsoroltak ugyanis mind a hatalomgyakorlók, mind a „vezetettek" részéről hamar elvezethetnek egy paternalista rendszer óhajtásához.

5.

Magyarországon 1994 nyarán egy új kormányzati rendszer kiépülését képtelenségek sorozata előzi meg. Ezek közül a legelképesztőbb, hogy egy abszolút többséget szerzett párt koalíciós partner után futkos, kiváltképp olyan kormányzástechnikai feltételek mellett, mint amilyenek nálunk vannak (lásd: konstruktív bizalmatlanság). A ma legelterjedtebb magyarázatok szerint erre azért van szükség, mert állítólag egy szalonképes partner legitimálná a létünkhöz oly nagyon szükséges nemzetközi környezetben a volt kommunistákat. Ezt a süketlenséget persze ők sem gondolják komolyan.

Más elemzők szerint a „liberő" – tekintettel a várható nehéz napokra – a kétharmados törvényekhez és egy majdani felelősségmegosztáshoz egyaránt jól jön, s bár ez utóbbiban sok igazságmagocska lehet, mégsem fedi le a helyzetet. Sokkal inkább valószínű, hogy a teljes program- és ideológiahiány az, ami legyűri az eredendő és kölcsönös viszolygást, s még erőn felül is képes lesz megtenni mindent a szocialista vőlegény a sokat megélt liberális menyasszonyért. Dörzsölik is már a markukat az amerikai szülők a várható szép móringra (lásd: bankok államosítása). A hatalmi szerep mindkét részről a puding próbája lesz. A szocialistáknál az, hogy képesek-e valós, legitim hatalommal valóban demokratikusan, állampárti reflexek nélkül cselekedni, a liberálisoknál: feladják-e csalhatatlanságukat és hatalomkisajátító szándékukat, vagy csak abban találnak majd közös örömet, hogy mielőtt átmeszelik a közös otthont, ráöntik a felmosóvödröt a volt gazdára.

A lényegesebb kérdés az, hogy milyen irányvonalat követ majd az új kormány. A liberálisok nyilván mindent elkövetnek az úgynevezett Békesi-program érvényre jutásáért, s erre jó okuk is van, mert ez nem más, mint a saját programjuk. Néha persze Békesi úr is előadja a sajátját, és, mondjuk, beígér rövid távon 5-6 százalékos GDP-t 10 százalékos infláció mellett. (Ez, ha másra nem, legalább arra alkalmas, hogy az alacsonyabb évfolyamokon tanuló közgazdászhallgatók elé a gazdaságelmélet elrettentő példájaként állítsuk.) Máskor a még igazabb arcát mutatja, és legjobban egy imádkozó sáskához hasonlíthatóan, további restrikciót jelent be, s közben vizslató szemeit a polgárok még megadóztatható csoportjára veti.

Vannak persze ennél súlyosabb ügyek is, amelyek már a kettőnyolcvanas fradikolbász-vízió közé sorolhatók. Ilyenek például a keleti piacokról alkotott jelszavak. Mielőtt ebbe a kétségkívül sikeres, régi szép reményekkel kecsegtető bizniszbe belevágnánk, javasolnám áttekinteni Csehország és Szlovákia példáját: mekkora veszteséget okozott számukra, hogy nem értették meg időben, nem lehet piacot keresni ott, ahol nincsenek meg az elemi piaci feltételek. Különben is: miből gondolják, hogy a szinte mindenből meglévő világpiaci túlkínálat nem fedte volna már régen le, ha ez reáliákon alapulna.

Most már persze igyekeznének enyhíteni a korábbi ködképeken, hiszen maguk is jól tudják: alapvetően nem lehet az eddigitől merőben eltérő gazdaságstratégiát követni. Így most általányban igyekeznek szeretni a „bérből és fizetésből" élőket. A miniszterelnök-jelöltjük szinte minden alkalommal könnyekre fakad miattuk.

Volna még a munkahelyteremtés mint fő szakszervezeti szlogen. Sajnos, kedves elvtársak, itt sincs jó hír! Tudom, hogy ez *Marxnál* másként van, de egyszer még a boldog emlékezetű *Havasi* elvtárssal is sikerült megértetni egy rövid pillanatra: csak a tőke tudja megszervezni a munkát. Fordítva nem lehetséges, akárhány jelszavat is festünk a gyárkapura.

Marad tehát a liberális gazdasági terv – na nem az eredeti, sokkterápiás változata, mert abból azért már ők is szép csendben kiszerettek, hanem egy enyhébb, utólag egypár redisztribucionális elemmel megfűszerezett variánsa, ami persze korántsem elégíti ki a háromhatvanas kenyér iránt felfokozott várakozásokat.

Gazdasági téren tehát feszültségek várhatók, amit tetéz még, hogy a *Boross*-kabinet hátrahagyott néhány – a helyzet követelményeiből fakadó – nem túl népszerű intézkedést (lásd: költségvetési kiadások csökkentése, forintleértékelés stb.). A gyors elnépszerűtlenedés és a parlamenti arányokból adódó helyzet kényszerű tudomásulvétele már az ősszel erodálhatja a szociálliberális koalíciót.

Akkor majd változni fog minden. Színt kell vallani, konkrét kérdésekre konkrét válaszokat adni: kik fizetik a villanyszámlát Tatabányán? És lassan majd arra is: miből? A politikus igazi arca akkor mutatkozik meg, amikor nehéz döntéseket kell hozni, akár mások hátrányára is. Sokszor leírtuk már az utóbbi időben *Bibónak* azt a megállapítását: a politikában hazudni lehet, de politikát hazugságra építeni nem lehet. De mi lesz azután, ha kiderül, hogy ez az egész szemfényvesztés volt. Ha majd egyes szamizdatok újból megírják: nem olyan jó az ország külső megítélése, mint azt a honi sajtó állítja. Marad a hatalom puszta akarása: a szocialista pártelnököt gyakran megkísértő arrogancia – vagy lesz valami más. Nemcsak a bérből és fizetésből élők, hanem a nemzet iránt is valamiféle fogékonyság. Végjáték, vagy egy valódi átalakulás a baloldalon.

Marx, aki felülmúlhatatlan volt a *Hegel*-citátumokban (pontosabban: legfőképp ebben volt felülmúlhatatlan), több helyütt is idézi mesterének egy kedves metaforáját: minden személy kétszer lép a történelem színpadára, egyszer mint tragédia, egyszer pedig mint komédia szerepvivője. Sokan vagyunk, akik szeretnénk tudni: ebben a végjátékban melyik műfajra lehet számítani?

Kovács Lajos Péter

Sárkányölő Gusztáv lovag

A sárkánynak természetesen hét feje volt. Hét. Nevezték is csak úgy egyszerűen: A Hét. A kedves egyfejű, a Süsü másfele lakott. A hétfejű rettegésben tartotta az ország népét. Bűzös lehellete rátelepedett a tájra. Elbódította a lakosságot, és magához csalogatta a szüzeket.

A hétfejűt sok derék vitéz próbálta legyőzni. Ahányszor kibújt a barlangjából, mérgezett nyilakat lőttek rá. Kihirdették mindenütt: aki a sárkánynak ennivalót viszen, az fej- és jószágvesztéssel bűnhődik.

Sikerült is elérni, hogy a sárkány erősen legyengült, már csak nagy kínnal fújta a kénköves lángot.

És akkor eljött Gusztáv, a hős. Páncélja ragyogott a tisztaságtól, pajzsán hatalmas vörös csillag ékeskedett, és feje körül szabad madarak szálldostak. Nem sokat teketóriázott, semmi perc alatt szíven szúrta a már amúgy is dögroványon lévő óriás jószágot.

Az ország népe csak ámult és bámult. Aztán megkérdezték: honnan való vagy te, ifjú hős? Havasi vagy, vagy pincegádorban teremtél?

Ő büszkén kihúzta magát, és így válaszolt:

– Megyesi vagyok! Megyesen növekednek az efféle daliák!

A bámész nép megtapsolta, ő pedig (csak amúgy szerényen, ahogyan egy igazi hétfejűölőhöz illik) kardjával lenyisszantotta a hétfejű mind a hét nyelvének a hegyét. Merthogy így olvasta a mesékben. A nép pedig tapsolt és ujjongott.

Gusztáv lovag hirtelen meggondolta magát: „Ha csak a nyelvét fogom levágni, lehet, hogy még megszólal ez a dög sárkány!" Fogta, és kivágta mind a hét nyelvét.

A nép pedig tovább ujjongott.

Ekkor Gusztáv lovagnak megint új ötlete támadt. Ha már ott volt, levágta a sárkány mind a hét fejét. Aztán a nyakát kezdte miszlikbe darabolni.

Ezen már kicsit elcsodálkoztak a bámészkodók, s elhalkult az ujjongás.

Ám Gusztáv lovag nem végez félmunkát. Nekiesett a sárkány farkának, s azt is szeletelni kezdte. A nép pedig megunta a színjátékot, s lassan hazaballagott. Csupán az ország egynémely jeles személyisége maradt ott ünnepelni.

– Gusztáv lovag, tiéd lesz a fele királyság!

– Miért a fele – kérdezte Gusztáv –, az egészre igényt tartok!

Ekkor előállt egy nagy szakállú öregember, és nagy fennszóval kérlelte:

– Dicső Gusztáv lovag! Innen egy napi járásra van a szocivölgy, ott is tanyázik ám egy nagy hétfejű! Nem győznéd le azt is, ha már így belejöttél?

Gusztáv nagyon begorombult:

– Mit képzelsz te, bolondos vénember?! Az a sárkány odaát az én sárkányom! Azért győztem le ezt a hétfejűt, hogy ebbe a kényelmes nagy barlangba áttelepítsem az enyémet!

Mivel hallgatói kicsit meghökkentek, Gusztáv lovag meg is magyarázta:

– Az én sárkányomnak is hét feje van. De ő reggelente rózsaillatot fog fújni az országra, a szüzek pedig dalolva jönnek szolgálatára.

Elvégre hétfejű nélkül nem lehet meg az ország...

Solymár József

Az érrendszerben lötyögő bér-edények

Felebarátaim, ha eddig hinni sem hitték, manapság meggyőződhetnek ama tényről a gyakorlatban is, hogy ha úgy a politikai nézetek, mint az azokat megszemélyesítők karaktere a szélsőségesség irányába torzul, akkor legyen szó akár bal-, akár jobboldali túlzókról: a mentalitás színe, a lélek mozgásiránya, a gondolat-panelek teste, de még a szókészlet minősége és mennyisége is megdöbbentően hasonló. Legtöbbször azonos.

Ezen megállapításnál azonban figyelmeztetnünk kell arra a cáfolhatatlan tényre is, hogy a nehezen egyensúlyban tartott gondolatok hordozói, vagyis a mérsékelt nézeteket vallók magatartásformái a felszínen – de csakis ott – olykor irritáló magasizzásról tanúskodnak, sokszor szinte elviselhetetlen modorban jelennek meg. Lásd Széchenyi Istvánt, Liszt Ferencet, Vörösmartyt és számos kiválóságot. Talán mert dolgoznak, nem panelekből építgetik kétségeiket, ugyanis kétségekkel terhesek ők. Tehát a politikai közép, az egyensúly megtartásáért minden erejüket megfeszítő elmék a felszínen sokszor látszanak indulatosnak, míg a mélyükben a nyugalmat elérni óhajtó szeretet munkál – de nagyon. Ellentétben azon elleneikkel, akik a felszínen a nyugalom sémáit, a magabiztosság mosolyát, vagy akár a beethoveni gőgöt hordozzák.

A demagógia végül is nem más, mint a munka nélkül hagyott lélek ármánykodása az értelem ellen. Ezen tömeges állapotot szemlélve és elviselve megállapítható, hogy legalább kétfelé szóródnak egyedei: van, aki szenvedni, legalább is közömbösödni képes önmaga és a világ iránt, de vannak osztódva szaporodók is; van akiben nem fér meg a tökéletlenség, és arra érez leküzdhetetlen késztetést, hogy azt megossza mással is. Mert ha önmagán már nem képes túlemelkedni, akkor megpróbálja a könnyebbet: másokon szeretné kipihenni magát. A restség – különösen a gondolati – szereti magát legjobban érezni a világon, irtózik a többszólamúságtól, mert az túl bonyolult, retteg a lét drámaiságától, ezért tagadja is azt, és ezért egyedüli megoldás számára az egyedüli-önmaga, az egyeduralkodás – akár egy irodában, de akár egy országocskán is –: a teljes megszabadulás a valójában sohasem érzett kínoktól. Mindezt csakis mások kárára, akiknek habozás nélkül meghagyja a lét drámaiságát, a többszólamúság gyönyörét, a szabadságnélküliségben vergődő szabadelvűséget.

Kérdem én: mi különbség van azon két jelenség között, ha volt munkásőrök , bér-telefonálók és öntudatzacskós levélírók fenyegetik az embert akasztással, veréssel, levizeléssel és egyéb vitézkedésekkel, vagy ha ugyanazt teszik szélsőjobbos, avagy egyéb félkésztermékek, azzal a panellel megtoldva, hogy még áruló is volnék. Én.

Ez csak természetes.

Amikor felismertem Antall József elhivatottságát, politikájának szolgálatába szegődtem. Akkoriban olyan tollnokok udvari költőztek, akik egész életükben hülye politikusok udvartartásában söprögettek. Én nem változtam, ők sem. De újabban másféle szidalmazókkal is bővült a belpol-aréna: mivel továbbra is az antalli politizálás híve vagyok – bizonyos fogyatékosságokat leszámítva, melyekért nem ő, hanem mások a felelősek, és nem ártana, ha időben jelentkeznének – és nem vagyok híve annak a felelőtlenségnek, mely az utóbbi időkben a vereséget szenvedett MDF-nek úgy próbál a hóna alá nyúlni, hogy közben maradék fejeit is lemetszené, mégpedig azzal az alig titkolt vággyal, hogy a fejek helyére a saját maguk által munkátlanul hagyott fejeiket ültessék, nos: ezek a gyáron belüli munkanélküliek ugyanúgy fenyegetnek mostanság, mint a bal-boldogok. Szókészletük is ugyanaz: „Mi van Bubu, bértollnok lettél?"

Ilyen az élet, tehát ilyen éjszakát hagytatok. És jönnek a bérnélküli bérnők, a lónélküli bér-kocsisok, és a dallamnélküli torzsalkodásban megjelenik a bérnélküli bár-zongorista, és a hangnélküli hangorkán.

„Anyádból nem lesz szalonna!" – mondta egy barátom.

Ami pedig a Magyar Demokrata Fórumot illeti: tisztaruhájából előbb-utóbb kihullanak a bolhák, és ismét méltó lesz régi nagy híréhez.

Balaskó Jenő

SZOLGÁLTATÁS

Idén is Szüni Dödő

Nyári játékparádé Budapesten

Egész nyárra kínál tarka programot a Szüni Dödő-játéksorozat. A Margitszigeti Atlétikai Centrum idén is megszervezte a július 2-ától a szeptember 3-a közötti programsorozatát. A rendezvények a szigeten kívül jóformán az egész főváros területét felölelik. A nyitóbuli a szigeten, a záróbuli a Budai Parkszínpadon lesz. A Szüni Dödő-játéksorozat programfüzetéhez hozzájuthatnak a vakációzók, amiben részletes tájékoztatást és McDonald's kedvezménybérletet is találhatnak. Ízelítő a nyár eseményeiből: Orczy-kerti játékok – Csipet-csapat hegyen-völgyön – Történelmi játszóház – Cserebogár, mikor lesz nyár? – Sámlis mozi – Wekerlei nyár – Barlangtúra a budai hegyekben – Titokzatos látogatás a Föld alatt – Népi mesterségek – Bélyeggyűjtő szeretnék lenni! – Hancúrvár – Dinó-földi barangolások – Indián-, kenu- és kajakportya – Ali bohóciskolája – Óbudai séták – Tíz nap tánc a Pataky-teraszon – BASIC-börze – Falmászó klub és egyéb finomságok. Mivel idén a család nemzetközi éve van, a szervezők gondoltak arra, hogy a szülőket is bevonják programjaikba. Nagyon fontos tudni, hogy a renedezvényeken belépődíj nélkül lehet részt venni, és a programfüzetet célszerű kéznél tartani, mivel sok kedvezményt rejt, többek között egy ingyenes belépőt a Vidám Parkba. Augusztus végén a Petőfi Csarnokban tartják a III. Nemzetközi Játékkiállítás és Fesztivált – tudhatjuk meg szintén a füzetből. **(bog)**

KOSSUTH: Óránként: Hírek, Időjárás, Útközben 4.30 Reggeli krónika 8.10 Törvénykönyv 8.40 Napközben 11.05 Cigányfélóra 11.35 Izsakhár – regény folytatásokban 12.00 Déli krónika 12.30 Ki nyer ma? 12.40 Falurádió 12.50 Külpolitikai figyelő 13.05 Gyermekszemmel 13.30 Hitélet 14.05 Klasszikusok mindenkinek 15.05 Kerengő 15.35 Hitélet és történelem 16.00 Délutáni krónika 16.20 Népzenei portré 17.05 Magyarországról jövök... 18.00 Esti krónika 18.30 Ráadás 19.05 Sportvilág 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.41 Rigó Béla irodalmi összeállítása 20.30 Határok nélkül 21.05 Lovasfalu a Hortobágyon 22.00 Késő esti híradó 22.30 Gondolta volna... 23.05 Hangversenymúzeum.

PETŐFI: 4.32 Hajnali kalendárium 6.03 Reggeli csúcs 7.40 Zöld (sport)reggel 8.10 Könnyűzene és klasszikusai 8.50 Helykereső 9.03 Zöld telefon: 138-8082 9.10 Zene-szó 11.05 Családi persely 11.18 Népdalok, néptáncok 13.10 Haldokló szakmák művelői 14.00 Péntektől péntekig 17.03 Délutáni csúcs 18.00 Gördeszka 19.05 Gordiusz plusz 19.10 Könnyűzenei híradó 20.00 Sárga tengeralattjáró 20.30 A vb csoportmérkőzéseinek visszhangja 21.25 Párkereső 22.15 Dzsesszmelódiák 23.03 Sporthíradó 23.10 Máról holnapra.

BARTÓK: 6.00 Muzsikáló reggel 9.05 Pódium 10.05 Szembenézve 10.20 Derűre is derű 10.49 Operarészletek 11.25 Találkozásom a népzenével 12.05 Hangverseny délidőben 14.20 Híd – regény folytatásokban 15.00 Fúvóshangverseny a 6-os stúdióból 15.26 Egy zongorakísérő emlékeiből 16.05 Barokk muzsika 17.00 Kritikus füllel 17.50 Világlíra 18.05 A nibelung gyűrűje 19.05 Csembalók 20.05 Vezényel: Fischer Ádám 21.00 Miért írta meg? 21.15 Kamarazene 22.05 Romantikus operákból 23.00 Tudós FÓRUM élőben.

JUVENTUS: 6.00 Jó reggelt, Magyarország! 8.30 Fornax hírek 9.00 Színes hírek 10.00 Zenei összeállítás 11.00 Juve Jure 11.40 Magyar nóta 12.00 Zenei összeállítás 14.00 Juventour – világjárók magazinja 15.00 Négy keréken és karosszékben... – magazin közlekedőknek és üldögélőknek 19.00 Lapszemlék, esti mese, zene 20.00 Napi aktualitások, érdekességek 21.00 Egy hét története 22.00 Sportmagazin 23.00 Éjszakai csevegés. A Juventus rádió telefonszáma: (06-84)-353-777, (06-84)-352-999, Westel rádiótelefon: 06-60-390-990.

RÁDIÓ BRIDGE: 6.50 MTV – Europe-hírek 7.30 Hírmagazin 8.00 Central Europe Today 9.00 Forintos percek 10.45 Apró 10.50 MTV – Europe-hírek 11.30 Hírmagazin 13.50 MTV – Europe-hírek 14.45 Apró 15.00 Határtalan – utazási magazin 16.00 Hívd most! – slágerlista 17.15 Ki nyel ma? 17.30 Hírmagazin 17.50 MTV – Europe-hírek 18.00 Kukker 18.45 Apró 20.00 Budapest day and night 20.30 NAMIZÚJS? 21.30 Hírmagazin 21.50 MTV – Europe-hírek 22.00 Petróleumlámpa 23.20 Willis Conover dzsesszműsora 24.00 Kvakvarak (A Rádió Bridge telefonszáma: 201-0298, fax: 266-2288).

TV 1. 23.10
Schindler
Az angol dokumentumfilm valósághű képet rajzol a különös emberről, akiről Spilberg nemrégiben a vegyes fogadtatású sokszoros Oszkár-díjas moziját készítette. Ez a feldolgozás a róla alkotott képet teheti teljesebbé.

TV1: 9.00 Napközi 9.30 Riviéra 10.30 Dallas 11.30 Játék 12.00 Hírek 12.07 Déli üzlet 12.32 SOrSok 13.19 Naprendszerünk – német films. 14.08 Helló, világ! 14.50 Falutévé 15.10 Labdarúgó-vb összefoglalója 16.00 Híradó 16.11 Örök élet 16.29 A favellákból a felhőkarcolókig 16.58 Öregberény 17.30 Évgyűrűk 18.00 Téka 18.10 Ablak-melléklet 18.30 Ablak 19.30 Esti mese 20.00 Híradó 20.45 Dallas – am. films. 21.40 Panoráma 22.40 Halló, péntek! 23.10 Schindler – angol dok.-film 0.29 BBC-híradó.

TV2: 12.00 Szieszta 14.35 Drehscheibe Európa 15.05 Turpi úrfi 15.30 A Pokol tornáca 16.05 Most 16.30 Ódry Árpád 16.50 Új mecénás 17.00 Magyar folkegyüttesek 17.53 Csízió 18.00 Körzeti híradók 18.51 Kojak – amerikai films. 19.45 Az élet megpróbáltatásai 20.35 24 óra 21.00 Mini klip-mix 21.15 Tipplista 21.30 Híradó 22.00 Leg... leg... leg... 22.30 Egy legenda visszatér 23.30 Gorilla – fr.–német films. 0.50 Üzlet

Duna TV, 21.25
Zabriskie Point
Michelangelo Antonioni alkotását ma már a klasszikusok között tarthatjuk számon. Főszereplők: Mark Frechette, Daria Halprin, Rod Taylor. A film felejthetetlen zenéjét a Pink Floyd szerezte és játssza.

DUNA TV: 14.05 Emlékképek – régi híradók 14.20 Régiók 14.55 A brémai muzsikusok 15.25 Az Andok madáremberei – finn dok.-film 16.00 Hírmondó, vendég: dr. Egerszegi Gyula, a Menekültügyi és Migrációs Hivatal igazgatója 16.25 A vasút története 17.15 A Tenkes kapitánya – magyar films. 17.40 Mese 18.00 Híradó 18.10 Csempészek – magyar film 19.35 Költők társaságában 20.00 Közép-európai Magazin 21.00 Híradó 21.20 Valami nincs rendjén otthon – holland animációs film 21.25 Zabriskie Point – amerikai film 23.10 Ember és világ 23.25 Vers. (A Duna Tv levélcíme: Budapest I., Mészáros u. 48–54. Fax: 156-9246. Tel.: 156-4484, 175-9819.)

ATV: 20.00 Műsorismertetés 20.04 ECO Magazin 20.42 Sissi, vagy nem hiszi – Fiala János műsora 21.46 Drótháló – Baló György műsora 23.00 Rock Tükör.

TV4: 20.00 Műsorismertetés 20.05 Music TV4 21.05 Színház – Baló Júlia műsora 21.50 Csengetett, Mylord? – angol tévéfilmsorozat 22.40 Trans World Sport 23.30 Csábító gyémántok – erotikus filmsorozat VIII/3 24.00 Műsorzárás.

HBO-program: 17.00: Tapsi Hapsi és vendégei: Bolondos dallamok (amerikai rajzfilm) 17.30: Tintin: A titokzatos üstökös (francia rajzfilm) 18.05: Fecskék és fruskák (amerikai film) 19.40: A sárkány közbelép (amerikai film) 21.20: Sose halok meg (amerikai vígjáték) 22.55: Szabad préda (amerikai sci-fi).

FILMEK: OSZTRÁK 1: 21.30 Piszkos trükkök (am. film), **PRO 7:** 20.15 Költözés (am. film), 23.00 Történetek az árnyékok világából (am. film), **RTL:** 14.00 Wimbledon '94 (sportközvetítés), **SAT 1:** 22.45 Színek (am. film).

A NAP-kelte szombaton reggel ismét jelentkezik a TV1-en. Tervezett témák: Idegenforgalmi helyzetkép az igazi szezon kezdetén – Milyen a Balaton vízminősége? – Javult-e a közbiztonság a Balaton partján? – Filmbemutató: Jack Lemmon és Walter Matthau ismét egy filmben – Milyen lesz az új kormány külpolitikája? Kinn, padon: Kovács László. Telefon: 251-0490, 251-0119.

A **KAKAS** ismét kukorékol szombat reggel 6.25-kor a TV1-en. A tervezett témák: Csirke ABC – Irtsuk a parlagfüvet – A vaddisznó esete a finn gazdával – Orchideák tündöklése – Ottó-köszöntő. – Majd meglátják! Tel.: 112-5475, 153-3000/13-21.

Mai rádió- és televízió-műsor

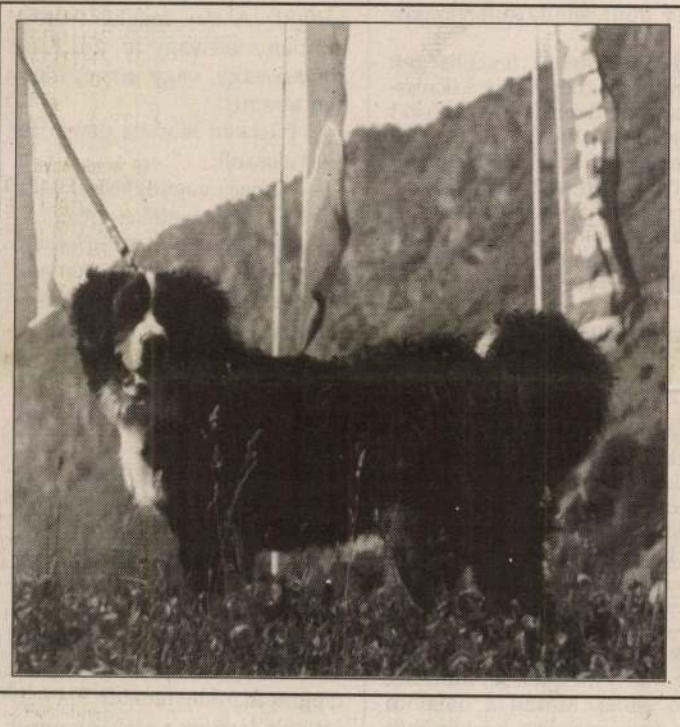

Kutya-kutya tarka

Kiskutya, nagykutya nem ugatott hiába a minap Svájcban a kutya-világkiállításon. Különösen nem a berni pásztorok között, mert a szemle stílusosan Bernben, a hegyek között volt. Hazánkat két versenyző képviselte Gyarmati Márta kenneljéből, név szerint Wekerlei-Nagymedve Urbán (képünkön) és Wekerlei-Nagymedve Robin Hood. Az erős mezőnyben mindketten a „nagyon jó" minősítést kapták. Ugyan dobogós helyezést nem értek el, ám ez mégis igen jelentős eredménynek számít, hiszen a fajta hazájába tért vissza és ott a legjobbak között szerepelt. Jövőre Németországban, 1996-ban pedig Magyarországon, az expó keretében találkozhatnak a világ kiskutyái és nagykutyái.

Ma este: Panoráma

A TV1-en 21 óra 40 perckor ismét jelentkezik a Panoráma.

Fejlődő atomhatalom? – González gondban – Frontvonalon. A stratégiailag fontos Golan-fennsík változatlanul a szíriai–izraeli viszály ütközőpontja. – ***Börtönkórházból otthon.*** A Ceausescu-rendszer idején Romániában sok helyütt álcázott börtönök voltak az elmegyógyintézetek. – ***Hátrálva a jövő felé.*** A volt NDK polgárai közül ma igen sokan visszarévednek a múltba. Az egykori létminimumbiztonságot napjainkban a piacgazdaság könyörtelensége váltotta fel – ebből profitál a Demokratikus Szocializmus Pártja.

Főszerkesztő: Chrudinák Alapjos. **Szerkesztő-műsorvezető:** Hornyik Miklós

A Magyar Nemzeti Bank hivatalos valutaárfolyamai

Érvényben: 1994. június 30-án

Pénznem	Vételi	Közép	Eladási
	árfolyam 1 egységre, forintban		
Angol font	155,43	156,93	158,43
Ausztrál dollár	73,45	74,12	74,79
Belga és Lux. fr. (100)	307,62	310,37	313,12
Dán korona	16,13	16,28	16,43
Finn márka	19,09	19,26	19,43
Francia frank	18,51	18,68	18,85
Görög drachma (100)	41,93	42,33	42,73
Holland forint	56,51	57,03	57,55
Ír font	153,01	154,41	155,81
Japán jen (100)	101,75	102,68	103,61
Kanadai dollár	72,75	73,51	74,27
Kuvaiti dinár	340,48	343,81	347,14
Német márka	63,38	63,98	64,58
Norvég korona	14,52	14,66	14,80
Olasz líra (1000)	64,07	64,68	65,29
Osztrák schilling (100)	901,32	909,67	918,02
Portugál escudo (100)	61,70	62,27	62,84
Spanyol peseta (100)	77,30	78,03	78,76
Svájci frank	75,40	76,06	76,72
Svéd korona	13,16	13,28	13,40
USA-dollár	100,63	101,63	102,63
ECU (Közös Piac)	121,34	122,46	123,58

Magyar Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyamai

Érvényben: 1994. június 30-án

Devizanem	Árfolyam 1 egységre, forintban
Angol font	156,89
Ausztrál dollár	74,93
Belga frank (100)	310,47
Dán korona	16,29
Finn márka	19,20
Francia frank	18,65
Holland forint	57,01
Ír font	154,38
Japán jen (100)	103,14
Kanadai dollár	73,86
Kuvaiti dinár	345,13
Német márka	63,94
Norvég korona	14,66
Olasz líra (1000)	64,43
Osztrák schilling (100)	909,08
Portugál escudo (100)	62,16
Spanyol peseta (100)	77,77
Svájci frank	75,82
Svéd korona	13,26
Tr. és Cl. rubel	27,50
USA-dollár	102,09
ECU (Közös Piac)	122,22

HÉT VÉGI PROGRAMAJÁNLAT

KIÁLLÍTÁSOK

BUDAPEST, Vigadó Galéria: Fusz György, Geszler Mária és Nagy Mária keramikusm.-ek kiáll. (v. zárul) – Műterem-látogatás Meiszter Kálmán festőm.-nél, a Művészetbarátok Egy. rendezv.

Műterem-látogatás Meiszter Kálmán festőművésznél

(p. 16). – **BÉKÉS,** Jantyik Mátyás Múzeum: „Csak a köszönet hangján szólhatunk" – Emlékezés Gulyás Györgyre c. kiáll. megny. (szo. 15) – **GÖDÖLLŐ,** Grassalkovich-kastély: Csop. idegenvez. a kastély főbejáratától (sz., v. 9, 11, 13, 15 és 17) – **GYŐR,** Vár Art Galéria: A Nemzetk. Művésztelep barátai kiáll. megny. (v. 18) – **HAJDÚNÁNÁS,** Városi MK: Az „Aranypálma" orsz. szalmafonó-pályázat kiáll. megny. (szo. 10) – **KOMÁROM,** Kisgaléria: Az esztergomi Art Fotóstúdió „Hetek" Alkotócsop. kiáll. (most nyílt meg) – **KOMLÓ,** Május 1. MH: Jágri Ilona komlói amatőr képzőm. grafikáinak tárl. (p. nyílik meg) – **PÉCS,** A Művészetek Háza: A pécsi holocaust 50. évf. alk. rend. történeti kiáll. megny. (p. 17) – **SOPRON,** Erdészeti Múzeum: Diebold Károly fotókiáll. (p. nyílik meg); Várkerület Galéria: Gaál András erdélyi festőm. kiáll. (v. zárul) – **SZENTENDRE,** Szabadtéri Néprajzi Múzeum: Hagyományőrző progr. – Népzenei bem. (v. 11) – **SZÉKESFEHÉRVÁR,** Csók István Képtár: Újházi Péter festőm. kiáll. (szo. nyílik meg) – **TATA,** Magyary Zoltán MK: Kucsera András festőm. kiáll. (p. nyílik meg) – **VISEGRÁD,** Salamon-torony: Szurcsik József tárl. (idősz. kiáll.).

SZABADTÉRI RENDEZVÉNYEK

BUDAPEST, Hilton Szálló Dominikánus udvara: A századelő muzsikája (p. 20.30), Vivaldi–Bach-est (v. 20.30) – Margitszigeti Szabadtéri Színpad: Mendelssohn – Shakespeare: Szentivánéji álom, kísérőzene (p., szo. 20) – Városliget (Széchenyi fürdő melletti tér): Promenádkonc. (v. 13-tól) – **DRÉGELYPALÁNK:** A Szondi-nap rendezvényei (szo. 10-től) – **EGER:** Barokk Fesztivál – Dobó téri vigasságok (szo., v. 10 és 17) – **GYŐR:** Győri Nyár '94 – Belvárosi utcák: Nemzetk. néptánc- és népzenei feszt., a részt vevő csop.-ok menettánca (szo., v. 10-től); Széchenyi tér: A feszt. ünnepélyes megny. (szo. 20) – **HATVAN:** Hatvani vásár – Nyári feszt. zenés szórak. programokkal (p., szo., v. 10-től) – **MAJK,** Kolostorudvar: Majki Nyár '94 – A Magyar Korál Kvintett hangv. (szo. 19.30) – **SZÉCSÉNY:** Szécsényi Lovasnap – Megyei díjugrató- és fogathajtóbajnokság 2. ford., szórak. programokkal (v. 14-től) – **TATA,** Szabadtéri Színpad: Tatai Nyár '94 – I. Tatai Fúzió Feszt., km. a Muzsikás és több más egy. (szo. 14–04) – **TATABÁNYA,** Jászai Mari Színház (Népház) szabadtéri színpada: Nyár '94 – Republic konc. (v. 20.30) – **VASVÁR:** Vasvári kavalkád, színes kult.-szórak. programokkal (p., szo., v. 10-től) – **ZALAKAROS,** Gyógyfürdő tér: A Letenyei Zenekar térzenéje (v. 17-től).

SZÍNHÁZAK

BUDAPEST, Fővárosi Nagycirkusz: „Cirkusz a javából!..." – A Főv. Nagycirkusz új műs. (p., szo. 15 és 19, v. 10 és 15) – Madách Kamaraszínház: Gene Stone–Ray Cooney: Miért nem marad reggelire? (2 részes vígj.), bem. előa., hűtött nézőt. (p. 20). – **ESZTERGOM,** Várszínház: Zenés történelem, Gergely Róbert műs. (p., szo. 20.30) – **GÖDÖLLŐ,** Máriabesnyői kapucinus rendház templomudvara: Marica grófnő, 2 részes operett (szo, v. 20.30) – **GYULA,** Várszínház-Tószínpad: Goldoni: Csetepaté Chioggiában, vígj. (p., szo. 19.30) – **MISKOLC,** Diósgyőri vár: Rigoletto, km. a kolozsvári Áll. Magyar Opera ének- és zenekara (szo., v. 20.30) – **PÉCS,** Anna udvar: A Pécsi Kisszínház nyári progr. – Jaroslav Kolar: Kupeckomédia, rend. Pavel Hekela (p., szo., v. 21) – **SOPRON,** Civitas Pinceszínház: A Soproni Ünnepi Hetek progr. – Káin és Ábel (bibliai tört.), pantomim-előa. (p., szo. 20); Fertőrákosi Barlangszínház: Nyári Zenés Színház – Zorba (mus.) a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház előa. (p., szo. 20.30) – **SZÉKESFEHÉRVÁR,** Pelikán udvar: Szent László (zene, játék, szertartás), a székesfehérvári Vörösmarty Színház előa. (p. 20.30) – **ZSÁMBÉK,** MH: Határokon túli és hazai amatőr színjátszók III. találkozója, beregszászi, brassói, budapesti, debreceni, esztergomi, fogarasi, füleki, kikindai, kolozsvári, kovásznai, táti és zentai amatőr egy.-ek részvételével (p. 16, szo., v. 9.30-tól)

HANGVERSENYEK

BUDAPEST, M. Rádió márványterme: Az American Piano Quartet konc. (v. 19.30) – Óbudai Társaskör: Zene-óra, műsorvez. Sebestyén János (szo. 20.30) – Pesti Vármegyeháza Díszudvara: Nyári hangversenyek – Amadinda Ütőegy. (p. 20.) – **BÉKÉS-TARHOS,** Tarhosi Zenepavilon: Díszhangv. Gulyás György emlékére (szo. 19) – **DUNAKESZI,** MH: Az American Piano Quartet konc. (szo. 18) – **EGER,** Barokk Fesztivál – Városi Sportcsarnok: Katonazenekarok műs. (p. 19); Bazilika: A feszt. nyitóhangv. (v. 20) – **ESZTERGOM,** Főszékesegyház: Baróti István orgonahangv. (v. 15) – **MISKOLC,** Erzsébet tér: Fúvós-zenekari térzene (p. 17) – **GYŐR,** Vár Art Galéria: Régi korok zenéje (v. 18.30) – **KŐSZEG,** Jurisich Gimn. (díszterem): Megeml. Erkel: Himnusz bemutatásának 150. évf. alk. (szo. 19) – **PÉCS,** Bazilika: Király Csaba orgonakonc. (v. 16.30) – **SOPRON,** „Sztárudvar": Kegye János pánsípm. estje (p. 20); Fő tér: A Mascarades egy. görög népzenei műs. (szo. 18) – **SZENTENDRE,** Barcsay-udvar: Jazz és Folk Estek – a Dresch Quartet konc. (szo. 19), A Vujicsics egy. konc. (v. 19) – **VÁCRÁTÓT,** MTA Botanikai Kutatóint. parkja: Haydn: A teremtés, km. a Miskolci Szimf. Zk., a Salzburger Liedertafel és a Dresdener Singakademie egy. (szo. 19, esőnap: h.) – **ZSÁMBÉK,** Plébániatemplom: A gyöngyösi Cantus Corvinus Kórus hangv. (szo. 19).

Győr: Régi korok zenéje

MŰVELŐDÉSI HÁZAK

BUDAPEST, Békásmegyeri Közösségi Ház: Számítógépes Baráti Kör (szo. 15–19) – Budatétény MK: Blaha Lujza Zenebarát Klub (p. 17–20) – Józsefvárosi Klub: Aprók tánca – a Méta együttessel (v. 17-től) – **BUDAÖRS,** Jókai MK: Sramli-parti (szo. 17–22) – **CEGLÉD,** Kossuth MK: Bélyeggyűjtők cseredélelőttje (v. 9–12) – **EGER,** Ifj. Ház–Prizma Mozi: A maconi gyermek c. színes angol–francia film vet. (p. 22) – **ÉRD,** Parkváros Köz. Ház: Nagycsaládosok Klubja (p. 16–19) – **FÜZESABONY,** Városi Könyvtár: Füzesabonyi Baráti Kör (p. 17) – **KÁM,** MH: Klasszikus táncok – A Kámi Kult. Egy. rendezv. (szo. 15) – **KECSKEMÉT,** Planetárium: Csillagok életútja (szo. 15), „Játsszunk csillagosdit!" (v. 10) – **ÓCSA,** Egressy Gábor Szabadidőközpont: DDA-diszkó (szo. 21–02) – **PÉCS,** Patacsi MH: Vendég: A Bp-i Empire diszkóklub (p. 19), a Metropol egy. konc. (szo. 19) – **POLGÁR,** Ady Endre MK: EZ + AZ másfél órában, szórak. műsor, km. Aradszky László, Madarász Katalin és mások (szo. 20) – **SOPRON,** Bányászati Múzeum udvara: „Állati dolgok" – Méhes Csaba pantomimműv. és Sólyom Tamás zenész gyermekműs. (szo. 10 és 17) – **SZOMBATHELY,** Savaria Szakközépiskola: 3. Szombathelyi Ásványkiáll., börzével, a Koch Sándor Ásványbaráti Kör rendezv. (szo. 9–16) – **TATABÁNYA,** Újvárosi horgásztanya: „Apák napi" gulyásparti és bál (szo. 9–20).

MEISZTER Kálmán festő

1994

Július 1-én pénteken 16.00 órától hagyományos baráti találkozó **Meiszter Kálmán** festőművész kőbányai kertes műterem-családiházában. (X., Borsika u. 32.) Az összejövetelt tombola zárja, melyen a házigazda alkotásait sorsoljuk.

arlier literature).

. 7.

MEISZTER Kalmán

Bartis Ferenc: Meiszter Kálmán dékörei. =

Téglaipar, 9, 1985, 2. 6-ill

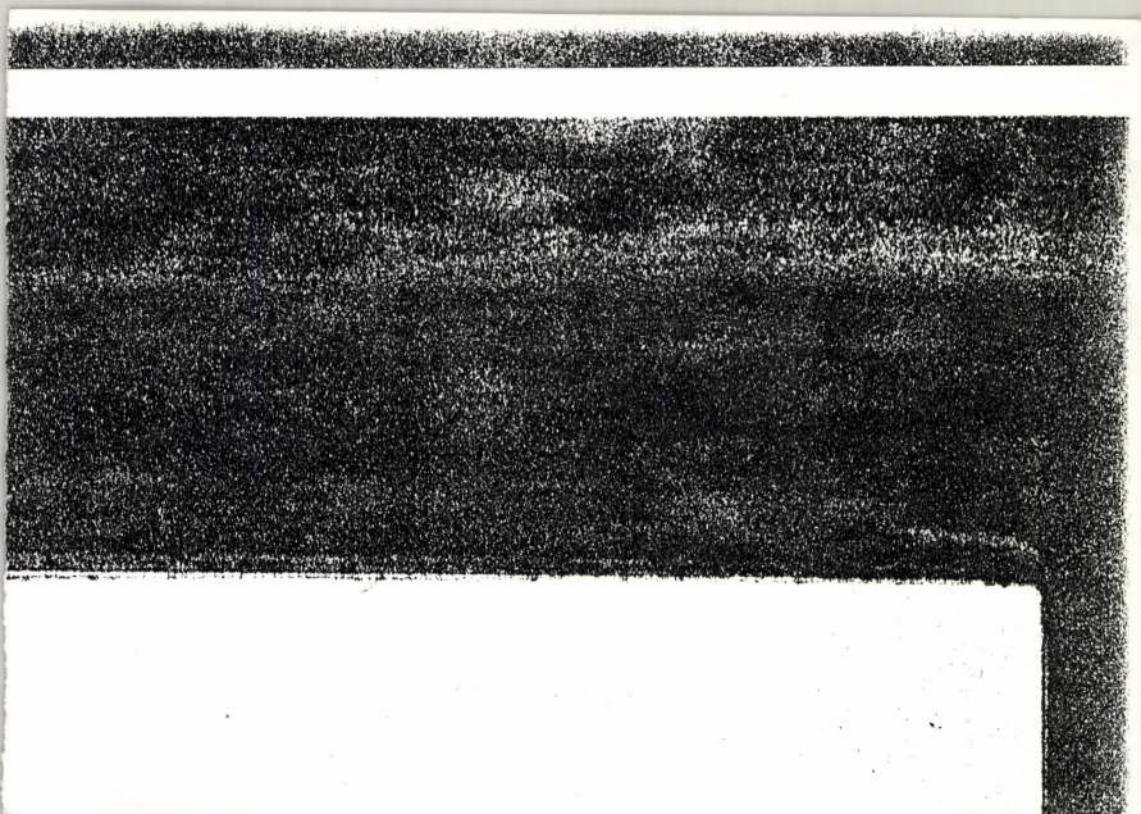

Programok

Szerdánként 17.30-kor a TESZ Szoboszlai utca 2. szám alatti székházában.

Március 1-én – Szindbád búcsúja – Érintéseim. Cecei-Horváth Tibor szerzői estje. Házigazda Király Lajos

Március 8-án – Szabó Dezső újabb föltámadása. Dr. Petővári Ágnes előadása.

Március 22-én – Párizs és Rodin. Dr. Szemenyei Klára vetítettképes előadása.

Március 29-én – Csak a hittel ... Végh Gusztáv előadói estje. Házigazda Király Lajos.

Köszöntjük a 103. évébe lépett Kun Zsigmondot.

Április 12-én – Martsáné Szűcs Ilona éremművészete. Kratochwill Mimi vetítettképes előadása. **Költészet Napja.** Megemlékezés Fenyves Mária Annunciáta rendezésében.

Április 19-én – A népdaltól a magyar nótáig. Házigazda Heil Edit.

Április 26-án – Fénypásztoros éjszakán. Szélcsikó. Bemutatjuk Rédai Gábor két verseskötetét. Házigazda Baktai Faragó József.

Nyíregyházán

a helyőrségi Művelődési Központban (Színház utca 2.)

Március 9-én, csütörtökön 17,30-kor **Mózestől Mária Teréziáig.** Fejezetek a boszorkányság történetéből. Előadó dr. Jáki Ferenc (A január 12-én – hóvihar miatt – elmaradt előadás).

Április 13-án, csütörtökön. **A szegénység fénye.** Kántor Lajos szerzői estje. Bemutatja: Madár János. Házigazda: Horváth Jánosné.

Kiállítások

Március 2-án, csütörtökön 17,30-kor a Nagy Balogh János kiállítóteremben, (XIX. Ady E. út 57.) *Fekete Mária* festményeinek tárlatát Geröly Tibor nyitja meg.

Március 4-én, szombaton 17,00 órakor Tiszaalpáron *Jáki Ferenc* kiállítását dr. Gomola György nyitja meg.

Március 4-én, szombaton 20 órakor a Lakiteleki Népfőiskolán *Berecz Antal* Németországban élő festőművész tárlatát dr. Losonci Miklós nyitja meg.

Március 5-én, vasárnap 15,00 órakor az Üllői Harmónia Zeneiskolában (Pesti út 53.) *Gálfy-Bódi Tamás* linómetszeteinek tárlatát Geröly Tibor nyitja meg. Házigazda: Pectolné Kiss Melinda.

Március 5-én, vasárnap 17,00 órakor a Gellért Szálló Goblein termében *Károly Éva* kiállítását Szinetár Miklós nyitja meg. Közreműködik: Béres Ferenc, Bánffy György, Hegedűs Valér, Mohai Gábor és Tilly Gabriella.

Március 6-án, hétfőn 15,00 órakor az Örökmozgó Könyvtárában (Erzsébet krt. 39., Dob utca sarkán) *Juhász Erika* tárlatát Pogány Ö. Gábor nyitja meg.

Március 6-án, hétfőn 18,00 órakor a Magyar Honvédség Művelődési Házában (XIV. Stefánia út 34.) *Orsovai Valéria* és *Schrancz Lajos* kiállítását dr. Aradi Nóra nyitja meg. A tárlat március 20-ig naponta 13-tól 18 óráig tekinthető meg.

Március 9-én, csütörtökön 16,00 órakor a Hotel Mercure (volt Penta — I., Krisztina krt. 41-43.) *Török János* naiv festő kiállítását dr. Selmeczi Kovács Attila ajánlja az érdeklődők figyelmébe.

Március 10-én, pénteken 17,00 órakor a Józsefvárosi Galériában (VIII. Nap u 1.) *Martsáné Szűcs Ilona* életműkiállítását Csécsei Béla polgármester nyitja meg.

Március 11-én, szombaton 16,00 órakor a Virányosi Közösség Házban (XII. Szarvas Gábor u. 8/c) *Tóth Ferenc* Emberek, tájak című tárlatát Geröly Tibor nyitja meg. Közreműködik: Békés Attila.

Március 15-én, szerdán, 15 órakor a Kispesti Vigadóban (XIX. Fő u. 22.) *Tömösváry Aranka* életmű kiállítását Geröly Tibor nyitja meg.

Március 16-án, csütörtökön 17,30 órakor a Pataky Művelődési Házban **Évfolyamtársak** címmel *Brankovics Éva, Furlán Ferenc, Gerő András, Kőhegyi Gyula, Pope Kornél* és *Veres Miklós* kollektív tárlatát Kádár János Miklós nyitja meg. (A kiállítás április 9-ig tekinthető meg.)

Március 20-án, hétfő 17 órakor a József Attila Művelődési Központban *Szalkári Rózsa* művésztanár és tanítványai: Beszédes Zsolt, T. Lukács Ágnes és Pintérné Kiss Éva kiállítását dr. Treiber Pálné nyitja meg. Közreműködik: Fábián Ágnes és Fábián Ákos.

Március 24-én, pénteken a CSILI-ben (XX., Nagy Győri István utca 4-6.) *Heil Edit, P. Baranyai Stefánia* és *Pintér István* kollektív tárlatát Béres Ferenc nyitja meg. Közreműködik Balázs Gyula, Hegedűs Valér, Mészáros Tivadar és Lipcsey Edit.

Március 27-én, hétfőn 17,30-kor a Művészetbarátok Galériájában (VII. István utca 42) **Szabadiné Sinkó Ilona** aranytűhímző tárlatát Gergely Mihály nyitja meg,

Március 31-én, pénteken 17,30 órakor a Nagy Balogh János kiállítóteremben (XIX., Ady E. u. 57.) *Tiszttartó Edith* tárlatát Geröly Tibor nyitja meg.

Április 3-án, hétfőn 17,30-kor az SZDSZ Dob u 3. szám alatti székházában Hajtun Klára kiállítását Geröly Tibor nyitja meg.

Április 7-én, pénteken 15,00 órakor a Pécsi Helyőrségi Művelődési Házban *Karsai Csaba* festményeinek és Orsai Gábor szobrainak tárlatát Heil József nyitja meg.

Április 9-én, vasárnap 16,00 órakor a Boldog Özséb templom hittantermében (III. Lékai bíboros tér) **Göböly József** és **Körtvélyessy Magda** tárlatát Geröly Tibor nyitja meg.

Április 20-án, csütörtökön 17,30-kor a Neumann János Számítástechnikai szakközépiskolában (XIV., Kerepesi út) *Kósa Bálint* erdélyi fametsző kiállítását dr. M.Kiss Pál nyitja meg. Közreműködnek az iskola irodalmi színpadának tanulói.

Kirándulások:

Március 3-4-5-én (péntek-szombat-vasárnap) *Kecskemét, Lakitelek, Kiskunsági Nemzeti Park, Holt Tisza, Tiszaalpár, Üllő.* Indulás különjáratú autóbusszal 3-án, 11 órakor a Szabadság térről, érkezés 5-én, vasárnap ugyanide, kb. 19,00 órakor.

Részvételi díj 3000.-ft. A csoportot vezeti: Geröly Tibor.

Március 26-án, vasárnap *Szentendre.* Indulás a Batthyány tér HÉV végállomásáról 9.10 kor. Találkozás a szerelvények faránál 9.00 órakor Program: A Kovács Margit és a Barcsay Múzeum megtekintése. Látogatás a falumúzeumban. Tervezett visszaindulás a Szentendrei HÉV végállomásról 17 órakor. Költsége: Nyugdíjasoknak 150, aktívaknak 300.-ft. Az utazás költségét mindenki külön fedezi.

A jelentkezők – a részvételi költség befizetése után – részletes programot kapnak. Programszervező és házigazda D'André Etelka.

Egyéb rendezvények

Március 3-án, szombaton, 15 órakor látogatás Bozsó János kecskeméti műtermében (Klapka u. 34.)

Március 3-án, pénteken 19,00 órakor Lakitelken: Így született a Népfőiskola. A kötetlen beszélgetést vezeti Lezsák Sándor.

Március 4-én, szombaton 10.30-kor a Lakitelki Népfőiskolán: **A civil szerveződések szerepe a magyar kultúra hagyományainak, értékeinek őrzésében.** Bevezető előadást tart Gergely Mihály.

Március 8-án, szerdán 18 órakor a Kispesti Vigadóban (XIX., Fő utca 22.) a Fórum Alapítvánnyal közös rendezésben: **"Ki-ki lelke szerint"** címmel Pribojszky Mátyás szerzői délutánja. Közreműködik Petrozsényi Eszter és Bujdosó Attila. Házigazda Dr. Balatoni Péter.

Április 11-én, kedden, 17 órakor a Magyar Nemzeti Galériában Tarjáni Sinkovics Jenő köszöntése 100. születésnapján. A grafikusművész munkásságát méltatja Zsákovits Ferenc, az erre az alkalomra kiadásunkban megjelenő kismonográfia szerzője. Házigazda: Vajna Márta, a Galéria Baráti Körének vezetője.

Szombatonként 15,00 órakor a XIII., Dagály u. 9. szám alatti könyvtárban.

Március 11-én, Fecskeének. Porubszky Ildikó verseskötetének bemutatása.

Március 18-án, Öt éves a Lant című irodalmi folyóirat.

Március 25-én, Ács Ferenc Keresztvitel című Biai Kálvária sorozatból készült kiadványt dr. Gomola György mutatja be.

Április 1-én, Nap sugarait gyűjtöm. Hetényi György új verseskötetének bemutatása.

Április 8-án, Hegedűs Valér koncertje.

Április 15-én, Költészet Napi irodalmi műsor.

Április 22-én, Szabó Éva irodalmi délutánja.

Április 29-én, Kollektív tárlat. — A tavasz színei címmel. A kiállítást Geröly Tibor nyitja meg, melyet irodalmi műsor követ.

A Dagály utcai rendezvények háziasszonya Fenyves Mária Annunciáta.

Gyászhírek

Csonka Gyula (Mosonmagyaróvár) 65., Kőváriné Beke Judit 71., Koncz Zoltán (Újfehértó) és Szalatnyay József 80. évében elhunyt. Tagtársaink emlékét kegyelettel megőrizzük.

Ügyelet

Láng Miklós március 14-én, 28-án, április 4-én és 18-án, 10-től 11 óráig, Heil József március 13-án és április 3-án 14-től 18 óráig, Fenyves Mária Annunciáta március 6-án és április 3-án 16-tól 18 óráig. Geröly Tibor március 6-án 13-tól 15 óráig ügyeletes.

MŰVÉSZET ÉS BARÁTAI
A Művészetbarátok Egyesületének lapja
Megjelenik kéthavonta.
Felelős kiadó: GERÖLY TIBOR
Szerkesztőbizottság:
GERGELY MIHÁLY felelős szerkesztő
KIRÁLY LAJOS, LÁNG MIKLÓS
Szerkesztőbizottság és kiadóhivatal:
1078 Budapest, VII., István út 42.
Telefon: 122-6926
Szerkesztőségi órák azonosak a programunkban közölt ügyeletek idejével.
Készült: 1.200 példányban
a BÍRÓ family Kft nyomdaüzemében
Felelős vezető: Bíró Endre

KIÁLLÍTÁSOK A KISPESTI VIGADÓBAN

Meiszter Kálmán életműkiállítását február 10-én a zsúfolásig telt teremben dr. Losonci Miklós nyitotta meg. Méltatta sajátos színvilágát, mely méltán nyeri el a látogató tetszését. A tősgyökeres kőbányai festőművész zöldövezeti családi házának kertjében virító virágok jelennek meg csendéleteinek vásznain. Néhány képét egyéni módon szignózta – önarcéképét festette a vászon jobb alsó sarkába. Az eredeti ötlet tetszett a kiállítást megtekintő közönségnek és dr. Losonci Miklósnak is.

Meiszter Kálmán 1951-ben kezdte meg főiskolai tanulmányait, Papp Gyula, Kmetty János, Barcsay Jenő és Bán Béla voltak a mesterei. Korábban – a sörgyári képzőművészeti szakkörben Tar István szobrászművész és Varga Magda festőművész tanította a művészetek ismeretére.

A megnyitóünnepség közönsége nagy tapssal jutalmazta Sellei Zoltán farsangot idéző versösszeállítását és a születési jubileumát ünneplő kiállítót úgyis, mint az egyesület másfél évtizedes tagját, a már évenkénti – hagyományos – nyári kerti találkozók szervezőjét, melyekkel jelentős szerepet vállal a baráti kapcsolatok megteremtődésében, a közösségi szellem erősödésében.

Szabó Árpád fiatal ember, jóval harminc alatt. Első önálló tárlatát három évvel ezelőtt egyesületünk rendezte a Boldog Özséb plébánia hittantermében három évvel ezelőtt. Talán egy éve annak, hogy az SZDSZ VII. kerületi székházában mutatkozott be. Ha összehasonlítjuk kiállításait, jól látszik Szabó Árpád útkeresése. Első tárlatán szinte fényképszerű munkáit láthattuk, ezek rajzkészségéről, példás türelméről győztek meg a látogatót. A mostani kiállítás meghökkenti azokat, akik végigkísérték néhány éves pályafutását. Rövid ez a magyarországi festőút, hiszen 1990-ben települt Magyarországra. Szatmárnémeti tanulmányait nálunk önképzőkörökben folytatta. Kispesti kiállításán a színek vibráló kompozíciója és a gyász rendhagyó — kobaltkék színű — megjelenítése keltette föl a tárlatlatogatók érdeklődését. A gyermekkor élményeiből táplálkozó ihlet teszi ígéretessé Szabó Árpád festészetét.

Kacagó Kispest. Február 17-én a Kispesti Helytörténeti Gyűjteményben őrzött válogatott karikatúrákat, valamint **Kaspari János, Rózsahegyi György, Szeleczky József** és **Varga László** rajzait láthatta a kiállítás megnyitására összegyűlt népes közönség. **Fráter Zoltán** irodalomtörténész korabeli dokumentumokra alapozott, szellemes bevezetője után **Katona Áron** Sándor szólította "ceruzához" a festőket, grafikusokat, hogy a közönség soraiban — elsősorban a kerület képviselőtestületének tagjai közül — akiket ötletesen egy mosolygó arc jelölt — válasszanak maguknak modellt. Sok arc került a papírlapokra a színházteremben, ahol külön zenei műsor is szórakoztatta azokat, akik az eredményre vártak. A Kispesti Centrum Áruház és az Európa Könyvkiadó jóvoltából a kiállítók és a rajzolók — **Barna András, dr. Gomola György, Hajtun Klára, Jáki Ferenc, Juhász Erika, Orosz László és Pintér István** — ajándékban is részesült.

Gergely Mihály az együttmunkálkodás jó példájaként értékelte e rendhagyó programot, mely kellemes órákat adott a megjelenteknek és gazdagította a helytörténeti gyűjteményt.

A jó szervezés elsősorban a Kispesti Vigadó két lelkes dolgozóját, **Varga Máriát** és **Siklós Zsuzsát** dícséri. E sorok írója külön köszönetet mondott az önkormányzati képviselők megkülönböztetett érdeklődéséért, **Zupké Gábor** polgármesternek gratulálva képletesen egy Osváth Miklós akvarelljeivel díszített falinaptárt ajándékozott.

HÍREK

— **Urbán L. Valéria** kiállítását a Nagy Balogh János teremben dr. Jáki Ferenc nyitotta meg, melyet március 1-ig tekinthetnek meg az érdeklődők.

— **Benkő László** festőművész képeiből a Kemenesaljai Művelődési Központban rendeztek kiállítást.

— **Domokos Géza** festményeinek tárlatát a Rátkai Márton Klubban március 3-ig láthatják az érdeklődők.

— Az Állatorvos Képzőművészek az elmúlt két-három esztendőben Budapesten és valamennyi megyeszékhelyben bemutatkoztak. Vándorkiállításuk utolsó állomása Miskolc volt. Minden tárlatnak részese volt **dr. Bándy Müller Pál** tagtársunk is.

— **Körtvélyessy Magda** festményei március 18-ig tekinthetők meg a Pince Galériában (IX. Mester utca 5.)

— Szemben a halállal címmel **Tóth Árpád Ferenc** újabb verseit jelentette meg a kőszegi De COLARES alapítvány.

— **Bozsó János** festményeinek tárlatát február 13-án az Átrium Hyatt szállóban Bayer Ilona ajánlotta az érdeklődők figyelmébe.

— Eszmei és formai azonosságok Batsányi János "A látó" és Petőfi Sándor "Egy gondolat bánt engemet" című verseiben március 8-án, 16,30-kor, az ELTE Pesti, Barnabás u. 1. sz. alatti helyiségében tart előadást **Nagy József** ének és zongoraszóló betétekkel.

— **Korponay Margó** festményeiből január 19-től február 28-ig Egerben, a Bródy Sándor megyei könyvtárban rendeztek kiállítást.

— A Gödi Művelődési Házban nagy sikerrel rendezték meg **Antal György Bálint** és **Kovács Géza** szerzői estjét, ahol Sellei Zoltán is szerepelt.

— **Nap sugarait gyűjtöm** címmel jelent meg **Hetényi György** verseskötete. Korábban **Eső májusban** (1989) és **A hársfa dala** (1991) címen jelentek meg írásai. Gyermekversei A tiszta ég alatt kötetben az év tavaszán látnak napvilágot.

— Az Egészségtudomány című szaklap 1994. 4. száma **dr. Szemenyei Klára** grafikáival jelent meg.

– **A szegénység fénye** címen 1994. végén megjelent **Kántor Zoltán** könyve a Váci Mihály Irodalmi Kör Nyíregyháza Kidónál. A Bányaipari Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége saját alapítású nívódíjával jutalmazta a szerzőt.

Az egyesület elnöksége nevében a főtitkár levélben köszöntötte:

Kun Zsigmondot 102., Závori Zoltánt 89., Benke Istvánnét és Bognár Sándort 80., Brandt Jánost, Lászlóffy Árpádnét, Varsányi Pálnét 75., dr. Désaknai Máriát, dr. Éber Antalnét, Gomola Józsefet, Hegyesi Istvánt, Szabadiné Sinkó Ilonát, dr. Temesi Jánosnét 70., Nagy Imrénét 65., Borgulya Mártonnét, Horváth Józsefnét, Juhász Jenőnét, Mojarcsik Jánost, Tiszttartó Edithet 60., Putics Miklósnét 55., Kommendák Évát, Nádor Dénest, Takács Istvánnét 50., Bíró Endrénét, Bolacsek Lászlónét, Gombos Ferencet, Hengl Lászlót, Vágó Anna Máriát 45., Majtényi Sándort, Torma Líviát 35., és Offenbacher Ferencet 25. **születésnapján.**

Az 1995. évi igazolványokat májusban kapják meg tagtársaink!

HUSZONKÉT ÉVES AZ EGYESÜLET

Az 1973. április 5-én alakult Művészetbarátok Egyesületének évfordulójára ünnepi műsorral emlékezünk a Gutenberg Művelődési Otthon színháztermében **április 5-én, szerdán 17,30-kor.** A műsorban fellépnek:

Bánffy György, Bakó Márta, Béres Ferenc, Bodor Tibor, Czenke Csaba, Géczy Dorottya, Hegedűs Valér, Kalmus Péter, Kassai Franciska, Keres Emil, Lipcsey Edit, Sellei Zoltán, Szalma Ferenc, Tilly Gabriella és Végh Gusztáv.

MŰVÉSZTELEP MOSDÓSON

A Tüdő-és Szívkórház igazgató főorvosa, dr. Gyurkovits Kálmán huzamosabb ideje a gyógyítás keretébe vonja a tudomány fölismerései mellett a Pallavicini kastély és park természeti adottságait, a gyerekek különböző korosztályainak szerkesztett játék és sportpályákat, az uszodát a kondicionáló teremmel- és a képzőművészetet. Az asztmás gyerekek itt naponta nézik, kötnek barátságot az ISKOLAGALÉRIA képeivel, melyek a tanintézet és a kórház falain láthatók. Mindez jó közérzetet kelt és távlatot nyújt a gyógyulás utáni időkre is. A medicina itt nem csupán a betegséget gyógyítja, hanem az embert. Ezen ügy másik fáradhatatlan alakja Riba Márta festőművész, aki immár másodszor szervezi meg komoly sikerrel a nyári alkotótábort. A fiatal művészjelöltek udvarának kertjében sátoroznak, verandáján festenek, a felnőtt művészek a kórház vendégei, mindannyiuknak a gyógyító intézmény biztosítja a teljes ellátást. Ennek viszonzásául egy-egy művet a létesítendő Mosdósi Galéria számára a festők "itt felejtenek".

Riba Márta szervező munkáját, fáradhatatlanságát és hatékonyságát dicséri, hogy az idei kiállítás meghaladja a tavalyi bemutató értékét. Nemes fejlődés figyelhető meg. Jáki Ferenc szobrai átgondoltak, ötletesek. Ő sokoldalú egyéniség, grafikus, szobrász, költő egy személyben. Tömösvári Aranka mértéke, hogy kitűnően ötvözi a táj és a figura kapcsolatát akvarelljein. Ackermann Éva jeles portréfestő, ebben rejtőznek az Ő valós képességei. Fridrich László fiatal és erős egyéniség. Golgota-részlete és figurális munkái jövőt jósolnak számára. Czigány Boglárka kitűnik egy női fej ábrázolásában, Gál Judit tájai szintén finom színrezdüléseket képesek vászonra vinni. Tóth-Pál Zsuzsanna libiai élményeit dolgozza föl festői sorozatában, sziklák és a tengerek együttes képi idézésével. Önmagához viszonyítva jó aránnyal fejlődik Bori Erzsébet, B. Kolep Ilona és Némethné Galambos Mariann.

Megejtő Bali Mária sokrétűsége, szorgalma, ez tehetségének alapja. Janiga Eszter Komlóról érkezett, mások Mosdós környékéről és szinte az ország minden részéből, idén többen mint tavaly. Az 1995-ös II. Mosdósi Művésztelep húsz alkotót fogadott. Janiga Eszter virágcsendélete és panorámikus tája kiemelkedik az egyre jobb átlagból. Vágó Anna Mária, Péter Lidia és Orbán Balázs rajzai, ikonjai figyelmet keltenek, hasonlóan Durkó Gábor filctollaihoz, Magyaros Brigitta, Lestyák János, Csendes Józsefné, Kemler Viola igéretes munkáihoz. A termet megtöltő nagy létszámú közönség erős tapsa kísérte záró mondatait, melyekben az alkotó táborok szerepét frappánsan megfogalmazta. A Művészetbarátok Egyesületének főtitkára ezután a köszönet jeleként könyveket adott át dr. Gyurkovits Kálmán igazgató főorvosnak és Riba Márta festőművésznek a közös és holnapot építő tevékenységük elismeréséül.

Losonci Miklós

MEISZTER KÁLMÁN műteremházában immár hagyományosan találkoztak a művészetbarátok. Július elsején több mint százan élvezhették a házigazdák – Kálmán és Margit asszony – vendégszeretetét. Sellei Zoltán történelmi beszéd-idézése, az Erkel Ferenc Operastúdió tagjainak műsora – Nagy József karnagy vezetésével –, a vendégek népdalversenye és a mindenki számára nyereményt hozó tombola fűszerezte a zsíroskenyérrel gazdagon terített asztalt és a nagy italválasztékot.

SURÁNY-ba immár harmadik esztendeje invitálta a művészet rajongóit Heil Edit. Július 31-én a Halászcsárdában, kiállításának megnyitásával kezdődött a program, ahol Kelemen Kristóf szobrászművész – aki négy évig színihallgató is volt – József Attila A Dunánál című költeményét adta elő osztatlan sikerrel. Sólya Ákos gitármuzsikája után e sorok írója méltatta a kiállító emberi és alkotói érdemeit, majd a vendéglőt zsúfolásig megtöltő közönség útja Orsai Gábor faszobrász tanyájára, onnan pedig Winkler Attila száz esztendős – múzeumnak is beillő – surányi házába vezetett. Ezután érkezett a társaság Heil Edit portájára, ahol bableves, lecsó és szalonnasütés mellett bóléköltemények kápráztatták a művészetbarátokat. A gazdagon terített asztalok mellett családias, meghitt beszélgetésen cseréltek eszmét a kerti társaság résztvevői a művészet napi gondjairól és elbizonytalanodott jövőjéről.

Jubileumi Poszter Kupa

Amikor 1981-ben a Képzőművészeti Kiadóval kezdeményeztük azt a kispályás labdarugó-tornát, amely később a Poszter Kupa nevet kapta, magunk sem gondoltuk, hogy másfél évtized múltán is a tömegsport népszerűsítésének, a városok közötti barátság erősítésének, az egészséges küzdőszellem fejlesztésének, a különböző országokban élők kapcsolatteremtésének egyik fontos eszköze lesz.

Éppen tíz esztendeje adott otthont először Kőszeg a rendezvénynek. 1985-től számítjuk a találkozók nemzetközi jellegét is, hiszen itt szerepelt először ausztriai és szlovákiai csapat.

Szeptember 16- és 17-én a 15. Nemzetközi poszter Kupa mérkőzéseire Kőszegen kerül sor. A találkozón a helyi együttesen kívül az ASV Hinterbrühl Mödling, Nyitra-Gerencsér, a Marosvásárhelyi Értelmiségi Válogatott, az Ukrán Rádió és Televízió Csapata, Budapestről a Magyar Televízió, a főváros színész válogatottja és a cigányzenészek küzdenek a poszter Kupáért.

A rendezvény védnökei: Básthy Tamás, kőszeg polgármestere, Dudits András az Ukrán Rádió és Televízió Társaság gazdasági igazgatója, Ferdináná manndorff, Hinterbrühl polgármestere, Fnta Rudolf, Nyitra- Gerencsér polgármestere, Gergely Mihály, a Művészetbarátok Egyesületének elnöke, dr. Harald Lowatschek, Mödling polgármestere, Mónus Tamás, a Magyar Televízió sportegyesületének ügyvezető elnöke.

A találkozó rendezése az elmúlt években többször is veszélybe került. A Képzőművészeti Kiadó fölszámolása után a Művészetbarátok Egyesülete vállalta a rendezést, miután kezdettől fogva részese volt a találkozóknak. Ebben az esztendőben egyetlen hivatalos szervezet sem támogatta e nemes találkozó kiadásait.

Kaltenecker Lajos, kőszegi vállalkozó félmillió forintot ajánlott a rendezvény költségeihez. Ez természetesen csak egy hányada a szükséges összegnek. Németh István, budapesti vállalkozó az ungvári csapat budapesti tartózkodási költségeit, Rauscher János és Mónus Tamás pedig az erdélyi csapat magyarországi szállás- és étkezési költségét vállalta. Külön elismeréssel kell szólni arról a gesztusról, hogy a Magyar Televízió az erdélyi, az ungvári és a budapesti csapatok Kőszegre szállításáról gondoskodik.

Köszönjük a támogatók nagylelkűségét, nélkülük ez a hagyományos sport-találkozó elmaradt volna!

Geröly Tibor

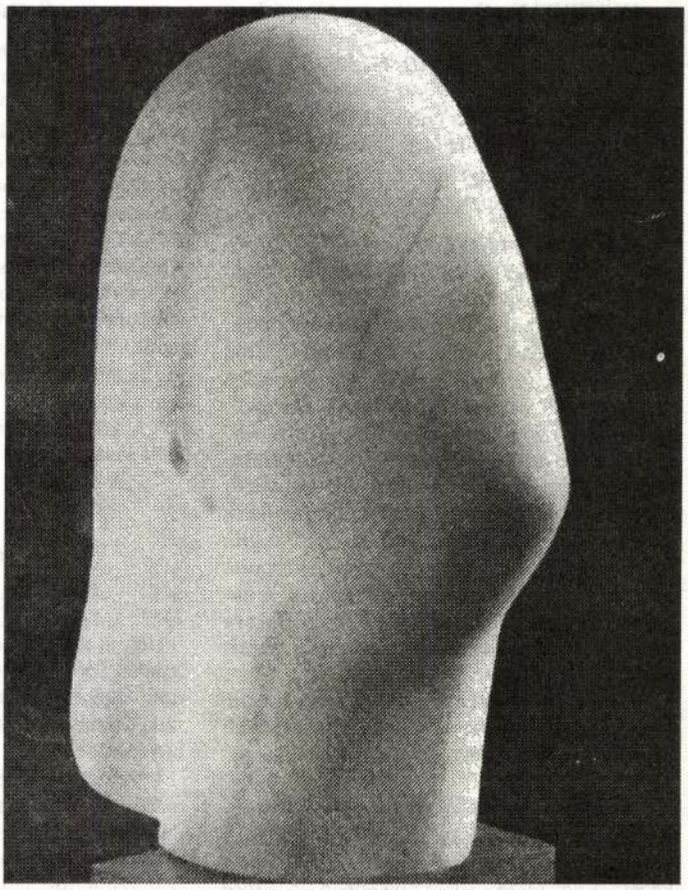

Borsos Miklós: Csillagnéző, 1962

ALKOTÓTÁBOROK

BERETTYÓUJFALUN hagyomány, hogy a Képzőművészeti Alkotótábor megnyitásával egyidőben a helyi alkotók is bemutatkoznak. Július 10-én Lukács Gábor festőművész méltatta a Művelődési Házban a kiállítókat: Blága Józsefné, Dombi Géza, Jáger Rudolf, Kapás L. Tamás, Kárpáti Gusztáv, Kurucz Imre, L. Ritók Nóra, Nagy Sándor, Oláh Gyuláné, Soltész Kálmánné és Tóth Sándor munkáit.

A tábor résztvevői Debrecenben megtekintették Munkácsy Mihály képeit, ahol Sz. Kürti Katalin művészettörténész kalauzolásában elemző értékelést kaptak a festőművész munkásságáról. Kollektív látogatást tettek Nagy Sándornak a debreceni Művelődési Házban nyílott tárlatára is.

Egy hétig a tábor vendége volt dr. Bényi László művészettörténész, író, festőművész, aki a hangulatos esti beszélgetéseken kívül hasznos tanácsokkal segítette a "festőiskola" résztvevőit.

Érdekes programja volt a város érdeklődő közönségével kiegészült tábornak Obersovszky Gyula szerzői délutánja azért is, mert az ötvenes években a szerző a városban dolgozot és kötődésének emlékei is szóba kerültek.

Emlékezetes kirándulás részesei voltak a táborlakók. Sétát tettek a hencidai őstölgyesben, megtekintették a híres vadászkastélyt és a nagykereki Bocskai várat.

Köszönet illeti a táborvezető Csapóné dr. Gombos Piroskán kívül Balláné Veres Ilona alpolgármestert, Hudák Irén múzeumigazgatót, Szatmári Károlyné kollégiumigazgatót és munkatársait, Porkoláb Lajos művelődési ház igazgatót Nagyné Monzáger Máriát és Pásti Gábort.

HENCIDÁN a Berettyóújfalui Alkotótábor résztvevői – mint tavaly is – a két hét során készült munkákból rendeztek kiállítást. A nagy számú helyi érdeklődők körében Fónyad László polgármester méltatta a tárlat jelentőségét, Geröly Tibor pedig bemutatta az alkotókat és munkáikat. Hasznos, hangulatos beszélgetés zárta a művészek és a tárlatlátogatók találkozását.

KIRÁLYHELMECEN a TICCE Képzőművészeti kör húsz éves jubileumi táborozásán egyesületünk képviseletében Juhász Erika, Kovácsné Kaizler Gitta (Dunaújváros), P. Baranyai Stefánia, Simon Györgyné (Kiskőrös) és Zöld Frigyes vett részt. A megnyitó ünnepségen jelen volt Geröly Tibor is, ahol Szunyogh Géza alpolgármester köszöntötte az alkotókat. A közel harminc táborozónak Bogoly János múzeumigazgató Királyhelmec történelméről tartott előadást. Hangulatos kirándulás keretében ellátogattak Borsiba, Rákóczi szülőházához, Velezre, Szentesre, Leszerre és Nagybárkányra, valamint a szlovák-magyar-ukrán hármashatárhoz. A falvakban ellesett pillanatok, a Bodrog és Tisza zeg-zugai vásznakra, vázlatfüzetekbe kerültek.

Kedves emlékekkel tértek haza tagtársaink Vaskó József szobrászművész hagulatos családi házából is, ahol a kert szobrai az alkotó tehetségéről tanúskodnak.

A polgármesteri hivatalban rendezett búcsúfogadáson a főtitkár megbízásából Juhász Erika köszönte meg a vendéglátást. A zárókiállítás képeinek egy része – adományképpen – a városé marad.

Köszönjük Pásztor István polgármester, parlamenti képviselőnek, Tóth Mária Művelődési Ház igazgatónak és munkatársainak, valamint Czibák Mária táborvezetőnek az együttműködést.

MOSDÓSON a tábornyitás alkalmával Kruck Tibor polgármester köszöntötte a résztvevőket a boldog viszontlátás örömével. A táborozók képviselői a Kaposvári Városházán köszöntötték Z. Soós Istvánt 95. születésnapján.

A festés mellett az alkotók arra is szakítottak időt, hogy Szennán a falumúzeumot, Döbörhegyen pedig a közelmúltban épült templomot megtekintsék.

FELHÍVÁS

Hencida polgármesterének (Fónyad László) és jegyzőjének (Csuka Imre) kezdeményezésére **szeptember 14-től szeptember 26-ig képzőművészeti alkotótábort tervezünk** a festői környezetben fekvő **Hencidán**. A táborozáshoz szükséges pénz még nem áll rendelkezésünkre, de reméljük, sikerül előteremteni a költségek fedezetét. Jelentkezni szeptember 7-ig lehet az egyesület címén. A táborozás elmaradásáról, vagy megvalósulásáról, a részvétel feltételeiről és a programról postafordultával tájékoztatást adunk.

KÖNYVEKRŐL

Kardos Nagy Ibolya

A vágymadár

Kardos Nagy Ibolya Lőrinci-ben élő nyugdíjas tanárnő. Hamarosan hetvenedik születésnapját ünnepli. Ajándéknak is tekinthető önmaga és olvasói számára az egyesület gondozásában megjelent verseskötete, A vágymadár.

Kardos Nagy Ibolya balladáiban a tehetséget a kötet lektora és tervezője, Gergely Mihály (a KIÁLTÁS egyik szerkesztőjeként) érezte meg. Költészetének legszebb termését – hatvankét versét, többségében balladát – tartalmazza a kötet. Ismert témák mai szereplői vallanak szerelemről, családról, önzésről, kegyetlen gyilkosságról, a béke boldog pillanatairól és emberi rémtettekről.

A könyvet – találóan – Csohány Kálmán balladai atmoszférájú rajzai díszítik.

108 oldal, ára 380.- forint

Obersovszky Gyula

Prelűd halál után

című reprezentatív, gyűjteményes kötetét a Szabad Tér Kiadó jelentette meg. A szerző sokrétű tevékenységének összefoglalására törekszik a könyv. Koltay Gábor a bevezetőben a következőket írja:

"A megmentésedért folytatott, kétségbeesett erőfeszítésről nem sokat tudhattál a börtön zárt, izolált világában. Hat hétig vártad a hóhért, minden percben kivégzésedre készen. Számomra nehezen felfogható, örök rejtély, hogyan tudtad elviselni ezt a bestiálisan kegyetlen lelki terrort, s hogyan tudtál közel hét év után szabadulva is Ember maradni."

A könyv Obersovszky Gyula írásaiból válogat 1945-től a közelmúltig. A két kötet 760 oldalán egy rendkívüli ember nemes törekvéseit, megalázó gyötrődéseit ismerhetjük meg, aki egyszemélyes folyóiratában, a Vagyok-ban havonta kiáltja világgá fájdalmait.

A kötet értékét Balla Margit, Csohány Kálmán és Szász Endre grafikái emelik.

A Prelűd halál után című kötetet 780 forintért az egyesület irodájában vásárolhatják meg az érdeklődők.

Pribojszky Mátyás

Csoda Józsefvárosban

A szerző első kötete Ki-ki lelke szerint címmel egyesületünk kiadásában, Gergely Mihály szerkesztésében jelent meg. A mostani könyv magánkiadás. A címadó elbeszélésen kívül különösen érdekes a Tarzan Pusztacudaron, A gömbvillám, Tüsi és A kenyér című írás. A kötetet István utcai irodánkban lehet megvásárolni vagy Pribojszky Mátyás lakására címzett piros utalványon – a könyv árának és Budapestre 36, vidékre 50 forinttal növelt összeg befizetésével megrendelni. (1213 Bp. Erdősor u. 167/a.)

Rudnai Gábor

Kriszta Könyve

A szerző magyar-orosz-német szakos középiskolai tanár, néhány évig a prágai Károly Egyetem magyar lektora volt. Költőként harminc éve publikál. A "nagy generáció"-hoz tartozik. Írásai antológiákban, folyóiratokban rendszeresen megjelennek. Bölcsészdoktori disszertációját "Csontváry a költészetben" címmel írta.

Kriszta Könyvében tizennyolc vers szerepel, melyből egy szabálytalanul viharos szerelem", a középkorú férfi és egy tizenkilenc éves lány modern Dante-Beatrice kapcsolatának története bontakozik ki. És hogy mi lesz a folytatás? Arra talán egy később születő versciklusból kapunk feleletet. A kötetet Boda Géza fotói illusztrálják.

52 oldal, kartonkötésben, védőborítóval ára 440.-ft.

AZ EGYESÜLET ÚJ TAGJAI:

Bardócz Pál (Dunakeszi), Bechmann Györgyné, dr. Békefi Gyula, Czibula Józsefné (Mátészalka), Csuka Imre (Berettyóujfalu), Eszteró Rozália, Hurber Károlyné (Pázmánd), Juhos Kiss János, Kiss Attila (Pécs), id. Kiss Boáz (Vecsés), Krevich Gyula (Mártély), Kristófi János (Nagyvárad, Erdély), dr. Lajtai Károlyné, Lévai Piroska, Majoros Zoltán (Örös, Szlovákia), Michelle Katona (USA), Németh Tiborné (Székesfehérvár), Nagy Vince (Debrecen), Oláh Gyuláné (Berettyóújfalu), Szatmári Károlyné (Berettyóújfalu), dr. Szőke Albert, dr. Szőke Albertné, Széky Piroska, Tábori Zsuzsánna, Török György, Udvari Hajnalka, Veiczi Irma Winkler Attila (Surány)

Geröly Tibor

MEISZTER KALMÁN

M. N.

„Festettem falra, patyolatfehér lepedőre”

– Kálmán bátyám! Mikor érezted először a belső késztetést a rajzolás, a festészet iránt?

– Gyerekkoromban. Már ekkor rajzoltam, festettem a falra vagy éppen egy patyolatfehér lepedőre, mindenre, amit alkalmasnak találtam arra, hogy segítségével a gondolataimat ki tudjam vetíteni a világ felé. Sokszor úgy kidekoráltam egy-egy falrészt, hogy a pingálóasszonyok is megirigyelhették volna. Ezt a lelkesültségemet persze a szüleim nem mindig díjazták kellőképpen. Egyébként okos pszichológusok azt mondják – és talán nekik lehet hinni –, hogy a legtöbb gyerekben ott van a rajzolás, a szobrászkodás iránti vágy, nem véletlenül játszanak olyan szívesen például a gyurmával. Aztán eljön a tízesztendős kor, amely egyfajta választóvonal. Javarészt ekkor dől el, hogy mennyire komoly ez a késztetés, lesz-e folytatása vagy sem. Nos, esetemben nem szűnt meg a képzőművészet iránti vágy, sőt, tovább erősödött bennem.

– Te huszonhét esztendősen felvételiztél a főiskolára...

– Igen, mert voltak kisebb intermezzók is az életemben. A papi hivatás iránt is éreztem affinitást, s ez az egész addig tartott, míg szerelmes nem lettem. A lány azonban máshoz ment férjhez, én meg elkeseredésemben elmentem henteslegénynek. Ezt követően még rengeteg foglalkozást űztem: voltam fűszeres, kertész, fémöntő, villanyhegesztő, mérlegkészítő, szabóinas. Sajnos 829 nap szovjet hadifogság is „színesítette” az életemet, ezt az időt az ellenségemnek sem kívánom. Negyvenegy kilósan jöttem haza, utána tettem le a sörfőzővizsgát. 1949-ben kezdtem megint komolyan foglalkozni az alkotással, a Kőbányai Sörgyárak képzőművészeti szakkörében. Itt először Tarr István szobrászművész, majd Varga Magda festőművész foglalkozott velem. Nekik köszönhetem, hogy neki mertem vágni a főiskolának.

– Az ötvenes évek főiskolája milyen benyomást tett rád?

– Igyekeztem beilleszkedni, bár ez nem minden esetben sikerült, mert az ott uralkodó politikai és szellemi morált sok mindenben kifogásoltam. Ahogy egy alkalommal írták rólam, nem tűrtem az önkényt. Lázadó típus voltam, ami egyébként sem szerencsés, diktatúrában pedig különösen nem az.

– Tudtad akkor, milyen veszélyes korban élsz? Tisztában voltál vele, hogy emberek tűnnek el egyik pillanatról a másikra?

– Sok mindent tudtam, hiszen mint említettem, két évet és három hónapot töltöttem hadifogságban, és ott hamar „kiművelődik” az ember. Az egy külön világ, egy folyamatos dráma. Állandóan éheztem társaimmal. Mínusz harminchat fokos hidegben egy katonaköpenyben dideregtünk. Én felemás csizmát viseltem, az még hagyján, de az élelmezés egyszerűen szörnyű volt. Rajzolásról, festészetről itt szó sem lehetett, állandóan az életben maradásért küzdöttem. Ilyen körülmények között hamar felnőtt lesz még a legnaivabb istenteremtménye is.

Meiszter Kálmán festőművész nemcsak nevében mester, átlagon felüli tehetsége révén alkotásaival is kiérdemelte ezt a meghatározást. Művészeti tanulmányait hivatalosan 1951-ben kezdte, ekkor sikerrel felvételizett a Magyar Képzőművészeti Főiskolára. Első mestere Papp Gyula volt, majd Kmetty János tanította. Különleges tisztelettel gondol vissza a nagyszerű Barcsay Jenőre. Krocsák Emil is a mentorai közé tartozott. Nekik köszönhetően tett szert azokra a szakmai alapokra, amelyekre aztán bizton építhetett a későbbiek során. Tájképeket és – ahogy ő mondja – csöndéleteket, valamint portrékat, életképeket fest, rajzol. Méltán sikeres egyéni tárlatokon bizonyította fölényes szakmai tudását, ember- és természetszeretetét. Munkái megtalálhatók Görögországban, Amerikában és Kanadában. A Mester Kőbányán született, itt él és alkot ma is.

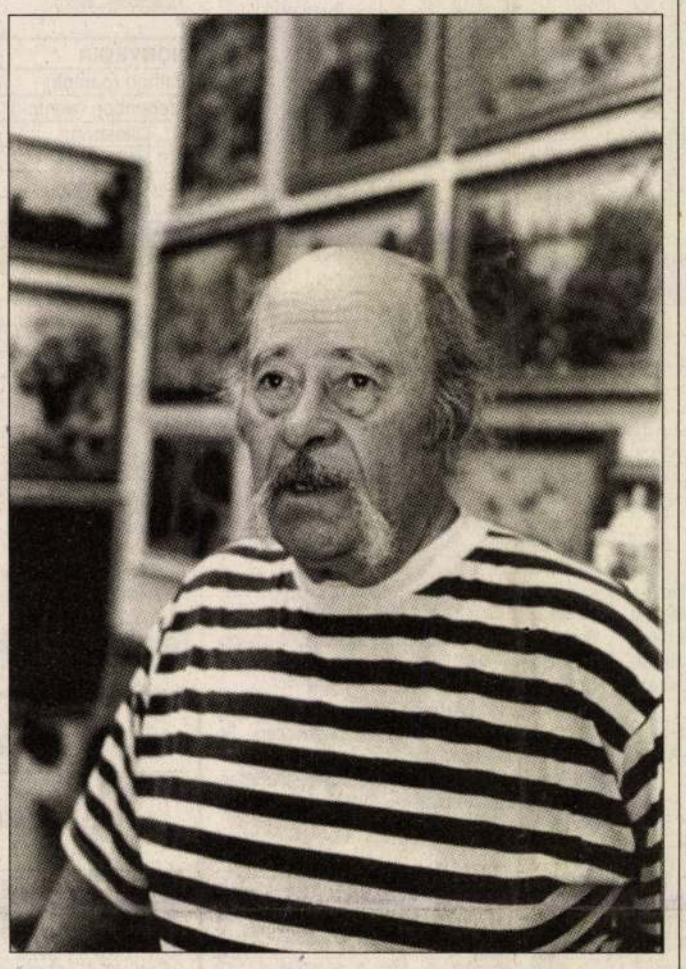

– De te, mint aztán a főiskolán történtekből is kiderül, mégsem okultál eléggé.

– Az első évfolyamot Papp Gyulánál végeztem, róla csak jót tudok mondani. A második esztendőben a művésznek és pedagógusnak egyaránt rendkívüli Kmetty János oktatott. Őt a diákjai egyéni sorsa is érdekelte. Rajtam is meglátta, hogy gondjaim vannak. „Mi a probléma Meiszter elvtárs?” – kérdezte. „Hát mester, kérem...” – kezdtem akadozva. Kmetty rögtön tudta, mi a bajom. „Semmi gond, itt egy százas! Majd visszaadja, ha tudja!” – mondta. Nyolc alkalommal segített ki. Ezzel a pénzzel azóta is tartozom neki, mivel ő időközben eltávozott az élők sorából. A nyolcszáz forintos tartozással a lelkemen is szeretettel és tiszteletel emlékezem vissza rá. Barcsay Jenő legendás alakja volt a főiskolának, szerencsésnek tartom magam azért, hogy tőle is tanulhattam. A harmadik évfolyamban lett Bán Béla a tanárom. Vele az első pillanattól kezdve nem jöttem ki, és ez a kölcsönös ellenszenv egyre erősödött köztünk, ami később rám ütött vissza, hiszen ő volt hatalmi pozícióban. Egy alkalommal, ez már a negyedik évfolyamban történt, a portrétanulmányomat brutális módon korrigálta: egyszerűen belemászott az ecsettel a képbe. Ezzel beletaposott mindabba a szellemiségbe, amelyet addigi tapasztalataim alapján a portréba belevittem. Én ezt udvariasan, de határozottan szóvá tettem. Erre félrehívott, és közölte, kikéri magának ezt a hangot, mert nincs hozzászokva ahhoz, hogy a tanítványai kioktassák. Különben is, én már a kezdetektől fogva antipatikus vagyok neki, és gondoskodni fog arról, hogy kikerüljek a főiskoláról. Sajnos így is lett.

– Ám nem csak ez a konfliktus tette tönkre az indulásod...

– Valóban. Hozzájárult ehhez Rozsnyai Zoltán párttitkárral történt afférom is, ami csak úgy lesz teljesen érthető, ha elmondom, hogy én fiatalkoromban birkóztam, könnyűsúlyban versenyeztem a kőbányai leventéknél. Gyors voltam, hamar megtanultam a trükköket, a fogásokat. Aztán még gyári munkásként, hegesztés közben úgy megsérültem, hogy abba kellett hagynom a sportot, pedig ezen a területen is szép jövőt jósoltak a szakemberek. A lényeg az, hogy jó fizikummal rendelkeztem. Na most, én összekülönböztem ezzel a Rozsnyaival, mert szerinte ideológiai téren nem voltam képzett. Ezt az egész magatartást, a pökhendi minősítést kikértem magamnak, mondtam, hogy a hadifogságban nem tartottak ideológiai oktatást. A teljesen fölöslegesen kiprovokált vita hevében annyira megdühödtem, hogy egy villámgyors csípődobással a földre küldtem őt. A pali azt sem tudta, hogy melyik világon van. Válaszakciómmal – bár Rozsnyai megesküdött, hogy nem haragszik rám – sikerült tovább szaporítanom ellenségeim számát. Az eseményt követően megpecsételődött a sorsom. Három és fél év után kitettek az utcára, fél esztendő hiányzott ahhoz, hogy megkapjam a diplomámat! A tragédia rettenetesen megviselt, két hétig bőgtem egyhuzamban. Persze ezt sem lehetett a végtelenségig csinálni, mert ott volt a család, a két gyerek. Először egy évig az akkumulátorgyárban dolgoztam, jól fizettek, de nem bírtam a munkát egészségileg, így visszamentem a kőbányai sörgyárba. A lelki seb persze sokáig vérzett, tíz évig látni sem bírtam az ecsetet és a vásznat, úgy kiölték belőlem az ambíciót, a művészet szeretetét. Egyszerűen kivégeztek mentális értelemben. Sok idő kellett ahhoz, hogy talpra álljak.

– Mi volt az a momentum, amelynek hatására újra elkezdtél alkotni?

– Egy idő után felülkerekedett bennem a kreatív énem, s az egyszerűen rákényszerített a festésre. Lassacskán megbarátkoztam a gondolattal, hogy bármilyen kegyetlenül bántak velem, azért eljött az ideje az újrakezdésnek. Első kiállításomat 1976-ban rendeztem a kőbányai Pataky István Művelődési Központban. Utána fokozatosan visszatértem képeimmel a művészeti életbe. 1989-ben, a rendszerváltozás küszöbén aztán úgy határoztam, hogy hatvannégy évesen megpróbálom megszerezni a méltánytalanul elvett diplomámat. Levelet írtam Kiss Istvánnak, a főiskola akkori rektorának. Kólya Dániel rektorhelyettes válaszlevelében arra kért, hogy ha egészségi állapotom engedi – 1981 óta súlyos betegség miatt rokkantnyugdíjas voltam –, menjek be a rektor úrhoz. Nagyon pozitívan, segítőkészen álltak kérésem teljesítéséhez. Ennek köszönhetően kaptam egy másik levelet, melyben a Művelődési és Közoktatási Minisztériummal történt konzultáció alapján két javaslatot tettek: az egyik szerint folytatom tanulmányaimat, és különbözeti vizsgát teszek minden tárgy első hét félévének anyagából, ami rendkívüli próbatétel lett volna számomra. A másik változat nagyon humánusan azt proponálta, hogy ha nem ragaszkodom a tanári diplomához, továbbképzős növendékként felvételt nyerhetek a VII. évfolyamra, ahol már csak műtermi gyakorlatok vannak, így eltekinthetnek a megerőltető elméleti vizsgáktól. Az évfolyam befejeztével egy oklevelet adnak, amely tanúsítja, hogy a főiskolán a megfelelő tanévekben eredményes tanulmányokat folytattam. Utóbbi javaslatot a legnagyobb készséggel elfogadtam. Nagyon örültem, mert közeledett a névnapom, és ez az oklevél gyönyörű ajándék lett volna. Erre jött egy másik levél, amely szerint a javaslat megvalósítását váratlan belső akadályok teszik lehetetlenné, ezért újabb konzultációra hívott be Kiss István. Utána a minisztériumhoz fordultam, de az visszairányította kérésemet a főiskolához. Sváby Lajos, az új rektor közölte levelében, hogy az úgynevezett egyetemi tanács elutasította kérésemet. Ezt követően már fordulhattam bárhová, mindenütt azt mondták, ebben az ügyben a főiskola az illetékes. Először fölcsillantották előttem a reményt, aztán a földre ejtettek. Az élet azonban más formában szolgáltat elégtételt: a művészvilág és a közönség itthon és külföldön egyaránt megbecsüli, szereti alkotásaimat, melyekkel a természetről, emberekről alkotott elképzeléseimet közvetítem a néző felé a magam sajátos, meiszteri felfogásában.

Bolgár Sándor

Portré VARGA ZSOLT FELVÉTELEI

NB I – Borsodi Liga

	Összesen						Otthon					Idegenben				
	J.	Gy.	D.	V.	Gólok	P.	Gy.	D.	V.	Gólok	P.	Gy.	D.	V.	Gólok	P.
1. ZTE	2	2	–	–	5-1	6	1	–	–	4-1	3	1	–	–	1-0	3
2. MTK Hungária	2	2	–	–	4-0	6	1	–	–	3-0	3	1	–	–	1-0	3
3. Videoton FC	2	2	–	–	2-0	6	1	–	–	1-0	3	1	–	–	1-0	3
4. Dunaferr SE	2	1	1	–	4-3	4	1	–	–	2-1	3	–	1	–	2-2	1
5. Haladás	2	1	1	–	2-1	4	1	–	–	1-0	3	–	1	–	1-1	1
6. Debrecen	2	1	–	1	1-1	3	–	–	1	0-1	0	1	–	–	1-0	3
Kispest	2	1	–	1	1-1	3	1	–	–	1-0	3	–	–	1	0-1	0
8. Matáv Sopron	2	–	1	1	2-3	1	–	1	–	2-2	1	–	–	1	0-1	0
Újpest FC	2	–	1	1	2-3	1	–	1	–	1-1	1	–	–	1	1-2	0
10. Ferencváros	2	–	–	2	0-2	0	–	–	1	0-1	0	–	–	1	0-1	0
11. Vasas	2	–	–	2	1-5	0	–	–	1	0-1	0	–	–	1	1-4	0
12. Győri ETO FC	2	–	–	2	0-4	0	–	–	1	0-1	0	–	–	1	0-3	0

NB I-Borsodi Liga, a 2. forduló: Debrecen–Videoton FC 0-1, Kispest–Ferencváros 1-0, Matáv Sopron–Dunaferr SE 2-2, MTK Hungária–Győri ETO FC 3-0, Újpest FC–Haladás 1-1, ZTE–Vasas 4-1.
A 3. forduló: Debrecen–MTK Hungária, Dunaferr SE–Videoton FC, Ferencváros–Újpest FC, Győri ETO FC–ZTE, Haladás–Matáv Sopron, Vasas–Kispest.

Skócia

A 2000/2001. évi végeredmény

	Összesen						Otthon					Idegenben				
	J.	Gy.	D.	V.	Gólok	P.	Gy.	D.	V.	Gólok	P.	Gy.	D.	V.	Gólok	P.
1. Celtic	38	31	4	3	90-29	97	17	1	1	49-11	52	14	3	2	41-18	45
2. Glasgow Rangers	38	26	4	8	76-36	82	15	-	4	45-16	45	11	4	4	31-20	37
3. Hibernian	38	18	12	8	57-35	66	11	6	2	37-15	39	7	6	6	20-20	27
4. Kilmarnock	38	15	9	14	44-53	54	7	4	8	20-25	25	8	5	6	24-28	29
5. Hearts	38	14	10	14	56-50	52	11	2	6	36-21	35	3	8	8	20-29	17
6. Dundee FC	38	13	8	17	51-49	47	4	7	8	25-24	19	9	1	9	26-25	28
7. Aberdeen	38	11	12	15	45-52	45	6	6	7	24-24	24	5	6	8	21-28	21
8. Motherwell	38	12	7	19	42-56	43	5	4	10	22-27	19	7	3	9	20-29	24
9. Dunfermline	38	11	9	18	34-54	42	8	6	5	20-17	30	3	3	13	14-37	12
10. St. Johnstone	38	9	13	16	40-56	40	4	6	9	22-31	18	5	7	7	18-25	22
11. Dundee Utd.	38	9	8	21	38-63	35	5	6	8	21-28	21	4	2	13	17-35	14
12. St. Mirren	38	8	6	24	32-72	30	7	3	9	20-25	24	1	3	15	12-47	6

Skót Premier Liga, az 1. forduló: Celtic–St. Johnstone, Aberdeen–Glasgow Rangers, Dundee Utd.–Dundee, Dunfermline–Motherwell, Livingston–Hearts, Hibernian–Kilmarnock.

Ausztria

1. Innsbruck	3	2	1	–	7-0	7	3	4
2. Ried	3	2	1	–	7-3	7	1	6
3. Kärnten	3	2	–	1	5-2	6	3	3
4. Grazer AK	3	2	–	1	6-4	6	3	3
5. Rapid Wien	3	1	1	1	5-6	4	3	1
6. Sturm Graz	3	1	1	1	3-4	4	3	1
7. Bregenz	3	1	–	2	1-8	3	3	0
8. Austria Wien	3	–	2	1	3-4	2	1	1
9. Salzburg	3	–	2	1	0-1	2	2	0
10. Admira Mödling	3	–	–	3	0-5	0	0	0

Ausztria, a 3. forduló: Austria Wien–Sturm Graz 1-1, Bregenz–Ried 0-3, Grazer AK–Admira Mödling 3-0, Kärnten–Rapid Wien 3-0, Salzburg–Innsbruck 0-0.
A 4. forduló: Admira Mödling–Salzburg, Innsbruck–Austria Wien, Rapid Wien–Bregenz, Ried–Grazer AK, Sturm Graz–Kärnten.
Az 5. forduló: Austria Wien–Ried, Bregenz–Sturm Graz, Grazer AK–Kärnten, Innsbruck–Admira Mödling, Salzburg–Rapid Wien.

Svájc

1. Zürich	4	2	2	–	7-4	8	3	5
2. Sion	4	2	1	1	9-2	7	3	4
3. Grasshoppers	4	2	1	1	11-6	7	7	0
4. Lugano	4	2	1	1	8-6	7	3	4
5. Aarau	4	2	1	1	5-4	7	4	3
6. Young Boys	4	1	3	–	6-5	6	2	4
7. Xamax	4	1	2	1	3-2	5	4	1
8. St. Gallen	4	1	1	2	8-9	4	4	0
9. Servette	4	1	1	2	4-6	4	3	1
10. Basel	3	1	1	1	7-12	4	3	1
11. Lausanne	3	–	1	2	3-7	1	1	0
12. Luzern	4	–	1	3	3-11	1	1	0

Svájc, a 4. forduló: Aarau–Servette 1-1, Grasshoppers–Luzern 6-0, Lugano–Sion 0-1, Xamax–St. Gallen 3-0, Young Boys–Zürich 1-1.
Az 5. forduló: Lausanne–Xamax, Luzern–Young Boys, Servette–Lugano, Sion–Grasshoppers, St. Gallen–Aarau, Zürich–Basel.
A 6. forduló: Aarau–Zürich, Grasshoppers–St. Gallen, Lugano–Lausanne, Luzern–Servette, Xamax–Basel, Young Boys–Sion.

Dánia

1. Bröndby	1	1	–	–	5-0	3	3	0
2. Aalborg	1	1	–	–	2-1	3	3	0
FC Köbenhavn	1	1	–	–	2-1	3	3	0
4. Lyngby	1	–	1	–	2-2	1	0	1
Vejle	1	–	1	–	2-2	1	1	0
6. AB Köbenhavn	1	–	1	–	1-1	1	0	1
Silkeborg	1	–	1	–	1-1	1	1	0
8. Esbjerg	0	–	–	–	0-0	0	0	0
Odense BK	0	–	–	–	0-0	0	0	0
10. Midtjylland	1	–	–	1	1-2	0	0	0
Viborg	1	–	–	1	1-2	0	0	0
12. Aarhus GF	1	–	–	1	0-5	0	0	0

Dánia, az 1. forduló: Aalborg–Midtjylland 2-1, Bröndby–Aarhus GF 5-0, FC Köbenhavn–Viborg 2-1, Silkeborg–AB Köbenhavn 1-1, Vejle–Lyngby 2-2.

A 2. forduló: Aarhus GF–Aalborg, AB Köbenhavn–Bröndby, FC Köbenhavn–Vejle, Lyngby–Esbjerg, Midtjylland–Viborg, Odense BK–Silkeborg.

Finnország

1. Myllykoski Pa	19	10	7	2	30-15	37	27	10
2. Tampere Utd.	17	11	3	3	30-21	36	20	16
3. Helsinki JK	19	9	8	2	35-12	35	18	17
4. Inter	19	9	4	6	29-25	31	17	14
5. Haka	18	8	5	5	27-17	29	15	14
6. Atlantis	18	6	6	6	25-26	24	10	14
7. Lahti	17	5	5	7	22-25	20	7	13
8. Vaasa PS	17	6	2	9	20-24	20	12	8
9. KuPS	17	4	6	7	11-23	18	12	6
10. Rovaniemi PS	18	4	5	9	15-25	17	13	4
11. Jokerit	20	4	5	11	21-36	17	7	10
12. Jazz Pori	17	1	6	10	11-27	9	2	7

Finnország, a 18. forduló: Rovaniemi PS–Helsinki JK 0-3, Inter–Jokerit 1-0, Myllykoski Pa–Jazz Pori 0-0.
A 19. forduló: Atlantis–Lahti, Haka–Rovaniemi PS, Jazz Pori–Helsinki JK, Vaasa PS–KuPS.

Franciaország

A 2000/2001. évi végeredmény

	Összesen						Otthon					Idegenben				
	J.	Gy.	D.	V.	Gólok	P.	Gy.	D.	V.	Gólok	P.	Gy.	D.	V.	Gólok	P.
1. Nantes	34	21	5	8	58-36	68	12	2	3	27-16	38	9	3	5	31-20	30
2. Lyon	34	17	13	4	57-30	64	10	5	2	32-14	35	7	8	2	25-16	29
3. Lille	34	16	11	7	43-27	59	9	6	2	25-14	33	7	5	5	18-13	26
4. Bordeaux	34	15	12	7	48-33	57	9	6	2	25-15	33	6	6	5	23-18	24
5. Sedan	34	14	10	10	47-40	52	10	6	1	29-15	36	4	4	9	18-25	16
6. Rennes	34	14	6	14	46-39	48	6	3	8	22-19	21	8	3	6	24-20	27
7. Troyes	34	11	13	10	45-47	46	9	5	3	21-13	32	2	8	7	24-34	14
8. Bastia	34	13	6	15	45-41	45	10	3	4	29-15	33	3	3	11	16-26	12
9. Paris SG	34	12	8	14	44-45	44	10	4	3	31-15	34	2	4	11	13-30	10
10. Guingamp	34	11	11	12	40-48	44	5	5	7	18-27	20	6	6	5	22-21	24
11. Monaco	34	12	7	15	53-50	43	9	3	5	32-24	30	3	4	10	21-26	13
12. Metz	34	11	10	13	37-44	43	8	6	3	24-17	30	3	4	10	13-27	13
13. Auxerre	34	11	8	15	31-41	41	7	4	6	20-21	25	4	4	9	11-20	16
14. Lens	34	9	13	12	37-39	40	6	8	3	23-19	26	3	5	9	14-20	14
15. Marseille	34	11	7	16	31-40	40	9	4	4	23-13	31	2	3	12	8-27	9
16. St. Etienne	34	9	10	15	43-56	37	9	5	3	26-17	32	–	5	12	17-39	5
17. Toulouse	34	8	10	16	34-50	34	7	6	4	20-15	27	1	4	12	14-35	7
18. Strasbourg	34	7	8	19	28-61	29	5	3	9	17-34	18	2	5	10	11-27	11

Franciaország, az 1. forduló: Bordeaux–Nantes, Lorient–Metz, Rennes–Auxerre, Bastia–Sedan, Montpellier–Marseille, Monaco–Sochaux, Paris SG–Lille, Troyes–Guingamp, Lens–Lyon.

Francia 2. osztály

A 2000/2001. évi végeredmény

	Összesen						Otthon					Idegenben				
	J.	Gy.	D.	V.	Gólok	P.	Gy.	D.	V.	Gólok	P.	Gy.	D.	V.	Gólok	P.
1. Sochaux	38	21	12	5	67-27	75	16	2	1	44-5	50	5	10	4	23-22	25
2. Lorient	38	21	11	6	58-34	74	12	4	3	33-15	40	9	7	3	25-19	34
3. Montpellier	38	18	14	6	52-26	68	11	6	2	29-10	39	7	8	4	23-16	29
4. Niort	38	15	14	9	58-44	59	10	8	1	39-20	38	5	6	8	19-24	21
5. Nancy	38	15	11	12	46-32	56	9	5	5	27-14	32	6	6	7	19-18	24
6. Chateauroux	38	14	14	10	50-38	56	8	9	2	29-13	33	6	5	8	21-25	23
7. Le Havre	38	14	14	10	48-42	56	10	7	2	32-16	37	4	7	8	16-26	19
8. Nimes	38	14	11	13	53-56	53	12	3	4	34-22	39	2	8	9	19-34	14
9. Laval	38	15	8	15	39-43	53	11	4	4	25-15	37	4	4	11	14-28	16
10. Gueugnon	38	13	11	14	44-50	50	7	7	5	24-19	28	6	4	9	20-31	22
11. Beauvais	38	11	14	13	38-42	47	5	9	5	20-21	24	6	5	8	18-21	23
12. Ajaccio	38	12	10	16	32-40	46	11	4	4	23-12	37	1	6	12	9-28	9
13. Wasquehal	38	11	12	15	37-40	45	9	6	4	28-18	33	2	6	11	9-22	12
14. Le Mans	38	9	18	11	37-45	45	7	10	2	23-20	31	2	8	9	14-25	14
15. Nice	38	13	6	19	39-56	45	10	4	5	26-17	34	3	2	14	13-39	11
16. Creteil	38	10	13	15	37-43	43	9	5	5	24-14	32	1	8	10	13-29	11
17. Caen	38	11	10	17	38-53	43	6	5	8	22-24	23	5	5	9	16-29	20
18. Martigues	38	8	15	15	30-46	39	5	8	6	19-20	23	3	7	9	11-26	16
19. Cannes	38	8	10	20	45-66	34	6	7	6	26-22	25	2	3	14	19-44	9
20. Angers	38	7	12	19	35-60	33	7	7	5	22-17	28	–	5	14	13-43	5

Francia 2. osztály, az 1. forduló: Wasquehal–Chateauroux, Martigues–Niort, St. Etienne–Istres, Nice–Laval, Le Mans–Creteil, Gueugnon–Nimes, Grenoble–Caen, Amiens–Beauvais, Ajaccio–Nancy, Le Havre–Strasbourg.

SVÉDORSZÁG	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Otthon (pontok)	14	12	11	14	10	14	14
Idegenben (pontok)	12	14	12	9	12	7	6
1. IFK Göteborg	■	–	–	–	–	–	2-1
2. Hammarby	1-1	■	–	–	–	–	3-1
3. Örgryte	0-2	3-3	■	–	1-4	–	1-0
4. Djurgården	3-1	2-0	0-0	■	0-4	2-1	–
5. Malmö FF	0-6	1-0	–	–	■	–	0-1
6. Halmstad	0-0	1-2	0-1	–	4-2	■	2-2
7. Helsingborg	–	1-3	–	1-0	–	–	■
8. AIK Solna (Stockholm)	–	–	2-2	1-1	–	2-3	–
9. Elfsborg	3-2	0-1	–	1-2	0-2	–	–
10. Örebro	–	–	1-1	2-2	2-0	1-1	–
11. Häcken	–	0-0	0-3	1-2	2-1	2-1	2-2
12. Norrköping	2-3	–	–	2-0	–	–	1-1
13. Sundsvall	–	–	–	0-0	2-1	3-1	–
14. Trelleborg	0-0	2-3	1-4	–	0-4	0-3	–

Svédország, a 14. forduló: Djurgården–Elfsborg 3-0, Halmstad–Örebro 3-0, H 1-0, Sundsvall–Malmö FF 2-1, Trelleborg–Häcken 0-4.

A 15. forduló: AIK Solna (Stockholm)–Sundsvall, Elfsborg–Örgryte, Häcken–N ro–Helsingborg.
A 16. forduló: Djurgården–Häcken, Halmstad–AIK Solna (Stockholm), Helsi Trelleborg–Örebro.

NORVÉGIA	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Otthon (pontok)	22	17	18	15	17	16	17
Idegenben (pontok)	10	14	13	14	11	11	5
1. Lilleström	■	–	–	–	2-1	–	4-1
2. Viking	3-2	■	–	4-3	0-2	1-0	–
3. Stabaek	3-2	0-3	■	3-0	–	1-0	–
4. Rosenborg	2-2	1-1	–	■	3-3	2-1	2-1
5. Brann	–	–	8-1	–	■	–	0-0
6. Odd Grenland	4-1	–	–	–	2-2	■	2-1
7. Molde	–	2-1	1-4	1-1	–	–	■
8. Sogndal	–	0-1	1-0	1-6	–	3-3	–
9. Moss	–	1-3	1-3	0-3	2-3	–	–
10. Lyn	–	1-1	1-1	1-1	–	1-2	–
11. Bodö/Glimt	–	–	–	1-4	–	1-1	3-2
12. Strömsgodset	1-2	–	–	–	2-6	0-2	1-1
13. Tromsö	0-3	–	0-2	–	2-0	0-3	0-2
14. Bryne	0-5	1-3	0-1	1-2	–	–	–

Norvégia, a 15. forduló: Brann–Tromsö 3-1, Lilleström–Strömsgodset 7-4, I 4-0, Viking–Moss 2-1.

A 16. forduló: Bryne–Brann, Moss–Molde, Odd Grenland–Lyn, Rosenborg–E
A 17. forduló: Bodö/Glimt–Lyn, Brann–Strömsgodset, Lilleström–Odd Grenla

A labdarúgó-táblázatokban vastag betűvel szec

FOGADÁSI AJÁNLAT

	FOGADÁSI ESEMÉNY	SPO
1. ✔	*U18Spanyolország - U18Belgium*	labdarú
2. ✔	*Ajax - Milan*	labdarú
3. ✔	*Liverpool - Valencia*	labdarú
4. ✔	*Colo Colo(CHI) - Corinthians(BRA)*	labdarú
5. ✔	**(0-1) Kolumbia - Honduras*	labdarú
6.	Saarbrücken - Mannheim	labdarú
7.	Luzern - Young Boys	labdarú
8.	Bordeaux - Nantes	labdarú
9.	Seattle - Phoenix	kosárla
10.	Spanyolország - Olaszország	vízilabd
11.	Cottbus - Hamburg	labdarú
12.	Lens - Lyon	labdarú
13.	M.Schumacher(H), Coulthard(D), más(V) nyeri a Nagydíjat	Forma
14. !	St.Pauli - Hertha BSC	labdarú
15.	*(0-1) Kolumbia - Mexikó	labdarú
16. ✔	*U18Dánia - U18Lengyelország*	labdarú
17. ✔	*Turku PS - Vaasa PS*	labdarú
18. ✔	*Mikkeli - Lahti*	labdarú
19. ✔	*AC Vantaa - Jokerit*	labdarú
20. ✔	*Grindavik - Valur*	labdarú
21. ✔	*Hafnarfjord - ÍBV*	labdarú
22.	Líbia - Zambia	labdarú
23.	Duisburg - Ahlen	labdarú
24.	Leoben - Pasching	labdarú
25.	LASK Linz - Bad Bleiberg	labdarú
26.	Jugoszlávia - Oroszország	vízilab
27.	1860 München - Kaiserslautern	labdarú
28.	VfB Stuttgart - 1.FC Köln	labdarú
29.	Freiburg - Bremen	labdarú
30. !	Mönchengladbach - Bayern München	labdarú
31.	Dundee Utd. - Dundee	labdarú
32.	Dunfermline - Motherwell	labdarú
33.	Livingston - Hearts	labdarú
34.	FC Zürich - Basel	labdarú
35.	Valencia - Milan	labdarú
36.	Debrecen - MTK	labdarú
37.	Sion - Grasshoppers	labdarú
38.	Servette - Lugano	labdarú
39.	Admira W.M. - Salzburg	labdarú
40.	Ried - Grazer AK	labdarú
41.	Palmeiras(BRA) - River Plate(ARG)	labdarú
42.	Troyes - Guingamp	labdarú
43.	Montpellier - Marseille	labdarú
44.	Lorient - Metz	labdarú
45.	Bastia - Sedan	labdarú
46.	Wasquehal - Chateauroux	labdarú
47.	Ajax - Liverpool	labdarú
48.	San Lorenzo(ARG) - Flamengo(BRA)	labdarú
49.	Ferrari(H), McLaren(D), más(V) csapat versenyzője nyeri a Nagydíjat	Form
50.	Unterhaching - Bochum	labdarú
51.	Aachen - Mainz	labdarú
52.	Aarhus GF - Aalborg	labdarú
53.	Midtjylland - Viborg	labdarú
54.	FF Malmö - Halmstad	labdarú
55.	AB Köbenhavn - Bröndby	labdarú
56.	Moss - Molde	labdarú
57.	Strömsgodset - Stabaek	labdarú
58.	Tromsö - Viking Stavanger	labdarú
59.	Le Havre - Strasbourg	labdarú
60.	U18Csehország - U18Lengyelország	labdarú

◆ A tippmix-fogadás során a fogadók egy fogadáson belül tetsz számú, legalább 1, de legfeljebb 14 fogadási esemény eredmény netelére fogadhatnak. Egy fogadási esemény tekintetében (egy dás alkalmával) csak egy kimenetel bekövetkezésére lehet fogad
◆ Amennyiben a fogadók 1 vagy 2 fogadási esemény együttes netelére kívánnak fogadni, akkor azt csak abban az esetben t meg, ha a fogadási ajánlat a 15.-nél nem nagyobb sorszámú fo si eseményeiből választják ki a fogadás tárgyát képező 1 vagy

MEITNER *László*, festő és grafikus, * Ráckeve 1900. Berény iskolájában Budapesten, majd H. Meidnél Berlinben tanult. 1924. rézkarcaiból kollektív kiállítása volt az Alkotás Művészházban. A Simplicissimus rajzolója. 1932. az Ernst-múzeumban rendezett gyüjteményes kiállítást.

M. G. II. 104 l

Phidias VI. 209

Meitner László

a Simplicissimus
kitűnő rajzolója
első gyűjteménye
hazai kiállítása.

l. Forum
1932. 62.

l. Nyugat. 1932.
febr.) nám
(1.

Meitner Laura

koll. kiáll. az
Alkotás Művészházban 1924. febr.
(VIII. kiáll.)

Katalogusát
l. Könyvtárunkban.

Európa

lapterjesztő és Könyvkiadó rt.

Budapest

Rothermere-u

Mertner László

Grafikus

Koll. kiáll.

alkotás műveiből

1924. febr.

T. 6666.

tején van a bástyákkal megerősitett
a dombon három úr képez csoportot,
a beszél az uton láthatóval. Fel-

i Stampfen in Ungarn. Stamschloss der
chgräflichen Familie von Palfy.

asch in Dresden.

rl. 28 : 36 cm.

kói után, a Magyar Nemzeti Múzeum őrizetében.

Az 1579-ből létező kalendárium. Ez ez mostani M. D. LXXIX. Esztendőben történendő neminemü dolgokrul: Annak fölötte, az időnec naponkent következendő allapattyarul iratot Itelet. Irta Slovacius. Peter Craccai Astrologus, Magyarra fordetotta Peechi Lukach. Ez esztendőben ide mi felenc a Napba es a holdba semmi fogyatkozás nem leszen. Nyomtattatot N.-Szombatba 1579. E kalendárium kis nyolcadrétű, 46 számozatlan levélből áll és a Magyar Nemzeti Múzeum őrizetében van.

Az ötödik kalendárium 1580-ból ered és Regiomontanus (Königsberger [Müller]) Jánosnak Cisio nevű német munkájából van magyarra fordítva és 1580-ban Kolozsvárott, Heltai Gáspárnál nyomtattatott és Jankovits Miklós tulajdona.

A Cisio nem említi, hogy melyik Heltai, az idősebbik vagy a fiatalabbik, de kétségtelen, hogy 1580-ban már csak az ifjú Heltai Gáspár kolozsvári nyomdája állt, mivel az idősebb Heltai Gáspár már 1574-ben meghalt s Regiomontanus kalendáriumának 1475—1513-ra szóló első kiadása hely és év nélkül csak 1474 vagy 1475-ben jelent meg, csak az ifjú Heltai Gáspár kolozsvári nyomdász lehetett e Cisio kiadója, illetve nyomója. És valóban így is van a dolog, mert 1592-ből is van egy Cisio ez ajánlással: Kelt Colosuarat 27. May. 1590. A végén pedig e szavak olvashatók: Én is eszt az Könyveczket az Német irásból szóról szóra Magyar nyelvre fordítottam — Szabó Károly (Régi Magyar Írók Könyvtára) kétségbevonja ez 1580. évi Cisio létezését és azt állítja, hogy itt valószínűleg sajtóhiba lehet, ami ifjú Heltai Gáspárnál többször előfordul, minek következtében ő a Cisio megjelenését 1590-re teszi, mint az fentebb ez évszámmal olvasható is.

A hatodik, 16. századbeli kalendárium 1582-ből ismeretes és a címe ez: Kalendarium 1582-re. Slovacius Peter Krakkai Kalendáriuma után. Nyomtatta Mantskovith Bálint (Galgóc).

E kalendárium Czobor Pál és Mártonnak van ajánlva és hogy Mantskovics Bálint Galgócon nyomta a kalendáriumot, abból is lehet következtetni, mert 1584 és 1585-ben Mantskovics Galgócon nyomott.

1583-ban jelenik meg a Iudicium magyar nyelven (Slovacius Péter kalendáriumának fordítása). Bártfa. Nyomatta Gutgesell Dávid. Egyetlen példánya a Magyar Tudományos Akadémia őrizetében.

Meitner László

A napilapok és folyóiratok hirdetési anyagának tanulmányozásánál a reklám módjának két elemi formájával találkozunk: a betűvel (szöveg) és a képpel. A tipográfiai rész, a betűk ötletes elrendezésű harmóniája vagy diszharmóniája ma már önmagában nem alkalmas arra, hogy futó érdeklődésnél mélyebb hatást váltson ki. A rajzolt kép szuggesztívitásában már eggyel magasabb fokot jelent, éppen mert játékos volta miatt minimális koncentrációt kíván. A kép figyelemkeltő hatása feltétlenül élesebb, mint a szövegé, ami abból is kitünik, hogy a modern csak szöveges hirdetés a képhatás felé igyekszik. Ha a szöveget a hirdetés hangjának véljük, amely hallószerveinkre hat, bízvást

Magyar Grafika
1931. 5–6 sz.

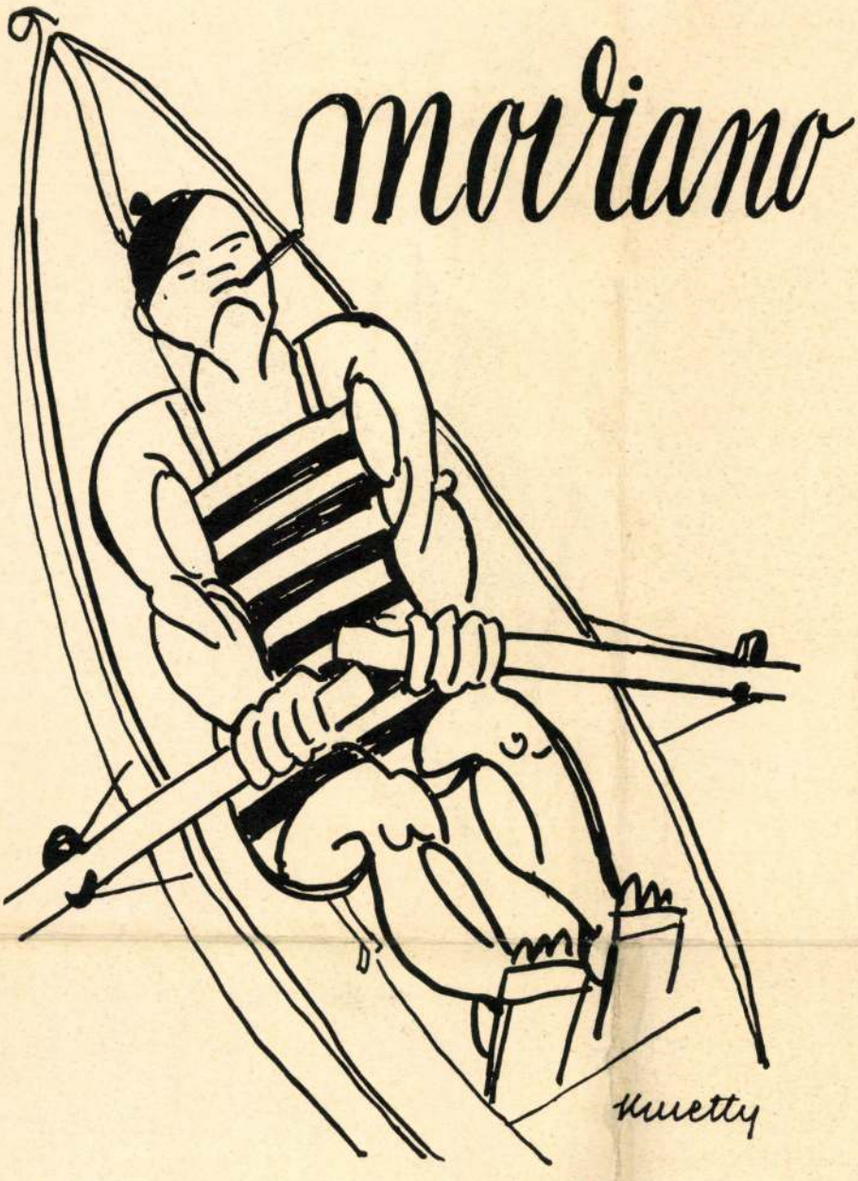

SZIVARKA PAPÍR

Kmetty János

mondhatjuk a képre, hogy az látószerveinkre apellál és így, fizikai törvény alapján — a fény sebesebb a hangnál! — hamarabb érzékelhető.

A bombasztikus jelzők, tartalomnélküli frázisok hamar elvették a közönség kedvét a hirdetés megbízhatóságában való fentartásnélküli hittől. Később a szöveg mellett bizonyító erővel feszítő rajzok rövid időre megnyugtatták, de csak addig, amíg rá nem jött, hogy a hirdetésben rajzolt kecses autó az üzlethelyiségben eladásra váró autóval csak abban egyezik, hogy annak is négy kereke van. A szövegben való túlzó feldícséréssel szemben eléggé edzett már a publikum, a grafikus módon ábrázolt képhez több volt a bizalma, súlyosabb lett csalódása is. A grafikus nem ragaszkodott a tárgyi hűséghez, öntudatlanul is szabadjára engedte fantáziáját, sokszor talán csak azért, mert művészi koncepciójának egy talán kevésbé hű megoldás felelt meg jobban. Könnyű volt a hirdetett iparcikk vagy kereskedelmi áru látható hibáit csökkenteni vagy

A nyolcadik ismert kalendáriuma a 16. századnak: Kalendáriom és az Egeknek s Tsillagoknak forgásából az Időnek naponként való Itélete, M. D. LXXXIV. Esztendőre. Magyarra fordítatott Slovacius Péter mesternek Krakkai Astrologusnak irásiból. Nyomtatta Otmar Bálint. Sándor István magyar történész ezt tartotta a legrégibb magyar naptárnak. (Magyar Könyvesház, 10. l.) 1585-ből Sándor István említi így a kalendáriumot: 1585. Várad. Kalendáriom. (Krakkai szerént Gyulai módjára.) Ez utóbbi megjegyzés valószínűleg a gyulafehérvári nyomdára vonatkozik, mint amely akkor eddig ismeretlen, híres naptárt adott ki. Ez a történetkutatók egyik csoportjának véleménye, míg e mellett elfeledik azt, hogy Gyulafehérvár 1585-ben, azaz 1566 óta török kézben volt, az pedig bizonyos és tudott dolog, hogy a török abban az időben nem tűrte a nyomdát, no meg az is bizonyos, hogy 1585-ben Gyulafehérváron nyomda nem létezett, így tehát nem jelenhetett meg ott abban az időben sem hírneves, sem hírnév nélküli kalendárium.

1592-ből ismeretes a Cisio Magyar nyelven rent szerint napoknak meg szamlalasarol igazan rendeltettet. Adattatott ez melle az vilag teremteseröl foguan valo röuid Chronica. (Fametszetű kép és Magyarország címere.) Nyomatott Debrecenben, 1592-ben. Nyolcadrét. Tizenhat számozatlan levél, illetve 32 oldal, nyolcoldalanként nyomva és hajtogatva. Bírja ma a késmárki evangélikus líceum. 1870-ben Pesten Szalay Zsigmond is bírta. E két példányon kívül más nem ismeretes. Hogy Szalay Zsigmond példánya merre van, azt nem lehet tudni.

1592-ből ismeretes még egy másik Cisio is. Ez Kolozsvárról való és ifj. Heltai Gáspár kiadása és részleges szerkesztésében jelent meg. A címe: Cisio Magyar nyelven, és az égh iárásának és czillagoknac külömb külömb természetinec follyásából való Practica. Melyből gyermekeknec születéseknec természetec, és az Napoknac miuólta megismertetnec. Az az: Magyar Planétás Könyv. Invisibilia Dei perca, quae facta sunt. intellecta, conspiriuntur. Rom. 1. vers. 20. Colosvarat. Az Könywnyomtato altal Magyarrá forditatot és vyolan ki adatot. Anno Christi 1592. Esztendőben. (Negyedrét.) Hatvan számozatlan levél, illetve 120 oldal, számos fametszettel a szövegben.

„Az keresztyén olvasónac" szóló ajánlás, amelyet „az Colosuári Könyv nyom-

Meitner László

koll. kiáll. az Ernstben

1932 január. Rajzok.

A Simplicissimus rajzolója

A L K O T Á S - M Ű V É S Z H Á Z

BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-UTCA 11. FÉLEMELET

VIII.

TISZTELETTEL MEGHIVJUK

TÖRÖK JENŐ ÉS MEITNER LÁSZLÓ FESTŐMŰVÉSZEK

ÉS

RÉZ KORNIS JÓZSEF IPARMŰVÉSZ

EGYÜTTES KIÁLLITÁSÁNAK

FEBRUÁR HÓ 24-IKI ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA

MEGNYITÓ: D. E. 11 ÓRAKOR ~~~ NYITVA NAPONTA D. E. 9–2-IG

A KIÁLLITÁS TARTAMA: 1924. FEBRUÁR 24-TŐL MÁRCIUS 10-IG

ALKOTÁS - MŰVÉSZHÁZ
BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-U. 11.
FÉLEMELET

NYOMTATVÁNY

Ngs.

KÉSZPÉNZZEL BÉRMENTESÍTVE
924 FEB. 21.
BUDAPEST 4

Szentiványi Gyula

ur
urnő

BUDAPEST

Aréna ut
Szépművészeti Múz

~~Baranyai viseletek VII.151~~

Meitner László

Koll. kiáll.

l

Ernst Mur. kiáll

124 n

1932,

Meitner László

Koll. kiáll. –
Alkotás Műcsarnok

cvód
2

Az Ujság

1924. febr. 24.

Meitner László

l.

Ernst Mürz, Bi. Kiöll

230, 2 235. 2

~~1897: VII. 29-én az Ipa~~

70 után)

fejét)
keisse balra hajtja ~~fejét~~. Jobb kezében a
l annak lábait fogja. A gyermek bal
élküli öltözetét a derék körül ~~[illegible]~~ kötötték
repe fejére ~~[illegible]~~ vet ette és ruhája magas. A pár-
gés sarkain az angyalfejek fölött gömbök

sága 64. cm.
tra 225 frt.

9.

Meitner László

1924. kollektív kiállítása volt az Alkotás-Művészházban ~~a~~ rézkarcaiból.

Ünnd

Török Jenő, Meitner László, Kéz Kornis József együttes kiállítása. (H. és év nélkül Bpest 1924) önarckéje reprodukálva.

1900-ban született Ráckevén. Reáliskolai tanulmányai után építész akar lenni, de tervét megváltoztatva Berény iskolájában jelentkezik. Egész Svédországig eljutott s a szénahordáson kezdve s a szobafestésen folytatva, nyelv munkát elvállalt és élt. Rézkarcolni 1923 nyarán kezdett, mestere Hans Meid. Berlinben már szerepelt, 1923-ban pedig mütermet kapott az ottani akadémiától szép tehetsége elismerése gyanánt.

Réivai Sándor dr. IV. 128.

Meitner László

MAGYAR MŰVÉSZET

1932. 64.

Meitner László

grafikus

Stílusa ügyes kevéroke Pascin-nak, Toulouse Lautrecnek, Vértesnek, Vadásznak és a simplicissimusi iskolának

Az Est. 1932. január 10. (Csoportkiállítás Ernstnél.)

U. 3094.

Magyar

Meitner László

élete. Koll

Alkotás

1924 febr.

Meitner László

grafikus

szül. Ráckeve 1900

l.

Ujv. Mts L.

585. l.

VII., ERZSÉBET

s Bizottsága

xxxx

Budapest IX.,

Kákos-u.10.

Meitner László
Táncospár

Ernst-Muzeum CXXXI./jubiláris/ kiállitása.
1932. május, 21 l.

T.

Europa Lepter
vállalat R. t.

Budapest

V. Visegrádi u 3

IV emelet 1

Meitner Lajos

Ernst Múr. Kiállítása

CXXXI. 1932

230, 235-

Meitner László
Öltözködő

Ernst-Muzeum CXXXI. /jubiláris kiállitása.
1932. május, 21 l.

Meitner Lipót

építész

műb. Budapest. 1894.

oklevelet nyert 1919

Nőjegyművészetem 13 l.

T. 5929.

az utat járókelők élénkitik,
gy hajó látszik. Felirata a

TANA MADRE DEL GRAN SIGNOR.

3: 17.5 cm.

40-95

Meitner és Csengeri
épitészek

MEITNER ÉS CSENGERI építészmérnökök munkáiból.

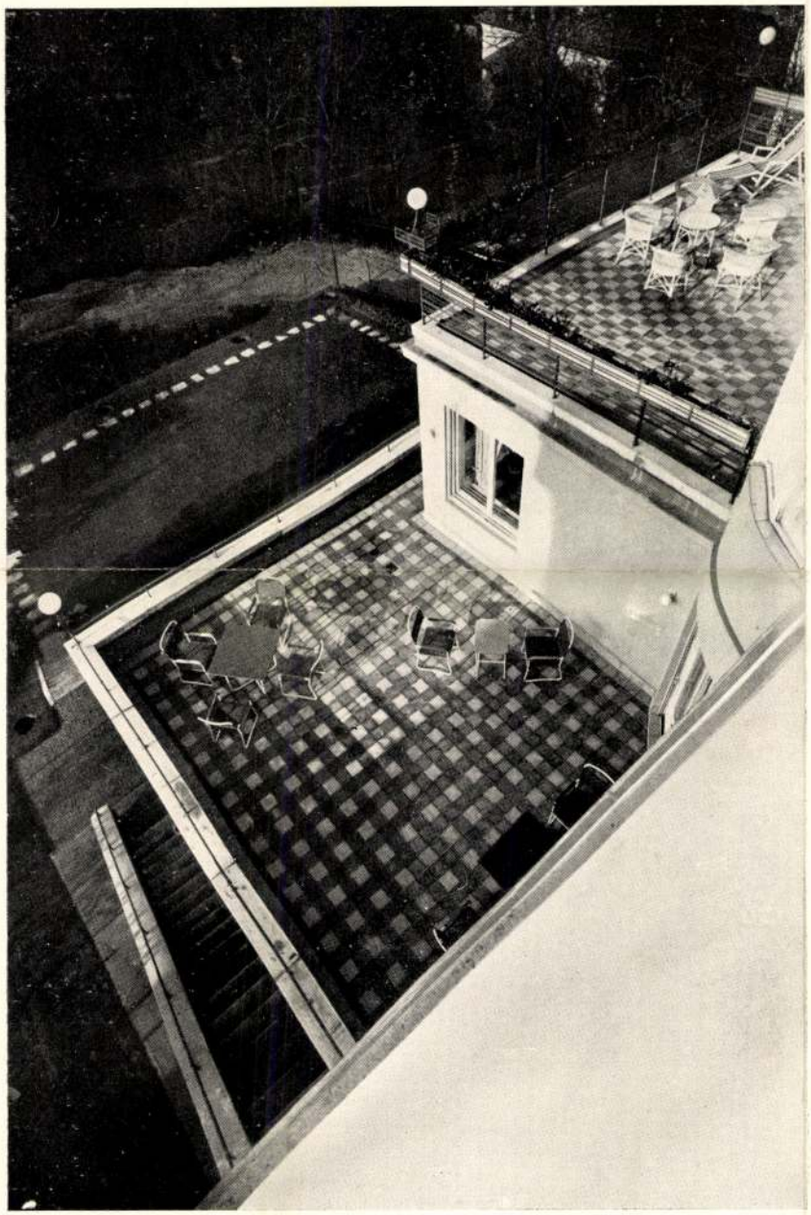

Villa az I. Fenyő-utcában.

Meitner és Csengeri építészek tervezésében épült fenyőutcai villa iparos listája:

Ezen villa-épület munkálatait végezték:

a vízvezeték-szerelő, csatornázó és bádogos munkát Rippner és dr. Rippner egészségügyi berendezők, V., Hollán-utca 9, telefon: 24-7-45;

a központifűtés és melegvízszolgáltatás berendezését Vámos J. Imre, V., Korall-utca 21, telefon: 93-4-61;

a villamosvilágítás-, jelzőcsengő-, rádió-, házitelefon- és kapunyitóberendezést Komlós Imre villamossági vállalat, VI., Hajós-utca 25, telefon: 21-4-10;

a lépcsőházi üveglábazatot és a tükröket Fischer Testvérek üvegcsiszoló és tükörgyár R.-T., Budapest, VIII., Koszorú-utca 30, telefon: 38-8-40;

a beépített szekrényeket és az asztalos munkákat Rosenbaum Miklós asztalosmester, Budapest, VII., Egressi-u. 46, telefon: 97-0-01;

a kert tervezését és a kiültetést Beke Erzsébet, okleveles műkertész-, kerttervező, II., Bimbó-u. 6/a, telefon: 52-2-81;

az épület sodronykerítését Hutter és Schrantz R.-T., Budapest, VI., Vilmos császár-út 63, telefon: 22-9-18 szállította.

MEITNER ÉS CSENGERI építészmérnökök munkáiból.

Villa az I. Fenyő-utcában.

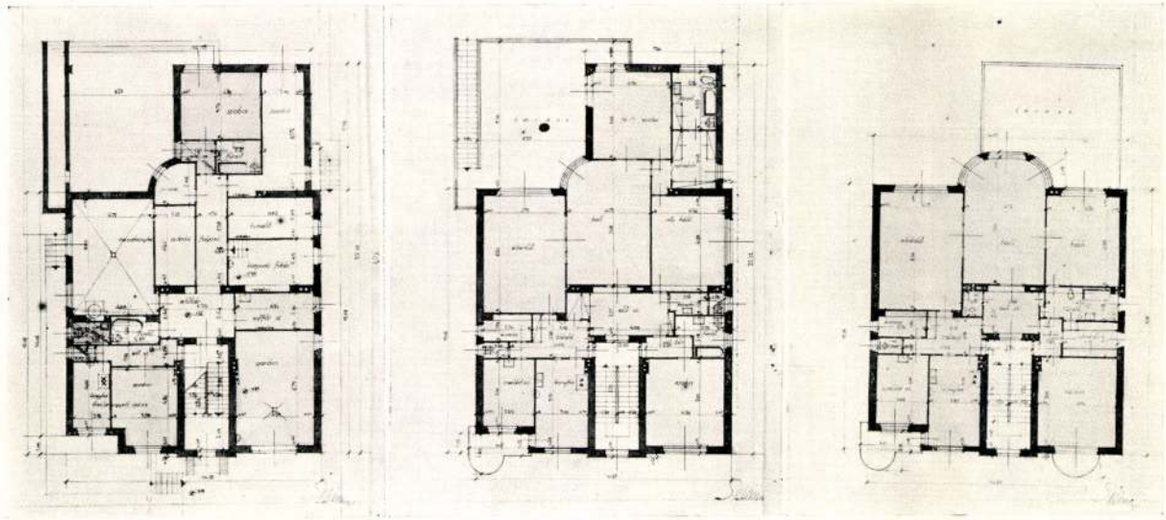

Meitner és Csengeri építészek tervezésében épült fenyőutcai villa iparos listája:

Ezen villa-épület munkálatait végezték:

a kőműves, vasbeton és szigetelő munkákat Bolgár Arnold építőmester, VI., Szondy-utca 75, telefon: 10-5-81;

az épület asztalos munkát és a szabadalmazott különleges ajtókat és ablakokat Pappert János asztalosmester, VI., Máglya-u. 4, tel.: 92-7-86;

a mázoló- és szobafestőmunkát Richter István festő- és mázolómester, Budapest, VII., Dembinszky-utca 11, telefon: 31-6-79.

fordítás

Tér és Forma

1935. 2. sz.

Ezzel kapcsolatban már most felhívjuk az utazás iránt érdeklődők figyelmét, hogy a nyár folyamán több tanulmányutat rendez a legmérsékeltebb árak mellett Európa különböző országaiba, sőt megfelelő számú jelentkező esetén Amerikába is. Az érdeklődőknek készséggel szolgál felvilágosítással az Utazási Osztály irodája (Budapest, IX., Ferenc-körút 38., f. 2. Tel. Aut. 874—48.) akár levélbeli megkeresésekre is naponta délután 3—5 óra között.

600 millió pengő értékű közmunka Törökországban. A török kormány az új törvényhozási időszak elején bejelentette, hogy *öntöző vízművek* létesítésére 10—15 évre felosztva, 200 millió török font hitelt irányzott elő, amire az érdekelt vállalkozó tagtársaink figyelmét felhívjuk.

Az út-, vasút- és hídépítési szakosztály január hó 31-én tartott ülése. Elnök: *Dr. Mihailich Győző*, jegyző: *Dr. Janicsek József.*

Elnök megnyitja az ülést, üdvözli a megjelent vendégeket és kartársakat; jelenti, hogy a működő bizottság az 1929—30. évi Kossuth közgazdasági pályadíjra vonatkozóan egyhangúlag elfogadta *Czakó Adolf* kartárs előterjesztését és javasolja, hogy az 1929—30. évi Kossuth közgazdasági pályatételül: *Külföldi származású épületfák hazai anyaggal való pótlásának módjai* c. tétel terjesztessék elő. Javasolja, hogy a pályakérdést kitűző bizottságba *Czakó Adolf* és *Pischinger Gyula* kartársak, az 1929. évi Hollán-pályadíjat odaítélő bizottságba pedig *Dr. Gállik István* kartárs küldessenek ki. Szakosztály elnök előterjesztését egyhangúlag elfogadja. Jelenti továbbá, hogy a mai ülés főtárgya: *Niessner Aladár* előadása: *„Modern útburkolatok készítése, különös tekintettel a vidéki városokra"* címen, felkéri előadót előadásának megtartására.

Előadó utal arra a körülményre, hogy a nagy világvárosok útépítési receptjeit le kell transzformálni a kisvárosok megfelelő szükségleteire, azok speciális viszonyaira. A burkolat nemének megválasztásával kapcsolatban megemlíti, hogy a *Szombathelyen* több mint két éve végzett forgalomszámlálás szerint a legnagyobb megterhelésű utca forgalma 800 tonnás, a legkisebbé nem éri el a 100 tonnát. A nálunk szokásos *vegyes* forgalom mellett 500 tonnás forgalomnál a *felületi kezelést* nem tartja célszerűnek, ezért kis sugarú fordulókban és nagy emelkedésen a *topekát* ajánlja, ami Szombathelyen jól bevált.

A burkolatnem megválasztásánál a *zajtalanság, pormentesség, higiéniai* és *gazdasági* szempontok jönnek még figyelembe, utóbbinál még a *tisztántartási* és *szegélyezési* kérdést is hozzákapcsolandónak ítéli. Előadó szerint a városi utak periferiákon *nagy kocka-* és *kiskő-*burkolattal építendők, bitumenkiöntéssel, belső városrészekben pedig *hézagmentes* burkolatok alkalmazandók, ezt tartaná célszerűnek az ú. n. *átkelési szakaszokon* is teljes útszélességben.

Bemutatja Szombathely városának részletes *útburkolási programmját*, melyben minden munkanem külön-külön szerepel és a fenntartási költségek is kiolvashatók. Ideiglenes burkolatnak a *végleges betonalap* elkészítését javasolja, mely alig kerül többe, mint az ideiglenes burkolat. Utal az *útalapok* vizsgálatának fontosságára, feltöltések kerülendők, vagy gondosan tömörítendők. Rossz a *réteges* (homok, kavics, agyag) altalaj. A *szegélykövet* a beton útalaptól teljesen függetlenül kívánja elhelyezni. A 15 *cm* középvastag betonalap egységára 5—6 *P/m²*. Szegélykövek a szükséges 14—15 *cm* fellépő magasságra tekintettel, műkőből készüljenek, szigetelésül bitumenkiöntés szükséges, de a vízbehatolás a keletkező repedéseken át még így sem kerülhető el, azért a ma alkalmazott domború útprofillal szemben előadó *homorú útprofilt* hoz javaslatba. Hivatkozik Pécs városának példájára. Ennek előnyei: nem kell *páros* víznyelő akna, a vizet elvezeti a szegélykőtől, *kopás* nem oly nagy baj, útkanyarulatok *pozitív* emelkedést jelentenek. A felvetett ideát megfontolásra és hozzászólásra a mérnökkar elé terjeszti. Röviden szól még a különböző *burkolatnemekről*, az aszfaltmakadámról, az átitató eljárással készült burkolatokról és az ezekkel tett tapasztalatairól és végül kitér még a városi utak *fásítására* is, olyan kiskoronájú, virágos fák ültetendők, melyeknek igen mély gyökérzetük van.

Az előadáshoz hozzászólnak: *Szalay Lajos*, aki Versec városában tett háborús tapasztalatai alapján az *aszfaltburkolatot* tartja a legalkalmasabb városi útburkolatnak. *Karkas Rezső:* A homorú útprofillal szemben aggályait fejezi ki, mert az út közepén a *villamos* vágányokat kell elhelyezni és ennek biztos fekvését a közepen vezetett folyókával veszélyeztetni nem szabad. Az *autóbuszforgalomra* tekintettel az aszfalt comprimét sikosságánál fogva nem tartja alkalmasnak, az útszélesség kérdésében pedig 9—10 *m* széles kocsiutat kíván biztosítani. *Hász Sándor:* A homorú útprofilt helytelennek tartja, mert homorú felületen a kocsik egymás felé csúsznak, a homorú útburkolat elveszti a domborúnak kedvező *boltozati* hatását. Ideiglenes burkolatnak az alapbetont felhasználni nem ajánlja, mert arról a felületi kezelés igen gyorsan lekopik, másrészt az alapbeton kisebb szilárdságánál fogva arra nem alkalmas, ha pedig nagyobb szilárdságúra készítjük, úgy már jóval drágább. *Kis J. Jenő:* A forgalom nagyságának a különböző burkolatnemekre való hatásával foglalkozik és a különböző anyagoknak kivizsgálására *kísérleti* szakaszok megépítését ajánlja. *Előadó* reflektál a felszólalásokra. A homorú útprofil 1—2%-os esése csúszás szempontjából nem aggályos, vidéki városokban pedig a villamosforgalom nem mértékadó, mert nem rentábilis üzem.

Elnök: Örömmel állapítja meg, hogy a vidéki városokban megszívlelendő komoly technikusmunka folyik, forgalomszámlálás, útburkolati terv és programm stb. készül. Kívánatosnak jelzi, hogy a fővárosi munkákról hasonló beszámolót halljunk és felhívja a fővárosi mérnököket hasonló előadások tartására; végül a szakosztály nevében köszönetét nyilvánítja előadónak az igen értékes és önálló gondolatokban gazdag előadásáért s az ülést bezárja. *Dr. Janicsek József.*

Az út-, vasút- és hídépítési szakosztály február hó 7-én tartott ülése. Elnök: *Dr. Mihailich Győző*, jegyző: *Dr. Janicsek József.*

Elnök megnyitja az ülést és üdvözli a megjelent vendégeket és kartársakat. Bejelenti, hogy *Schäffer István* székesfővárosi műszaki tanácsos, az útépítési osztály egy kiváló képzettségű, agilis tagja, elköltözött az élők sorából, emlékét kegyelettel fogjuk megőrizni. Szomorú tudomásul szolgál. Örömmel jelenti, hogy Dr. Janicsek József szakosztályi jegyzőt a Kir. József-műegyetem magántanárrá habilitálta. Örvendetes tudomásul szolgál. A bejelentések után elnök méltatja azt a nagy közgazdasági horderejű és gyakorlati szempontból kiválóan fontos kérdést, amit a bauxitcementnek az építési praxisba való bevezetése jelent. Ezeknek a gyakorlati alkalmazásoknak előfeltétele a laboratóriumi vizsgálat és kísérletezés s ezen a téren a m. kir. államvasutak végeztek úttörő munkát, amennyiben már régebben megkezdették a bauxitcementeknek kémiai, fizikai és szilárdsági vizsgálatát. Erről óhajt ma Kiss Jenő kartársunk előadni: *„A MÁV laboratóriumában végzett bauxitcementkísérletek"* címen. Felkéri előadót az előadás megtartására.

Előadó rámutat arra, hogy a bauxitcementeknek a technikai irodalomban ismertetett kiváló tulajdonságai arra indították az államvasutakat, hogy tanulmányozza, mily előnyöket biztosíthat a vasúti építkezésekben e cement alkalmazása, különös tekintettel a már eddig is jól bevált Máv-típusú vasbetonaljakra. Megemlíti, hogy nálunk 1927. év folyamán a Magyar Általános Kőszénbánya Rt., és az Egyesült Tégla- és Cementgyár Rt. *lábatlani* cementgyárában gyártottak kísérlet céljára bauxitcementet. A kísérleti cementekkel végzett vizsgálatok eredményei megfelelők voltak. A *tatai* cementgyár időközben berendezkedett a bauxitcement gyártására és azt 1928. év őszén *citodur* néven forgalomba hozta. Előadó ismerteti a bauxitcement alapanyagait, a bauxitot és mészkövet, majd miután a bauxitcementekkel végzett vizsgálatok programmját részletezte, rátér a citodur kémiai, fizikai tulajdonságai, a kötési idők, a kötési-, illetve a szilárdulási idő alatti felmelegedések, a mechanikai, és szilárdsági tulajdonságok ismertetésére. A szilárdsági vizsgálatok ismertetésénél összehasonlításul a lábatlani nagy szilárdságú *Record* portlandcement, és a pólai *Lafarge*-gyártmányú bauxitcement szilárdságait is közli. Szemléltetőn mutatja be a szilárdulás menetét a különböző cementeknél, az elérhető szilárdságokat, a cementek értékszámát földnedves habarcsokon. Összefoglalásul arra az eredményre jut, hogy a lábatlani Record portlandcement lassan kötő, gyorsan szilárduló, nagy szilárdságú portlandcement, a citodur pedig lassan kötő, rendkívüli gyorsan szilárduló, nagy kezdeti és végső szilárdságú bauxitcement.

Befejezésül előadó a bauxitcementek alkalmazási lehetőségeire mutat rá, és kívánatosnak jelzi, hogy az anyag használatára vonatkozó különleges előírások, hatósági szabályzatok minden vonatkozásra kiterjedő vizsgálatok és kísérletek alapján elkészíttessenek, mert a használat elterjedésének akadálya a vonatkozó előírások és szabályzatok hiánya.

Az előadás anyagának gyakorlati fontosságát *elnök* méltatja. Rámutat a bauxitcementnek nagy gazdasági előnyeire; bár olcsóbb, mint a külföldi nagy szilárdságú cementek, de elterjedésüket és széleskörű alkalmazásukat majd a gyártási tökéletesedéssel remélhetően együttjáró olcsóbbodás segítheti elő. Elismeréssel emlékezik meg *Spiegel Gyula* igazgatónak és *Vida Jenő*, a MÁK vezérigazgatójának érdemeiről, kik munkát és anyagi áldozatot nem sajnálva, bölcs megértéssel segítették elő ennek a hazai nyersanyagokból készült építőanyagnak bevezetését. Tudomása szerint a MÁK most állít fel Németországban három cementgyárat, ami örvendetes előretörése a hazai cementiparnak. Előadónak az igen értékes és magas színtájú előadásáért a szakosztály nevében köszönetét fejezi ki és az ülést más tárgy hiányában bezárja.

Dr. Janicsek József.

A Budapesti Mérnöki Kamara közleményei.

A Kamara választmányának 113. üléséből. A választmány foglalkozott a közszállítási szabályzat módosítása tárgyában a kereskedelemügyi miniszter úr által készített tervezettel. A választmány továbbá tudomásul vette a budapesti kir. közjegyzői kamarának okmánymásolatok hitelesítése tárgyában megküldött tájékoztató értesítését és elrendelte a tagok tájékoztatása céljából annak hirdetmény alakjában közhírré tételét.

A választmány egyebekben önkormányzati ügyeket intézett.

Budapesti Mérnöki Kamara. 986—1929. sz.

Hirdetmény.

Konkrét esetből kifolyólag történt megkeresésünkre a budapesti kir. közjegyzői kamarától az okmánymásolatok hitelesítésére vonatkozó alábbi értesítést kaptuk, melyet a tagok tájékoztatására ezennel közhírré teszünk.

Budapest, 1929. évi március hó 12.

Thoma Frigyes s. k., titkár.

A Budapesti kir. közjegyzői kamarától.

157—1929. kksz.

Tekintetes *Mérnöki Kamarának Budapesten.*

Az okiratok másolatainak hitelesítésére való jogosultság kérdésében az alulírott kamarához intézett f. é. január 17-én kelt 265—1929. sz. megkeresésére véleményünket és elfoglalt hivatalos álláspontunkat a következőkben van szerencsénk közölni:

A kir. közjegyző sajátlagos hatáskörét képező *közhitelű tanusításhoz* tartozik többek között *okiratok másolatainak hitelesítése* is, melyet az 1874 : XXXV. t.-c. a közjegyző által kiadható tanusítványok között 89. §-ában sorol fel és szabályoz. A kir. közjegyzőnek, mint a bizonyos jogi hatályú tényeknek magánmegbízásban közhitellel való tanusítására államilag kirendelt igazságügyi közegnek, a közhitelű tanusítások kiadására való illetékessége a törvény által hatáskörébe utalt tanusításokra — és így okiratok másolatainak hitelesítésére is — *elvileg kizárólagos.* Ez nemcsak a tételes rendelkezésekből (1874 : XXXV. t.-c. 213., 214. §§. 1886 : VII. t.-c. 9. §), hanem a bírói hatalom gyakorlásáról, az ügyvédi rendtartásról és a közjegyzői intézmény életbeléptetéséről alkotott törvényekkel kiépített egész jogszolgáltatási berendezés és szervezet alapelveiből, nevezetesen a jogszolgáltatási hatáskörök elkülönítéséből szükségképen következik, éppúgy, mint a másik két igazságügyi közegnek, ú. m. az ügyvédnek a felek perbeli képviseletére (1874 : XXXIV. t.-c. 38. §) és a bírónak az ítélkezésre (1869 : IV. t.-c. 2. §) való kizárólagos illetékessége, anélkül, hogy azt a tételes törvény külön kimondaná vagy kimondania kellene. A közjegyzői törvény életbelépte óta tehát más igazságügyi közeg, így a bíróság, *a tanusításokra általában* csak subsidiariter és bizonyos megszorításokkal illetékes, (amennyiben helyben közjegyző nincsen vagy akadályozva van és helyettese nincs és az ügy halasztást nem szenvedhet. Közj. nov. 9. §). Ezen elvi kizárólagossággal összeférhet ugyan *a tanusítások egyes nemeire* megállapított, a közjegyzőével párhuzamos, sőt azt ki is záró külön illetékesség, de azt természetszerüleg tételes törvénynek külön kimondania és megállapitania kell. Így, ami nevezetesen *okiratok másolatainak hitelesítését* illeti, a polgári perrendtartásról szóló 1911 : I. t.-c. 252. §-a értelmében a bírósági iratokról a felek a bírói ügyviteli szabályokban megállapított módon másolatot vehetnek és a bírói ügyv. szab. (Jüsz. 97. §) értelmében a másolatot a bírósági iroda kezelője hitelesítheti is. Természetesen kiterjed ez nemcsak a bírói határozatokra, — melyeknél nem is másolatról, hanem kiadmányról van szó —, hanem az összes „bírósági iratokra", vagyis minden az ügyre vonatkozó, tehát pl. az iratoknál mellékletként elfekvő bármilyen természetű és jellegű okiratokra is. Azonban a bíróság ezen másolathitelesítési illetékességéhez a fentiekből kitűnőleg külön törvényes rendelkezésre is volt szükség, amiből annyival inkább következik, hogy más hatóságnak, közhivatalnak vagy közegnek, melyet arra külön törvény fel nem hatalmaz, ilyen másolathitelesítési illetékessége nincsen és per analogiam sem lehet. Az, hogy más hatóságok is, közhivatalok és közegeik az általuk törvényes hatáskörükben hozott határozatokról és tett rendelkezéseikről *kiadmányokat* adhatnak, magától értetődő, azonban az eljárásuk során odakerült és ott maradt más természetű és jellegű okiratokról *másolatot* nem adhatnak és nem hitelesíthetnek, mert az már meghaladia a kiadmányozás körét és egyenesen a másolathitelesítés jellegével bír, mely közhitelű tanusítást pedig a törvény általában és elsősorban a kir. közjegyző hatáskörébe utalja, csakis a bíróságra és csakis meghatározott esetekre szorított törvényes kivételekkel.

A velünk közölt konkrét esetben tehát anyakönyvi és egyéb okmányok másolatainak hitelesítésére a m. kir. posta- és távirda soproni kerületének műszaki felügyelősége illetékességgel törvényeink értelmében nem bírhatott; ilyen másolat az eredetit nem pótolhatja és ott, ahol eredetinek vagy hitelesített másolatának bemutatása van előírva, ilyenül el nem fogadható; e mellett a hitelesítésnek közölt módja is szabálytalan, mert úgy a kir. közjegyzőre, mint a bíróságokra nézve előírt szabályok szerint a hitelesítési záradékból okvetlen ki kell tűnnie az eredetinek kinél való létezése, illetve milyen ügyiratoknál való elfekvése (ügyszáma) és mert semmiféle közhitelű tanusításnál nem mellőzhető a tanusítás időpontjának kitétele és a hivatalos pecsét alkalmazása.

Hivatalos tisztelettel

Budapesten, 1929 március 2.

A Budapesti Kir. Közjegyzői Kamara.

(Olvashatatlan aláírás), s. titkár. (P. H.) *(Olvashatatlan aláírás),* elnök.

A Kamara új tagjai. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya által felvett alábbi tagok felvétele ellen a törvényes határidőn belül fellebbezés nem érkezvén, ezek felvétele jogerőre emelkedett.

Új tagok tehát 1929. évi március hó 11-től:

Földes Béla mérnök, Budapest, VII, Szugló-u. 34. — *Jászai* Béla erdőmérnök, Budafok, Petőfi-u. 12. — *Német* Pál gépészmérnök, Szolnok, Konstantin-u. 7. — Dr. *Sasvári* Géza gépészmérnök, Budapest, VII, Rottenbiller-u. 33. — Dr. *Szendrői* Lajos vegyészmérnök, Budapest, II, Zsigmond-u. 1. — *Szunyogh* László mérnök, Budapest, I, Naphegy-u. 7. — *Tarnai* Géza mérnök, Budapest, Palotai-út 1510. h. r. sz. — *Winternitz* Károly gépészmérnök, Budapest, I, Krisztina-körút 155.

Hirdetés a mérnökök nyilvántartásába való felvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1929. évi március hó 8-án tartott ülésében

Csapó Zsigmond, sz. 1862, mérnöki iroda tulajdonost 70. § (Csabrendek), a Mérnökök Nyilvántartásába felvette.

A felvételről szóló értesítés 1929. évi március hó 9-én kifüggesztetett. *Nevezett felvétele ellen* a Mérnöki Rendtartás 70. §-a értelmében a kifüggesztés napját követő 30 nap alatt, tehát 1929. évi április hó 8-án déli 12 óráig a *Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebbezés a Kamaránál nyujtandó be, annak címére küldendő.

Hirdetés tagfelvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1929. évi március hó 8-án tartott ülésében az alább felsorolt kérelmezőket a Kamara tagjai sorába felvette:

Csapó Zsigmond, sz. 1862, mérnöki iroda tulajdonos (70. §), Csabrendek. — *Hatscher* Károly, sz. 1899, okl. gépészmérnök, Budapest, Horthy Miklós-út 45, I. 21. — *Hauser* Endre, sz. 1900, okl. gépészmérnök, Budaörs, Fő-u. 247. — *Kallós* Sándor, sz. 1891, okl. gépészmérnök, Battonya. — *Martossy* Benő, sz. 1900, okl. gépészmérnök, Szolnok, báró Jósika-u. 2. — *Meitner* Lipót, sz. 1894, okl. építész, Budapest, V, Lipót-körút 8. — *Merényi* Ferenc, sz. 1887, mérnöki irodavezető (69. §), Pesthidegkút, Vöröskővár. — *Roboz* Miksa, sz. 1881, okl. gépészmérnök, Pécs, Rákóczi-út 70. — *Torma* István, sz. 1898, okl. gépészmérnök, Budapest, I. Nyárfa-u. 1. — *Váradi* Ignác, sz. 1879, okl. mérnök, Szeged, Mérei-u. 6/c.

A felvételről szóló értesítés 1929. évi március hó 9-én kifüggesztetett. *Nevezettek felvétele ellen* a Mérnöki Rendtartás 9., illetőleg 70. §-a értelmében a kifüggesztés napját követő 30 nap alatt, tehát 1929. évi április hó 8-án déli 12 óráig *a Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebbezés a Kamaránál nyujtandó be, annak címére küldendő.

A Kamarából kilépő tagok. A Kamara önkéntes lemondásuk folytán a lent felsorolt kamarai tagok törlését alábbi hatállyal elrendelte:

1929. évi február hó 22-i hatállyal Constantinovits Milán mérnök, miskolci lakost;

1929. évi március hó 8-i hatállyal Rauschmann Géza mérnök budapesti, *Szánthó* Árpád mérnök budapesti, *Szlovikovszky* Emil bányamérnök szentendrei lakosokat.

Elhalálozott tagok. A Mérnöki Rendtartás 12. §-a 3. bekezdésének megfelelően hivatalos jelentés alapján a Kamara tagjai sorából töröltettek: *Eisele* Gusztáv gépészmérnök, salgótarjáni lakos, 1929 február 20-i, *Gábler* Vilmos gépészmérnök, salgótarjáni lakos, 1928 július 9-i, *Révész* Sámuel építészmérnök, budapesti lakos, 1928 december 9-i hatállyal.

M. D. K

MEITINSKY J. ötvös

Müveiből a Budapesti Történeti Muzeumban

Budapest müemlékei II. p. 1962. 395.1.

Budapest műemlékei II. Kp. 1962.

Meitinszky Vilmos

Pest. Ar.

Kontár. 1864—68-ig említve.

Művei:

WM
270

Arany pecsétgyűrű
A két világháború között Csekei Varjú Elemérné birtokában

Irodalom:
Horváth H.: I. 251. p.; Kőszeghy.

Pest - Buda 1977

Avvabb

Meitlinger Dezső

~~[illegible]~~ 48

~~[illegible]~~ 46. l

~~[illegible]~~ 48. l

~~Gaál Ferenc~~

~~30. l~~

~~Gulyás József~~

30. l.

~~Gyalus László~~

28. l.

Meitlinger Dezső

30. l 48. l.

Szüle Péter

30. l 37. l 42, 43. l.

73. l.

Tatz László

30. l. 46. l.

Visky ~~Dezső~~

(talán János!)

30. l.

K.

vrod

Gonda B.: Szolnok a mű

veszetben Bp. 1927

Vegyes

43

ágos Bizottsága

	száma:		19
ány	kelte:	III. 8.	1943
	beérkezése:	III. 9.	1943

ek száma:

elintézett szám:

áma:

záma:

sta:

MDK

Meitlinger Dezső, festőm.

1911-től 1914-ig tartott évnyaranként tanfolyam növendéke a szolnoki művésztelepen,- azóta elismert jeles művész.

Szolnok a művészetben.c.Emlékkönyv /ifj.Genda Béla szerk./ a 25 éves jub. alkalmából. 1927.szept. 30.l.

MDK

Meitlinger Dezsö,

30, 48.1.

Gonda Bé: Szolnok a müvészetben. Bp. 1927.

MDK

Meitlinger Dezsö, festön.

a szolnoki telepen dolgozott, ma az ujabb magyar művészgárdához tartozik.

dr. Lázár Béla: A törzstagok és a telep többi művésze. Szolnok a művészetben. c. Emlékkönyv/ifj. Gonda Béla szerk./ a 25 éves jub. alkalmából. 1927. szept. 48.l.

6.

8.

Meitz

l.

LykaMagyműI300-50

217. l.

~~Csengery Gyula és~~

mincs réd. Meitner Lipót

tervezte az alábbi épületet

Heidelberg Vilmos tulaja

VII. Klauzál-tér 4. v.

5 em. bérház

Építő Ipar – Építő Mű-
vészet 1929. 78. l.

MDK

Meitner Lipót építész, Bp.

A Kamara uj tagjai. MMÉEKözl. 1929. IV.14. 1o4.l.

~~Csengeri és Gyula~~

Lipót

Meitner építések

villa a Tengő utcá-
ban (Bpest)

Repr.

Tér és Forma

1935. 2. 7. 65, 66 l.

Meitner László
rezin

l.

Ars Una
1924. 6 r.
242. l.

Meisner László

Ernst Múzeum csoportkiállításain grafikájával szerepelt.

M.O.932.T.10

Meitner László

Csoportkiállitás az Ernst-muzeumban

Igen érdekes, sokféle igényt kielégitő kiállitás nyilik meg holnap az Ernst-muzeumban. Nemcsak az anyag változatossága, hanem a szereplő művészek egyénisége az, amely felfigyelteti a szemlélőt. A sort *Meitner* László groteszk grafikus nyitja meg. Berlinben él s egészen németté vált ez a magyar rajzoló. Száraz, grimasznélküli német humora csak a folyamatos előadásban könnyed. A mozgások mellett a formák teljes elhanyagolásával, arcban egyetlen érzésmegnyilvánulást fejez ki, olyan Buster Keaton-szerü, arcrezdülésnélküli, mosolyt keltő szándék él benne, amely azonban alig váltja ki a kellő hatást.

Vass Elemér követi teremsorrendben. Harminc festmény, mindmegannyi uj állomása ennek a régi irányában is jelentékeny festőművésznek. Friss, világos, életörömtől duzzadó, felujjongó szinpompában ragyognak tájképei, virágcsendéletei, sőt figurái is derüsen fürdenek az aranyló napfényben. Ez több, mint impresszionizmus, ez a néző kongeniális megérzésének is érzékeltetése. Fenntartásnélküli élvezet *Vass* Elemért hosszu hallgatása után szemlélni.

Boldizsár István a tájlatos orthogonális kifejezésében nem uj, de ez a gyüjteménye mégis fejlődés a finomságok, a zománcos szinek szinte domináló hangsulyozásában. A táj zöldjének változatos problémáit zavartalan harmoniában dolgozza föl és egyetlenegy vonásában sem köznapi. *Varga* Nándor, a rézkarcairól ismert és becsült művész, ezuttal fa- és linoleummetszetekkel jelentkezik. Bámulatos az a formabravur, amellyel komor tárgyait megrögziti. Drámai előadása játékosan könnyü, egyetlen pillanatra sem érzi az ember azt a sulyos feladatot, amit ez a biztoskezü művész megold.

Pontosan ellentétes életfelfogásu *Csabai Wagner* József grafikus művész. A világosság, a fény és levegő japános finomságu érzékeltetésében kivételes tehetség *Wagner* József. Lapjai egytőlegyig méltóan jellemzik művészetét.

A nagyteremben *Medveczky* Jenő fiatal festőművész első gyüjteményes kiállitása kapott helyet. Már elindulásakor osztatlan bizalom kisérte, de ma még nem váltja be mindazt, amit várni kell tőle. Annak hangsulyozásával, hogy egészen biztosan kiforr, megállapitható, hogy még szertelen, még nem fogta meg egységesen mondanivalóit. A formák-e, a szin-e az a terület, amelyen képességeit kiérleli, ebből a gyüjteményből még nem derül ki. A dekorativ hatások képalkoló szándéka vezeti-e, vagy a kép, mint öncél jelentkezik-e nála, impresszió, avagy naturalisztikus ábrázolás céljából, még problematikus. Egyelőre az egyensuly hiányát látjuk a helyes ut megtalálásának akadályául.

A kiállitáson *Kovács* Margit feltünő ötletes kerámiái és az előcsarnokhoz csatlakozó oldalteremekben textiliák, üvegmüvek, fa- és fémtárgyak iparmüvészeti darabjai is szerepelnek. *Hamvas* Magda, *Kissné Kende* Judit, *Pataky* Piri, *Báthory* Julia, *Deli* Anna, *Acél* Edit müvei külön figyelmet érdemelnek. *(—sly.)*

(—) A Képzőmüvészet januári számában *Lázár* Béla kiváló tanulmánya a barokkról, *Keszegi* László értekezése az épitő és diszitő stilusokról, tartalmas beszámoló a müvészeti eseményekről és hatalmas illusztráló anyag tünik fel. *Gyöngyösi* Nándor dr. kitünő lapja ez alkalommal is megfelel müvészi hivatásának.

EK. 932. I. 10.

EK. 932. I. 10.

arra is, hogy

az állam ne költekezzen annyit fölöslegesen.

Igy például semmi esetre sem pártolnám az olyan tárgyu kiadásokat, mint például *az egyetem sokszemélyes ezüst evőeszközkészlete.*

Farkas Irén válasza után *Zsakó* István dr. hirtelen egészen más irányu kérdéseket adott fel.

— *Mennyit tojik egy tyuk egy évben?*

— 150 tojást, de a rekorder-tyukok 200—250-et is.

— *Ki tervezte a pápa testőreinek egyenruháját?*

— Michel Angelo.

— *Hogy hivták Zebedeus két fiát?*

— *Nem tudom.*

— Mi a pragmatica sanctio?

— VI. Károly császár, aki 1711-től 1740-ig élt, leánya, Mária Terézia számára akarta a trónt ezzel a törvénnyel biztositani.

A bolygók és holdjaik

Néhány kérdés következett ezután Mária Teréziáról, majd ezt kérdezte az orvosszakértő:

Meixner László

Ernst-múzeum csoportkiállí-
tásán neve szerepelt.

M. 1932. I. 12.

Meitner László

Ernst-múzeum csoportkiállításán
rajzaival szerepelt

BH.932.T.10.

Est 932.I.10.

932. I. 10 AZ

Meitner László

— **Csoportkiállítás Ernstnél.** Az első grafikai teremben egy fiatal rajzoló, *Meitner* László mutatkozik be, akinek munkáit a »Simplicissimus« is közölni szokta. Stílusa ügyes keveréke Pascinnak, Toulouse Lautrecnek, Vértesnek, Vadásznak és a simplicissimusi iskolának. De mindez egy határozott tehetség palackjában igen erélyes rázással alaposan összekeverve.

Egy rokonszenves művészünk értékes győzelmének tanui vagyunk a következő két teremben, ahol *Vass* Elemér állította ki Cagnes-ban festett képeit. Cagnes szép kis francia helység a Rivierán, a francia művészek kedvelt munkahelye. Irók és képzőművészek települtek meg a gyönyörű kertekben, s fáradhatatlan szorgalommal dolgoznak egymásra hatva, s a természet csodálatos szépségétől megtermékenyítve. Ez a környezet az öröm és a költészet színeit nyomta ki Vass Elemér palettájára. Valami olyanféle történik vele, mint amikor egy nehéznyelvű emberből ékesszóló válik. Felszabadulás, előretörés, szerencsés átalakulás. Egy szép folyamat megindulását láthatjuk: amint egy festő átváltozik művésszé.

Nagybánya szigorú, ortodox hagyományait képviseli a kiállításon *Boldizsár* István. Amit vásznain látunk, az Hollósyék Nagybányájának színe, levegője, szelleme. Mély zengésű, melankolikus színek beszélik el a drága táj szépségeit, s idézik egy dicső festői kor megható szellemét. Nagy dicséretnek szánjuk, amit mondunk: Boldizsár méltó hajtás a hatalmas nagybányai törzsön.

Pillanatnyi megtorpanás a nagyon tehetséges és nagyon fiatal *Medveczky* Jenőé. Az »Atmoszférikus dinamika« képcímet sokáig nem fogjuk elfelejteni. Ez jelzi és jellemzi a művész lelki válságát, de bizonyosak vagyunk benne, hogy a válságot diadalmasan kiállja, hogy jelentékeny képességeinek megfelelő munkás korszakot kezdjen.

Varga Nándor és *Csabai-Wágner* József kitünő grafikájának feltétlen elismerés jár. Kiszélesítették az iparművészeti rész kereteit is, s kitünő kerámia, textil, üveg, fa és fém munkák sokaságát mutatják be. Itt is látjuk, hogy milyen sok kitünő fiatal iparművészünk van, csak tanítani, rendezni, szervezni s helyes útra terelni kellene őket, mert most kicsit egyformák és bátortalanok. *(—ny)*

TURÁN MOZGÓ (...) ucca sarok. Aut. 264—20:) Vörös macska (Verebes Ernő). Katonák a strandon (Fritz Schultz). Úri gonosztevők (Jack Mulhall) (¼4, ¼7, ¾10). — **UFA FILMSZINHÁZ** (Teréz körút 60. Aut. 197—67): Emil és a detektívek. A növények szerelmi élete. Kutyaiskola. Híradó (4, 6, 8, 10). — **URÁNIA FILMSZINHÁZ** (Rákóczi út 21. J. 460—45): Schramml-zene: Fekete Pál énekel. Táncol a kongresszus (Lilian Harvey)— (4, 6, 8, 10). — **VESTA MOZGÓ** (Erzsébet körút 39. J. 32—6—39): A hűnök városa (Ralph Inec). A gyáva (Tom Imore). A mágnes szemű hölgy (Betty Compson) (½4-től folyt.).

A színházak jövő heti műsora:

M. KIR. OPERAHÁZ. H.: Nincs elő-

Meixner Johann

beisi Nobrász

l.

Szana Tamás:

Izsó Miklós élete
és munkái. Bp.
1897. 18. l.
19. l.
20. l.

109 Istók János: László királyi herceg.

Meixner László

Ernst múzeum kiállításán
rajzaival szerepelt.

M. 932. T. 13.

Meisner László

Ernst-múzeum csoportkiállításán grafikáival szerepelt.

PN.932.T.10.

Meitner László

Ernst-múzeum csoportkiállításán rajzaival szerepelt.

PH.932.T,10.

Meitner László

Ernst múzeum csoportkiállításán rajzaival szerepelt.

NM.932.T.12.

Meitner László festö.

Katol. Szemle. 1932. I. 132-36. l.

Meitner László

rajzoló

a Simplicissimus magyarországi születésű rajzolója. Lapjai a pár vízi illusztráló iskola körébe tartoznak

Koll. Kiáll. Ernst-Museum

Ibl Erwin: Csoportkiállítás. Budapesti Hirlap 1932. jan. 10

MIK

Meitner László,graf.-ip.m.

munkája, egy sajnos igen szükreszabott ujsághirdetés sorozatban, Pöti le figyelmükre.

Rosner Károly: Reklámgrafika. -MIP. 1934. 94.-96.l.
Az Ipa. Társ.Kiáll.-a .

MDK

Meitner László

a Céh művésztagja, festő

Munkácsy Céh 8. repr.kiáll. N.Szal. 1935. márc. 3.l.

é. Bodrogkeresztur

Meitner László.

Az Ernst muzeum kiállitotta müveit 1932-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Meitz György

Nobrász

1794. szept. 26. kérte a Székesfehérvári tanácstól mesterré való felvételét –

(NB. Csak polgarjogot kérhet a várostól. A szakmába való felvételéről a ich határoz)

Schoen Arnold:

Székesfehérvár 18. szabadi mesterei –

Székesfeh. Szemle

1933. III. 1. 7

12. l.

IRODALOM

1896.- i kiállítás, ~~tört.~~ fécsop. katalogusa, I-6.

JEGYZET

MDK

Meitner és Csengeri

villák

Tér és Forma, 1935 VIII. 65.

EA.....ltsz. Gyűjtés h

ltető dajkáját,
an igen elfáradott

allok mostan az ajtómon
a, bizonnyal nem tudom
, gyere be urad parancsolatára
gám, lásdd meg sietséggel
kon, nyisd meg bátor szivvel!
/
jöttél, moféle ember vagy?

Meitz György kőaragó MÓDÓK.

A kaposvári megyeháza épitkezésénél dolgozott / homlokzati cimer és oszlopfők / 1828-32/

Zádor Mihály: Kaposvár, Bp. 1964. 128.l.

MEITZ György szétes fehérvári szobrai

MÉrt 1997/1-2. 26.131.

KOZTATÓ

kzáróvizsgázó hallgatóknak

aktanszék által megadott napokra - a Ta-
jus 20-a után tekinthető meg az Esti ta-
t, V., Pesti Barnabás u. 1. I.em. 14.).
tási díja 1000 Ft (csekk mellékelve).
zötti napokon jelenjen meg (8 és 16 óra
, mely a személyi adatainak hitelességét
val és adja le a befizetést igazoló csekk-

Meitz János

szobrász

1821–23. látogatta az

akadémiát

Fleischer Béla 68. l.

Meitz János, szobrász, 1821—23 látogatta az akadémiát.

Meitz Johann

Bildhauer

19 éves magyar

1821

Bècsi akadèmia
Ajhány

Kovách Aladár II. 238.

Meitz György Lobrán M.D.K

Szézesfehérvári

Nagyberény, r. k. templom szószéke

1817.

Genth. Müeml. 1959 I. 210

Meitz György

l.

Zádor – Rados

270, 334. l.

Meitz József
szobrász
23 éves korában, 1826.
rézm. szaktanfolyam

Fleischer Beck 68. l.

Meitz József, szobrász, 23 éves korában, 1826-ban látogatta a rézmetszők szaktanfolyamát.

t. tanuló.

RGY:

ámtan

iskolai év.

CHRIST. MEIXNER, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais:
Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfär-
bern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 116.- Herr Christ. Meixner
Felvétel ideje: 1790. 6. Juny.
Iová vet ék fel: Gros Szigeth,/Guta ?/Komárom m. 156.ol

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. évkönyve, 16. Győr, 1974

Meixner János

"Bevonulás Jeruzsálembe" c. dombormüvét hozza a lap, amelyet az esztergomi bazilika számára készitett.
Repr.

ÉLET, Bp. 1910.május 29. II. évf. 22. sz. 714. lap.

Meixner János

Petrik Albert: "Az esztergomi főszékesegyház" c. tanulmányában beszél a székesegyház történetéről, felsorolja a különböző korok épittetőit, beszámol a magyar és külföldi épitőművészek tevékenységéről.
Az uj székesegyház eredeti terveit bécsi épitőművész tervezte /Kühnel Pál/ de a kupola monumentális formáját Hild József adta meg. A belső berendezés Lippert József müve, mely "nemes egyszerüsége mellett is grandiózus". A szobrokat a bécsiekben kivül magyar szobrászok készitették. A főbejárat két oldalán elhelyezett -Telegdy Csanád és Nagy Lajos király szobra Kiss György alkotása.

ÉLET, Bp. 1910. május 29. II.évf. 22.sz.714-718. lap.

Meixner János

Folytatás az 1-sz. céduláról:
A tanulmány felsorolja a magyar és külföldi művészeket, festőket, szobrászokat.
A főszekesegyház részére Szent István vértanu szobrát Ferenczy István készitette.
Meixner János alkotása a két dombormü: az egyik "Krisztus bevonulása Jeruzsálembe virágvasárnapon" ennek reprodukcióját a lap bemutatja a 714. oldalon. A másik dombormü: a kisdedeket megáldó Jézust ábrázolja.
Művészi értéke mindkettőnek rendkivül nagy.

ÉLET, Bp. 1910. május 29. II. évf. 22. sz. 714-718. lapokon.

Esztergom

A Bazilika dom vormüvei
(Meixner J.)

Religio, 1855. máj. 15. 139.o.

Vegyesek.

Körplasztika, „Krisztus a gyermekek között", Meixner J., Esztergom.

Kat. Lemle, 1894,
30-II, 233-247, 419-440,
129-603, 799-812.

Veliés László: az egyházi... etc.

Körplasztika, „Krisztus bevonulása Jeruzsálembe"
Meixner J., Esztergom.

Stat. Hemle, 1894.
30-17, 233-247, 419-440.
129-603, 799-812.

Velicshászló: Az egyházi
.... etc.

Meixner, Johann

Nobrán

Gentmüeml

297. 1.

akkép szereljék föl, hogy azokból
gy az illető hatóságnál, vállalatnál
ról előtt, hány alkalmazott vonult be
nai szolgálatra, hány egyén áll jelen-
a fölmentésre javaslatba hozott egyén
nál stb. alkalmazásban.
atok, melyekből ezen adatok nem vehe-
küldetnek.
nius hó 14.

és közoktatásügyi miniszter alá tar-
tóságnak, hivatalnak és intézetnek.

Meixner Johann, nobilász

Kat. Hemes, 1894.

Zo-n. 233-247, etc.

Velics László: Az egyházi...
etc.

Meixner Katol. ejutesz

Budapest, Hilary. 1882. VII. 12

190. n. 3. o. (Sz. és M.)

Meixner Johann festő"

Religio, 1853. jul. 10. 31. o

Vegyesek.

Meixner Johan[illegible]obrász

Religio, 1855. máj. 15.
139. o.

Vegyesek.

Meixner, Johann

Reliefjei: Zacheus elhívatása, a főhomlokzaton; a tpl. alapföletételét és felmentelését ábrázoló reliefje az oldal tornyok árkádjai alatt.

Zádor Anna: Az entergomi főnékesegyhá
Bp. Corvina 1970 19.

Meixner János

műve az esztergomi bazilika főkapuja feletti dombormű. Szintén az ő műve a kétoldali harangtornyok domborművei.

Zolnay László - Lettrich Edit: Esztergom. h.n., é.n. - 295 l., 162 t. (Panoráma.) - 157. l.

	Bevétel		Kiadás	
	korona	fill.	korona	fill.

A Müemlékek Országos Bizottsága

104/1910.

A Müemlé

1910. évi január ha

Folyó szám	Kelet hó	Kelet nap	Tárgy
1.	I.	9.	Tary Lajos festő rés ág. ev. templom falké 11. szines másolatért 19 18.-án 139.954. szám al közokt. min. rendelet
2.	"	12.	Tary Lajos festőnek ág. ev. templom falké 11. szines másolatért

Ma

Budapest, 1910. évi fel

Meixner Johann

beim Wohnort

l. Schoen 1948

45 l.

Utószámla

43

ágos Bizottsága

ny { száma: 55.785/1943.III. 194
kelte: X. 14. 1943
beérkezése: XI. 16. 1943

ek száma:

elintézett szám:

áma:

áma:

MDK

Meixner Károly

Az eperjesi főgimnázium homlokzatterve

Képzőm. Társ. 1899. tav. nemzetk. kiáll.
56.l.

M.D.K.

Meixner Károly, építész

terveit hagták jóvá a. szekesfehérvári főreáliskola felépítésére.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1891. XII. évf.

máj. 5. sz. 1. old.

M.D.K.

Meixner Károly (Epesti) epitész

tervezi a Kásmárhon felépítendő 2 emeletes, 9 tantermes fögimnázium

Vállalkozók Lapja, Bp. 1892. XIII évf.

febr. 16. sz. 1 old.

M.D.K.

Meixner Károly (Budapest) épülete a debreceni főreáliskola számára készített tervét, ez iskola igazgatóságának kívánalmára, módosította

Vállalkozók Lapja, Bp. 1892. XIII évf.
márc. 1. sz. 2 old.

M.D.K.

Meixner Niclas, kőműves, kőfaragó

1444-ben Pozsonyban dolgozik.

Hoffmann Edith: Pozsony a középkorban, elfeledett művészek, elpusztult emlékek. Bp. é.n. 33. old.

M.D.K.

Meixner Károly, építész

terverte, Ney Bélával együttesen a szegedi Honvédtiszti lakóházat.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.

1881. 15. köt. 451. old.

MDK

Meixner János 18. századi szobrász

Pálinkás L: Esztergom 18. sz.i müv.emlékei. 1937.

Meixner György, aztalossegéd

1871-ben Brünnből hazatoloncoltak Sopronba. Bűne sztrájk
29.old

László Ernő: A soproni szabólegények sztrájkja
1872-ben. 29.old.

Soproni Szemle, Helytört Folyóirat. XIII. 1959. Sopron

M.D.K.

Meixner építész

nevét az Építész-Egylet építészeti kiállításain szereplő tollrajzával, az eperjesi gimnázium homlokzati nézetével kapcsolatban említik:

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesitője, Bp. 1899. XVIII. évf. 86. és 113. old.

Meixner MDK

.épitész

A mérnök-egylet kiállitása

Képzőm.társ.kiáll.tárgym.1899.,terv.nemzetk.kiall

M.D.K.

Meixner Hanus, kőműves

1444-ben Pozsonyban dolgozik.

Hoffmann Edith: Pozsony a középkorban, elfelejtett művészek, elpusztult emlékek, Bp. é.n. 33. old

Meixner Ede

Körajzoló tanonc

4 poly, 3 iparos tan.

2 iparr.

Alakrajzi osztály

10 hónap, jó eredm.

Tanár Prenovzil S.

Iparrajziskola 1907

Magyarország legnagyobb paplangyára
Nagy aranyéremmel kitüntetve

TEHEL ÉS TUSCHÁK

PAPLANGYÁR

VIII., GYULAI PÁL UCCA 16

A Rókus kórház mellett Kőfaragó ucca sarok.

TELEFÓN: 1—325—77.

RÉGI DUNNÁBÓL 24 ÓRA ALATT
GYÖNYÖRŰ PEHELY PAPLANT
KÉSZITÜNK.

PAPLAN TISZTITÁS
TOLL TISZTITÁS ÉS ELADAS.

KÜLÖNLEGES VATTA, GYAPJU ÉS PEHELYPAPLANOK MÜVÉSZI KIVITELBEN.

Meixner Ferenc

ötvös

1828 Buda, Vár

Kapmagyarország ötvös 41 l.

2189. Priestmann Bertram:

Felföldi táj.

A dombos és hegyes v
ra, mely elé egy szürke lovat
néző kocsis ül kalappal, barna
Balra a két magányos fa mellet
szélmalom van a hozzá tartozó
zése alól balra: Bertram Pries
1901.
Vászon, mér. 77.2 : 1
Vétetett az 1902: IV.
ronán. (372-902-10.)

Meixner (Meissen, Szászország) Hanus
Körmöls 1444
l.
Hoffmann Pozsony 33.l

Hoffmann Südost

MDK

Meixner Károly

Az eperjesi főgymnasium homlokzatterve

Képzőm. Társ. 1899. tav. nemzetk. kiáll. kat. 56.l.

Ybl.

Meixhner Károly épitész 1853-1895
A zentai főtéri épitkezések pályázata

Budapesti Hirlap 1882.VII.12.
190.sz. 3 old./Sz és M/

Meixner Károly

majd Alpár Ignác

tervezték az
alábbi egyetem
központi épületét

Vas. Ujs. 1903.
640 – 642. l.
(A Kolozsvári egyetem
épületei, ké-
nekkel.)

52598-ᴡᴛ.

Meixner Johann

Hobraiz

Meixner János. Bécsben

1853. aug. – szept. kiáll. Müegylet.

Magyarországi primás ő eminentiája mellképe, gipsből, Hild J. tulajd.

Ló (V. 31.

zenélő angyalka kecses gyermekes alakjának ad helyet. A
karza[illegible] helyében pedig [illegible] kerekes fiépítmény
talap[illegible] és megtört pár[illegible] arányában
is, de [illegible] nagyjából [illegible] ala-
csony[illegible] vízszintes [illegible] mennyiségben
kezéb[illegible] könyvet [illegible] angyalka [illegible]
maga[illegible] lyélidő párkán [illegible] hagyott
fuj. A[illegible] angyalka [illegible] csonos fehér
testük[illegible] ámítva [illegible] kontrolálja
vonta[illegible] alkotójuk.

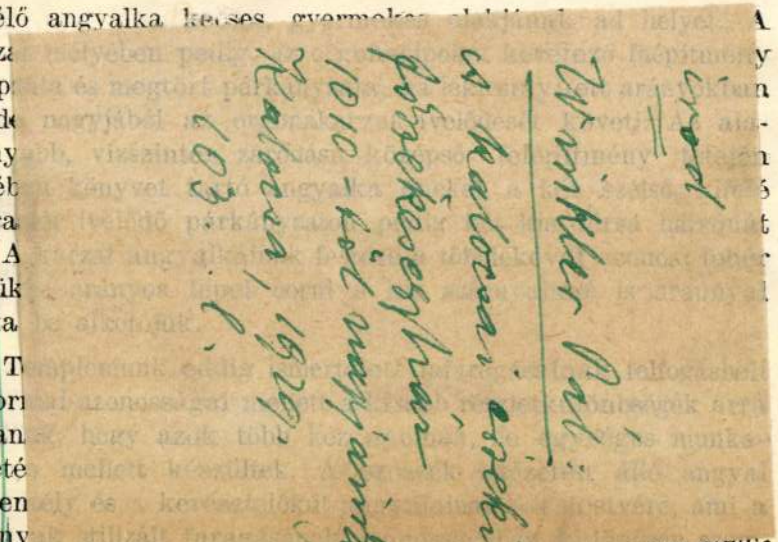

T[illegible] templomunk [illegible] felfogásbeli
és for[illegible] azonosságai [illegible] szentségek árra
vallan[illegible] hogy azok tőbb [illegible] munks-
vezeté[illegible] mellett készültek. A [illegible] álló angyal
a szen[illegible] és a kereszt[illegible] [illegible] ami a
szárny[illegible] stilizált faragás [illegible] szem-
beötlő. [illegible] a szoszék Krisztusának és Szt. Péterének alakjai
kiváltképen a kezek és lábak kifaragásában magasabb mű-

irod
=
Winkler Pál:
a kalocsai érseki
főszékesegyház
1010-ből nagyjainkig
Kalocsa, 1929.
103. l.

Weixner János
szobrai

viaszfogó tál, a benne elhelyezett gyertyatartó-szeggel. Az aranyszínű főnix alatt hosszú, faragott vörös lángnyelvek láthatók Az ágakkal keretezett, fehér alapon zöld- és aranyszínben tartott domborművön Jézus feltámadását ábrázolta faragója.

Jónás motívuma az Ótestámentumból merített legkorábbi ábrázolások közé tartozik. A cethal gyomrából való megmenekülését a három napíg tartó elnyeletés után az ókeresztény vallásmagyarázók mint Jézus feltámadásának ószövetségi előképét magyarázták. A lángokból felszálló és porából ujjáéledő főnixmadár ugyancsak a Megváltó halottaiból való feltámadásának előképe. E figurális díszek szimbólikus értelmének magyarázatául szolgál a gyertyatartó törzsét átfonó szalag felirata is: A HALÁL ÉS POKOL MEGGYŐZŐÉNEK.

A cethal szájából széttárt karokkal előkúszó Jónás motívumával már a gaspoltshofeni szószék leírásánál találkoztunk, hol a gyám alsó részének fontos alkotó elemeként faragta ki a szobrász. Jónás keskeny, szakállas arca, testtartása, széttárt karjai olyan nagy hasonlóságot árulnak el a mienkével

Meixner János

münchenii rzeźbiarz

lásd

Pintér Imre:

A kalocsai főrzé-

kesegyház. Bp.

1942. 65. l.

170

Meixner Janos

becsi szobrász

l.

Lepold-Honcor Esztergom

48. l. 54, 55, 56,
57, 58, l.

---

l. Lepold-Lippay Esztergom

20. l. 22. l. 26. l. 27. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Meixner János

l.

Lopold Stefano

38. l.

Meixner János

bécsi szobrász
a külső falon lévő
domborumvek

Körösy László dr.

Esztergom. Esztergom
1887. 179. l.

Meixner János

bécsi nobair

Esztergom

irod.

Velics 1894

62. l.

61. kép. Kapuívtöredéke, XII. század
(Kőtár 37. szám)

Meixner János
becsi szabász

1.

Schoen Hermina-kaj.

13. l. 18. l.
Rejekkel

Könyvismertetés: Heltai Gáspár: Hálo.
Kolozsvár, 1570. Kiadta Trócsányi Zoltán. Budapest, 1915. IX. 182, 183. ~~[illegible]~~ (Harsányi István). — Magyar Irók élete és munkái IX. ~~[illegible]~~
183.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

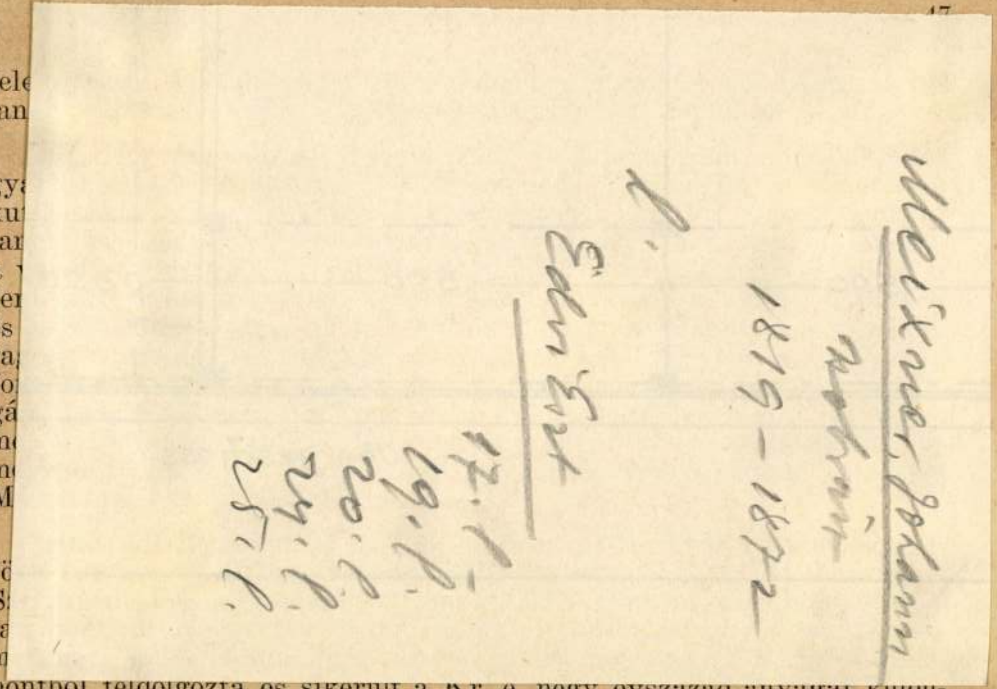

pontból feldolgozta és sikerült a Kr. e. négy évszázad anyagát külön-

zetiségi viszonyainak alakulását tárgyalja, a betelepüléstől a XVII. század végéig terjedő korszakra vonatkozóan. Harmadéves bölcsészettanhallgató korában, 1939 őszén kezdett a kérdéssel foglalkozni s az irodalom és a kiadott források áttanulmányozása, majd mintegy három évig tartó levéltári kutatómunka után 1942 őszére készült el az értekezésével. Közben 1941 nyarát több vidéki levéltár átvizsgálására fordította.

Dr. Kolbenheyer Tibor (1917, Rimaszombat, ág. ev.) mint a Svábhegyi Csillagvizsgáló Intézet vendéggyakornoka (Wodetzky professzor) 800 pengős belföldi kutatási ösztöndíjban részesült: stellárdinamikai problémákkal, főként pedig a galaktikai csillagfelhők és halmazok elméletével foglalkozott. E kutatásai mellett résztvett a Svábhegyi Csillagvizsgálóban folyó más munkákban is. Rövidperiódusú változó csillagokról kétezernél több fényképfelvételt készített és ellátta az Intézet időszolgálatát is.

Dr. Kutzián Ida (1918, Lublin, ág. ev.) egyet. díjtalan gyakornok az egyetem ősrégészeti intézetében (Tompa professzor) 400 P állami ösztöndíjat kapott belföldi régészeti kutatás céljára. Kutatásai Magyarország neolitikus kultúráira terjedtek, középpontjában a Körös-kultúra területi elterjedése és kronológiai elhelyezése állott. Az idevonatkozó irodalmi adatokat a kultúra kutatástörténetében dolgozta fel. A leletanyag összegyűjtését és feldolgozását pedig az ország

Meixner János

bécsi szobrász

angyal szobrai a
bpesti Hermina-Lá-
polnában

Horvtemplép

39. l.

D

E.S
EGYENLÍTŐ
NAP
DS
SZFEROID
GEOID

Meixner Jaúns

nebrán

eszterg. bazilika

vód

v

Velvánd

162. l

Meixner János

bécsi nobrász

Szent István és

Szent László nobrai

a kalocsai szeregyházban

vód

Velvánd

175. l

kája nagy tetszést aratott,
g a jászói apátság hasonló

Meixner Johann

bécsi nobrán

l.

Weiss Anna.

Izsó Miklós élete és
művészete. Bp. 1939.
15. l – 83. l.

l. Barcs

Drávapálfalva, kohereit

58

Meixner szobrász

M. bécsi művész a dombornyek felillesz
bésével (az esztergomi várbeli bazilikán)
(Jezus a kisdedekkel a szent István
kápolna felett és Jézus diadalmenete
Jerusalemben, a Bakocs kápolna felett
eschen elkészült.

1854. 267 l. Vas. Ujs.

Meixner

Nobrátt

A belvárosi plébánia előtt
fállitandó szentháromság nobrot
Meixner bécsi nobrászmál
rendelték meg.

Tárogató. vas. Ujs. 1856.
36. l.

Meixner János

szobrász.

A basilika külső falába Mesztve Meixnertől egy dombormű van 16 alakkal, mely a basilika alapkő letétét képezi, s azon József nádor, Rudnay érsek és Mathés akkori építészeti felügyelő hű képmása.

Készítette a Szent József oltárt n. 84. A Bakács kápolna felett Meixnertől 5° hosszu és 1° 6" magas domboruratban Krisztus urunknak virágvasárnapi diadalmenete ábrázoltatik, balra hasonló kapuk sz. István kápolnájába vezetnek s ezek fölött szinte hasonló domborumban Jézus a kisdedekkel ragadja meg figyelmünkel.

Majer István: Esztergom.

Az esztergomi basilikának leírása. Vas. Nyp. 1856. 303. l.

304. l.

Meixner ?. 3

keitssäule, die für den Pfarrplatz in Pesth bestimmt war. Besonders gesucht wird M. auch im Fache der Porträtbüsten, wovon die des Cardinal Nuntius Viale Prela, sowie die des Grafen Nádasdy die meiste Anerkennung in der Kunstwelt fanden.

Kiszitette Scitowsky Cardinalis mellszobrát. Kiállitva Bécs 1857. Liszterencz szobra, ugyanakkor u. ott. Bécsben 1859-ben volt kiállitva:

„König Stephan der Heilige empfängt die ungarische Krone und das apostolische Kreuz"

Meixnerlaus 4

Basreliefs in carrarischen Marmor, — Die Stiftung des Erzbisthums Kalocsa durch König Ladislaus der Heiligen. Basreliefs in carrarischen Marmor, dieses und das vorige im Auftrage des Erzbischofs von Kalocsa.

A legjelesebb szobrázok egyike volt a/50-60 as evekben

Formák, ideák, compositio, technika, ~~A~~ Karakterviálas. Kiválo.

Wurzbach Biogr. Lex. Wien. 1867. XVII. K

314-316. l

wald an der Fürst Primás empfohlen, modellirte er des letztgenannten Büste, worauf er die Arbeiten in dem prachtvollen Dombau zu Gran erhielt. Dorthin lieferte er bis jetzt die beiden kolossalen Basreliefs: Christus, die Kleinen zu sich kommen lassend, und der „Einzug Christi in Jerusalem“ jedes 30 Schuh lang und 8 Schuh hoch wovon er das Modell zu letzterem 1854 in Rom fertigte. Darauf wurde er beauftragt für den Erzbischof von Kalocsa die Statuen des h. Stephan und h. Ladislaus, 7 Schuh hoch, in Marmor, für die Gruft Basilika der h. Joseph und der h. Adalbert, 6 Schuh hoch, sowie andere Plastische Arbeiten zu fertigen, auch arbeitete er an der 50 Fuss hohen dreifaltig

Meixner Janos

Hebräisch

geb. zu Rothfloss in Böhmen
3. Jänner 1819. 13 éves korában
egy játékárú gyároshoz került, ahol
hentlepeket faragott fából. 1836-
ban Bécsbe került, ahol 1840 ig
hepkereteket faragott. Mintán
a katonaságtól elbocsátottak Rücker
Antal bécsi hebrainhoz került,
mint segéd munkás, s eközben járt 3 évig
az akadémiára. Nagy tehetsége
hamarosan megszilvánult, és ha-
mar akadtak kiemitéses partfogói.
1847 ben Romaba, 1848 ben Mila-
nóba tartozkodik, majd Bécsbe
mely homan azonban ismét
Milanóba utazik, és csak 1851-
ben tér vissza Bécsbe. (Ivan Erdélfe)
Hierauf fertigte er die Monumen-
te zu Schässburg und Karlsburg
in Siebenbürgen für den k.
russischen Flügeladjutanten
Skariatin und k. k. Oberst
von Losenau, und die mit
im Gefallenen. Zurückge-
kehrt und von Bischof Haj-

Meixner Franz

geb. Wien

† 1872 Aug. 23

Gleichenberg

Singer Künstlerlex

3 K. 165 f.

Meixner, Johann

Die von Cornelius so gelobten grossen Basreliefs im Dome zu Graz und die sehr schönen Statuen sind von keinem Ungar, sondern von dem Steyrer Johann Meixner, einem der ersten Bildhauer Wiens.

rod
Z

Kat. Ung. 115.1.

Rubens W. 85.

Meixner

cod
(W. Z)
E 37 tergami bari-
likai Magyar Sapló
1856. 205 szám

Meixner János

A pesti műegylet 1853. évi augusztus - szeptemberi kiállításán: Magyarországi Primás ő eminentiája mellképe, gipszből, Hild József tulajdona.

Meixner, Johann

l.

Weisz Anna -

Tzso Miklós élete és munkáinak. Bpest, 1939, 15. l. -

Meixner János

1819 – 1872

lásd

Toman 442. l.

Meixner János

1819 – 1872

becsi szobrász mintái
után készíti Halbig
András a Kalocsai
székesegyház fehér már-
vány szent István szobrát

Lepold Antal

Szent István király
ikonográfiája.
Serkt Istvánemlékk. III

146. l.

MEIXNER, 1. *Johann*, osztrák szobrász, * Rothfloss (Csehország) 1819 jan. 3., † Gleichenberg 1872 aug. 23. Bécsben, Rómában, Milánóban tanult, azután az osztrák fővárosban telepedett le. Igen sokat dolgozott magyarországi főpapok megrendelésére. Az esztergomi székesegyház külső falán M.-től való a bazilika alapkőletételét ábrázoló dombormű József nádor, Rudnay érsek és még 14 alakkal, a székesegyház belsejében M. készítette a Szt. József-oltárt, valamint a Bakócz-kápolna bejárata felett a Krisztus Jeruzsálembe való bevonulását ábrázoló hatalmas domborművet s ezzel szemben a Szt. István-kápolna bejárata felett Jézus a kisdedekkel c. basreliefet. Művei vannak Segesváron, Gyulafehérváron, a kalocsai székesegyházban stb. M. készítette a pesti belvárosi templom előtt állott, s onnan utóbb eltávolított Szentháromságszobrot is.

Ke. G. II. 104 l.

Praxiteles VI. 209

Meixner Janos

nobrait.

l.

Lepesztergknics . 28. l.

33. l.

Meixner

ród Nobrász. Esztergom

Velics László. Az epházi

művészeter tanulmányozá-

sáról. Bpest 1894. 6 r. l.

Firenze
Via Benedetto
Castelli, 6.

9ro Mücsarendz

Németh,
Harász Alada

Meixner János

Hobrait

Ivód

Sergyi Istvánemlékk

III. 222 l.

Esztergom, Anna

221

Képe 131,

Johann Meixner

"Jézus bevonulása Jeruzsálembe"

"Jézus a gyermekek közt"

Ezstergom Bazilika.

59.8.

ZOLNAI LÁSZLÓ: AZ ESZTERGOMI VÁR; Bp. 1960.

MDK

Meixner János müncheni szobrász

dombormüvek terve

Pintér Imre: A kalocsai főszékesegyház.
Bp. 1942, 61 l.

Meixner J.

bécsi szobrász

Az esztergomi székesegyház alapkőletétele.
" " felszentelése.

dombormüvek az esztergomi bazilkán.

49.o.

ZOLNAY LÁSZLO: Az esztergomi vár. Bp. 1960.

MTK

Meixner J.

bécsi szobrász

"Az Ur meghivja Zakeust"

dombormü az esztergomi bazilika
főkapuja felett.

49.o.

ZOLNAY LÁSZLO: Az esztergomi vár. Bp. 1960.

Meixner MDK

az esztergomi bazilika szt Adalbert oltárnak szobormüveit alkotta.

53. és 54.o.

ZOLNAY LÁSZLO: AZ ESZTERGOMI VÁR; Bp. 1960.

Meixner

MDK

szobrai diszitik

az esztergomi bazilika szt József oltárát.

53.o.

ZOLNAY LÁSZLO: Az esztergomi vár. 1966. Bp.

H. D. K.

MEIXNER bécsi szobrász

Esztergom, Bazilika. A bajó dombormüvei (45. növeghözbi kép)

Dercsényi Dezső – Zolnay László: Esztergom

Bp. 1956. '76. l.

Meixner nobrán M.D.K.

dombormüvei az entergomi bazilika
főkapuja felett. Az orgonakarzaton 6
nobra

Genth. Mücml. 1959 I. 91

legyzetes talapzaton. Cseh (Praga) 1850 k.

gyszögü talapzaton. F & R (Fischer és
850 k.

, XIX. sz. m. f.

sz. k.

eh, XIX. sz. k.

eh, XIX. sz. m. f.

zobrocska, Cseh, XIX. sz. k.

, Szerbia cimerével. Sárga selyemdamaszt

rajta festett kartusban Szent Erzsébet fél

ta festett kartusban Szt. László mellképe.

sárgaréz díszekkel és a magyar címerrel

ítéssel, benne álló magyar ruházatu férfi,

336. NÉGYSZÖGŰ SZELENCE, festett zo
képe szinesen, fenekén magyar és kur

337. TÁLCA, porcellán, közepén szines t
Bécs, 1770—80.

338. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, dombor
aljon szinesen festett jelenet a magya

339. TEATARTÓ, porcellán, négyszögü p
kuruc lovasok, tájképes háttérrel. Me

340. KÉT CSÉSZE ALJJAL, porcellán, rec
Meissen, 1750 k.

341. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, a csész
lovas kisérőjével. Házi festő műve. M

342. TEATARTÓ, porcellán, recés kávéb
szinesen festve. Meissen, 1740 k.

343. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, a csé
képe, kivül két aranydiszü négykarél
sikban német lovasok; az aljon lova
Meissen, 1740 k.

344. SZELENCE, festett zománc, körteidc
viadala. Német (Berlin), XVIII. sz.

Meixner

l.

Lykanthropie romantika

46, 49, 127, 256 l.

Meixner

Wobrusz

laid

Bezt 42.1

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

lyezem:

agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Meixner Hobraj

Grod

Gy Eszt. 20 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta.

Meixner Károly

Építész

Meixner Karoly

a fővárosegyik jövőlésű mérnöptérre
a ki szeged nyja alkotásinál
fejtette ki első tevékenységét-
mayd a kormány megbízási-
ból épült számos iskolai terve-
zett az ország különböző vezzei-
ben, a székesfehérvári, győri
debrecseni szegedi szabadsko-
lákat, a kolozsvári egyetem
uj központi és könyvtári épü-
letet stb. Mint egy másfél
év előtt sulyos beteg lett,
a meg fiatal ember s egy bécsi
szanatoriumban halt meg. 1895 ben

Vasárnap 1895, 126.

Meixner Karol

epitet

Wied

Az Epitési Ipar

1880. 408. l.

(A szegedi honvéd-
fiszti lakóház)

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhe

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Meixner Károly

épitész -

Ney Béla valkozsan tervezte
az alabbit

lárd csetleg szodhoz

Honvédtiszti lakóház

hegedem. Épitési Ipar

1881-evt. 9. és 26 sz.

Meixner Karl

terverte Ney Bilával
együtt a szegedi tör-
vényszék épületét

cód

Az Épitési Ipar
1883. 416. (A
szegedi munkák.)

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

lélyezem:

.....

k vagy helyettesének
aláirása.

a. — Endrényi Imre, Szeged.

Meixner és Ney

tervezték és épitették
a szegedi posta és távirda
~~épületet~~
német renaissance
stylben

Lod

Az Épitési Ipar
1883. 423. l. (A
szegedi munkák)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedély

.....

a műhelyfőnök vagy
aláírás

Meixner Károly

ép.

Lrod
Z.

Bauzeitung für Ungarn,
1884. 151. l. (Villenbau
im Rákos-Palotaer Wäld-
chen.)

Losonczy Viktor villáját
tervezte.

Meixner Károl

épitesz

Terverte az

Erzsébet

24, szám 3 emeletes

bérpalotát.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Meixner Karol

epitéz

Lwów

Az épitési ipar

1877. 217 h.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Meixner Karl

epitész

Irod

Az épitési ipar

1877. 51. szám.
(Családi sirbolt
Tisza-Derzsen)

..... *mühely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

n.

vi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Meixner Karol

ép.

ind

Az Építési Ipar

1883. 416. l. (A

Vegedi munkák)

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

lyezem:

.....

agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Meixner Karol
as Ney Bela

Wód
z

Az Épitési Mar.

1884. 5. l.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

délyezem:

.....

k vagy helyettesének
aláirása.

a. — Endrényi Imre, Szeged.

Meixner Karol

epitési

Szod

Az Epitési Ipar

1887. 232 l

magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztan

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Meixner Károly

Orad

Az Epilepsiáról

1881. 76 l.

..... *műhely.*

főnökség!

v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Meixner Karl

épitési

Irod

Az épitési ipar

1877. 590 h. (Für-
döház Terve)

magyar királyi államvasutak.

T. Műhe

Miután keresményemnek 191 ....

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ....., 191 ....

.....

tanu.

.....

tanu.

Meixner Károly

építész

Műcsarnok

1899. tav. Erdő, kat. 56.

Fehér vármegye VI. 226

Meixner Károly

épitész

+ 1895. febr. 11-én

Beisben 42 évés

Korában –

1895
42
1853
1895

Szód

Épitő Ipar

1895. 8 il.

magyar királyi államvasutak.

T. Műhe

Miután keresményemnek 191...

tésénél...

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ....., 191...

.....

tanu.

.....

tanu.

Meixner Károly

épitész

terverte a szegedi honvéd tiszti lakot és a szegedi posta- és távirda palotát a Széchenyi-téren Fentitól vali a szegedi polgári törvényszék palotájának terve is

Kul Szeged

151. l.

A pécsi tudományegyetem bölcsészettudományi karáról:

Dr. Gőbel Ervin (1910, Szeghalom, Békés vm., róm. kat.), bölcsészetdoktor, okl. középiskolai tanár, egyetemi földrajzi intézeti megbízott gyakornok Pécsről, földrajzi tanulmányokat folytatott (Prinz professzor) 400 P ösztöndíjjal, közelebbről a hazai főnjelenségekre vonatkozólag végzett méréseket. Táblázatos összeállításokat készített a főntünemények megfigyeléseiről a főnjelenségek intenzitása, gyakorisága és időtartamának összehasonlítására. A Magyar Középhegység vonalán végighaladva az északi és északnyugati irreverzibilis főnszelek által létrejött változások megállapítására szintén táblázatsorozatot készített, feltüntetve az állomások közötti hőmérséklet, nedvesség, szélerő és csapadékkülönbségek középértékét s összeállította a magyar főnjelenségek gyakorisági és időtartami táblázatát. Következtetéseket vont le a főnjelenségeknek a Föld felszínére, a szervezetre gyakorolt hatásáról.

Dr. Temesi Alfréd (1911, Temesvár, róm. kat.), okl. középiskolai tanár, egyetemi francia intézeti fizetéstelen tanársegéd Pécsről (Birkás professzor), 400 P belföldi ösztöndíjával az előző év folyamán összegyüjtött bibliografiai anyagot egészítette ki és dolgozta fel. A magyar időszaki kiadványokban megjelent cikkeket és önálló munkákat, ame-

Meixner Károly

épitett

rond

Szegedi nulek

Album Szeged

ujabb épületeiről.

Szeged 1886.

S. Maria delle Grazie Kolostor, milánói

II. 231.

Meixner Károly

bpesti építész

szegedi posta épület

1881.

cvod

Bierbporta

33. l.

3650

Meixner Károly

máramarossziget
kinestári városi
postaepület
Fenti tervezte 1887.

l.

Biarbposta

43. l.

eretlen festő.

századból.

nvédőrnagy.

n ülve és visszanézve van
iros terítővel letakart asztalra
kénél csákó van rozettájában
előrevett kardjának markola-

ésült, de jobbról elválasztott
barna, bajusza és szakálla
kendő, egyelejű fehér kabát
lyen hajtókáján a magyar
ék nadrág paszomántzsinór-
zolgálati jelvény a derékon.

:m. — Lelt. sz. 955. — Vétetett
gall Máriától 1904 május 20-án
tett 1904 június 5-én. — Elszá-
2–904). — Az elszámolást jóvá-
10-iki 16027 szvsz. határozat

Meixner Karol

főposta épülete

1902

Horv Thiór Szeged

21. l.

BUDAPEST

Meixner Károly

bvesti épitész

terverte az alábbi fő-
gymnasium épületét
1887-ben

Ruby József. Az eperjesi
kir. kath. főgymnasium
története a jezsuita-rend
eltörlésétől a jelenkorig
(1773-1890.) Az eperjesi
kir. kath. főgymnasium 1889-
90. tanévi értesítője.
Eperjes 1890. 50, 51. l.

Királyhágó III. 182, 183,

Meixner Károly

terverte az eperjesi kir. kath. fögymnasium épületét, mely a tervek alapján 1888–89-ben épült

Értesítője, Az eperjesi kir. kath. fögymnasium 1889–90. évi —.

Eperjes 1890.

Képekkel

Kőkorsók, nemet sómázas, a XVII–XVIII. századból a Felsőmagyarországi Rákóczi-Muzeumban. III. 187.

Meixner Károly

bevégzi építészi
tanulmányait
Lechner Ödön
Lechner Ödön
Lechner Ödön

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Potarisca VI. 206.

Meixner

M. 2. *Károly*, építész, * 1853, † Bécs 1895 febr. 11. Szeged újjáépítésénél fejtett ki nagy tevékenységet. Ney Bélával közösen M. tervezte és építette a szegedi honvédtiszti lakóházat (1880), a törvényszék épületét (renaissance stílben, 1883), a posta- és távirdapalotát (német renaissance stílben, 1883 stb). Budapesten építette az Erzsébet-körút 24. sz. alatti háromemeletes bérpalotát. A kormány megbízásából tervezte és építette a székesfehérvári, győri, debreceni, szegedi reáliskolákat stb.

Lo. Gy. II. 104 l

Zelesny K. udvari fényképész fölvétele.

ALBRECHT FŐHERCZEG A NEVÉT VISELŐ 44-IK GYALOGEZRED TISZTJEI KÖRÉBEN.

tollad ereje tudná igazán kifejezni azokat a mély érzelmeket, melyek ezen az örömnapon a magyar kormány minden egyes tagjának keblét lelkesítik. De azért a mi egyszerü szavainkból is át fogod érezni a tisztelet, hála és a melegség legbensőbb rezgését. Áldjuk a Gondviselést és velünk együtt érez az egész haza, e hazának minden polgára, hogy nekünk téged ajándékozott, hogy szellemed fénye a magyar nemzetnek az egész müvelt világon hirt, dicsőséget szerzett és szerez szünet nélkül. Irodalmi müködésedben valóban összpontosul a nemzeti közélet minden gondolata, eszméje. Müveidben lüktet a magyar nemzet egész szive, minden érzése. Elbájoló tolladdal hirdetted és hirdeted dicsőségünket, gyászunkat, erényünket, feltártad, hogy megjavitsd hibáinkat. Mindezt nem saját halhatatlanságodért, hanem a sokszor elbukottnak hitt és még többször elenyészettnek hirdetett magyar nemzeti szellem és géniusz feltámadásáért és diadaláért. Nemcsak mi adunk hálát a Gondviselés kegyének, hogy bennünket veled megáldott, hanem áldani fognak téged a késő nemzedékek, a mig magyar csak él és a nagy költőket a világirodalom dicsőiti. Ötven évvel ezelőtt ép úgy, mint ma szakadatlanul együtt éltél és éreztél nemzeteddel. A szabadság, felvilágosodás és haladás zászlaja alatt küzdöttél mindig és küzdesz ma. Lángszellemed legnagyobb vivmányaink uttörője, támogatója, fentartója. Nemzeted csak azt a szeretetet sugározza vissza, a mely a szivedből, tollad és ragyogó ékesszólásod legközvetetlenebb benső ségéből ránk áradt.

Adja az ég, hogy sokáig, nagyon sokáig gyönyörködhessünk örökifju szellemedben és melegedjünk örökifju, nemes szivedben. Fogadd ismételten a magyar kormány legőszintébb szerencsekivánatait. A legmelegebb tisztelettel és nagyrabecsüléssel igaz barátod

Wlassics Gyula dr. s. k.»

sége erejével és fényével. Volt e nemzetnek még két nagy költői alakja. Az egyik ott tört meg a viharok idejében, a sirját sem tudjuk, a hol elpihent. Csak ez az egy sötét pont van, a hová a nagy fény, melyet ránk hagyott, be nem világít. A másik nagy költő a csüggedés korában szolgálta nemzetét, s ott tört meg gyötrődő lelke, melyet haldokolni láttunk a Margitsziget tölgyei alatt. Jókai mindakét korszakot dicsőséggel tetézve átélte s itt van velünk a harmadikban, örülve az eredménynek.

A Margitsziget megvétele. A Margitsziget megvétele dolgában, ugy látszik, kedvező fordulat fog beállani. József főherczeg ajánlatát főképen azért mellőzte a városi közgyülés, mert a vételáron kivül igen nagy összegü beruházások volnának szükségesek a Margitszigetnek a viz és jég ellen való megvédésére. A kormány eddig semleges álláspontot foglalt el megvásárlás ügyében, legközelebb javaslatot szándékozik tenni a sziget árvizvédelme és a Margithidról levezető gyaloghid iránt, mely munkálatok költségeit az állam vállalná magára. Igy azok is a sziget megvételét pártolnák, kik eddig ellenezték.

A milleniumi kiállítás plakátja. A kereskedelmi miniszter 500, 300 és 200 koronás pályadijakat tűzött ki a kiállítást hirdető plakátokra. A beérkezett rajzok a mücsarnokban voltak kiállítva, s a festőkből, szobrászokból és épitészekből álló bizottság a mult héten döntött *Gerster* és *Dudics* vázlatát találták legsikerültebbeknek. A bizottság azt javasolja a miniszternek, hogy az első és második dijnak 19-iki ülésén. A nándorfehérvári hős szobrát a városban állítják föl, s a város fölötti Hunyadi-vár romjait is kijavíttatják.

Klapka-emlék. A kerepesi-uti temetőben Klapka sirjára állított emlék költségei után még 2600 frt. maradt. Ezt a *Komáromban* emelendő Klapka-szoborra fordítják. Ugyane czélra Komárom városa 3000 frtot szavazott meg, a honvédek egyesülete 1500 frttal járul hozzá, Budapest főváros szintén ily összeggel. Ezek az összegek 8000 frtot tesznek.

Adomány a nemzeti muzeumnak. *Csató* Aurél, Alsó-Fejérmegye alispánja a *Fenichel* emlékezetére rendezett ünnepély alkalmából kijelentette, hogy halála után gazdag növény- és madárgyüjteményét a nemzeti muzeumnak fogja adományozni. Csató gyüjteménye, mely legnagyobb magángyüjtemények egyike, hatvanezer növényből és három ezer madárból áll, s Erdély egész növény- és madárfaunáját képviseli.

Magyar irók az ezred könyvtárában. Miskolczon báró Rosenzweig, az ott államosozó 5-ik gyalogezred parancsnoka elrendelte, hogy az ezred könyvtára számára szerezzék be *Jókai* Mór, *Mikszáth* Kálmán, *Vas* Gereben összes munkáit diszkiadásban. Elismerés illeti az ezredest, a ki példát adott a közös hadsereg tisztikarának, a melyet idáig bizony nagyon-nagyon gyéren láttunk a magyar szépirodalom pártolóinak sorában.

gazdasági kérdésekkel foglalkozott, s mindjárt első önálló könyve: «Magyarország érdekei a Balkánfélszigeten» elismeréssel találkozott s állást szerzett neki a budapesti ipar és kereskedelmi kamaránál. Majd a vidéken keresett mozgalmasb állást s az akkor alakult marosvásárhelyi kamara választotta titkárává a szép készültségű fiatal embert. A lappangó betegség azonban elvette életkedvét, s e hó 14-ikén azt mondva, hogy sürgős útra kell mennie, csakugyan el is utazott örökre. Nagy-Váradon kiszállt és megelőzte fátumát. Egy fogadóban főbe lőtte magát. Élénk részvét kisérte korai sirjába.

Báró Gerliczy Félix, főrendiházi tag, Biharmegye volt alispánja, meghalt Nagy-Váradon, febr. 8-ikán, 76 éves korában. Háza mindig a megye legjobbjainak találkozó helye volt, s 1886-ban a közbizalom Biharmegye alispáni székére emelte. Mindig munkás részt vett a közéletben, feltünő szereplést azonban nem keresett. Gyermekei kora halálában sok csapás érte, egészsége is folyton gyönge volt, s utolsó éveit már teljes visszavonultságban töltötte, elborult elmével. A napokban egy kis unokája halt meg s ennek megcsókolása vérmérgezést idézett elő. Özvegye: gr. Kornis Lujza mellett több gyermeke és nagy kiterjedésű család gyászolja. Báró Fejérváry honvédelmi minisztert is közeli rokoni kötelék fűzi a családhoz.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Zombori Lippay Gáspár, kir. tanácsos, orvostudor, a m. kir. tudomány-egyetem nyug. tanára, stb., 87-ik évében, Gyirmóthon, honnan hült tetemeit Győrre szállították. — Beller Imre, rákospalotai plébános, 49 éves korában, Rákospatotán. — Kőhalmi Horváth József, a jászberényi közbirtokosság elnöke, megyebizottsági tag és városi képviselő, 55 éves, Jászberényben. — Mara Sámuel, földbirtokos, törvényhatósági bizottsági tag, az erdélyi muzeum-egyesület s az erdélyi gazdasági egyesület alapító tagja, 1848—49-iki honvédfőhadnagy, 82 éves, Felső-Szálláspatakon. — Meixner Károly, a főváros egyik jóizlésü műépítésze, a ki Szeged ujjá alkotásánál fejtette ki első tevékenységét, majd a kormány megbizásából épült számos iskolát tervezett, az ország különböző részeiben, a székesfehérvári, győri, debreczeni, szegedi reáliskolákat, a kolozsvári egyetem uj központi és könyvtári épületét, stb. Mintegy másfél év előtt sulyos beteg lett a még fiatal ember, s egy bécsi sanatoriumban halt meg.

Szczitovszky Mártonné, szül. Országh Paulina, Baranyavármegye néhai főispánjának özvegye,

Fél évre ... 10 « —
Egész évre ... 20 « —
A szerkesztőség: **Budapesten, Szerecsen-utcza 35. sz.**
A kiadóhivatal: **Budapesten, Dalszinház-utcza 1. sz.**
Mutatványszámokat a kiadó-hivatal ingyen és bérmentve küld.

SAKKJÁTÉK.

1880. számu feladvány. Nemo O.-tól.

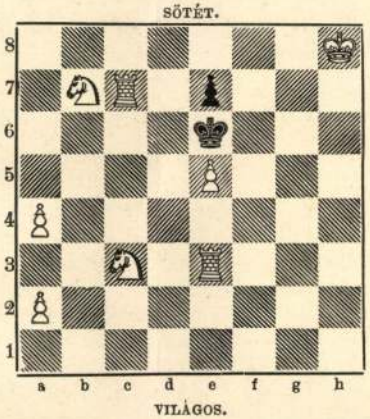

Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

Az 1869. számu feladvány megfejtése

Baird W. J.-től.

Megfejtés.

Világos	*Sötét*	*Világos*	*a.*	*Sötét*
1. Ve3—b3	Ke5—f4 : (a)	1. ...	...	Ke5—d4 : (b)
2. Vb3—g3 +	Kf4—g3 :	2. Fe7—d6		e4—e3
3. Hd4—e2 mat.		3. Vb3—d3 mat.		

Világos.	*b.*	*Sötét.*
1. ...	...	e4—e3
2. Hd4—e2	...	stb.

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Eördögh János. — *Bács-Kulán:* Lobozsénszky Sz. — *A pesti sakk-kör.*

Szerkesztői mondanivalók.

Vezeklés. Távolról sem sikerült úgy, mint a multkori. Ebben is látjuk a tehetséget, de a művészi öntudattal teremtő költőt nem. A testi baj hosszadalmas, prózái leirása sehogy sem olvad össze a szenvedő lélek háborgásával, majd később az Isten irgalmához való fölemelkedésével.

(II. Egyetem-tér 6. szám.)

Foulard-selymet 60 krtól 3 forint 35 krig méterenkint — japáni, chinai, stb. a legujabb mintázattal és szinekben, ú. m. fekete, fehér és szines **Henneberg-selymet** 35 krtól 15 frt 65 krig méterenkint sima, csíkos, koczkázott mintázottakat, damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőségben és 2000 szín és mintázattal) **póstabér- és vámmentesen a házhoz szállítva és mintákat küld póstafordultával: Henneberg G.** (cs. k. udv. szállító) **selyemgyára Zürichben.** Svájczba czimzett levelekre 10 kros, levelező-lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. 6043

Univ. Med. Dr. Aczél

fog- és szájbetegeknek

rendel: d. e. 10—12-ig, d. u. 2—4-ig, (szegényeknek 12—2-ig).

Készit műfogat és egész fogsort.

Budapest, VII., Erzsébet-körút 7. szám I. em. 10.

Compound-lokomobilok, malom- és ipari célokra.

Óva intünk cégünkkel való visszaélések elől.

A magy. kir.
ÁLLAMVASUTAK GÉPGYÁRA
felülmulhatlan
GŐZCSÉPLŐGARNITURÁI
mindig
a m. k. államvasutak gépgyára
VEZÉRIGAZGATÓSÁGÁNÁL
BUDAPEST,
József-körut 41.
szám alatt
rendelendők meg.
JUTÁNYOS ÁRAK — TÖBB ÉVI TÜRLESZTÉS

Közegeink készlegyzéi meghatalmazással birnak.

Szalmakazalozók, gőzkukoricamorzsolók.

Vas. Ujs. 1895. 126. l.

MEIXNER Károly épitesz

1893, Kassa, ev. liceum

Szönyi 1996 116.

MŰVÉSZTANÁROK

Világképpel nevelni
— beszélgetés ***Fischer Ernő*** *festőművésszel*

Sinkó István

A művészetet tanítani manapság csak filozófiai előképzettséggel, globálisan szemlélve a világot, mondhatni világképszerűen lehet — *állítja a 82 éves* festőművész Fischer Ernő, a szegedi tanárképző főiskola egykori tanszékvezetője, akivel pedagógiáról, művészképzésről, saját művészeti életfelfogásáról beszélgetek.

— *Kérlek fogalmazd meg el-*

MEIXNER Károly építész

Bátyai Gitta: „Egy altábornagyi lakás 6 szobával... = Szeged, 1997, 4. 44-45. ill

1880-ban épült, ő tervezte

III

Tájékoztatási szolg
- témajegyelés
- szaktájék

A Klassikus ét. vel

Másodfokú Segédlete
=>
sok

III. TÁJÉKOZTATÁS A

Külföldi : szám

- CD-ROM - szolgó
- Számítógépes szo
tatás.

MEIXNER Károly építész

Szeged, postaig. 1883 (Ney Bilával)

Poép 40-41. ill

MEIXNER Károly építés

Fitbás Zoltán - Sós József:

Falak és szellemek. A Zilene hónap alatt épült gimnázium

= Szeged, 1998, 8. 38-40., ill

Szegedi főreál, 1893.

Horváth M- Deák F. u. sarok

gyarmati 23/II. gyalogzászlóalj története (1939–
Iván történti Kör (és a) Nógrád Megyei levéltár.

ány Béla: Varsány. Egy palóc falu évezrede.
gi Önkormányzat. Varsány, 2000. 263 p.

erkesztette: Blazovich László. Száz magyar falu
s. (Kiadja a) Száz Magyar Falu Könyvesháza

levéltár üvegablakai. Nemesi címerek a Somogy
nogy Megyei Levéltár. Kaposvár, 2000.

megyében (1944–1948). Fejér Megyei Levéltár
éltár. Székesfehérvár, 2000. 104 p.

zemle. Felelős szerkesztő: Bana József. (Kiadja)
ala. Győr, 2000. 255 p.

Szemle. Bűn és bűnhődés I. Felelős szerkesztő:
s Polgármesteri Hivatala. Győr, 2000. 225 p.

Válogatás öt évszázad katonai irataiból.
Levéltári Kiadványok. Sorozatszerkesztő: Szijj
Petit Real Kiadó. Budapest, 2000. 168 p.

i közösség. Adatok, források és tanulmányok a
grád Megyei levéltár. Balassagyarmat, 2000. 50

ek 7. (Kiadja a) Nagy Iván Történeti Kör (és a)
. 137 p.

)vGkJ:www.natarch.hu/szemle/2... 2004.02.09.

Meixner Niclas

kőműves, kőfaragó

1444.

l.

Hoffmann Pozsony 33. l.

Hoffmann Südost

Meixner

l.

LykaMagyműI800-50

377. l.

6.

8

Meizner Józef

rapoló

l.

Váci Mur. lajst.

243 l.

Meizner Joseph

rajzoló

l.

Tragor Vác Univerzi

88 l.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA
KÖNYVESBOLTJA,
MAGYAR KÖNYVBARÁTOK
BUDAPEST IV, KOSSUTH LAJOS-UTCA 18
TELEFON: 1—895—40

Méltóságos
Nagyságos

10181 sz.

Dr Szentiványi Gyula ús.
H.

Elismerjük, hogy M. K. B. / M. T. 16722 *számlájára mai napon*

P 5.— *azaz* öt *pengőt*

köszönettel felvettünk.

Budapest, 1940 I. 16.

Királyi Magyar Egyetemi Nyomda
Könyvesboltja
Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 18.
Telefon: 1-895-40.

29252 — K. M. E. Ny.

Meizner József

váci festő

Emlitve

Trag Erd

63. l.

RASSEGNA ITALO-UNGHERESE
Diretta da TIBERIO GEREVICH e LUIGI ZAMBRA
Direzione e amministrazione:
BUDAPEST, IV., EGYETEM-UTCA 4
Telefono : 185-618

M. D-K

MEJEROVSZKY József festő

1772-ben polgár Bártfán

Garas XVIII. 17 142, 236. l.

MDK

Mekart festő

„Romeo és Julia" c képét nem küldik meg a KT kiállításra Bécsből, nehogy szállítás közben megvongálódjék. 1870.

MDK-A-I-1/520.

Majanoszk József

„Bíró Szép Anna" Repr.

Dunántúli Napló 1968 VI. 16. 7.

Meke

ötvös

A pannonhalmi monostor aurifabere volt Keresztúron a XIII. században.

Lederer Emma. A legrégibb magyar iparosvitály kialakulása. Századok 1928. 4-6. sz.

Pozsonyi Zoltán: Árpádkor és Kelet. Szeged, 1935. 66. l.

MÉJA Dániel reimüves (Szatmárnémeti)

1797 a toronysisak felgömbje

Bara Csaba: Szatmárnémeti, Láncos templom. Kolozsvár, 1996. 6.

Mekis János épitész
Vidéki lakóház, tervezet

Magyar egyetemi és főisk. hallg. orsz. szövetségének kiáll. 1923. 11 l.

Mokis János

építész.

L.

Vállalkozás 468. l.

Mekis János

építész

pül: Békéscsaba 1895

oklevelet nyert 1925

Névjegymüegyetem 13 l.

T. 5927.

várost, a melynek épületei
lissario és a Gran Seraglio
TARI, Porto di Calcedonia és
ta a lebegő mondatszalagon:

COSTANTINOPOLI.

4 cm.

Mekis János.

Möller István középkori tanszékről.

A Műegyetemen megnyíló epítészkiállítá-
son kolostor- és plébániaterve szerepel. (említve)

Magyarság, 1925. Máj. 31.

Mekis János, építész

MDK

Gyulán társadalmi munkában készített lakás- és társasház terveket. Ő készítette a kultúrotthon bővítésének tervét. A városrendezés valósággal szenvedélye.

Kékesdi Gyula: A városért

4-5

NÉPSZABADSÁG ibp. 1963. aug. 25.

K. D. K

MEKKÓ B. iparművész

Az 1899-i oroszországi osztrák-magyar kiállításon szerepel

bővebben magyaros ostorok stb.

magy. or. iparmüv. tk.

Weinerné: Orosz kapcs. 153.

M.D.K.

Melankol /több versénél szerepelnek hasonló rajzok külön sign.nélkül, igy nem lehet biztosan tudni, hogy fenti álnév alatt ki rejtőzik, valamint azt sem, hogy a rajzokat is ő készitette-e./

"Gizi dalok" c. vers illusztrációját hozza a lap.
/"Gizi dalok" cimmel is többször szerepelnek versek„Melankol" sign.val./

Szinház, Bp. 1903. dec. 13-20. I. évf.
5. sz. 87. lap

...ról szerepelnek. (mh)

HANNA MELA

A hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeumban (Szántó Kovács János u. 16–18.) a hét végén nyílt és július 24-ig látogatható Hanna Mela festőművész emlékkiállítása. *(mh)*

M. Hírlap 2005. 07. 04. 15.o

VEKERDI LÁSZLÓ

Töredék Hanna Meláról és művészetéről

2005 JÚLIUSI KIÁLLÍTÁSA ALKALMÁBÓL
A TORNYAI JÁNOS MÚZEUMBAN HÓDMEZŐVÁSÁRHELYEN

„Jelentékeny művészről – vagy művészeti kérdésről – nem lehet úgy szólni, akármilyen röviden sem, hogy ne utaljunk a korra, mely teremtette, s a múltra, mely megelőzte. Tulajdonképpen a jelentéktelent se lehet másképp megérteni, csak épp nem érdemes miatta a nála fontosabbat háborgatni. Izsó olyan méretű művész, aki miatt szükséges és érdemes."

Fülep Lajos vezeti be ezzel a három mondattal élénk visszhangot és vitát keltő előadását Izsó Miklósról a Magyar Tudományos Akadémián 1953. IV. 27-én. (Megjelent a Művészettörténeti Értesítő 1953. I. évf. 1–2. számában.) Arra is Fülep mutatott rá, 1956 őszén, néhány nappal a Forradalom előtt, október 19-én a Hazafias Népfront Országos Tanácsa, a Magyar Tudományos Akadémia és az Országos Béketanács által az Eötvös Lóránd Tudományegyetem aulájában Rembrandt születésének 350. évfordulója alkalmából rendezett Emlékünnepélyen *Rembrandt és korunk* címmel tartott előadásában (megjelent a *Magyar Tudomány* 1956. 7–12. szám 341–359. oldalán), hogy miként tekinthetünk, miként kell(ene) tekintenünk „a korra, mely teremtette" a művészt, hogyan rezonálnak a művekben a kor, amelyben a művész él, s régmúlt korok, melyek alkotásait a művész szinte sajátjaként ismer s szeret. Ebben a jelent-múltat egybelátó *longue durée* perspektívában – érvel meggyőzően Fülep – Rembrandt természetesen és magától érthetően válik kortársunkká és honfitársunkká...

Jó, jó – kérdezhetné valaki – de nékem itt és most nem inkább Hanna Meláról (1892–1972) és vásárhelyiségéről kéne beszélni? Eddig is erről és róla beszéltem. Nézzék csak meg az 1935-ben készült *A divat története*-t (150×20 cm, tempera, vászon.) Megtalálható a Kieselbach Galéria honlapján az interneten. Képekhez és grafikákhoz is értő könyvtáros kollégám, Nagypál László megkereste. 2004. 10. 12-én került a kép aukcióra, 2 400 000 Frt. kikiáltási áron, de nem kelt el. Maga a kép a honlapon jól kivehető, a színek sajnos kevésbé. Három egymás fölötti sávban illetve mezőben sorakoznak korok divatjait reprezentáló figurák az antik kereszténységtől a középkoron, a renaissance-on, a XVII., a XVIII. századon át a romantikáig. Az alakok nem holmi divatbábúk; élnek, mozognak, tesznek-vesznek. Látunk lovagi felvonulást renaissance tájban, lovasvadászatot, rokokó-kora-romantikus harangszoknyában könnyed tánclépéseket, odébb egy kézcsókra hajló fiatalurat, a sor végén pedig egy férfi látható három hölgy között, akik lehetnének akár valamilyen Biedermeyer Három Grácia.

Ez a szokatlan, tarka vonulás emlékeztet vagy inkább utal Benozzo Gozzoli pompás freskójára a Palazzo Medici-Ricardi házikápolnájában a Három Királyok könnyedén méltóságteljes utazásáról; de lehetne egy hatásos szecessziós dekoráció is egy századfordulós előkelő bécsi palotában. S hogy még bonyolultabb legyen a *longue durée* (Nagypál Laci figyelmeztetett rá) a vadászat és a lovagok későközépkori Burgund és Flamand miniatúrákra emlékeztetnek, el egészen visszafelé – a Limbourg-fivérekig, Paul és Jean-ig. És ezt az egész nagy világi (és nagyvilági) vonulást-felvonulást egy három rovátkált és korinthoszi oszlopfőben végződő oszlopon nyugvó félköralakú orommezőben trónoló méltóságos Krisztus vezeti, mindkét oldalán egy-egy bárránnyal, a bizánci illetve ravennai mozaikok stílusában, a két szélső oszlop mellett pedig egy-egy angyal áll; szakrális őrzőiként mintegy az egész nagyon is világi történetnek?

„Hanna" különben héber szó, jelentése „könyörület". Női név is, bibliai személyek neve, a Talmud szerint a hét prófétanő egyike, ahogy az új Akadémiai Nagylexikonból megtudható. Hanna Mela címszó azonban nincsen a kivételesen és örvendetesen alapos Nagylexikonban. Nincsen az 1966-ban megjelent négykötetes Művészeti Lexikonban sem; meglelhető viszont a Dr. Szabó Ákos András szerkesztette *Magyar festők és grafikusok életrajzi* Lexikonában (NBA Kiadó, Nyíregyháza 2002 Alföldi Nyomda, Debrecen): „Hanna Mela. Arad? – Festő és grafikus. Az 1920-as években Rudnay Gyula irányítása mellett tanult a budapesti Képzőművészeti Főiskolán. Hódmezővásárhelyre először gyakorló művésznövendékként látogatott el, de később budapesti tartózkodása alatt is többször megfordult az Alföldön, melyet kezdeti realisztikus festményei az átlagos munkáitól elütő arculattal dokumentálnak." A Lexikon gondosan hivatkozik a forrására, Szelesi Zoltán beszámolójára Hanna Mela vásárhelyi Retrospektív Kiállításáról a *Művészet* VII. Évfolyamának első, 1966 januári számában, a 47. oldalon: „... többször megfordult az Alföldön, melyet kezdeti realisztikus mártélyi festményei az átlagos műveitől elütő arculattal dokumentálnak.

„Kulcsszó" itt a „Mártély" hadd szakítsam azért meg az idézést egy 1998-ban az ITT ARTUNK tévésorozatban a Kecskeméti Kálmán készítette műsorhoz Vekerdy Zsuzsanna által írt Mártélyra–emlékezésből, amit kérésemre elküldött a jelen kiállításmegnyitóhoz: Hanna Mela – írja „Iparművészeti, majd Képzőművészeti Főiskolát végzett Budapesten. Rudnay Gyula tanítványa volt. Tanárával és fiatal festő társaival a 20-as években nyaranta a mártélyi művésztelepen fejlesztette tudását.

Itt ismerkedett meg Vekerdy Ilonkával, a falu nyári óvodájának első vezetőjével. Két fiatal, életvidám, sokféle tehetséggel megáldott nő – hogy ne kötöttek volna barátságot? Ha Budapestről Mártélyra vagy Vásárhelyre jött, Hanna Mela mindig Vekerdy Ilonka szeretettel várt vendége volt, öregségükben is. A falu is szerette őket, mint ők a kis földes szobát, a virágos, ragyogóan tiszta óvodát, a falu minden utcáját, tanyáit, Tiszáját, a falusiak apraját, nagyját.

Rudnay másutt is megfordult növendékeivel. Egy zalai újság Vekerdy Ilonka által kivágott és és megőrzött cikkéből megtudjuk, hogy a főiskola 15 növendéke, köztük 3 nő vendégeskedett egy egy nyáron.

A sümegi Művésztelepen. Alcím: Rudnay mester legtehetségesebb növendékei munkában. Festői rendetlenség uralkodik és lázas, szorgalmas munka folyik a telepen. „A Hanna

Melára vonatkozó sorok: »...szép, erőteljes munkáit nézegettük, mikor elárulták nekünk, hogy a fiatal festőművésznő éppoly szépen zongorázik, mint fest...«"

És most folytassuk Szelesi Zoltánnak a *Művészet* 1966, januári számában megjelent kiállítás-beszámolójából: „Érett korszakából való, szőnyegszerűen dekoratív, falra kívánkozó alkotásaiból hol teátrális ünnepélyesség árad (Shakespeare színpad), hol meg nosztalgikusan tolmácsolják képei a reneszánsz szépségeszményét (Sólyomvadászat). A színészi pózt és a nemesi gesztust művein gyakran a paraszti élet vaskos vidámsága váltja fel. Az evő, ivó, mulatozó falusi emberek, a flamand kismesterek és közelebbről Rudnay, s Aba Novák hatását éreztetve kerültek ecsetje nyomán vászonra (Leánykérés, Aratás után). Egyszer a nazarénus festőkhöz hasonló jámbor érzülettel bibliai alakokat jelenít meg (Keresztút, Legenda), máskor az ezeregyéjszakai nászok forró érzékisége tölti be keleti meséjű műveit (Mennyegző). Változatos tárgyú, szimbolizmus felé hajló alkotásai azonban, lett légyen egyházi vagy világi, költői vagy prózai mondanivalójuk, alapfelfogásukban kaleidoszkópszerűen vizionáriusak, egy-egy irodalmi, hitéleti vagy etnográfiai emlékképet dúsan kiszínező fantázia kapcsán jöttek létre... Művei a gátlástalanul áradó novellisztikus elbeszélőkedvét és az ezzel párosuló virtuóz ábrázolókészségét híven tükrözik. Jóllehet mesterségbeli felkészültsége révén kora társadalmi valóságának reális kifejezője is lehetett volna, de túlzott érzékenysége nem bírta elviselni a húszas, harmincas évek antihumánus ellentmondásait, s az élet keménysége elől egy misztikus, rózsaszínfelhős álomvilágba menekült."

Ami a menekülést" illeti, éppenséggel lett volna rá oka később is, attól kezdve, hogy Budapest ostromakor „1945 januárjában bombatámadás éri műtermét, ő maga kétszer súlyosan sérül légnyomás miatt és ez látását is nagymértékben gyengíti. Ezzel búcsút kell mondania a korábbi rendszeres alkotómunkának", írja Hanna Mela „retrospektív jellegű" gyűjteményes vásárhelyi kiállításáról a Csongrád Megyei Hírlap 1965 szeptember 5-i vasárnapi számában Dömötör János, miután beszámol az életút főbb állomásairól, megemlítve néhányat fontosabb művész-kapcsolatiból: „Évfolyamtársai közül legszívesebben Barcsay Jenőre, Mattióni Eszterre, Basilides Barnára emlékezik". Utóbbira emlékeztet Hanna képein „A színek tiszta és szigorúan határolt matt megoldása". Szelesihez hasonlóan Dömötör is kiemeli Hanna kezdeti, realisztikus mártélyi képeinek a különbségét későbbi korszakától, amikor „a tanyák reális világa helyett külön világot épít magának. Ebben a világban egyként helyet találnak megértő, jóindulatú humorba mártva – a paraszti élet számos tömegjelenete... és a népmese világának finom alakjai... valamint a biblikus események inkább intim, mint áhítatos hangulatú elbeszéléssorozata." A példaként hozott képek lényegében ugyanazok amelyekre Szelesi Zoltán is hivatkozott, s elődként Dömötör is elsősorban Aba-Novákra gondol.

De például a Nagyházi Galéria és Aukcióház honlapján látható, 2004. decemberi aukciójukon kiállított és 110 000 forintért elkelt *Falu*! (44×56 cm.) Itt semmi nem utal Aba-Novákra és nincs menekülés mesevilágba. A kép ugyanolyan elszánt szembenézés a korral, akár Tornyai *Bús magyar sors*-a. Vagy mint a fehérterroristák meggyilkolta Heller Ödönnek (1878–1921), Juhász Gyula barátjának némely tápai képe; meglehet inspirálói – a festő-barát sorsával együtt – a költő *Tápai lagzi*jának? Hanna Mela *Falu*ján egy ijesztően valósághű kortalan parasztasszony látható és egy chagallosan szürreális sovány tehén; párhuzamos sötét ívekkel épphogycsak jelzett ferde talajon állnak, és a képből árad

az elhagyottság, a kiszolgáltatottság, a szenvedés. A nyomor. Kertész Imre korjelző könyvcímével szólva: a Sorstalanság. Vagy Juhász Gyula *Tápai lagzi*jának befejező két sorával: „Már szürkül lassan a ködös határ / És a határban a Halál kaszál."

Hanna képei és rajzai – mert a vonalnak is szuverén mestere volt – nem behatárolhatók irányzatokba, iskolákba, stílusokba. Amint tán ő maga se a szorosabb, szakmai értelemben vett művészek közé. Ezen a réven kerültem most én is, unokatestvéreim elháríthatatlan kérésére ide. Gyerekkoromban, úgy a harmincas évek elejétől-harmadától a negyvenes évek elejéig gyakran találkoztam Mela Nénivel Vásárhelyen vagy Mártélyon, többnyire óvónő nagynéném nél, Jolánál, aki az újvárosi óvodát vezette, és Ilánál, aki előbb Mártélyon, majd a vásárhelyi Malom utcai óvodában regnált óvónő gyanánt. Mela is, Ila is, apám is nagy zenekedvelő-zeneértő volt, aktívan is; apám és Ilona hegedült, Mela mesterien zongorázott. Olykor egész kis kamaramuzsikát kerítettek. Illemből mi gyerekek is hallgattuk, méltányolni persze nem nagyon tudtam, annál inkább azonban az óvodák falait borító mozgalmas, sok alakos, eleven-vidám érdekes Hanna Mela képeket. Nagyon tetszettek. Hat-hét évtized távolából visszatekintve mozgalmasságukkal, gondos és találó alakábrázolásukkal, részletgazdagságuk harmóniájával, az alakok egymásra és környezetükre való vonatkoztatásával egyenesen id. Pieter Brueghelt juttathatnák eszembe. Ehhez persze olvasnom kellett Sík Csaba Brueghel-tanulmányát, hogyan hallgatta meg és használta fel a Paraszt Brueghel a fejedelmeknek-királyoknak dolgozó Leonardo tanácsát: „Az emberek és a szavak adottak. És te, festő, ha nem tudsz az alakokkal dolgozni, olyan vagy, mint a szónok, aki nem tud bánni a szavakkal." (Leonardo de Vinci. Válogatott írások. Válogatott Csorba F. László. Fordította Krivács Anikó. Typotex 2002. 159. old.) Brueghel – mutatja meg Sík Csaba – mesterien bánt a „szavakkal": „A figurákat tömegekbe vonja össze, amelyeknek éppúgy téralakító szerepük van, mint a tájnak; a kompozíciót egybefogó gúla erővonalai nem a képzeletbeli központ felé irányulnak, hanem kifelé, a tér minden irányába... Pályája csúcsán készült kompozíciói ember és természet kapcsolatáról folytatott meditációk. A természetet a szépség anyjaként tisztelte, akárcsak Rabelais, aki hozzá hasonlóan a népi világ hétköznapjainak és ünnepeinek ábrázolója és kommentátora volt... A természetről alkotott szokásos festői fogalmak eltűnnek Brueghel művészetéből, s az mindinkább az emberi sors modelljévé, ábrájává alakul." (Sík Csaba. Örök törvény – új világ. Tevan Kiadó 1993, 128–132. old.) Nem hagyhattam idézetlenül Sík Csaba tanulmányából ezt a pár sort, még ha látszólag messze vezetnek is Hannától. De túl az alakokkal – a festő-grafikus szavaival – való bánni tudáson közös bennük az a nevelői éthosz is, amire Sík Csaba (Hannára ugyanúgy érvényes) telitalálattal utal Rabelais említésével.

Vekerdy Zsuzsanna – akinek logopédusként-nyelvészként ugyancsak érzéke és tapasztalata gyűlhetett nyelv és ábrák összefüggéséről – figyelmeztetett rá, hogy Hanna illusztrációs-grafikai tevékenysége milyen hasznos pedagógiai kiállítás illetve segédkönyv anyaga lehetne óvodák és iskolák számára: „Irénke [Zsuzsanna óvónő nővére] és én azért vagyunk hálásak neki, mert a háború után, amikor már nem festett (Tiborék [H. M. testvére] lakásába kellett költöznie, ott se hely, se megfelelő nyugalom nem volt – persze a szoc. real. művészetet se neki találták ki – nekünk rajzolt rengeteg szemléltető anyagot. Nagyon szívesen tette, mert olyan elfoglaltság volt, amit akkor csinált, amikor kedve volt, örült, hogy a növendékeink szerették az élő, mozgó képeit, ezekkel könnyű volt pedagógiai eredményt elérni, mert érdeklődést teremtettek az ő színei, vonásai (Irénke a marton-

vásári óvodamúzeumba küldte el a képek nagyobbik részét. Mela néni ezeket nem tekintette művészi munkának, de a pedagógiai értékük kétségbe vonhatatlan... Kevesen tudják, hogy írogatott is; van itt egy kivágott humoros írása – sajnos se az újság címe, se az időpont nincs rajta, nem az utókornak vágta ki Ila vagy Mela – meg egy füzete, amiben az Aradi életről, egyebekről írt úgy, ahogyan festett: meglátva a sajátosat, groteszket, megértéssel, szeretettel... Sohasem beszélt róla, de fennmaradt levelezéséből kiderült, hogy 1944-ben egy üldözött embert megmentett a haláltól. Az ostrom alatt pesti lakását belövés érte, ő is sérülést szenvedett. Ezt követően még gyakrabban s hosszabb időket töltött a baráti családnál, Vekerdyéknél. (Barátnője, Ilonka ekkor már a vásárhelyi Malom utcai óvoda vezetője volt.) Ez ismétlődő mártélyi látogatásokat is jelentett. A Vásárhelyi Független Újság 1946. X. 30-án megjelent cikkéből kitűnik, mennyire része volt ő a falu életének: „Őszi este a faluban"... annak örömére jöttek össze a helybéliek, hogy hazatért a fogságból az egyik tanító. „Hirtelen kopogtattak az ajtón. Egy magas, simahajú asszony lépett be... Hanna Mela, festőművész – árulták el a kilétét, s a híres művésznő csendben leült közénk. – Húsz éve látogatom ezt a falut. Itt olyan jólelkű emberek vannak – mondotta Hanna Mela. Beszélgetés közben egy harmóniumot is előteremtett Öcsi" (Gyakran muzsikáltak együtt.).

Aranyos humorára most is emlékeznek azok az öregek, akik még ismerték. Be-beült mártélyi, vásárhelyi barátaihoz, művészekhez, egyszerű emberekhez egyaránt. Jellegzetes színfoltja volt barátnőjével együtt Mártélynak és Vásárhelynek.

Utolsó életmű kiállítása 1965. VIII. 22-én nyílt Hódmezővásárhelyen a Tornyai János Múzeumban. Füstös Zoltán mondta a megnyitó beszédet, s az érdeklődők nagy számától alig lehetett mozogni a termekben. Nagy művek azután már nem születtek. De öreg korában sem tudott ecset, ceruza nélkül élni. Mindaz, amit készített (óvodások, iskolások számára illusztrációkat, bábukat, díszleteket...) művészi volt, élt, érdeklődést keltett. Csak akkor rajzolt, ha belső késztetést érzett.

Így volt ez mindennel, a főzéssel is. Rendkívül finoman tudott főzni, de csak akkor vette kezébe a főzőkanalat, ha erre kedvet érzett. Különben Ilonka főzött, vagy ettek, amit találtak – ez nem volt fontos. Receptet nem ismert. El sem tudta mondani hogyan készítette az ételt, ha a lelkes fogyasztó megkérdezte. »Ahogy jött. Azt érezni kell. Ez is egy kompozíció« – mondta."

Mela fizikai alakját láttatóan vázolta Vekerdy Tamás *Családom történeteiből* (Filum Kiadó 1997) című pseudomemoire-jában: Mela. – Rövid haj. Egyenesre vágva fültő alatt, lóg le, körbe. Mélyebb hang. Hogyan jár? Lábait – talppal – Határozottan teszi le. Trappol? Cammog. Felső testét kicsit hátradönti. Figyelmesen, okosan néz, cigarettát sodor, haját hátraveti, mindig valami másra gondol. Vagy: mélyebben néz a dolgokba. Száját elhúzza. Mulatságos... Hosszú, lógó mellények. Kötött mellény...

Vásárhely.

Megyünk a kitéglázott utcán.

Jövünk a görög-keleti (görög-katolikus? az!) templomból – illetve a pap? kántor?/-ék lakásáról; jó kis szobák, jó kis bútorok, – székek –

Hanna Melánia képeket néztünk...

Doh-szag volt a vásárhelyi öregház nagyszobájában?

vagy kutya-szag, mint akkor gondoltam? (Tacskó.)

ha erősebb volt a szag,
több volt a bolha.

Ilánál modernebb volt minden – Malom utcai óvoda, óvónői lakás-, torontáli szőnyegek, jó szag, elengedhette magát az ember." (150–151. old.)

Tamás tíz évvel fiatalabb nálam; főleg az ötvenes évek második felében, és a hatvanas években járt Vásárhelyre. De ahogyan az Oldalkosár utcai „Öregházat" (és lakóit) leírja, valóságos tárgyi- (és szellemi) néprajzos szakértelemmel, az pontosan megfelel az én harmincas évekbeli emlékeimnek.

„A vásárhelyi *belvárosi* házakba – ezeket most már persze mind lebontották, hogy *lakótelep* épülhessen helyükbe, holott 150 méterrel odébb, vagy 3–4–500 méterrel odébb üres mezők álltak – szóval ezekbe a régi, vastag falú házakba a kertből lépett be az ember. A kertbe húzós csengővel felszerelt, kőoszlop tartotta kapu vezetett be az utca felől. (Közvetlenül a ház fala mellett.) E mellett még egy nagy kocsi-kapu is volt, melyen a szekerek jártak be. A kertben is továbbvezető téglajárdán az ember eljutott – egy ablak alatt elhaladva – a beüvegezett veranda, vagy tornác bejáratáig, általában egy nagy, üveges ajtóig. (Fakeretben sok kis üveglapból volt összerakva a nagy, kétszárnyú ajtó felső, üvegezett része, s még körülötte és felette a szilárd, széles ajtókeret is ilyen beüvegezett fából volt.) Ezek a házak L alakúak voltak. Nagy L két szára között ferdén húzódott ez a veranda vagy *gang*. A veranda közepén karcsú rovátkolt vasoszlop tartotta a gerendát (öntöttvas, korinthusi oszlopfejjel). (Családom... 22–24. old.)

„A verandán folyt az élet – itt állt a nagy ovál ebédlőasztal a tizennégy székkel (a hatvanas években is itt ettünk), itt zsongtak a hosszú-hosszú reggelik... valamikor 1949 és 1957 között a tikkasztó nyarakon, ittuk a kávét, teát, tejeskávét, kakaót – én tíz-húsz húszegynéhány évesen ők a végén már valamennyien hetven fölött –, és beszélgettünk... Ezek a beszélgetések sokszor mélyen belenyúltak a meleg délelőttbe..." (*Családom*... 24. és 5. old.)

*

Jó egy- másfél évtizeddel régebben én is így üldögéltem ugyanennél a nagyasztalnál ugyanazon öregekkel, akik közül általában nem hiányzott Hanna Mela, s számos unokatestvéremből jónéhány, csak a beszélgetések voltak rövidebbek, vagy mi gyerekek hagytuk ott hamarébb a parknak beillő virágos udvar és az Oldalkosár utca csábításainak engedve. Így aztán nem is tudtam meg annyi érdekeset családom történeteiből, mint Tamás. De korinthusi oszlopfős rovátkolt öntöttvasoszlopra a gang közepén jól emlékszem; és most – megháromszorozódva – felismerni vélem Mela néni művén: *A Divat története* templomoromfalán.

Melano, Giovanni

Stella

l.

Voit Pál

Régi magyar otthonok.

Bp. é. n. 196. l.

Melanovszky Ernő
rajztanár Ilidas

l.

Rajzoktatás
1943. IV. évf. 9. sz.
66 l.

Nagytekinte

Van szerencsém bef
kö vára szomszédság
kolt kőbánya ügyé
helyszíni szemlémet m
illetékes alispáni hi
csatolt eredeti hivata
azokról jegyzeteket és
eredeti okmányokat

MDK

Melanovszky Ernő Hidas

Beszámoló a rajztanárok nyári továbbképző tanfolyamáról. Rajzoktatás. 1943. 9.sz. 66 l.

MDK

Melber Casparus, Temesvár.

festő

Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban. Műv. Ért. 1952. 1.sz. 138 l.

Melber Károly

1794–1842

Lsab. III. 75

IV. 157

Melber

l.

LykaMagyműI300-50

33 l.

6.

Melber József

festő.

lásd

Berkeszi. Temesvári univerzit.

27. l.

-i m. kir. posta- és távirda-pé

ir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

az: ..... Korona ..... f-

..... K lakpénzemből az 190 ..... évi .....

t, a ..... -i m. kir. posta- és távir

minden hiány nélkül jelzettem.

..... -n, 190 ..... évi ..... hó 1-én

Melber Joisef

Jestö.

Laisd

Berkeszi. Temesvár mün-

16 -l.

... és tavirad-pénztár.

Nyugta

..... azaz: ..... Korona .....

mely összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

lakbérnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. posta- és

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190..... évi ..... hó

MELBER *József*, festő, * Temesvár 1774, † u. o. 1842. 1805. szerzett polgárjogot szülővárosában, ahol mindvégig működött.

K. G. II. 104 l

Potaissa VI. 207

Melcher...

ásmester 1769-ben végez munkálatokat a fizesabonyi rk. templomon.

Voit Pál stb.: Heresmegye műemlékei II.

Magyarország műemlékei topográfiája. VIII.

Budapest 1972.

7461

Melcher Gyula

ezüstmüves tanonc

Hül. 1888. Esti tanf.

ötvösség

Értimisk 1903/4

44. l.

MELCHER János verpeléti asztalos. 1827-ben mint egy segéddel dolgozó asztalosmestert irják össze Verpeléten.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Melcher Fámos, verpeléti asztalos

1827-ben mint egy segéddel dolgozó mester szerepel az adózók listáján.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 366 old.

Melcher, J.
litogr. Bécs
1858

l.
Bielz Postskat
760, 867. r.

ígfelé tekint és kezeiben bá-
:a és körszakálla ősz. Kön-
kerek medaillonkép keretén
Isaac avtem genvit Iacob.«
: 60 cm. — Lelt. sz. 1072. —
31·70 K-án. — Kifizettetett az
lapján (177–93). — Elszámol-
Az elszámolást elfogadta az
atározat (1–95).

Melcher Johannes

der Goldschmied.

123 l.

Melcher M./Matthes/,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke származási hely szerint:"Nu3,Szilézia: Melcher M." 123.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Kantus János Múz.Győr,1967. - A Győri Múz- Evkönyve

MELCHER MIHÁLY

LÓSKA Lajos: Üvegplasztikák Tihanyban. = Uj Müvészet, I. évf. 2. sz. 1990 38-39.p. ill.

+(_+)

◁ Melcher Mihály: Szobor I, öntött, csiszolt, ragasztott, üveg, 27×10×11,5 cm, ill. 26×11 cm

988

1984
1986

sztus

MELCHER Mihály

Cím/Adress:

014 Csobánka, Kossuth L. u. 7.

Szül. év, hely/Date and place of born:

03 Csobánka

I.Tihanyi Üvegtriennálé, 1990.VI.
2.-X.31. Tihanyi Muzeum

Tanulmányok/Studies:

Bp. Magyar Iparművészeti Főiskola 1986

Művei közgyűjteményekben/Works in public collections:

Dánia, Ebeltoft Glasmuseum

Csoportos kiállítások/Group exhibitions:

Prága, Szófia, Budapest Vigadó 1987
Japán The Int. Exhibition Of Glass Craft '88 1988
Japán, Glass Now '89 1989
NSZK, Frauenau Glasmuseum 1989
Japán, Glass Now '90 1990

Kiállított művei:

Szobor I./Glass sculpture I.
öntött, csiszolt, ragasztott üveg 27 x 10 x 11,5 cm
Szobor II./Glass sculpture II.
öntött, csiszolt, ragasztott üveg 26,5 x 11 cm

Melchert Otto

Müvinek 1902 229 l

r. D. K.

Melchior rézmetsző és aranyozó
megh. 1508.

Lőcse Szt. Jakab t. aranyozása

Daun. B.: V. Stoss... Speig. 1903. 112. l.

Melcher,Matthes,sztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke:"Melcher,Matthes,Nu3,Szilézia,1691." 118.old. 13.jegyz

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Xantus János Múz.Győr,1967
A Győri Múz. Évkönyve

Matthes Melcher,asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből,1685 után:"Matthes Melcher tieschiler gesel,Von der Nu3 Au3 der schlegen/!/". 107.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9- Xantus János Múz.Győr,1967.- A Győri Múz. Évkönyve

---

Melchior György

kőmüvesmester

1861. pestvárosi
bizott tag.

Schmall L.; Ada-
tekok. Bp 1899 I.

274 l.

MELCHIOR HEFELE / ①

tiroli származású építész
ő épitette Fily János püspök idején
Szombathely városmagját, a rákos-
egyházat (137. old), a püspöki palotát,
szeminárriumot
Eölbey Iván (139. old, 8. rész)

Brenner Já nos: Szombathely város épitéstörténete a XIX. szá-
zad második felétől az első világháboruig. Bp. 1959.
/ az Épités - és közlekedéstud. közleményekből./

/136

MELCHIOR, aurifaber, aranymóves

A szebeni kamaraban csak 1461-ben esik először xxx említés az ottani kamaragróíról MIKOLA ISTVAN budai polgárról/városi biró is volt/és MELCHIOR A "aurifaber", azaz aranyművesről/aki egy időben szebeni járásbiró is volt/ Legalább MIKOLA az első DÉNAR 5C zl?-1/ h-S verdejegyének tanusága sx erint már 1458-60-ban is ott müködhetett. 38.old

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy.Éremgyüjtők Egy.kiadványa, 2 csop. 8.sz.
Bp. 1972

Melchior v. Malchiar

skeynmeter

Kassa. 1472-76.

városi jegyző

Kc 55 l.

Melchior Tomas

ötvös 1678 —

laid

Gyárfás Brassó 325.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

yezem:

.....

gy helyettesének
ása.

Endrényi Imre, Szeged.

239

Thomas Melchior, M 1678, e. —1690.

a) **Szabócéh pohara.** — ~~*Becher d.*~~ *Schneiderzunft.* — „1685." M—*H* 10

Bruckenthal-Museum Nagyszeben — *Hermannstadt.*

b) **Ostyatartó, heng. szelence.** — *Zylindr. Hostiendose.* — „1690." M—*H* 7,8

Ev. egyház Brassó. — *Ev. Kirche Kronstadt. Gy:* 325, 112; *Roth:* 184, 485.

c) **Fedeles kupa, virágfüzéres.** — *Deckelkanne m. Blumengewinde.* M—*H* 17

Gróf Andrássy Manó. Exp. 1884 : IV., 2, 58. Gy: 325, 112.

d—e) **Talpaspohár és fedeles kupa.** — *Kluftbecher u. Deckelkanne.*

Mus. Nat. Hung.

Temesvári csatornázási munkála-
toknál előkerült leletek

VIII. 190.

Melchior Tamás

ötvös

Kőmegyötvi 239. 7

Tartozik	Követel	X	Egyenleg

	Tartozik	Követel	X	Egyenleg
	19.98		T	19.98
	74.95		T	94.93
		90.-	T	4.93
		1.50	T	3.43
	149.95		T	153.38
		150.-	T	3.38

Melchior Tamás

ötvös 1667

Pest

Gyárfás Borsnó 120

Melchior Tamás

brassai ötvös

Lásd

Arch. Ért

1909. 18.

Melcher Thomas

ötvös

1678 mesterré lett.

BRASSO
RE.

22 l

Melchior Thomas

Thieme Becker

XXIV. 356-1.

(Lykai

Melcher Thomas

ötvös

~~[illegible]~~

irod ? 1678. pl. 14.

Egy. Brassó Erd. Muz.

386.

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

yezem:

.....

gy helyettesének
ása.

- Endrényi Imre, Szeged.

Melcher Tamás

Ottr. Brassó. 1678.—

vrá

gegy 130. l. (master —
jegy közölve)

..... *mühely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

n.

vi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Helbing Ferenc. MDK

1938 nov. 30-ám járt le a pályázat.
H.F.nyerte el a II. dijat.

A m.kir. Földm.ü.miniszt. által elsőizben liirt oklevél pályázat eredménye.

Magyar Iparmüvészet. 1939. 82.l.

Michael Melbs

habán név.

1665-1680

Román János: A Habánok Sárospatakon

Sárospatak 1959.

28

MDK

Melcher Jakob /1816-1882/, /graf/
Schrotzberg Franz /1811-1889/ után /Festöm./

Mária királynö. Szinezett körajz.

Árv. Közl. 1940.1.rk.sz. 29.1.

Melcher Jakob /1816-1882/. /MDK grafika/
Schretzberg Franz /1811-1889/ után /Festöm./

Mária királynö. Szinezett körajz.

Árv. Közl. 1940.1.rk.sz. 29.1.

MELCHER Mihály

90 2. 38,39

Új Művészet

Ci MUVéSZEI

MELCHER Mihály

Szobor I., öntött, csiszolt, ragasztott üveg, 27xloxll,5
ill. 26xll - 9o.2.36

Új Művészet

leményesség, a vállalkozókedv és a műveltség. A dzsentrit idealizáló látta, s a harmincas években ezért hirdette meg a lemondást, az erkölcsi újméltósága ellen tör".

Rónay László

Üvegtárgyak – az eldugott galériában

M. Nemzet 1991. nov. 2. 11. p

Ha szelíden akarok fogalmazni, azt mondom, *szerények*. Olyan szerények, hogy amikor végre kiállítási alkalomhoz jutnak, az alig tíz napig nyitva tartó tárlat elhal, bezár, eltűnik anélkül, hogy a sajtó hírül adta, a kritikusok érdemben méltatták volna, és azok a tárlatlátogatók, akik pedig szívesen gyönyörködnek a ritkán látható üvegtárgyakban, véletlenül és csak kis számban szereztek tudomást arról, hogy az Árkád Galériában (az egykori Fényes Adolf Teremben) üvegtervezőink munkáit megnézhetik. Elsősorban a galéria gazdáinak a dolga volna, hogy kellőképpen közzétegyék, mikor milyen tárlatot rendeznek helyiségükben, ezzel – vagy ezzel is – bizonyítva szervezőkészségüket, s ha nem teszik, azt már nem lehet szerénységnek nevezni, mint a művészek esetében. Az már hiba. Az Árkád Galéria a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének saját kiállítóterme, így ez a hiba még kínosabb, hiszen nem csupán arról van szó, hogy a szövetség a legeldugodtabb helyen lévő galériát mondhatja magáénak – az első emeleti gangról nyíló kiállítótermet *véletlenül* nem lehet megtalálni –, de jogosan kérdezhetjük: *vajon megfelelően menedzseli, képviseli-e a saját galériáját a művészek szövetsége?* Így azután senki se csodálkozhat azon, hogy Londonban nagyobb a magyar üvegtervezők híre és megbecsülése, mint idehaza. *Nagyobb visszhangot is kelt, ha kiállítanak.* Rangos galériák szívesen vállalkoznak arra, hogy munkáikat bemutassák, s név szerint ismerik, emlegetik a legjobb üvegtervezőinket. Pedig hát maguk a művészek ott sem képviselik magukat nagyobb hírveréssel.

A kiállítás rendezésénél maradva csak sajnálhatjuk azt a másik szerénységet – ügyetlenséget? –, hogy a tárlaton két művész is képviselteti magát üvegablakokkal, de a fotók, illetve a terv alá nem írták oda, melyik épületet és hol díszítik ezek a – feltehetően nagy méretű – munkák. Így sem a kritikus, sem az érdeklődő látogató nem tudja beazonosítani ezeket az ablakokat és nem nézheti meg őket a valóságban. Fotók, papírtervek alapján pedig nem lehet megítélni és megcsodálni üvegablakokat.

Amit viszont látni lehet ezen a tárlaton is, meggyőzhet bennünket arról: *joggal váltak ismertté* a magyar üvegművészek egy olyan, művészetekben, kortárs kiállításokban csöppet sem szűkölködő világvárosban, amilyen London. A bemutatkozás korántsem teljes. Hiányoznak a részvevők közül a szakma olyan elismert művészei, mint *Bohus* Zoltán, *Lugossy* Mária, *Szabó* Erzsébet vagy az üvegművészet nagy öregje, *Báthory* Júlia, akinek a keze alatt nemzedékek tanultak. Ám ennek ellenére is igen sokféle útját, lehetőségét vonultatja föl a szakmának ez a tárlat. *Buczkó* György „félelmetesen" szép üvegbaltái a pécsi kisplasztikai biennálé után most végre Pesten is láthatók voltak. Amíg Buczkó az üvegnek ezt a rusztikus, barbár erejét, vad szépségét mutatja föl nekünk, addig más tervezők az anyag dekorativitására hívják föl a figyelmet. *Horváth* Márton az eozinmázas felületekkel, a romantikus, lágy formákkal a század eleji szecesszió hangulatát idézi föl. Ezt az utat követi *Szmetana* Ágnes is, aki nőiesebb világot teremt ugyanezekkel a formaeszközökkel. Mélyebbre hatol az üveg falában az a megmunkálás, amellyel *Vida* Zsuzsa készítette el több színű, többször kiégetett üvegjét. A bonyolult technikai megmunkáláshoz szerencsésen olyan egyszerű testet választott, amilyen a henger: s így egyszerre láthattuk kívülről és belülről is az egymásra égetett színeket, plasztikus rétegeket.

Bohus Zoltán egymásra ragasztott síküvegjeinek a világát többen is eszünkbe juttatják, de igazán megújítani *Lukács* László tudta, aki hallatlan pontossággal és fegyelemmel építkezik az üveglapokból: egymásra halmozza, legyezőszerűen szétteríti őket. Lapokat ragasztott ösze *Sigmond* Géza is, csakhogy ezekre a lapokra előbb játékos, színes ábrákat rajzolt és így a hűvös-elegáns hatás helyett a mesék tiszta világát, derűjét teremtette meg velük.

Megint más technikát képvisel *Kiss* Miklós, aki szürke hutakész üvegplasztikáival – éppúgy, mint *Fábry* János – egyszerre érzékelteti az üveg plasztikai lehetőségeit és a forró megmunkálás technikai szépségeit. Ugyanezt a képlékenységet emeli ki *Kertészfy* Ágnes is, csakhogy itt a megmunkált üveg simaságát az anyag rusztikusságával állítja szembe. Két különböző anyag: a kő és az üveg viszonya izgatja *Polyák* Jánost, és ezen a téren még bizonyára több érdekeset fog föltárni, bemutatni, mint amire itt e kis tárlat lehetőséget nyújtott. Az öntött üveg rücskös felületét, lágyságát érzékelteti a művészházaspár, *Melchner* Mihály és *Tóth* Margit egy-egy élő figurával: a kaméleonnal és a madárral. Az élőlények puhaságát, törékenységét itt a képlékenyen kezelt üveg jelképezi: ezt hozzák hol összhangba (mint az öreg, málladozó falon ülő kaméleonnal) – hol ellentétbe az építészeti elemekkel (mint a kemény, mértanivá szigorított épületelemek közé szorult madárral). S ezzel a szimbólummal, túl az anyag mondandóján, egy életérzést, egy korunkra jellemző gondolatot is sikerült nekik megfogalmazniuk.

(fekete)

MELCHNER MIHÁLY

MELCHER Mihály

VARGA Vera: Kortárs magyar üvegművészet. = Magyar Iparművészet, 1993 48-49. és ill.

fát időről időre szintén telepítenek, az azonban nem derül ki, hogy a szomorúfűz Martonvásáron mikor jelent meg. Az akác esetében hasonló a helyzet. A bokrok közül manduláról, mogyoróról és bodzáról tudunk.[38] A fatelepítés folyamatos voltára utal, hogy a tiszttartó újból és újból facsemetéket kér, illetve próbál beszerezni. 1791. januári leveleiben például biztatja urát, beszéljen Rudnyánszky báróval, hogy az ő „Tétény melletti szigetükön" megkaphassák a keresett fákat. „A mai napon küldtem el egy erdőőrt Csákvárra, nem tudom, milyen jelentenivalóval tér vissza" — írja szintén a csemetefákra vonatkozólag.[39] Brunszvik Antal, aki a helytartótanács tanulmányi bizottságában is tevékenykedett, hivatalból kapcsolatban állt pesti egyetemi botanikus kerttel, így nem elképzelhetetlen, hogy Winterl Jakab jóvoltából növényritkaságokra is szert tett.[40]

Az angolkertben a víz igen fontos szerepet játszik. Az 1777-ben készült martonvásári térképvázlaton látható az ún. „öreg" tó. Két évtizeddel később a birtok északi részén a mocsárlecsapolás kapcsán egy második halastavat is kialakítottak. Ez volt a „Malomtó", amely mellett megépült a második (felső) vízimalom.[41] Brunszvikék leveleiben egy feltehetően kicsi teknősbékatóról is szó van, amelyet védettebb részre (az „újerdőbe") kívánnak áthelyezni, hogy így akadályozzák meg az állatok ellopását.[42]

A magyarországi angolkert első, 1800-ig terjedő időszakát a különféle országok és korok művészi stílusait megjelenítő kerti építmények (kínai teaházak, antik templomok, piramisok, török házak stb.) felállítása jellemzi. Martonvásáron ilyenekről keveset tudunk. A tiszttartó leveleiben szerepel ugyan egy pihenőhelyféle (reclinatorium), amelyhez nádra és deszkára lenne szükség, ennél többet azonban Simoncsics nem árul el az építményről.[43] Volt viszont a parknak két másik sajátos „objektuma", amelyről említést kell tennünk. Ezek egyike volt Brunszvik Terézék Platon-ihlette „hársfakörönd-köztársasága"; ebbe martonvásári látogatása idején Beethoven is „felvételt nyert". „Egy kerek térséget magas, nemes hársfákkal ültettünk be; minden

Melchert Mihály

Magyar Iparművészet az
ezredforduló 2003

119. l.
129. l.

Azzal a meggyőződéssel f
drága Osvát Ernő bucsuzott el
Vigasztaló érzés tudnom, hogy
nésem alapos lesz.

Keserűség azért nincsen
is teljes elmerüléssel tudok.
készen várom a jeladást.

Nem vagyok pesszimista s
fortyogása megenyhül és hogy
De az ellenkezőre is elkészül

Tartok tőle, hogy a Maga
Bizony jól esnék, ha kibeszélg

MELCHER MIHÁLY

2014. Csobánka, Széchenyi utca 11.

Született: 1953. július 9. Csobánka.
Born on July 9,1953 in Csobánka.

Tanulmányok: Magyar Iparművészeti Főiskola. Szilikátipari Tanszék.
Üveg Szak. 1986. Diploma. 1987 óta kiállító művész.

Studied at the Glass Course of the Department of Silicate Industry of the College of Applied Arts. Graduated in 1986.
Regular participant at exhibitions since 1987.

Stúdióüveg, Szalánc, 1993

Metamorfózis, 1993.; kemencében formába olvasztott üveg; 45x30x12 cm; Fotó: Melcher Mihály
Metamorphosis, 1993; kiln-formed moulded glass; 45x30x12 cm; Photo by Mihály Melcher

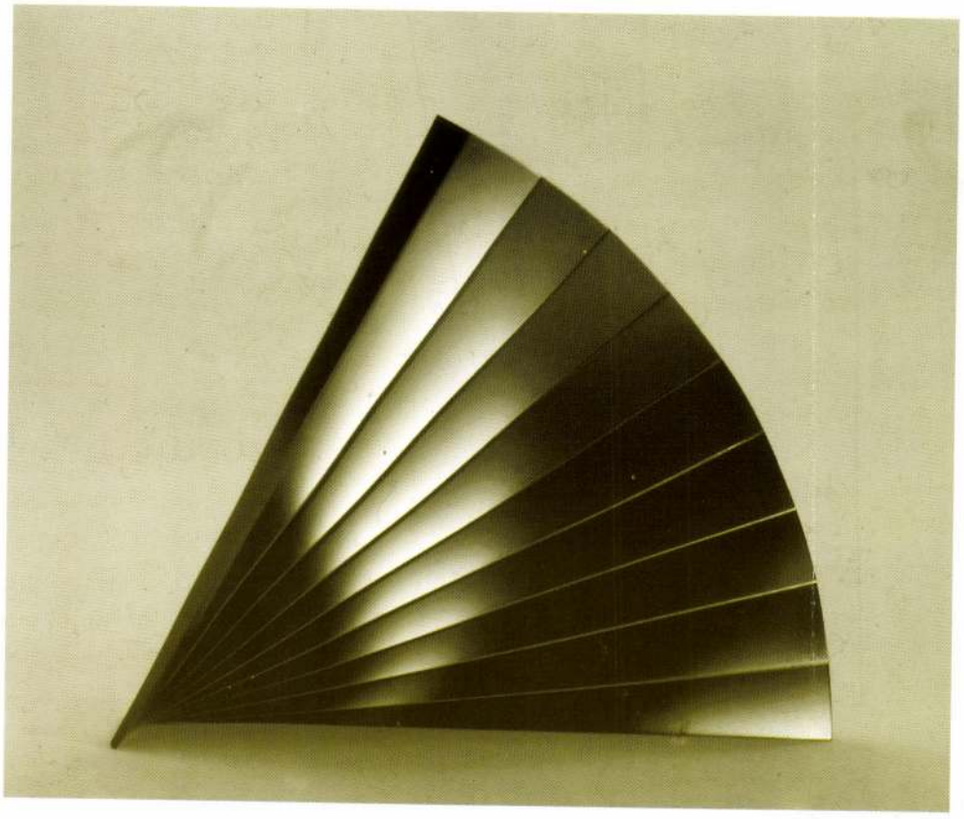

Sugarak, 1992.; csiszolt, savazott üveg; M: 10 cm, R: 40 cm; Fotó: Lukácsi László
Rays, 1992; laminated glass, glued, cut and acid-etched; H: 10 cm, R: 40 cm; Photo by László Lukácsi

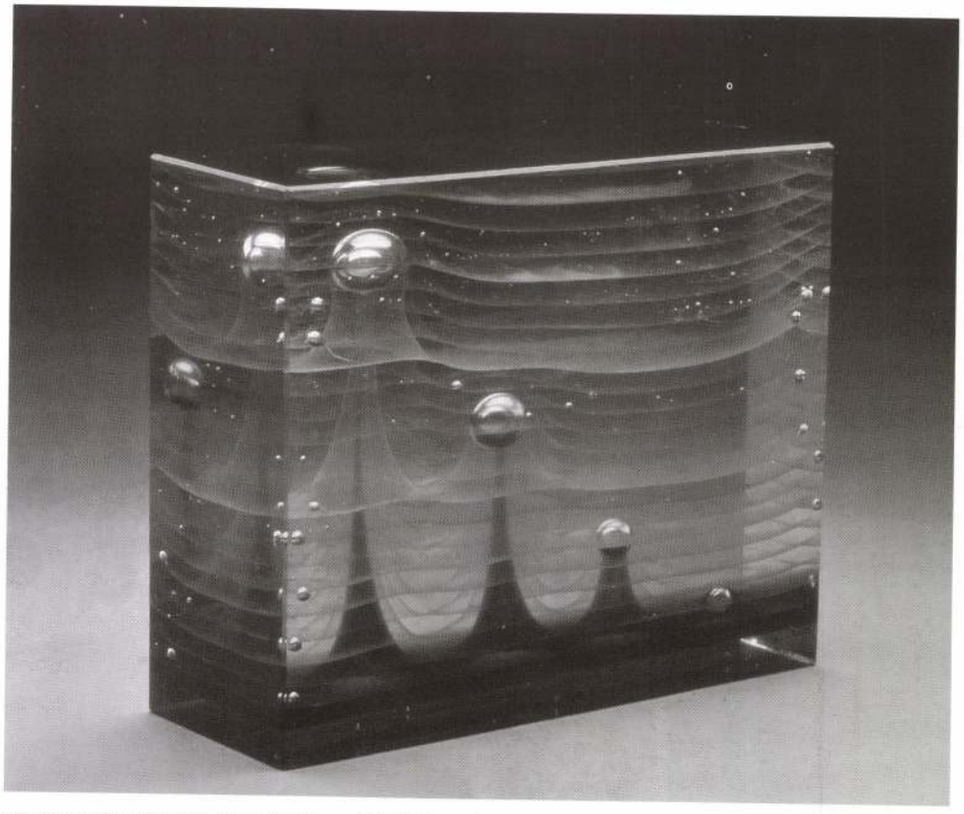

Törvény, 1985.; rétegelt, olvasztott üveg; 22x25x12 cm; Fotó: Lukácsi László
Law, 1985; glass laminated and melted; 22x25x12 cm; Photo by László Lukácsi

Melchior, festő

Divatcsarnok, 1855. febr. 2o. 1o.

2oo.

Művészet.

Melczer Károly építész

Tér és Forma 1940.

Villa a Rózsadombon

M.D.K.

Melchior, lakatosmestert

1716-ban Hávror István
egri jezsuita rektor szerződteti
a rendház lakatosmunkáira

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 366 old.

Melchior Goldschmied

ötvös

Kőmagyötvi. 1171.

7.

A B C D E F G H I J K

A B C D E F G H I J K

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15

II III IV V VI

Neumann Gé

1935.			
I.	1	Saldo 1934. évről	
IV.	11	1529. sz. számla	S.
		Ping-pong vimáru	
IV.	16.	1814. -"- -"- hiány	
"	20.	1572. sz. szla	S.
"	25.	1592. " "	S.
VI.	26.	2565. " vimáru	S.
	27.	2577. " szla	S.
VII.	1.	á conto	S.
	18.	-"-	S.
		2677. sz. szla	S.
	20.	2692. " "	S.
	22.	2694. " "	S.
	24.	á conto	S.
VIII.	8.	-"-	S.

Goldschmid Melchior

32, 41, 53, 56,
80, 95, 127 L

Aurifaber Melchior

Königsrichter Reuss-
markt-(?) on

142.l

Reussmark = Szerdahely?

Aurifaber Melchior
index regius de Rüxmarth

22. l

Aurifaber Melchior

11. l.

Melchior Gyorgy

MDK

Bp. VI. Jókai tér 9.

Hild József épitette 1860 és 1865 -ben
két részletben Melchior György pallér számára.

Zakariás G. Sándor : Budapest. Bp.1961.
138.1.

1138

MELCHORD Kristóf ácsmester. Az egri adóösszeirás 1780-ban említi. Személye valószinüleg azonos Melcher egri ácscsal, aki 1769-ben a liceum épitéséhez kecskelábakat épit.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Melchord Kristóf, ácsmester

nevét az egri adóösszeírás 1780-ban említi. Személye valószínűleg azonos Melcher egri áccsal, ari 1768-ban a liceum építéséhez heeshelábarat készít. 1769-ben az egri Foglár Collegium és a füresabonyi templom toronynukain dolgozik

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: D ercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 366. old.

Melczel

1830

l.

Eperjessy 1929

28. l.

Melczer János, festő

Melczer János XVII. századi táblaképe melyet a metsző Balthasar Kilian, a nagyszombati jezsuita templomban oltárképeket festő Jacobus Host rajza után készíttetett, 3.old.12.jegyz.

Galavics Géza: A törökellenes harc és egykorú világi képzőművészetünk 1.old

Műv.Tört.Ért. 1976. XXV. 1sz. Bp

Melczer Károly

épitész

l. bőéletrajz

Karczagmagyállam

~~E~~ 729, 730. h.

1201. *Szeraf-fej.*

A kissé balrafordult Sz
szeme barna. Fejét dicsfény
és álla alatt keresztbe tette,
A sötétszínű háttért csillagok

Fa, méretei 36·5 : 26 cm.
1895 július 4-én E. Costantinitő
számoltatott 1895 augusztus 31
lásra nézve lásd az 54347–95
61301 sz. min. előadmányi ívet.
1900 november 28-iki 4561 (6:
26-iki 373 eln. sz. leirat (464–

Kifüggesztésére vonatkozó
1901, 1904 : I. 1201. *G. di Piet*

Jegyzet. L. az 1896-iki
Nº 151. — Preisliste Nº 151.

Vea 1895

Melczer Károly

épitész

Bo' ilcsr.

Szefelslex. 847. P.

M.D.K.

ikk Melczer Ká-
át lakásáról. A
kk keretében- fény-

. XIX. évf.

Abszolut kényelmes fe

„Fidor" fotel-ágy szétjelnyitva.

„Fidor" fotel-ágy összecsukva.

nes fekhelyet nyujtanak.

M.D.K.

Melczer Károly épitész

"Mai divat: a jóizlés" cimmel cikk Melczer Károly épitész által tervezett saját lakásáról. A lakás berendezéséről a lap -a cikk keretében- fényképfelvételeket közöl.

Szinházi Élet. Bp. 1929. dec. 22-. XIX. évf. 52. sz. 201-203. lap.

Melczer Károly

tervezte és kivitelezte
az alábbi villát.

Tér és Forma
1940. 40, 41. l. 42. l.
(Villa a budapesti Rózsadombon, képekkel.)

burkolását, korszerü vasbeton hidakat, átemelő szivattyuházakat kivitelezett. Az egyes lakóházak ugy szociális, mint az általános higiénia és korszerüség szempontjából minden követelménynek megfelelnek. A munkáslakótelep térrendezési és összes utburkolási munkáit is végezte. Ugyancsak Ózdon, az 1200 személy befogadására hatalmas, ugy szinpadi, mint mozgófényképelőadások tartására alkalmas előadási, táncterem, könyvtár, olvasó, étterem és sok más helyiségből álló kulturház, továbbá a kohókazánház, kohóigazgatósági iroda épitését és az anyagszertár átépitési munkálatait látta el. Salgótarjánban két munkáslaktanyát, vasbeton vizmedencét és vizvezetéket épitett. A fővárosban és vidéken több nagyobb bérház, nyaraló terveit és kivitelezését eszközölte. Az Épitőmesterek Ipartestületének pénztárosa és az Épiőmesterek Egyesületének elöljárósági tagja és pénztáros.

Meller Károly, a győri Meller Olajgyár és Kisbérfüzitői Egyesitett Keményitőgyárak v. igazgatója. Született Győrben, 1884-ben. Köépiskoláit szülővárosában, müegyetemi tanulmányait Budapesten végezte és gépészmérnöki oklevelet szerzett. Müködését egy brünni gépgyárban kezdte meg, majd saját gyárát vezette, amelynek élén mint igazgató állott. A törvényhatósági bizottságban helyet foglalt, a győri Kereskedelmi és Iparkamarának és a Mérnöki Kamarának tagja volt. A helyi gazdasági életben előkelő helyet töltött be.

Melly József dr., egyetemi magántanár, székesfővárosi ker. tisztiorvos, az Országos Közegészségügyi Egyesület főtitkára. Budapesten született, 1893-ban. Középiskoláit a budapesti ref. gimnáziumban, egyetemi tanulmányait a Pázmány Péter tudományegyetemen végezte, ahol 1917-ben orvosi diplomát nyert. Hazai és külföldi szaklapokban és folyóiratokban számos tudományos értekezése jelent meg. Munkái közül megemlitjük a következőket: Hatósági és egyéni védekezés a fertőzőbetegségek ellen, 1924. Vörhenykérdés, 1927. Budapest rák-halandósága, 1928. Budapest tuberkulózis-halandósága, 1929. stb.

Meloccó János dr., fiumei törvényszéki elnök. Született Weisskirchenben, 1872-ben. Középiskoláit Budapesten végezte, majd a budapesti tudományegyetemen jogi tanul-

Melczer Károly, épitész, épitőmester. Született Budapesten, 1879-ben. Tanulmányait az állami felső épitőipariskolában elvégezve, Aigner müépitész irodájában mint tervező s mint épitésvezető hosszabb időt töltött. A besztercebányai, zágrábi erdőigazgatóság, a törökszentmiklósi templom, a Szászrégen—galántai járásbiróság, az Örökimádási-templom, a szegedi Fogadalmi-templom dijat nyert pályamunkája, azonkivül számos bérház és nyaraló terveinek elkészitésénél és kivitelezésénél müködött közre. 1907-től kezdve mint önálló épitész és épitőmester a zebegényi templomot, a Páfrány-uti Zrumetzky müépitész által tervezett nyaralót, a Ménesi-uti Schulek tanár által tervezett villákat, azonkivül ugy saját tervezésü, mint más nevesebb müépitészek által tervezett villákat, bérházakat épiti fel. 1914 juliusában a budapesti 1. népfölkelő gyalogezredhez vonult be szolgálattételre s a két szerb és az 1916. évi román, valamint az 1917. évi olaszországi nagy offenzivában, a piavei átkelésben, mint százados vett részt. Ötvennégyhónapi frontszolgálat után szerelt le és több kitüntetésben részesült. A Rimamurányi—Salgótarjáni Vasmü Rt. részére számos különleges rendeltetésü épületet kivitelezett, igy az ózdi 134 háromszobás szabad családiházakból álló hatalmas lakótelepet. Az ingoványos talaj alagcsövezési, csatornázási és vizvezetéki munkálatait a telepen átvezető patakok medreinek szabályozását, áthelyezését, illetőleg meder-

Rát Str 790,791 e.

[redacted] ahol 1919-ig tanitott. 1919-től 1922-ig a cinkotai tanitónőképző intézetnek volt tanára. Nyugalombavonulása alkalmával kiváló szolgálatai elismeréseképen az igazgatói cimmel tüntették ki. M. vetette fel először a női kántorok eszméjét és képezte ki az első női kántorokat. Munkatársa volt több pozsonyi, valamint a Nyugatmagyarország cimü lapnak. Zeneelmélet és összhangzattan cimü munkája 1904-ben jelent meg. Utmutatás a népiskolák énektanitására cimü munkája is több kiadást ért el. Számos népdala, valamint egyházi dala jelent meg. M. irta meg egykori kedves tanárának, Bartalus Istvánnak életrajzát is. Résztvett a boszniai okupációban, ahol hadiérdemkereszttel tüntették ki. A soproni Frankenburgi irodalmi körnek tagja, a Zenei Egyesületnek és a Katolikus Körnek tagja.

Menyhárt Gáspár dr., a felsőház tagja. 1868 jan. 6-án született, Ekelben, Komárommegyében. Középiskoláit a gyulafehérvári

gimnáziumban, egyetemi tanulmányait Kolozsváron folytatta, majd 1891-ben jogtudományi és egy év mulva államtudományi doktorrá avatták. 1895-ben ügyvédi vizsgát tett és ügyvédi irodát nyitott Kolozsváron. 1898-ban a kolozsvári tudományegyetemen jog- és államtudományi kara magántanárrá habilitálta a magyar magánjogról. Mint ügyvéd is főleg magánjogi ügyekkel foglalkozott. 1911 decemberében nevezték ki a kolozsvári egyetemen az osztrák magánjog nyilv. r. tanárává és itt működött Kolozsvár megszállásáig. Budapesten a menekült egyetem érdekében rendkivül sokat fáradozott 1921 szeptemberéig, amikor az egyetem Szegedre került, ahol annak első rektora volt. 1929-ben a magyar magánjogi tanszékre nevezteték ki, május 15-én pedig az egyetem megválasztotta őt felsőházi képviselőjévé. Ő alapitotta a Ferenc József tudományegyetem Baráti Egyesületét, melynek elnöke Bethlen István gróf, ő pedig ügyvezető-elnöke. Tagja a szegedi Dugonics Társaságnak. A magánjogi törvénykönyv előkészitésére alakitott bizottságnak, a kolozsvári Ügyvédi Kamara megbizásából 1907—1908. években tagja volt. Élénk részt vett állandóan Kolozsvár város társadalmi és közéletében és az erdélyi katholikus státus müködésében, melynek legutóbb igazgatótanácsi tagja is volt, tiszteletbeli titkári minőségben. Kolozsvár törvényhatóságának több mint 15 éven át tagja volt a megszállásig. A román megszállás idején sulyos üldözéseknek volt kitéve s egyike volt azoknak, akikre magas hadisarcot vetettek ki. Igen jelentékeny szakirodalmi és publicisztikai müködést fejtett ki. Megjelent önálló munkái közül felemlithetjük: Jogcselekmények, különösen az ajándékozás hatálytalanitásáról; Az özvegy-jogról; Dolgozatok a magánjog köréből; Az elbirtoklásról; Az osztrák polgári törvénykönyv magyarázata; A kötelmi-jogról. Ezenkivül számos cikke és dolgozata jelent meg a jogi és szaklapokban is.

Menyhért Béla, a Székesfővárosi Elektromos Müvek főmérnöke. Született Jászberényben, 1883-ban. Iskoláit Budapesten végezte. Mérnöki hivatását 1906-ban a Magyar Villamos Rt.-nál kezdte meg és Budapesten teljesitett szolgálatot. 1912-ben az Elektromos Müvek szolgálatába lépett, ahol 1924-ben tragikus körülmények között halt meg. Az Elektromos Müveknél a háromfázisu kábel osztálynál müködött mint épités-vezető és az ő nevéhez füződik Kőbányának villamositása is. Tagja volt a Diana Vadászegyesületnek, a Budai Polgári Lövészegyletnek és örökös tagja a Magyar Turista Egyesületnek.

Mercz Pál *(primóczi)*, a közélelmezési minisztérium szolnoki kormánybiztosi kirendeltségének volt vezetője. Született a liptóvármegyei Kispalugya községben, 1875-ben. Atyja, Imre, a liptói államépitészeti hivatal főnöke, anyja benedekfalvi Kiszely Ida, a vármegye alispánjának leánya volt. Magyarországban elsőnek megtelepedett atyai őse a legrégibb német telepités alkalmával az első árpádházi királyok alatt lovagtársaival együtt mint testőr teljesitett a király körül szolgálatot. Jutalmul megkapták a magyar nemességet és a Szepességnek szepesi grófságnak ismert részét. M. az esztergomi bencés gimnáziumban és a kalocsai jezsuita Stefáneum nevelőintézetben végezte középiskolai tanulmányait, azután a budapesti tudományegyetem hallgatója volt. A Szepességen 1897-ben kezdte meg közigazgatási pályafutását, ahol először szolgabiró, majd vármegyei aljegyző, később árvaszéki ülnök, 1918-ban végül már mint vármegyei tiszteletbeli főjegyző átvette az iglói járás főszolgabirói hivatalának a vezetését. A hüségeskü letételének megtagadása miatt 1919. év őszén a csehek állásából elmozditották és a Felvidékről is kiutasitották. Ezután nyert a közélelmezési minisztériumnál beosztást. Ottani bizalmi állását hadirokkantságából eredt vaksága miatt kellett 1922. év derekán elhagynia. Ugyanis a háboru elején mint tüzérhadnagy a 9. honvédgyalogezredhez beosztva, részt-vett a naroli, belzeci ütközetekben és a San melletti védelmi harcokban. 1915 tavaszán a német tüzérséghez került és a volóci harctéren teljesitett szolgálatot, ahol szív- és tüdőbaj támadta meg, minek következtében már 1916. év végén a nem tényleges viszonyba került. Vármegyéjében tevékenyen vett részt a köz- és társadalmi életben. Két évtizeden át tagja volt a vármegye törvényhatósági bizottságának és Lőcse sz. kir. város képviselőtestületének. Vezető embere volt a vármegyei függetlenségi pártnak. Évek hosszu során át elnöke volt a lőcsei vadásztársulatnak és alelnöke volt a lőcsei polgári és tiszti kaszinónak. M. képviselte a vármegyét Rákóczi temetésén. 1918. év őszén a vármegye vezető embereinek és a polgárság kivánságára vállalta a nemzetőrség parancsnokságát és részben az ő érdeme, hogy a megye székvárosában és környékén az akkori zavaros időkben az élet- és vagyonbiztonság csorbitatlan maradt.

Melczer Károly, épitömester. MDK

Budapest.

Póttag.

az épitöipar jelöltjei az O.T.I. önkormányzatába.

ÉPIP-ÉPMÖV. 1929.máj.1. 68.1.

Melczer Klaus MDK

Oklevelek emlitik a soproni Szent kereszt oltárt 1437-ben, melynek igazgatója Melczer Lénárd, Klaus festő fia volt.
/Házi J. Sopron középkori egyháztörténete. Sopron 1939./?

Radocsay Dénes: a középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.34,194.l.

Melczer Klaus MDK

Már 1428-ban emlitve. Végrendelete bizonyitja hogy vagyonos mester volt.1457-ben szőlőjét a Papi céhnek ajándékozta, ugyanekor olvasunk Tizenkét apostol szembeni 5 dénár követeléséről a társulat zászlójának festéséért.
/Házi J. i.m.;168,297.Zs.

társulattal

Radocsay Dénes: a középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.35,194.l.

Melczer Lajos

— *(A haza vértanui közt)* olyanok is vannak, kiket a szomoru véletlen tett azokká. Ilyen Melczer Lajos órás, ki Pest 1849-diki bombáztatásákor, mint gyermek, egy bomba által találva, féllábát elvesztette. Órásságot tanulva, közelebbről Kubenák Ferencz jóhirü üzletét — uri-utcza 2. sz.

vette át, s mint jeles és ügyes órás folytatja. Ajánljuk az órát viselő nagy közönség figyelmébe.

Vas. Ujs. 1868. 105.

Melczer O

Pozsony város tanácsa szűkebb körű tervpályázatot rendezett a városi múzeum és könyvtár elhelyezésére szolgáló épület terveinek beszerzésére. A pályázaton Melczer O. és Láng Adolf tervei egyformán 1000—1000 koronával díjaztattak.

Művészet 1903. 426. l.

nincs ied

Melczer O.

építész. Pozsony város tanácsa szükebb körű tervpályázatot rendezett a városi múzeum és könyvtár elhelyezésére szolgáló épület tervének beszerzésére. A pályázaton Melczer O terve 1000 K-val díjjantatott.

Művészet, 1903. 426.

Panciera-Besarel Valentino

velenczei szobrászés fafaragó.

Szül 1830. Megh. 1903.

Melczer O. pozsonyi építész

a két egyenlő 1000 koronás díj egyikét nyerte el a pozsonyi városi múzeum és könyvtár pályázatában.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.

nov. 4. sz. 7 old.

MELCZER Zsigmond építész

Porosny, Mélyúti volt aivahár, 1900
(Nemeti Emil 1903.

Sárvári 1996 87,98

Meldemann Miklós

rézm. 1541

Lásd

Kremrégi Bp 42. l.

Meldemann, Nic.

9129.

Buda ostroma 1542-ben.

A nyilt koronás magyar czimerrel diszitett lapon látjuk Buda várát, a melynek épületei közül a Maria Madalena, a S. Niclas prediger Closter, az Unser frawen és a S. Johannes Parfüser Closter temploma van kiemelve és a melyet ostromló-csapatok vesznek körül czimeres tábori sátrakkal.

Fametszet, öt lapból, melyeknek méretei és pedig az I-nek 37.6:28.8, a II-nek 37.3:28.8, a III-nak 37.1:28.9, a IV-nek 36.0:28.9, az V-nek 36.4:29.0 cm.

Készitette: Nic. Meldemann.
Nagler: Monogr. IV. k. 2471, No 27

L 767 l.

Szn. 29-1910
759-910-1

Át. lelt. sz. 2885.

Meldemann

Buda látképe 1541

ivód

Clauder Ottóné dr.

A vaszinház tör-
ténete. Bp. 1941.
2, 3. l. képpel. 4. l.
(Kézirat)

Nemethy tajós = Bu-
lázd dawára régi helyrajza
Arch. Ert. Ujf. V. k.

~~Felsőbaka h. n. VIII. 235.~~

Meldeman

nagy látképe Budáról-
másolata a MOB
rajzláraban van.
XVI. sz?

cred
z

Némethy Lajós

Török mecsetek Budán.
Bp. 1878.
30. l.

112. kép. *Polidoro Veneziano: Madonna Jézussal és Ker. Szent Jánoskával.*

Madonna Jézussal (114. kép)
?a, tempera és olaj, 51×41 cm.
Szignálva jobbra lent görög betűkkel. „Joannes Baptista de Rositis Foroliviensis pinxit theo toco — in luogo di Dei Genitrice." Tőle balra: 1507.

Meldemann

Budát 1541-ben madár távlatban szemléltető látképe fenti gondosan készitett művel.

Némethy Lajos: Török mecsetek Budán Bpest, 1878. 12. l. 25. l. 29. l.

Meldemann

fametrsö

1541

Csontosi jegyz

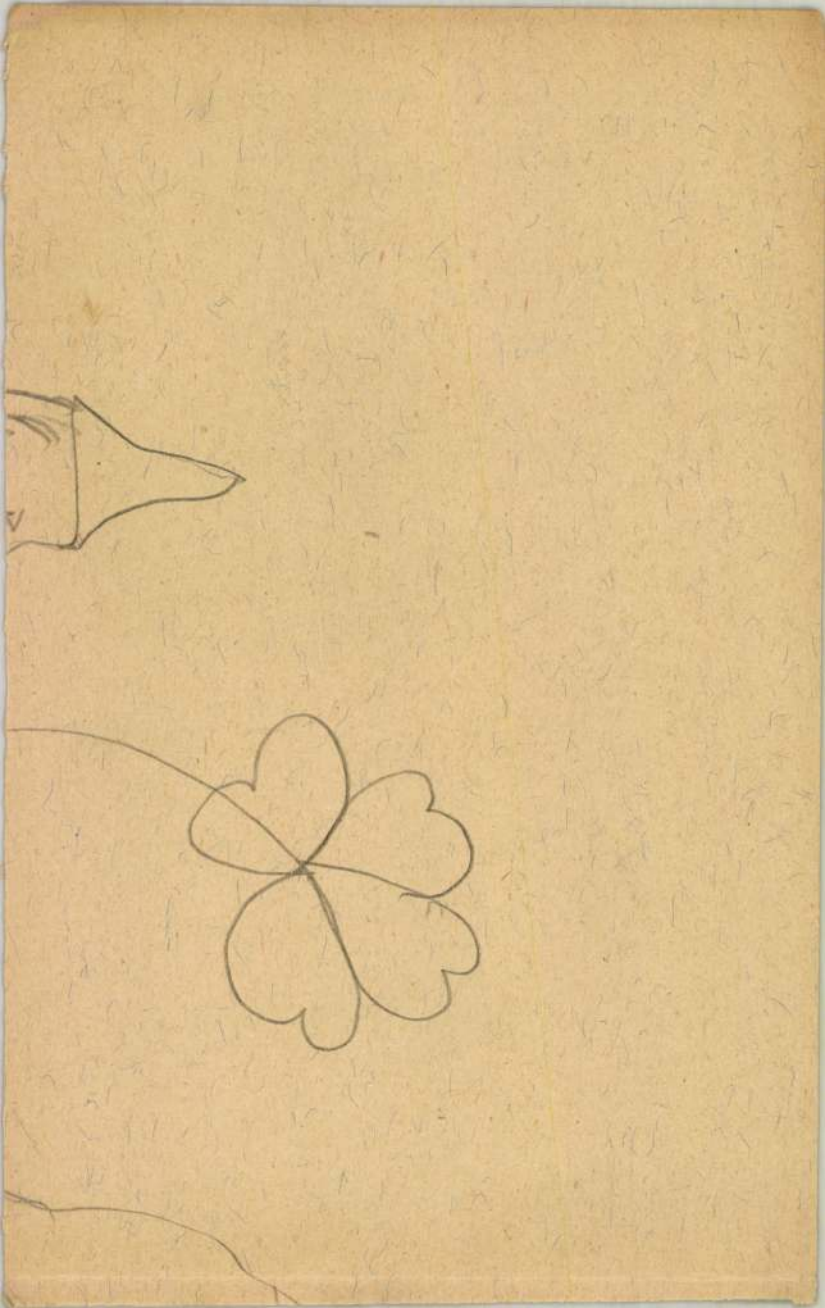

Meldemann

Card

Brnk 32.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

lyezem:

.....

agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Meldeman

laid

Lam 1887 3. P.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta.

Mendelmann

1541 ben Budavárról

Készült rája

vrod

Délb 64. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
a

8. sorsz. Műhelyi min

Meldemann Miklós

Budavár látképe
1541-ből, fenti
fametszete

Repr. -
Lux Kálmán dr. :
A budai kir. vár
képe I. Mátyás korá-
ban. MMEE köré
1917. 278. l.
279. l.

Salamon F. Budapest
I. köt.

Meldemann Miklós

U. 1707

L. Szirm
14 XI/16

munka

n kiadott munkák.

neve	~~Elovrányz.~~ Kereges K.	f.	Förlesztés K.	f.	Fedezendő K.	f.
. . . .	2305	10				
800.–					mincs kifizetve	
180.–						
380.–			1360		945	10
lcsönző Int.	6500					
1625.–						
1625.–						
1625.–						
1625.–			6500		–	
. . 700.–*)					kifizettetete	

Meldemann Miklós

1541 ben Miészitette Buda
nagy látképét. Neinethy felette
nagybecsünek tartja topographiai
szempontból.
Eine ware Contrafactur oder
verzeychnus der Königlichen
stat Ofen in Ungarn jr. bele-
gerung sammt ~~...~~ dem ung-
luckhafftigen scharmuetzel
des pluturstigen Tuercken mit
dem Königlichen heerleger
an September des 1541 jars."
Alatta 15 versszak. Nürnbergben
jelent meg. Egy más kiadáson ol-
vasható: „Mc. Meldeman"
Tametszet. A kép 144 cm
hosszu és 38 cm széles. Egy
részletet közöl belőle alábbi
cikke mellett Neinethy

Meldeman miklós 12

Irodalmata Pleovolandó:

Arch. Ért. 1872. 207 l és

Arch. Ért. 1873. 25 l.

Neinethy Lajos: Budavára-
nak régi Lehrajza. Arch.
Ért. 1885. Vjf. V k. 7-8. l.
(Eippel).

a lázok d s o g o r-nak nevezik s
A Kaukázus északi néptörzsei k
észak felé az ősmagyar terület nc
a voguloknál és osztyákoknál á k

Nem olyan ősrégi, mint
vadászat. Németország ragadozó

ezménye, az t. i., hogy a vada-
zonyok közt az élet fentartására

a honfoglalás idejéig attól fogva,

ti állapotok emlékét azon a nagy
kutatások világánál helyeznünk
Aral-tóig, meg a Jaxartes (Szir
a néptörzs tanyázott. Közülök a
ásztorkodtak s a vizek mentén
ban még vadászok voltak.[2] E nép-
dásra s körülbelől a jyrkák élet-
n volt az ősmagyarság a Kr. e.

ürke) volt-e azon ősnép, melyből
kell említenünk, hogy a magyar
jyrkák azok, a kik vadászlétükre
turán lovas vadászat typusának
a. Mindjárt a thysszageták mellett

Meldemann

režim -

l. okv.

Kár Well. XVII. l.

Meldemann
rézm.

l.
Tanulmányok Bp
múltjából X. 15. l.
153. l. - 164. l.

Heidemann

Hahn

Hannoversch Br.

Infanterie X. A. K.

A. 3. 6.

Meldeman
rajzoló
Buda 1541-ben.
Fenti rajza után
kisnult vézkarc
Siebmacher János-
tól. 1580 Eörül
Budapest székváros
gráf. gyűjt.
Repr.
Veress Endre
Izabella királyné
1519-1559. M. Tört.
Eletr. Bp. 1901. 141. l.
mellett.

Megjelent a Szilágyi-tele
Magy. nemzet dört. V. kotetében
is

HELYSÉG

KOLOZSVÁR

VÁRMEGYE

SZAKCSOPORT

Ötvös

KOR

XVII

169

ŐRZÉSI HELYISÉG

TULAJDONOS

Teleki László

MÉRET

TÁRGY

Szűrcsölő

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

tr edény kagló id
oldalt csiga vonalban haladó
A fedőlap közepén szűrő. elő
lebegő mondat szalagon 1 AN
utaló vésett felirat.

FÉNYKÉP, RAJZ

Meldemann

vod
2

Salamon Ferenc

Budapest története.
II – III. kötet

Rómer Flóris

Adalék a budai
várnak a török –
foglalás előtti hely-
szinéléséhez. Arch.
Közlemények

Meldemann

rajzoló XVI. sz.

Kremneinetmet.

92, 93, 94, 98. l. 117. l.

133. l.

HELYSÉG

SZÉKESFEHÉRVÁR

SZAKCSOPORT

Építészet

VÁRMEGYE

KOR

XII

ŐRZÉSI HELYISÉG

Múzeum.

TULAJDONOS

MÉRET

TÁRGY

Pilléstöredék.

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉSI

Román. Indás, leveles dí

FÉNYKÉP, RAJZ

Meldemann

pajza a bécsi c.
k. könyvtárban,
melyrol Siebmacher
Janos kiszitett 1575-80
kovul. mellszeket.

l.

Mur. és Kst. Est

1913. 257. l.

IRODALOM

JEGYZET

Moldemann Miklós
famentő

l.
Magyar Könyvnemle
1917. 115. l.

Nyug

100 - Frt., azaz Egysz

Meldemann Miklós

~~Le Court Miklós l. Court~~

~~Ketelath l. Kebtelots~~

Meldemann Miklós

1541

l.

Uxa

114, 115 l. (Keppel)
116. l. 122. l.

Mezőgazdasági osztály.

TÁJÉKOZTATÓ:

„Mg“ a mezőgazdasági osztály VIII., Eszterházy-utca 3. alatti épületét,
„Áo“ az állatorvosi osztály VII., Rottenbiller-utca 23—25. alatti épületeit,
„Kg“ a közgazdaságtudományi kar IV., Szerb-utca 23. alatti épületét,

Lukas Meldt

Crassói ónöntőmester 1701-35.

Weiner Mihályné: Ónművesség, Budapest, 1971.

301

Michael Meldt jun.

Brassói ónöntőmester 1759-1793.

Weiner Mihályné: Ónművesség, Budapest, 1971.

281

MICHAEL MELDT, ónöntőmester

A Déri Múz-ban sok a magas szinvonalu ~~ónedény~~ erdélyi ónedény.-A brassói Michael Meldt mester jegyét találjuk az 1768.évszámu 1022.sz.kannan. 339.old.

WEINER MIHALYNÉ: Onedények Hajdú-Bihar megyében 335.old

A Debreceni Déri Múz.Évkönyve, 1973. Debrecen, 1975

Meldt Mihály

brassói ónöntő

Kanna. XVII. 4.

Ónody Ilona tulajd

Bpest.

Inv.

Dragomir : Zarand

Melda Péter

ötv. Kassa. XVII sz.

wód

Moszv. 20 l

tanu.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Melda ötvös Péter

Apja Göncri Péter Deák volt-
1578-ban jan. 24. nyer polgár-
jogot Kassán. 1601 elején
behövetkezett halála után
Ziber Mátyásné tilt a hagya-
tékából 9 aranyat o 3 mérka
ezüstöt, meghat neki átadott
felmüveles végett. Végrende-
letét 1601. márc. 9én vezzik
o nehány nap mulva meg is hal, mert
fel a hagyatékán való Osz-
tozkodást 1601. márc 17én
ejtik meg.
1578 – 1580. ig a varos I. negye-
dében lakott. Elég vagyonos
volt, mert csak aranya 115 volt,
azonkívül tallér, ~~és~~ apró pénz s arany
ezüst holmi, s végül köreteléseg. 9 l. végrendelet.

Mihalik József. Kassavaros
ötvösségének története. Bpest.
1900. 197 – 198. l.

9 s végül hára.

Bakay Eötvös György

ötvös.

XVII. sz.

Melda Péter, Kassai őrnő III. 77.

Kassa

Melda ötvös Péter, 16 sz.

Arch.Közl.1899. XXI. 197

Meldemann Miklós, grafikus MDK

1541-ből származó fametszete a Schedel-féle ábrázolással szemben tulegyszerünek mutatja a Szt.-Miklós tornyot.

dr. Lux Kálmán: A budavári Szent-Miklós torony.
MMÉE Közlöny. havi füzetei. 1925. II. évf. 4-6 sz.
45-51.l.

Meldemann Miklós

1.

Magyar Könyvszemle

1879. 160. l.

127.534 sz.

A magyar kegyestani
hivatalos használatra megh
Budapest,
A minu

Heldemann grafikus.XVI.sz.

Jhb.d.allerh.Kaishs.V.4397.l.

Meldemann

fametsrö

l. Gerö Bvár

105. l.

M. D. K

MELDEMANN

Nagy fametszet – úgy látszik mintha a Munsterus-féle metszet ltoin részeit volna (budai látkép

Gerő László: A budai vár helyre-állítása Bs. 1981. 105. l.

MDK

Meldemann Miklós (fametsző?)

Említve 1541-ből származó famet-
szete, mint a budavári Szent Mik-
lós torony ábrázolásainak egyike

- Ts.: A budavári Szent Miklós-torony
műemlék és környékének városképe.
Városi Szemle, Bp. 1977. 1119. l.

Meleg, festő

Művészet, II., 1903. 316-324.

Divald Kornél: Brocky Károly főmüve.

Meleg Ignác

szül. Budapesten 1862 máj 7.
Rk. 8 reál és érettsi. 1879 tól
a bpesti rendőrségnél szolgalt
1882/83 I. – I. szakosztály
Kimaradt.

Hogarth, angol festő és grafikus

VII. 200.

Meleg Ignác

1882/83 I.

Ferképzőintézeti könyvtár

113. l.

tes oromzatú refektóriuma, s a moszkvai fögyógytár immár lebontott érdekes háza.

Új korszaka kezdődik az orosz építészetnek Nagy Péterrel, aki az új fővárost, Szt. Pétervárt szinte a földből varázsolta elő (1703). Buzgalmában annyira ment, hogy Péterváron kívül a birodalom egész területére eltiltotta a kőépítkezést, s ennek következtében mindenütt jóideig pangott az építési tevékenység. A főváros első épületei még fából voltak, s csak az idegen mesterek, olaszok és franciák, németek és hollandiak kezdtek kőből építeni. Az első városépítési tervet a francia *Leblond*, Lenôtre tanítványa készítette. A többi idegen mester közül az olasz *Trezzini*, a Péter-Pál-erőd építője s a német *Schädel*, a Mensikov-palota mestere válnak ki. Maga *Schlüter* (l. o.) is eljött az ifjú fővárosba, de meghalt, mielőtt bármit is alkothatott volna. Pétervár barokk építészete Nagy Péter utódai, Anna és Erzsébet alatt éli fénykorát. Ez időszak nagymestere az olasz eredetű, de teljesen akklimatizálódott *Rastrelli* (l. o.), akinek tanítványai közül az orosz *Tsevakinskij*, a kiválóan szép és különösen nemes harangtornyáról híres haditengerészeti kathedrális mestere, a legkülönb.

A XVIII. század közepe Nyugat-Európához hasonlóan orosz földön is meghozta a barokk reakcióját. A klasszicizmus első jelentékeny műve a pétervári művészeti akadémia, *Kokorinov* s a francia *de la Mothe* közös műve. A korai klasszicizmus többi mesterei közül az olasz *Rinaldi* (Oranienbaum, pétervári Márványpalota), *Bashenov* (l. o.), akinek a külföldön is nagy tekintélye volt, *Volkov* (tengerészkadettek háza), *Starov*, a tauriai palota s a palladianus pallai pavillon

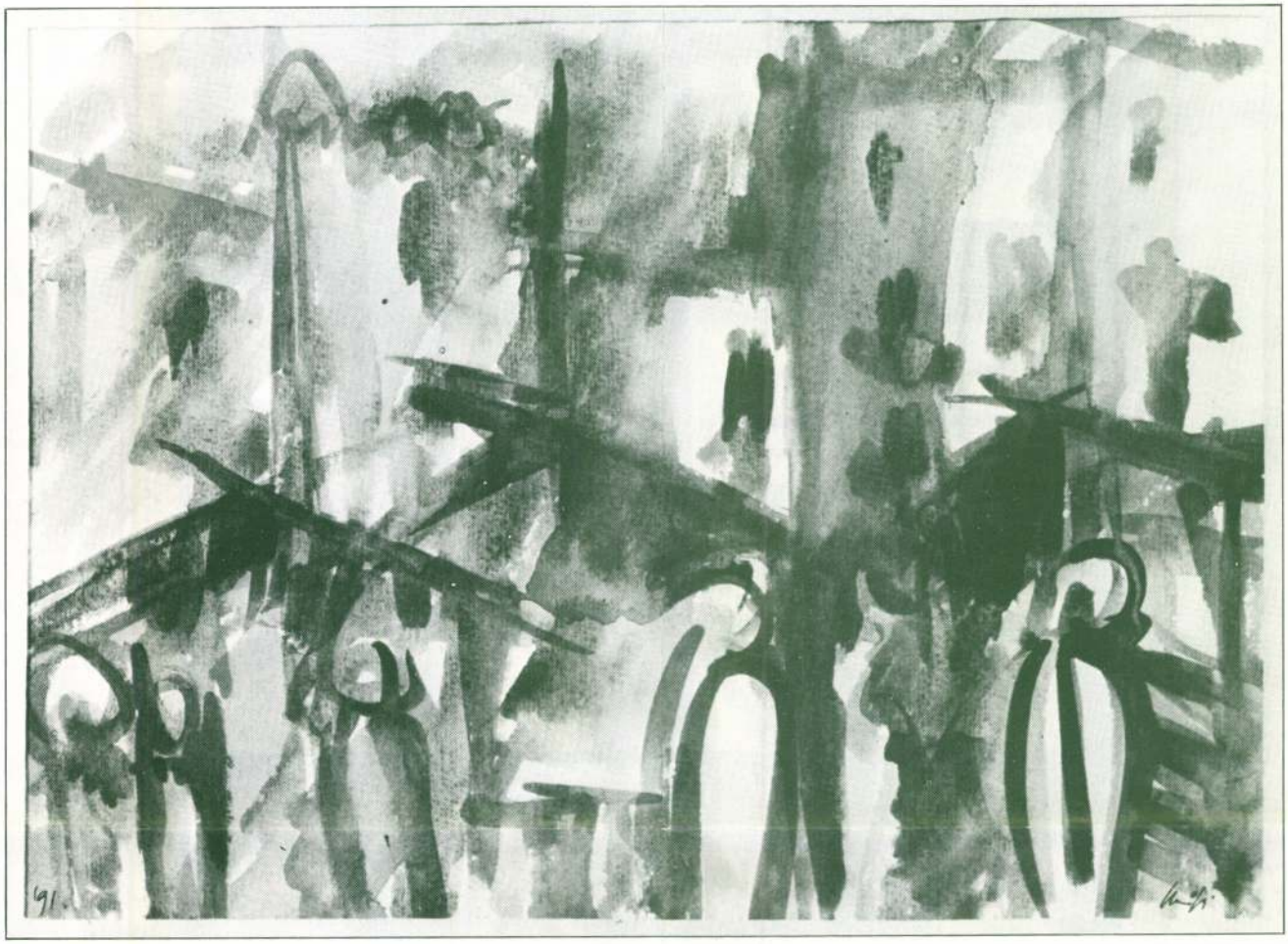

ISTRIA

Mezőfi Mária

8900 Zalaegerszeg
Kovács Károly tér 4.

1948-ban született Csurgón. Pécsett, a Művészeti Szakközépiskolában érettségizett díszítőfestő szakon, majd a Pedagógiai Főiskolán rajz—földrajz szakon tanári, a debreceni egyetemen pedig bölcsész diplomát szerzett. Mesterei Simon Béla és Kelle Sándor festőművészek voltak.
Önálló tárlata volt Zalaegerszegen, Zalakaroson, Zalalövőn. Kollektív kiállításon Pécsett, Ajkán, Zalaegerszegen, Keszthelyen, Hévízen, Szolnokon, Sárváron mutatták be munkáit.
Zalaegerszegen él és a Városi Művelődési Központban dolgozik.

1948 in Csurgó geboren. An der Kunstfachschule in Pécs beendete sie die Berufsausbildung mit Abitur als Dekorationsmaler, später die PH im Fach Geografie und Kunsterziehung als Lehrer, und die Universität Debrecen mit dem Philosophiediplom.
Sie war Schülerin der Maler Béla Simon und Sándor Kelle. Selbständige Ausstellungen waren in Zalaegerszeg, Zalakaros und Zalalövő. Kollektivausstellungen in Pécs, Ajka, Zalaegerszeg, Keszthely, Hévíz, Szolnok und Sárvár zeigten ihre Arbeiten.
Sie lebt in Zalaegerszeg und arbeitet im Kulturzentrum der Stadt.

She was born in Csurgó, 1948. She sat for the GCE A-levels at the Secondary Schol of Art in décor-design and afterwards graduated from the Teacher Training College in drawing and geography, but she is a BA from the University of Arts and Sciences in Debrecen. Her masters were Béla Simon and Sándor Kelle painters.
She has had one-man exhibitions in Zalaegerszeg, Zalalövő and has taken part in collective exhibitions of Zalaegerszeg, Pécs, Ajka, Keszthely, Hévíz, Szolnok, Sárvár.
She lives and works in Zalaegerszeg, at the Cultural and Community House of Zalaegerszeg.

VÉDJEGYEK „B"

Melega István

grafikusművész

8800 Nagykanizsa
Bartók B. út 6.

1935-ben született az erdélyi Máramarosszigeten. 1952—1980 között Nagyváradon élt. Tanulmányai befejeztével 1963-tól a nagyváradi „SINTEZA" vegyigyárban dolgozott grafikusként. 1980-tól él Magyarországon, 1984-től Nagykanizsán. Szellemi szabadfoglalkozású. Több kollektív tárlaton vett részt. Önálló kiállításai 1959-től voltak Nagyváradon, Magyarországon pedig Debrecenben, Zalaegerszegen, Nagykanizsán, Nagykőrösön, Tápiószelén, Budapesten.
Kiállításain az alkalmazott és képgrafikák mellett kisplasztikákkal is jelentkezett. Művei többnyire hideg, geometrikus formarendszerbe komponált konstruktív alkotások. Eleganciájuk gyakran mérnöki tervekre emlékeztet, melyeket csak néha old fel egy-egy kevésbé elvont, organikus képzetet is keltő motívum. A képzőművészeten kívül fotóval is foglalkozik.

1935 im siebenbürgischen Máramarossziget geboren. Zwischen 1952—1980 lebte er in Nagyvárad. Nach Beendigung seiner Studien arbeitete er von 1963 an als Grafiker in der Chemiefabrik SINTEZA von Nagyvárad. Seit 1980 lebt er in Ungarn, seit 1984 in Nagykanizsa. Er ist freischaffender Künstler. Er nahm an mehreren Kollektivausstellungen teil. Selbständige Ausstellungen seit 1959 in Nagyvárad, und in Ungarn in Debrecen, Zalaegerszeg, Nagykanizsa, Nagykőrös, Tápiószele, Budapest. Auf seinen Ausstellungen zeigt er neben Angewandter- und Bildgrafik auch Kleinplastiken. Seine Arbeiten sind zum grössten Teil in kaltes, in geometrisches Formsystem komponierte konstruktive Schöpfungen. Seine Eleganz erinnert oft an Ingenieurpläne, welche nur ab und zu ein bisschen die abstrakte, organische Vorstellung durch wirkungsvolle Motive ablöst. Ausserhalb der bildenden Kunst beschäftigt er sich mit dem Fotografieren.

He was born in Marosvásárhely, Transylvania, 1935. Between 1952—1980 he was living and studying in Nagyvárad. From 1963 he worked at „Sintenza" Chemical Factory. Since 1980 he has been living in Hungary, since 1984 in Nagykanizsa, working as, a free lance.
He has taken part in several collective shows but has had one-man exhibitions as well since 1959 in Nagyvárad, Debrecen, Zalaegerszeg, Nagykanizsa, Nagykőrös, Tápiószele, Budapest.
Besides his applied and picture graphics, his figurines have been shown. The cool elegancy of his art closed in strict geometric structure looks as if they had been designed and made by an engineer rather than an artist. This abstract decorative design is rarely counterbalanced with some motives releasing some organic ideas of the artist.
He is interested in taking photos.

MELEGA ISTVÁN grafikus plakátterveinek kiállitása Nagyváradon. /rövid hir./

Utunk, XXVIII.évf. 44./1305./sz. 1973. nov.2. 12.old.

VIGADÓ GALÉRIA

A VIGADÓ GALÉRIA
tisztelettel meghívja Önt és barátait 2002. május 9-én, csütörtökön 17 órára
(Budapest, V., Vigadó tér 2.)

Melega István

fotó- és grafikusművész

IZÁTÓL A PRINCIPÁLISIG

című kiállításának megnyitójára.

Megnyitja:
TÓTH JÓZSEF
fotóművész

A kiállítás létrejöttét támogatták:
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány, Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete, Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány

Megtekinthető: 2002. május 9-től május 21-ig minden nap 10-18 óráig.

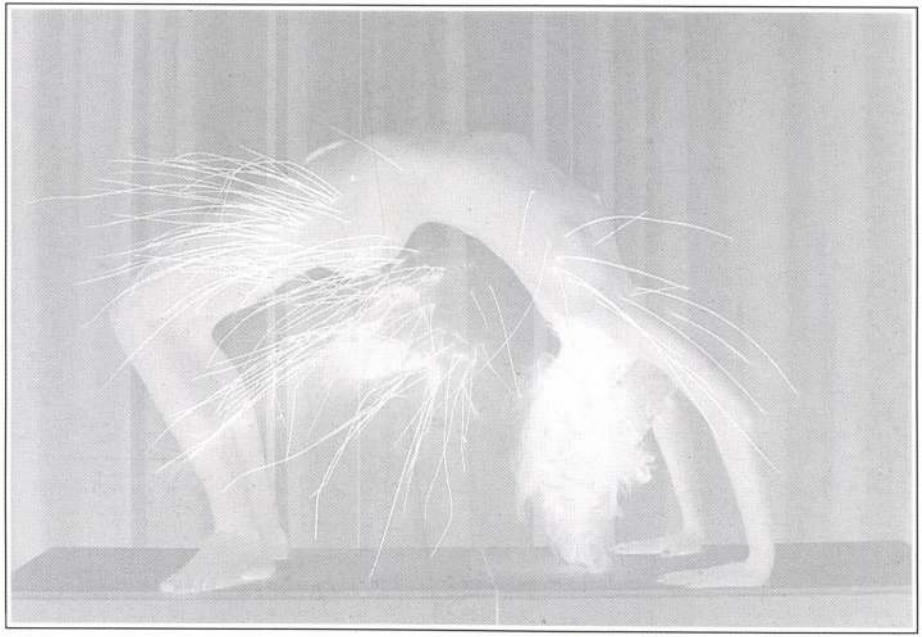

„ Bennünket nem érteni kell, hanem elfogadni." Delacroix

Melega István

Melega István és Anne Christine alkalmából grafikai kiállítása október 15-én a DOTE Galériában nyílt meg.

—: Kiállítási naptár.
Művészet, 1977. október – 48. lap.

SZÁZÉVES A MAGYAR TÖRTÉNELMI KÉPCSARNOK
1884—1984

JÁVOR ANNA

Melegh Gábor Bécsben (1817—1832)

Különlenyomat címjegyzék a Művészettörténeti Értesítő 84/1-2-es számából

MELEGH GÁBOR BÉCSBEN (1817–1832)

Az 1801. május 14-én Versecen született Melegh Gábor festő és grafikus rövid pályafutásáról eddig is álltak adatok a rendelkezésünkre, kevés számú fennmaradt művéből pedig szívesen válogattak a 19. századi magyar művészetet bemutató kiállítások. Sajnálatosan korai halála, valamint egy Schubertre emlékeztető Férfiképmása életrajzának regényes kiszínezésére nyújtott lehetőséget.[1] Most a bécsi Képzőművészeti Akadémia levéltárában megőrzött gazdag dokumentáció alaposabb áttekintése, illetve a bécsi Városi Levéltár korábban ismeretlen adata alapján kívánjuk pontosítani Melegh működésének tényeit. Jobbára szintén forrásértékűek Bécsben őrzött rajzai, amelyek apró ötlet-vázlatok lévén, inkább utalnak egy széles körű, változatos — szétszóródott — festői életműre, mint Melegh Gábor nyilvánvaló rajzkészségére.

Akadémiai tanulmányainak dátumokban kifejezett lényegét Fleischer Gyula közölte először. A különféle Indexek egyesített adatain túl, a beiratkozási névkönyvekbe betekintve tudjuk, hogy Melegh Gábor 1817. július

1. Melegh Gábor: Férfiképmás, 1827. Magyar Nemzeti Galéria

2. Melegh Gábor: Fehér ruhás fiatal leány arcképminiatúrája. Egykor budapesti műkereskedelemben

22-én iratkozott be, először a vésnök-iskolába, majd 1823-ig hat félévet abszolvált hol 1-es, hol 2-es minősítéssel a történelmi festészet és rajz tagozatán Gsellhofer, Lampi, illetőleg Petter tanítványaként. A Belvárosban lakik, előbb a Kärtnerstrassén, majd „bei seinem Vettern Franz Scherübl in der Seilerngasse". A Berkeszi által közzétett 1829-es temesvári folyamodványában még mindig a „Szép Mesterségek Császári Királyi Bécsi Akadémiájának növendéké"-nek vallja magát. Tény, hogy 1829. április 8-án írásbeli bizonyítvánnyal hagyta el végleg az akadémiát.[2] Tanulmányait 1820 és 23 között is megszakította: ez időben dolgozhatott otthon, Versecen, és fogadta tanítványul a fiatal Brocky Károlyt, amint azt — s egyáltalán Melegh személyét — számon tartja a szakirodalom. Az 1823-as tanévet azután ismét Bécsben, méghozzá igen „előmenetelesen és megkülömböztetéssel"[3] végzi. Díjnyertes munkáinak, ha témája nem is mindig, de jellege kiderül az Akadémia aktáiból. 1819-ben a kezdők számára kiírt Gundel-díjat nyerte el mint a „Classe der historischen Elementarzeichnung" növendéke „Bey den Kopfen" — jutalma 16 forint. Tizenkét pályázó

3. „Zu Melegh's Preisbild", ceruzarajz. Wien, Akademie der bildenden Künste, Kupferstichkabinett

között az összes szavazatot Melegh kapta, feltételezhetően fejrajzolásért, ami, tudjuk, művészetének mindvégig legerősebb oldala maradt. Ugyanebből az osztályból az aktok szekciójában a bécsi Ferdinánd Hofbauer nyeri az első, Eduard Schaller a második díjat.

Legközelebb 1822-ben tűnik fel neve a Lampi-díjért versenyzők között — innen tudni, hogy már ismét Bécsben van —, de nem kap szavazatot. 1823-ban azután nemcsak a Lampi-díjat nyeri el, hanem az udvari díj ezüstérmét is a tiroli Josef Arnold mögött, e réven nevezetessé vált „Abigail"-képével. A még a 19. század folyamán az Akadémia birtokából kikerült — eltűnt — festmény születése jól dokumentált. Fennmaradt a téma pályázata, ti. az igazgató Franz Caucig javaslata a történeti festők feladatára, amely az 1823. március 14-i tanácsülésen, a többi műfaj tanárai által kiírt témák között elfogadást nyert. Meghirdetésekor a forrást is megjelölik: „Joseph Flavius, Erstes Buch der Könige 25 Capitel . . .". A jellemzően komplikált, „tudós" ikonográfia ritka Melegh Gábor életművében, de ismerve az Akadémia pályázatainak rendszerét, tudjuk, hogy a történelmi festészeti szakosztály valamennyi növendéke hasonló, nehezen kiagyalt historikus témákkal birkózott. Melegh a későbbiekben csak illusztrációin gyümölcsöztette történelmi kompozí-

5. Melegh Gábor: Tanulmánylap, ceruzarajz. Wien, Akademie der bildenden Künste, Kupferstichkabinett

4. Melegh Gábor: Fiatal hölgy indulásra készen, ceruzarajz. Wien, Akademie der bildenden Künste, Kupferstichkabinett

6. Melegh Gábor: A pihenő Szent Család, ceruzarajz. Wien, Akademie der bildenden Künste, Kupferstichkabinett

7. Melegh Gábor: A pihenő Szent Család. Egykor budapesti műkereskedelemben

ciós tudományát, s ez vonatkozik számos sikeres bécsi pályatársára is. Az „Abigail zu den Füßen Davids" már 1824-ben kiállításra került, majd az Akadémia 1832-es tárlatán újból, egy „Joseph und seine Brüder" olajkép párdarabjaként. Időközben, 1826-ban egy Madonnaképpel, 1828-ban egy olajfestésű Portrait-val szerepelt Melegh az Akadémia kiállításain.[4] Ezekből a művekből ma már egy sem lelhető meg az Akadémia képtárában, sem egyéb nyilvántartásban, őriz azonban a Kupferstichkabinett egy 28 leltári tételként jegyzett, valójában mintegy 40 darabot számláló rajzsorozatot Melegh Gábortól, amely 1899-ben jutott Johann Fürst von Liechtenstein ajándékaként a gyűjteménybe.[5]

A kisméretű vázlatlapok egyike (12,5×19,5 cm, grafit, leltári száma 21431) — monumentális igényű, akadémiai értelemben „történeti" kompozíció fekvő formátumú terve — utólagos felirata szereint „zu Melegh's Preisbild" készült volna. Témája leginkább a „Krisztus meggyógyítja a vakot"-ábrázolásokra emlékeztet, így is leltározták. Az umbriai reneszánsz képekre jellemző alacsony horizontú tájban, fallal, fával lehatárolt előtérben öt, antik módra köpenybe burkolt mellékszereplő asszisztenciájával zajlik a jelenet. Középen teljes profilban Krisztus, áldó mozdulattal, előtte jobbról felemelt arcú szakállas, öreg férfi térdepel, botja a földön hever, hátulról egy gyermek támogatja. Jó, körvonalas, határozott kis ceruzarajz, amely ha nem is hozható kapcsolatba Melegh egyetlen díjnyertes képével sem (hiszen a Gundel-díjat fejtanulmánnyal nyerte; nem felel meg az ábrázolás a szintén 1819-ben meghirdetett Reichel-díj témájának, „Jákob megáldja fiait" sem; a Lampi-díj pályaműve pedig élő modell után készült rajz), a régi tévesztés révén talán az Abigail-képre utal. Mindenesetre fogalmat alkothatunk általa arról a nazarénusokéval rokon „historizáló" felfogásról, amellyel Melegh elveszett vallásos táblaképeit megalkothatta, a figurális kompozícióban való jártasságáról, a csoportfűzés franciás — azaz római — klasszicista nyugalmáról. Ez a leginkább befejezett, képpé komponált rajz a gyűjtemény darabjai között. Még a hátoldalán látható, álló formátumú, hevenyészett vázlat is a megfoghatóbbak közé tartozik: a gótikus ablak előtt, pulpitusnál álló nőalak talán az 1830-as Aurórában megjelent „Hedvig" romantikus Annunciáció-jelenetének első megfogalmazása.

A vázlatok többsége nem más, mint apró papírszeletkékre vetett ötlet, többnyire portrémegfigyelések, karikatúrák, egy-két alakos krokik. Néhány kidolgozottabb rajz, egy falusi menyasszonyé (ltsz. 21407), egy kalapos parasztlányé (21414), egy öltözőasztalától épp távozó divatos hölgyé (21416) zsánerízű élménybeszámolónak tetszik. Másutt egy-egy lapon négy-öt karakteres férfifej csoportosul — a litografált arcképekhez készült ujjgyakorlatok —, különböző nézetekből, a papír elő- és hátoldalán egyaránt; ugyanarról az arcról olykor több felvétel is készült. A 21413. leltári számú, nagyobb méretű lapon mintegy negyven ábra zsúfolódik, köztük jelmezes, színpadi alakok, állatok, táji részletek; a hátoldalon pedig rengeteg apró fejrajz, profilból, torzan, többnyire karikatúraszerűen, a testek elnagyolt, kisebb méretű jelzésével. Pár finom arcképvázlat valóban portrét ígér, közülük a 21408. leltári számú verso-ján két halvány ceruzarajz medaillonba foglalt női képmás, ami közvetlen összehasonlítás útján esetleg Melegh ismert miniatűr-arcképeivel is kapcsolatba hozható lenne. Építészeti részletek, távoli városkép, takaró alatt fekvő nőalak, folyóparton heverő fiú stúdiuma szélesítik a romantikus illusztrátorként

8. Melegh Gábor: „Egy raffaeli Madonna", rézmetszet. Magyar Nemzeti Galéria

is jelentős Melegh rajz-témáinak skáláját — valamennyi könnyed, vékony ceruzarajz, ritkán vízfestékkel vagy fedőfehérrel halványan színezve. A sorozat két leggyengébb, egészen idegen lapja az a két, pauszpapírra kopírozott munka, amelyeken huszárok lovat ápolnak (21433—34).[6]

Külön csoportba gyűjthetők össze azok a sikerültebb rajzok, amelyek nyilvánvalóan raffaellói Madonnák után készült másolatok vagy kompilációk, egyben tanulmányok Melegh saját vallásos kabinettképeihez. A gyermek Keresztelő Szent János lerajzolása — a „La bella Giardiniera"-ról — imádkozó kéztanulmánnyal és Madonna-vázlatokkal társul, finoman satírozott, halvány a kivitele (21426). A pihenő Szent Család lazán papírra vetett terve (21432) szintén raffaellói ihletésű. A négy szent nő Keresztrefeszítés vagy Sírbatétel részlete, a háttal térdeplő Magdolna hangsúlyozottan reneszánsz, akár a Stanzákról ellesett figura (21429). Három álló, bibliai férfialak a Vak meggyógyítása-kompozícióval kapcsolatos (21420), a két keleties vándor (21417) is ótestamentumi alak lehet. Ezek a mégoly hevenyészett vázlatok arról tanúskodnak, hogy Melegh Gábort erősen érdekelték a vallásos, bibliai témák, azok megfogalmazásában pedig a német nazarénusok által kezdeményezett kora reneszánsz igazodást választotta. Magyarországi szerepeltetése alkalmából eddig úgy tűnt, hogy a Magyar Nemzeti Galériában őrzött, 1831-ből jelzett, fára festett „Madonna a gyermek Jézussal és a kis Keresztelő Szent Jánossal" ritka kivétel az arcképfestő Melegh életművében. Rajz-oeuvrejét ugyan minden bizonnyal csak töredékesen képviseli a bécsi akadémiai kollekció, a vallásos témák benne fellelhető aránya talán jellemzőnek mondható; magángyűjteményben, műkereskedelemben pedig itthon is felbukkant még két Madonnája.[7]

A Galéria-beli, tájban ábrázolt Madonna naiv áhítata, keresett egyszerűsége, tiszta színvilága összhangban áll a nazarénus elődök, Overbeck, Pforr és a bécsi Scheffer stílusával, akárcsak Melegh kis méretekhez szokott, aprólékos festésmódjának fogyatékosságaival. A kvalitást is érinti már a csapott íves „reneszánsz" keretelésű, fekvő formátumú Pihenő Szent Család primitív megfogalmazása, a lappangó festmény amúgy is csak feltételesen tulajdonítható Melegh Gábornak. Míves munka ellenben az álló, háromnegyed alakos Madonnát karonülő Gyermekkel megjelenítő rézkarc — sarkában elfordított férfifej-tanulmány —: a „Madonna del granduca" népszerű prototípusához a „Sistina" manirjai is hozzáadódtak. Ugyanez a komoly, frontális Mária szerepel a harmadik táblaképen, drapériával és ablakkal jelzett interieur-ben, előtte asztal, azon nyitott könyv, a háttérben „biedermeier" szobanövények. A párnán ülő, leonardeszk kisfiú Jézus és a kép jobb alsó sarkában könyöklő „huncut" Keresztelő Szent János édeskés figurái, a testesebb formák, a telített színek végső soron a bécsi romantikus vallásos festészet kupelwieseri fő-irányába sorolják a viszonylag önállóan elegyített, színvonalas szentképet.

Tényleg csatlakozott vajon Melegh Gábor a Rómába zarándokló bécsi, német festők kései csoportjához, vagy csak a rokon szándék, a rokonszenv eredményezett oly hasonló műalkotásokat? Kerülhetett-e Melegh Schubert közelébe, vagy véletlen csupán az utókor asszociációja a hegyekre néző verandán kávézó sárgaruhás, szemüveges fiatalember remek portréja láttán? A magyar művészettörténet-írás egy romantikus művész-legenda segítségével napolta el a kérdést, miszerint Melegh „1835-ben Brocky Károllyal Olaszországba ment, de útközben Triesztben megfürdött, és a tengerbe fulladt". Ez a történet megmagyarázza, sőt objektív okokra hárítja a hazai festészetben a korai romantikus törekvések hiányát, és irodalmiasságra révén nyújt némi kárpótlást azért. Involválja azonban, hogy a „jószándék megvolt", egyben felmentést ad további művek felkutatása alól. A legújabb közlést az a tény sem befolyásolta, hogy a Brocky-kutatás már rég elvetette a két festő 1835-ös közös útjának lehetőségét; az mindenesetre Nyáry Sándor könyve óta kizárt, hogy Brocky ekkor elhagyta volna Bécset, Szentkláray Jenő adata pedig vissza tovább nem göngyölíthető.[8] Melegh Gábor neve mellett a Thieme-Becker Lexikonban Lyka, majd a magyar négykötetes is alternatív halálozási dátumokat hoz: Bécs, 1832. április 4. a másik adat. Ez utóbbit forrásmegjelölés nélkül Alexander Patuzzi 1861-ben írott képes történelemkönyve közölte először. Az alapjául szolgált bécsi halottszemle-jegyzőkönyv ma is olvasható a városi levéltárban, a Melegh halálára vonatkozó 1832. április 5-én kelt bejegyzéssel. Ebből megtudjuk, hogy a verseci születésű, akadémiai történeti festő házas ember volt, a Belvárosban, „Am Bergel" bérelt lakást, és tüdővész végzett vele harmincegy éves korában.[9]

Halála tehát korántsem olyan izgalmas, mint Winckelmanné vagy Shelley-é, Schubert baráti köréhez sem fűzi egyelőre több szál, mint hogy ugyanabban a folyóiratban, ti. Kisfaludy Aurórájában illusztrált, mint Schnorr von Carolsfeld és Moritz von Schwind,[10] művészi termésével azonban sikerült megütnie a bécsi romantika mércéjét. Ránk maradt életműve arra enged következtetni, hogy a rangos megrendelők által foglalkoztatott biedermeier arcképfestő Melegh valójában litografált és miniatűr portréiból megélő vágy-nazarénus lehetett, aki, mégha eljutott is Itáliába — erre utal oly határozott utazási szándéka 1829-ben[11] —, ottani tapasztalatait, az elődök-kortársak művészi ideáljait saját napi munkájánál szerényebb színvonalon tudta csak formába önteni. Minden esetre az Amerling ígéretű portretista tudománya mellett a vallásos táblaképfestő Róma felé tekintő törekvései is kibontakoznak Melegh Gábor alig megismert művészetében, míg az apró rajzok, rögtönzések Moritz von Schwind-i mesélőkedvről vallanak. Műveinek nagy része lappang, elsősorban bécsi műkereskedelemben várható felbukkanásuk. Jelen adatközlés szándéka alapot és biztatást nyújtani a hozzáértő gyűjtőmunkához, a 19. század-kutatás figyelmét a sokoldalú, korai romantikus magyar művész életművére, egyúttal a korszak forrásaira irányítani.[12]

Jávor Anna

9. Melegh Gábor: Madonna a kis Jézussal és Keresztelő Szent Jánossal. Magyar magántulajdonban

1 Melegh fontosabb irodalma: *Berkeszi István:* Temesvári művészek. Temesvár 1910, 52–56; *Pataky Dénes:* Melegh Gábor. Művészettörténeti Értesítő v. 1956, 173–175; *Gerszi Teréz:* A magyar kőrajzolás története a XIX. században. Budapest 1960, 25–26, 184; *Heinrich Fuchs:* Die österreichische Maler des 19. Jahrhunderts. Wien 1973, Bd. 3. 48; Művészet Magyarországon 1780–1830. Katalógus, szerk. *Szabolcsi Hedvig, Galavics Géza.* Budapest 1980, 87–88, 205–206 *(Jávor Anna)*, 102, 239 *(Vayerné Zibolen Ágnes)*; Művészet Magyarországon 1830–1870. Katalógus, szerk. *Szabó Júlia, Széphelyi F. György.* Budapest 1981, II. 421–422 *(Rózsa György)*. A Férfiképmás (olaj, fa, 60×48 cm, jelzett jobbra lent: „827 G. v. Melegh". Magyar Nemzeti Galéria, Új Magyar Képtár ltsz. 5285, az állandó kiállításon) óvatos megfogalmazású jellemzése *Molnár Zsuzsától* származik: A magyar reformkor festészete. Kézirat, 1975. MTA Művészettörténeti Kutatócsoport Adattára, MKCS-C-I-77/1394/6.

2 *Fleischer Gyula:* Magyarok a bécsi Képzőművészeti Akadémián. Budapest 1935, 68, 99, 103, ill. Archiv der Akademie der bildenden Künste, Wien, Protokoll der täglich frequientierenden Schüler der k. k. Erzverschneidungsschule vom Jahr 806 bis 1818, sign. 11, fol. 35; Aufnahmsprotokoll 1797 bis 1850, sign. 7, fol. 181; Protokoll von Winterkurs 1813 bis Sommerkurs 1823, sign. 17, fol. 19 (Zeichenkunst); Protokoll ... 1873–1823, sign. 19. fol. 12; Protokoll von Winterkurs 1823 bis Sommerkurs 1833, sign. 28. fol. 20 (Historien-Malerei u. Zeichnung, megjegyzéssel: *Melegh hat ein schriftliches Zeugniß bekommen, den 8ten April 829* – a bizonyítvány nincs meg); Protokoll ... 1823–1833, sign. 29. fol. 15. Itt köszönöm meg *Dr. Walter Cerny* levéltárvezető úrnak szíves segítségét. Melegh öröksége ügyében a Temes megyei rendekhez 1829. június 30-án intézett magyar nyelvű folyamodványát teljes terjedelmében közli *Berkeszi* i. m. 54–55, a 3. sz. jegyzetben.

3 Idézet *Berkeszi* közléséből, i. m. 55.

4 A díjakról *Fleischer* i. m. 99, 103; ill. Archiv der Akademie der bildenden Künste, Wien, Index der Preisträgern vom Jahr 1787 angefangen, fol. 48, 11, 92; továbbá Verwaltungsakten 1819. fol. 636 (Gundelsche Preis, Nahmen der Preisgewerben in der Schule der historischer Elementarschule für das Jahr 1819 bey den Kopfe: ... Nro 10. *Melegh Gabriel von Temeschwar;* fol. 637. Votierungsbogen: *Nro 10. erste Preis,* aláírásokkal; Ratsprotocoll 1819. fol. 20. Verwaltungsakten 1823. (rendezetlen) „F" kötegben: Verzeichniß derjenigen Schüler welchen von der Schule um Lampischen Preis nach dem Modell von Natur gezeichnet haben. Im Jahr 1822. ... 7. *Melegh Gabriel von Temeswar in Ungarn;* uitt Aufgabe für den Concourse des großen Preises an der k. k. Accademie der bildenden Künste ... 6. Für die Mahler ..., Wien den 8 Marz 823; uerről Ratsprotokoll 1824 – am 29 Jänner und 6 Febr. 1824. I. ... 2. *Preis in Silbernen Medaille u. F. in Gold Gabriel Melegh von Temeswar in Ungarn;* ... VIII. Lampische Preis *46. Gabriel Melegh von Temeswar in Ungarn.*

A kiállítási adatokat az Archiv der Akademie kartotékjaiból ismerem, a katalógusok nem voltak számomra hozzáférhetők: Ausstellung 1824. Nr. 109. (Saal III.): Abigail zu den Füßen Davids; 1826. Nr. 167. (Saal VI): Madonna mit dem Kinde; 1828. Nr. 155.: Portrait. Ölgemälde; 1832. Nr. 407.: David und Abigail. Öhlgemälde; Nr. 409.: Joseph und seine Brüder. A nagydíjas Josef Arnold (Stans 1788 – Innsbruck 1879) Abigail-képe a művész ajándékaként az innsbrucki Museum Ferdinandeumba jutott, egy hozzá készült olajvázlattal és további két, jellemzően akadémiai munkával (Tod der Saphyra, 1824, Phädra beschuldigt den Hippolyth vor Theseus, 1920) együtt: Katalog der Gemäldesammlung *(Josef Ringler)*, Innsbruck 1928. 35–36.

5 Kupferstichkabinett der Akademie der bildenden Künste, Wien, ltsz. 21407–21434, megjegyzéssel a leírókartonon: Gesch. Fürst Liechtenstein 1899. A leltárkönyv szerint ekkor a herceg nagyobb mennyiségű, 1800 körüli akadémiai, ill. romantikus rajzot adományozott a gyűjteménynek, köztük Gsellhofer, Mengs, Molitor, Mössmer, Kriehuber, Steinle, Richter, Rethel, Angelika Kauffmann műveit, melyeket együtt, 21389–21479. számig leltároztak. A fenti adatoknak a gyűjtemény vezetője, *Dr. Ulrike Jenni* volt szíves utánanézni, a fényképeket *Hildegard Schmidnek* köszönhetem. A rajzok közül 11 szerepelt a Wiener Biedermeier c. kiállításon: 3. Ausstellung der Akademiebibliothek 1951. Kat. Nos 60–70.

A bécsi rajzokra az MTA Művészettörténeti Kutatócsoportja Adattárának cédulája (MDK-Sz, Melegh) – „Nagy Zoltán adatai .. értesülés 1939. febr. 14." – irányította a figyelmet. Kívülük Melegh Gábornak egy történelmi tárgyú rajzáról szól ugyanitt adat: Jelenet a magyar történelemből, ceruza, 10×8 cm, jelezve: „G. Melegh pinx." Ernst Múzeum 39. aukciója, 1928. 30 (335.).

6 Hasonló, kezdeti képi ötleteket jegyző rajzokat nyilván más 19. századi festők is készítettek, de minthogy tőlük gondosabb, a képalakítás következő lépéseit rögzítő lapok is fennmaradtak, és a romantikus rajz-kultusz és értelmezés ezeket őrizte tovább, a Melegh-vázlatok fajsúlyához hasonlítható skicceket ritkán, fejrajzokat pedig inkább az ábrázoltak kedvéért publikálnak. Pl. Josef Kreuzinger: Arcképtanulmányok (Wien, Akademie, Kupferstichkabinett); Carl Philipp Fohr: Német művészek a római Café Greco-ban, 1818 (Frankfurt am Main, Städelsches Kunstinstitut), Moritz von Schwind Tanulmánylap (A menyasszony), 1835 (Wien, Akademie, Kupferstichkabinett) – *Bruno Grimschitz:* Die österreichische Zeichnung im 19. Jahrhundert. Zürich–Wien–Leipzig 1828, Abb. 7, 68; Die Nazarener. Ausstellungskatalog. Städtische Galerie im Städelschen Kunstinstitut, Frankfurt am Main 1977, 390. Kat. szám E 46.

Több figyelem irányul a nazarénusok tájrajzaira: az úti-vázlatkönyvek önémet, „Dürer-stílusú" látképeinek, pl. Ferdinand Olivier, Julius Schnorr von Carolsfeld, Friedrich Overbeck Salzburg-környéki és itáliai tájfelvételeinek halvány, de értő visszfénye Melegh néhány próbálkozása. Ld. Die Nazarener, id. Katalog 1977, 197 kk, Kat. szám E 25–30. A bibliai, „monumentális" témák klasszicizáló felfogásához és az Abigail-cselekmény, ill. a Vak meggyógyítása-téma kompozíciós sémájához analógia a Jairus lányának feltámasztásáé Giovanni Colombótól (1810) és Overbecktől (1815) az id. Die Nazarener-katalógusban, 1977, E 55 és E 49 számon.

7 Melegh Gábor eddig ismert vallásos témájú munkáinak adatai: 1. *Krisztusfej,* tollrajz, 1905-ben Versecen (említi *Berkeszi* i. m. 56.); 2. *Krisztus az Olajfák hegyén,* ceruzarajz, jelzett (?). Wien, Graphische Sammlungen Albertina, Ö XIX. II. Garnitur 5917 – valószínűleg másolat; 3. *A pihenő Szent Család,* olaj, 30×40 cm, reprodukciója; Árverési Közlöny LXI. 1932. március, 590. sz., VIII. tábla; 4. *Madonna a gyermek Jézussal és a kis Keresztelő Szent Jánossal,* olaj, fa, 36,8×28,6 cm, jelzett jobbra középen: „Melegh 831". Magyar Nemzeti Galéria, Új Magyar Képtár, ltsz. 4875. Reprodukciója: Művészet Magyarországon 1780–1830. id. katalógus, 34. tábla, közlése ugyanitt *(Jávor Anna)* 138. kat. számon a 87–88, 205–206. lapon, helytelen évszámmal. 5. *Madonna a kis Jézussal és Keresztelő Szent Jánossal,* olaj, vászon, 47,5×37,5 cm, jelzett jobbra lent: „G. Melegh", magántulajdonban. Reprodukciója: *Kopp Jenő:* Magyar biedermeier festészet. Budapest 1943, 5. kép (1827?); 6. *„Egy raffaellói Madonna",* rézkarc, 141×101 mm, jelzett a páláston: „melegh". Magyar Nemzeti Galéria, Grafikai Osztály. Ltsz. G-56.73.

A 19. század harmadik évtizedére már Magyarországon is volt hagyománya a német nyelvterületen, ill. Olaszországban a nazarénus festők immár második generációját érintő Raffaello-kultusznak: 1812-ben Franz Lobichler a Transfiguratio másolatát szállítja a pesti evangélikus templom főoltárára, 1818-ban Hesz János Mihály egy Raffaello-Madonnával aratja első sikerét Pesten, Kazinczy pedig a pápai plébániatemplom Maulbertsch-freskói helyett, melyekről célzatosan egy szót sem ír, a sekrestyében ma is látható „Székes Madonna"-másolatot dicséri, azonosítja a tulajdonában levő reprodukcióval; ilyet szánna a váci székesegyház főoltárára is: Festés, faragás nálunk, 1812. *Kazinczy Ferenc* művei, Budapest 1979, 845. Raffaello művei többnyire, még a Rómában dolgozó festőkhöz is grafikai közvetítéssel jutottak el. Kedvelt átdolgozási és terjesztési forma volt az ún. Umrißsticheké: Franz és Johannes Riepenhausen sorozatai mellett Overbecktől is ismert ilyen, körvonalra redukált reprodukció: Die Nazarener, id. Katalog 1977, 187, ill. 181 kk. *Peter Marker – Margret Stuffmann:* Zu den Zeichnungen der Nazarener; további példákkal *(Jörg Garms):* Artisti austriaci a Roma dal Barocco alla secessione. Catalogo, Roma 1972, 293 kk. Bécsben Peter Mechetti árusította az előképeket, pl. Hesz fent említett képéhez: Tudományos Gyűjtemény 1818. IV. 140; *Franz Heinrich Böckh:* Wiens lebende Schriftsteller, Künstler und Dielettanten im Kunstfache. Wien 1822, 326. A földrajzi és képi egybeesések, különösen a bécsi Raffaellók esetében, természetesen közvetlen élményt is feltételeznek: így értékeli *Michael Krapf* Scheffer egy New Yorkba jutott „Esterházy Madonná"-ját 1814-ből (Johann Evangelist Scheffer von Leonhardhoff 1795–1822. Wien 1977, Kat. Nr. 13), s nem kizárt a „Madonna del Belvedere" direkt hatása Melegh, jóllehet kompilált, 1831-es Madonna-képére sem (Művészet Magyarországon 1780–1830 id. Katalógus 1980, 206). Végül szép számban jutottak Raffaello-másolatok a bécsi Akadémiára 1822-ben, a Lamberg-gyűjteménnyel: *Carl von Lützow:* Katalog der Gemälde-Galerie. Wien 1889, 217–218.

8 Művészet Magyarországon 1830–1870. id. Katalógus, 1981. II. 421; *Szentkláray Jenő:* Brocky Károly festőművész élete. Temesvár 1907, 37; *Berkeszi* i. m. 56; vö. *Nyáry Sándor:* Brocky Károly Temesvár 1910, 14 kk.; *Lajta Edit:* Brocky Károly. Budapest 1957, 7, 12. Valóban vízbe fulladt, méghozzá a Tiberisbe a római Lukasbund heidelbergi születésű tagja, Carl Philipp Fohr (1795–1818).

9 *Alexander Patuzzi:* Geschichte Österreichs. Wien o. J. 340; Wiener Stadt- und Landesarchiv, Totenbeschauen 1832. lit. „M", April 1832, Am 5^{brls}: *Melegg Gabriel von,* Akad. Historienmahler, verehelicht, in Verschetz in Ung. geb. Stadt 483. an der Lungenschwindzucht. 31 J. Bécs helyrajzához: *Anton Ziegler–Carl Graf Vasquez* hrsg.: Die kaiserl. Königl. Haupt- und Residenzstadt Wien mit ihren Vorstädten und nächsten Umgebungen. Wien 1830; Neuester verbesserter Schema aller in der k. k. Haupt- und Residenzstadt Wien und in ihren Vorstädten befindlichen Häusern. Wien 1833.

10 A Schubert-kör szerepéről újabban: *Hans Bisanz:* Wien und die Romantik. In: Johann Evangelist Scheffer von Leonhardshoff 1795–1822. Wien 1977, 16; képzőművészeiről: *(Wanda Lhotsky–Albert Massiczek):* Künstler aus dem Schubert-Kreis, Katalog. 36. Ausstellung der Akademiebibliothek, Wien 1978. A

Schubert-ikonográfia *(Otto Erich Deutsch:* Franz Schubert. Sein Leben in Bildern. München–Leipzig 1913) és dokumentáció (Uő: Schubert. Dokumente seines Lebens. München–Leipzig 1914) nem tud Melegh Gáborról, a magyar szakirodalom sem tartja Schubertnek az 1827-es Férfiarckép ábrázoltját. Ellenben *Heinrich Fuchs* id. lexikona, Wien 1973, szinte egyetlen információja Meleghről, hogy „von ihm stammt das seinerzeit weithin bekannte Gemälde: „Franz Schubert bei der Jause, mit Ausblick auf Kahlenberg und Leopoldsberg"." Alapja az lehet, hogy a Szépművészeti Múzeum által 1919-ben Pick Adolftól megvásárolt festmény előzőleg mint Schubert arcképe szerepelt a Wawra 1919-es I. aukción (MTA Művészettörténeti Kutatócsoport Adattára, MDK-Sz). A derűs biedermeier képmás valóban merített a legnépszerűbb Schubert-kép, Wilhelm August Rieder akvarellje viseleti, fiziognómiai és beállítási megoldásából.

Az Auróra illusztrációiról: *Vayerné Zibolen Ágnes:* Kisfaludy Károly az Auróra képszerkesztője és illusztrátora. Művészettörténeti Értesítő XVI. 1967, 151 kk.; uő: Vier unbekannten Buchillustrationen Moritz v. Schwinds. Alte und moderne Kunst 1970. III. Heft, 26–31; uő: Művészet Magyarországon 1780–1830 id. Katalógus 237, 239, 247; uő: Moritz von Schwind. Budapest 1984, 11–12.

11 *Berkeszi* i. m. 55: „... a festésben kitetsző talentomaim öregbítésére, az olasz, a francia és németalföldi vidékekre teendő hosszabb és költségesebb utazásokra sietni ... tartozok"; vö. *Lázár Béla:* Magyar Biedermeier művészet. Ernst Múzeum X. Kiállítása. Katalógus, Budapest 1913, 163.: „... miközben örökséghez jutván, tanulmányútra indul I. Ferenc király ajánlatával utazva 1830-ban". Nem szerepel azonban Melegh neve sem *Friedrich Noack:* Das Deutschtum in Rom. Berlin 1927, sem *Lyka Károly:* Magyar művészek Rómában a XIX. század első felében. Az Országos Szépművészeti Múzeum Évkönyvei II. Budapest 1919–20, 67 kk., ill. *Biró Béla:* Magyar művészek Olaszországban a 19. század első felében. A Magyar Művészettörténeti Munkaközösség Évkönyve 1953. Budapest 1954, 531 kk. forrásaiban, sem a Wiener Stadt- und Landesarchiv „Reisepässe" címen kigyűjtött céduláiban. Tudni viszont, hogy az Abigail-lel rivális pályatárs, Josef Arnold 1829-ben elutazott Rómába: *Thieme-Becker:* Allgemeine Lexikon der bildenden Künstler I. Leipzig 1907.

12 Melegh rézmetszeteinek jegyzékét közli *Pataky Dénes:* A magyar rézmetszés története. Budapest 1951, 183; az illusztrációkét *Vayerné Zibolen Ágnes* i. m. 1967, 171, 175. A festmények, ill. akvarell miniatűr-portrék *Pataky* i. m. 1956 által publikált sora a következő művekkel bővíthető: 1. Férfiportré, Olaj, vászon, 16×15 cm, jelezve jobbra lent „Melegh G 1820". Magántulajdon, a MNG Nyilvántartásában 77.1 számon. 2. Férfiarckép. Olaj, vászon, 67×56 cm, jelezve jobbra lent „Melegh G.". Magyar Nemzeti Múzeum, Történelmi Képcsarnok, ltsz. 66.1. 3. Bethlen Zsófia arcképe. Akvarell, jelzett, „Melegh 1829" *(Leo R. Schidlof:* The Miniature in Europe in the 16th, 17th and 19th centuries. Graz 1964, Vol. II. – a könyvre *Rózsáné Kaposy Veronika* hívta fel figyelmemet, szíves útmutatásaiért ez úton mondok köszönetet.) 4–5. Lubomirski herceg és felesége miniatűr képmásai. Elefántcsont, jelzett „Melegh 830" (*Schidlof* id. helyen). 6. Fiatalember miniatűr portréja. Ovális, 7×6,5 cm, jelzett jobbról „Melegh 1830". Ernst Múzeum Aukciói, 1917. II. 27, 242. sz., képe a XLV. táblán (MTA Művészettörténeti Kutatócsoport Adattára, MDK). 7. Női portré. Elefántcsont miniatűr, jelzett „Melegh 830" *(Schidlof* id. helyen – nem kizárt, hogy azonos valamelyik már ismert darabbal). 8–9. Férfi és női képmás. Vízfestmények, 13,5×11 cm, jelzetlen – látatlanban kérdéses művek. Ernst Múzeum Aukciói XXV–XXVI. 36. 440. sz. (MDK adat). Nem Melegh, talán Medvey műve viszont az Ernst Múzeum XVIII. aukcióján (1921) 698. számmal szereplő „M. p. 1834" jelzésű Feketeruhás nő akvarellképe.

A litográfiák *Gerszi* id. művében megadott jegyzékében napjainkig a következő a változás: A Bedő-gyűjtemény két lapja „Léopold, Prince de Salerne" és Botta báró (?) a Magyar Nemzeti Galériába jutott, az utóbbi férfiképmás egy példányát Barkóczy Rosthy Károly portréjaként őrzi a Keszthelyi Helikon Könyvtár, Pauline Fürstin zu Hohenzollern „J. Ender pinx Melegh lith. Gedr. b. Mansfeld & Comp." jelzésű arcképével együtt (MTA Művészettörténeti Kutatócsoport, Fotótár, 19. századi gyűjtés. Ebbe, akárcsak a Molnár Zsuzsa és Lyka-hagyatékba *Szabó Júlia* szíves segítségével nyertem betekintést, melyért ez úton mondok köszönetet.).

KOZMA LAJOS „A NAGY SZONÁTA" CÍMŰ RAJZSOROZATA 1908-BÓL

Az Iparművészeti Múzeum Könyvtárának mélyéről huszonhárom — két kisebb és huszonegy nagyobb méretű — tusrajz került az Adattárba a közelmúltban, pergamen borítólappal, melyen a sorozat címe — *A nagy szonáta* — és alatta az alkotó neve: Kozma Lajos olvasható, akinek névjegye, az egymásba kapcsolódó nagy nyomtatott „K" és „L" betű a rajzok többségén előfordul. Egy képciklusról van szó, a téma, az élet—halál problémáinak boncolgatása és a dekoratív, síkszerű, kétdimenziós rajzstílus mutatja az alkotások összetartozását. A két kisebb — valószínű belső címleírólap (hiszen rajtuk ismét szerepel a cím, egyiken Kozma neve és a kiadó számára fenntartott üres hely) és a külső kötéstábla tanúsága szerint kiadvány részére készülhettek e művek, azonban könyv alakban az összes rajz együtt sohasem jelent meg.

Kozma Lajos egyik kéziratában, amely 1905—1920 közt készült műveit tartalmazza, 1908-at jelöli meg a készítés évének.[1] Az Új Építészet című folyóirat 1949-es Kozma-számában Kaeszné Lukáts Kató a képciklus egyik darabját úgy közli, hogy a rajz 1910-ből származik.[2]

A pontosabb meghatározáshoz segítséget adhat, vajon mikor állították ki először *A nagy szonátát* vagy a sorozatból néhány művet. Kozma idézett kézirata szerint 1910-ben a KÉVE kiállításán és Bécsben a Hagenbundnál látták a műértők a ciklust. A művész monográfusa, Koós Judith bár ír a Hagenbundról, az 1911-es III. KÉVE tárlatot említi.[3] Az 1911-es III. KÉVE-kiállításon azonban a katalógus alapján, nem szerepelt *A nagy szonáta*, hanem Ady-illusztrációk, pasztellképek, egy szénrajz és szobatervek voltak láthatók Kozma Lajostól.[4] Valójában a közönség a képciklussal az 1909. november 7. és 1909. november 30. közt megrendezett II. KÉVE-kiállításon találkozhatott.[5] A tárlat kapcsán A Ház című folyóirat közölt egy rajzot a sorozatból, cím nélkül, amely most a múzeum adattárában van.[6] A reprodukció és a kiállítás időpontja alapján tehát 1909 novembere előtt, sőt ha a tárlat megszervezésének idejét természetszerűleg beszámítjuk, valószínű 1908-ban készülhettek a rajzok, annál is inkább, mert hosszabb sorozatról van szó, tehát Kozma saját bevallását fogadhatjuk el hitelesnek. Néhány darabot a ciklusból 1910-ben a KÉVE bécsi tárlatán állítottak ki.[7]

A művész többször említett saját kezű összeállításában írta, hogy a sorozat harminc lapból áll. A KÉVE II. 1909-es kiállításának katalógusában a 169-es sorszám alatt van *A nagy szonáta* címleírólapja, utána még huszonnyolc tollrajz címmel együtt, ezek a kötet darabjai lennének, hiszen a sorrend meghatározott: a címlap után az ajánlás következik, majd az előjáték és a képek, intermezzóval közbeiktatva, végül az epilóg, ahol a ciklus címe, *A nagy szonáta* megint előfordul, bezárja a sorozatot[8]. Ez lehetett az eredeti sorrend, ugyanis a Révész Béla *Találkozás Hamupipőkével* című novelláskötetéhez készített Kozma-illusztrációk a katalógusban a kiadás szerkezetét követik, eszerint huszonkilenc darabból áll a ciklus, de a pergamen külső kötéstábláról nem esik szó a katalógusban.

A kötetből huszonhárom rajz került ajándékozás útján [9] a múzeum könyvtárába, majd adattárába. Köztük nincs az a két kép, amelyeket a Magyar Iparművészet közölt *Halódik a falu*, *Születik a város* címmel.[10] A múzeumi huszonhárom darabbal és e két reprodukált rajzzal együtt huszonöt mű ismert a ciklusból. Néhány alkotás lappang, későbbi fölfedezésre vár, vagy eltűnt.

A Magyar Iparművészetben publikált lapok címe előfordul az 1909-es KÉVE-katalógusban is, ahol a többi cím szintén megtalálható. A címek és a múzeumban őrzött képek összetartoznak, ugyanarról a ciklusról van szó, a hangulat, az érzelemvilág és az elvont kifejezésmód azonos, de felelőtlenség lenne e némiképpen bizonytalan nyom alapján egyeztetni őket, noha egy-két esetben eléggé szembeszökő, hogy a rajz és a cím megfelel egymásnak.[11]

A nagy szonáta a magyar századforduló művészetének és Kozma Lajos oeuvre-jének érdekes sorozata. Kozma stilizál, a felületet betöltő lineáris ékítmény Beardsley és a Wiener Werkstätte stílusát idézi. Vonalkultúrája, a vonal önálló kifejező ereje közvetlenül az angol művész befolyására vall. A századfordulón élénkek voltak az angol-magyar kapcsolatok, pl. az Iparművészeti Múzeumban 1907-ben Aubrey Beardsley kiállítását rendezték meg, aki a valóság elemeit síkszerűvé redukálta, vonalakból, kontúrokból, fekete-fehér foltokból stilizált, japán hatást sejtető dekoratív műveket alkotott. A fekete-fehér kontrasztra építi Kozma is e rajzait, kétdimenziós kompozíciókat alkot, a vonalrajzos irányt képviseli, a térszerű ábrázolást következetesen kerüli. Akárcsak Beardsley, az azonos időben folyó eseményt pontozott, szaggatott vonallal fejezi ki.

Beardsley illusztratív, epikus elemekben gazdag művészete vágyakozik az elmúlt korok iránt; és mindenképpen nosztalgiájának bizonyítékai rajzain az emlékképek, képzeletbeli és álommotívumok közt a rokokó díszítmények; a szecesszió kedveli a merengést, ábrándozást. Kozma álomvilágából lép ki az a középkori lovag, akihez hasonló páncélos, kardos harcos látható Klimt Beethoven-frízén (1902). Klimt motívumkincsét idézi az egymásbafonódó emberpár, csakhogy a szerelmet, férfi—nő viszonyt kifejező ölelkezés Kozmánál nem leplezetlenül szabad szellemű, nem misztikus, ellenben finomkodó, tartózkodó, artisztikus.

A Wiener Werkstätte alkotóinak stílusa Kozma Lajos és a köréje csoportosuló művészek oeuvre-jét termékenyítette meg leginkább, a magyar illusztratív és alkalmazott grafikát. A Budapesti Műhelyt Kozma 1913-ban a Wiener Werkstätte mintájára alapította. A bécsi mesterek dekoratív vonalkultúrája *A nagy szonátán* már felismerhető; a zsúfolt díszítőelemek, hullámzó vonalak közt síkidomokból, stilizált virágokból, spirálokból álló szőnyegszerű háttérékítmény, illetve ruhadísz, a kanyargó, csigában végződő vonalak, különféle mértani elemekkel kitöltött körök mind ezt támasztják alá.

Kozma Beardsley és a bécsi szecesszió nyomán kibontakozó művészete gazdagodik népi motívumokkal és egyéni építészeti szemléletével — rajzait mintha apró részletekből építené föl, és elég gyakoriak a háttérben épületrészletek, városi látképek.

A szecessziót sajátossá Magyarországon a magyar népművészet fölfedezése tette. A József nádor Műegyetem

86,15439 Akadémiai Kiadó és Nyomda, Budapest

Melegh Gábor

Méltatás

Timár Árpád: Tagolás, időrend, arányok.
Művészet, 1976.november- 7.oldal.

Melegh Gábor

Arcképeinek szigoru vonalvezetését igen nagy elismeréssel méltatja Tövis: „Két kiállitás" c. kritikájában, mely a Szépmüvészeti Muzeumban és a Szalonban rendezett tárlatokon bemutatott müvekről szól.

A HÉT, Bp. 1918. március 1o.
XXIX. évf. 1o. sz. 154-155. lap.

MELEGH GÁBOR (életrajzát lásd. Kat. 138.)

Művészet Magyarországon 1780-1830
MTA MKCs - MNG Bp. 1980.

198 Toldi Miklós

72. TÁBLA

rézmetszet, 12,2 x 8,7 cm
Jelezve: Melegh pinx. – Steinmüller sculps.
Felirata: Toldi (balra fent:) Platte n° 2.
In: Aurora, 1830

Vörösmarty Mihály Toldi c. költeményének illusztrációján a magyar ruhás, párducbőrös, tollas sisakú Toldi, kezében hatalmas hadiszekercével érkezik a páncélos cseh bajnok, Jedek által zaklatott leány segítségére, aki viadalban megölt kedvese koporsójától akart búcsút venni. A Toldi-téma népszerűségéhez vezető út egyik állomását jelző metszetben a fiatal Melegh Gábor nem a vers drámai csúcspontját, Toldi és a cseh párviadalát ábrázolta, hanem annak leginkább szentimentális rétegével érzett rokonságot. A lapot STEINMÜLLER, JOSEPH (Bécs, 1795–1841) bécsi Akadémiát végzett metsző metszette, a kötet másik Melegh kompozíciójával együtt.

Irod: V. Zibolen 1967, 170–171.

G.G.

Festő és rézmetsző. A bécsi Akadémián Schmutzer tanítványa volt. Elsősorban történeti témák foglalkoztatták. Mint a bécsi Belvedere custosának jelentős szerepe volt az osztrák művészeti életben, nála találkoztak azok a fiatal művészek is, akik Magyarország számára dolgoztak.

200 Az adakozó fejedelem 71. TÁBLA

rézmetszet, 9,2 x 7,3 cm
Jelezve: C. Russ rajz. Stőber Józs. metsz.
In: Urania, 1828. Esztergom, Beimel József, 192. l. u.
(PIM 4169/1828)

A kép Szeder Fábián: „Az adakozó fejedelem" című versének illusztrációja. A köpenyes, koronás király pénzt helyez el egy szegény, fáradtan alvó család mellé. Tettét egy angyal „az életnek könyvébe" jegyzi. A kompozíció a barokk kori Szent István, a kegyes király fogalom továbbélése, amit elsősorban a publikáció helyének atmoszférája magyaráz.

A metsző STŐBER, JOSEF ről lásd Kat. 193

RUSS, LEANDER (Bécs, 1809 – Bécs, 1864)

MELEGH Gábor festő

Helikon 1991. 1/2. 204, 210.

. Melegh Gábor — Brocky barátja — kezéből a Széchenyi-család által igen kedvelt bécsi M. M. Daffinger (Bécs, 1750—Bécs, 1849) hatását mutató, és — mondhatni — vele azonos kvalitású elefántcsont miniatűröket vagy akvarell-arcképeket ismerünk. Az ábrázolt hölgyeket mutatós, de nem hivalkodó díszben festi, akik a szó legjobb értelmében „bájosak". Melegh a parányi felületeken leheletkönnyű színhatásokat ér el a tűhegyes ecsettel. Vayerné Zibolen Ágnes nemrégiben azonosította egy vonzó, igazi biedermeier kompozícióját *Schubert portréjaként* (1827. MNG).

yöklő akt, csendélet, ablakok. 1937
yöklő. 1934
arc. 1937

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYARORSZÁG

1971 MÁR 14

1971

BÖNGÉSZŐ

Kazinczy Ferenc, művelődéstörténetünk kimagasló alakja, 1805-ben Cserey Farkashoz írt levelében fontos gondolatot vetett fel: „A' melly országban még nem virágzik a' Festés és Faragás, ott első kötelesség az, hogy rézmetszetek és olajfestéses copiák, a Gipsabgussok által ébresszük fel az alvo genie-t." Jól látta Kazinczy: valamennyi művészetnek egyidőben kell kibontakoznia, ösztönözve, segítve a kallódó hazai tehetségek útját, a jelentkezéstől a mesterséget elsajátító, maradandót alkotó művészetig.

Kazinczynak ezt a fontos megállapítását Pogány Ö. Gábor említi tanulmányában, s a kötet,* amelynek élén ez a tanulmány szerepel, szinte önmagában, mindenféle kommentár nélkül is válaszol a XVIII. század e jeles gondolkodójának a képzőművészetek hazai terjedését, sokoldalú fejlődését sürgető kívánságára. Magyar festészet a XIX. században: ez a rendkívül gondosan, mindenki számára áttekinthetően szerkesztett album 48 festményt idéz fel emlékezetünkben, Melegh Gábor 1827-ben készített Férfiképmásától az 1899-es keltezésű Rákóczi-induló című Hollósy Simon-képig. És természetesen mindabból, ami közbe esett: Barabás Miklós, Borsos József, Madarász Viktor, Székely Bertalan, Munkácsy Mihály, Lotz Károly, Paál László és a magyar piktúra többi, jeles mesterének képeit, pontosabban a képekről készített kitűnő minőségű reprodukciót, amelyek festészetünk egy gazdag évszázadának stílus- és irányváltozásairól adnak hírt. Méltán állapítja meg a bevezető tanulmány: „Festészetünk becsületesen búcsúzott a XIX. századtól, kifejezte együttérzését az új harcba induló nép iránt."

A Corvina Könyvkiadó egy másik vállalkozása is e tárgykörhöz kapcsolódik: a világ nagy múzeumait bemutató sorozatban — a lipcsei Edition kiadóval közösen —, ezúttal a stockholmi múzeumokról készített kötetet nyújtották át.** A svéd főváros 12 múzeumának gazdag gyűjteménye még így, keresztmetszetszerűen is lenyűgöző élmény. Szinte nem is lehet sorrendet tartani, elsőbbséget biztosítani az itt található képek, szobrok, üveg- és porcelántárgyak között. A Nemzeti Múzeum Rubens, El Greco, Rembrandt, Manet, Cézanne festményei ugyanolyan értékkel bírnak, mint az Északi Múzeum különlegességei: az 1640 körüli ébenfaszekrény, vagy a különlegesen szép serlegek, vagy az 1788-ból származó festett parasztszekrény, de sorolhatnánk még tovább, hiszen a stockholmi múzeumok mindegyike tartogat meglepetést a művészetek értői, szerelmesei és rajongói számára.

Felidézhetők-e a remekművek? A Corvina e két kötete egyértelműen felel a kérdésre: igen! A velük való személyes találkozásokig is a benyomások egész sorával ajándékozzák meg az olvasót, akiben a személyes találkozás igényét is sikerül felkelteniök.

* Magyar festészet a XIX. században. Corvina, 1971.

** Stockholm múzeumai. Corvina. 1971.

Melegh Gábor

gépállomások falusi megbízottait, hogy az őszi mélyszántást a pö-

zó, dübörgő G—35-ö kavasba dobták, jö torok és a paraszt büszkén ültek az óriások légkondicio kéiben, a 200 ló nyergében, vagy az téshizlalda automat lenőrző szobában.

Mai ellentmond

S mivé lett a hajdani asszonyi munka, az őszi estéken későbe nyúló kukoricafosztás, ahol „kalákába" jártak egyik udvarból a másikba dolgozni? Egy-egy szovjet SZK—4-es, az amerikai John Deere vagy International kombájn óránként 80—120 mázsa szemes kukoricát takarít be, amit gyors vontatók és teherautók visznek a szárító- és tárolótelepre.

A tsz-tagok aligha búsulnak, hogy nem kell kukoricát fosztaniuk, inkább mennek a műtrágyát szóró repülőgép vagy permetező helikopter tartályait megtölteni, hiszen már értik az élet változását, segítik az újdonságok elterjedését. Ezek mind gyorsabban feledtetik a 10—20 évvel ezelőtti küzdelmes napokat.

A gépesítés alapvetően átformálja a mezőgazdaságot, s nemcsak

Ilyeneket viszont nem lehet kapni. Hasonlóan elavult a növényvédő géppark is, múlhatatlanul nagy szükség lenne sok új repülőgépre, helikopterre. Ezek a gépek ma már többszázszorosára emelik az emberi munka termelékenységét, s vegyszeres gyomirtást végezve nemcsak a kapát küldik múzeumba, hanem gyors beavatkozással sokmilliós, sőt milliárdos értékű termést is megmentenek.

Az összes vonóerőállományon belül a gépi vonóerő részaránya az 1935. évi 6 százalékról 1969-ig 82 százalékra emelkedett. Ekkor a mezőgazdasági nagyüzemek traktorállománya 67 000 darab volt, közülük 90 százalék kerekes traktor, amit 11 000 aratócséplőgép, 67 000 pótkocsi és 11 000 tehergépkocsi egészített ki. Ez a géppark azonban egyre jobban elöregszik, hiszen többsége 6—8—10

Melegh Gábor

MELEGH GÁBOR (1801–1835) Szent család.
30×40, olaj, szignálatlan
A Postatakarékpénztár 1932 márciusi aukcióján 590. szám.

38. Melegh Gábor.

37. Melegh Gábor.

1101. NÉGYSZÖGES BUTYKOS, ón, domború lovas alak Erdély, 1750.

1102. ÖVRÉSZLET, öntött bronz, rajta domborműben Bu alakok. Faalapon. India.

1103. LÁNDZSAHEGY, bronz.

1104. AJTÓKOPOGTATÓ, öntött bronz, fekete lakkpati kis falapon. Olasz reneszánsz. (Padua.) XVI. század

1105. KIS ASZTALI TÜKÖR, ovális bronzkeretű, üllő p Bécs, 1870 körül.

1106. LÁDIKA, rózsafa, bronzkerettel, paliszanderfa berak Bécs, 1850.

1107. TÁL, ón, vésett virágos díszítéssel. Erdély, XVIII. s eleje.

1108. VIRÁGTARTÓ, cloisonné. Japán, XIX. század.

1109. ÖV, bőrre alkalmazott bronztagokból. Erdély.

1110. ÖBLÖS VÁZA, öntött bronz, oldalán domború sár Japán.

1111. TAJTÉKPIPA, SZÁRRAL, ezüst kupakkal. Rajta ké sas. Magyar, 1840 körül.

1112. KIS KELETI PIPA, szárral és magyar ezüst kupa 1840 körül.

1113. TAJTÉKPIPA, SZÁRRAL, ezüst kupakkal, domború téssel. Magyar, 1850 körül.

1114. TAJTÉKPIPA, SZÁRRAL, ezüst kupakkal. Mitológi lenettel. Bécs, 1860 körül.

1115. TAJTÉKPIPA, SZÁRRAL, ezüst kupakkal. Rajta dor műben vadász. Bécs, 1859.

1116. TALPAS TÁL, aranyozott bronz és onix, kínai stílu XIX. század.

Melegh Gábor (~~[illegible]~~. 1801 – 1835)

gr. Károlyi Gabriella arcrépe, „Melegh 1829". fekete, kék és vörös kréta, 309 × 242 mm. Ltn.: 1954-5208.

Ülő fiu. „Melegh" fekete és vörös kréta, 323 × 243 mm. Ltn.: 1911-174.

Női arcrép. „Melegh 1830" miniatür elefántcsontou, 89 × 75 mm. Ltn.: 1940-3532.

Reprodukálva

Női arcrép. „Gab. Melegh 1830". miniatür elefántcsontou, 91 × 74 mm. obális. Ltn.: 1955-5293.

Magyar rajz és akvarell. A XIX. és a XX. nérad. A. Tat. bev. Oelmacher Anna. Bp. 1959

22.

RUPPRECHT ADÉL: Sajátmaga és Károly fivére képmásai. Akvarellek. 1848.
A Szent-György-Czéh XIII. aukciójáról. (467. és 468. sz.)

örömmel mutatok és nevetek a becsapotton. Megérdemelte."

Az ilyen hangú kifakadás mindenesetre jogosulatlan és tartalmatlan, ha még oly előkelő lapban jelenik is meg. Mert tagadhatatlan, hogy a régi emlékek gyűjtésében van valami ideális, tiszteletreméltó és magas esztétikai gondolkodásra valló lendület. Az ily gyűjtők szenvedélye alpesi magaslattal emelkedettebb, mint minden egyéb sportkedvelés, nem is említve, hogy téves azok felfogása, akik akár pszihológiai alapon is a gyűjtés alapakkordját egyenlőnek vélik a lovak, fajkutyák, színházak, táncosnők fogadások és szerencsejátékok dominánsával. Szerencsére az sem igaz, hogy a gyűjtők javarészt semmit sem tudnak művészet- és a régiségtanból. Vannak egyesek, akik ugyan egyetemi patensekkel nem igazolhatják műtörténelmi tudásukat és művészi hozzáértésüket, de akik belefúrják magukat egy-egy szakba vagy korba s abban majdnem feltétlen biztonsággal mozognak; persze, e tudásukat sokszor drága díjakkal fizették meg. Azonfelül minden értelmes gyűjtő, okulva a mindennapos hamisításokon és csalásokon, jelentékenyebb vásárlása előtt mindig tanácsot fog kérni szakemberektől.

Ily tanácskérés nélkül vásárlásokat eszközölni esztelen dolog. Brinkmann, a hamburgi múzeum igazgatója joggal mondja: „Képtelen dolog, hogy valaki bizonyos műtárgy valódisága felől biztos ítéletet mondjon, ha mindjárt egyetemen, vagy tehnikai főiskolán is nyert szakképzettséget. Mert lehetetlen, hogy valaki, aki nem foglalkozott szakszerűen múzeumokban éveken át, akinek tehát rendszeres múzeális gyakorlata nincs, csupán néhány tanfolyamon esett át, emberileg biztosan megállapíthassa: ez vagy az a műtárgy valóban régi, ez vagy az új".

Szomorú vigasz, amit Lippmann dr. mondott kartársainak: „Tíz vagy húsz év mulva a szakembert nem lehet többé felültetni." Minthogy pedig véges emberek vagyunk, a gyakorlat azt mutatja, hogy

8. ENDER JÁNOS: Gr. Sigray Borbála arcképe.

4. MELEGH GÁBOR: Gyermekarckép.

műgyűjteményekben. Igaz, hogy a gyűjtők és konzervátorok csodás naivitással engedik magukat becsapni. Mi sem könnyebb, mint ilyen hidalgót felültetni. A minapában egy előkelő orosz bizanci zománcművet hozott hozzám, amelyet egy még előkelőbb hölgy Szent-Pétervárról hozott magával, hogy lapis lazulival és egyéb értékes drágakövekkel kapcsolatban egy szláv kézirat bekötésére használja fel. Sem az előkelő hölgy, sem barátja, vagy akár szakértelemmel tetszelgő nagy ismeretségük nem ismerték fel a zománc hamis voltát, bár a hamisító nem is vesződött a szokásos csiszolással, hanem gyors és olcsó eljárással firniszréteggel vonta be, amely a körömmel lekaparható volt".

Egyik epés újság a louvre-i tiara-botrány alkalmával a következő kifakadásra ragadtatta magát: Akit hamis műtárggyal becsapnak, nem érdemel részvétet; saját ostobaságának áldozata. Miért fizetett a Louvre 200,000 frankot a tiaráért? Talán mert csodálatosan szép, művészien elragadó volt? Nem! Csupán és kizárólag azért, mert régi. Miért fizetett X egy képért 50,000 frankot? Mert lenyügözte szépségével és nem tudott nélküle élni? Mert megszédült szépségétől? Szó sincs róla! Corot vagy Rousseau neve volt rajta, azért. Akik pedig egy képet vagy műtárgyat megvesznek, nem azért, mert művészi örömük van benne, hanem mert egy bizonyos nagy mester nevét látják rajta, mert régi, mert valaha szent Hammurabi birtokában volt, egy betűvel sem követnek el kisebb ostobaságot, mint aki a bort a szép etikettéért, a szivart a skatulyán levő szép képért, a könyvet kötéséért veszik meg és becsülik. Akkor sokkal tiszteletreméltóbbak azon vagyonosok, akik ugyanannyi pénzt adnak egy vadászjelenetért, mert ők szenvedélyes vadászok; vagy egy tájképéért, ahol kellemes órákat töltöttek; vagy egy politikus arcképéért, akinek irányával rokonszenveznek. Sokkal okosabb és tiszteletreméltóbb eljárás, mintha a tudatlan parvenu lakását híres mesterek képeivel aggatja tele, akiknek műveit sem nem érti, sem szívből nem szereti. Ha az ilyet az alattomos kereskedő becsapja, egy cseppet sem háborodom fel, hanem kár-

K
3/P
389
A Gyűjtő. 1912-9-10.
Meleg Gábor

1858-ban három napra haza jött, amikor lelkesen ünnepelték. Olaszországban azonban haláláig, 1860-ig, a kor nagy mesterének tekintették, aki a klasszicizáló tájképet a legmagasabb fokra fejlesztette. A Szépm. Muzeumban gazdagon van képviselve. Mi két korai, magyarországi tájképét mutatjuk be.

IV. Béla menekülése. Az Ernst-muzeumban. II. ter. 27.

161. Tájkép alakokkal. Br. Kohner Adolf ur tulajdona.

162. Magyar tárgyu tájkép. Br. Kohner Adolf ur tulajdona.

Önarcképe. Az Ernst-muzeumban. XIV. 21.

MELEGH GÁBOR szül. Versecen 1801-ben. Temesvárt járhatott iskolába és korán festészettel foglalkozott, már 1820-ban műterme volt Versecen, amikor Brocky Károlyt is tanitotta. Majd Bécsbe ment akadémiára, miközben örökséghez jutván, tanulmányutra indul. I. Ferenc király ajánlatával utazva 1830-ban. Visszatérve Bécsbe, igen keresett miniatürfestő. Ujra utnak indul Brocky társaságában, 1835-ben, de Triesztben szerencsétlenül jár, a tengerbe ful.

163. Gyermekarckép. (Melegh Ferenc). Melegh Gyula ur tulajdona.

164. Miniatür arckép. Kilényi Hugó ur tulajdona.

MEZEY LAJOS szül. 1820-ban Nagyváradon s meghalt ugyanott 1880-ban. Szinyei-Merse Pált tanitotta, ő maga a bécsi és müncheni iskolában képezte

Ernst Mus. Kiáll. I. –
Magyar biedermeier. művészet
Bp. 1913

ki magát, nem az akadémián, de egy vándor panoramafestőnél. 1848-ban mint arcképfestő települt le Nagyváradon s 1868-ban fotografus is lett, de emellett festett is. Egész életén át küzdött a megélhetésért. Főleg arcképeket és vallásos tárgyu festményeket csinált.

165. Madonna. Mezey Vilma urnő tulajdona.

MOLNÁR JÓZSEF szül. Zsámbokon 1821-ben. Bécsben, Münchenben (1847.) és Párisban tanult, volt Markó, Dannhauser, Schwind tanitványa. Tájképek mellett történelmi és vallásos kompozicziókat is csinált, — eleinte főleg a bécsi iskola szellemében. Főbb művei: „Dezső önfeláldozása", — de később főleg tájképfestő lett, aki a természetet Markó szemével látta 1899-ben bekövetkezett haláláig.

Erzsébet királynő Nagy Lajos sirjánál. Az Ernst-muzeumban. IN. 10.

GRÓF NÁKÓ KÁLMÁNNÉ szül. 1820-ban Temesvárott, meghalt 1882-ben Nagy-Szent-Miklóson. Rendszeres rajzoktatásban nem részesült, de Amerling volt tanitómestere, sokat másolta a holland művészeket.

166. Tanulmányfej ..... Eladó.

ORLAI PETRICS SOMA szül. 1822-ben Mezőberényben. Pápán Jókai és Petőfivel egy iskolába járt, szoros barátságot kötöttek. Marastoninál tanult rajzolgatni, majd Bécsbe ment, hol Waldmüller és Münchenbe, hol Kaulbach voltak mesterei. Visszatérve előbb Debrecenben, majd Pesten telepedett le. Azután is gyakran utazott külföldön s igen sokat dolgozott, főleg történelmi

M e l e g h G á b o r. Versecen született 1801-ben. 1820-ban u. itt már műterme volt, s Brocky Károlyt is tanította. A 20-as években a bécsi Akadémián tanult. Bécsben igen kedvelt miniaturfestő volt, amellett elsősorban illusztrációkat rajzolt az Auróra számára. A 30-as évek közepén Brocky Károllyal nagyobb tanulmányutra indult, de Triestben szerencsétlenség érte, 1835-ben a tengerbe fult. Melegh litográfiával is foglalkozott. A következő kőrajzairól van tudomásunk: 1. Vécsey Ágost gróf.- 2. Schwarczenberg József főherceg.- 3. Eszterházy Vince gróf.- 4. Magyar tiszt arcképe. Jelz: "Melegh 1832. Ged. b. Mansfeld & Cie. in Wien". Bedő R. ur Gyüjteményében.- 5. Fiatal leány arcképe. Jelz: "Melegh lith. Ged. b. Mansfeld & Comp." Bedő R. ur gyüjteményében.- 6. Fiatal leány arcképe. Jelz: "Ender pinx. Melegh lith. Ged. b. Mansfeld & Comp". Bedő R. ur Gyüjteményében.- 7. Léopold, Prince de Salerne. Inst. Lith. Melegh lith. Vienne chez J. Bermann". Bedő R. ur gyüjteményében.- 8. "Joannes Baptista Cambieri..." Jelz.: "J. Bernt. Melegh lith." Bedő R. ur gyüjteményében.- 9. Leopold, Salerno hercege felesége.- Bibl: Th-B. Kstlex. XXIV. 360. l.-

terekben.
a 60-as évek-

,H.László,
n,Aragoniai

nyomat a
72-66 cm.
./

en át.
ntális
ekből.

Kőny.

Melegh Gabor

d.

Rabhaladó

191 l.

A fogvasztói berendezésnek BEEM vezetékhálózatá-

megállapodás marad továbbra is érvényben.

9. **Jogosulatlan áramvételezés.** Az elektromc továbbeladása tilos; más lakás vagy helyiség részér kozatában megjelölt, nem szabad vezetékleágazást k

A fogyasztó nincs jogosítva BFEM hozzájár dezését, mint BFEM hálózatából; nincs megengedve, függőleg váltakozva, vagy BFEM által árammal e vétessék, úgyszintén nincs megengedve BFEM által ár termelni. Erőátviteli és egyéb ipari célú berendezések mellett vállalják el; ha a fogyasztó ily megállap BFEM az áramszolgáltatást megszüntetheti.

10. **Fogyasztás megszüntetése.** Ha az áramsz nem történik, úgy a fogyasztó köteles az áramot leg egy év lejárta után, vagy költözés esetén egy év lejá ban kell történnie, bármikor megszüntetheti az áram és kiköltözése után tovább is történik fogyasztás, ú

11. **A szolgáltatandó áram rendszerét** kizáró

12. **Többteljesítmény szolgáltatása.** BFEM a felüli többteljesítmény szolgáltatását csakis az esetben e többteljesítmény felvételére elegendő nagyok, ar A bejelentett mennyiségen felül további teljesítmény Ha a fogyasztó a bejelentett mennyiségen felül BFI reá BFEM hálózatára, úgy az ebből eredő károkért magának a jogot az áramszolgáltatás egészben vagy

13. **A csatlakozáshoz szükséges hely rendelke** a transzformátorállomás felállítására BFEM-kel egyet száraz, elzárható helyiséget tartozik a fogyasztó (n bocsátani, amíg a transzformátorállomásból, habár c tatás történik.

Transzformátornélküli áramszolgáltatásnál p kívánságára esetleg más helyen díjmentesen bocsátan kezésre, ugyancsak mindaddig, amíg a csatlakozási h is, áramszolgáltatás történik.

MELEGH GÁBOR / 1801 - 1835 / :

131. Női arckép. - Min.vizf.,elefántcs.méret 7.5 x 9 cm.Jelz.l.j."Gab.Melegh".

Melegh Gábor

Kopp 1939/40. szerem. I.

IX.

BÚTOROK ÉS EGYÉB BERENDEZÉSI TÁRGYAK.

Melegh Gábor (Versec, 1801. máj. 14. — Trieszt, 1835.??): festő és litográfus. Bécsben tanult és dolgozott. Az osztrák és m. arisztokrácia megrendelései alapján számos akvarellminiatürt, arcképlitográfiát készitett, a korabeli bécsi portréfestészet stilusában. Korának egyik jelentős mestere volt. 1829-től az Aurórában jelentek meg illusztrációi. Rézmetszéssel is kisérletezett (Utcaseprő fiu). Versecen Brocky Károly tanitómestere volt. Néhány müvét az MNG őrzi. — Irod. Pataky Dénes: M.G. (Müv. tört. Ért. 1956).

KSné

Melegh Gábor festő és litográfus.

Magyar Életrajzi Lexikon

Kostré

Melegh Gábor

59. Pöstat. Aukc. 1931. p. 19.

Wurzbach XXXIII. 321. Josef Seher, Madonna, litho „nach Melek"

Spiegel 1831. 564. —

Aurora 1830. lithogr. —

Berkeszi, Temesvári művének, 56. —

Ars Una, I. 1924. p. 354. —

Gilh-Rauschburg Aukt. Cat 1911. 73.

~~Ha~~ Hajadoh 1874.

több litl.
Kh. Gr. gyűjt. 41/18

„Melegh Gábor festő. Gül. Versec 1801. máj 14. megh. Triest 1835. Bécsben tanult s ott és Versecen kénített gondos kivitelü arcképeket, főkép pedig illusztrációkat rajzolt (az Auróra számára) a táblabíró korszak átlagos stilusában. Rézkarccal, litográfiával is foglalkozott." (Ebert Lex. 489.)

Melegh Gábor: Vécsey Ágost gróf arcképe. Könyvn.
(Szk. Graf. Kiall: XLIX. 5.

a.) Tanulmánylap. A baloldali férfi fejét W. Böhm rajzolta. Nidegtü.

b.) Utcaseprő fiú. Delhaes István hagyatéka. Rézkarc.

Magyar tiszt archépe. Jelzése:
„Melegh 1832". „Ged. b. Mansfeld et Cie in Wien."

Bedő R.

Gróf Cziráky Mária született gróf Batthányi. Jelz. nélkül. Melegh! Attrib. én.

Bedő R.

Fiatal leány arch. Melegh lith. – Ged. b. Mansfeld et Comp.
Nagyon bájos, finom. Fénykép

Bedő R.

Fiatal leány arch. Ender Pinx. Melegh lith. – Ged. b. M

Bedő R.

Léopold Prince de Salerne. Inst. lith
Melegh lith. — Vienne chez J. Bermann

Bedő R.

Joannes Baptista Cambieri stb.
Jelz: „J. Bernt." — „Melegh lith". —
Tegen kerdetlegs rajz. Profil.

Bedő R.

Melegh Gábor: Schwarzenberg József ~~főherceg~~.
Könyomat. [kk. Gr. kiáll. XLIX. 9.)

Esterházy Vince gróf. Könyomat.
Delhaes István hagyatéka.
[kk. Gr. kiáll. ~~XLI~~ 49. 10)

+ még két fényi portré.

Auróra. 1830.

P.

Címlap előtt: Trinyi Ilona arcképe. Résm.
Jelzés: Melegh del.t Dworzack sc.
4 rétm.
Föv. Kot. Jul.

Kr. ①. 886.

Melegh Fábor

Nagy Zoltán adatai

Melegh

von Ollmütz" (N:15) következnek. Az egyes alakok felhők közül emelkednek ki s a férfiák mellig, a hölgyek derékig láthatók. Feliratai a kép alatt a párnán fekvő koronától megszakított sorban:

„Oesterreich's ... Kaiserhaus"

a felhő mellett balra: „Melegh Lit."

legalól középütt két sorban: „Wien, bey J. Bermann am Graben zur goldenen Krone"... „lith. im Lithogr. Bureau v. Mansfeld & Comp."

Könyomat, a papiros méretei 73.5 : 53.5.

Lltfa: 7810

31/93 N°95.

15-ös csoport

Elapon a „Se. Majestaet der Kaiser und Koenig Franz T" (N°1) és „Ihre Majestaet die Kaiserin und Koenigin Caroline Auguste" (N°2) után a „Kinder aus der 2ten Ehe Sr. Majestaet des Kaisers" és pedig: „Ferdinand Carl, König v. Ungarn, Kronprinz der übrigen Oesterr. Staaten" (N°3) „Marie Louise, Herzogin von Parma, Piacenza u. Guastalla" (N°4) „Marie Clementina, Princessin von Salermo" (N°5) „Caroline Ferdinanda, Prinzessin von Sachsen" (N°6) „Franz Carl, Oberst u. Inhaber des Ungar. Infanterie Regimentes N°52" (N°7) és „Maria Anna, Sternkreuz-Ordens-Dame" (N°8), torabbá a „Geschwister Sr. Majestaet des Kaisers" és pedig: „Carl Ludwig, Gouverneur u. General Capitain des Königr. Böhmen" (N°9) „Joseph Anton, Palatin u. Statthalter des Königreichs Ungarn" (N°10) „Anton Victor, Grossmeister des deutschen Ordens" (N°11) „Johann Baptist, General Director des Genie- und Fortificationswesens (N°12) „Rainer Joseph, Vicekönig des Lomb. Venet. Königreichs (N°13) „Ludwig Joseph, General Artillerie Director" (N°14) és „Rudolph Johann, Cardinal Priester u. Fürst. Erzbischof

Melegh Gábor, portéfestő és grafikus. * 1801. V. 14. Versec, † 1835. tavaszán Triesztben, más adatok szerint Bécsben 1832. IV. 4. ~~b~~

Dessewfy Aurél és felesége 1829. lithogr.

Leopold, Salerno hercege és felesége 1831.—

Vécsey A. gróf.

Schwarzenberg herceg.

Eszterházy V. gróf

Meleg G(yörgy) magyar festén a század ~~30 as~~ ~~éveiben~~ 3. tizedében.

Több rajza rézmetszés alá kerülvén, ezekből ismerem a következőket:

1., Zrinyi Ilona arcképe, 12-rét. Metszé Dvorzack Adolf. Aurora

2., Toldi, metszé Steinmüller, 12-rét.

3., Hedvig, metszé —"— —"—

Mind a három metszvény megjelent kisfaludi Karoly 1830. évi Aurora hazai almanachjában.—

Századok 1874. p. 101.—

Magyar tiszt arcképe, 1832.

Gróf Cziráky Mária, szül. gr. Batthányi. (Melegh?)

Fiatal leány arcképe.

Fiatal leány " . Ender pinx. Melegh lith.

Bedő R.

Melegh Gábor

festő és rézm. Temesvárról

1817-ben iratkozott be.

1823-ig tanult.

1819-ben Gundel-díj

1823-ban Lampi-díj

és udvari díj ezüst-

érme.

Fleischer Bécs 68 l.

Melegh Gábor, festő és rézmetsző, Temesvárról, 1817 júl. 22-én iratkozott be; többszöri megszakítással 1823-ig szerepel a névkönyvekben. 1819-ben a Gundel-díjat, 1823-ban a Lampi-díjat és az udvari díj ezüstérmét nyerte.

zt. tanuló.

RGY:

ámtan

skolai év.

Melegh Gábor

Új Művészet

1913, I. 3.

Melegh Gábor: Gyermek arckép.
G. Melegh: Portrait d'un enfant.

nberek belevitték Szinyeit is a duló pártcsatározákba és nem rettentek meg a gondolattól, az esheségétől annak, hogy a párttusák hullámai a mi ága szimbolumunkig, a magyar művészi becsületk e fehér márványszobráig is felfreccsenhetnek. m riadtak vissza attól a lelkiismeretlenségtől, hogy dfalul állitsák maguk elé a szembe támadók en ezt a gyönyörü példányát a magyar ur ama mes fajtájának, mely nem néz körül, nem kutat ok után, hanem megáll a helyén rendületlenül ak azért, mert az ő fajtájának erkölcse az, hogy m alkudozik, nem kérdezősködik, hanem amit rnek tőle, — különösen ha festők kérik — azt vak zalommal teljesiti. Csodálatos, hogy nem rettentek sza attól az óriási felelősségtől, melyet magukra ttek, mikor ezt a nagy embert kitolták a másik rt repülő nyilai elé. Hát nem jutott eszükbe ezek k az embereknek egyetlen egyszer sem, hogy a agyar művészek összessége és az egész magyar rsadalom számon fogja tőlük kérni ennek a márnyszobornak az érintetlen hófehérségét és jaj nekik, azon a párttusa sarának csak egy foltja is látszik?! Szerencsére ma még a pártgyülölködés nem mérsitette el ennyire a helyzetet, mert a másik párt p oly áhitatos tisztelője az ősz mesternek vagy tán ég őszintébb, mint azok, kik az ő palástjába

Melegh Gábor

festő, mulatott
Versecen

Dessewffy Antal és
neje Koppauer Zsu-
zsanna arczajci a
temesvári muzeum-
ban

írod

Történelmi és Rég.
Értesítő XXIV k. f. (Kép-
tárunk nagyonérvű
gyarapodása.)

6 Temesvár 1908. 146.
l.

CHRINDEREI
ELADENCK
EIPZIG

MELEGH GÁBOR

Vayerné Zibolen Ágnes

MELEGH GÁBOR REJTŐZKÖDŐ SCHUBERT PORTRÉJA

Századunk húszas éveinek közepén az Országos Szépművészeti Múzeum Magyar Képtárának falán került először kiállításra Melegh Gábornak néhány évvel korábban megszerzett remekműve, az egész alakos férfit verandán ábrázoló festménye, a „Férfiképmás" (8. kép), vagy amint másutt és máskor néha nevezték: az „Ülő férfi". Azóta is ott szerepel a korai 19. századi magyar művészet egyik főműveként az állandó kiállításon, 1957-től kezdve az önállósult Magyar Nemzeti Galériában.[1] Azokat a múzeumlátogatókat, akik a nagy osztrák zeneszerzőnek, Schubertnek arcát, alakját hiteles portréiról ismerték, a „827. G. v. Melegh" szignatúrával és dátummal jelzett festményen látható férfinak és Franz Schubertnek megdöbbentő hasonlatossága mindig foglalkoztatta. Melegh modelljének kiléte így tulajdonképpen kiállításának pillanata, tehát immár hét évtizede óta sohasem került le a napirendről. Valóban igen nagy tétről van szó, mert ha a beszédes fiziognómiai hasonlóságot Melegh Gábor és Schubert egymásismerésének logikus és helytálló bizonyításával igazolni tudjuk, a szóban forgó képmásban Schubert legteljesebb, mesterien megfestett, szeretett Bécsének jellemző háttere előtt megjelenített, ünnepélyes portréját prezentálhatjuk az osztrákok, a zenei világ és a magyar festészet kincseként.

*

Nagy súlya van az írott szónak. Ha a múzeum kiállításán hatvan éven át egyszerű „Férfiképmásként" szerepel egy festmény, akkor a hivatalos címadás után, mint látjuk, sem az ábrázolt személy beszédes azonossága nem indít el könnyen egy kutatót arra, hogy a törvényre emelt anonimitást megváltoztatni merészelje, de a kép múzeumba kerülésének múltját és körülményeit sem kutatja senki. Az, hogy a zenetörténészek sem tettek semmit a kérdés esetleges felvetésén túl, Melegh Gábor életkörülményeinek ismeretlensége mellett, még abban is megtalálja jól indokolt magyarázatát, hogy Schubert halála, tehát 1828 után, nyolc évtizednek kellett eltelnie addig, amíg 1913-ban végre egy elhivatott tudós, Otto Deutsch, a zeneszerzőre vonatkozó és előkeríthető minden dokumentumot máig is forrásként tisztelt alapvető munkájában publikált. Noha közöl minden olyan portrét és életképet, amelyen Schubert alakja feltűnik – szóban forgó képünk e forrásmunkában nem szerepel.[2] Így tehát több összetevőnek, a hivatalos elnevezésnek, a fiatalon meghalt festőművész igazi és választott második hazájában megkutatatlanul maradt személyének és az egész alakos, bensőséges képmás 1913-ig, sőt még további hat évig tartó lappangásának az eredménye az, hogy a képet még ma is ismeretlen férfi képmásaként tartjuk számon. Pedig esetünkben végső soron nem is új meghatározásról van szó, hanem rehabilitációról. Ezt a kifejezést azért használhatjuk teljes joggal, mert, ha a kép felmerülésének első mozzanatáig nyúlunk vissza, akkor megállapíthatjuk, hogy a C. J. Wawra műkereskedő-aukcionáló cég a Bécsben 1919. január 29-én megtartott árverésén képünket, mint „G. von Melegh" 1837-ben festett Schubert portréját bocsájtotta árverésre a Lothringerstrasse 14. szám alatti helyiségeiben.[3]

Katalógusának 99. számú tétele szerint: „Egy teraszon Franz Schubert zeneszerző ül uzsonna mellett. Fekete kabátba, sárga mellénybe és nadrágba öltözött. Mellette az asztalon teáskészlet, egy széken sál és kalap, lábánál egy kutya. A teraszról kilátás nyílik a Kahlenbergre és a Leopoldsbergre. Olaj, fa, jelzett és datált 1837. M: 62 cm, sz: 48 cm. XIX. tábla." A katalógusban sok tétel mellett ott szerepel az eladó neve, de voltak, akik elzárkóztak

nevük nyilvános közlésétől – ez történt a Schubert kép esetében is. Az a tény, hogy a XIX. képes táblán Melegh festménye mellett éppen Brocky Károlynak egy, napjainkra már csak e reprodukcióból ismert, parkban ülő fiatal nőt ábrázoló festménye látható[4] s az eladó kiléte e tétel mellett sem szerepel, esetleg azt jelentheti, hogy ez a két kép éppen festőik magyar volta miatt került egykor talán közös tulajdonosukhoz. A mi esetünkben tehát elvileg Melegh Gábor művét és nem Schubert portréját tartotta egy család szobája falán, s ez magyarázza a festmény hosszú ismeretlenségét és további sorsát is. Ha az eladó személyére jelen cikk írója bécsi kutatásai során fényt tudott volna deríteni, talán a bizonyításnak egy döntő érvét fedezte volna fel. Tekintettel arra, hogy a Wawra cég megszűnt, így iratai nyilvános gyűjteményben nem hozzáférhetők.[5] Reméljük, hogy esetünkben a festmény maga fog segíteni abban, hogy a jelenleg még lappangó adatra egyszer egy kutató rátalálhasson.

Festményünk sorsa az események időrendjét követve kerekedik ki a maga romantikus teljességében. Története a historikus szükségszerűségek kényszerű következményeit tükrözi és egyben azt példázza, hogy újjászülető magyar művészetünk múltját kutató, korunkban megindult aprómunka, a művészettörténet és művelődéstörténet egymásrautaltságában kis részadatokból hogyan tudja rekonstruálni az elhalványuló és teljes feledéssel fenyegető fontos tényeket. A festmény modelljének alapján 1919-ben a Wawra cég szakértői tiszta lelkiismerettel adták a képnek a Schubert portré meghatározást, vagy – ami még valószínűbb – nyugodtan fogadták el az eladótól a zeneszerző portréjaként felajánlott kép meghatározását. Véletlen az, hogy a katalógus nyomtatott szövegében tévesen szerepelt az 1837-es évszám a festményen tisztán leolvasható 827-es dátum helyett. Ez egyszerűen rossz leolvasás, esetleg sajtóhiba lehetett, de számunkra jótékony következményekkel járt. Egy 1837-ben, Schubert halála után kilenc évvel festett portré, amelynek modellje annyira hasonlít Wilhelm Rieder már közismertté vált Schubertjéhez, nem volt izgalmas az osztrák zenetörténészek számára: mint fantázia-szülte alkotás nem ad újat a zeneszerző ikonográfiájához. Az aukció évében, 1919-ben Schubert élete már olyan részletesen feldolgozott és ismert volt, hogy ha csak egyetlen adat is előbukkant volna arról, hogy a zeneszerző egy kezdő, de tehetséges fiatal magyar származású festőnek modellt ült, akkor az aukcionáló cég nyilván jobban odafigyel és nagyobb propagandát csinál. Ez esetben viszont kétséges, hogy Melegh Gábor legjelentősebb festménye valaha is magyar állami tulajdonba kerülhetett volna.

De térjünk rá az események kronológiai rendjére: az Országos Szépművészeti Múzeumban ma is meglevő iratok[6] tanúsága szerint 1919. március 21-i dátumozással a következő felajánlás érkezett: „Pick Adolf mű- és régiségek kereskedése Budapest, IV., Kristóf tér 7. sz. – T. Szépművészeti Múzeum igazgatóságának – 1 kép (signálva Melegh) ábrázolja Schubertet

15.500.–
10% jutalék 1.550.–
17.050.–"

Ezt a számlát egy nappal később, 1919. március 22-én iktatták és Petrovics Elek igazgató még ugyanaznap kérte a múzeum főhatóságától a kép kifizetésének engedélyezését. Ebben a szövegben a vétel előzményeit is közölte. A gyors intézkedés értékeléséhez ezeknek a napoknak az eseményeit is fel kell idéznünk. Március 21-én kiáltották ki a Tanácsköztársaságot. A felterjesztést – mint látni fogjuk – Petrovics már „A közoktatásügyi népbiztosnak" címezte, ezt a funkciót Lukács György töltötte be. A múzeum ügyeit a minisztériumban pedig Petrovics kollégája, a Szépművészeti Múzeum munkatársa, a nagy tudású Pogány Kálmán intézte. A kép megvásárlásának engedélyező aktáján az ő neve olvasható. Petrovics a felterjesztés tárgyaként Pick Adolf számláját jelölte meg, amely Melegh G. Schubertet ábrázoló festményének vételáráról szól. A nap történelmi eseményeinek ismeretében és izgalmában Pet-

8. Schubert. Melegh Gábor, 1827. Olaj, fa. 60x48 cm. MNG

9. A Schubert-kör tagjai társasjáték közben Atzenbruggban. Részlet. Leopold Kupelwieser, 1821. Akvarell. Historisches Museum der Stadt Wien

10. Schubert. Wilhelm Rieder, 1825. Akvarell Historisches Museum der Stadt Wien

11. Anna Fröhlich. Thugut Heinrich, krétarajz. Historisches Museum der Stadt Wien

12. Anton Mitterwurzer (?). Thugut Heinrich rajza, Melegh Gábor litográfiája

13. Eduard Devrient. Melegh Gábor, 1826. Akvarell, miniatűr, 20x16 cm. MNG

14. Esterházy Vince. Melegh Gábor, 1832. Litográfia

15. Rosthy Károly. Melegh Gábor, 1832. Litográfia

16. Andreas Wenzel. Melegh Gábor, 1831. Litográfia

17. Hedvig. Melegh Gábor rajza, Joseph Steinmüller metszete. Illusztráció az Aurora, 1830. kötetéből

18. Schubert. Josef Teltscher, 1826. Litográfia

19. Schubert (részlet). Melegh Gábor, 1827. Olaj, fa MNG

rovics eléggé zaklatott írással, javításokkal, de pontosan, szemléletesen, napjainkig érvényesen jellemzi a képet, miközben számunkra is nyilvánvalóvá teszi a mű megszerzésének szükségességét. „A vezetésem alatt álló múzeum magyar gyűjteményének művészettörténeti kiépítése szempontjából fontos és érdekes festmény került eladásra a bécsi Wawra cégnek egyik legutóbbi aukcióján. A festmény szerzője Melegh Gábor, a XIX. század 20-as és 30-as éveiben működött temesi származású magyar festőművész, Brocky Károlynak első tanítómestere, akitől jelenleg csupán egy 1915-ben vásárolt vallásos tárgyú kis kompozíció van a múzeum tulajdonában. Az akkori bécsi iskola modorában festett kép egy ülő férfit (állítólag Schubert zeneszerző) ábrázol, a háttérben a Bécs környéki hegyekre nyílik kilátás; az elrendezés igen vonzó és hatásos, a hatást fokozza a munka nagy gondossága és a színezés ereje és élénksége. A festmény a művész aláírásával és 1827-es évszámmal van ellátva.

Mindezt összevéve: a szóbanlevő kép igen becses és művészettörténeti fontosságú terméke a XIX. század elejebeli szerény festészetünknek, s talán főműve a korán elhunyt festőjének."

Itt meg kell állnunk egy pillanatra. Először is úgy tűnik, hogy Petrovics az aukcióra kerülő kép kvalitásáról a megvásárlás előtt személyesen meggyőződött, de legalábbis tájékozódott. Az is bizonyos a szöveg alapján, hogy nem Schubert személye foglalkoztatta elsősorban. De Petrovics főigazgató felterjesztésében véleményünk szerint tudatosan tette mellékessé az ábrázolt személyét, s erre az adott történelmi pillanatban, mint jól tájékozott közéleti embernek, nyomós oka volt.[7] Már maga a vásárlás megszervezésének bonyolultsága is ezt mutatja – amint a szóban forgó akta további részleteiből kitűnik –: „Pick Adolf helybeli régiségkereskedő kérésemre hajlandónak nyilatkozott oly módon árverezni a képre, hogy arra az esetre, ha múzeumunk reflektálna reá, azt nekünk az eredeti vételáron átengedi, különben pedig saját részére tartja meg. Ily módon a képet 15.500 koronáért megvásárolta; e vételárhoz még a szokásos 10% árverési jutalék járul, így a mű egészben véve 17.050 koronába kerül. A kifejtett okokból a kép megszerzését az utóbbi években tervszerűen fejlesztett magyar gyűjteményünkre nézve igen kívánatosnak tartván, azzal a kéréssel járulok Népbiztos Úrhoz: szíveskedjék a vételt megengedni és a vételár fejében a mondott összeget az állami vásárlásokra és a Szépművészeti Múzeum anyagának gyarapítására előirányzott és értesülésem szerint még fedezetet nyújtó összeg tehére hozzám kiutalványozni. Mély tiszt. III. 22. P. E."

A monarchia felbomlása utáni pillanatokban Petrovics jobbnak látta tehát a feltűnés elkerülését. Mint már mondottuk, egy 1827-es dátummal felbukkanó Schubert portré a zeneszerző hírnevének egyre növekvő évtizedeiben mindig is felhívta volna magára a figyelmet. Még az elvesztett első világháború zűrzavara sem tette volna lehetővé azt, hogy Melegh Gábor festménye, még ha csak feltételezetten fogadják is el Schubert portréjának, valaha is a magyar állam birtokába kerüljön. Csak az adott pillanatban és csak az adott privát vásárlás formájában és a hibás dátummal volt erre egyszeri lehetőség. A Szépművészeti Múzeum főigazgatója ennek pontos és világos tudatában volt, s mivel Melegh Gábor műve a magyar festészet korai 19. századi évtizedeinek egyik remeke, helyesebb és bölcsebb volt a Wawra cégnek meghatározását a már hivatalos állami vásárlás során egyelőre csak kérdőjeles formában megemlíteni. Lényegében – Petrovics szemszögéből nézve a kérdést – attól, hogy Schubert személye egy időre a háttérbe szorul, nem történik semmi végzetes, tulajdonképpen csak a tulajdonos felkutatása maradt el. Egyébként már 1919-ben sem éltek az egykorú tanúk, akik a kép keletkezésének történetéről hitelesen beszámolhattak volna.

A kép vásárlása után négy évvel, 1923 márciusában került sor arra, hogy Melegh Gábor festményét a hivatalos múzeumi lajstromba bevezessék.[8] Ezt a tudatos vagy véletlen lassúságot a sors különös játéka még megtetézte azzal, hogy amint annakidején a Wawra cég leírásába, úgy a Szépművészeti Múzeum szakleltári leírásába is belekerült egy apró, a modellt illetően igen jelentős tévedés. De tekintetbe kell vennünk azt, hogy mindkét esetben a kép azo-

nosítását szolgáló leírásról volt szó s nem tudományos vita kérdésében döntő akríbiáról. Az aukciókatalógus a festményen látható tárgyak között az asztalon teáskészletet említ a ténylegesen ott lévő feketéskészlet helyett, amikor Schubertre éppen a feketekávé szeretete volt jellemző, Szentiványi Gyula – a Szépművészeti Múzeum tudományos munkatársa –, szövegében pedig folyton szivarozó zeneszerzőre utaló szivartartót említi szemüvegtokként. A két leíró a szenvedélyes dohányos és a folyamatosan, néha még alvás közben is szemüveget viselő zeneszerző két jellemző szokásának dokumentumát határozta meg véletlenül tévesen. Szentiványi Gyula, a magyar „Wurzbach", vérbeli életrajzi adatgyűjtő volt, egy festmény leírása, jellemzése nem volt műfaja. Nagyvonalúan, a háttér hegyeinek neve nélkül, az ábrázolt személyével sem foglalkozva a következőket írta: „Schubert arcképe? Egy verandán, melynek két nagy nyitott ablakán át dombos vidékre látni, balról vörös terítős asztal áll, rajta a reggeli maradványai, csésze, kanna, fél kifli stb. egy tálon. Az asztalon még bot, szemüvegtok. Az asztal előtt zöld hokerli, rajta szürke cilinder, sárga showl, (sic!) kesztyű. Az asztalnak támaszkodva, jobbra fordulva pápaszemes férfi ül, jobb karja az asztalon nyugszik, bal karjára arcát támasztja. Fehér puha ing, vörös, dús kravátli, sárga zsilé, világos barna nadrág, kék, zsinóros kabát, fehér harisnya, fekete cipő. A férfi lábainál kutya ül. Jelezve jobbra lent G. v. Melegh 827." Nem lényegbe vágó pontatlanság még az, hogy a férfi ruhájának leírásában a nadrág színét sárga helyett barnának jelzi. Szentiványit őszintén nem érdekelte, hogy kit ábrázol a portré. Az előzmények aktáiból csak annyit vett át, hogy a leírást Schubert megkérdőjelezett nevével kezdte, de szövegében többé nem tért vissza rá. Ezzel útjának indult portrénk az „egy ülő férfi" elnevezéssel, ahogyan – négy évvel korábban – a festmény megvásárlását a népbiztos rendeletéből engedélyezték.

Schubert portréja felmerülésének időpontja, a megvásárlás bonyolult mozzanatai, a magyarországi történeti idők kényszere napjainkra már tehát érthetővé teszik, hogy miért volt egyszerűbb elvenni a kép eredeti meghatározását. S e teória igazolásaként kell elfogadnunk azután azt az ismét csak különös egybeesését a történéseknek, hogy Petrovics Elek váratlan és méltatlan korai nyugdíjaztatása után pontosan egy évvel a Pesti Hírlap 1936. évi 28-as vasárnapi számának külön melléklete a festmény egész oldalas színes képét közölve, váratlanul feltette a sokak által már szóban megfogalmazott kérdést, hogy valójában miért nem Schubert a Schubert kép? A cikk szerzője nagy biztonsággal Szegi Pálban jelölhető meg, aki ebben az időben a Pesti Hírlap vasárnapi mellékletének szerkesztője volt. Petrovics jól ismerhette Szegi Pált és így nem tekinthetjük véletlennek Szeginek Melegh Gáborra vonatkozó kérdő-állítását. Ezen elindulva az apró bizonyító részletekig is el lehet jutni, nevezetesen hogy „a XIX. század első nemzedékének egyetlen tehetséges, színmagyar festője" és a zeneszerző négy év eltéréssel „élettartamtársai" voltak egymásnak, ugyanabban a Bécsben éltek és találkozásuk „igen valószínű". Ha a cikk megjelenésének időpontját is figyelembe vesszük, azon ma már nem csodálkozunk, hogy kérdése rezonancia nélkül maradt. Az Ausztriát fenyegető Anschluss előtti időben újból csak nem volt aktuális a kérdés hátterét kutatni és azzal dicsekedni, hogy 1919-ben Bécsből megszereztük Melegh Gábornak, a monarchia akadémiáján tanult, és a monarchia területén született tehetséges festőnek, Moritz von Schwind „útiképei" színvonalán álló – sőt – azzal rokonítható, hiteles Schubert portréját. A második világháború befejezésének évében meghalt Petrovics Elek. Szentiványi Gyula, aki a jelek szerint a történtekbe amúgy sem volt beavatott, már a műemléki területen dolgozott, így hát a kérdést ezután senki sem bolygatta. S azt, hogy milyen erős a megszokás hatalma, semmi sem bizonyítja jobban, mint hogy – bár a festmény modelljének beszédes hasonlósága annyi embert megérintett azóta is – a mai napig eredeti személyiségétől megfosztva szerepel a kiállításon.

De kezdjük most azzal a sokszor idézett mondattal, hogy „habent sua fata libelli", amit ugyancsak oly sokszor alkalmaztak már a képek sorsára is. Szerzőt sem a képen látható férfi kilétének tisztázása indította el kutató útjára, hanem egy korábbi, Kisfaludy Károly bécsi éveinek, műveltsége forrásainak felderítése során felfedezett adat, ahol Schubertet és Kisfaludy Károlyt egyazon bécsi művész legjobb barátjaiként találta megemlítve.[9] Ezzel a ténnyel megerősítve vonta kétségbe, hogy Kisfaludy Károly Aurorája 1830. évi kötete illusztrátorának, Melegh Gábornak „Férfiképmása" csak a szeszélyes véletlen hatására hasonlít Kisfaludy, joggal feltehető, bécsi ismerőséhez, Schuberthez. Kisfaludy, zsebkönyvének illusztrátorait mindig közvetlen, de legalábbis közvetett baráti kapcsolat révén választotta ki. Például ugyanúgy Schubert köréhez vezetett az 1827-es kötetet illusztráló Moritz von Schwind személye is, akinek a magyar témák iránti érdeklődése jól ismert.[10] Kisfaludy és Schwind ismeretségének közvetítőjét akár Schubert Karl nevű bátyjában is feltételezhetjük, aki éppen az Aurora majdani szerkesztőjének festőtanulmányai idején, 1811-től volt a bécsi Képzőművészeti Akadémia növendéke.[11] Az a bizonyos adat, amelyik Kisfaludyt, Schubertet és a magyarokhoz sok szállal kötődő Schober bárót összekötötte, a Wurzbach lexikon 1875-ben kiadott kötete Martin Schärmerre vonatkozó cikkében található. A miniatűrfestőként működő művész, Schärmer, életének eléggé kevés konkrétumát tartalmazó tényei közt ez a baráti kör érezhetően fontos jelentőségű. Wurzbach eredeti cédula-anyagát ma a bécsi Rathaus könyvtára őrzi. Ebből kitűnik, hogy a szerző 1863-ban, hetvennyolc éves korában elhunyt rajzolóról és miniatűrök festőjéről a bécsi újságok meleghangú nekrológjaiból merítette adatait. Ezek Schärmerről, mint egykor jónevű művészről – akit annakidején maga János főherceg támogatott –, emlékeztek meg. Legfontosabb munkáiként, miniatűrjei mellett, az innsbrucki Andreas Hofer emlékmű domborműveinek pályázatán első díjat nyert tervrajzát és Kisfaludy Károly Aurorája, az „első" magyar almanach számára rajzolt illusztrációit emelték ki. Ebben az összefoglalásban került említésre a három jóbarát: Schubert, Schober és Kisfaludy Károly.[12]

A Presse 1863. október 31-i számában, néhány héttel később, fia, Albert Schärmer, a nekrológ Andreas Hofer emlékmű domborműveivel kapcsolatos egyik adatát helyesbítette, de az előző cikkben felsoroltakhoz, a többi részlethez nem szólt hozzá. Ezek szerint azokat a Schärmer családban ismert emlékként kell elfogadnunk. Tekintve, hogy Kisfaludy Károllyal a múlt század folyamán csak irodalmárok foglalkoztak, könnyen került első nagy monográfiájába[13] az a tévedés, hogy bécsi barátja, házigazdája, Martin Schärmer, akihez leveleit 1815 júliusától a Karlskirche melletti lakására címeztette, rézmetsző volt és ő volt az, aki Kisfaludyt a sokszorosítás mesterségébe bevezette.

A korszak sok elfelejtett, fontos adatát őrzi a Wurzbach lexikon, de mint minden úttörő munkának, ennek is rapszodikus volt az anyaggyűjtése. Jó példa erre Melegh Gábor, akinek a neve egyedül a Seher, Joseph (1785–1836)[14] litográfus munkái felsorolásának 17. tételében szerepel, mint egyik, egy Madonnát ábrázoló litográfiájának „Melek" nevű rajzolója. Ezek szerint Melegh Gábor halálának híre nem került bele az egykori újságokba, amint a Rathaus megfelelő gyűjteményében is hiába kerestük a halála alkalmával esetlegesen felvett hagyatéki jegyzéket. A magyar származású fiatal művészt még nem tartották számon, festményeit, miniatűrjeit nyilván azonnal eladta, litográfiáiról nem készült felsorolás.

Ha ma térünk vissza Szegi Pál 1936-ban feltett kérdésére, könnyebb rá választ adni, mert a közben eltelt félszázadnak a 19. század első felére vonatkozó kutatásai segítenek. Jóval több ismeretünk van Melegh Gábor bécsi életszakaszáról és gazdagodó oeuvre-jéről is. Litográfia portréi, miniatűrjei és bibliai témájú kompozíciói segítenek abban, hogy pontosabb képet alkothassunk bécsi művészkapcsolatairól, modelljeinek köréről, ami egyben a „Férfiképmás" eredeti személyének igazolását is lehetővé teszi.

Melegh Gábor 1801-ben született Versecen, Temes megyében (ma Vršac, Jugoszlávia) és 16 éves korában, 1817-ben iratkozott be Bécsben az Akadémiára.[15] Először a vésnök-iskolába járt, majd 1823-ig, összesen hat félévet a történelem tagozat tanulójaként abszolvált. 1820 és 1823 között otthon már műterme is volt. Ekkoriban tanította rövid ideig Brocky Károlyt. Ez az időszak azonban nyilván csupán tanulmányai megszakítását jelentette. 1823-tól újból az Akadémia növendékei közt találjuk, az ott őrzött feljegyzések tanúsága szerint „előmenetelesen és megkülönböztetéssel", jelentős kitüntetésekkel fejezte be ezt az évet is. Elsősorban itt, a főiskolán kell tehát azokat az ismeretségi szálakat keresnünk, aminek révén Schubert körébe kerülhetett, hiszen akadémiai társai közül többen is odatartoztak a zeneszerző legszorosabb baráti környezetéhez. Így Moritz von Schwind, aki 1821-től volt növendék, és Leopold Kupelwieser, aki néhány év különbséggel festői tanulmányai során ugyanazokat a díjakat kapta meg, mint Melegh. Kupelwieser hatása Melegh munkásságán ugyanúgy érezhető, mint Moritz von Schwindén. Nehéz elképzelni, hogy Bécsben, az 1820-as években az Akadémia két, illetve három tehetséges és azonos felfogásban dolgozó növendéke egymásról ne vett volna tudomást. Kupelwieser éppen 1821-ben festette kedves akvarelljét Schubertről és baráti köréről, a „Gesellschaftspiel in Atzenbrugg"-ot. A társaságot az azóta már közismertté vált képecskén úgy ábrázolja, amint néhányan a „Bűnbeesés" életképet adják elő, a többiek körben ülve figyelik a jelenetet. Schubert balra elől, oldalt a zongora mellől élvezi barátai szórakozását (9. kép). S ha jól megfigyeljük, a képecskén egész alakos ülő figurája mellett már ugyanaz a kutya posztol, Kupelwieser Drago nevű kutyája, amelyet 1827-ben festőnk a zeneszerző portréján is megörökített. Leopold Kupelwieser és Schubert, Schwind és Schubert közötti bensőséges barátságot emlékezések sora őrzi, de Schwind és Kupelwieser, sőt Schwind és Wilhelm Rieder szoros kapcsolata is tény. Ezt bizonyítja Schwindnek 1823-tól származó írása, amelyben Kupelwieser Itáliába utazása után arról ír, hogy az egyetlen festő, akitől tanulhatott elment és úgy hagyta őt Riederre, mint egy hagyatékot, de Rieder nem egyenlő Kupelwieserrel.[16] Egymás mellé került itt az a három művésznév, akiknek közismert Schubert képmásai a zeneszerző vonásait, figuráját őrzik és igazolják Melegh Gábor Schubertjét.

Nem fogadhatjuk el Melegh Férfiképmásának Rieder hatását tükröző – a közelmúltban felmerült – portré-kompiláció teóriáját, mert erre a festőnek 1827-ben, a zeneszerző életében semmi indítéka nem lehetett. És, ha véletlenül látta volna is Rieder két évvel korábban festett akvarelljét (10. kép), az újból csak a Schubert körhöz való tartozását jelenti, mert a kép akkor még nem volt publikus. Passini metszete, ami a kép alapján készült, pedig csak félalakos portré volt. Melegh Schubertjének egyénisége nem idealizált, hanem bensőségesen őszinte és a Kupelwieser festette életképen látható kutya szerepeltetése egy fantázia portrén, 1827-ben, Schubert személyének kultuszát jóval megelőzve, még valószínűtlen és indokolatlan.

Moritz von Schwind és Melegh Gábor rajzmodora és festői felfogása rokon. Kettőjük közötti személyes kapcsolatnak írásos emléke nem maradt, de ha Melegh Gáborról joggal feltételezhetjük azt, hogy Schubertet és baráti körét közelről ismerhette, akkor ez magától értetődően Schwindre is vonatkozik. Az pedig, hogy mindketten Aurora-illusztrátorok és ezáltal egyformán összeköttetésben álltak Kisfaludyval, ugyanezt a feltételezést erősíti.

Melegh Gábor végleges bécsi letelepedésének időpontját nem ismerjük és házasságkötésének évét, feleségének nevét sem tudjuk. Tanulmányi időszakából azonban két korábbi címe is ismert, amit az Akadémia archívuma őrzött meg számunkra: a Kärtnerstrasse-i és a vele párhuzamos Seilergasse-i, amikor bécsi unokatestvérénél lakott. Így tehát már akadémista korában is a Belváros belsejében élt, ott, ahol Schubert és baráti köre is otthonos volt. A legújabban felkutatott hivatalos adatok szerint nősen, kétgyermekes apaként 1832. április 5-én

halt meg az „Am Bergel"-en levő lakásán. Ez az élettér Bécsnek egy kicsi, könnyen bejárható területe. Az „Am Bergel" a Rothenturmstrasse végén, a mai Franz-Josef-Kai torkolatában négy vagy öt háznak az egységéből álló tömb volt, amint egy múlt századi térkép mutatja.[17] Erről a pontról Melegh életében a kilátás talán még szabadon futhatott a Schubert képen látható hegyek felé. Innen vezetett az út a közvetlen mellőle nyíló Seilerstätten-en át, a Judengassén keresztül a Hoher Marktra és ezen át a Tuchlaubenre. Az Am Bergel háztömbjétől két vagy három háznyira állt a rövid kis Seilerstätte utcácskában az a híres „Zur ungarischen Krone", amelynek borozójában a Schubert kör tagjai éveken át esténként összejöttek.[18] A Tuchlauben is fontos szerepet játszott Schubert életében, ott állt és áll ma is a Musikwerein régi épülete, ahol sokszor megfordult és ahol életének egyetlen, csak saját műveit bemutató koncertjét rendezték. A Tuchlaubenen, vagy legalábbis a közvetlen közelben élt egyidőben Schober családja, ahol oly sokszor otthonra talált. A Schober család egy másik lakását a Grabenre futó Spiegelgasse és Göttweihergasse sarkán lévőként említik, – festőnk korábbi lakásainak tőszomszédságában.[19] A múlt század húszas éveinek osztrák fővárosában, ilyen tenyérnyi helyen mozogva mindenkinek ismernie kellett egymást, s főleg akkor, ha egyazon művészvilághoz tartoztak.

Kisfaludy Károly 1812–1816-ig volt bécsi lakos. Visszaemlékezéseit barátai feljegyzései tartották fenn. Toldy Ferencnek Kisfaludy halálát követően megjelent életrajza adatai szerint, Schärmer neve mellett még egy Schuberttel közös ismerős személye is felbukkan: „legnagyobb öröme a játékszín volt. Sokszor utolsó fillérje is a' Burgtheater pénztárába folyt. Körner épen akkor gerjeszté néhány kellő darabkájával azon figyelmet, melly őt császári játékszínköltővé tette. Kisfaludy kereste ismeretségét 's vele a' szinte egykorúval, egy ideig barátságos viszonyokban élt. Körner buzdítására Zrínyit írt, a Kisfaludy nem lelt benne magyar életet. Körner illyenekről nem álmodott, a' gáncsot keresettnek gondolá, 's őt ritkábban látogatta".[20] A fiatal Schubert és a költő megismerkedéséről a nála kilenc évvel idősebb egykori konviktusi társa s egész életén át hű barátja, a jogi végzettségű Josef von Spaun emlékiratai ugyanakkor a következőket őrzik: „... Amikor egyszer az operát elhagytuk, találkoztunk Theodor Körnerrel, akivel én jó barátságban álltam. Bemutattam neki az ifjú zeneszerzőt, akiről tőlem már hallott. Körner a legbarátságosabban fogadta és felszólította, hogy maradjon hű a művészethez, ami minden bizonnyal boldoggá fogja tenni őt. Schubertre a találkozás mély hatást tett."[21]

Schubert és Körner találkozása, valamint Kisfaludy és Körner barátkozása közel egy időre tehető. Körner már 1813-ban meghalt, 1812-nél sokkal korábban pedig Spaun még nem említhette teljes komolysággal Schubertet „ifjú zeneszerzőként". A Zrínyi téma, ami Kisfaludyt és Körnert összekapcsolja, ugyanakkor már Pyrker János László személyével is összeköthető: Bécsben 1810-ben jelent meg a Historische Schauspiele című kötete, benne „Zrinyi's Tod" című színjátékával.[22] Tudjuk, hogy Pyrker Schubert mecénása volt és elismerő szavakkal köszönte meg dalfüzetének ajánlását, személyesen is megismerkedtek Bécsben. Ez ismét a közös témáknak és a közös ismerősöknek magától értetődő egymásratalálása.[23] Pesten később Kisfaludy és Pyrker kerültek egymással személyes kontaktusba, ami azonos törekvésük természetes következménye volt. A tápiószelei Blaskovics gyűjtemény késői örököse, családi szájhagyományként őket már bécsi ismerősként tartotta számon. Pyrker akkoriban az olaszországi útról visszatérő Kisfaludytól vett volna meg néhány régi festményt, amit ő eredetileg saját gyűjteménye részére vásárolt.[24] Ha ennek a feltevésnek nincs is kézzel fogható bizonyítéka, az tény, hogy Kisfaludy itt Pesten a főpaptól metszeteket kapott lemásolásra.[25] Schubert személyének közös ismerete ezúttal Körnert, Pyrkert és Kisfaludyt hozza közel egymáshoz.

A Bécsben hosszabb-rövidebb ideig dolgozó magyarok neve az osztrák lexikonokból, feljegyzésekből sorra kimaradnak. Ezeket az adatokat leginkább a magyarok őrzik. Ezért kell különösen értékelnünk a Kisfaludy Károlyt bécsi kapcsolataiban megőrző Wurzbach megjegyzését és a Melegh Gáborról megemlékező Alexander Patuzzi 1861-ben Bécsben megjelent: „Geschichte Österreichs" című két kötetes munkáját. Ez utóbbi Melegh Gábort, mint tájképfestőt tartja nyilván helyes születési (1801– és halálozási (1832) évszámmal.[26] A magyarokon kívül még az is a feledés homályába vész sokszor, aki Bécsből hosszabb időre Pestre jött munkát keresni. Ezt tapasztalhatjuk Bonifaz (Thugut) Heinrich[27] esetében, akinek személye váratlanul jelentős szerepet tölt be a „Férfiképmás" Schubert-voltának igazolásánál.

Kupelwieser és Schubert barátsága mély és tartós volt, ezt bizonyítják a fennmaradt levelek, feljegyzések és Kupelwiesernek a zeneszerző alakját és egyéniségét híven őrző könnyed munkái. Az idők folyamán kettőjük sorsának alakulása, a festő csatlakozása a nazarénusokhoz, nősülése és feleségének visszaemlékezéseiből kikövetkeztethető nagyobb realitásérzéke kettőjük kezdeti bohémszínezetű, de igaz vonzalmát külső formáiban megváltoztatta, de soha meg nem szüntette. Schubert borús hangulatában később is Kupelwiesernek öntötte ki lelkét.[28] A régi Schubertiádák ideje elmúlt, az egykori ifjak szétszóródtak, ki-ki hivatása szerint máshová költözött. Minderről hű képet ad Kupelwieser özvegyének írása, gyermekei számára megfogalmazott visszaemlékezése. Ő a két művész közötti viszony lazulásának okát Schober személyében látja, aki – véleménye szerint – és ebben az elhunyt Kupelwiesert látszik idézni, minden tehetsége és műveltsége ellenére károsan hatott Schubertre: „... éppen azért, mert ő mindent esztétikai külsőbe tudott öltöztetni, annál veszélyesebb volt, az édesapa ebből is csak a számára hasznosat vette ki..."[29] Kupelwieserné emlékirata őrizte meg számunkra az előbb említett (Thugut) Heinrich nevét olyan eseménnyel kapcsolatban, amiből ismét csak Schuberthez és a magyarokhoz: Kazinczyhoz, Kisfaludyhoz és az Aurora 1830-as évfolyama miatt Melegh Gáborhoz vezetnek a szálak. Emlékei szerint 1820-ban a zeneszerző Linzben Spaun családját is meglátogatta és társaságában ott volt a „Maler Heinrich" is, együtt jártak Gmundenben és Salzburgban. A dokumentumok szerint Schubert 1819-ben, 1823-ban és 1825-ben járt Felső-Ausztriában és a harmadik alkalommal jutott el Gmundenbe és Salzburgba. Bár Schubert három emlékezetes útjáról életrajzírói részletesen megemlékeznek, sehol sem találkozunk Heinrich nevének említésével. Személyének felidézése mégsem lehet tévedés. A Schuberttel foglalkozó irodalomban egykori baráti köréről szólva feltűnik egy-egy Fröhlich lány krétarajzú arcképe, mint egy – keresztnév nélkül említett – Heinrich nevű művész alkotása, az 1978-ban rendezett Schubert kiállítás katalógusában már helyesen „Thugut" keresztnévvel kiegészítve.[30] Thugut Herinrichet tehát szoros szálak fűzték a Schubert körhöz, s a négy szép Fröhlich lány családjához (11. kép), ahhoz a jómódú bécsi polgári famíliához, ahová 1820-ban vezette be Schubertet Leopold Sonnleithner ügyvéd.[31] A zeneileg kiválóan képzett fiatal nők fontos szerepet játszottak a Schubert dalok népszerűsítésében, de közvetlenül a muzsikus életében is. Sok szép órát töltött otthonukban, tehetséges művészbarátaik társaságában. Anna Fröhlich énektanárnője volt a Konservatoriumnak, ami a Gesellschaft der Musikfreunde intézményeként működött. Josephine operaénekesnő volt és Annával együtt lelkes propagátora dalainak. Kathi, a harmadik Fröhlich lány volt Grillparzer „örök menyasszonya", akinek híres verse: „Als sie zuhörend am Klavier sass", azt a pillanatot ragadja meg, mikor jegyese Schubert dalát hallgatja.[32]

Thugut Heinrich feltehetően éppen 1830-ban hagyta el az oly kevés jövedelmet biztosító Pestet. De Heinrich és Melegh nemcsak az Aurorában szerepeltek együtt rajzaikkal, hanem közös művük egy litográfia portré is, amelyben az ábrázolt – elegáns és művészi öntudatot impresszionáló – fiatal előadóművész benyomását kelti. A szóban forgó lap teátrális lendülettel fellépő háromnegyed alakot állít elénk. E litográfia az Österreichische Nationalbiblio-

thek Porträtsammlungjában[33] mint Mitterwurzer Anton képmása szerepel (12. kép). A lap hátlapjára kézírással ráírt operaénekes neve tovább bonyolítja a Heinrich keresztneve körüli bonyodalmakat: Melegh Gábor a litográfián a rajzolót „Gez. Tho. Heinrich"-ként jelezte, saját magát: „Lith. von Melegh"-nek. A művészeti lexikonok Thomas keresztnevű Heinrich festőművészt, illetve rajzolót nem ismernek és nincs is szükség ebben a körben egy újabb, hasonló keresztnevű és felkészültségű művészt keresnünk. A Pesten együtt szereplő és egymást, az előzmények után joggal feltételezhetően ismerő két művész 1832-ben Bécsben készült közös munkájáról van itt szó. A magyar művész számára a Thugut név szokatlan lehetett, így a „Tho" rövidítésben oldotta meg a számára bonyolult előnév problémát. Mitterwurzer Anton, aki fiatalon a drezdai opera baritonja lett, a lexikonok szerint 1818-ban született.[34] Ha ez a születési évszám helytálló, akkor az ábrázolt személy meghatározása téves, hiszen Melegh Gábor 1832-ben már meghalt, a litográfia modellje viszont idősebb tizennégy esztendősnél. Heinrich nevével Schubert köréből indultunk és ha a képen látható modell kiléte ebben a pillanatban még kérdéses is, egyénisége beszédesen az opera irányába irányítja figyelmünket. Ily módon ismét Schubert ismeretségi köréhez érkezünk vissza és közben újból csak Kisfaludy és Melegh Gábor nevébe ütköztünk.

Mitterwurzer személye – mint láttuk – ma még problémával terhelten vezeti Melegh Gábort a bécsi színházi tagok közé, egy másik munkájának modellje azonban szorosan és problémamentesen köti Kisfaludy és Schubert szeretett Burgtheaterje világához: ez az 1826-ban készült, leheletfinoman festett akvarell képmás: Eduard Devrient arcképe (13. kép). A zenetörténészek előtt még ismeretlen kiváló portré első leírását Pataky Dénestől idézzük: „A fiatal, markáns férfi göndör, fekete hajával, sápadt arcszínével, csontszín felöltőben és kék kabátban jelenik meg a semleges, ezüstös-kékes háttér előtt. A jellemzés nagyszerűsége s a porcelánosan tiszta, hideg színharmónia kora legjobbjai közé emeli a fiatal művészt."[35] Ebben a hanyag eleganciával megjelenített, kissé gőgös ifjú egyéniségben a színházzal elkötelezett, többnyire tragikus sorsú, nagytehetségű Devrient családnak egyik tagját állítja elénk Melegh, a szép hangú énekest, a jó adottságú színészt. Egyébként ő a megszokott családi pályaív helyett, valódi adottságait felismerve, jelentősebb és tartósabb hírt szerzett magának a német színművészet monumentális történetének szerzőjeként.[36] Eduard Devrient személye újból összekapcsolja Schubert személyét és Melegh Gábort. Eduard Devrient – Wilhelmine Schröder híres operaénekesnő sógora lévén – az operaszerző Schubert és festőnk ismét ugyanabban a szoros művészi körben tűnnek fel egymás mellett. Sophie Schröder, Wilhelmine édesanyja, intim barátnője volt Daffingernek s a festő munkásságában a képzőművész Barbara Frőhlich, a negyedik Frőhlich lány, férjezett Bognerné, mint szakmai segítőtárs jelentős szerepet játszott.[37] Melegh és Devrient ismeretsége, a Devrient család Frőhlichekhez kapcsolódó igazolt ténye és ebben a körben Schubert már megismert szerepe úgyszólván lehetetlenné teszi azt a feltételezést, hogy Schubert és Melegh folyamatosan elkerülték egymást, tudomást sem véve a másik létezéséről.

Végül, ha Melegh Gábor önálló litográfia portréi közt keressük állításunk igazolását, ott is megtaláljuk mind Schuberthez, mind Kisfaludyhoz vezető személyi kapcsolatokat. A Zselizre Schubertet kétszer is meghívó és a zeneszerző életében így fontos szerepet játszó gróf Esterházy János elsőfokú unokaöccsének, Esterházy Vincének[38] könnyed eleganciájával megrajzolt portréja (14. kép) szignatúrájában baloldalon, lent „Melegh 1832." olvasható. A művész biztos karakterábrázoló tehetséggel, markáns egyéniségként jelenítette meg a magasrangú tisztet kitüntetésekkel díszített egyenruhában, a képen biztos rutinnal érvényesül köpenyének redőzete. Hasonló egyenruhában állítja elénk báró Barkóczy Rosthy Károlyt[39] (15. kép), közel azonos beállításban, csupán valamivel nagyobb kivágásban, közelebb a háromnegyedes alakhoz és eggyel több, részletesen kidolgozott kitüntetéssel. Rosthy Kisfalu-

dy Károly sógornőjének, Szegedy Rózának nagybátyja volt. A Rosthyak hosszúfalui kúriájában festette 1809-ben, még katonakorában Kisfaludy a „Kein Vorurtheil" feliratú freskóját[40] az egyik szoba falára. A Kisfaludy rokon Rosthy személye közelebb állhatott Meleghhez, mert ez a portré elmélyültebb, s a késői megfigyelő is közelebb érezheti magához a modellt, szemben Esterházy Vincze tartózkodó hűvösségével. Ezzel az egymással rokon arisztokrata körben: az Esterházyak, a Festetichek, a Széchenyiek, a Burgtheatert igazgató Pálffyak körében hol Schubert, hol Melegh, míg másutt Kisfaludy neve bukkan tehát fel, mint portretírozó művész, mint foglalkoztatott zenész, mint rokon és azonos célért dolgozó író.

A több névtelen portré között, a Magyar Nemzeti Galéria grafikai gyűjteményében őrzött Melegh Gábor litográfia modelljét, aki eddig mint ismeretlen pap szerepelt, a bécsi Nationalbibliothek Porträtsammlungja segítségével dr. Andreas Wenzel (Wenzelslav André) (16. kép) személyében tudtuk meghatározni.[41] E kép így feltételesen mint Moritz von Schwind révén esetleg Melegh Gáborral ismeretségbe került bencés apát portréja kívánkozik még témánkhoz. A Schottenkloster egykori lelkipásztoráról 1831-ben készült litográfia jellegzetesen bécsi iskolára való, finom, puha árnyalatokban gazdag, bölcs emberi egyéniséget állít elénk. A kriehuberi nívón álló litográfia modellje biedermeier fotelben ül egy tájra nyíló szokatlan kivágású ablak előtt. Moritz von Schwind volt a Schottengimnázium egykori diákja, de nem szükségszerű benne a megbízás közvetítőjét keresnünk, megfelelő magyarázatot ad erre Melegh Gábor lakóhelye is, ami ugyancsak percekben mérhető távolságban feküdt a Schottenkirchétől. Azokat a további kutatásokat, melyeket Melegh Gábor házasságkötése helyének és idejének felderítése érdekében kell folytatnunk, talán itt kellene elkezdeni. Melegh Gábornak még nem készült monográfiája. Teljes oeuvreje még ismeretlen, hiszen alkotó életének másfél évtizede is legalább két részre oszlott, a Versec és Temesvár környékén munkával töltött időszakára és bécsi munkásságára. Ismert alkotásai – nem tekintve a bécsi Akademie der bildenden Künste tanulmánylapjait – mindenesetre még a félszázat sem érik el, beleértve nazarénus bibliai témájú kompozícióit, olajfestésű és litografált portréit, akvarellel festett, könnyed miniatűrarcképeit, illusztrációit és mások rajzait sokszorosító bravúros litográfiáit. Elsősorban a zsánerkép műfajában maradt adósunk, ebbéli adottságát csak a bécsi Akademie der bildenden Künste gyűjteményében őrzött tanulmánylapjának egyik kis rajza bizonyítja,[42] a biedermeier interieurben a tükörben önmagát figyelő szépen öltözött fiatal nő kis kompozíciója és az 1830-as Aurora Hedvig című illusztrációja (17. kép).

Tulajdonképpen ebben a szellemben született Schubert portréja is. Melegh festményén Schubert nyugodtan, elengedetten, békésen elmélkedve ül, a beállításon a leghalványabb ünnepélyesség sem érződik, környezete, az őt körülvevő tárgyak vállalják helyette a kivételes pillanat és jellemzés feladatát. A repkényes veranda napfénytől aranyozott hangulata egy elmúló jelenség marasztalása. A zeneszerző kedves hegyeinek a tavasz levegőjét árasztó békéje, a melegpiros, magyaros mintával szelíden díszített asztalterítő derűje, a sötét tálcán elhelyezett, kort és helyet meghatározó feketekávéskészlet s kis cukortartója, a félbetört kifli, a szivartartó, az ujjai közt parázsló szivar – mindez egyszeri és tűnékeny, mint a nap sugara. A piros terítő a piros nyaksálnak, a háttér kékes hegye a zsinóros kabát színének válaszol. Schubert közismert kürtős kalapjának tónusa jól illik a kék feltöltő, sárga vászonruha színvilágához, a szék zöld bevonata is megtalálja visszhangját a tavasz zöldjeiben. Drago kutya – vagy leszármazottja – barnásfehér jelensége is egy másik fehér foltnak és egy másik barna színnek összhangjához simul. A kép nem a közeli tragikus vég előérzetének hangulatában készült. Az itt ülő férfi jól érzi magát, két szelíd szenvedélyét, a feketekávét és a szivart élvezi, bölcs nyugalommal befelé, önmagára figyel. Ő sem törődik jól megtermett kedves társával, s a mellette posztoló kutya sem reá néz, hanem a tálca mellett maradt félbetört kiflin és a cukron tartja vágyakozva szemét. Ha a feketés kanna monogrammja kiolvasható lenne,

akkor talán a ház gazdájának a nevére is pontosabban következtetni tudnánk. Meglehet, hogy Schubert monogrammját akarta jelezni Melegh, az „F" betű tulajdonképpen kiolvasható, a másik betű hármas-egység, az pedig nem lehet más, mint „Sch", de ez csupán feltevés, mert nem betűzhető ki világosan, díszítőmotívumként is elfogadható. Schubert jellemzően alacsony alakja,[43] a szék támlájára támaszkodó gesztusa, az, ahogyan jobbjának ugyanazzal az ujjtartásával fogja a szivart, mint Wilhelm Rieder képén a kezében tartott könyvet, az, ahogyan mellényének gombjai ugyanolyan mélyen nyitottak és hasonló hajlással fekszik a kabát anyaga kifelé, megdöbbentően közel hozza a két képet egymáshoz. De mégsem gondolhatunk előkép követésére, hiszen minden egyezik és mégis minden alapvetően más. Itt a szék jobb támlarésze szabad, azon a baloldala, itt könyökölve pihen jobb keze, ott a szék karfájáról szabadon engedi lefelé. Itt fejét támasztja, ott határozottan – támaszték nélkül, kissé lefelé hajolva – néz maga elé. Az évek múlásával s betegsége előrehaladtával arca puhábbá vált, haja, mint a pontos emlékezések írják, ekkor már kevésbé sűrű és hullámos (18. kép). A haj forgója azonban árulkodóan azonos, az összezárt száj körvonala jellegzetes, az orr egyéni rajzolata s a száj és az orr közötti rész másával össze nem téveszthető. Az áll gödre a festményen az arc puhasága miatt nem hangsúlyozott, de érzékelhető. Megdöbbentően azonos azonban az a szokása, ahogyan ül, kissé előre csúszva. A Rieder képen a hosszabb felsőkabát elegánsabban takarja enyhe pocakját, itt a dúsan zsinórozott köpeny nyitottsága miatt jobban kirajzolódik. Ha a képet Joseph Teltschernek 1826-ban készült rajzával hasonlítjuk össze (18. kép), úgy pontosan egyezik a haj hullámossága és kontúrja, az arc puhasága, a homlok íve és magassága és egyezik elgondolkodó arckifejezése is (19. kép). A Schubertre nem jellemző gyűrűket, óraláncot, s a többi dekoratív tárgyat: sálat, kesztyűt, Melegh Gábor apró rajzain és litografiáin is megfigyelt tárgyábrázolás részletező szeretetének, az ékszerek, csipkék, virágok örömteli megfestésének az alkotóra jellemző szokásaként kell elkönyvelnünk. Ez korának portréfestészetében gyökerezett és a festőt is magával ragadó divat követésével magyarázható.

A bőséges Schubert irodalomban több helyütt megemlítik, hogy bármennyire bohémen és fiatalos könnyelműséggel, nemtörődömséggel használták is barátaival közösen ruhadarabjaikat, a zeneszerző kényes volt a szép fehérneműre és kedvelte a kizárólagosan sajátjának tudott holmiját. Az évek során azután foglalkozása egyre többet kényszerítette arra, hogy kedve ellenére is fesztelenül mozogjon főúri környezetben. Többen leírták róla, hogy ilyenkor gondosan öltözötten jelent meg. A kép készülésének éve, az 1827-es évszám sok mindenre enged következtetni. Már e néhány bemutatott alkotás, így például az Eduard Devrientet ábrázoló 1826-os akvarell, valamint egy másik, jóval zártabb, feszesebb, minden bizonnyal korábbi, szigorúan komoly ismeretlen férfi mellképrajz Melegh Gábor portréművészetének már beérett mesteri adottságait bizonyítják. Sajnos, nem ismerjük más, egészalakos férfiképmását, így azokkal nem tudjuk képünket összevetni.

Schubert és Melegh Gábor tehát a 19. század harmadik évtizedét élő Bécs színházi, képzőművészi és zenei világában, egymást ismerő polgári és arisztokrata körben éltek, így teljes biztonsággal állíthatjuk, hogy ismerték egymást. A hitelesnek elfogadott Schubert portrék és a Melegh Gábor képmás egy és ugyanazt az embert ábrázolják, eltéréseiket alkotóik egyénisége, felkészültsége és a képek készülésének időpontja magyarázza. A közös élettér is ezt az evidenciát támasztja alá, aminek elemzésére a kivételes kvalitású és igényességű festmény hosszú ismeretlenség utáni azonosítása miatt volt egyedül szükség. Közös élettérről kell beszélnünk, de, hogy ebben a térben és időben, társaságban és ismerősökben párhuzamosan létező két művész mennyire eltérő életformát élt, ezt a Schubert esetében jól ismert, Melegh Gáborról csak körvonalakban kirajzolódó életútból tudjuk csak kikövetkeztetni. A csak a zenéért, komponálásért élő, bécsi születésű, nagy családi hagyományt folytató, elhivatott és

meggyötört zsenivel szemben, aki az élet végességét is már tudatosan tudta, egy otthonát elhagyott, új pályán induló, a tanítványból éppen önállósuló fiatal művész teljesen eltérő, de ugyancsak nehéz élete állt. Melegh Gábor, aki még az új otthon-teremtés és családalapítás gondjaival volt elfoglalva, úgy érezhette, hogy egy sikeresnek induló művészi pálya elején áll. Közös életformáról tehát nem lehetett szó, közös múltról sem, hiszen közös ifjúkori emlékek sem kötötték őket egymáshoz. Ezért is keressük hiába nevét a Schubert kör tagjai közt. Portrénk két eltérő életútnak találkozása, két, más-más területen munkálkodó, tehetséges művész egymás iránti rokonszenvének gyümölcse. Schubertet festőbarátai maguk közül valónak érezték, Melegh Gábor minden bizonnyal felnézett rá. Ő távolabbról nézve talán világosabban alkotta meg azt a Schubert-képet, amit a zeneszerző közvetlen művésztársai éppen a távlat hiánya miatt nem voltak képesek.

Mindezek után indokoltnak érezzük, hogy Melegh Gábor festménye, Franz Schubert élet után festett, egészalakos képmása a Magyar Nemzeti Galéria kiállításán a modell eredeti és jogos nevével szerepeljen.

JEGYZETEK

1. Magyar Nemzeti Galéria. Ltsz.: 5285, olaj, fa, 60x48 cm

2. DEUTSCH, O. E.: Franz Schubert. Sein Leben in Bildern. München, 1913.

3. WAWRA, C. J.: Versteigerung 253. Kunstauktion. 1919. Jänner 29. Wien, 99. Nr.

4. LAJTA E.: Brocky Károly 1807–1855, Budapest, 1957. 10. 1. kép.

5. A bécsi Nationalbibliothek Kézirattárában a megszűnt cég anyaga nem található és a Dorotheum sem tudott segítséget adni.

6. Az eredeti akta Országos Szépművészeti Múzeum 174/1919/III.22. – Utóirata, melyben a kifizetést „A közoktatásügyi Népbiztostól érkezett leirat" engedélyezi: 268/1919/IV.11. alatt iktatva; minisztériumi száma: 68388/1919/III.a.

7. „A bécsi gyűjteményekből Magyarországnak jutott tárgyak kiállítása a Magyar Nemzeti Múzeumban." Budapest, 1933. (Előszó: Hóman Bálint m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter.)

8. Szakleltári sorszám: 263. a leltári napló folyószáma 25.375. „A szakleltárba bevezette Bpest, 1923. III. 27. Szentiványi."

9. WURZBACH, C.: Biografisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich. XXIX. Wien, 1875. 63.

10. VAYERNÉ ZIBOLEN Á.: Moritz von Schwind. Budapest, 1984.

11. Thieme-Becker: Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler. XXX. Leipzig, 1936. 305.

12. Wurzbach 9. sz. alatt idézett Schärmer cikkében tévesen Franz Kisfaludyt említ. Az eredeti újságcikkekben helyesen Kisfaludy Károlyként szerepel.

13. BÁNÓCZI J.: Kisfaludy Károly és munkái. I–II. k. Budapest, 1882–1883.

14. 9. sz. i. m. XXXIII. 1877. 321.

15. JÁVOR A.: Melegh Gábor Bécsben (1817–1832). Művészettörténeti Értesítő. 1984. XXXIII. 1–2. sz. Melegh Gábor akadémiai tanulmányaira, bécsi lakásaira, életére vonatkozó új adatokban mindenütt Jávor Anna közléseit használtam fel. Segítségét itt köszönöm meg.

16. KOBALD, K.: Schubert und Schwind. Ein Wiener Biedermeierbuch. Zürich, Leipzig, Wien, 1921. 93–94.

17. Neuester Plan der k.k. Reichs-Haupt-u. Residenzstadt WIEN der Vororte und Umgebung. Wien, 1878. Mit Angabe der Häuser-Nummerirung u. vollständigem Strassenverzeichnisse. Carl Teufen's Buchhandlung, Wieden, Hauptstrasse 15.

18. HÖCKER, K.: Franz Schubert in seiner Welt. München, Berlin, 1984. 88. és 16. sz. i. m. 171.

19. Franz Schubert. Ausstellung der Wiener Stadt- und Landesbibliothek zum 150. Todestag des Komponisten. Herausgegeben von Ernst Hilmar und Otto Brusatti. 36., 85.; ERDÉLYI M.: Schubert. Budapest, 1979. 39.

20. Kisfaludy Károly minden munkái. (Összveszedte Toldy Ferencz) Budán, 1831. X. k. 246.

21. Schubert im Freudenkreis. Briefe, Erinnerungen, Tagebücher. Leipzig, é. n. 5.

22. Magyar Irodalmi Lexikon. Budapest, 1965. II. k. 532.

23. 19. sz. i. m. 304. és Erdélyi M. i. m. 77.

24. Blaskovich János tápiószelei múzeumigazgató a szerzőnek küldött levele, 1963. április 27.

25. CZIGLER Á.: Felső-eőri Pyrker János László. Budapest, 1937. 85.

26. PATUZZI, A.: Geschichte Österreichs. Wien, é. n. (1861.) II. k. 340.

27. 11. sz. i. m. XVI. Leipzig, 1923.

28. 16. sz. i. m. 238.

29. FEUCHTMÜLLER, R.: Leopold Kupelwieser und die Kunst der österreichischen Spätromantik. Wien, 1970. 209.

30. 19. sz. i. m. 303. Anna Fröhlich krétarajzú portréja alatt Thugut Heinrichként; 16. sz. i. m. 57.: csak Heinrichként szerepel.

31. 19. sz. i. m. 57.

32. 19. sz. i. m. 57. eredeti kéziratának reprodukciója.

33. A Nationalbibliothek Porträtsammlungja példányának száma 193.228:2; 80.701

34. KOSCH, W.: Deutsches Theater-Lexikon. Biographisches und bibliographisches Handbuch. Klagenfurt–Wien, 1960. 2. k. 1491.

35. PATAKY D.: Melegh Gábor. Művészettörténeti Értesítő, 1956. 173–175.; M.N.G. ltsz. 1927–1514. Szign.: „Gab. Melegh 1826.", akv., miniatűr, 20x16 cm.

36. DEVRIENT, E.: Geschichte der deutschen Schauspielkunst. 5. Bd. 1848–1874.

37. BETTELHEIM-GABILLON, H.: Die Devrients. Neues Wiener Tageblatt. (Feuilleton.) 2. Juni. 1929.

38. NAGY I.: Magyarországi családai czimerekkel és nemzedékrendi táblákkal. Pest, 1861. 4. k. 98.

39. 38. sz. i. m. 9. k. 774. A Magyar Nemzeti Galéria példányát báró Bottaként tartják nyilván, de tekintettel arra, hogy ezt a litográfia portrét a Keszthelyi Helikon Könyvtár és a bécsi Nationalbibliothek Porträtsammlungja egyaránt Barkóczy Rosthy Károlyként ismeri – és az ábrázolton pontosan a Nagy Iván 38. sz. i. műben ismertetett kitüntetések láthatók, ezért ez utóbbi meghatározást kell helyesnek elfogadnunk.

40. VAYERNÉ ZIBOLEN Á.: Kisfaludy Károly. A művészeti romantika kezdetei Magyarországon. Művészettörténeti füzetek 5. sz. Budapest, 1973. 2. sz. kép.

41. Az Andreas Wenzel apát személyéről a felvilágosítást Mag. P. Cölestin Rapf OSB professzortól kaptam. Közlése szerint a bencésrend Bécs, Freyung 6. sz. alatti épületében A. Wenzelről két nagyméretű, szignálatlan olajfestésű protrét őriznek. Litográfiánkat nem ismerte. Professzor Rapf a rend archívumának, könyvtárának és művészeti gyűjteményének gondozója harminc év óta.

42. 15. sz. i. m. 4. sz. képe

43. Dr. Kiszely István antropológus professzor szíves közlése: „Az általam azonosításra kapott festményen látható személy embertanilag olyan alpi csoportba tartozik, amelynél kisebb mértékben keleti-mediterrán jegyek is találhatók (ez utóbbit a haj alakja és az orr vége indokolja). Az alpi típushoz tartozók átlagos férfi-termete ma 160–163 cm között mozognak. Ez a termet-átlag Európában a XVIII–XIX. században a mainál átlagosan 3 cm-rel volt – a retardáció miatt – alacsonyabb. Így az ábrázolt személy testmagassága maximum 159–160 cm lehetett, amely akkor is és ma is az alacsony kategóriába esett (Fischer, Saller, Martin). Meg kell jegyezni, hogy az e csoporthoz tartozó férfiak termete a maximális határnál többnyire lényegesen – 5-6 cm-rel – alacsonyabb is lehetett." Ezek szerint – Schubert családi körülményeit ismerve – Melegh Gábor portréja híven tükrözi a zeneszerző 152 centiméteres magasságát.

Ezúton szeretném köszönetemet kifejezni a munkám végzésében segítséget nyújtó intézményeknek és kollégáknak: Prof. Dr. Gerhard Schmidt, Universität Wien; Direktor Dr. Herwig Würtz, Wiener Stadt- u. Landesbibliothek; Direktor Dr. Ernst Hilmar, Musiksammlung, Wiener Stadt- u. Landesbibliothek; Prof. Mag. P. Cölestin Rapf OSB, Archiv der Schottenabtei, Wien; – Magyar Nemzeti Múzeum: Dr. Kováts Tibor h. főigazgató, Cennerné Dr. Wilhelmb Gizella; – Országos Szépművészeti Múzeum: Dr. Szabó Miklós h. főigazgató, Dr. Zentai Lorándné; – Magyar Nemzeti Galéria: Bereczky Loránd főigazgató, Jávor Anna, Szabó Katalin, Dr. Szinyei Merse Anna, Turcsányi Zsuzsa; – Országos Széchényi Könyvtár Színháztörténeti Osztály: Dr. Belicska Scholz Hedvig osztályvezető, Berlász Piroska; – Prof. Dr. Kiszely István antropológus.

Ágnes Vayer-Zibolen: **Ein wiederentdecktes Schubert-Porträt von Gábor Melegh**

In der Auktion der Firma Wawra wurde im Januar 1919 in Wien ein Gemälde von 60x48 cm versteigert, das im Auktionskatalog als Porträt Schuberts angeführt war. Die Zuschreibung war genau, nur das bis heute sichtbare Datierung „827" erscheint im Druck irrtümlich als 1837. Das Bild wurde von einem ungarischen Kunsthändler erworben, der es dem Generaldirektor des Budapester Museums der Bildenden Künste, dem bewußten Kunstsammler Elek Petrovics zum Kauf anbot. Zur Abwicklung des Kaufgeschäfts kam es in den Tagen der Räterepublik, die Genehmigung zum Kauf ist vom Volkskommissar für Kultur, dem berühmten Philosophen Georg Lukács unterzeichnet.

Gábor Melegh war der begabteste ungarische Maler der 1. Hälfte des 19. Jahrhunderts. Er studierte in Wien und ließ sich auch dort nieder. Durch den Ankauf des Porträts wollte man die spärliche Sammlung seiner Werke im Budapester Museum bereichern.

Der Name des Dargestellten – im Wiener Auktionskatalog noch eindeutig als Franz Schubert angegeben – wurde bei der Inventarisierung in Budapest mit einem Fragezeichen versehen und das Bild 60 Jahre lang als „Männliches Bildnis" ausgestellt.

Während dieser Zeit wurden die Originaldokumente non niemandem durchgesehen, die Kreuzungspunkte der Biographien von Melegh und Schubert, der gemeinsame Lebensraum und die gleichen Freunde, haben niemandes Interesse geweckt. Das ist auch verständlich: Schubert ist inzwischen zum Begriff geworden, und es war kaum zu denken, daß noch ein zu seinen Lebzeiten entstandenes ganzfiguriges und objektives Bildnis von hoher Qualität zum Vorschein kommen könnte, das am ehesten an die Stimmung der Reisebilder Moritz von Schwinds erinnert.

Die Forschungsarbeiten zum 19. Jahrhundert haben vieles ans Tageslicht gebracht. Es ist bekannt geworden, daß Melegh zur selben Zeit wie Schuberts Malerfreunde, Kupelwieser und Moritz von Schwind an der Wiener Akademie studiert hat. Es ist nachgewiesen worden, daß Schubert und der ungarische Maler, Dichter, Schriftsteller und Literaturorganisator Károly Kisfaludy miteinander zumindest bekannt waren. Es ist ferner gewiß, daß Thugut Heinrich den Komponisten kannte und auch mit Károly Kisfaludy in Verbindung stand. Von Heinrich stammen doch die Porträts der Fröhlich-Töchter in Kreidezeichnung, die

in jeder Schubert-Biographie abgebildet sind, er begleitete den Komponisten auf seiner Steyrer Reise und illustrierte Kisfaludys Almanach „Aurora" im Jahr 1830 gemeinsam mit Gábor Melegh. Sogar eine gemeinsame Arbeit von Thugut Heinrich und Gábor Melegh ist bekannt geworden, eine Zeichnung Heinrichs, die von Melegh litographiert wurde. Man kann auch eine Reihe gemeinsamer Bekannter und Auftraggeber anführen, die Modelle des Malers sowie die Freunde und Gönner des Komponisten. Bildliche Beweise dafür sind im Oeuvre Meleghs das hervorragende Aquarellporträt von Eduard Devrient, die Bildnisse von Vinzenz Esterházy – eines Cousins ersten Grades von Johann Esterházy, dem Gastgeber Schuberts – und von Károly Rosthy. Die Modelle Meleghs und die Freunde Károly Kisfaludys, Thugut Heinrich, Kupelwieser und Martin von Schärmer, sind Namen, die auch einzeln dafür sprechen würden, daß Meleghs Bildnis aus der persönlichen Bekanntschaft mit dem Musiker entstanden ist.

Schubert sitzt auf dem Bild vor dem Hintergrund des Kahlenbergs und des Leopoldsbergs mit seinem bezeichnenden Habit, dem individuell gestalteten Gesicht und den eigenartigen Brillen. Auch seine Schwäche für Kaffee und Zigarren ist auf dem Bild festgehalten. Der Hund Drago zu seinen Füßen ist uns bereits von Kupelwiesers sechs Jahre zuvor gemaltem Bild bekannt. Daß auf diesem Budapester Bildnis Schubert dargestellt ist, das läßt sich außer durch die bisherigen Ausführungen auch dadürch untermauern, daß Gábor Melegh und Franz Schubert in den Jahren zwischen 1817 und 1827 de facto in denselben Gassen Wiens, sozusagen in benachbarten Häusern wohnten und verkehrten.

MELEGH GÁBOR : ARCKÉP (Szépművészeti Muzeum, Budapest)

A LEGSZEBB MAGYAR KÉPEK

MELEGH GÁBOR: ARCKÉP ‹Állitólag Franz Schubert arcképe›

Az elmult esztendőben elfelejtettük megülni *Melegh Gábor* halála századévét. Az 1835-ös esztendőben ugyanis két jeles fiatal tehetsége volt a magyar festőművészetnek és mind a kettő — külön-külön — olaszországi utazáson törte a fejét. Az egyik jó ismerősünk, a székely *Barabás Miklós*, aki azidőben 24 éves ifju volt. A másikról kevesebbet hallottunk, ez *Melegh Gábor* 34 éves fiatal férfi a délvidéki Versecről.

El is indultak, Barabás előbb, Melegh később. Barabásnak kitünően sikerült az utja, bejárta Itáliát s onnan Pestre jött, ahol pályája akkor kezdett csak igazán magasra ivelni. Ugyanez időben Melegh Gábornak egészen más lett a sorsa. Nekiindult Olaszország reményekkel kecsegtető tavaszának, de csak Triesztig jutott el. Itt boldogan vetette bele magát az örök zaju tengerbe, ahonnan élve már nem került elő. Százegy év előtt, 1835-ben Melegh Gábor megszünt élni, akkor, amikor Barabás sikereket kezdett aratni.

Meleghnek és Barabásnak ez az összevetése érteti meg e fiatalon letört tehetség jelentőségét, amely abban áll, hogy a Barabást közvetlenül megelőző időben ő volt az egyetlen olyan magyar festő, aki bizonyos abszolut szinvonalat elért és müveivel külföldre is eljutott. Száz év előtti művészetünk történelme ugyanis két jelentős dátumot ismer: 1830 körül kezd érvényesülni Barabás Miklós és 1840-ben megalakul a *Pesti Műegylet*. Ezt megelőzőleg hazánk Bécsből lerándulo — esetleg itt is ragadó — művészekre volt utalva. *Melegh Gábor a XIX. század első nemzedékének egyetlen tehetséges, szinmagyar festője.*

Madonna,
Szépművészeti Muzeum.

Érdekes jelenség, hogy Melegh Gábor Pestet elkerülte, ami példa arra, hogy azidőben Pest-Buda még távolról sem volt művészközpont. Meleghről a műtörténelem bogarászai annyit tudtak, hogy rézmetszetet készitett Kisfaludy Aurórájának és hogy néhány arcképet kőre is rajzolt. A Szépművészeti Muzeumba 1912-ben került be azzal a szép gyermekarcképével, amelyet soraink közt közlünk. Ugyanebben az időben szerepelt a lembergi hires miniatür kiállitáson két művel, *Lubomirszky György Ignác* lengyel herceg és felesége arcképeivel. E főuri nevekből következik, hogy Meleghet korában máltányolták is.

A Procopius-gyüjteményben (az Iparművészeti Muzeumban) látható *E. Devrient* hires német szinésznek miniatürszerüen festett kitünő arcképe: *Melegh tehát művészkörökbe is bejáratos* volt. És ha az volt, mit szóljunk ahhoz a szép kis olajképhez, amely Szépművészeti Muzeumunk magyar részének első termében a baloldali fal közepén látható? A kép, amelyet fedéllapunkon szinesen bemutatunk, azelőtt mint *Franz Schubertnek*, a halhatatlan német zeneköltőnek arcképe szerepelt; ez az attribució most lekerült róla. Én azonban azt hiszem, hogy egyfelől a hasonlóság alapján, másfelől azért, mert Schubert négy év leszámitásával teljesen kortársa és élettartamtársa volt Meleghnek, ez a találkozás igen valószinü.

Mit tudunk még Meleghről? Született 1801 május 14-én Versecen, de mint temesvári fiu iratkozott be 1817-ben a bécsi Képzőművészeti Akadémiára, ahol neve megszakitásokkal egész 1823-ig szerepel. Ebben

Gyermekarckép.
Alsó kép:
Edouard Devrient arcképe.

az évben dijakkal megrakottan megy haza Versecre, ahol tanitványául jelentkezik a nála hat évvel fiatalabb *Brocky Károly*. Melegh felismerte tehetségét, egy félévig magánál tartotta őt s aztán felküldte a bécsi Akadémiára. Barátságuk állandó maradt azután is és 1835-ben együtt indultak utnak Olaszország felé. Eközben érte Meleghet korai halála a magyar festőművészetnek igen nagy kárára.

MELEGH GÁBOR

MARKÓ KÁROLY (életrajzát lásd Kat. 24)

137 Krisztus a keresztfán, 1824/25 66. TÁBLA

olajfestmény, vászon, 78,5 x 55,3 cm
Jelezve jobbra lent: – C. Markó p. 1824/25 –
MNG Új M. K., ltsz. 3098.
Fortmayer J. hagyatékából, 1863

Az elsötétült nap előtt, a kép előterében emelkedik a kereszt, rajta a megfeszített Krisztus. Tőle jobbra földre roskadó Máriát Magdolna karolja át térdepelve, kezét fogja Salome. Balról Evangélista Szent János és egy ősz, szakállas férfi áll, a jobboldali háttérben a keresztrefeszítés eszközeivel távozó alakok, balra távolba vesző sokaság fehér lobogót tartó lovassal a város kapujánál.

A kiegyensúlyozott, világos kompozíció, a kiszámított, színpadias mozdulatok, a figurák határozott körvonalai és a test- és drapériafelületek nagy, fénylő foltjai az európai klasszicizmus XVIII. század végi alkotásaival társítják a művet. A téma előtérbe rendezett, nagyalakos megfogalmazása Markó életművén belül ritka, az ikonográfiai hagyományokhoz erősen kötődő megoldás.

Irod.: Pogányné 1954/55, 368; Szana 1898, 157.
Kiállítva az Országos Képtár Nemzeti Múzeum-beli kiállításán.

MELEGH GÁBOR (Versec, 1801 – Trieszt, 1835, vagy Bécs, 1832)

Festő, rézkarcoló és litográfus. Versecen Brocky Károlyt tanította festeni, a bécsi Akadémiát 1817 és 1823 között látogatta (Fleischer 1935, 68).

Elsősorban portréfestőként és – rajzolóként ismert, Ülő férfiképmását (1827. a MNG őrzi Új m. k.). Akvarell miniatűrjei és krétarajzai Ender, Eybl és Dáffinger hatására, a bécsi mestereknek példaképül szolgált angol miniatűrfestészet modorában, kitűnő színvonalon készültek (Devrient Edvárd, 1826, ill. Károlyi Gabriella, 1826 arcképei pl. MNG Graf. o.). Jelentős volt illusztrátori tevékenysége is a Kisfaludy szerkesztette Aurórában (lásd Kat. 198). Maga is készített metszeteket, részben másolatok gyanánt (pl. IV. Fülöp Velasquez után, 1831; Raffaello–Madonna Mechetti metszete után, MNG Graf. o.), Egyetlen ismert vallásos tárgyú festményét Raffaello ihlette. Itáliai utazást tervezett, állítólag Triesztnél a tengerbe veszett (Pataky 1956, 173–175).

138 Madonna a kis Jézussal és a gyermek Keresztelő Szent Jánossal, 1827 34. TÁBLA

fa, olaj, 36,8 x 28,6 cm
MNG Új M. K., ltsz. 4875

A zöldellő tájban kőfal előtt ülő finom arcú Mária bal térdén tartja szőke gyermekét, aki a jobbról báránnyal közelítő Keresztelő Szent János felé int. A kép Raffaello Madonnáira emlékeztet, s feltétlenül azok ismeretében, hatásukra készült. Leginkább a „Madonna

Művészet Magyarországon 1780–1830
MTA MKCS – MNG Gy. 1980

del Belvedere" (Bécs, Kunsthistorisches Museum) elrendezéséhez közelít, ezt a művet Melegh valóban láthatta, míg metszeteken, másolatokon számos más Raffaello-mű, esetleg annak tartott reneszánsz alkotás vagy kompiláció is a kezéhez juthatott. Mária feje meglepően és finom részletekben is követi Raffaello egy, az Oddi-táblához készült előkészítő fejrajzát (London, British Museum), míg a két gyermek alakja meglehetősen ügyetlen. A háttér fallal történt lezárása példaképétől idegen, és ritka Raffaello Madonna-ábrázolásainál a leeresztett csuklyás viselet is. A kép gondolatköre, idilli-áhitatos hangulata és az előkép megválasztása mellett koloritja révén is kötődik a német nazarénus festők, Overbeck vagy Pforr stílusához: az erőteljes, tiszta helyi színek felsorolásszerű együttese jól illik a mű „primitív" egyszerűségéhez.

Irod: Pataky 1956, 175.

138

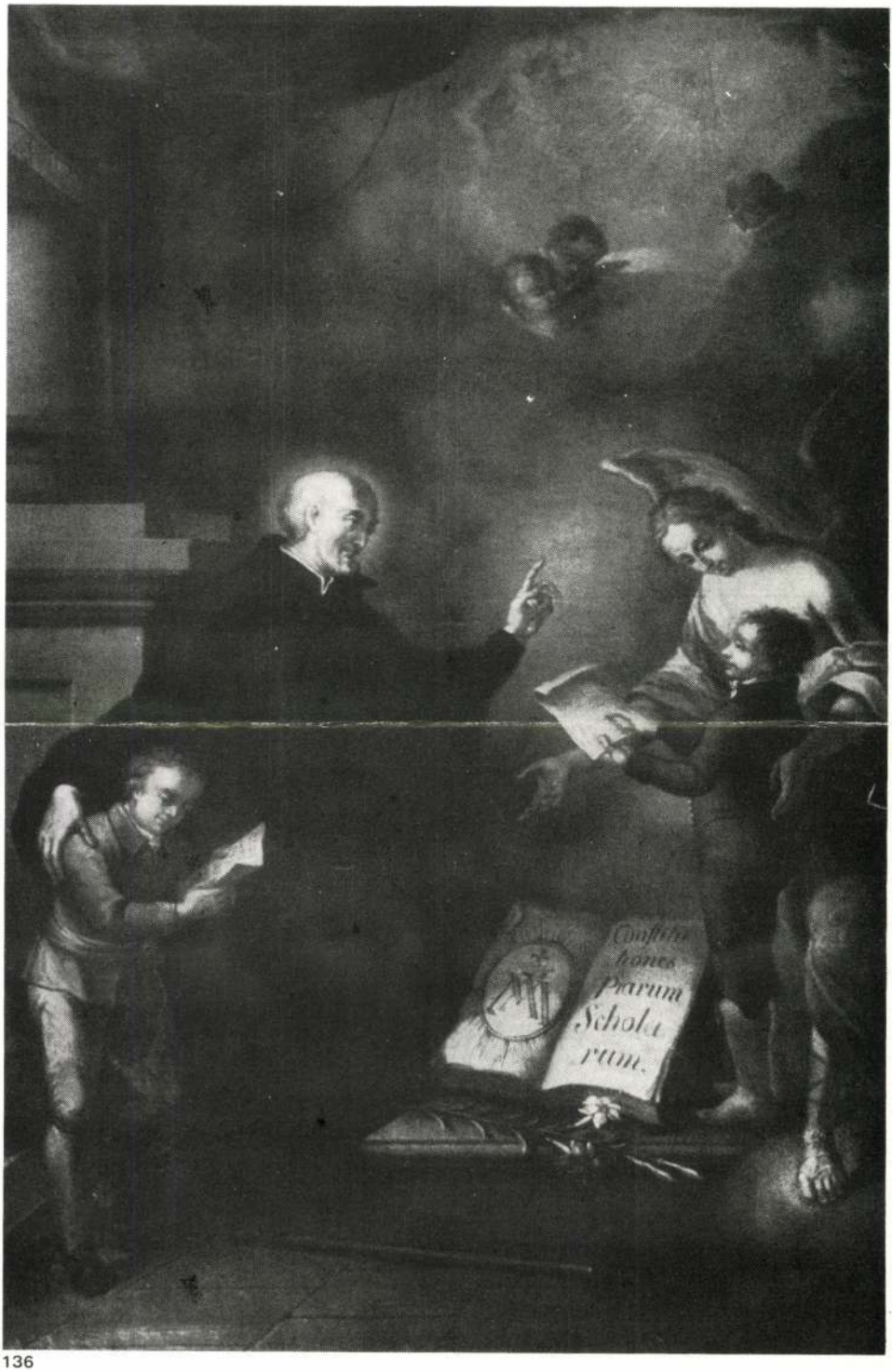

136

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR SAJTÓIRODA
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Gábor Melegh

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1980 SEP 1

1021

Gábor Melegh (1801—1832): Madonna mit Kind

Ungarische Kunst 1780—1830

Diese[illegible] ms-
ein W[illegible] wei-
beide[illegible] je-
heit. [illegible] ben,
versch[illegible] auf-
und [illegible]
um u[illegible] ver-
all [illegible], so
was i[illegible] die
ren entstanden ist? Nein, das ist nicht geschehen, doch es hat sich erwiesen, daß die friedliche Koexistenz noch sehr frisch ist und man nicht so leicht die Gewohnheiten von Jahrhunderten ablegen, ihre Gesetze, die Überzeugung zu verändern und umtauschen kann noch die Angst, daß Politik und Krieg zusammengehörende Begriffe sind, da es sich um Staaten mit verschiedener Ideologie und unterschiedlichen wirtschaftlichen und gesellschaftlichen Systemen handelt. Hier lauert im Hintergrund die Gefahr einer Explosion der Gegensätze. Noch ist nicht jener Mechanismus des Zusammenlebens entstanden, der die Beziehungen reibungslos abwickeln und die Gegensätze ausgleichen könnte. Noch ist die Entspannung empfindlich und empfänglich für Mißbrauch. Sie ist aber von Bestand und läßt sich nicht beiseite schieben. In eine Krise

Quelle der kalten Strömungen jenseits des Ozeans zu finden ist, und die Gegenströmung aus Europa kommt. Das hat sich geradezu nach Art einer Volksabstimmung erwiesen. Die europäischen Politiker protestierten mal vorsichtig, mal vehement gegen die Überspannung der Saiten, und die öffentliche Meinung spiegelte Besorgnis, Angst und Verunsicherung wider. Die sozialistischen Staaten sahen die Arbeit von Jahren in Gefahr, sie erhoben ihre Stimme gegen die Schürung und die Schürer der Spannung und erhielten Antwort von der anderen Seite des Kontinents, auch von denen, die uns in vieler Hinsicht gegenüberstehen, mit denen sie in vielen Fragen nie übereinstimmen werden. Fast zur gleichen Zeit, da von Übersee die kalte Welle anrollte, formulierte sich der Standpunkt Europas: Was im Jahrzehnt der Entspannung erreicht wurde,

Molnár Gábor

Schubert archéne.O.Fa.62 x 48.Sign.1837.Mappa 1919.I.

Melegh Gábor.

MELEGH GÁBOR. Versecen született 1801-ben. 1820-ban u. itt már műterme volt, s Brocky Károlyt is tanította. A 20-as években a bécsi Akadémián tanult. Bécsben igen kedvelt miniaturafestő volt, amellett elsősorban illusztrációkat rajzolt az Auróra számára. A 30-as évek közepén Brocky Károllyal nagyobb tanulmányútra indult, de Triestben szerencsétlenség érte. 1835-ben a tengerbe fúlt. Melegh litográfiával is foglalkozott. A következő kőrajzairól van tudomásunk: 1. Vécsey Ágost gróf. — Schwarczenberg József főherceg. — 3. Eszterházy Vince gróf. —4 . Magyar tiszt arcképe. Jelz: „Melegh 1832. Ged. b. Mansfeld&Cie. in Wien." Bedő R. úr gyüjteményében. — 5, Fiatal leány arcképe, Jelz: „Melegh lith. Ged. b. Mansfeld&Comp. " Bedő R. úr gyüjteményében. — 6. Fiatal leány arcképe. Jelz: „Ender pinx. Melegh lith. Ged. b. Mansfeld&Comp." Bedő R. úr gyüjteményében. — 7. „Léopold, Prince de Salerne. Inst. Lith. Melegh lith. Vienne chez J. Bermann". Bedő R. úr gyüjteményében. — 8. „Joannes Babtista Cambieri" Jelz.: „J. Bernt. Melegh lith." Bedő R. úr gyüjteményében. — 9. Leopold, Salerno hercege felesége. — Bibl.: Th-B. Kstlex. XXIV. 360. l.

NEUHAUSER FERENC rajztanár, tájfestő és kőrajzoló Nagyszebenben 1763—1836. Kőrajzai:

1. „Jahrmarkt in Siebenbürgen (francia és magyar szöveg is). Nach der Natur gezeichnet von Fr. Neuhauser, auf Stein von Lanzedelli. In Farben gedruckt in Lithographischen Institut zu Wien 1819." — Albertina Zwfach XII. —

2. „Anfangsgründe der Zeichenkunst. Entworfen und lithographiert von Franz Neuhauser, kk. Professor der Zeichen- und Baukunst. Hermannstadt und Kronstadt." 20 lithográfia. Többnyire virágok és állattanulmányok. 1821—22. — Kis qu-fol.

3. „Lehre von Licht und Schatten verbunden mit den notwendigsten Grundregeln zur freien Handzeichnung mit 10 lithographierten Blättern von Franz Neuhauser, Professor der Zeichen- und Baukunst. Hermannstadt, 1821." Kis qu-fol.

4. „Anfangsgründe zur Landschaftszeichnung von Fr. Neuheuser, KK. Professor, 1825." 20 litográfia. Táj- és virágtanulmányok. Datálva 1824. Kis qu-fol.

Multszázadeleji művészetünkben külön, előkelő hely illeti meg a fiatalon elhunyt, nagytehetségű Melegh Gábort, a magyar biedermeiernek eddig alig ismert egyik legjelentősebb képviselőjét. A 20—30 as évek fordulójáról ismeretes néhány kőrajza némi fogalmat adhat művészetéről. Fiatal leányt ábrázoló kőrajzán (Lex. 5.) az angol portréfestőkre, Reynoldsra és Lawrencera emlékeztető festőiséget, az anyag gondos megmintázásából áradó melegséget figyelhetünk meg. Fehér-fekete volta ellenére is azt a benyomást kelti, mintha meleg kolorizmusal festett miniature volna. Melegh Gábor fiatalon került Bécsbe, ahol egyrészt Michael Moritz Daffingeren keresztül az angol művészettel, így elsősorban Thomas Lawrence stílusával kerülhetett kapcsolatba, másrészt kétségkívül hatással volt kialakulására a nazarénusoknak, így Schnorr von Carosfeldnek stílusa, amit kőrajzainál világosabban bizonyítanak az Aurórában megjelent metszetei, mint pl. a „Hedvig"-et ábrázoló Steinmüller által kivitelezett metszet (1829). Melegh csak tanuló éveit élhette, s alig néhány festménye és ezek grafikája ismeretes, ezek azonban rendkívüli tehetséget árulnak el. Ha nem ragadja el a korai halál, ma bizonyára Borsos és Barabás mellett, mint e kor egyik legjelesebb magyar festőjét emlegethetnők.

— s ebben klasszicista — csak a vonalakat látja. A tónusokat s a szineket már nem veszi észre, nem adja vissza, de ehhez több iskolázotság kellett volna. Kőrajzai közül kiemelkedik az 1836-ban, Münchenben megjelent, Szász Károlyt és a Kriehuber által kivitelezett, gróf Bethlen Jánost ábrázoló müve. Wesselényi Miklóst ábrázoló kőrajzán, mely a kolozsvári ref. kollégium könyomdájában jelent meg, már távolodik a klasszicizmus száraz vonalasságától. Kiváltképen a ruha megmintázásában érvényesül a krétarajz lágysága.

Az erdélyi arcképfestészetnek Szabó János mellett legfontosabb alakja a székely *Simó Ferenc*, aki maga nem rajzolt kőre, de néhány rajza és festménye után készítettek litográfiákat. Megemlíthetjük a bölöni Farkas Sándort ábrázoló rajzát, amely Szabó stilusához hasonlóan a 19. század elejének fügeri klasszicizmusát követi. Kiváló egyéni képességeire mutat azonban az arcnak plasztikus, a belsőt kifejező markáns megmintázása.

A 40—50-es évek legtermékenyebb erdélyi kőrajzolója Magyari Lajos. Az 1842-ben megjelent „Erdélyi Nemzeti Fejedelmek" a kezdő rajzoló rajzhibákkal teli tanulmányai, többnyire régi mesterekről készült másolatok. Magyari azonban gyorsan fejlődött, s az 1846—47-ben megjelent, Kis Követ c.

Melegh Gábor

Koppmagyraf 150 éve

MELEGH GÁBOR / 1801 - 1835 / :

231. gróf Károlyi Gabriella arcképe. - Vizf.,
p. 23.3x30.2 cm.Jelz.l.j.:"Melegh 1829".

232. Női arcképe. - Min.vizf.,elefcs., 7.5x9
cm. Jelz.l.j.: "Gab.Melegh".

SZAKÁLL ALBERT / XIX.sz.közepe / :

184. Női arckép. - Olajf.,v.méret 46 x 58.5 cm.Jelz.l.b."Szakál A.Pesten 855".

SZAMOSSY ELEK / 1826 - 1888 / :

185. Fiu képe. - Olajf.,v.méret 46.8 x 59 cm. Jelz.nélk.

SZÁLE JÁNOS / 1811 - 1876 / :

186. Déryné. - Vizf.,p.méret 7.2 x 8.7 cm. Jelz.l.b."Szále J."

SZEMLÉR MIHÁLY / 1833 - 1904 / :

187. Gara Miklós nádor megvédi Erzsébet és Mária királynőt. - Tusrajz,lem.p.méret 41.2 x 27 cm. Jelz.nélk.

Galgó három felesége

— Regény —

Copyright by Uj Idők Irod. Int. Rt. 1943. Budapest.

Írta: **Harsányi Zsolt**

18. folytatás

Galgó felállott. Leporolta úszónadrágjáról a fövényt. Igyekezett nyugodt, hanyag és fölényes maradni.

— Roppant sajnálom, hogy a barátságra való őszinte készségemet így fogadja. Én ide kenyérkereset céljából jöttem. Egyetmást már hallottam a Kávásnővérek egymáshoz való viszonyáról. Felteszem, hogy nagyságodnak közömbös, vajjon nővére talál-e arravaló és szakavatott segítséget. Az rendben is van. De ha így sérteget valakit, aki nagyságodnak nem vétett semmit, akkor ezt a segítséget elüldözi a háztól. Rendben van, megértettem. Egyszerűbb megmondania, hogy takarodjam a háztól. Kérem, már holnap nem leszek terhére. Nővérével közölni fogom, hogy nagyságodnak kifogása van jelenlétem ellen.

Most méltóságteljesen indulnia kellett volna, hogy fent megkérdezze, mikor indúl a legközelebbi vonat. De csak állott dacosan és nem mozdúlt.

— Hiába fenyeget, hogy Dóránál fel fog jelenteni. Mint látja, ennek semmi hatása nincs. Üljön le szépen és feleljen a kérdésemre: miért hazudik.

Most meglepő dolog történt. Galgó szótlanul állt egy jó darabig, aztán egyszerre csak a földre omlott Nóra mellé és sírva fakadt. Úgy sírt, mint egy gyerek, akit megvertek. A könnyek özönlöttek a szeméből. Öklével törölte az arcát. Nem szólt semmit, csak sírt keservesen. Nóra is néma maradt. Nem nézett rá. Aztán kisvártatva megszólalt:

— Van most valami dolga?

Galgó csak a fejét rázta és sírt tovább.

— Akkor elmondhatja, ami a szívén fekszik. Beszéljen akármiről, most már nem muszáj a kérdésre felelni.

De Galgó nem felelt. Még jobban sírt, mint az előbb. Ültőhelyéből lefeküdt a földre, arcát két tenyerébe temette és csak sírt. Nóra odanyúlt és símogatás-szerűen megérintette a haját. Furcsa és szokatlan melegség volt a hangjában.

— Szegény gyerek. Megriasztottam. Annál jobb. Az ilyen sírás gyógyít. Csak sírja ki magát, aztán beszéljen.

Galgó még zokogott egy darabig, aztán hirtelen felegyenesedett.

— Mit akar tőlem?

— Semmit, — felelte Nóra puhán és nyugodtan, — de amit mondani akar, azt meghallgatom.

— De mit mondjak?

— Mindent. Gyermekkorát. Rosszaságait. Fájdalmát. Szóval mindent.

— Én nem hazudom. Az nem igaz. Én legfeljebb álmodom. Mindegy, hogy igaz-e, amit álmodom.

Már nem sírt. Összeszedte magát. Meztelen alsókarjával megtörölte nedves arcát. S mintha a könnyekkel együtt azt a gyermekes rémületet is letörölte volna róla, amely eddig meglátszott rajta. Most már nem volt rémült. Elszánt volt és valami nyugalom látszott rajta.

— Nem, — rázta a fejét Nóra, — ez már nem jó. Gyerünk csak vissza a síráshoz. Akkor nem hazudik.

Galgó valóban elsírta magát. Megint sokáig könnyezett és két öklével szemét gyömöszölte. Aztán egyszerre panaszosan, gyerekesen kérdezte:

— Mindent elmondjak csakugyan?

— Mindent. Nem baj, ha nehezen megy. Nekem van türelmem akármeddig.

— Jól van. Elmondom. Nem magának, Nóra. Magamnak. Hangosan gondolkozom. És nagyon odafigyelek. Mert magam is kíváncsi vagyok, miket fogok hallani. Hát hallgasson ide. Várjon, előbb rágyújtok, akkor könnyebben megy.

— Amit akar. Én várok akármeddig. De beszéljen. Az ilyen pillanatok nagyon ritkák.

Galgó rágyújtott. A cigarettára is, az élete történetére is.

— Anyámat nem ismertem. Meghalt, mikor én születtem. Nem is hallottam róla, mert apám nem szerette emlegetni. Első emlékeim egy falusi házhoz fűződnek, de magát a falut nem tudom megmondani. Valami rokonom nevelt itt falun. Ezt a rokont Biri néninek szólítottam. Biri néninek két gyereke volt, nálam valamivel idősebb mind a kettő. Tűrt gyerek voltam, csak éppen nőttem, mint a bogáncs az országút mentén. A gyerekek néha játszottak velem, néha nem. Ha elmentek, nem vittek magukkal. Viseltes ruháikat kaptam meg. Az asztalnál ettem, az igaz, de kegyelemkenyér volt, amit adtak. Nem igen bántottak, nem is vertek, csak úgy kaptam egy-két pofont, mint Biri néni saját gyerekei. Hogy hol volt az a falu, nem tudom. Hogy mit csinál most az a két fiú, és mi lett belőlük, azt sem tudom. Később, mikor már megemberesedtem, kutathattam volna őket, de nem érdekeltek sem ők, sem gyermekkoromnak akkori szétfolyó, határozatlan emlékei. Sohasem vettem magamnak a fáradságot, hogy kérdezősködjem felőlük. Csak azt az egyet tudom, hogy az a bizonyos falu a Dunától vagy egy óra járásnyira fekszik valahol. De nagyon sok falu fekszik a Dunától egy óra járásnyira. Ha eszembe jutott volna is első emlékeim színhelyét felkutatni, nem tudtam volna hol kezdeni hozzá. Szóval egy szép napon Biri néni felhozott Pestre. Elvitt apámhoz, aki a Várban lakott, valami nyomorúságos hónapos szobában. Engem kint hagyott várni az ajtó előtt, jó sokáig beszélgetett odabenn. Én csak vártam. Közben egy magas termetű, igen szigorú és mérges tekintetű úr jött. Pofaszakálla volt s botot hordott a kezében. Ez az úr, mikor engem meglátott az ajtó előtt ácsorogni, kérdezte, hogy mit akarok itt. Nagyon megijedtem és azt feleltem, hogy nem tudom. Erre rámrivallt, hogy takarodjam a lépcsőházból és megfenyegetett a bottal. Én riadtan menekültem. Kiszaladtam a ház elé és tanácstalanul várakoztam tovább a kapu előtt. Ez az ember volt az apám. Akkor jött haza. Biri néni a főbérlőékkel beszélgetett addig, mint kitünt. Hogy aztán mi történt közöttük, nem tudom. Biri néni lejött a ház elé, nagyon dühös volt rám, hogy távollétemmel ráijesztettem és kétszer képen ütött. Aztán megint bevitt a házba. Csengetett a lakáson, de nem nyitottak neki ajtót. Akkor kézen fogva kihurcolt a folyosóra, a konyhaajtó felé. Ott belökött és bekiáltott valamit, engem bependerített a konyhába és ott hagyott. Soha azóta nem láttam. Azt sem tudom, hogy kicsoda. Apám kijött a konyhába és éktelenül káromkodott. Hangosan kiabálta, hogy az ő szobájában nincs több hely. Én csak álltam szepegve a sarokban, de mialatt apám a háziakkal kiabált, elkezdtem a macskával játszani. Egyáltalában nem érdekelt, mi történik velem. Apám bevágta az ajtót; ez jelezte, hogy távozott. Felőlem azt döntötték, hogy kapok egy kuckót az előszobában, és naponta ehetem a konyhán. Ez lett a sorsom tíz éves koromig. De ami most következett, az olyan kínos és borzasztó, hogy még most is elszorítja a torkomat, ha beszélek róla. Apám beteg lelkű ember volt: uralomra vágyó, állatian kegyetlen, és körülbelül az a lélek, amelyet sza-

A magyar grafika 150 éve. A Székesfővárosi Képtár kiállítása. Gróf Károlyi Gabriella arcképe. Melegh Gábor vízfestménye

distának szoktunk nevezni. Mindennap megvert. De nemcsak egyszerűen megpofozott, mint a gyereket szokás. Ökölllel ütött szájon, orron, hátba és mellbe, orromon-számon jött a vér. Ha ökölcsapásaitól a földre estem, teljes erejéből rúgott. Ezt nem is tudom felfoghatóan elmondani. Ha ujságban kegyetlen szülőkről olvasok, akik válogatott módon kínozzák a terhökre eső gyereket, csak legyintek a levegőbe. „Ez semmi", — mondom magamban kárörvendően, — „amit én kaptam annakidején, az volt az igazi kínzás." Okot mindig talált apám, amiért vert. Mindig pontosan jött haza a vendéglőből, ahol evett, mert életmódjában pedáns, józan ember volt. De ha megszólított, akármit feleltem, az már ok volt az első ökölcsapásra. Körülbelül hét éves voltam, amikor elhatároztam, hogy megszököm. A Dunába akartam ugrani. De késő este sírva kószáltam a hídon és nem mertem beugrani a vízbe, mert féltem tőle. A rendőrnek feltűntem, megfogtak és hazavittek. Akkor rettenetes verést kaptam. Nem is tudtam másnap iskolába menni. Betegen henteregtem a vackomon, a testi fájdalom miatt mozdulni sem tudtam, szám és orrom a száradt vérnél fogva hozzáragadt ahhoz a pokróchoz, amelyet a fejem aljának használtam. A háziak feljelentették apámat gyermekkinzásért. A tárgyaláson apám aljasan és kajánul hazudott: javíthatatlanul vásott és gonosz indulatú kölyöknek írt le, boldogtalanságát hangoztatta és könnyezett. Esküdözött, hogy az ilyen gyerekkel, bár ez neki fáj legjobban, csak testi fenyíték boldogulhat. Kedvesen és hízelgően szólt hozzám a rendőrbíró előtt. Engem magamat is meghatott. Kézenfogva vitt haza, de már az úton pofozott. Otthon megint borzasztóan megvert. Felmondták miattam a lakást. Dühét megint rajtam töltötte ki. Nem akarok hosszas lenni: ez így tartott tíz éves koromig. Ezalatt teljes lelki nyomorék lettem. Elvesztettem minden önálló gondolatra való képességemet örökre. És megtanultam hazudozni. Tessék. Ezért hazudom. A lelkemben elromlott a gépezet. Most már nem kellene hazudnom, de hazudom csak úgy, passzióból. Miért ne tegyem? Nem ártok vele senkinek.

— Szegény fiam, — mondta csendesen Nóra, — maga most is hazudik. Mert nem csak passzióból hazudik. Hanem előnyökért.

— Miféle előnyökért? Mi előnyöm az nekem, ha magukkal rokonságban vagyok?

— Nálam nincs is előnye, mert ez nekem mindegy. De például Dóránál, aki hiszékeny és romantikus, már más az eset. Igaz?

— Igaz. Nem bánom. Ilyen vagyok, nem tehetek róla.

— És nem szeretne megváltozni?

— De igen. Hogyne.

— Lássa. Hát erről még fogunk beszélni. Most mondja tovább. Mi történt tíz éves korában?

— Akkor apám beíratott Egerbe a ciszterci gimnáziumba. Mert Egerben akkor működött, — nem tudom, fennáll-e még, — a Foglár nevű intézet, ahol a gimnazisták olcsó bentlakást kaptak. Ott nagyon szerettem lenni, mert nem vert senki. Évközi vakációkon is ott maradtam, mert rettegtem attól a a gondolattól, hogy visszakerüljek apámhoz. A nagyvakációt mindig valamelyik iskolatársamnál töltöttem. Megtanultam, hogy a kiszemelt fiúnak egész éven át hízelegjek. A célomat rendesen elértem. Apámmal egyáltalában nem érintkeztem. Csak annyit tudtam róla, hogy irodaigazgató a kereskedelmi minisztériumban. De ennek egyik felét mindig elhallgattam. Lassanként megtanultam, hogy aki a minisztériumban van, annak nem elegáns dolog a segédhivataliak közt dolgoznia, csak a fogalmazói karban érdemes dolgoznia. A segédhivatalt tehát elhallgattam. Közben letettem az érettségit. Akkor már sok barátot szereztem iskolatársaim között. Tanítványaim is voltak. Sikerült Budapesten elhelyezkednem. Minden fáradság nélkül. Volt egy Szőnyi nevű osztálytársam. Annak az apja sógorságban állott egy bank cégjegyzőjével. Náluk töltöttem a nagyvakációt.

Új Idők 1943. 44-2.

Meleg, Gábor (1801—1831.)

242. OVÁLIS ARCKÉP-MINIATÜR elefántcsontlemezen. Fiatalember mellképe tájképben, fekete kabátban, sárga mellénynyel, fekete hajfürtökkel. Jel. jobbról: *Meleg,* 1830. Aranynyomású bőrtokban. M. 7, sz. 6.5. *Illusztr.* XLV. táb.

Ernst Muzeum aukcioi

II.

MELEGH GÁBOR (Versec, 1801. – Trieszt, 1835)

Az 1820-as évek elején Versecen műtermet rendezett be, itt látogatta meg őt a nála hat évvel fiatalabb Brocky Károly. A bécsi akadémiát látogatta a 20-as években. 1835-ben Brocky Károllyal Olaszországba ment, de útközben Triesztben megfürdött, és a tengerbe fulladt.

Irod: MTA MKCS Lyka hagyaték.

Művészet Magyarországon 1830-1870
MTA MKCS - MNG Bp. 1981.

A nagyméretű derékképen a szakállas hatalember karbaront kezével egy aranyozott szes ezüst vívótőrt ölel magához mint foglalkozásának szimbólumát. A modell úgy jelenik meg ragyogó fehér ingében, mintha két csörte között egy pillanatra megállt volna. Ez a kimerevített pillanat, a kényelmes, kissé naturalisztikus megjelenés az aktuális divatot, a biedermeier szellemét tükrözi. De a vívómester póza nem utal polgáremberre, a tágranyitott szemek kissé jobban ragyognak és a tartás is hevesebb, mint ahogy a konvencionális polgárportrékon megszoktuk. Mintha halvány romantikus reminiszcenciák is felsejlenének alakján.

Irod: Péter 1937, 6–7; BÁV Kat. 5.sz. Bp. 1962. 50.sz; Rózsa 1977, 36.sz.
Kiáll: BÁV 5.sz. képaukció Bp. 1962. 50.sz; A magyar biedermeier kiállítás. Műcsarnok, Bp. 1937/8. IX. terem 545.sz.

Sz.G.

349. Fiatal nő képmása, 1830 *19.*

miniatűr, elefántcsontlemez, 91x74 mm
Jelezve j.l.: Gab. Melegh 1830.
MNG Itsz. 5293–1955

A biedermeier-korszakban rendkívül népszerű miniatűr technikának egyik kiemelkedő művészi kvalitású darabja. Ennél az ábrázoltat rendszerint mellkép kivágatban jelenítették meg. Az alakot éles kontúrok határolják, a tűhegyes ecsettel dolgozó technika a részletek minuciózus megörökítésére alkalmas. Itt a festőt szemmel láthatóan vonzotta a hajviselet és a ruházat keresett előkelősége. Különös hangsúlyt kapnak az ékszerek is.

Irod: Pataky 1960, 22.kép.

R.Gy.

350. Fiatal nő képmása, 1830 *19.*

miniatűr, elefántcsontlemez, 89x75 mm
Jelezve j.l.: Melegh 830.
MNM Itsz. 1940–3532

Meleghnek ezen a remek kis képén is fontos szerepet kapnak az ékszerek, a csat és főleg a fülbevaló. Méretük és szokatlan formájuk alapján arra következtethetünk, hogy fontos részei voltak a műnek.

Irod: lásd Kat. 349.

R.Gy.

akiket Széchenyi „Hazám érdemes Leányainak", „Honunk szebblelkű asszonyainak" nevezett.

Orlainak a bemutatott korszakunk utolsó évtizedében készült festménye ezeket az eszményeket fogalmazza újra, a klasszicizáló akadémikus romantika festői eszközeivel.

Irod: Berzeviczy 1925, 508. skk.

Sz.J.

id. PESKY (PESCHKY) JÓZSEF (Pest, 1795 – Pest, 1862)

Festő, régi festőcsalád tagja, fiai is festők. Apja, Pesky Mihály (+1826) színházi dekorációk és oltárképek festője. Apjától, majd 1815–18 között Bécsben tanult az akadémián, arcképek, vallásos kompozíciók festője lett, a pesti német színházban dekoratív festést is vállalt. Híres arcképe: Obradovics Dozitheusz szerb tudós (1828), Kazinczy Ferenc (1829), Raics János szerb kanonok, Jankovich Miklós, gróf Cziráky Antal, herceg Esterházy Pál. 1830-ban ő készíti Kisfaludy halotti maszkját.
Híres oltárképei: Aszófő (1824), Akali (1828), Bács (1839), Kalocsa főoltár (1832), Kassa premontrei templom (1852), Óbuda plébánia templom (1861).
Hasonló nevű fia a műhelyében dolgozott, munkásságuk nehezen szétválasztható.
Az irodalomban olykor tévesen János néven szerepel.

Irod: Lyka MM, 114, 119, 126, 138, 316, 367, 420, 430, 490–1, 513, 515; Siklóssy L.: A Pesky család. A Műbarát 1921. I. 143–145.

Sz.J.

352. Stech Alajos arcképe, 1844 *41.*

349

328

350

302

341/2

N(omine) G(entis) I(mperii), A(us-rmis). Mindamellett ellene mond kora előtt a XVI-ik században is » fölirattal. A tény csak az, hogy magyar szablyát tulajdonképen

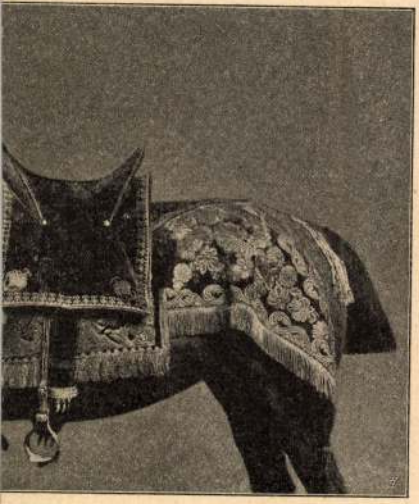

zerelés a XVIII-ik századból.
csótár hg. Batthyány Strattmann Ödön, a disz-gróf Teleki Sámuel tulajdona.

Orczyval együtt a Pető-féle lázad
1741-iki porosz hadjáratban, hol Sz

Tárogató. Négy részr
elefántcsontból készült egyenes
kicsavarható. A középső rész kis
és négy kicsiny, sárgarézből kész
nagy és hét kisebb hanglyukkal

A tárogató végén szél
van az elefántcsont-könyökbe b
Mindkét tárogató a csoport aljá
tokban. A krasznahorkai vár Rák
Andrássy Dénes gróf.

A NEMESI FÖLKELÉS

A Rákóczy-féle mozgalo
politikai viszonyok megbénította
Jobbjaink belátták, hogy csak az
sával emelhetik azt újra föl, miér
foglalkoznak a nemesi fölkelés
szervezésének kérdésével. «Az 1
czikk a nemesi felkelést illetőleg
ruházza fel a királyt. Ha három

Melegfy

Kettner Jónás. 10662.

Derékig, jobbra, magas mellénynyel, kettős elejű kabátban.
Felirata:

JONAS KETTNER,
Senator et Consul Cic. lib. et reg. Posoniensis.

ez után jobbra: Honoratissimo amico
D. D. D.
Christ Junker.
alól balra: Melegfy.
jobbra: Miletz del.

Kr., mér. 13.2: 17.2 cm.

Sz. n. 155-901
222-901-4.

Melingi Tibor

Magyar Nemzet 1986. X. 25.

MDK

Meler-Megyer Antal ötövs

Uj Magyarság képes mell. 1939. jun. 25.

M.képzőmüv. kiáll. Varsóban.

Melegh Gábor, festő

L: Donát János

Jávor A: A felvilágosodás művészete 1007-1010

Élet és Tudomány, Bp. 1980. aug. 8. XXXV/32

MELEGH Gábor festő

JÁVOR Anna: Melegh Gábor bécsben (1817-1832) - Müvészettörténeti Értesitő, XXXIII.évf. 1/2.sz. 1984 51 - 57.p. ill.

einer Glasmacherwerkstatt an der Südseite, die schon im 3. Jahrhundert dort ar
Wahrscheinlich war die ganze Insula von Christen bewohnt, die als anerk
Verein der Insulabewohner dort ihre Feste feierten und einen gemeinsame
sammlungsraum besaßen. Weiter westlich auf der nächsten Insula wohnt
Juden, später im Mittelalter Ghetto im Bereich der heutigen Judengasse.

② *Östliche Insula* des römischen Stadtplanes. Schon im 1. Jahrhundert nac
bare Villa urbana mit reicher, künstlerischer Ausstattung. Die weitausge
Peristylanlage bedeckt fast das ganze von Straßen begrenzte Gelände. Der
Innenhof ist im heutigen Domkreuzgang zum größten Teil erhalten. Nach Einz
den zu schließen befand sich hier der Wohnsitz eines hohen kaiserlichen Be
wahrscheinlich des Procurators, der die Steuereinnahmen aus 3 Provinzen verw
Um 275 zerstört und teilweise wiederaufgebaut wird der Bering um 286 nach W
erweitert, wo unter Einbeziehung der Nord-Südstraße 2 repräsentative Hallen
hen, die durch einen Mitteltrakt mit angebautem, kleinen Bad getrennt sind.

293–306 Residenz des Constantius Chlorus und der Theodora.

306–326 Residenz der Flavia Helena und der kaiserlichen Familie.

③ Nach dem Regierungsantritt Konstantins 306 wird den Christen in s
Herrschaftsbereich die Versammlungsfreiheit gestattet und konfisziertes G
zurückgegeben. Auf der westlichen Insula entsteht eine frühchristliche Kulta

Maleph Gábor

Szabó Júlia: A XIX. sz. festeszete Mosn
Bp. 1985,

85 (21-es kép), 118 (60-61-es kép)

MELEGH Gábor

Melegh Gábor verseci müterme 1823-ban.

Kalapis 1990 7 - 25. ill.

2216. **Petri Lajos**

TAKÁCS László: Száz éve született Petri Lajos. = Élet és Tudomány, 1984. június 15. 757 p., ill.

2217. **Picasso, Pablo**

GYENES, Juan: Barátom, Picasso. Bp. : Közgazdasági és Jogi, 1984 [18]p., [40]t., ill. rec. KENESSEI András = Magyar Hírlap, 1984. szeptember 23. 2. ⟶ 2092

2218. **Pinczehelyi Sándor**

kiáll. Székesfehérvár, Csók István Képtár, 1983 ism. FRANK, János: Art in space and in plane. = New Hungarian Quarterly, 25, No 93, 1984 175-179. ill.

2219. **Pirk János**

LOSONCI Miklós: Tiszta forrás : Pirk János festői világa. = Művészet, 25, 1984, 12. 36-39., ill.

2220. **Pirk László**

PIRK László kiállítása, Bp., Erzsébetvárosi Kisgaléria, 1984. november. Bev. Pataki László. Bp. : Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, 1984 [4]p., ill.

2221. **Pituk József Viktórián**

ECSERY Elemér: Pituk József Viktórián. = Könyvtáros, 34, 1984, 1. 44., ill.

2222. **Plecnik, Josef**

PRELOVSEK, Damjan: Architectura perennis : Josef Plecnik. = Magyar Építőművészet, 1984, 3. 50-55. ill. E F G R

2223. **Pócs Péter**

LÓSKA Lajos: Művészet az utcán : Pócs Péter plakátjairól, fotóiról. = Művészet, 25, 1984. 9. 16-19., ill.

P. SZABÓ Ernő: Beszéljünk a filmplakátról... [interjú]. = Magyar Ifjúság, 1984. március 30. 32-33., ill.

2224. **Podrecca, Boris**

Boris PODRECCA bensőséges épületei. = Magyar Építőművészet, 1984, 3. 56-61., ill. E F G R

2225. **Polgár Ildikó**

Melegh Gábor

l.

Képm. Mur. Évh

X. 208. l.

Budapest székesfőva

K - 701 szám

193 8 - XII.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Műemlékek

R Ajánlott | Budapest 4
Bp. 4 | 3333 /d

Hivatalból
Közszolgálati ügyben

DÍJ ÁTALÁNYOZVA

Melegh Gábor festő

- Szerepel a biedermeier
kiállításon a Műnaznokban

Lyság 1937 XI. 28.

M.D.K.

h
Meleg Gábor

Müve a Szépmüvészeti Muzeum rajzgyüjteményébe került

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 161.l.

M.D.K.

Melegh Gábor

A Fővárosi Képtárban "Reformkor müvészete" cimmel rendezett kiállitáson "különös finomságu miniatürjeivel emelkedett ki"- irja Berend Ilona: "Kiállitások" c. beszámolójában.

Szinház, Bp. 1948. juli. 13-19. IV. évf. 29. sz.

Melegh

Szerepel a magyar biedermeier kiállításon a műsarmatban

Nemzeti Csóg 1937 IX/7. 12

Meleg

Szerepel a Magyar Biedermeier

kiállításom a Műcsarnokban.

Magyarság 1937 X. 10

Melog

Kerepel a magyar biedermeier

kiállításon a Műcsarnokban

Nemzeti Lyság 1937 X. 10

Meleg

Szerepel a Magyar Biedermeier kiállításon a Műszaknak

Pesti Hirlap 1937 X.15

Melegh Gábor

Szerepel a magyar biedermeier kiállításon a Műcsarnokban

Pesti Napló 1937 XI. 28

Melegh:
miniatürfestő

Procopius Béla gyűjteményéből a Szépművészeti Múzeum számára adományozta a művész miniatürjeit.

Magyarság, 1927. máj. 3

Melegh

~~miniatürfestő~~

A Szépművészeti Múzeum részére miniatürjeiből adományozott Procopius Béla, gyűjteményéből.

Pesti Ibrlap, 1927. máj. 1.

Meleghy Gábor

F. M. 19.

× 1801 – 1835

Bécsben tanult, a Versecen avszegyszet fest, illusztrációt rajzol (Anova Matinée)

Schulert (?) ancrep. – hi Madonna.

Anyakvi sz.:.....

Név:.....

Lakcim:.....

Szaktárgyak:.....

Évfolyam:..... Vallás;..... Szül. év: .....

Szaktárgyain kivül tud.....

.....

Tanitást vállal: h e l y b e n — v i d é k e n.

Kapott-e már állást a Segitőtől és milyen esetekben: .....

Megjegyzések: .....

MDK

Melegh Gábor, 1801-1835.

Egy menyasszony arcképe, miniatür

Női arckép, "

Alm-Tel. 3.auk. 1940. ápr. 7 l.

nazarénus Melegh Gábor

festőművész

Petrovics Elek muzeumigazgató működése előtt nem volt képviselve a Muzeumban. Ahhoz, hogy a magyar művészet története hiánytalanul megirható legyen, szükséges volt a művész munkáinak ismerete.

U j s á g
1935.VI.25.

MELEGH GÁBOR

Új művészet

1997. dec.

17.o.
18.o.

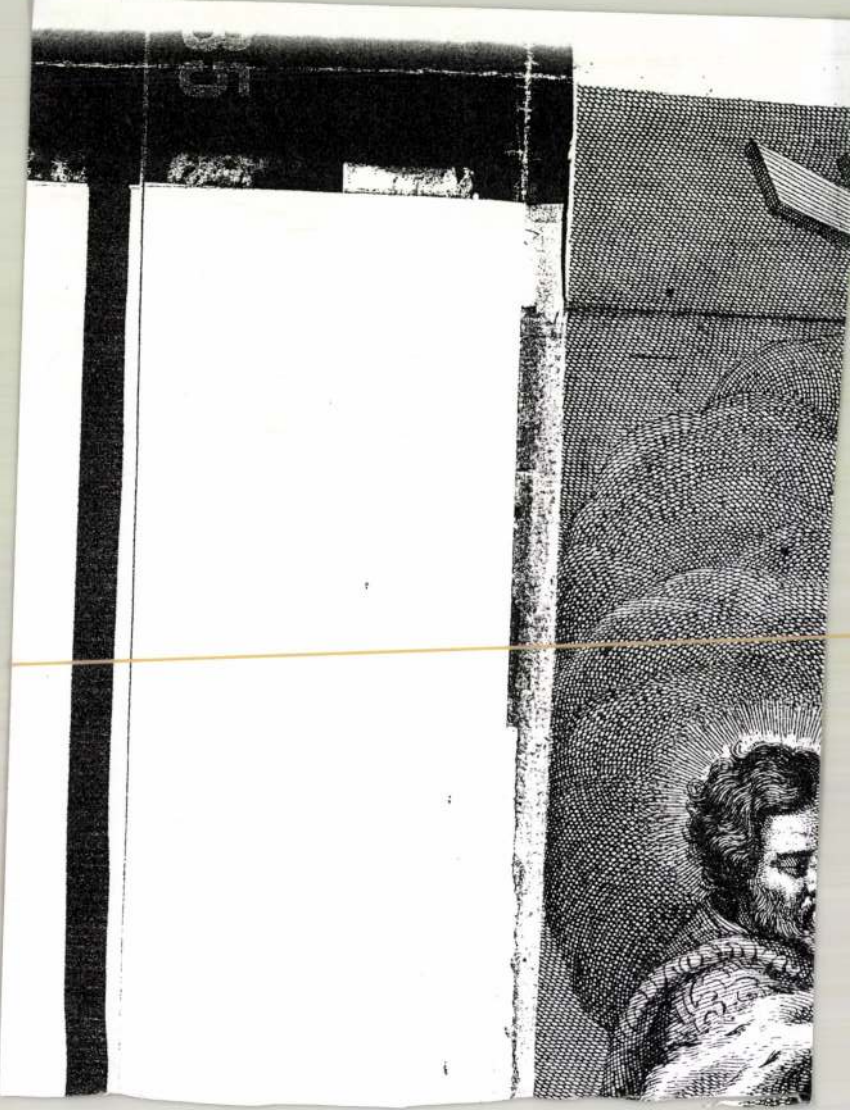

M D K

Melegh Gábor

Cifka Péter: A Szépművészeti Muzeum grafikai osztályának uj szerzeményei. Magyar Nemzet 1955. okt. 12.

5 l.

M. D. K.

MELEGH Gábor festő

Fiatalon, Velencébes a tengerbe veszett.

A magyar romantikus festészet nagy ígére-te volt.

Végvári 1958. 37.

Meleghy Gábor festő

Magyar Nemzet XI. 1955 okt. 12. 5.

Melegh Gábor

Reformkor művészete. Föv. Képt. XXXVI.kiáll.
1948. jul. 5 l.

Kelegh Gábor festő

Magyar Nemzet VII. 1950 okt 6. 5 l.
Végvári L.: magyar grafika

MDK

Melegh Gábor festő

Gönczi-Szabó: Az 1956.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája Művért 1957.VI.évf.4.sz. 342.l.

MDK

Meleghi Gábor, festő

ülő fiú arcképe, min. kr.

OMSzM. - 27. kiáll. 1918. marc. XIX-XX rz. rajz. II. sorsz.

Jegyz.

MDK

Melegh Gábor, 1801-1835.

Ülő fiu arcképe, sz.kréta

Magy. rajz 500 éve. Szépm. Muz. kiáll. 1940. jan. 6 l.

Melegh Gábor

Magyar Grafika

Magyar Nemzet
1950.VI.é.233.sz.
Széch.Kvt

Végvári Lajos

Melegh

A Szépművészeti Múzeum özv. Perlep-Procopius Vilmosné hagyatékából ajándékként kapta a múzeum történeti nevezetességű archépeit miniatürjeit.

Magyarság, 1927. nov. 13.

Melegh Gábor

A grafikai anyag ~~a fe~~ egymást váltó csoportosításban és válogatásban kerül a közönség elé Melegh Gábor akvarelljeitől Rasler Károly, Gross Arnold rézkarcaiig.

Pogány Ö. Gábor, A Magyar Nemzeti Galéria (vezető) 41. l.
Budapest 1965

Melegh Gábor

Ülő férfi, olaszt
(Szépm. Mur.)
repr. 586. l.
Fiu arckép, vizt
587. l.

LykaMagymű1800-50

Nyaklánc aranyból, római V. 188.

Melegh Gábor

1801 — 1835

Ltáb II. 47, 49,
57, 52

III. 76

IV. 105, 157

MDK

Melegh Gábor, Temesvár

[illegible]

Lampi-dij, 1823

Bécsi képzőm. akadémia nagy. ösztönd. névs.
Fleischer Béca. 1o3. l.

MDK

Melegh Gábor, Temesvár

udvari dij,

1823. ezüstérem

Bécsi képzőm. akad. ~~xxxxx~~ magyar ösztön-
dijasainak névtora. Fleischer Béca.
99. l.

Melegh Gábor

„Toldi". M. G. után metszette Josef Steinmüller. Aurora 1830.

Repr: 7. kép

Bogyai: Kép és látomás Köln 1960. 22. o

Kelecsényi Gábor

„Toldihoz" 9. kép

Bogyai kép és látomás Köln 1960. 13.o.

Melegh Gábor

Bécsben tanult, biedermeier arckepekkel arratott sikert. Az Aurora 1830-as kötetében van néhány rajza, illusztrációk Vörösmarty Toldijához

Bogyai: Kép és látomás Köln 1962. 9 o.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

MDK

Melegh Gábor

M. Nemz. Galéria, vezető 1965.

MDK

Melegh Gábor

A Magyar Nemzeti Galéria 1965.

M.D.K.

Melegh Gábor, festő (1801-1835)

Bécsben tanult és megmaradt miniatúr-arcképei átlagon felüli művészi tehetséget és kulturát árulnak el. Fiatalon halt meg, éppen olaszországi tanulmány-utjára kelve.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina 252. old.

Női képmása (1829, kréta) a 239. "

MDK

Melegh Gábor

Szépm. Muz. graf. oszt. 87. kiáll. 1954. előszó.
8. l.

Melegh Gábor

MDK

Madonna rézkarc

Szépm. Muz. Graf.Oszt.l 87. kiáll. 1954.

Melegh Gábor

Madonna képe a Nazarénus törekvéseket képviseli. Verandán ülő férfi arcképe biedermeier remekmü. Szerepeltek a Szépmüvészeti Muzeum 1920-ban ujjárendezett kiállitásán.

Rabinovszky Máriusz: Két korszak határán Bp. 1965.

26.1.

Melegh Gábor

MELEGH GÁBOR: Fiatal leány arcképe.
1830. körül.

Magyar Lajos

590. *Melegh Gábor:* A szentcsalád. Olajf.

696. *Petter Franz Xaver:* Csendélet. Olajf.

Melegh Gábor

Szabad Művészet

1957. 194. l.

d. e. ½10 órakor
lesz a szemle.

Br2 931. Divald graf. műint.

Melegh Gábor

cród

Petr Egy kimult

169. l.

A kölni Schnütgen-gyüjteményből Simor primás vásárolta, 1884.

Keresztény Múzeum Esztergomban. Egyházművészeti Lap, V., 1884., 362. l.

ÚRMUTATÓ,

talpa hatkarélyos, teste hengeres üveg, mellette domború alakok, felül torony.
Olasz munka, XV. század.
Aranyozott réz, mag. 67. cm.
Az Ipolyi gyüjteményből.

EREKLYETARTÓ,

talpas, felső része öttornyos gótikus vár.
Német munka, XV. sz. (Hamisítvány?)
Réz, mag. 30 cm.
Az Ipolyi gyüjteményből.

Árvízkárosultak, 1876., 41. l., 16. szám. — A magyar történeti ötvösmű-kiállítás lajstroma. Bp., 1884., második terem, 28—30. l. — Egyházi műrégiségeink az 1885. évi budapesti országos kiállításon. Egyházművészeti Lap, VI., 1885., 296. l. — Radisics Ipolyi 58. szám. (Képe 9. lap.) — Szendrei: Néhai Ipolyi Arnold gyüjteménye. AÉ, VII., 1887., 344. l.

EREKLYETARTÓ,

talpas, gombján a rotulusokban zománcos apostolfejek, felül gótikus házikó. Oroszlános címerrel.
Olasz munka, XV. század.
Réz, mag. 28 cm.
Az Ipolyi gyüjteményből.

Egyházi műrégiségeink az 1885. évi budapesti országos kiállításon. Egyházművészeti

Melegh Gábor

Brocky Károly 1823 húsvétján ismerkedett meg vele Vercesen. Melegh a nárad első felének talán egyetlen mestere, akinek festői karaktere meghözelíti Brocky festészetét. A vele való találkozás fordatosíthatta Brockyban a művészpálya fontosságát, ő öntönözhette további tanulásra.

Kajta Edit: Brocky Károly 1807-1855. Bp 1957 Képzőmüv. Alap Kiadóv. – 61 l., 72 kép. (Magyar mesterek.) – 7. l.

Melegh Gábor

Brocky Károly tőle hapta az első művészi öntöuzéseket Vercesen.

Lajta Edit: Brocky Károly 1801-1857. Bp. 1957. Képzőmüv. Alap Kiadó - 6 l l., 72 kép (Magyar ~~művészek~~ mesterek.) - 6. l.

Melegh Gábor

Lehet, hogy Brockay 1837 előtt Olaszországban tartózkodott, de nem 1835-ben Melegh Gáborral, mert ekkor Brockay Bécsben tartózkodott.

Lajta Edit: Brockay Károly, 1807-1855. Bp. 1957. Képzőműv. Alap Kiadója. - 61 l., 72 kép. (magyar mesterek.) - 12. l.

Melegh Gábor

egy-két miniatűrje szerelhető csak Brocky elefántcsont-miniatűrjei mellé (melyek a bécsi miniatűrök legjobbjaival vannak egy sorban) a hoz magyar mestereinek munkái közül.

Lajtha Edit: Brocky Károly 1807-1855. Bp. 1957. Képzőmű v. Alap K. – 6 l l., 72 k. (Magyar mesterek.) – 9. l.

MELEGH *Gábor*, festő. * Versec 1801 máj. 14. † Trieszt 1835. Bécsben tanult s ott és Versecen festett gondos kivitelű arcképeket, főkép pedig illusztrációkat rajzolt (az Auróra számára) a táblabírókorszak átlagos stílusában. Rézkarccal, litográfiával is foglalkozott. Művei közül Schubert (?) arcképe és egy miniatűrszerűen festett kis Madonnája a Szépműv. Múz.-ban.

M. G. II. 1054

Pilum VI. 206.

MDK

Melegh Gábor

Ülő férfi, festm.

M. Biedermeier kiáll. Műcs. 1937. nov.

30 l.

MDK

Melegh Gábor

Madonna a kis Jézussal, festm.

M. Biedermeier kiáll. Műcs. 1937. nov.

30 l.

Lehegh Gábor festő és litografus M.D.K.

11. Férfi arckép
12. Női "
13. Női arckép – Ender után
14. Pap arcképe – 1831
15. Oesterreichs Kaiserhaus

Gerni, A magy. körajz. 1960 184

Melegh Gábor jelő és grafikus M.D.K.

1.) Botta báró — 1832

2.) Joannes B. Cambieri — 1832

3. Esterházy Vince — 1831

4. " "

5.) Kettner János

Gerszi, A magy. kőrajz 1960
184

Melegh Gábor festő és litografus M.D.K.

6.) Leopold Prince de Salerne
7.) Leopold Maximilian
8. Marie Clementine
9. gr. August Vécsey – 830
10. Térfi archép 1830

Gerni, A magy. körajz. 1960 184

M. D. L.

Melegh Gábor festő, litografus M.D.K.

a korszak legtehetségesebb litografusa. Jóvészt portréfestészettel foglalkozott. Női arcképe Ender után (10. kép.) 1830 ban készült férfi portréja (11. kép).

Gerri, A magy. Rövajz. 1960 26.

M.D.K.

Melegh Gábor festő, litogr.

1832 ben készült férfi portréja (13. kép)

Gerszi, A magy. Zőrajz. 1960 26.

Melegh Gábor festő M.D.K.

/ 1801-1835/

Bécsben tanult.

Miniatura arcképek Vizfestmények.

Olaszországi tanulmányutjának első állomásán fiatalon halt meg.

Ő fedezte fel Brocky Károly tehetségét.

Kampis Antal: A képzőművészetek története 700.1.

A Kultura Világa Bp. 1963.

M.D.K.

Melegh Gábor,festő,1801-1835

Bécsben tanult.Miniatúra arcképek.Olaszországban halt meg.tanulmányútján.Brocky ő fedezte fel.491.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

Kultúra világa.III.kötet kül.: képzőművészetek,a zene, a színház és a film.Minerva.1960.Budapest

M.O.K.

Helegh Gábor festő

1801 – 1835

fiatalon halt meg.

Kampis, hagy. műv. Bp. 1960 491

Melegh

l.

LykaMagyműI800-50

184. 186, 189. 331. l.

6.

8.

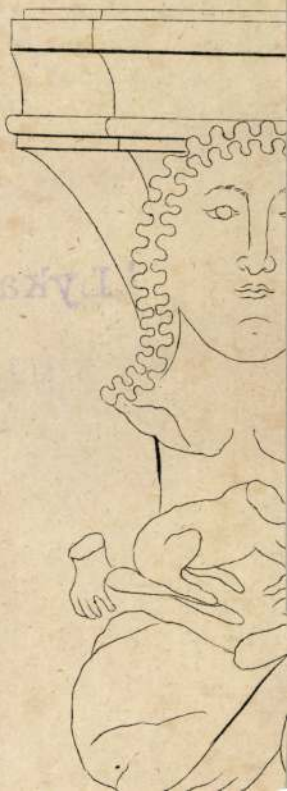

MDK

Melegh Gábor

Versecen dolgozó festő

vezetésével tette meg Brocky Károly az első lépéseket a festészet meghóditására.

PATAKY DÉNES : A magyar rajzmüvészet. Bp.1960; 12.1.

MDK

Melegh Gábor

Fiuarckép

M. Biedermeier Kiáll. Műcs. 1937. nov.

21 l.

Melegh Gábor MDK

Fiuarckép

Műcsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

MDK

Melegh Gábor

Fehérruhás nő

M. Biedermeier Kiáll. Műcs. 1937. nov.

19 l.

Melegh Gábor

Szül: 1801-ben Versecen.
Tanulmányait 1817-től a bécsi Akadémián végezte több kitüntetéssel.
1823-ban verseci rajztanár, itt fogadta tanitványává Brocky Károlyt.
1835 tavaszán Itáliába indult, de Triestnél a vizbe fult.

Edward Devrient arcképe 1826.
Károlyi Gabriella arcképe 1829.

Női arckép miniaturája. 1840.

PATAKY DÉNES : A magyar rajzművészet. Bp.1960:
13.1.

Melegh Gábor
festő –
Madonna a gyer-
mekkel, olaj
1827 –
Repr
Kopp Magyar biedfest

5663

40.214. — K. M. E. Ny.

Melegh Gábor MDK

Repr.:

"Edward Devrient arcképe" 1826. Akv.

20. kép.

"Károlyi Gizella arcképe" 1829. Kréta.

21. kép.

"Női arckép" 1830. Miniatura elefántcsonton.

22. kép.

Pataky Dénes : A magyar rajzművészet. Bp. 1960.

Képtáblák a szöveg után.

MNK

Melegh Gábor, 1801-1835.

Feketeruhás nő képe, vizf.

Ernst Muz. 18. auk. 1921. dec.
58 1.

Melegh Gábor

Schwarzenberg József herceg, kőnyomat

Eszterházy Vince gróf, kőnyomat

A XIX.-XX. század magyar grafikája. Orsz.M. Szépművészeti Muzeum kiállítása, 1924. junius katalousa 3 lap

Melegh Gábor

Vécsey Ágost gróf arcképe, kőnyomat
Tanulmánylap, hidegtü

Utcaseprő fiu, rézkarc

A XIX.-XX. század magyar grafikája. Vrsz.M. Szépművészeti Muzeum kiállitása, 1924.j nius katalousa 3 lap

Melegh Gábor, 1801-1835.

Gróf Károlyi Gabriella arcképe, vizf.

Szfvárosi Képtár új szerzeményei. N.Szal.kiáll. 1939. jan. 8 l.

MDK

Melegh Gábor 1801-35

Mária Klementina salernói hg.nő, kőnyomat

Szépm. Muz. Graf. Oszt. 82. kiáll.
Hoffmann E. eml.kiáll. 1948. dec.

MDK

Melegh Gábor, 1801-1835.

Mária kis Jézussal és Ker.Szt.Jánossal

Uj szerzemények kiáll. Szépm. Muz. 1918.

6 l.

MDK

Melegh Gábor, sz. 1801.

A Szépmüv. Muz. ujabb képei. Uj Müvészet, 1913.
I. 3.sz. 17 l.

MDK

Melegh Gábor festőmüv.

Madonna /1827?/

Gch: Könyvszemle. /Kopp könyve/ Szépmüvészet, 1941. 1.sz. 33 l.

MDK

Melegh Gábor, 1801-35.

Ülő férfi

Magy.Művészet 1800-tól. Szépmüv.Muz. 1949.

6.l.

MDK

Melegh Gábor,

Mária a kis Jézussal

Magy. Művészet 1800-tól. Szépmüv. Muz. 1949.
6. l.

pek, ezek a bronz, arany é

zatok ebben az időben mint

Melegh Gábor MDK

Madonna a kis Jézussal

Műcsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

Molnár Gábor

Madonna a kis Jézussal

MDK

Melegh Gábor

Fehérruhás nő

M.Biedermeier kiáll. képes tárgymutató

1937. nov. Műcs. 19 l.

MDK

Melegh Gábor

Fiuarckép

M.Biedermeier kiáll.képes tárgymutató

1937. nov. Műcs. 21 l.

MDK

Melegh Gábor

Madonna a kis Jézussal

M. Biedermeier kiáll. Képes tárgymutató. 1937.nov.

Mücs. 30 l.

MDK

Melegh Gábor

Plő férfi

M. Biedermeier kiáll. képes tárgymutatója, 30 l.
1937.nov. Műcs.

elye :----------

MDK

Melegh Gábor, festőm.

190. Fehérruhás nő.

194. Női arckép.

Biedermeier kiállitás. -Műcsarnok. 1937. Kat.

Melegh Gábor

MDK

Ülő férfi

Mücsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

Melegh Gábor

MDK

Fehérruhás nő

Női arckép

Műcsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

Melech Ozbor

Yehezkiya no

Nöl arokép

Melęgh Gábor

MNK

Női arckép

M.Biedermeier kiáll. képes tárgymutató

1937. nov. Műcs.

19 1.

Melegh Gábor

Biederm. kiáll. 1937

VII. terem.

1) Fehérruhás nő, igen finom miniatur

2) Női arckép, miniatur

VIII. terem

3. Finarckép, vert.

XIII. terem.

Ülő férfi. olaff. kép. Mur.

Madonna kis Jerusal. olaff. képm. Mur.

PADERBORN, SOEST, OSNABRÜCK,
MINDEN, MÜNSTER

beschrieben von Werner Burmeister
85 Seiten Text mit 19 Abb. und 114 Vollbilder

DER DOM ZU XANTEN UND SEINE KUNSTSCHÄTZE

beschrieben von Richard Klapheck
156 Seiten Text mit 132 Text- und Vollbildern
Vergriffen

DIE AKROPOLIS

beschrieben von Gerhart Rodenwaldt
3. Aufl., 56 Seiten Text und 105 Vollbilder

OLYMPIA

beschrieben von Gerhart Rodenwaldt
2. Aufl., 64 Seiten Text und 88 Vollbilder

Jeder Band in Ganzleinen RM 9.75

DEUTSCHER KUNSTVERLAG
BERLIN W 35

Mélegh Gábor

Női arckép

repr.

Szépm. Múz. Evk

X. k. XII. tábla

590. *Melegh Gábor:* A szentcsalád. Olajf.

696. *Petter Franz Xaver:* Csendélet. Olajf.

Melegh Gábor (?)

1801 – 1835

374. A szent család, fa
29 x 40

Ernst Múzeum
aukciói. 38 sz.
Bpest, 1928.

AGOS BIZOTTSÁGÁTÓL
LATKERTI-ÚT 1. SZ.

intetü Elnökségének

Budapest.

VI. Vilmos császár-ut 55.

MDK

Melegh Gábor, festöm.

59o. A Szt. Család. Olf. 3ox4o

Illusztrálva a VIII. táblán.

Árv. Csarn.1932. 1.rk.m 3o.1.

61. n. márc

Melegh Gábor, 1801-35.

[illegible]

Jelenet a magyar történelemből, cer.

[illegible]

30. l.

Melegh Gábor, 1801-35.

Női képmás, miniatür

Ernst Mus. 13 -14.aukc. 1920. 28. 1.

MDK

Molegh (?) Gábor, festő; 1801 - 1835.

2 darab Férfi és Női képmás. Kiáf.-k.

Ernst Mus. aukciói, XXV - XXV. - 36. l.

MDK

Melegh Gábor, festöm.
1801-1835. Versecen szül.

Bécsi Akadémián tanult. Kedvelt miniatürfestö volt. Az Aurora számára illusztrációkat rajzolt. Brocky Károly tanitványa volt, kivel a 30-as évek közepén nagyobb tanulmányutra indult, de Triestben szerencsétlenség érte, a tengerbe fult. Litográfiával is foglalkozott. A következö körajzairól tudunk:
Vécsey Agost grör.
Schwarczenberg József töherceg. ./.

Nagyzlitó 110-112.l.

MDK

Melegh Gábor

Művészet 1918. 22. l.

Melegh Gábor, festő

finom archépeiről, mint a Grafikai Osztály 1955-évi új szerzeményeiről, emlités történik:

A Szépmüvészeti Muzeum 1955-ben. Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1956. 8.sz. 130. old.

MDK

Melegh Gábor

Gyermekarckép, repr.

A Gyüjtő. 1912 - 9 - 10. sz. kép.

389. 1.

MDK

Melegh Gábor

Elek Artur:Az ujabb magyar müvészet a Szépm. muzeumban. Nyugat. 1920. aug. 818 l.

mdk

Meleg Gergely ötvösmester

1725 ben

szücsötvösmester

Horváth Zoltán: Egy Mezőváros Ötvös Spara
Vegykörös 1943, 98. l

Melegh Gábor

l.

Szépm. Mur. Ék.

I. 190. l

TURCHI, ALESSANI

IN DER ART DI

Mado

Madon

Márvány

BONONI, C

Melegh Gábor

Fehérruhás nő
Barnaruhás lány
Repr.

Hajnal János: A magyar biedermeier-kor művészete.
Magyar Művészet 1938.
23. l. 29. l.

Molnár Gábor
Jenő

1.

Revai XX. 649. l.

elnök

á l m á n

rnak

B u d a p e s t .

Melegh Sándor

MAGYAR MŰVÉSZET
1928. 400

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Melegh Gábor, festő

Művészet, 1938. VIII. évf. 14. sz. M. L.

Kende Béla: Magyar Biedermeier Kiállí-

tás a Műcsarnokban.

Melegh Gábor, grafikus

Hasznos Mulatságok, 1829.II.313-314.

Auróra.

Grafika, rézmetszet,
Hedvig, Steinmüller után Melegh Gábor

Hasznos Mulatságok, 1829. II. 313-314.

Auróra.

Grafika, rézmetszet
Toldi, Steinmüller után Melegh Gábor

Hasznos Mulatságok, 1829.II.313-314.

Aurórа.

Melegh

Magyar Csillag, 1943 III. évf.

21.12. 564 l. Farkas Zoltán:

Csoportkiállítások a Műcsarnokban.

Meleg — , ferhő

Függőjtő 1927. 11., 75. l.

Melegdi Gábor festö.

Katol.Szemle.1938.I.88-92.l.

Melegh Gábor
litografus
l
Bedőli-sogr.
12. l.
23. l.

14/ Numizmatika. Szürke.

15/ A szegedi fogadalmi templom tervpál

16/ Venturi : A budapesti országos kép

17/ Dürer-Literatur in Ungarn. Kék.

18/ A nagybányai városi muzeum. Barna.

19/ Az Országos Képtár müsorozata. Pirc

20/ Hampel: Archaeologiai kongresszus K

21/ Corroyer : L'architecture gothique.

22/ Rund um die Kunststätten von Budape

23/ Az Országos Magyar Képzőmüvészeti T

24/ Az első magyar Festészeti Akadémia.

25/ Orczy : Tanulmányok. Szürke.

26/ Lechner Tibor : Korszellem és Történettud

27/ Balog : Az esztergomi régészeti muz

28/ Lechner Tibor : Bodnár Zsigmond. Szürke.

29/ Győri: A XXXX Buda s Pesti állóhid.

30/ Degen: Bamberger Malerei. Piros.

31/ Török : Stefan Báthory. Fekete.

Melegh Gábor

1801 – 1835

Katonatiszt képmása.
Kőrajz 27 x 21.

Árverési közlöny

1931. 3. rk. 17.

Dr. Kovács Karap Erno ur gemmaegyüjtemenyet magaban a katalógusban méltatjuk.

körülmény, hogy mindezek *első kézből* jutnak a műpiacra. Köztük nagyra értékeljük a színezetlen Harlequin-csoportot, továbbá a két meisseni Fortunát, a melegedő puttokat, a Szilént s a vándorzenészeket. A bécsiekből a vincellér, a pihenő sebesült és a vadász leánykával a legszebbek. Kitünő a muzsikus és a muzsikásnő páros figurája Frankenthal jelzésével. Nem lehet felemlítetlenül hagyni végül egy remek meisseni csészét *magyar katonák* finoman festett csoportjaival.

A „törzsanyag" több mint 400 porcellánja s üvege között is számos nemes darabra lelhetünk. Igen csinos egy markotányosnő bécsi készítésű szobrocskája s érdekes a meisseni hordócska ügyes kézre való festéssel. E részben kerül sorra három elsőrendű bécsi csésze is, valósággal muzeális darabok, díszei a jó tételekben bővelkedő kiállításnak. Mondani sem kell, hogy a szakértő szem ezek mellett is az olcsóbb anyagban is még bőven talál ínyenceknek való csemegéket, egy-egy finomvonalú kannácska, szépfestésű csésze, szerényebb plasztika alakjában.

Nagy evőkészletekben is jelentős választékkal szolgálunk. Köztük szenzációs az a gazdagfestésű korai herendi asztali edénysorozat, amelyet Budapest főváros készíttetett az első magyar miniszterelnök számára. Egyformán becses a hazai porcellángyártás története, mint a kegyelet szempontjából s ezért — úgy véljük — igazi helye a székesfőváros múzeumában lenne.

Melegh Gábor

festő.

Molnár Gábor

gróf Bethlen Zsófia
arcképe, miniatűr
1829-ből.

Sch L. 68 l.

Melegh Lith

Oesterreich's Kaiser-
haus. 15 arczkeppel.
Kozat folio
Két oldalt német
magyarázó szöveggel.

fenti jelzés

Melegh Gábor, festő, szül. 1801. V. 14. Versecen, megh. 1835 Triestben. Tanulmait Beisben végezte, azután itthon szülővárosában működött. Művei közül Schubert(?) arcképe és egy ~~kin~~ miniatürszerű festett Madonnája a bizerti képmüvészeti Umrennban van.

Müvészeti lexikon 489. l.

530. Jacques

Sz.
~~Születtett~~ Saint-Hippolyteben

Lovas csat

Középütt vértesek és drag
lovon ülő vértes, kinek dere
a mellette jobbra elvágtatn
va képül visszacsapni. E
lapott és dereka körül piro
de ez nem gátolja abban
megfogja s arra karddal
lovassa az ellenfél pisztolya
gött egy dragonyos ~~ez~~ ha
jával dőfi le a lovas ellen
vernek a földön. Az egyik
vának kantárszárját fog
A középtérben a dombalyb
melybe dombon közeledők

Vászon, méretei
Bikkessy Lápló

161

Bikkessy Lápló hozom 1877

Melegh Gábor

Magyar Művészet

1928. 400

Kassai cs. és Kir. 34. sz. gyalogezred

nép Krt. VI. 224.

Melegh Gábor

Jessö.

Vásd

Bekeszi. Temesvári
univ. 52. l.

Meleph

bis

Kaldehu 16.8.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Melegh Gábor

Jestö

r. 1801 ben Verseczen.

május 14 en

Melegh János ~~[illegible]~~
megyei erkundt fia.
22 éves korában Verseczen
mütterne volt
1835 ben, mikor Brockyval
Déi ból Olaszországi utra indult
Triesztben fürdéskoztan a
tengerbe pulladt.

Szentklaray. Brocky

25 l. / 337 l.

Moleph Gábor

Jestö

lásd

Berkeszi. Temesvári műv.

7. l.

_____ -i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

azaz: _____ Korona _____

Melegh Gábor

Szód

Z

Bo Temesvár

245.1

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 ..... év

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Melegh Gábor

Másd

Ernst – Lázár

35 l.

..... *műhely.*

őnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....szamu.....

i .....hó.....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Melegh Gábor

Cáid

Z

A Gyüpto. 1912. 384 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191....

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Melegh Gábor

Irat

Bi 210 l.

őreálliskola igazgatóságától.

esitő.

..... *osztályu tanuló a*

.....

.....

l elégtelen elömenetelt tanusitott.

.....

..... *hó* .....

osztályfő.

Melegh Gábor, festő VIII. 196.

Child l. Hild.
Chilinszki György, f.
Chimenti Camicia, é. XV.
Chimle Péter, pénzv. XIV.
Chioreges l. Csöregos.
Chiulinovich György, f. l. Culinović.
Chizbert Bálint, ö. XVI.
Chladek Antal, f. XIX.
Chlaüs, f. XV.
Chob l. Csöb.
Cholman, é. XV.
Cholnoky Jenő, sz. 1870—.
Choor József, f. l. Khoor J.
Chotek Henriette l. Brunswick.
Chottek l. Chotek
Chrestels Lukács, ö. 1657.

Melegh Gábor, festő II. 210.

Melegh Gabriel

Geb. in Temesvár

27 J. alt.

1822-23

Bécsi akadémia
könyvtár

Kiss Ernő dr. II. 229

Melegh Gabriel

geb. Temesvár 17 J. alt.

1818.

Bécsi akadémia
könyvtár

~~Karlsruhe~~ h. n. II. 234

Meleghy Ábor

Esterházy Vinzenz (1827?)
Körajz-Gedr. b. J. Trentsensky.

Melegh Gábor

Képei a

Szépmüv. Müzeumban

Ferenczi Foltain dr. V. 310.

Melegh György

festő

a XIX század harmadik tizedében

Több rajza rézmetszes alá kerülvén

ezekből ismeren a következőket.

1. Zrinyi Ilona arckepe 12 rét

metszé Dvorzack Adolf.

2. Toldi, metszé Steinmüller.

12 rét.

3. Hedvig. metsze ugyanaz.

12 rét. mind a három metszvény

megjelent Kisfaludy Karoly 1830.

évi Aurora hazai almanach-

jában.

Nagy Iván. Magyarországi képszőmű-

vesek a legrégibb időktől 1850 ig.

Pázadok. 1874. évf. 101. l.

M.D.K.

Melegh Gábor, festő

három rajza szerepel az Aurora 1830. évfolyamában: „Zrinyi Ilona", „Toldi" és „Hedvig". A korán elhúnyt magyar művészt, szerző, mint „csupán csak felvillanó tehetséget" – sajnálkorva emliti.

- Vayerné, Zibolen Ágnes: Kisfaludy Károly az Aurora képszerkesztője és illusztrátora

- Müvészettörténeti Értesitő, Bp. 1967. XVI. évf. 3. sz. 170-171. old.

Melegh Gábor

MDK

Dessewffy Antal versecri nolgabíró, majd temesi alispán arcképe 1829-ből

Dessewffy Antalné szül. Koppauer Zsuzsanna arcképe

Temesvári képtár

13

MDK

Melegh Gábor, 18o1-35.

gróf Károlyi Gabriella arcképe

M.grafika 1oo éve. Főv.Képtár 32.kiáll. 1948.jan.
7 l.

M.D.K.

MELEGH Gábor

(1952)

Művért. Bíró Béla: A reformkor művészetének társadalmi háttere 82.

~~Művért. Bíró Béla: A reformkor művé~~

MDK

Melegh Gábor

Végvári Lajos előszava. Reformátor művészete. Főv. Képt. 36.kiáll. 1945. jul.

5.1.

MDK

Melegh Gábor

Női arckép, min.vf.

Károlyi Gabriella, vf.

Reformátor művészete. Főv.Képt. 36.kiáll. 1948.jul. 10. 1.

Melegh Gábor
Női arckép, miniatür vizf.
Károlyi Gabriella, vizf.

Hetvenkor művészete. Föv.Képt. XXXVI.kiáll.
1948. jul. 1. 1.

MDK

Melegh Gábor, Temesvár

Gundel-dij.

1819. 1. dij

Bécsi képzőm. akad. magyar ösztönd. névsors
Fleischer Béca. 1oo. l.

hallgatott, nem min

MDK

Melegh Gábor, Temesvár.

1823. Lampi-dij.

Bécsi Képzőm. Akad. magyar ösztöndijasainak névs.

Fleischer, Bécs. 103.1.

Melegh Gábor, festőművész /1801-1835/.

Brocky Károly 1823-ban Versecen megismerkedett Melegh Gáborral, a század első felének jelentékeny festőjével, aki – tehetségét felismerve – a rendszeres képzésre ösztönözte. Brocky apja sógorának támogatásával Bécsbe indult és a Képzőművészeti Akadémiára iratkozott be.

Brestyánszky Ilona: Brocky Károly.
Nők Lapja, 1983. nov. 26. 14-15-old.

Melegh Gábor

Pataky L. Melegh Gábor /MÉ/V.1956.2/3p173-165/

Müvészet és f el világosodás Akadémia Kiadó 1978
Zád or Anna:A felvilágosodáskori müvészet kutatásá-
na k kérdése 12 oldal.

MDK

Melegh Gábor

Művészet 1917. 61.l.

Melegh Gábor

Az aurosisták révén kezd neve lenni, művei izlésről, szakmai tudásról tettek tanúbizonságot, de még irónárátai sem tájékoztatták az utókort, miért kellett fiatalon meghalnia.

Ropány Ö. Gábor: A magyar nemzeti képzőművészet kialakulása. MTA II. Tdn.-tört. Tud. Oszt. Közl. XI. (1961.) 352. l.

Melegh Gábor

1 p. színes reprodukció, egész táblán:
Férfiképmás, 1827. Olaj; fa, 60 x 48 cm.

Bogány O.: Gábor: Magyar festészet a
XIX. században, Budapest, 1970.

Melegh Gábor

az 1830-as években évekig dolgozott Angliában.

Gál István: Magyar-angol művészeti kapcsolatok. „Művészet" folyóirat, Budapest, 1968. március 3. p.

SL

M.kir.vallás-és közokt

3651/1944.
- - - - - -sz.
XV.Om.ü.o.
biz.

A m.kir.buda
42.152/M.III.áth.-1944 szám a
"Uj bevonulási parancs"-ot bo
pontban sorolja fel azokat,ak
a meghagyottak,mentesitettek
gyógyszerészek,állatorvosok,m
kes felügyeleti főhatóságuk /
hó 30-a után kiállitott állom
igazolványuk van.

Ilyen igazol
egyes Om.szervek mint munkahe
erre javaslatba hoztak.Ismété
vánnyal ellátottak közül egye

Melegh

festő

Steinmühler

rézin.

mincs
céd

l.

Ernst Lajos: A magyar
tört. festészet.

29. l.

Melegh Gábor, festőművész

A Nemzeti Galériában megnyitt a „Kazinczy korának művészete" c. kiállítás. A XIX. sz. első negyedében szigorúan véve csak négy alkotás sorolható szellemét és stílusát tekintve a felvilágosodás késői hullámához: az id. Markó „Kálvária"-képe, Hesz János Mihály „Szentcsalád"-ja és „Vajk megkeresztelése", valamint Melegh Gábor „Kis Madonna"-ja. (az utóbbi a nazarénus festők legjobbjaihoz mérhető alkotás).–

Melegh Gábor: Madonna a Kisjézussal és a „Gyermek Keresztelő" Szent Jánossal". Oldjfestmény, 1827. Magyar Nemzeti Galéria. (repr.)

Mojzer Miklós: Kazinczy korának művészete. Budapest, 1980. 9. 25.-26.-old.-on.

MELEGH Gábor festő

PRGy 52.

Melegh Gábor

ivód

Petujrégi

58. l.

Melegh Gábor

l.

Szépmüvèszet

1943. 231. l.

Repr

u. o. 232. után

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Melegh Gábor (1801–1835)

Ernst Múzeum aukciói.

XIII–XIV (1920) 322. (Női Képmás, miniatur, jelzett 1830., 9X7'5

Melegh Gábor

Thieme Becker
XXIV. 360-l.
(Lyka)

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

A. Latinák

Melegh Gábor

Madonna, 47.5x38
1827.

Febrezhy F. tulajd.
Bp.

Izul

Meleg [Gábor]

festő

1826. Eörül Bécsben

Lemberger

66. l.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Melegh Gábor

1801 – 1835

vrd

Balás Reformkor

7. l.

Középkori kolyhek VIII. 47

Melegh Gábor

1830

Lásd

Kremszéplit

178. l.

Viselet:

Czigánycsalád ot áb

A pipájára gy
nóros mellényt, bő
mát visel, a földö
jobb kezében csipő va
s kissé odább egy m
s kis kézre fogva éfi
van. A előtérben a f
kat látunk. Felirat

(balról: „Bujd
l

jobbról: „Wand
r

(s legalól jobbra: „7

Reikarcz,

J

Melegh Gábor.

fessö

csód

2

Tóth Szmgr

23. l.

The Neuchatel Asphalte Company Limited budapesti igazgatósága VIII. 169

Melegh Gábor

(1801-1835) említésre méltó portrékat alkotott.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX században, Budapest, 1970.

131.

MDK

Melegh Gábor, festőművész
1801-1835.

Körajzai: Eszterházy Vince gróf.
Magyar tiszt arcképe. Jelz.:Melegh 1832.Ged.b.Mansfeld u.Cie.Wien." Bedő R. ur gyüjt.
Fiatal leány arcképe. Jelz.:Melegh lith.Ged.b. mansfeld u.Comp. Bedő R.ur gyüjt.
Fiatal leány arcképe."Ender pinx.Melegh lith. stb.
"Léopold Prince de Salerne.Inst. Lith.Melegh lith. Vienne chez J.Bermann." Bedő R.ur gyüjt.
Joannes Babtista....?

Nagyzlitó 110-112.l.

MDK

Melegh Gábor, festő

"Devrient Edvárd arcképe" 1826. Szépm.Muz.(repr
gr. Károlyi Gabriella arcképe" 1829. Kréta.
Szépm. Müz. (repr.)
M/ "Női arckép". Kőrajz Ender festménye után.
Bedő Rudolf gyüjteménye. (repr.)
"Női arckép" 1830. Miniatura elefántcsonton.
Szépm. Muz.(repr.) 174.o.
" Női arckép " 1830. Miniatura elefántcsonton.
Szépm. Muz. (repr.)
174.o. 175. o.

Eddig ismert müveinek felsorolása.
175.o. (1.jegyzet.)

Pataky Dénes: Melegh Gábor
Müv. Ért. 1956. V. évf. 2-3.sz. 173-175.o.

Melegh Gábor, festő MDK

sz. Versecen 1801 máj. 14-én.
1817-től a bécsi akadémián végzi tanulmányait.
1819-ben a Gundel dijjal,
1823-ban Lampi-dijjal és az udvari dij ezüst érmével tüntették ki.
1823-ban Versecen rajztanár, de hamarosan visszatér Bécsbe. Csak 1829-ben járt ismét Versecen.
1835 tavaszán Brocky Károlylyal Itáliába indul, de útközben meghal Triesztben.
Első reánk maradt arckép akvarellje 1826-ból Devrient Edvárdot ábrázolja.
1829 gr. Károlyi Gabriella arcképe.

173.o.

Pataky Dénes: Melegh Gábor
Müv. Ért. 1956. V. évf. 2-3.sz. 173-175.o.

Meleghi Gábor

44 drb rajza van
a bécsi Képzőművészeti
Akadémia tulajdo-
nában és az Albertí-
nában.

A bécsi akadémián
tanult.

Érkezett 1939
febr. 17.

Budapest, 1938. julius 26-án

Meleghy Gábor

l.

Az O. M. 1927

7. l. V. tábla

kötelezettsége mellett, jizes

alnaplójában kiadáskép számo

A hivatalos másol

Mergényi
igazgató

Látta:

Dmedrey

Füch
V/5

A VALLÁS ÉS KÖZOKT. M. K. MINIST. SZÁMVETŐSÉG
XIII. osztl.

MDK

Melegh Gábor

Ülő férfi

Mária Jézussal és Ker. Jánossal

Thirring G.dr.: Szépmüv.Muzeum. Budapest részletes kalauza. Részletes helyi kalauzok 1. Sp. 1926. 100.l.

MDK

Melegh Gábor

Zrinyi Ilona, Dvorák Antal u. Melegh Gábor rézm.

Auróra. Hasznos Mulatságok 1829. II. 313-14.

MEITZ, Georg szobrái

Tata 1801. Angolkert

A vártól a vasvirág. Tata, 2004. 112

1993

Lucien Hervé „látomásai". [Luci
Budapest, Hét Torony Kiadó, 199
5. 76-80., ill.

1994

Az iparművészeti historizmus ke
Hungarica, 22, 1994, 1. 101-110

Maros Donka 1948-1994. *Ars Hung*

1995

Egyiptománia. Szubjektív jegyze
Művészet, 6, 1995, 3. 78-80., i

1996

Jedlik Ányos bútorai. In: *Mons*
1000 éve. Szerk. Takács Imre. B
Főapátság, 1996. II.: 280-289.

Rajz

Toldi

Melegh György

Századok 1874. 84-1o2 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészei
/Melegh György/

Böcklin Arnold svájci német festő

(1827-1901)

Pesti Hirlap. 1886. nov. 8.3.

az őszi kiállítás II. sorozatának....

Rajz

Zrinyi Ilona arcképe

Melegh György

Századok 1874. 84-1o2 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

/Melegh György/

Zala György szobrász (1858-1937)

Pesti Hirlap. 1886. jul. 3. 2-3.

Both Menyhért: Az aradi vértanuk szobra

Rajz

Hedvig

Melegh György

Századok 1874. 84-1o2 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

/Melegh György/

V a s s Viktor szobrász

Munkácsy szoborpályázaton
500 K jutalom

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
125-126.
"Munkácsy szobra"

Melegh György festő, grafikus

Századok 1874.84-1o2 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei
/Melegh György/

Huszár Adolf szobrász (1842-1885)

Pesti Hirlap. 1886. jul. 3. 2-3.

Both Menyhért: Az aradi vértanuk szobra

Meleghöldvár

ref. templom

Templom alaprajza, műrészletek, távlati képe. Klenodiumok* leírása, rajzai. Címeres emlékkő.

Debreczeni László

1929. 39–43. l.

Gótikus templom

* Igen érdekes

Vasárnap

6

Miklós pk.

Hétfő

7

Ambrus pk.

Kedd

8

Szepl. fogant.

Szerda

9

● Ujhold 2 6. 59 p.

Protestáns naptár

December

V	6	Miklós
H	7	Ambr.
K	8	Mária
S	9	Natália
C	10	Judit
P	11	Árpád
S	12	Gabri.

Ó görög naptár

November

V	23	Amfil.
H	24	Kelem.
K	25	Katalin
S	26	Nikon
C	27	P. Jak.
P	28	Irenar.
S	29	Param.

Izraelita

MELENOVITS János egri kőmüves. Egerben 1824-ben szerepel az adóösszeirásban.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Melenovits János, ceri kőműves

1824-ben szerepel a városi adóösszeírásban.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 366 old.

Melegh Miklós, statikus.

Lakóház, Bpest III. Tobozutca. Építész: Jurcsik Károly.

Statikus: Melegh Miklós.

Kerttervező: Karádi Gábor.

Magyar Építőművészet, 1984. 6., 41-old.

Miroslav Melena, díszlettervező

az előadás díszleteit tervezte

(Huszonötödik kénhár)

M.G.P. : Cserepes Margit házassága 7

Népszabadság, Bp. 1976. nov. 5.

M e l e t i e Macedoneanul

nyomdász és fameẗsző

1640 után Ghenadie erdélyi metropolita számára Govorá-ban egy speciális Code/Pravila/ kiadást készitett

Petr.Trans.1938
511 l.